

॥ श्रीगणेशाय ॥

ATHARVA VEDA

POURANAMI

श्रीगणेशाय नमः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ATHARVA VEDA

(Volume I)

(English translation of Mantras with
Sanskrit text and transliteration)

अथर्ववेद

प्रथमो भागः

ATHARVA VEDA

Volume I

[Introduction, Index & Karmas I-III]

अथर्ववेद

प्रथमो भागः

[भूमिका-मन्त्रानुक्रमणी काण्ड 1-3]

English Translation

by

Swami Satya Prakash Saraswati

and

Udaya Vir Viraj

DAV Publication Division

Delhi-110034

About this Edition

The great reformer, Swami Dayanand who ushered in a renaissance of Indian society towards the end of 19th century had ordained that :

The vedas are the source of true knowledge. To read and understand the vedas is the supreme duty of one and all.

This is one of the ten Principles of the Arya Samaj as laid down by Swami ji. Importance and relevance of the Vedas has been succinctly said in the Upanishadas also :

वेदेन वै देवा असुराणां वित्तं वेद्यमविन्दन्त

तद् वेदस्य वेदत्वम् ।

(Taittiriya samhita : 1.7.4.6 तैत्तिरीय संहिता)

The Vedas are so called because each statement therein informs a man of the ideals of human life, called the Law of Righteousness, to understand which there is no better source.

To meet the need of a modern, easy to understand English translation of the Vedas, the Veda Pratishthan of DAV College Managing Committee, New Delhi had been publishing complete translation of the four Vedas in twenty-two volumes since 1977. The first edition was well produced and well received. Later as this important task slipped into inexperienced hands, quality of printing and paper became inferior while the price was unduly raised.

In the year 2008, the responsibility of publishing and propagating the Vedas has been taken over by the Publication Division of the DAV College Managing Committee. This new 2008 edition has far superior production values and is priced at less than one-third of the price it was being sold so far.

Our object is to make the Vedas easily affordable for every one who is interested in having a set of the four Vedas in his home for him and the family members to read and benefit by their divine message.

We propose to publish the Hindi translation of the four Vedas also in the near future and offer at a very moderate price. We seek your cooperation in this noble task.

Vishwa Nath
Vice President
DAV College Managing Committee

Foreword

The Vedas enshrine the cosmic vision and vitality of our ancestors and epitomise a living legacy of divine inspiration, intuition and insight.

The glory of the Vedas is their universal and timeless quality. The subtle and symbolic invocations of the *Śruti* and the mystic and melodic music of the celestial hymns have hallowed human consciousness through trackless centuries with a sublime glow.

The Vedas exemplify a carefully nurtured and elaborately systematized oral tradition which is unrivalled in the annals of civilization.

The evocative poetry of joyous and spontaneous affirmation of life and nature, the unravelling explorations of the seers into the terrestrial and transcendental destiny of mankind, the pervasive immanence and the pristine omnipresence of primeval reality and primordial matter, and the wisdom and philosophy of Moral and Social Order in an harmonious equilibrium unfold the luminous realm of the spirit of the Vedas.

The Vedas are unique in their perspective of time and space.

Early in the history of human civilization, the Vedas proclaimed the essential unity of mankind, untrammelled by geographical barriers and tribal parochialism.

The Vedas declared the enduring filial allegiance of Man to Mother Earth: माता भूमिः पुत्रोऽहं पृथिव्याः ...अथर्व. 12.1.12.

The Vedas articulated the essential equality and intrinsically equal dignity of men and nations and the need for cooperative effort for common benefit: अन्येष्टासो अकनिष्टास एते, संभ्रातरो वावृधुः सौभगाय।

ऋक्. 5.60

The Vedas cautioned against recrimination, jealousy and ill will among the human kindred: मा भ्राता भ्रातरं द्विक्शन् मा स्वसारमुत स्वसा... अथर्व. 3.30.3.

The Vedas aimed and aspired for an ambiance of unfailing and ubiquitous friendship:

मित्रस्याहं चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षे।

मित्रस्य चक्षुषा समीक्षामहे। यजु. 36.18.

The true Vedic faith does not countenance dogma; the Vedic reason is not a euphemism for sophistry; the Vedic word is not a victim of verbiage. The essential perception of the Vedas is not a prisoner of perversions. The humanism of Vedas is not a hypocrisy and the Vedic teaching of tolerance is not a transient contrivance. The core commitment of Vedas is to truth and *dharma*, to harmony and happiness, to freedom and justice. The soulful Vedic voyage in ceaseless quest of the experience of inner illumination and with its rich symbolism and manifold meanings is perhaps the oldest and the most magnificent and many-splendoured pilgrimage of the human spirit.

The Vedas gave the *Magna Carta* of Human Brotherhood and Universal Goodwill and proclaimed a noble prayerful preamble to the humanitarian Constitution of One World based on friendship, fellow-feeling, freedom and fearlessness in words which are immortal and ever inspiring and which are central to the basic teleology and technology of building impregnable defences of peace in the minds of men. The Vedic seers who viewed the world of perception and the world of thought as a continuum prayed for the composite benediction of hearing noble thoughts and seeing noble deeds:

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षिभिर्यजत्राः। यजु. 25.21.

In that endeavour of building a universe of noble thoughts and noble deeds, the Vedic seers convened a cosmic convocation based on the fundamental human quest for truth and the acceptance of its many facets (एकं सद् विप्राः बहुधा वदन्ति:)

आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतोऽदव्यासो अपरोतास उद्भिदः।
देवा नो यथा सदमिद्वृधे असन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवेदिवे॥ ऋक् 1.89.1.

In the Vedic vision of human society, man in his relation to man was not predatory, aggressive and oppressive as in the Hobbesian nightmare which conjured up *homo homini lupus*. The Vedic ideal was that Man was under an obligation to protect and preserve and to aid and comfort mankind everywhere: पुमान् पुमांसं परिपातु विश्वतः। ऋक् 6.75.14.

The Vedic philosophy of freedom and fearlessness is aptly described in the following Mantra:

अभयं मित्रादभयममित्रादभयं ज्ञातादभयं परोक्षात्
अभयं नक्तमभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मित्रं भवन्तु॥ अथर्व. 19.15.7

Equally, the Vedic hymn of *togetherness* remains a refreshing reminder and a beacon light to the fractured and fragmented world out of whose womb the new world order is struggling to be born:

सङ्गच्छध्वं संवदध्वं सं वो मनांसि जानताम्।
देवा भागं यथा पूर्वं सञ्जानाना उपासते॥ ऋक् 10.191.2.

These noble thoughts made the culture of the Vedas the first and foremost foundation of the edifice of universal values: सा प्रथमा संस्कृतिर्विश्ववाराः। यजु. 7.14.

These enduring teachings of the Vedas are not a relic of the past, nor are they the exclusive preserve or the sole inheritance of Indians and Indo-Aryans. They belong to the common heritage of humanity and are relevant in our contemporary world and in our age. We owe it to ourselves and to the peoples and the nations of the world to share this precious heritage and to disseminate its message and meaning.

—Dr. L.M. Singhvi

Preface

The Vedas are the Word of God. At the very beginning of the Creation, man received knowledge of the Vedas. The Rgveda is the most ancient of all the holy scriptures in the world.

Knowledge of the Vedas is not intended for a particular race or country. God revealed this knowledge for the greatest good of mankind.

The Vedas have been translated into several languages. Scholars like Griffith, Wilson and Max Muller have written commentaries on the Vedas in English. But the need for bringing out an unconventional and standard translation of the Vedas has been felt for quite sometime. The task, however, involved dedication, hard work and considerable financial resources.

Col. Ved Ratna Mohan, ex-M.P., was a promising young man, the scion of a family which had implicit faith in the Vedas. His brilliant career was cut short by untimely death in 1973. His father, late Shri Narendra Mohan, was a leading industrialist of India. Daily he would perform *yajna*. He had named his eldest son Ved Ratna (Jewel of the Vedas). He had desired the late Ved Ratna to do some service to for the cause of the Vedas. But fate had willed otherwise. Col. Ved Ratna died before he could fulfil his father's wish.

His younger brother Major Kapil Mohan, who has great reverence for the Vedas like his father, made noble resolve to create an endowment for the English edition of the Vedas.

Dr. Govardhan Lal Dutta, President, DAV College Managing Committee, requested the Vedic scholar Swami Satya Prakash Saraswati to undertake the highly onerous responsibility. Indeed one could think of no other scholar better qualified than Swami Satya Prakashji to accomplish this task. In this task, he is collaborating with Shri Satyakam Vidyalkar, a renowned Vedic scholar.

Thanks are particularly due to Shri Vishwa Nath for his unstinted cooperation in the excellent production of this work.

Our labours would be fully rewarded if through this English translation of the four Vedas, attempted for the first time in India, the divine message enshrined in the Vedas impregnates human consciousness everywhere.

Contents

About this Edition

Foreword

Preface

Introduction :	
1 The Vedic Saṁhitās	1
2 Eastern And Western Translations of the Atharva Veda Saṁhitā	15
3. The Atharva Veda Saṁhitā : editing By W. D. Whiteny	33
4. The Vedic Theism Mystic Theism of the Atharva Veda	43
5. Hymns of Special Significance	65
6. Treatment of Sickness – Medicinal Herbs in the Atharva Veda	89
7. Ṛṣis of the Atharva Veda	110
Index of Mantras	117
Kāṇḍa - I	195
Kāṇḍa - II	255
Kāṇḍa - III	325

ATHARVA VEDA

INTRODUCTION

verses :

तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधतो बुक्क भूपतेः ।
अभूद्धरिहरो राजा क्षीराब्धेरिव चन्द्रमाः ॥ (4)

The verse refers to a king Harihara in the family of Rājā Bukka. This King entrusted the work of editing and commenting on the Atharva-veda Samhitā to Sāyaṇ-ācārya. Having completed the commentaries on the Pūrva Mīmāṃsā and the Uttara-Mīmāṃsā, Sāyaṇācārya took the uphill task of editing and commenting on the Atharva-veda:

तन्मूलभूतमालोच्य वेदमायर्वणाभिधम् ।
अदिशत सायणाचार्यं तदर्थस्य प्रकाशते ॥ (8)

वे पूर्वोत्तर मीमांसे ते व्याख्यायाति संग्रहात् ।
कृपालुः सायणाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥ (9)

According to the medieval Indian traditions, for the study and learning, and for the ecclesiastical purposes, the three Samhitās, the R̥k., the Yajur and the Sāma were only duly recognized, and the Atharva-veda Samhitā did not have any place in this galaxy.

For the accomplishment of the Yajñas, the accepted Vedas are only three (revealed only on seers Agni, Vāyu and Aditya).

(a) अग्निवायुरविभ्यस्तु त्रयं ब्रह्मसनातनम् ।
दुदोह यज्ञ-सिद्ध्यर्थमृग्यजुः सामं लक्षणम् ॥ Manu I.23.

This is supported by the Anukramaṇī of Śaḍguru-śiṣya;

(b) विनियोक्तस्य रूपस्य त्रिविधः सम्प्रदर्शयते ।
ऋग्यजुसामरूपेण मन्त्रो वेदं घृतुष्टये ॥

The Atharva-veda has been definitely included as the fourth Veda by Yājñavalkya, the author of the Śatapatha

Brāhmaṇa:

(c) ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्वहिरसः । ।

(d) एवं वा अरेऽस्य महतो भूतस्य निःश्वसितमे मे तद्-
ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्वहिरसः । (S.Br. XIV. 5.5.10)

The Atharva-veda refers to the four Vedas :

(e) यस्माद्व्यो अपातस्तन् यजुर्यस्मादपाकयन् ।
सामानि यस्य लोमान्यर्वाहिरसो मुखम् ।
स्कर्मं तं वृषि कृतमः सिवदेव सः ॥ (Av. X. 7.20)

There is a verse common to the R̥g-veda and the Yajur-veda which refers to all the four Vedas (the Atharva is represented by a term Chandāmsi).

(f) तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत मयः सामानि जज्ञिरे ।
छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद् यजुस्तस्मादजायत ॥ (Rv. X. 90.9; Yv. XXXI. 9)

The Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad (I.2.5) also uses the term Chandāmsi for the Atharva:

(g) यदिदं किं घर्षो यजुषि सामानिच्छन्दांसि ।

All the four Vedas receive due recognition in the Vedic literature :

(h) ऋग्भिः शंसन्ति यजुर्भिः यजन्ति सामभिः स्तुवन्ति अथर्वभिर्जयन्ति (Yajuh, Kāṭhaka Śākhā, XL. 7)

[The R̥g verses consist of praises and prayers; the Yajuh verses sanction oblation offerings, the Sāma verses are for chants and the Atharva for japa or meditation.]

(i) ऋग्वेदं भाग्वतोऽध्वेभिर्यजुर्वेदं सामवेदयाथर्वणं चतुर्थम् ।

(j) तत्रापरा ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्वविदः ।

(k) चात्वारि शृङ्गा इति वेदा वा स्ता उक्ताः (Nir. XIII. 7)

(the four horns of the bull are the four Vedas).

- (l) जुहोति पृथिव्ये ऋग्वेदाय यजुर्वेदाय सामवेदाया-
अथर्ववेदाय (Vaikhāṇasa Gr. Sūtra, 12)
(m) ऋग्वेदः सामवेदश्च यजुर्वेदश्च पाण्डव ।
अथर्ववेदश्च तथा सर्वशास्त्राणि च व हि ।। (Mahābhārata, Sabhā Parva)

The Atharva-veda in these references has been indicated by the four terms : (i) Atharva, (ii) Atharvāṇa, (iii) Atharvāṅgīrasa and (iv) Chanda.

Atharva-veda has been also named as the Brahma-veda :

- (a) विद्याश्च वा अविद्याश्च यद्वान्यदुपदेशम् ।
शरीरं ब्रह्म प्राविशद् ऋचः सामाथो यजुः ।। (Av. XI. 8.23)
(b) तमृचश्च सामानि च कजृषि च ब्रह्म चानुव्यक्तम् (Av. XV. 6.8)
(c) घत्वारो वा धमे वेदा ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदो ब्रह्मवेदः । (Gopatha Br. Pu II.16)
(d) ऋग्वेद एव भर्गो यजुर्वेद एव महः सामवेद
एव यशो ब्रह्मवेद एव सर्वम् । (Gopatha Br. Pu. V.15)
[ऋग् = भर्गः यजुः = महः साम = यशः ब्रह्म = सर्वम्]

And thus, the fifth name of the Atharva-veda is the Brahma-veda, and therefore, in the Yajña-ritual, the four ṛtviks are

- (i) Brahmā—the adept in the Atharva-veda.
- (ii) Adhvaryu—the adept in the Yajur-veda.
- (iii) Udgātā—the chanter of the Sāmāns.
- (iv) Hotā—the adept in the Ṛg-veda.

"Atharva" is a synonym of "Bheṣaja" or "Medicine" and hence the Atharva-veda is also known as the "Science of Medicine" or the Bheṣaja-veda.

तद्यदब्रवीदयर्वाङ्मोनेतास्वेवाप्स्वन्विच्छेति तदयर्वाऽभक्त् Gopatha Br. Pu. I.4

It is Bheṣaja (medicine) among waters (apsu) :

अप्सु ये सोमो अग्न्यैदन्तर्विश्वानि भेषजा । (Av. I. 6.2) also,

येऽथर्वाणस्तद् भेषजम् (Gopatha Br. Pu III. 4)

In Yāska's Nirukta, activity is synonymous of *tharva* and its negation or cessation is called as *Atharva*.

यवतिश्चरति कर्मा । तत्रातिषेधः (for atharva) Nir. XI. 19

The word "Atharva" means "medicine" and word *Brahma* also means the same (medicine, भेषज).

ऋचः सामानि भेषजा यजूषि । (Av. XI. 6.14)

And thus, the *Atharva-veda* bears another sixth name *Bheṣaja-veda*. This is supported by a passage in the *Gopatha Brāhmaṇa* (Pū. 3.4)

येऽथर्वाणस्तद् भेषजं यद् भेषजं तदमृतं तद् ब्रह्म ।

Thus we have the identities :

अमृतवेद = भेषजवेद = अमृतवेद = ब्रह्मवेद

(*Atharva-veda* = *Bheṣaja-veda* = *Amṛta-veda* = *Brahma-veda*).

In the *Aitareya Brāhmaṇa*, V.34, for this reason, in a *yajña*, the priest *Brahmā*, is also known as *Bhiṣak-Bheṣaja-kartā* (i.e. one who can prepare medicines) :

यज्ञस्य ह्येष भिषगु यद् ब्रह्मा यज्ञावैव

तद् भेषजं कृत्वा हरति ।

We have two types of *Soma* - the one is which is crushed as a herb and the juice taken as doses, but the second *Soma* is really "moon" which is known by astronomer *Brahmā* only, and which is not partaken by an earthly man

सोमं मन्त्रे पपिवान् यत् संपिबन्त्योषधिम् ।

सोमं यं ब्रह्मणो विदुर्न तस्याश्नाति पायिवः ।। - (Av. XIV. 1.3.)

(Here *Brahmāṇah* means the gazer at the sky, the astronomer).

In the Atharva-veda, a large number of functions have been assigned to Brahmā : he prepares medicines, he supervises the departments of pharmacy, he is an engineer, an architect; he is an astronomer and so on :

(i) ब्रह्मणा शालां निमितां कविभिर्निमितां मिताम् । (Av. IX. 3.19)

(Dwelling designed by Brahmā, and masons, the Kavi)

(ii) देवास्तेचीरिमविदन् ब्रह्माण उत वीरुधः ।

ची ति ते विश्वे देवा अविदन् भूच्यमधि ।। (Av. II. 9.4)

[The devas have found cīti (gatherings), the Brahmā and the plants], Brahmā is a veterinary physician or surgeon also.

उतेनां ब्रह्मणे दद्यात् तयां स्योना शिवस्यात् । (Av. III. 28.2)

[One should give her to a Brahmā (a veterinary surgeon) so would she be healthy and handsome and propitious].

2

Eastern and Western Translations of the Atharva-veda Samhita

1. SAYAṆĀCĀRYA

Sāyaṇācārya, as well as his elder brother Mādhavācārya belonged to the state of Vijayanagar, situated on the southern side of the Tungabhadra river, close to the state of Karnataka and Andhra, South India. Sāyaṇa's father was Māyaṇa (or Māyannā), and his mother was respectfully known as "Śrīmatī", but in fact, we do not have any records about these parents. Mādhava, Sāyaṇa and Bhoganātha were three brothers, and of the three, Mādhava was the eldest and Bhoganātha the youngest. Like other brothers, Bhoganātha was also the state minister of king Saṅgama II, who was the nephew of Bukkarai and the son of Kamparai :

इति भोगनाथ सुधिया सङ्गम भूपाल नर्म सचिवेन श्री कण्ठपुर-
समुद्ध्ये शासनपत्रेषु विलिखिताः श्लोकाः ।

Bhoganātha got reputation for his poetry and rhetorics. A sister of Sāyaṇa was Singale, married to one Rāmarasa, Sāyaṇa had a number of sons, Kampaṇa, Māyaṇa and Siṅgaṇa, who were proficient in poetry and music.

We have been told that Sāyaṇa as well as Mādhava received most of their education under the great scholar Vidyātīrtha :

यस्य निःश्वसितः वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थं महेश्वरम् ॥

The other teacher, equally reputed was Bhāratitīrtha who succeeded to the coveted position of Śaṅkarācārya at the Śringerī Pīṭha in 1255 śaka. The third teacher of Sāyaṇa was Acārya Śrikanṭha who was also the teacher of king Saṅgama II.

According to Aufrecht, Sāyaṇa died in 1444 Vikram Era (1387 A.D. at the age of 72). This assigns Sāyaṇa's birth as 1315 A.D. (1372 Vikramī). Mādhava Vidyāraṇya (Sāyaṇa's elder brother) was born in 1300 A.D. (1357 Vikram).

At the age of 31, Sāyaṇa in 1346 A.D. became the state minister of king Kampana, a younger brother of king Harihara (Sāyaṇācārya was traditionally known among his people as Sāyaṇa odayalu). In 1355 A.D. king Kampana died and from 1346 to 1355, Sāyaṇa as Prime Minister ruled over the entire state of Vijayanagar. Kampana's son was Saṅgama II, an infant and hence Sāyaṇa not only took care of Vijayanagar state but also of the infant prince as guardian.

Sāyaṇa was not only an administrator but also a brave warrior (of course, we know him as a scholiast of the extensive Vedic literature). At a matured age of 42, he had to lead the state army in order to protect and extend the boundaries of the Vijayanagar state.

For sixteen years, Sāyaṇa served king Bukka as Prime Minister (1364 to 1380 A.D.). During Prince Bukka's reign, Sāyaṇa was entrusted the great work of editing the entire Vedic literature in collaboration of a distinguished board of scholars. King Bukka died in 1379 A.D. and was succeeded by his son Harihara. Harihara also gave his full patronage to Sāyaṇa and entrusted to him and the Board the task of editing and translating the Vedic literature. The Atharva-veda was commented upon by Sāyaṇa during this period. For six years (1379-1385) only, he could serve Harihara as

Prime Minister. At a ripe age of 72, Sāyaṇa passed away in 1387 A.D. (1444 Vikramī).

Sāyaṇa as an author :

We are giving here a list of Sāyaṇa's works (other than the Vedic commentaries) :

1. Subhāṣita Sudhānidhi : During Kampaṇa's reign (1340-1354). A collection of selected passages.

2. Prāyaścitta Sudhānidhi (or Karma Vipāka) : During the reign of Saṅgama Prince II.

3. Alarṅkāra Sudhānidhi : On the Alarṅkāra Śāstra (During Saṅgama's period).

4. Āyurveda - Sudhānidhi - On medicine.

5. Dhātuvṛtti - (Known as if a composition of brother Mādhava (Mādhaviya) (During Saṅgama's period).

6. Puruṣārtha Sudhānidhi - On Dharma - Artha - Kāma - Mokṣa.

7. Yajña-tantra Sudhānidhi - Composed during the period of Harihara.

Commentaries on the Vedas and the Vedic Literature :

Here is a detailed list of Sāyaṇa's works assisted by his board of scholars :

Veda Saṁhitās

1. Taittirīya Saṁhitā (Kṛṣṇa Yajur-veda)
2. Ṛg-veda Saṁhitā
3. Sāma-veda Saṁhitā (Śukla Yajur-veda)
4. Kāṇva Saṁhitā (Śukla Yajur-veda)
5. Atharva-veda Saṁhitā.

Kṛṣṇa Yajur-veda School

6. Taittirīya Brāhmaṇa.
7. Taittirīya Āraṇyaka.

R̥g-veda School

8. Aitareya Brāhmaṇa

9. Aitareya Āraṇyaka.

Sāma-veda School

10. Tāṇḍya (Pañcaviṃśa Mahā) Brāhmaṇa

11. Ṣaḍ vimśa Brāhmaṇa

12. Śama-Vidhāna Brāhmaṇa

13. Ārṣeya Brāhmaṇa

14. Devatādhyāya Brāhmaṇa

15. Upaniṣad

16. Saṁhitopaniṣad

17. Vaṁśa Brāhmaṇa.

Sukla Yajur-veda School

18. Śatapatha Brāhmaṇa.

Probably, the commentary on the Śatapatha Brāhmaṇa is the last undertaking of Sāyaṇa. The Veda-Trayī and the Comments on the other Brāhmaṇas belong to the period of Bukka king. The work on the Śatapatha and the Atharva was accomplished during the reign of Harihara.

In the Central Library of Baroda, we have a MSS of the R̥g-veda, with Sāyaṇa's comment on Aṣṭaka IV only. (Script is of 1452 Vikramī). This is perhaps the oldest manuscript of the R̥g-veda available to us (Sāyaṇa died on 1444 Vikramī, and this is thus of eight years after the death of Sāyaṇa. Sāyaṇa's entire contribution belongs to the period 1420 to 1444 Vikramī years (i.e. of 24 years).

After the death of Prince Harihara, Mādhava the elder brother of Sāyaṇa took to renunciation and he since then, left the State Prime Ministership and became known as Vidyāranya Svāmī. Madhava (the same as Vidyāranya Svāmī) died in 1387 A.D. at the age of 87 years. Mādha-

vācārya is known for his *Sarva-Darśana Saṁgraha*, a text on the numerous systems of Indian Philosophy.

2. RALPH T. H. GRIFFITH'S TRANSLATION

(with a popular commentary)

The publishers of this volume, in a prefatory note write : "While the excellent translation of W.D. Whitney too scholarly to be utilised by average readers and that of is M. Bloomfield is only selective, the metrical translation by R.T.H. Griffith with a popular commentary best serves the purpose."

R.T.H. Griffith in his preface attached to the translation of the Atharva-veda (November 1, 1894, appended at Kotagiri, Nilgiri Hills) writes : Unlike (the other) three Vedas (the Ṛk, Yajus and Sāman), the Atharva-veda derives the name by which it is generally known, not from the nature of its contents but from a personage of indefinitely remote antiquity, named Atharvan, who is spoken of in the Ṛg-veda as the first priest, *who rubbed Agni forth* or produced fire by attrition, who first by sacrifices made the paths or established ways of communication between men and gods, and overcame hostile demons by means of miraculous powers which he had received from heaven.

We have discussed earlier in details that Atharvā, Atharvāṅgiras and Bhṛgu are the historic persons who became the Vedic seers of the Veda mantras in the Atharva Saṁhitā.

Atharvan, for that purpose, does not belong to the category of Agni, Vāyu and Āditya, to whom a reference has been made in the Śatapatha Brāhmaṇa :

त्रयो वेदा अंजायन्त अग्नेः ऋग्वेदः वाय्वेयजुर्वेदः सूर्यात्
सामवेदः । S.Br. XI. 5.8.]

Agni, Vāyu and Āditya (Sūrya) - these are the devatās (matter-contents) of the Vedic verses, but not the seers of any mantra, whereas Atharvā was the seer of many

Atharva-veda verses. And thus Atharvan was a seer in the verses of the Atharva-veda, and was severally named (Nobody calls the Ṛg-veda as the Agni-veda, or the Yajur-veda as the Vāyu-veda).

Griffith quotes Whitney in his preface :

"The greater portion of the hymns are plainly shown, both by their language and internal character, to be of much later date than the general contents of the other historic Vedas, and even than its tenth book with which they stand nearly connected in import and origin..... This, however, would not imply that the main body of the Atharva hymns were not already in existence when the compilation of the Ṛk took place. Their character would be ground enough for their rejection and exclusion from the canon until other hands were found to undertake their separate gathering into an independent collection." Griffith quotes Weber thus : "The origin of the Atharva Saṁhitā dates from the period when Brahmanism had become dominant. It is in other respects perfectly analogous to the Ṛk Saṁhitā and contains the store of songs of this Brahmanical epoch. Many of these songs are to be found also in the last, that is the least ancient book of the Ṛk Saṁhitā. In the latter, they are the latest additions made at the time of its compilation; in the Atharvan, they are the proper and natural utterance of the present. The spirit of the two collections is indeed widely different. In the Ṛk., there breathes a lively natural feeling, a warm love for nature while in the Atharvan, there prevails, on the contrary, only an anxious dread of her evil spirits and their magical powers. In the Ṛk, we find the people in a state of free activity and independence; in the Atharvan, we see it bound in the fetters of hierarchy and superstition. But the Atharva Saṁhitā likewise contains pieces of great antiquity, which may perhaps have belonged more to the people proper, to its lower grades; whereas the songs of the Ṛk. appear rather to have been the property of the higher families. It was not without a long struggle that the songs of the Atharvan were permitted

to take their place as a fourth Veda. There is no mention made of them in the more ancient portions of the Brāhmaṇas of the Ṛk, Sāman and Yajus."

Griffith, then quotes Max Müller thus :

"The songs known under the name of the Atharvāṅgiras as formed probably an additional part of the sacrifice from a very early time. They were chiefly intended to counteract the influence of any untoward event that might happen during the sacrifice. They also contained imprecations and blessings and various formulas such as popular superstition would be sure to sanction at all times and in all countries. If once sanctioned, however, these magic verses would grow in importance, nay, the knowledge of other Vedas would necessarily become useless without the power of remedying accidents, such as could hardly be avoided in so complicated a ceremonial as that of the Brahmanas. As that power was believed to reside in the songs of the Atharvāṅgirasas, a knowledge of these songs became necessarily an essential part of the theological knowledge of Ancient India."

Griffith suggests the following literature for further study in connection with the Atharva-veda:

1. Von Roth's *Literature and Geschichte des Veda*, pp. 12, 13 and also his *Abhandlung über den Atharva-veda*.
2. Weber's *History of Indian Literature* (Trübner's Oriental Series), pp. 145-171.
3. Whitney's articles in the *Journal of the American Oriental Society*, Vol. IV.
4. Max Müller's *Ancient Sanskrit Literature*, pp. 445- 455.
5. Muir's *Original Sanskrit Texts*, II. pp. 187-191. and 446-450.
6. Ludwig's *Der Rigveda*, III. pp. 28, 29.

The manuscripts of the Atharva-veda, made available till 1850 were so faulty that attempts made to bring sense

out of the utter nonsense became impossible. In 1856, Professors Rudolph von Roth and W.D. Whitney published the last two books at Berlin (Atharva-veda, Kāṇḍas XIX and XX); these scholars were planning to prepare and publish a second volume, containing complete indexes, notes and translation, which, however, they could not. In 1881, Prof. Whitney's Index Verborum to the published text as Volume XII appeared in the *Journ. of the Amer. Orien. Soc.* Prof. Whitney soon after passed away, and from what appeared in the *New York Nation* as his obituary notice, we learn that Prof. Whitney did leave a manuscript nearly ready for the press, an annotated translation of the Atharva-veda, which was then later on published. (Indian Reprint by Motilal Banarsi Dass, Varanasi and Delhi, 1962).

The Śaunakiya Caturadhyāyikā or the Atharva-veda Prātiśākhya, text, translation and notes, was published by Prof. Whitney in 1862, in Vol. VII of the same society (*Jour. of the Amer. Orien. Soc.*).

Of the two existing ritual Sūtras of the Atharva-veda, an excellent edition of the Kauśika, with extracts from the commentaries of Dārila and Keśava, has been brought out as Vol. XIV of the *Journ. of the Amer. Orien. Soc.* by Professor Maurice Bloomfield, and Dr. Richard Garbe has published a careful edition of the text of the *Vaiṭāna*, with critical notes and indexes, followed by a commented translation of the work. An Anukramaṇikā or Index to the Atharva-veda is also available.

Rao Bahadur Shankar Pandurang Pandit of Bombay discovered Sāyaṇa's commentary on the Atharva-veda (1880) and printed but not published in their complete state. All the verses have not been commented upon by Sāyaṇa and the reliability of this commentary is also questionable. Prof. Whitney about Mr. Pandit's printed commentary says (Festgruss and Rudolf Von Roth zum Doktor Jubiläum, 1893, p. 96 : "What there is; that is valuable in the Atharva-veda commentary, apart from the various readings, is,

on the whole, only what it derives and reports from the auxiliary literature to which we also have access. Independently, and as commenary, I have not found that it anywhere makes important contribution to the understanding of the text."

One Brāhmaṇa, the *Gopatha* (published in the *Bibliotheca Indica*, 1870-72) belongs to the Atharva-veda. This Gopatha Brāhmaṇa and its Hindi translation was edited and published by Kṣemakaraṇa Das Trivedi, of 52 Lukergunj, Allahabad, in 1924 (Samvat 1981- Vikramī) but it is now not available for sale. There are about 145 minor spurious Upaniṣads of the Atharva School, of which prominent and ancient are Muṇḍaka, Māṇḍūkya, Praśna and the Śvetāśvatara.

Translations of the Atharva-veda in European Language:

In the year 1894, Griffith thus wrote - "There is no complete or nearly complete translation of the Atharva-veda in any European language. He refers to the following : (i) Prof. Von Roth has published versions of a few hymns in his *History and Literature of the Veda* and elsewhere (ii) Prof. Weber has published in *Indischen Studien*, Vol. IV, XIII, and XVII and excellent translation with exhaustive notes of Books I-III, and in Vol. V the nuptial formulas contained in book XIV, with a great variety of love-charms and similar formulas from other books.

- (iii) Mr. Muir has translated some entire hymns and many fragments and detached verses and lines from the Atharva in his original Sanskrit Texts, particularly in the fifth volume of that excellent work.
- (iv) Prof. Ludwig has translated (without comments however) about 230 of the most important hymns.
- (v) Dr. Grill in his *Hundert Lieder des Atharva-veda* has translated and annotated one hundred hymns.
- (vi) M. Victory Henry published a translation and commentary of Books VII and XII .

- (vii) Herr Florenz published a version of about half of Book VI.
- (viii) Dr. Lucian Scherman translated thirty of the philosophical hymns, chiefly from Books X, XI, XIII and XIX.
- (ix) Prof. Maurice Bloomfield has thoroughly discussed and partly translated seven hymns of Books I, II and VI in the *American Journal of Philology*, Vol. VII. 4.

R.T.H. Griffith gave his excellent metrical translation of the Atharva-veda in English in 1894, running over 521+499 pages (total 1020 pages [Vol.I, Books I-IX, with appendices : (i) Latin version of several hymns and verses, not translated in English, (ii) Index of Hymns, and (iii) Index of Names etc.] Vol.II - Books X to XX, with appendices (i) Latin version of hymns and verses, not translated into English (ii) Index of Hymns, (iii) General list of Hymns and verses, reproduced from the R̥g-veda (iv) Index of names etc.

KṢEMA-KARAṆA DĀSA TRIVEDA

K.D. Triveda is the most reputed translator and commentator on the entire twenty Books of the Atharva-veda (Kāṇḍa I to XX) and also on the Gopatha Brāhmaṇa belonging to the Atharva school (Born on Nov. 3, 1845 Karttika Śukla 7, 1905 Vikrami), in a village of Distt. Aligarh, Uttar Pradesh in the family seth of Saksena Kayasthas, father Lala Phundan lal. In the old type of maqtab (schools), he was given lessons in Persian. The year 1857 is well known for Indian Mutiny (the first struggle against British domination). At the age of 15, (after the mutiny crushed and peace restored) Kṣema Karaṇa got himself enrolled in an English school at Aligarh with the arrangements of Raja Jai Kishen Das; a Hindi-Sanskrit Pandit was appointed, and thus Kṣema Karaṇa started his early Hindi-Sanskrit studies. In 1871, he passed the Entrance examination then conducted by the Calcutta University, and got himself admitted to F.A. classes at the Agra College. The financial conditions of the

family deprived him from all these studies and Kṣema Karaṇa accepted a humble teaching job on Rupees ten a month in the Aligarh High School : Then on promotion, he was transferred to Moradabad (1873). In 1877, he qualified himself for a post of Accountancy and served the Roorkee College. Subsequently, he accepted several minor jobs in Railway Departments. He finally retired from the Railway Audits Office (Jodhpur - Bikaner Railways), and at an age of 59, he came to Allahabad and stayed with his son Lala Vishnu Dayal Seth, working in the Accountant General's Office.

After retirement from the Government service, Kṣema Karaṇa took to the studies of Sanskrit and the Vedic literature. For some time, he stayed at the Gurukul Kangri on a request from Mahatma Munshi Ram, (January 1911), and here he got all necessary help from Pt. Kashi Ram Sharma, incharge of the Vedic Studies. Here Kṣema Karaṇa came in contact with Pandit Shiva Shankar Kāvya-tīrtha, a reputed Vedic scholar. On his suggestion, Kṣema Karaṇa applied for permission to take up the Veda Examination (Ṛg, Yajur and Atharva) conducted by the Baroda State (1911 A.D.). During the first year he passed with credit in the Ṛg-veda and the Atharva-veda Examinations, but he could not go again to Baroda for the Yajur-veda examination, but actually he did complete the course of studies at Baroda. Thus with all the proficiencies in the three Vedas, he in his circle since then came to be known as Kṣema Karaṇa Das Triveda.

Kṣema Karaṇa Das Triveda closely followed Yāska's Nirukta and Uṇādi Koṣa in deriving etymologies of the Vedic words. In 1906, he brought out Hindi and English translations of the Rudrādhyāya (Chapter XVI of the Yajur-veda). *Havana Mantrāḥ* (from the *Sanskāra-vidhi*) were translated by him in 1912. Finally, in spite of his old age and other financial hazards he took up the translation of the Atharva-veda. The Saṁhitā has twenty Kāṇḍas, and in

all 5977 verses). The Kāṇḍa I was published in December 1912. By and by, the commentary on the first six kāṇḍas could be published. In this publication adventure, he could secure minor financial helps from the Arya Samaj organizations. Quite obvious, as it is, the publication had so often been delayed on financial grounds, also on account of the hazards of Kṣema Karaṇa Das's advancing age and the tragic bereavements in the family, and also the First World War (1914-1918). The publication project continued for full nine years (from 1912 to 1921) [publication includes text, commentary and several types of indexes (including the volume of the pada- sūci). Kṣema Karaṇa Das Triveda died at Jaipur (Rajasthan) on Feb. 13, 1939. After his death Dr. (Km) Prajñādevī, Ācāryā, Pāṇini Kanyā Mahāvidyālaya took to the revision of the commentary but so far only one volume could be printed and published (Books I to IV).

K.D. Triveda would also be known for his excellent Hindi Translation of the *Gopatha Brāhmaṇa* (published 1924; Samvat 1981 Vikramī, from 52, Lukerganj, Allahabad, (now not available).

SVĀMĪ BRAHMAMUNI

Svami Brahmanuni (prior to his Sannyāsa, known as Priyaratna Ārṣa), born in 1950 Vikramī (1893 A.D.) Phālgunī Badi, 13 on Sunday, at Saharanpur (village Lakhnauti) in a Vaiśya Agrawal family. Father Rajaram and mother Bhagirathi Devi. His primary education started in a village school. His early name was Pyarelal. While he was 8 years of age, his mother died. By and by, the boy Pyare Lal came into contact with the organization of the Arya Samaj and he became a member of the Arya Samaj, Gangoh, of which his father was also a member. Pyarelal read several books on the principles of the Arya Samaj and side by side, studied quite a lot of Sanskrit.

Throughout his life, Pyarelal had been self-taught, so much so that he finally became a profound scholar of

Sanskrit Grammar. He studied Aṣṭādhyāyī at the feet of Chaube Banmali Datt at the Agrawal Pathshala, Mathura.

Chaube Banmali Datt had been a schoolmate of Svami Dayānanda at Virajananda's Pathshala at Mathura. Later on, Pyarelal shifted to Dalmau (near Lucknow). Here he continued his study of Aṣṭādhyāyī Grammar under Svami Pūrṇānanda. Brahma Datta Jijñāsu used to supervise the details of Svami Pūrṇānanda's Pathshala. Svami was a person of irritating hot temper, and Brahma Datta Jijñāsu had been so often the target of his harsh treatment. Our Pyarelal had also to face sufferings at Svāmi's hands as a colleague and associate of Brahma Datta. And at last, Pyarelal got rid of his guru Pūrṇānanda after signing a deed of his entire of property in favour of his teacher. At Agra (Namver), there was a Musāfir Vidyālaya, which Pyarelal joined for some time, but none at the Vidyālaya was interested in Pāṇini's Aṣṭādhyāyī. The Musāfir Vidyālaya had the reputation of such alumni as Thakur Amar Singh (Amar Svāmī), Pandit Sukhlal a talented Bhajanopadeshak of his times, Kedar Nath (later on named as a great Scholar Mahapandit Rāhul Sankṛtyāyana) and Maulavi Mahesh Prasad, teacher of Arabic and Persian at the Benares Hindu University.

Pyarelal's life has been full of adventures. After his first visit to the Punjab, he came back to a place Titaron Distt. Sharanpur, where he changed his name from Pyarelal to Priya-Ratna Ārsha (now he was of the age of 26). Later on Priya Ratna proceeded to Varanasi for further studies in Sanskrit Grammar, and stayed at the Aryasamaj Maṇḍir. From Varanasi, Priya Ratna proceeded on foot to Kashmir - from Jammu he came to Udhampur and bearing all the hardships of the journey, he ultimately reached Srinagar. Priya Ratna was exceptionally good at Charkha spinning such a fine thread (from one ratti weight, he could spin a thread of 50 yards).

Priya Ratna has given the details of his adventures in his autobiography (निज जीवन वृत्त वनिका), published by the

Sarvadeshik Arya Pratinidhi Sabha, New Delhi (1961). A list of his scholarly publications is given below:

Hindi Books

1. Yama-Yami Dialogue
2. Yame-pitr - Paricaya
3. Atharva-vedīya cikiṭṣā Śāstra
4. Bṛhad-vimāna Śāstra.
5. Ārṣa Yoga Pradīpikā (Vyāsa Bhāṣya - Bhoja - vṛtti)

Sanskrit Books

1. Vedānta - darśanam
2. Sāmkhya-darśanam

At the age of 51 years, Priya Ratna Ārṣa entered into the Sannyāsa Āśrama, never married, and as a sannyāsin, he has been known as Svāmī Brahmanuni (Parivrājaka) (date of renunciation : Śivarātri, Phālguna, Badi, 13. Sunday - 2000 Vikramī, 1943 A.D. He died at the age of 84 on December 16, 1977. He wrote a commentary on the Atharva-veda, Kāṇḍa I, II, III, but could not complete it. Dayānanda could not complete his commentary on the Ṛgveda. Brahmanuni at the close of his life assisted the Paropakārinī Sabhā, Ajmer in completing Dayānanda's Ṛg-veda Bhāṣya. The Gurukula Kangri (Hardvāra) decorated Brahmanuni with *Vidyāmānāṇḍa*, the highest award of the Institution.

SHRIPAD DAMODAR SATVALEKAR

Pandit Shripad Damodar Satvalekar, one of the reputed scholars in the field of the Vedic Studies, a Maharashtra Brāhmaṇa, hailed from Ratnagiri District. He was born in 1867, September 19 (1789 Śaka Samvat); Damodar Bhatt Pant was his father and Laksmibai his mother. Born of a poor family, he had to struggle hard in his early days. He joined the J.J. Bombay School of Arts, and started his career as a portrait painter and photographer. The person who attracted him was a young State Prince

of Aundha and later on, he was inspired by the teachings of Lokamanya Bal Gangadhar Tilak and Mahatma Gandhi. The personality of Mahatma Munshi Ram (later on known as Svami Shraddhanand) introduced him to his unique Vedic institution named as Gurukul Kangri, Hardwar, and here he developed his interests in the study of the Vedas. In 1918, Satvalekar laid the foundation of the *Svādhyāya Maṇḍala* at Aundh, which rose to a high reputation as a publication centre of the Vedic literature. Later on in July 1948, Satvalekar shifted to Paradi, 7 miles away from Balsad, where he continued the publication of the Vedas, their texts, commentaries and translations. To Satvalekar, the Vedas are not the doctrinal texts of rituals or the Karma-kāṇḍā, they are the living inspirations for leading dynamic life. His Vedic interpretations inspired him and a lot of others in the freedom struggle carried by Indians against British Imperialism.

Satvalekar lived up to a long long age (*bhūyaśca śaradaḥ śatāi*) beyond hundred years; his Centenary was celebrated by his friends and admirers in 1967 at New Delhi; under the editorship of my friend Pandit Kṣītiś Vedālankar, a Commemoration Centenary Volume was published, to which his wife Saraswati Bai also contributed an article. She had been married with Satvalekar in 1889 when she was only of 12 years of age; and at the time of Satvalekar's Centenary she was 91 years of age. Satvalekar during his life time received numerous awards and honours: Hon. degrees of Vidyāmārtanḍa (Gurukul Kāngri) and D. Litt. (Pune. 1968); Padma Bhushana (1968), LL.D. (Bombay).

Contributions to the Vedic Literature :

1. Publication of authoritative Texts in Devanāgarī script of all the four Vedic Saṁhitās, and the Taittirīya Saṁhitā also. (From the *Svādhyāya Maṇḍal*).
2. Easy and reasonable translation of the Ṛg-veda (two or three Books (Kāṇḍas) came out as posthumous publications).

3. Complete translation and annotation of the Atharva-veda quite a few volumes underwent several editions. (1958-1960).
4. Series of lectures on the Vedas. The *Vaidika Vyākhyāna Mālā*, three volumes of ten lectures each (Total 30 lectures) (1951-52)
5. Philosophy of Sage Vasiṣṭha - based on the Seventh Book of the Ṛg-veda and several verses from the Atharva-veda.
6. Philosophy of Ṛṣi Madhucchandā, 1958. Ṛg-veda, anuvāka 1-3.
7. Philosophy of Ṛṣi Medhātithi. Ṛg-veda, Anuvāka 4 and 5.
8. Philosophy of Śunaḥśepa - Ṛg-veda Anuvāka 6.
9. Philosophy of Ṛṣi Hiranyastūpa : Ṛg-veda, Anuvāka 7. (1946)
10. Philosophy of Ṛṣi Kaṇva : as well as of Praskaṇva : Ṛg-veda, Anuvāka 7 and 9.
11. Philosophy of Ṛṣi Savya : Ṛg-veda, Anuvāka 10.
12. Philosophy of Ṛṣi Nodhā : Ṛg-veda, Anuvāka 11. (1946)
13. Philosophy of Ṛṣi Parāśara : Ṛg-veda, Anuvāka 12 (1946).
14. Philosophy of Ṛṣi Gotama : Ṛg-veda, Anuvāka 12 and 13 (1946).
15. Philosophy of Ṛṣi Kutsa : Ṛg-veda, Anuvāka 15 and 16.
16. Philosophy of Ṛṣi Trita : Ṛg-veda, Anuvāka 16 (1947).

VISVABANDHU & VVRI

From the Viśveshvarānand Vedic Research Institute, Hoshiarpur (VVRI), Vishva Bandhu and his colleagues have now published the Text of the Śaunaka Atharva-veda with the Pada-pāṭha and Sāyaṇācārya's Commentary (1960-1964) in five excellent volumes:

Part I - Kāṇḍas I-V.

Part II - Kāṇḍa VI-X

Part III - Kāṇḍa XI-XVIII

Part IV - Fasc. I (Kāṇḍa XIX-XX)

• Part IV - Fasc. II (Mantra, Pada - R̥ṣi, Devatā and Chanda Indexes.

In the *Preface*, the editors say : We have tried to concentrate our attention on re-studying the same source-materials for the *Mantra*-text, the *Pada*-text and the *Bhāṣya* text as had been employed by Pandit in constituting these three texts. We have tried to improve upon the work done by him on the basis of the said materials themselves along with the aforesaid subsequently published new materials.

The editors have very judiciously and critically taken all the possible help from the work done by Roth and Whitney (Berlin 1856). Mantra-text of the Kāṇḍa VII (Whitney's *Index Verborum*, 1881; St. Petersburg Sanskrit-German Lexicon by Böhtling and Roth (1855-75) and Bloomfield's *Vedic Concordance* (1906).

Pandit, on the authority of the *Sarvānukramaṇī* and the *Pañca-paṭalīkā* divided the said text into 123 Sūktas. The editors of VVRI, uphold this latter division, but they have also indicated the former in contiguous brackets.

There is a difference in regard to *Paryāyas* between Roth-Whitney and Pandit (numbering and splitting). *Paryāyas* are in Kāṇḍas VIII, IX, XI, XII, XIII, XV and XVI and also in Kāṇḍa XI Sūktas 47, 54, 55, and 57. The VVRI editors have followed Pandit's numbering (which has the support of the *Sarvānukramaṇī* and *Pañcapaṭalīkā*, as well as of *Sāyaṇa*.

The VVRI editors, in their *Preface*, have referred to a traditional Indian Vaidika Pandit who knew the entire *Atharva*-text by heart; He was from Mahuli; his full name was Kesava Bhat bin Daji Bhat; he knew the *Samhitā* and *Pada* texts by heart as also the *krama* of the four Kāṇḍas.

He knew the whole Saṁhitā except the inauspicious Kāṇḍa XVIII. With the exception of a few passages, his memory for the entire Saṁhitā was thorough. The VVRI editors fully availed Keshava's services in their edition of the Text.

The VVRI editors have described critically in details the manuscripts as could have been or were available to Roth and Whitney *collaboration* or to Pandit.

We in our English translation have relied on the text "THE VEDA BHAGAVĀN", so critically prepared, edited and printed in one stupendous volume by Udāsī Svāmī Gangeshwarananda, blind Centenarian and a great patron of the Vedic studies.

The Atharva-veda Samhitā : Its Editing By W.D. Whitney

Among those, who took immense pains on the editing of the text of the Atharva-veda Samhitā, the most prominent is William Dwight Whitney (1827-1894).¹ Translated by W.D. Whitney, it has been edited by Charles Rockwell Lanman, and it appears as Volume Seven of the Harvard Oriental Series, and its Indian edition has been reprinted by Moti Lal Banarsi Dass (Delhi-Varanasi-Patna), 1962 and 1971.

Whitney, at his younger age, studied under Prof. Weber (March 1851) in Germany, and on his teacher's suggestion got interested in the studies of the Atharva-veda Samhitā; his early transcript dates October 1851-March 1852. During the winter of 1852-53, he copied the *Prātiśākhya* and its commentary. His labours include :

1. Excerpts from the *Prātiśākhya*, 1862
2. Excerpts from the *Pada-Pāṭha*, 1881
3. Concordance of the Av. with other Samhitās, 1852
4. Excerpts from the ritual (*Kauśika*)
5. Excerpts from the *Anukramaṇī*
6. General introduction.
7. Exegetical notes
8. Critical notes

1. 1862, The Atharva-veda *Prātiśākhya*, or *Śaunakīya Caturādhyāyikā*.

In 1855-56, the text of the Atharva-veda was published by Prof. Roth and Whitney. In 1862, Whitney published the *Prātiśākhya*, text, translation, notes etc. In 1881, he prepared *Index Verborum* a full report on the *pada*-readings. In 1857, he published the index of the *Pratikas*. It should be also remembered that in 1878, Garbe gave us the *Vaitāna-Sūtra*, text and translation, and Prof. Bloomfield gave us the text of the *Kauśika-Sūtra* in 1890 (only text, not its translation) — a standard work on the rituals, as accepted by the school of the Atharva-veda. Prof. Roth supplied Whitney a good material of exegetical notes.

Shankar Pandurang Pandit on the Saunaka Text of the Atharva-veda Saṁhitā

In 1895-98, the Department of Public Instruction, Bombay, published S.P. Pandit's 4-Volume edition of the Saunaka recension of the Atharva-veda Saṁhitā, its *Pada-Path*, and *Sāyaṇācārya's Commentary*. Soon after S.P. Pandit's edition, by and by, a few more texts were made available to the scholars:

- (a) *Kataka Saṁhitā* (Schröder, 1900-1910);
- (b) *Paippalāda Saṁhitā* (Barret, 1901-40);
- (c) Whitney's translation and critical-cum-exegetical commentary on Saunaka's recension of the Atharva-veda Saṁhitā, 1905.
- (d) *Kaṣīṭhala Saṁhitā* (Raghuvira, 1932),
- (e) The *Taittirīya Saṁhitā*, with *Sāyaṇa's Commentary* (Ānandāśrama, 1900- 05),
- (f) the *Aitareya Brāhmaṇa*, Ānandāśrama, 1930,
- (g) the *Taittirīya Brāhmaṇa*, (1911)
- (h) the *Sāmikhāyana-Brāhmaṇa*, (1911)
- (i) the *Śāṁikhayanāraṇyaka*, 1922, Keith, 1909 the *Taittirīyāraṇyaka*, 1926 and (j) the *Aitareyāraṇyaka* (Keith, 1926).

Recently, under the suggestions of Sri Rahdey Shyam, Munshi Lal Manohar Dass, publishers New Delhi, have published the Indian editions of several of these Vedic Texts.

Prof. Whitney could handle a number of manuscripts, as indicated by C.R. Lanman, the editor of Whitney's work of the Atharva-veda:

1. Vulgate. European mss.
2. Vulgate. Indian mss.
3. Vulgate. Indian reciters.
4. Vulgate. Commentator's reading
5. Vulgate. *Pada* readings
6. Vulgate. Prātiśākhya and its comm.
7. Vulgate. The Anukramaṇīs
8. Vulgate. Kauśika and Vaitāna
9. Kashmirian recension. Pippalāda mss.
10. Parallel texts.

Vulgate means the traditionally accepted text of any author. Whitney also depended on the version of S.P. Pandit, in matters of Indian reciters.

We have, in our text, entirely depended on the text utilized by the Single Volume Edition of all the Four Vedas (The Veda- Bhagavān), published by Udāsi Svāmī Gangeshvarānanda. Brindāban, U.P.

Whitney's Collation-Book—

Berlin books--The Collation Book of Prof. Whitney is the immediate source of the statements of "this work" concerning the variants of the European mss. of the Atharva-veda. It contains, in Whitney's hand-writing the fundamental transcript (in Roman transliteration) of the text and the memoranda of the subsequent collations. It is bound in two volumes: of these the second comprehending book I-XX, appears to have been written first, since it is dated *Berlin*: Oct. 1851-January 1852; while the first comprehending book I-IX, dated *Berlin*. Jan.-March 1852, and thus appears to have been written last.

Charles Rockwell Lanman has given the details of manuscripts used by Whitney on pages cxi-cxw; and on pages cxiv-cxv, collated after publication of the text.

Berlin Manuscripts—There are in all nine Berlin manuscripts; they have been catalogued by Weber and also by Sir Robert Chambers.

Whitney's	singla	Books (Kāṇḍa)	Weber No.	Chambers No.
1.	Bp ^a	ix	332	8
2.	Bp ^b	x-xviii	335	108
3.	Bp ^c	xx	336	114
4.	Bp ^{2a}	i	331	117
5.	Bp ^{2b}	v	333	109
6.	Bp ^{2b}	vi-ix	334	107
7.	Bp ^{acw}	xx	337	116
8.	Bp [']	xi-xx	338	115
9.	B ["]	xi-xx	339	120

P and M—This manuscript is available in the Paris Library and also its copy (M) Mill's collection in the Bodleian Library at Oxford. A similar manuscript at this place is indicated as W. E is a Saṁhita-manuscript of all the twenty books (Kāṇḍas I-XX) and it is available in the India Office Library, in London. It has been described in Eggeling's Catalogue (now numbered as 229 and 230, (it is probably of the 17th century).

I It is a complete copy of the Saṁhitā-text in large form, brought by Col. Polier to Europe is in the British Museum London, 2 volumes (Vol. 1 and it first gives book XIX, then XX, then I—X; Vol. II gives the *Anuakramaṇī*, then the *Gopatha Brāhmaṇa*. Col. Martin copied out from this script, which is available in the India Office (Nos. 233 and 236).

H—Another copy of the manuscript at the India Office Library (No. 231) contains only first six books of the Atharva-veda.

O-We have in the Munich Library (formerly which belonged to Prof. M. Haug), a parcel of Atharvan scripts, with a complete Saṁhitā text, and also a *pada* text of six books. (of 1634 A.D.) in the handscript of some Mānnañji.

Op -A *pada*-text of Haug or Munich manuscripts is also available (described as Op in Whitney's book), Another complete Saṁhitā text now is Tübingen University Library, which was consulted by Roth (1875).

T-There is a complete Saṁhitā manuscript, a transcript made from the Tanjore-mss., described by A.C. Burnell (nos. 2526, 2527); it was sent to Roth by Dr. Burnell and has been described by Roth and by Garbe. Copy no. 2526 written in 1800, and copy no. 2527 in 1827 A.D. at Benares.

D-This is a *pada*-manuscript belonging to the Deccan College at Poona(now Pune), collated while in Roth's possession at Tübingen; its copy is in Berlin Library also. It has been described by Weber.

K-Prof. Roth at Tübingen was some times in possession of a Bikaner manuscript of the Saṁhitā text also.

First Stanza of the Atharva-veda—

Usually the Atharva-veda starts with the stanza :

ये त्रिषप्ताः परियन्ति विश्वा स्थाणि विभ्रतः ।
वाचस्पतिर्बला तेषां तन्वो अद्य दधातु मे ॥

The thrice-seven that go about, bearing all forms, let the lord of speech assign to me today their powers, (their) selves.

But in the Kashmirian recension, we have a definite indication that the Atharva-veda's initial stanza is :

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये,
शं योरभि सवन्तु नः ॥

(which now stands in the Atharva-veda as I.6.1)

Be the divine waters weal for us in order to assistance,
to drink; weal (and) health flow they unto us.

Thus the Paippalāda text of the Atharva-veda initiates with the stanza *śam no devīr abhiṣṭaya*—this forms the opening stanza of the Atharva-veda. Whitney notes that this stanza is also found prefixed to the text of the Vulgate in four of the mss. used by him (e.g., I and R, O and Op). Thus at the beginning of I, we have the stanza (श नो देवीरभिष्टये०) entire and then (ये त्रिषप्ताः) (ye *triṣaptāḥ*).

In 1871, Haug (*Brahma and Brahmanen*, p. 45) had noted that the *Mahābhāṣya* (I.1.1.) of Patañjali, rehearsing the beginnings of the four Vedas, gives *śam no devī*—as the beginning of the Atharva-veda. Weber again called attention to the fact concerning the *Mahābhāṣya* and to a similar fact concerning the *Gopatha Brāhmaṇa*. In our *Brahma Yajña* (the *Vedic Samdhyā*—Dayānanda) the opening stanza is also *śam no devī*.

We may also note that in 1879, Burnell observed, on p. 37b of his *Tanjore Catalogue* that the real South Indian mss. of the *Mahābhāṣya* ignores the Atharva-veda and omits the *śam no devī* stanza.

In the *Gopatha Brāhmaṇa*, Pūrva, Prapāṭhaka I Kaṇḍikā 29. we have :

किं देवतमित्युच्चाग्निदेवतन्तदेव ज्योतिर्गायत्रं
 छन्दः पृथिवी स्यान्म। अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्।
 होतारं रत्नधातममित्येवमादि कृत्वा सामवेदमधीयते।
 यजुषां वायुर्देवतं तदेव ज्योतिः त्रैष्टुभं छन्दोऽन्तरिक्षं स्यान्म।
 इमेत्वोर्जित्वा वायवस्य देवो वः सविता प्रार्पयतु।
 श्रेष्ठतमाय कर्मण इत्येवमादि कृत्वा यजुर्वेदमधीयते।
 साम्नामादित्यो देवतं तदेव ज्योतिर्जागृतं छन्दो द्यौ स्यान्म।
 अग्न आयाहि वीतये गुणानो हव्यदातये।
 नि होता सत्सि बर्हिषीत्येवमादि कृत्वा सामवेदमधीयते।
 अथर्वणां चन्द्रमा देवतं तदेव ज्योतिः सर्वाणि
 छन्दांस्यापः स्यान्म शन्नोदेवीरभिष्टये
 इत्येवमादि कृत्वा अथर्ववेदमधीयते।

Translations of the Atharva-veda

Charles R. Lanman gives an account of the translations of the Atharva-veda. The braces at the right show which of the Shankar Pandurang Pandi's (SSP) Four Volumes (*Atharva-veda Samhitā*, with the commentary of Sāyaṇācārya, 1894-98) contains the text with comment's of any given book.

I.	Translation of the whole <i>text</i> . Griffith, 1895, 1-96		
II.	Translation of a <i>ms.</i> of selected hymns. Bloomfield, 1897, Ludwig, 1878; Grill, 1888		
III.	Translation of single books		
IIIb.	Books with comment of Sayana.		
Book I	I Weber, Indische Studien iv, 1858	Book I, entire	
Book II	I ⁿ xiii, 1873	Book II, entire	SPP's
Book III ⁿ	xvii, 1885	Book III, entire	Vol. I
Book IV ⁿ	" 1898	Book IV, entire	
Book V	" " " "		
Book VI	1-50 Florenz 1887	Book VI, entire	
Book VII	Henry, Le livre VII 1892	Book VII, entire	
Book VIII	Henry, Les Livres VIII and IX 1894	Book VIII, 1-6	
		Vol. II SPP's	
Book IX	" " "		
Book X	" XI and XII 1896		
Book XI	" " 1896	Book XI, entire	
Book XII	" " 1896		
Book XIII	" Leshymnes Rohitas 1891	Spp's	
Book XI	V Weber, Indischen Studien V 1862	Vol. III	
Book XV	Aufrecht " I 1850		
Book XVI			
Book X			
Book VI	I	Book XVII, entire	
Book XVII I	Weber, Sitzungsberichte, 1895-96	Book XVIII Spp's Vol. IV	
Book X	IX	Book XIX, entire	
Book XXX		Book XX, 1-37	

Morphology : Grand Divisions into the Kāṇḍas and Paryāyas

Prof. William Dwight Whitney (1827-1894), who is reputed for his detailed studies on the Atharva School, has

for his convenience, divided the Saṃhitā into three grand divisions and a supplement:

1. *First Grand Division*—Books I-VII (433 hymns)
2. *Second Grand Division*—Books VIII-XII (45 hymns)
3. *Third Grand Division*—Books XIII-XVIII (38 long hymns)
4. *Supplement*—Book XIX (72 hymns)

The Atharva-veda is available in two recensions:

- (i) the Vulgate or the Saunaka Recension
- (ii) the Kashmirian or the Paippalāda Recension.

The seven other recensions, now not available are:

- (i) Tauda, (ii) Mauda, (iii) Jājala, (iv) Jalada, (v) Brahmvāda, (vi) Devadarśa, and (vii) Cāraṇa-Vaidya.⁵

तौद, मौद, जाजल, जलद, ब्रह्मवाद, देवदर्श and चारण वैद्य

(1) Belonging to the Atharva School, we have the Kauśika Sūtra and the Vaitāna Sūtra. The Vaitāna has been published in text and translation by Garbe and the text of the Kauśika (in 1890) by Bloomfield. A critical work on the Kauśika has been done by Bloomfield and Caland.

A summary of Atharvan verses and hymns is given below:

(Whitney p. cx/vii)			
Grand Division I-Kāṇḍa I-VII	433 hymns	2030	verses
Grand Division II-Kāṇḍa VIII-XII	45 hymns	1528	verses
Grand Division III-Kāṇḍa XIII-XVI	38 hymns	874	verses
Total	516 hymns	4472	verses
Supplement Kāṇḍa XIX	72 hymns	456	verses
Total	588 hymns	4888	verses
The Kuntāpa khila Kāṇḍa XX	10 hymns	150	verses
Total Kāṇḍas I-XIX	598 hymns	5038	verses

Prof. Whitney does not take into account the Kāṇḍa XX of the Atharva-veda, since this Kāṇḍa is entirely taken and reproduced from the R̥gveda. Normally, with total 20 Kāṇḍas in the Atharva-veda, we have in all 731 hymns and 5977 verses,

The Paryāya Hymns

The Atharva-veda Saṁhitā is characterised by its eight *paryāya hymns* which are scattered over seven different Kāṇḍas (Books). They are :

(See Whitney : page 471)

1.	Kāṇḍa VIII.	10	(6 paryāyas)
2.	IX	6	(6 paryāyas)
3.	IX	7	(1 paryāyas)
4.	XI	3	(3 paryāyas)
5.	XII	5	(7 paryāyas)
6.	XIII	4	(6 paryāyas)
7.	XV		(18 paryāyas)
8.	XVI		(9 paryāyas)

The nine paryāyas of Book XVI

- (1) of 13 verses - अतिसृष्टो० to शिवाननौ०
- (2) of 6 verses - निर्दुरर्मण्य० to ऋषीणां प्रस्तरोसि ।
- (3) of 6 verses - मूर्धाहं रयीणा० to असंतापं मे०
- (4) of 7 verses - नाभिरहं रयीणा० to शक्वरी स्य पद्मयो०
- (5) of 10 verses - विद्म ते स्वप्न० to तं त्वा स्वप्न०
- (6) of 11 verses - अजैष्वाद्या० to तदमुष्मा०
- (7) of 13 verses - तेनैनं० to स मा जीवित्तं०
- (8) over 37 verses or 30 - जितमस्माकं० to जितमस्माकम्०
- (9) of 4 verses - जितमस्माकम्० to वस्योभूयाद्य०

These 8 sets of paryāyas are called *paryāya-sūktas* to distinguish them from those among which they occur and which are called *antha-sūktas*. The separate portions of which they are composed are called each a *paryāya* (or also

pariyāya-sūktā). Each *pariyāya* taken separately is in the old manuscripts numbered as to its verses separately; but they (the *pariyāyas* of a given group taken together) so evidently constitute each a whole, as shown by the sense and likewise by the number in which the *Anukramanīs* treat them, that Roth and Whitney regarded it as beyond question that they should be numbered continuously, to save a citation by more than three numbers.

Each *pariyāya* has its own summing up at the end: if a numbered division corresponding to an *ṛc* is composed of more than one divided portion, it is called a *gaṇa*, and its subdivisions *avasāna-ṛcas* or *gaṇāvasāna ṛcas*.

(गणाऽवसान ऋचः) Thus the first divisor (of viii.10) is summed up as follows:

पर्यायः 1, गणाः 6, गणाऽवसान ऋचः 13; and it is by the latter number, that the *Anukr.* treats it. Similarly the third *pariyāya* (of VIII.10) is summed up as

पर्याय-सूक्तम् 1, गणाः 4, गणाऽवसान ऋचः 8.

In XII.5, the divisions are called *vacanāni* or *vācanā*; *vasāna ṛcas*. In *pariyāyas* 5 and 6 of XIII.4, a distinction is made between the *avasanaṛcaḥ* and *gaṇāvasānaṛcaḥ*, those which have the refrain, receiving the latter designation.

The divisions of Books XV and XVI are likewise *pariyāyas* and their sub-divisions are styled *avasanaṛcaḥ* and *gaṇāvasānaṛcaḥ* in the same manner. (*Whitney* p. 472)

4.

The Vedic Theism

Mystic Theism of the Atharva-veda

1. The *Asya Vāmasya* Hymn—God—the Symbolic Sun

The Atharva-veda Saṁhitā, for its theism, uses the terminology of the other Vedic saṁhitās. The Supreme Self is one though known by numerous names : *ekam sad vipr-ābahudhā vadanti*. He is One, though, the learned describe Him in numerous ways (R̥v. I.164.46). The *Asya vāmasya palitasya* hymn of the R̥g - veda (I.164) is almost verbally repeated in the Atharva-veda (IX.9 and IX.10); the R̥g text in this hymn has 52 verses, while the Atharvan text in the two hymns has 22+28=50 verses. There are in numerous cases verbal differences also, as in R̥v. I.164.41 and Av. IX.10.21.

Pūrvārdha : Av. IX.9=R̥v. I.164.1—22.

In the *Asya Vāmasya* Hymn, occur passages which apply to the supreme divinity and to the Sun both. The entire hymn is a mystic one. The hymn speaks of three brothers—perhaps the three forms of Agni : Agni or solar energy in the heaven, the energy of thunder-lightning in midspace or atmosphere, and the fire on the earth, discovered by man as the fire of attrition (which had been revered as the sacrificial fire).

I am reproducing here the verbal translation of a few verses of this mystic hymn without comments.

THE PŪRVĀRDHA

1. अस्य वामस्य पलितस्य होतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्त्यग्निः ।

तृतीयो भ्राता घृतपृष्ठो अस्वात्रापश्यं विषयति सप्तपुत्रम् ॥

The second brother of this lovely Hotar, hoary witheld is the voracious lightning. The third is he whose back is

balmed with butter. Here I have seen the king with seven male children.

2. सप्त युजन्ति रथमेकचकमेको अश्वो वहति सप्तनामा ।

त्रिनाभि चक्रमजरमनर्धं यत्रेणा विश्वा भुवनाधि तस्युः ॥

Seven harness the one-wheeled chariot; one horse, having seven names, draws it; of three naves is the wheel, unwasting, unassailed, whereon stand all these existences.

3. इमं रथमधि ये सप्त तस्युः सप्तचक्रं सप्त वहन्त्यशवाः ।

सप्त स्वसारो अभि सं नवन्त यत्र गवां निहिता सप्त नामाः ॥

The seven that stand on this chariot—seven horses draw it, seven-wheeled; seven sisters shout at it together, where are set down the seven names of the kine.

4. को ददर्श प्रथमं जायमानमस्यन्वन्तं यदनस्था विभर्ति ।

भूत्वा असुरसृगात्मा क्वस्वित्तो विद्वंसमुष गात्र प्रष्टुमेत् ॥

Who saw it first in the process of birth, as the boneless one bears him that has bones ? Where forsooth the earth's life, blood soul (?) Who shall go to ask that of him who knows ?

6. पाकः पृच्छामि मनसाविज्ञानन्देवानामेना निहिता पदानि ।

क्त्से ब्रह्मयेधि सप्त तन्तून्वि तलिरे कवय ओतवा उ ॥

Simple, not discerning with the mind, I ask about the thus set-down tracks of the gods; over the yearling calf have the poets stretched out seven lines (tantu) for weaving.

10. तिस्रो मातृस्त्रीन्पितृन्ब्रह्मदेक उर्ध्वस्तस्यौ नेमव ग्लापयन्त ।

मन्त्रयन्ते दिवो अमुष्य पृष्ठे विश्वविदो वाचमविश्वविन्नाम् ॥

The one bearing three mothers and three fathers, stood upright; verily they do not exhaust him; on the back of yon sky, the all-knowing ones talk a speech not found by all.

11. पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने यस्मिन्नातस्युर्भुवनानि विश्वा ।

तस्य नाक्षस्तप्यते भूरिभारः सनादेव न छिद्यते सनाभि ॥

On the five-spoked circumvolving wheel on which stood all existences—its axle, much-burdened is not heated; even from of old it is not severed with the nave.

13. द्वादशारं नहि तज्जराय वर्वति चक्रं परि द्यामृतस्य ।

आ पुत्रा अग्ने मिथुनासो अत्र सप्त शतानि विंशतिश्च तस्युः ॥

The twelve-spoked wheel for that is not to be worn out—revolves greatly about the sky of righteousness; there, O Agni, stood the sons, paired, seven hundred and twenty (720).

15. स्त्रियः सतीस्तौ उ मे पुंस आहुः पश्यदक्षण्वान् वि वेतदन्धः ।

कविर्दः पुत्रः स ईमा धिक्तेत यस्ता विजानात्स पितुष्पितासत् ॥

Them, being women, they declared to be men; he who hath eyes may see, but the blind will not distinguish; the son that is a poet, he verily understood; whoever knows those things apart he shall be his father's father.

20. द्र सुपर्णा सयुजा सखाया समानं वृक्षं परि पस्वजाते ।

तयोरेण्वः पिप्पलं स्वाद्वत्क्षननन्नन्यो अभि चाकशीति ॥

Two eagles, joint companions, embrace the same tree; of them the one eats the sweet berry; the other looks on all the time, not partaking.

21. यस्मिन्वृक्षे मध्वदः सुपर्णा निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे ।

तस्य यदाहुः पिप्पलं स्वाद्वत् तन्नोन्नश्नयः पितरं न वेद ॥

On what tree the honey-eating eagles all settle and give birth—what they call the sweet berry in the top of it, that cannot he attain who knoweth not his father.

THE UTTARĀRDHA :

cf. Ṛg-veda, I.164.23-46; Atharva-veda, IX.10.

The verses of the second-half of the *Asya Vāmasya Sūktam* occur in the Atharva-veda as a separate hymn (IX.10) of 28 verses beginning with words "Yad gāyat্রে adhi gāyatramāhitam" (cf. Ṛg-veda I.164. 23). The verse refers

to the meters. *gāyatrī*, *trīṣṭubh* and *jagatī* (or their corresponding Saman Chants : *gāyatra*, *trīṣṭubha* and *jāgata*).

1. यद् गायत्रे अधिगायत्राहित त्रैष्टुभं वा त्रैष्टुभान्निस्तकत ।
यद्वा जगज्जगत्याहित पदे य इत् तद् विदुस्ते अमृतत्वमानसु ॥

That the *gāyatrī*-verse is set in the *gayatrī*-verse, or that they fashioned the *trīṣṭubh*-verse out of the *trīṣṭubh* verse, or that the *jagatī* step is set in the *jagatī*: who-ever know that, they have attained immortality.

2. गायत्रेण प्रति निमीते अर्कमर्केण साम त्रैष्टुभेन वाकम् ।
वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाक्षरेण मिम्रो सप्त वाणी ॥

By the *gāyatrī* verse, he measures of the song, by the song the chant (*sāman*), by the *trīṣṭubh* verse, the hymn (*vak*), by the hymn of two feet (*dvipadā*) or of four feet (*catuṣ-padā*) the hymn : by the syllable, they measure the seven tunes(*vāṇī*)

4. उप हव्ये सुदुघां धेनुमेतां सुवस्तो गोधृगुत दोवदेनाम् ।
श्रेष्ठं सर्वं सक्ता साविपन्नोभीदो धर्मस्तदु षु प्र वोचत् ॥

I invite that well-milking milch-cow; a skilful-handed milker also shall milk her; may the impeller impel us the best impulse; the hot drink (*gharma*) is kindled about: that may he kindly proclaim.

Savitṛ means the Sun in the physical world; the word *savitṛ* stands for the Supreme Impeller in the Cosmic Theism. The Cosmic Cow and her Calf of benevolence are hinted at in the numerous verses in this hymn.

Here we have a lovely hymn referring to the Supreme Divine Poem (the *deva-kāvya*) that reminds one of another Atharva verse : *devasya paśya kāvyam na mamāra na jīryati* (x.8.32) ? :

9. विधुं दद्राणं सलिलस्य पृष्ठे युवानं सन्तं पलितो जगार ।
देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स हवः समान ॥

The shaker-apart (*vidhu?*) that runs on the back of the sea being young, the hoary one swallowed, see thou the poesy of the Divine One with greatness, today he died, yesterday he received breath (*sam-an*)

In X.8.32, we had an entirely different expression : see the wisdom of the God Supreme; He dies not; He grows not old.

12. धीर्नः पिता जनिता नाभिरत्र बन्धुर्नो माता पृथिवी महीयन् ।।

उत्तानयोश्चम्बोयोनिरन्तरत्रा पिता दुहितुर्भागाद्यात् ।।

The heaven our father, the generator, navel here; this great earth our connection or link, mother; the womb (*yonu*) within the (two) outstretched cups (*cambu*); here the father hath set (*ā-dhā*) the daughter's embryo.

A Pair of Verses :

Questions and Answers—verses 13 and 14 of Av. IX.10 are:

Question :

1. I ask of thee the extreme end of the earth.

पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः ।

2. I ask the seed of the male (*vr̥ṣan*) horse.

पृच्छामि वृष्णो अश्वस्य रेतः ।

3. I ask thee the navel of all existence.

पृच्छामि विश्वस्य भुवनस्य नाभिः ।

4. I ask the highest (*parama*) firmament (*vyoman*) of speech.

पृच्छामि द्यौः परमं व्योम ।

Answer : 1. This sacrificial hearth (the life of selfless actions) is the extreme end of the earth.

इयं वेदिः परो अन्तः पृथिव्याः ।

2. This Soma is the seed of the male horse;

अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतः ।

3. This sacrifice is the navel of all existence.

अयं यज्ञो विश्वस्य भुवनस्य नाभिः

4. This priest (brahman) is the highest firmament of speech.

ब्रह्मायं वाचः परमं व्योम

16. अपाद् प्राङ्गतिं स्वधया गृभीतोमर्त्यो मर्त्येना सद्योनिः ।

ता शश्वन्ता विपूचीना वियन्ता न्यन्यं चिक्वुर्न नि चिक्वुरन्यम् ।

Off ward, forward goes, seized by *svadhā*, the immortal one, of like source with the mortal; the two, constantly going separate apart—the one they noted, the other they noted not.

(A hint at the Vedic Eschatology, or the Doctrine of Re-birth— death and life (cycle))

18. ऋचो अक्षरे परमे व्योमन् यस्मिन् देवा अधि विश्वे निषेदुः ।

यस्तन्न वेद किन्नुवा कपिष्यति य इत् तद् विदुस्ते अमी समासते ।।

In the syllable of the verse (the *ṛc*) in the highest firmament, on which all-gods (Nature's all-bounties) sat down; he who knoweth not that, what will he do with the Revealed Verses ? They, who know that, sit together yonder.

21. गौरिन्मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी ।

अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा भुवनस्य पंक्तिस्तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति ।

The cow verily lowed, fashioning the seas; one-footed, two-footed is she, four-footed; having become eight-footed, nine-footed, thousand-syllabled, a series of existence; out from her flow apart the oceans (of Divine Knowledge).

24. विराद् वाग् विराद् पृथिवी विराडन्तरिक्षं विराद् प्रजापतिः ।

विराण्मृत्युः साध्यानामधिराजो बभूव तस्य भूतं भव्यं

वशे स मे भूतं भव्यं वशे कृणातु ।।

Virāj is speech, *virāj* earth, *virāj* atmosphere, *virāj* Prajāpati, *virāj* became death, the over-king of the perfec-

tibles (*sādhyā*); in his control are what was, what is to be; let him put in my control what was, what is to be.

27. चत्वारि वाक्परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा त्रीणि निहिता नेङ्गयन्ति तुरीयं वाचं मनुष्या वदन्ति ॥

Speech is four-measured out quarters (*pada*); those are known by Brahmans who are skilful; three, deposited in secret, they do not set in motion; a fourth of speech human beings speak. (Names are *parā*, *paśyanti*, *baikhari*).

28. इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुस्यो दिव्यः स सुपर्णो गरुत्मान् ।

एकं सद् विप्रं बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वानमाहुः ॥

They call Him Indra, Mitra, Varuṇa, Agni; likewise he is Suparṇa (heavenly winged eagle); what is one, the sages (*viprāḥ*) name (*vad*) variously; they call him Agni, Yama, Mātariśvān.

2. The Cosmic Sacrifice

The *Puruṣa Sūkta*, *Adhyāya XXXI* of the *Yajur-veda* has the lines,

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानः सद्यन्त यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः ॥

which occur in the *Atharva-veda* also, but in the *Atharva*, the *devatā* is *Aimā* (*Av. VII.5.1*); in the *Atharva* (*VII. 5.4*), we also have :

यत्पुरुषेण हविषा यज्ञं देवा अतन्वत ।

अस्ति नु तस्मादोजीयो यद् विद्वेनेजिरे ॥

The *Nārāyaṇa Sūkta* (cf. the *Puruṣa Sūkta* of the *Yajuh*.) is in Book *XIX*, hymn 6 with 16 verses, with the opening line:

सहस्रयाहुः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

स भूमिं विश्वतो वृत्वात्यतिष्ठद् दशाङ्गुलम् ॥

(Thousand-armed is Puruṣa, thousand-eyed, thousand-footed; he covering the earth entirely, exceeded it by ten fingers' breadth.

The entire creation is the Cosmic Brahman's great sacrifice. Similar to the description in the R̥g and the Yajur Saṁhitās, the Atharva describes Nārāyaṇa in the same cosmic language.

The Cosmic Puruṣa is described in 16 verses. The R̥g-veda Hymn X.90 has also 16 verses, with considerable verbal differences. Nārāyaṇaḥ is the devatā of the R̥g-veda and the Atharva hymns. Both the Saṁhitās describe the Cosmic Being and His Great Sacrifice; both in a style of their own. We shall reproduce here a few of the verses from the Atharva-veda to show what type of the Cosmic Theism is therein:

सहस्रबाहुः पुरुषः Thousand-armed is Puruṣa, thousand-eyed, thousand-footed; he covering the earth entirely, exceeded it by ten fingers' breadth.

त्रिभिः पदभिः With three feet, he ascended the sky: a foot of him, again, was here; so he stood out asunder, after eating and non-eating (विष्वङ्मृशानानशने).

तावन्तो अस्य महिमानः So many are his greatnesses and Puruṣa as superior (ज्यायान्) to that; a foot of him is all beings (विश्वं भूतानि); three feet of him are what is immortal in the sky (almost what we had in the preceding verse XIX).

पुरुष एवेदं सर्वम्—Puruṣa is just this all, what is and what is to be (भूतं भव्यं); also (is he) lord (ईश्वरः) of immortality, which was together with another.

वत्पुरुषं व्यदधुः When they separated (व्यदधुः) Purusa, in how many parts did they distribute (व्यकल्पयन्) him ? What was his face ? What his (two) arms ? what are called his thighs and feet ?

ब्राह्मणोऽस्य The brāhmaṇa was his face, the kṣatriya became his two arms, the vaiśya his middle; from his two feet was born the śūdra

चन्द्रमा मनसो जातः The moon is born from his mind, from his eye the Sun was born, from his mouth both Indra and Agni (electricity and fire), from his breath, Vāyu was born.

नाभ्यासीदन्तरिक्षम् From his navel was the midspace (अन्तरिक्ष), from his head, the sky (द्यौ) or the celestial region, came into being; from his two feet, the earth, the quarters from his ear (श्रोत्रात्) so shaped they the worlds.

विरादग्रे समभवद् Virāj in the beginning came into being, out of Virāj Puruṣa it, when born, exceeded the earth behind, also in front (अत्यरिच्यत् पश्चात् भूमिमथो पुरः).

यत्पुरुषेण हविषा० When with Purusa as oblation, the gods (देवाः) extended the sacrifice (यज्ञमतन्वतः), spring (वसन्तः) was its sacrificial butter (अज्यं) the summer its fuel; and autumn its oblation.

तं यज्ञं प्राकृषा० They sprinkled with the early rain that sacrifice Puruṣa born in the beginning, there with the gods sacrificed, the perfectillies (sādhyā) and that are Vasus.

तस्मादश्वा अजायन्तः० From that were born horses and whatever (animals) have teeth in both jaws; kine were born from that, from that were born goats and sheep.

तस्माद्यज्ञात्सर्वकुतः० From that all sacrificing, sacrifices were born the verses (ऋचा), the chants (सामानि), metre (छन्दः, अथर्व०) were born from that; sacrificial formula (यजुः) was born from that.

तस्मैयज्ञात्० From that all sacrificing sacrifice was collected the speckled butter (पृषदाज्यं), it made those cattle belonging to Vayu (पशून्), those that are of the forest (अरण्य) and of the village (ग्राम्याः)

सप्तास्यासन् परिधिः Seven were made its enclosing sticks (परिधयः), thrice-seven (त्रि सप्त) its pieces of fuel (समिधः), (परिधयः) when the gods extending the sacrifice, bound Purusa as Paśu. (अबध्नन् पुरुष पशुम्)

मूर्धनोदिवस्यः Seven times seventy (490) rays (7x70=490) were born from the head of the great god (देवस्य मूर्ध्नो बृहत्), of king Soma, when born out of Puruṣa.

3. The Jyeṣṭha Brahman

The Supreme Reality is addressed in several verses of the Atharva-veda as the Jyeṣṭha Brahman (the Eldest Brahman.)

1. यो भूतं च भव्यं च सर्वं यश्चाधितिष्ठति ।

स्वर्गस्य च केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ (Av. X 8 1)

He is set over both what has been in the past (bhūta) and what is going to be in the future (bhavya); and what above is in the *dyau* (celestial region)—to that Jyeṣṭha (Eldest) Brahman be (our) homage.

2. यस्य भूमिः प्रमान्तरिक्षमुतोदरम् ।

दिव यश्चक्रे मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ (Av. X.7.32.)

Of whom earth is *pramā* (a model of measure; i.e. foot), and midspace the belly; who made *dyau* (or celestial region) his head;—to that Jyeṣṭha Brahman be (our) homage.

3. यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्णवः ।

अग्निं यश्चक्र आस्यं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ (Av.X.7.33.)

Of whom the Sun is eye, and also the moon that grows new again and again; who made Agni (fire) his mouth,—to that Jyeṣṭha Brahman be (our) homage.

4. यस्य वातः प्राणापानौ चक्षुरङ्गिरसोभवन् ।

दिशो यश्चक्रे प्रजानीस्तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ (Av. X.7.34.)

Of whom the wind is the breath-in (*prāṇa*) and the breath-out (*apāna*), of whom the Angirases were the eye;

who made the quarters (*dik*) fore-knowing (*prajñan* ण)—to that Eldest Brahman be (our) homage.

For the Jyeṣṭha Brahman, see also Av. X.7.24, 36; 8.16; 20; 28.

5. यः अमात्तपसो जातो लोकान्सर्वान्समानशे ।

सोमं यश्चक्रे केवलं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥ (Av. X.7.36.)

Who, born from toil (*brama*) and penance (*tapas*), completely attained all worlds, who made Soma all his own—to that Eldest Brahman be (our) homage.

6. यत्र देवा ब्रह्मविदो ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते ।

यो वै तान्विद्यात्प्रत्यक्षं स ब्रह्मा वेदिता स्यात् ॥ (Av. X.7.24.)

Where the brahman-knowing gods worship the Jyeṣṭha Brahma, whoso verily knoweth them eye-to-eye, he may be a *brahman*, a knower.

4. The Skambha Brahma

1. स्कम्भो दाधार द्यावापृथिवी उभे इमे

स्कम्भो दाधारोक्तरीक्षम् ।

स्कम्भो दाधार प्रदिशः षड्विंशः

स्कम्भ इदं विश्वं भुवनमा विवेश ॥ (Av. X.7.35)

Our Lord as Skambha sustains both heaven and earth here; the Skambha sustains the wide mid-space; the Skambha sustains the six wide directions; into the Skambha hath entered this whole existence (*bhuvana*).

In the Vedic terminology, by *skambha* is meant *frame of creation*; it may be regarded as the main pillar (*stambha*) of our creation. It has, in usage, become a synonym of Brahman. An enquiry into this *skambha* has become an enquiry into the nature of this Brahman. It has become a common term in the Atharva-veda. We have another verse which questions about *anya* and *skambha* both.

कियता स्कम्भः प्र विवेश

भूतं कियद् भविष्यदन्वागयेत्य ॥

एकं यदङ्गमकृणोत्सहस्रधा

कियता स्कम्भः प्र विवेश तत्र ॥ (Av. X.7.9)

By how much did Skambha enter the existent ? how much of him has along that which will exist ? what one member (*aṅga*) he made thousand-fold; by how much did Skambha enter there ?

One who knows the Jyeṣṭha Brahma can only know the Skambha. This knowledge also depends on high morality and code of conduct:

यत्र तपः पराक्रम्य व्रतं धारयत्युत्तरम् ।

सतं च वत्र धृष्ट्वा चापो ब्रह्म समाहितः ।

स्कम्भं तं द्रुहि कतमः स्वदेव स ॥ (Av. X.7.11)

Where penance, striding forth (*पराक्रम्य*), maintains the higher vow (*vrata*), where both *Rta* (*ऋत*) and *śraddhā* (truth and the acceptance of truth—*śraddhā*-, *āpaḥ*, and *brahman* are set together, that Skambha, tell me; which forsooth is he ?

Whoever knows the Brahman in man (The Cosmic Man),—they know the most exalted one (*parameṣṭhin*), and whoever knows *Prajāpati*, whoever knows the *jyeṣṭha* Brahman, they also know accordingly the *Skambha*, a popular refrain of numerous verses of the *Atharva-veda*,—that Skambha tell me which forsooth is he ?

We shall refer to the hymn, Av.X. 7, in this context.

कस्मादङ्गाद्दीप्यते अग्निरस्य

कस्मादङ्गात्पवते मातरिश्वा ।

कस्मादङ्गाद्रि मिमीतेधि चन्द्रमा

मह स्कम्भस्य मिमानो अङ्गम् ॥ (Av. X.7.2)

From what member (*aṅga*) of his flames Agni ? from what member blows *Mātarīśvan* ? from what member doth the moon measure out, measuring the member (*aṅga*) of great Skambha ?

क्व प्रेप्सन्दीप्यत ऊर्ध्वो अग्निः

क्व प्रेप्सन्पवते मातरिश्वा ।

यत्र प्रेप्सन्तीरभियन्त्यावृत.

स्कन्धं तं दृढि कतम. सिवदेव सः ॥ (Av. X.7.4)

Whither desiring to attain does Ag 1 flame aloft ?
whither desiring to attain blows Mātariśva ?

Whither desiring to attain, the turns g) that Skambha,
tell (me), which forsooth is he ?

The entire hymn (Av.X.7) contains no less than 20 verses with the term Skambha in it. The yeṣṭha Brahma and the Skambha (and also the Āṅga-Brahma in the same sense) do not only refer to the frame of creation, but in the integrated sense, they synchronize with Brahman. In this context, *aiṅga* is also the frame of creation, and in the opening verse of the hymn X.7, we have the words:

कस्मिन्नङ्गो तपो अस्याधि तिष्ठति

कस्मिन्नङ्गो ऋतमस्याध्याहितम् ।

क्व व्रतं क्व ध्रुवास्य तिष्ठति

कस्मिन्नङ्गो सत्यमस्य प्रतिष्ठितम् ॥

(In what member of him, is penance situated ? and in what member of him is *ṛta* deposited ? Where situated is *vrata*, where his *śraddhā* ? In what member of him is truth (*satya*) established ?)

5. Adhipati Brahma

One of the verses of the Yajur-veda Saṁhitā (XXXII.1) declares that Agni, Āditya Vāyu, Chandramas, Śukra, Āpaḥ, Prajāpati and similarly so many are the names of one and the same God, the Supreme Self.

तदेवाग्निस्तदादित्यस्ताद्वायुः तदुचन्द्रमा ।

तदेव शुक्रं तद् ब्रह्म ता आपः स प्रजापतिः ॥

All these terms, taken etymologically, represent numerous characteristics of God. Dayānanda in the first chapter of his great work, the *Satyārtha Prakash*, discusses these derivations in details.

The Atharva-veda, in one of the hymns, draws an associated-parallelism between six cardinal directions, six Adhipatis, six protectors or Rakṣitṛs and six iṣavaḥ or arrows (these four sets) and uses the terms Agni, Indra, Varuṇa, Soma, Viṣṇu and Bṛhaspati as six names of one and the same God, the Supreme Self.

Quarters (Dik)	Adhipati (Supree Lord)	Rakṣṭṛ (protector)	Arrow (iṣu)
Prācī, east	Agni	Asit	Āditya
Dakṣiṇa, south	Indir a	Tiraścīrājī	Pitr
Pratīcī, west	Varuṇa	Prdākū	Anna
Udīcī, north	Soma	Sva jah	Aśan i
Dhruva, nadir	Viṣṇu	Kalmāṣagrīva	Vīrudha
Ūrdhva, zenith	Bṛhaspati	Śvitra	Varṣa

1. प्राची दिग्ग्निरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः ।
2. दक्षिणा दिग्निन्द्रोधि पतिश्चिरश्चिराजी रक्षित्वा पितर इषवः ।
3. प्रतीची दिग्कर्णोधिपतिः पृदाकू रक्षितान्निमिषवः ।
4. उदीची दिक्सोमोधिपतिः स्वजो रक्षिताशनिरिषवः ।
5. ध्रुवा दिग्विष्णुरधिपतिः कल्माषग्रीवो रक्षिता वीरुध इषवः ।
6. ऊर्ध्वा दिग्बृहस्पतिरधिपतिः श्वित्रो रक्षिता वर्षमिषवः । (Av. III.27.)

6. The Ucchiṣṭa or the Remnant Brahma

The Devatā of the Atharva Hymn (XI.7) is termed as *ucchiṣṭa* (the remnant). The Remnant Lord is the Source and also the Pralaya or the Final Deluge, of the entire creation. When at the Deluge, everything disappears, the creator Lord still remains, and from Him, again and again, the new creations arise; our Lord is thus declared as *Remnant*. This hymn has 27 verses, of which a few are reproduced here:

1. उच्छिष्टे नाम स्वं० —In the Remnant are set name and form; in the Remnant is set the world; within the Remnant both Indra (Electricity) and Agni (fire), everything is set together.

2. उच्छिष्टे यावत्पृथिवी० In the Remnant heaven and earth; all existence is set together; in the Remnant the waters, the ocean, the moon, the wind is set.

3. सन्नुच्छिष्टे० In the Remnant (are) the being one, and the non-being one, both, death, and vigor, Prajāpati, they of the world (laukya) are supported on the Remnant, both vra (द्र) dra (द्र), and also Sri (fortune) in me.

9. अग्निहोत्रं च श्रद्धा च० Both the fire-offering, and faith (śraddhā), and vaṣaṭ exclamation, the-vow (vrata), penance (tapas), and dakṣiṇā (sacrificial gift); what is offered (ista) and what is bestowed (pūrta) are set together in the Remnant.

17. ऋतं सत्त्वं तपो राष्ट्रं० Righteousness (ऋत), truth (सत्य), penance (तपः), kingship (राष्ट्र), toil (श्रम), and virtue (धर्म, कर्तव्य), and deed (कर्म), been (भूत), what will be (भव्य), in the Remnant; heroism (वीर्य), fortune (लक्ष्मी), strength in strength (बलं बले).

27. देवाः पितरो मनुष्या० The gods (the enlightened ones) (देवः), the pitrs (पितरः elders), human beings (मनुष्य), the Gandharvas, and the Apsarses: from the Remnant were born all the gods in heaven, heaven-restorers, (divi-श्रितः)

(From the verse 23 to 27, the refrain is उच्छिष्टाज्जगिरे सर्वे दिवि देवा दिविश्रितः)

(From the Remnant were born all the gods in heaven, heaven restorers).

7. Gods different and Yet One

The entire hymn XI.6 of the Atharva-veda enumerates so many names of gods, yet they represent one and the

same Supreme Self or Brahman. In fact, in the Vedic literature, the term *deva* has numerous connotations :

- (i) Nature's all-bounties (विश्वेदेवाः) are named as *viśvedevāḥ*; mother, father, preceptor and atithi, the Sannyāsin, in fact any selfless public worker is known as *deva*.
- (ii) The word *deva* is derived in Sanskrit from such roots as may mean to give (दान), to shine (दीपन), to illumine (द्युत-स्थान)

[देवो दानाद् वा, द्योतनाद् वा, द्युस्थानो भवतीति वा—Nir. VII. 15]

We have *devatā* of the Vedic verses, referring to the subject matter of the verse. One of the verses of the Yajur-veda (XIV.20) says: अग्निर्देवता वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रश्च देवता ।

The word according to context may mean:

Agni: fire, or foremost adorable lord, or the energy—terrestrial, of midspace or of celestial region; it may mean a leader of the group.

The hymn, AV. XI.6, has numerous verses ending with the refrain:— " तेनो मुञ्चन्त्वहस " "Let them free us from distress", e.g.

1. We address Agni, Vanaspati (forest trees), the herbs (*oṣadhi*, and plants (*vīrudha*), Indra, Bṛhaspati and Sūrya: let them free us from distress.
2. We address Rājā Varuṇa, Mitra, Viṣṇu, likewise Bhaga, Aśva, Vivasvān: let them free us from distress.
3. We address gods Savitṛ, dhātṛ Pūṣan; we address Tvaṣṭṛ at the head: let them free us from distress.
4. The Gandharvas, and Apsarses, we address; the pair of Asvins, Brahmanaspati, the god that is Aryaman by name: let them free us from distress.

These verses remind us of the Rg. verses; the following one is in the Rg and the Atharva both. (with slight variation)

शं नो मित्रः शं वरुणः शं नो भवत्वयमा ।

शं न इन्द्रो वृद्धस्पर्तिः शं नो विष्णुरुक्मः ॥ Rg. I.90.9

Though God, the Supreme, Self, is One, but he is addressed by terms like Mitra, Varuṇa, Aryaman, Indra, Br̥haspati, and Viṣṇu. From the Atharva Saṁhitā. XI.6, we have again a verse:

आदित्या रुद्रा वसवो दिवि देवा अथर्वाणः ।

अङ्गिरसो मनीषिणस्ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥—(Av.XI. 6.13)

The Ādityas, the Rudras, the Vasus, the gods in heaven, the Atharvans, the Aṅgirasas full of wisdom—let them free us from distress.

The Ādityas are 12, Rudras are 11, and the Vasus are 8, and so numerous are the other luminaries in heaven (*divi devāh*), and hence, perhaps, these terms do not represent the Supreme Self. These bodies are merely figuratively termed as *devatās*. (they are luminaries: some of them give light, some retain universal equilibrium); and hence, meaningful.)

So often, the spouses of these gods are also included with them in their help to us in our distress; (see verses 19 and 20):

विश्वान् देवानिह वृमः सत्यसंधानृतावृधः ।

विश्वाभिः पत्नीभिः सह ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥ (Av.XI.6.19)

All-gods now we address, of true agreements (*ऋतावृधः*), increasers of righteousness (*सत्यसंधानृ*), together with all their spouses: let them free us from distress.

(The two verses are identical, with a difference of *viśvān devān* versus *Sarvān devān*, and *viśvābhiḥ patnībhiḥ* versus *sarvābhiḥ patnībhiḥ* (*viśva*—collective, *sarva*—all))

While interpreting such verses, one ought to be cautious enough to find out whether reference here is to the Supreme Cetana (all-conscious) Self or to some physical force.

We have such invocations in the Atharva-veda, where definitely *Dhātṛ*, *Vidhartā*, *Vāyu*, *Mahendra*, *Aryaman*, *Varuṇa*, *Rudra* and *Mahādeva* are the terms for the Supreme Self.

(a) स घाता स विघर्ता स वायुर्नभ स उच्चिन्नम् —(Av. XIII. 4.(i).3)

He is the creator, he the disposer, he *Vāyu*, the upraised,

(b) रसौर्यमा स वरुणः स रुद्रः स महादेवः—(Av. XIII. 4(i).4)

He is *Aryaman*, he *Varuṇa*, he *Rudra*, he the great God.

(c) सो अग्निः स उ सूर्यः स उ एव महायमः—(Av. IV. 4.(i).5)

He is *Agni*, he also the *Sūrya*, he indeed great *Yama*.

(d) स प्रजाभ्यो वि पश्यति यच्च प्राणति यच्च न—(Av. III 4.(ii).11)

He looks abroad for living creatures (*prajā*) both what breathes, and what does not. [cf. Av. IV. 2.2)

8. Ekasmai-Devāya Theism

For that one Deva alone, we offer our devotion. The eight verses of the entire hymn of the Atharva-veda (IV.2) end with a refrain: *Kasmai Devāya haviṣā vidhema*, which should be really read as एकस्मै देवाय हविषा विधेम *ekasmai devāya haviṣa vidhema*); with a variation; these verses are available in the *R̥g-veda* (X.121, 1- 9) and the *Yajur-veda* (XXV. 10-13) also.

I am not reproducing here the entire hymn as it occurs in the Atharva-veda: The first two verses have interchanged lines with the popular readings which we have in the *Yajur-veda*.

1. य आत्मन् बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।

योऽस्येशे द्विषो यश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ।।

Giver of breath (*ātma*), giver of strength and vigour, he whose commands all gods (Nature's bounties) acknow-

ledge, one who is lord of bipeds and cattle (quadrupeds); that God alone we adore with devotion.

2. यः प्राणतो निमिषतो..... यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः

Who by his grandeur has become sole ruler of all the changeable world, that breathes and slumbers, whose shelter and shadow is immortality, but whose annoyance is death; that God alone, we adore with devotion.

3. यं क्रन्दसी अवतश्चस्कमाने
भिवसाने रोदसी अद्वयेयाम् ।
यस्यासौ फन्या रजसो विमानः
कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

To whom both hosts embattled, look with longing, and heaven and earth invoke Him in terror; whose is the path that measures out the region—

That God alone and none else, shall we adore with devotion.

4. यस्य द्यौर्लवीं पृथिवी च मही
यस्याद उर्वन्तरिक्षम् ।
यस्यासौ सूर्यो विततो भवित्वा
कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

Who is the mighty earth and spacious heaven and yonder ample firmament between them; whose is yon Sun extended in his grandeur—

That God alone, and none else shall we adore with devotion.

5. यस्य विश्वे दिभन्तो भवित्वा
समुद्रे यस्य रसाम्बिदाहुः ।
इमाश्च प्रदिशो यस्य बाहू
कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

Whose, through His might, are all the snowy mountains, and whose, they say, Rasa in the heaven; the arms of whom are these celestial quarters—

That God alone, and none else, shall we adore with devotion.

6. आपो ओ विश्वावनाम्
 दधाना अमृता वतन्ताः ।
 यासु देवीष्वधि देव आसीत् ।
 कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

The deathless waters (or our actions), born in law, receiving protected all the germ in the beginning, waters divine who had the God above them,-

That God alone, and none else, shall we adore with devotion.

8. आपो क्वत्सं जनयन्तीर्गर्भग्रे समैस्यन्
 तस्योत् जायमानस्योत्स्य आसीद्विरण्वयः ।
 कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

In the beginning, generating offspring, the waters brought an embryo into being; and even as it sprang in life, it had a covering of gold,

That God alone, and none else, shall we adore with devotion.

9. One And Only One God

The Atharva-veda is not only clear, it very emphatically declares: (Av.XIII.,4.2)

- व एतं देवमेककृतं वेद । (15)
 न द्वितीयो न तृतीयश्चतुर्थो नाप्युच्यते य एतं देवमेककृतं वेद ॥ (16)
 न पञ्चमो न षष्ठः सप्तमो नाप्युच्यते ॥ य एतं
 नाष्टमो न नवमो दशमो नाप्युच्यते । य एतं
 स सर्वस्मै विपश्यति यच्च प्राणति वध्य न । य एतं

तमिदं निगतं सतः स एष एक एककृदेक एव । य एतं०
सर्वे अस्मिन् देवा एकवृत्तो भवन्ति । य एतं०

He who knows this single God-

Not second, not third, also not fourth is He called,

Not fifth, not sixth, also not seventh is He called.

Not eighth, not ninth, also not tenth is He called.

He looks abroad for everything, both what breathes
and what does not,

Into him is entered this power, He himself is one, single,
one only.

All the gods in Him become single.

10. A Simple Prayer

Theism, as propounded very elegantly by the Atharva
Sanhita, is clear from the following lines (II.17):

ओजोस्योजो मे दाः स्वाहा । (1)

सहोसि सहो मे दाः स्वाहा । (2)

बलमसि बलं मे दाः स्वाहा । (3)

आयुरस्यायुर्मे दाः स्वाहा । (4)

श्रोत्रमसि श्रोत्रं मे दाः स्वाहा । (5)

क्षमुरसि क्षमूर्मे दाः स्वाहा । (6)

परिषणमसि परिषणं मे दाः स्वाहा । (7)

Force art thou; force mayest thou give me : Svāhā ! (1)

Power art thou; power mayest thou give me: Svāhā ! (2)

Strength art thou; strength mayest thou give me: Svāhā ! (3)

Life-span art thou, life-span mayest thou give me: Svāhā ! (4)

Hearing art thou, hearing mayest thou give me: Svāhā ! (5)

Sight art thou, sight mayest thou give me: Svaha ! (6)

Protection art thou, protection mayest thou give me: Svaha ! (7)

Hymn of special Significance

1. Peace Hymn — Śānti Verse

पृथिवी शान्तिस्तृप्तिश्च शान्तिर्द्यौः शान्तिरपः शान्तिरोषधयः
 शान्तिर्वनस्पतयः शान्तिर्विश्वे मे देवाः शान्तिः सर्वे मे देवाः
 शान्तिः शान्तिः शान्तिः शान्तिभिः । ताभिः शान्तिभिः
 सर्वं शान्तिभिः शमयामोऽहं यदिह घोरं यदिह क्रूरं यदिह पापं
 तच्छान्तं तच्छिवं सर्वमिव शमस्तु नः ॥ (XIX. 9.14)

Earth peace, midspace peace, celestial region peace,
 waters peace, perennial plants peace, trees peace, all
 Nature's bounties mine peace, divine forces in entirety
 peace, peace and peace with peace; by those peaces, by
 these universal peaces, I allay all that is terrible, all that
 is cruel, all that is wicked. This has been allayed, that has
 been made auspicious: may this now be all peace-giving to
 US.

2. Abhaya Verses

Security and fearlessness

अभयं नः करत्यन्तरिक्षमीभयं द्यावापृथिवी उभे इमे ।
 अभयं पश्चादभयं पुरस्तादुत्तरादधरादभयं नो अस्तु ॥ (XIX. 15.5)

May midspace grant us security and fearlessness, may
 security be from both these heaven and earth; may security
 be ours from the back (west), from front (east), from height
 (left) and from below (south)—may we be without fear
 (from all these quarters).

अभयं मित्रादभयं मित्रादभयं छात्रादभयं पुरो यः ।
 अभयं नक्षत्राभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मित्रं भवन्तु ॥ (XIX. 15.6)

Security and safety be ours from friends and from the unfriendly ones; safety from whom we know and from whom we know not, safety be ours by night, and also in the day time. Friendly to me be all the quarters and regions.

3. Resplendent Lord, Our Friend In Struggles

योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे त्वामहे ।
सखाय इन्द्रमृतये ॥ (XIX. 24.7)

In every need, in every fray, we invoke, as friend, to succour me the Resplendent Lord, Indra, the mightiest of all.

4. Sabhā, Sabhya And Sabhāsada

अपश्चादग्रधानस्य भूयासम् । अन्नादायान्नपतये रुद्राय नमो अग्नये ।
सन्धः समां मे पाहि वै च सम्बाः सभासदः ॥ (XIX. 55.5)

Never may I come short of food to feed me. Glory to Agni, Rudra, the consumer and the Lord of food. Protect my Sabhā (company, society or association), protect its courteous (*sabhya*) members (*Sabhāsadas*).

5. Invocation For Healthy Limbs And Members

वाक्म आस्थन्	— May I have speech in my mouth.
नसोः प्राणः	— Breath in my nostrils.
चक्षुरक्ष्णोः	— Sight in my eyes.
श्रोत्रे कर्णयोः	— Hearing in my ears.
अपलितः केशः	— Hairs not turned gray.
असोणा दन्ता	— No bleeding in teeth.
बहु बाह्वोर्बलम्	— Plenty strength in both arms.
ऊर्वोरोजः	— Force in both thighs.
जङ्घयोर्जवः	— Speed in my both calves.
पादयोः प्रतिष्ठा	— Firm standing in my both feet.
अरिष्टानि मे सर्व	— All things of mine uninjured.
आत्मा निभृष्टः	— Myself not down-fallen. (xix 60.1.2)

6. Make Me Beloved And Loving

प्रियं मा कृणु देवेषु प्रियं राजसु मा कृणु ।
प्रियं सर्वस्य पश्यत उत शूद्र उतायै ॥ (XIX. 62.1)

Make me beloved among the intellectuals.

Make me beloved among the ruling class.

Make me dear to every one that serves—

Be he one of the labour or the business group.

7. Retaliation

यो नः शपादशपतः शपतो वक्ष्य नः शपात् ।

वृक्ष इव विद्युता दत्त आ मूलादनु शुष्यतु ॥ (VII.59.1)

Whoever shall curse us not cursing, and whoever shall curse us cursing, like a tree struck by lightning may the man be withered from the root.

8. Divine Poem

अन्ति सन्तं न जहात्यन्ति सन्तं न पश्यति ।

देवस्य पश्य काव्यं न ममर न जीर्यति ॥ (X. 8.32)

Seated so close, (He) deserts not; seated so close, (Him) that is nearby, he sees not. O yea ! Behold the Poem of our Divine which dies not, and decays not.

Him that is nearby He (?) deserts not; Him that is nearby he (?) sees not. See the wisdom (kāvyā) of the god, he died not; he grows not old. (Whitney),

9. The Supreme Self

अपूर्वोषिता वाचस्ता वदन्ति यथायम्

वदन्तीर्यत्र गच्छन्ति तदानुब्राह्मणं भवतु ॥ (Av.X. 8.33)

इमाग्नेषां पृथिवीं कस्त एकोन्तरिक्षं पर्येको बभूव ।

दिव्येषां ददते यो विद्यतां विश्वा आशाः प्रति रक्षन्त्येके ॥ (Av.X. 8.36)

Words Divine as never uttered earlier ever speak just and just as they would: whither they go, they speak and declare: This is Self-Supreme.

One God inhabits the earth, we live on; the same one has encompassed air's midspace; the same one, the Supporter, takes the celestial heaven and bears it; the same one keeping watch guards all the quarters safely.

10. Thread Of The Threads

यो विद्यात् सूत्रं कित्तं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूत्रं सूत्रस्य यो विद्यात् स विद्याद् ब्राह्मणं नदत् ॥ (X. 8.37)

The man who knows the inter-drawn thread on which these creatures are all strung; the one who knows the thread of this thread, he may know the Supreme Self (the mighty Brahman).

वेदाहं सूत्रं कित्तं यस्मिन्नोताः प्रजा इमाः ।

सूत्रं सूत्रस्याहं वेदान्ते यद् ब्राह्मणं नदत् ॥ (X. 8.38)

I know the interwoven thread on which these creatures are all strung; I know the thread of this thread also, and thus I verily know the Supreme Self (the mighty Brahman).

11. Lotus Of Nine Portals

पुष्करिकं नवद्वारं त्रिभिर्गुणैर्भिराकृतम् ।

तस्मिन् यद्यस्मात्कृतं तद् वै ब्रह्मविदो विदुः ॥ (Av.X. 8.43)

The Living Being that abides in the nine-portalled Lotus Flower, enclosed with triple bands and bonds; such a Being, men versed in sacred knowledge know.

12. City Divine

उच्चो नु सृष्टास्तिर्यङ् नु सृष्टाः सर्वा दिशः पुरुषाञ्जा बभूवुः । (31)

पुरं यो ब्रह्मणो वेद यस्याः पुरुष उच्यते ॥ (X. 2.28)

Stationed on high, Puruṣa (Cosmic Man) has pervaded all regions aloft and stretched transversely. He who knows Brahma's Castle, ye the Fort (*puru*) whence *puruṣa* is named.

यो वै तं ब्रह्मणो वेदामृतेनाकृतं पुरम् ।

तस्मै ब्रह्म यद् ब्राह्मणाय चक्षुः प्राणं प्रजां ददुः ॥ (X. 2.29)

Yea, knows that Fort of Brahman girt about with immortality, Brahma and Brāhmas have bestowed sight, progeny and life on him.

न वै तं चक्षुर्जाति न प्राणो जरसः पुरा ।

पुरं यो ब्रह्मणो वेद यस्याः पुरुष उच्यते ॥

Sight leaves him not, breath quits not him, before life's natural decay.

Whosoever knows the fort of Brahma ye the Fort whence *punusa* is named.

अष्टाद्यक्ता नवद्वारा देवानां पुरयोध्या ।

तस्यां हिरण्यवः कोशः स्वर्गो ज्योतिषाकृतः ॥ (Av.X. 2.31)

The fort of gods, impregnable, with circles eight and portals nine, contains a golden treasure--chest, celestial (*svarga*), begirt with light.

Aṣṭācakrā- Eight basic components of our body :

[अष्टाद्यक्ता = चक्रवदावरणाभूताः अष्टधातवः -

त्वक् skin, असृक् blood, मांस flesh, मेद, fat, अस्थि bone, मज्जा marrow; शुक्र semen; ओज shine or glow,

(vide Sayana : Taitt. Aranyaka, Part. I, Anuvaka. 27)

Navadvarah, nine portals-seven orifices in the head : 2 eyes, 2 ears, 2 nostrils, 1 mouth-opening, and two below : urinary and rectum openings.

तस्मिन् हिरण्यवे कोशे त्र्यरे त्रिप्रतिष्ठिते ।

तस्मिन् वद् यक्ष्मात्मन्वत् तद् वै ब्रह्मविदो विदुः ॥

—Av.X. 2.32

Men, deep in love of Brahman, know that Animatd Being which dwells in the golden treasure--a chest that has three spokes (*tryare*), and is provided with three supports (*tripratistite*).

13. Life Of Dynamism

All the four Vedic Saṁhitās stand for *dynamic realism of life*, and not for its static denial. We have seen in our chapter on theism the concept of One and only One God, presiding over Nature's physical forces in the celestial region, in midspace (*antarikṣa*) or atmosphere and on *pṛthivī* (terrestrial region) on which we stand.

The life is not only dynamic and real, it is purposeful also. This is not our first life nor the last one. We were living prior to this life and shall continue to live after our death also. When born, we didn't come empty handed nor shall we go away empty-handed; we had been ever-living in cycles within cycles; we had been coming and going with our Sanskāras eternity and we shall carry our integrated Sanskāras to the eternal future.

The purpose of life for human beings is best narrated in the following verse of the Atharva-Saṁhitā:

स्तुता मया वरदा वेदमाता
प्र द्योदयन्तां पावमानी द्विजानाम् ।
आयुः प्राणं प्रजां पशुं कीर्तिं द्रविणं ब्रह्मवर्चसम् ।
मय्ये दत्त्वा व्रजत ब्रह्मलोकम् । (XIX. 71.1)

Praised by me (is) the boon-giving Veda-mother. Let them urge on the Soma-hymn (pāvamāni) of the twice-born, (*dvijānām*). Having given to me *āyu* (life-span), *prāṇa* (breath or vital activity), *prajā* (progeny), *pasu* (cattle), *kīrti*, (fame); *draviṇa* (property), *Brahmavarca*s (Vedic or divine splendour); go ye to the Brahma-world (*brahma-loka*) (i.e. to the closest proximity of the Supreme Self with entire freedom from the clutches of body).

The highest objective is to get away from the fetters of body or the cycles of birth and death. This is the *amṛta*, enjoyment or immortality; this is known as *mokṣa* or *mukti*, final release or emancipation; within a wide cycle of *mukti* and *bandha* (emancipation and bondage), we have a smaller cycle of birth and death, and still smaller of awakening and sleep.

14. Span Of Life

The Supreme Crave for life is beautifully enclosed in the following lines of the Atharva-saṁhitā, just prior to the Veda-Mātā hymn.

इन्द्र जीव सूर्य जीव देवा जीवा जीव्यासमहम् ।
सर्वमावुजीव्यासम् । (XIX. 70.1)

Live O Indra (our Resplendent Lord), Live, O Sūrya (our Lord of Enlightenment, or O Sun), have ye, O gods, O Nature's forces; may I live; may I live my whole life-span.

It is not the denial of life, nor a detachment for life. Man's life-span is hundred years; for different species of animals, the span of life (expected as a probable target) is a different one. For man (as also for an elephant) it is round about one hundred years. We have a series of small phrases indicating our eagerness to live for a full term of life, with full sight, fully capacitated in all parameters:

1. पश्येम शरदः शतम् — may we see a hundred autumns.
2. जीवेम शरदः शतम् — may we live a hundred autumns.
3. बुध्येम शरदः शतम् — may we wake a hundred autumns.
4. दोहेम शरदः शतम् — may we ascend a hundred autumns.
5. प्रुषेम शरदः शतम् — may we prosper a hundred autumns.
6. भवेम शरदः शतम् — may we be a hundred autumns.
7. भूयेम शरदः शतम् — may we adorn a hundred autumns.
8. भूयसीः शरदः शतात् — more autumns than a hundred.

These short phrases (Av.XIX.67) retain the spirit of the following verses of the Rgveda and the Yajuh:

तच्चक्षुर्देवहितं शुक्लमुच्यरत् ।

पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतम् ।। (Rv.VII.66.16.)

तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्लमुच्यरत् ।

पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतम् ।

शृणुयाम शरदः शतं प्रब्रूयाम शरदः शतमदीनाः

स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात् ।। (XXXVI.24.)

We have (in the same spirit) a hymn XIX. 69 in the Atharva-veda, the devatā of which is Apah (a word which means waters, as well as the omnipresent Lord). We have the invocations in the following phrases:

जीवा स्य जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् । (1)

Living are ye; may I live; may I live my whole life-time.

उपजीवा स्योप जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् । (2)

Living on are ye; may I live on; may I etc.:

संजीवा स्य सं जीव्यासं सर्वमायुर्जीव्यासम् । (3)

Living together are ye; may I live together; may I etc.

जीवला स्य जीव्यासं सर्वमायुः । (4)

Lively are ye: may I live : may I etc.

The life-span is not only expressed in terms of autumns; in several verses of the Atharva (as in the case of other Saṁhitās too, it could be expressed in terms of rains (वर्षा), winters (हेमन्त) and spring (वसन्त) seasons.

शतं जीव श्रद्धो वर्धमानः शतं हेमन्ताच्छतम् वसन्तान् ।

शतं त दन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा

हविषाहाप्सिन् ।। (III. 11.4)

15. Corporate Life : Sām-Manasyam Hymn

The Atharva-veda Saṁhitā envisages man to belong to a corporate life. His household-pleasure finds a vent through the company of cattle like cows, horse, goat and sheep:

सर्वो वै तत्र जीवति गौरश्वः पुरुषः पशुः । (VIII. 2.25)

Everyone, verily, lives there—ox, horse, man, beast, where this *brahman* (pollution-eradicating campaign) is performed or undertaken, a defence (*paridhi*) unto living.

Corporate life is best depicted in the last hymn of the Ṛg-veda (X.191.2-4), called *Saṁjñānam Sūktam* (the *devatā* of the last three verses is Saṁjñāna and the Ṛṣi is Saṁivanana. We have almost a similar hymn in the Atharva-veda : the Ṛṣi of this hymn is Atharvā and the *devatā* is Sāmmanasyam. The three verses are (VI.64):

1. सं जानीध्वं सं पृथ्यध्वं सं वो मनांसि जानताम् ।
देवा भागं यथा पूर्वं संजानाना उपासते ॥
2. समानो मंत्रः समितिः समानी
समानं व्रतं सह चित्तमेवाम् ।
समानेन वो हविषा जुहोमि
समानं चेतो अभिसंविशध्वम् ।
3. समानी च आकूतिः समाना हृदयानि च ।
समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥

Do ye concur; be ye closely combined; let your minds be concurrent, as the gods (enlightened people) of old sat concurrent about their portion. (1)

Be their counsel (*mantra*) the same, their gathering the same, their course (*vrata*) the same, their intent alike. I offer for you with the same oblation; ye enter together into the same thought. (2)

Be your design the same, your hearts the same, your mind the same, that it may be well for you together. (3)

16. Good Will In Family

- सहृदयं सामनस्यमविद्वेजं कृणोमि च ।
अन्यो अन्यमभि हव्यत वत्सं जातमिव धन्या ॥ (1)

Affectionate regards, like-mindedness, non-hostility, do I make for you; do ye show affection of the one towards the other, as the inviolable cow towards her calf when born.

- अनृताः पितुः पुत्रो मात्रा भक्तुः संमनाः ।
जाता फले मधुमतीं वाचं वदतु शन्तिवान् ॥ (2)

Be the son submissive to father, like-minded with mother; let the wife to the husband speak words full of honey, wealful.

- न भ्राता भ्रातरं द्विष्टन्मा स्वसारमुत स्वसा ।
समृद्धयः सव्रता भूत्वा वाचं वदत भद्रया ॥ (3)

Let not brother hate brother, nor sister sister; becoming accordant, of like courses (*vratas*), speak ye words auspicious and well-meant. (*bhadra*).-Av.III.30.1-3.

17. Seven Basic Metres

गायत्र्याणानुष्टुप्बृहती पङ्क्तिस्त्रिष्टुब्जगत्ये । (XIX. 21.1)

Gāyatrī, Uṣṇih, Anuṣṭubh, Br̥hatī, Paṅkti, Triṣṭubh
and Jagati.

18. The Nakṣatras

1. चित्राणि साकं दिवि रोचनानि
सरीसृपाणि भुक्ते जवानि ।
तुर्मिशं सुमतिमिच्छमानो
अहानि गोमिः सपर्यामि नाकम् ॥ (Av. XIX. 7.1)

Seeking favour of the twenty-eight fold wondrous of
the wondrous ones, shining in the sky together, ever-moving,
hasting in the creation (*bhuvana*) I worship (*sapary*) with
songs the days, the firmament (*nāka*).

2. सुहृदमने कृत्तिका (1) रोहिणी (2)
चास्तु भद्रं मृगशिरः (3) भमार्द्रा (4) ।
पुनर्वसू (5) स्रुता चारु पुष्यो (6)
भानुराश्लेषा (7) अयनं मघा (8) मे ॥

Easy of invocation for me be the Kṛttikāś (1) and
Rohiṇī (2); be Mṛgaśīras (3) excellent, and Ārdrā (4);
healthful (*śam*); be the two Punarvasūs (5); pleasantness,
Puṣya (6) what is agreeable, the Āśleṣās (7) light (*bhānu*),
the Maghas (8) progress (*dyana*) for me.

3. पुण्यं पूर्वा फल्गुन्यौ (9, 10) चात्र हस्त (11)-
शिघ्रा (12) शिवा स्वाति (13) सुखो मे अस्तु ।
राधे विशाखं (14-15) सुहवानुराधा (16)
ज्येष्ठा (17) सुनक्षत्रमरिष्ट मूलम् (18) ॥ (3)

Be the Pūrvā (former) Phālgunis (9) and uttarā
Phālguni (10) and Hasta (3) here auspicious; be Citrā (12)
propitious, and Svāti (13) easy for me; be the two Viśākhas
14-15 bestowal (*rādhās*), Anurādhā (16) easy of invocation,
Jyēṣṭhā (17) a good astrology, Mūla (18) uninjured.

4. अन्नं पूर्वा रासतां मे अयादा (19)
 ऊर्जं देव्युत्तरा (20) आ वदन्तु।
 अभिजित् (21) मे रासतां पुण्यमेव
 श्रवणः (22) श्रविष्ठाः (23) कुर्वतां सुपुष्टिम्॥ (4)

Let the Pūrvā Aṣādhā (19) give me food; let the latter one (Uttarā Aṣādhā) (20) bring refreshment; let Abhijit (21) give me what is auspicious; let Śravaṇa (22) and Śraviṣṭhās (23) make good prosperity.

5. आ मे महच्छतभिषग् (24) वरीय
 आ मे द्रव्या प्रोष्ठपदा (25) सुशर्म।
 आ रेवती (26) वाश्चयुजौ (27) भगं न
 आ मे रयि भरण्य (28) आ वदन्तु॥ -Av.XIX. 7. 1-5.

Let Śatabhiṣaj (24) bring to me what is great widely; let the double Prosthapadās (25) bring to me good protection; let Revatī (26) and the two A śvayuj (27) bring fortune to me; let the Bharanī (28) bring to me wealth.

Then we have in the next hymn [XIX. 8.2]

- अष्टाविंशानि शिवानि श्रमानी सह योगं भजन्तु मे।
 योगं प्र पद्ये क्षेमं च क्षेमं प्र पद्ये योगं च नम्रा होरात्रम्यमस्तु॥

Let them of the series of twenty-eight, propitious, helpful, together allot to me acquisition (*Yoga*); I go forward to acquisition and possession (*kṣema*): I go forward to possession and acquisition; homage be to day and night.

19. Bhūmi-Sūkta

The Kāṇḍa XII of the Atharva-veda is unique in its declaration in clear words that we, all men, are the sons of the Mother Earth and we owe all our allegiance to this planet alone. Man is one where-ever he be on this planet. Perhaps, there is no other heavenly body where a Creation as of man, animals and plants (as far as our knowledge goes) exists.

The entire Earth-hymn contains 63 verses. The opening verse is:

सत्यं ब्रह्मदत्तमुग्रं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति ।
सा नो भूतस्य भव्यस्य पत्न्युर्लोकं पृथिवी नः कृणोतु ॥ (1)

Great truth, formidable R̥ta (eternal law), consecration, penance, divine knowledge (*brahman*) and self-less performance of public duty, i.e. *yajña* sustain the Earth.

Let her for us, O Mistresses of the past and of the present, let the Earth make for us wide room (*uru-loka*), The last or the closing verse of this hymn (verse 63) is:

भूमे मातर्नि धेहि मा भद्रया सुप्रतिष्ठितम् ।
संविदाना दिवा कवे श्रियां मा धेहि भूत्याम् ॥ (63)

O Mother Earth, do thou kindly set me down well-established; in concord with the heaven. O Sage (*Kavi*), do thou set me in fortune and prosperity (*Śrī* and *Bhūti*).

I shall quote here a few more striking verses from this hymn.

यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापो यस्यामन्नं कृष्टयः संवभ्रुः
यस्याभिर्दं जिवति प्राणदेजत्सा नो भूमिः पूर्वपे दधातु ॥ (3)

On whom are the ocean and the river, the waters; on whom food, ploughings, came into being; on whom quickens this that breathes, that strives—let that Earth set us in first drinking.

या रक्षन्त्यस्वप्ना विश्वदानीं देवा भूमिं पृथिवीमप्रमादम् ।
सा नो मधु प्रियं दुहामयो उक्षतु वर्चसा ॥ (7)

She the Earth who the gods, sleepless, defend all the time without failure—let her yield to us honey, what is dear; then let her sprinkle us with splendour.

गिरयस्ते पर्वता हिमवन्तोऽरण्यं ते पृथिवि स्योनस्तु ।
वभ्रुं कृष्णां रोहिणीं विश्वरूपां ध्रुवा भूमिं
पृथिवीमिन्द्रगुप्ताम् ।
अजीतोऽहो अहोऽहोऽहोऽहो पृथिवीमहम् ॥ (11)

Let the hills and snowy mountains, let thy forest land, O Earth, be pleasant (*syona*); upon the brown, black, red, of diverse forms, fixed earth, the Earth guarded by Resplendent Lord (*Indra-gupta*) I unharaassed, unsmitten, unwounded, have stood upon the Earth.

यत्ते मध्यं पृथिवि यच्च नम्यं यास्त ऊर्जस्तन्वः संबभूवुः ।
तासु नो धेह्यभि नः पक्स्व माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्याः ॥
पर्जन्यः पिता स उ नः पित्र्यः ॥ (12)

What is thy middle, O earth, and what thy navel, what refreshments (*tirjah*) arose (*sambabhūvuh*) out of thy body—in them do thou set us; be purifying towards us; earth is my mother, I am earth's son; Parjanya is father—let him save us.

त्वज्जातास्त्वयि चरन्ति मर्त्यास्त्वं विभर्षि द्विपदस्त्वं
चतुष्पदः ।
तस्मै पृथिवि पञ्च मानवा केभ्यो ज्योतिरमृतं
मर्त्येभ्य उद्यन्त्सूर्यो रश्मिभिरातनोति ॥ (15)

Born from thee, mortals go about on thee: thou bearest bipeds, thou quadrupeds; thine, O earth, are these five (races) of men, for whom, mortals, the rising Sun extends with his rays immortal light.

यस्ते मन्त्रः पुरुषेषु स्त्रीषु पुंसु भगो रुचिः ।
यो अश्वेषु चौरेषु यो मृगेषु हस्तिषु ॥
कन्यायां वर्धो यद्भूमे तेनास्मां अपि सं सृज मा नो द्विषत कश्चन ॥ (25)

What odour of thine is in human beings; in women, in men, (what) portion, pleasure, what in horses, heroes, what in wild animals and in elephants, what splendour, O earth, in a maiden—with that thou unite us also; let no one so ever hate us.

ग्रीष्मस्ते भूमे वर्षाणि शरद्धेमन्तः शिशिरो वसन्तः ।
ऋतवस्ते विदिता ण्यनीरहोरात्रे पृथिवि नो दुःखाताम् ॥ (36)

Let thy summer, O earth, rainy season, autumn, winter, cool season, spring—let the arranged seasons, years, let day-and night, O earth, yield milk.

यस्यां गायन्ति नृत्यन्ति भूत्यां मर्त्यां व्यैस्त्र्याः ।

युध्यन्ते यस्यामाकन्दो यस्यां वदति दुन्दुभिः ।

सा नो भूमिः प्र णुदतां सपत्नानसपत्नं मा पृथिवी कृणोतु ॥ (41)

On whom, the earth, mortals sing and dance with loud noises; on whom they fight; on whom speaks the shout, the drum, let that earth push forth our rivals; let earth make me free from rivals.

जनं विभ्रती बहुधा विवाचसं नानाधर्माणं पृथिवी यथोक्तम् ।

सहस्रं धात्रं द्रविणस्य मे दृढा ध्रुवेव धेनुरनपस्फुरन्ती ॥ (45)

Let the earth, bearing in many places people of different speech, of diverse customs (धर्म), according to their homes, yield me a thousand streams of property, like a steady unresisting milch-cow.

यस्ते सर्पो वृश्चिक्सस्तृष्टदंश्मा हेमन्तजङ्घो भूमलो गृहा शये ।

किमिर्जिन्क्तपृथिवि यद्यदेजति प्रावृषि तन्नः सर्पन्मोप

सृपद्यच्छिवं तेन नो मृड ॥ (46)

What stinging (भूमलः) (scorpion) harsh-biting serpent of thine lies in hiding, winter-harmed, torpid (तृष्ट दंश्मा) whatever worm, O earth becoming lively, stirs in the early rainy season—let that, crawling, not crawl upon us: be thou gracious to us, with that which is propitious.

ये ते पन्थानो बहवो जनायना रथस्य कर्मानसश्च यातवे ।

यैः सचरन्त्युभये भद्रपापास्तं पन्थानं जयेमानमिन्नमतस्कर

यच्छिवं तेन नो मृड ॥ (47)

What many roads thou hast, for people to go upon, a track (कर्त्तृन्) for the chariot, and for the going of the cart, by which men of both kinds, excellent and evil go about—that road, free from enemies, free from robbers,

may we conquer; be thou gracious to us with that which is propitious.

ये त आरण्याः पशवो मृगा वने हिताः सिंहा व्याघ्राः पुरुषादश्चरन्ति ।
उलं वृकं पृथिवि दुच्छुनामित ऋक्षीकां रक्षो अप बाधयास्मत् ॥ (49)

What forest animals of thine, wild beasts set in the woods, lions, tigers, go about man-eating, the jackal, the owl, (उल), the demon, do thou drive away from us here.

ये ग्रामा यदरण्या वाः सभा अधि भूम्याम् ।
ये संग्रामाः समितयस्तेषु चारु वदेम ते ॥ (56)

What villages, what forest, what assemblies, are upon the earth, what hosts, what gatherings—in them we speak, what is pleasant to thee.

शन्तिवा सुरभिः स्योना कीलालोघ्नी पयस्वती ।
भूमिरधि ब्रवीतु मे पृथिवी पयसा सह ॥ (59)

Tranquil, fragrant, pleasant with sweet drink in her udder, rich in milk, let earth bless me, earth together with milk.

20. The Brahmacarya — Extolling The Student

The word *Brahman* has in the Vedic literature many connotations; it means the great, Om kham Brahma: Kham means void or zero, śūnya, infinitesimal and Brahman means great or infinite, Dayānanda (see Uṇādi, IV. 146) says:

वृहेर्नोऽद्य बृहति वधति, तद् ब्रह्म ईश्वरो वेदस्तन्त्वं तपो वा ।

The word stands for the Supreme Self (Lord God), for the Penance and for the Veda.

From the word *brahman* are derived such terms as *brahma-yajña*, *brahmaloka*, *brahmacarya*, *brāhmacārin*, *brah-majāyā*, *brahmāḍa*, *brāhmaṇa* (one of the four *varṇas*), *brahma* (paired with ks.atra), *Ṛṣi Brahmā*, *brahnavidya*, *brahmavid*, *brahma-dina* (and *brahma-r-atri*), and *brah-mavaivartta*.

Brahma-gavī—V.19; XII.5(7)

Brahma-carya—XI.5

Brahma-audana—XI.1

The Atharva-veda has several important hymns: V.17 with Sūkta on the Brahmajāyā, the Brahman's wife: hymn V. 18,19 on Brahmagavī, also the seven paryāyas, XII.V (1 to 6) on Brahmagavī; hymn XI. 1 on Brahmaudana, hymn XI. 5 on Brahmācārin, a Vedic student of disciplined life.

Brahmācārin is the name given to a student of the Vedic Studies; the studies may duly start at the age of seven or eight after the sacred thread ceremonies (the Yajñopavīta Sanskāra, the Upanayana or the Vedārambha Sanskāra with due instructions of the Gāyatrī or Sāvitrī verse. The boy or girl is expected to stay at the academy of his or her preceptor for a long period of fifteen years or so, He has to follow a detailed outlined discipline, particularly a rigid sex discipline. After the termination of his or her period of study, the Brahmācārin ordinarily marries, and becomes a householder of a prescribed *varṇa*, Brahmana, Ksatriya or a Vaiśya.

The Brahmācārin may be of three categories (i) the Vasu (8 to 24 years of age); (ii) the Rudra (up to 36 years of age) and (iii) the Aditya, up to 48 years of age. For the girl, the three ages are sixteen, eighteen, and twenty.

The Brahmācārin hymn of the Atharva (XI.5) is of 26 verses; the opening verse is:

ब्रह्मचारीष्वाचरति रोदसी उभे तस्मिन्देवाः संमनसो भवन्ति ।
स दाधार पृथिवीं दिव च स आचार्यं तपसा पिपति ॥ XI. 5.1

The Brahmācārin goes on setting in motion, both firmaments, Pṛthivī to Dyau (rodasī) = earth to firmament; in him the gods become like-minded: he maintains earth and heaven; he fills his teacher with fervor (*tapas*).

The concluding verse of the hymn is as follows:

तानि कल्पद् ब्रह्मचारी सलिलस्य पृष्ठे तपोतिष्ठत्तप्यमानः समुद्रे ।
स स्नातो बभूः पिबुगलः पृथिव्यां बहू रोचते ॥ XI.5.26

Shaping these things, the Vedic Scholar, the Brahmacārin stood performing penance (tapas-tapya) on the back of the sea, in the ocean: he bathed, brown, ruddy, shines much upon the earth.

The entire hymn is meaningful and gives the poetry of the concept of a *Brahmacārin's* position in the Vedic Society. A few of the verses are presented here:

ब्रह्मचारिणं पितरो देवजना. पृथग्देवा अनुसंवन्ति सर्वे।

गन्धर्वा स्नमन्वायन्त्यस्त्रिंशत् त्रिंशत्ताः षट् सहस्राः ॥

सर्वान्स देवांस्तपसा पिपति XL 5.2 ॥

The fathers, the god-folk, all the gods, individually assemble after the Brahmacārin: the Gandharvas went after him, thirty-three, three hundred, six thousand (6333); he fills all the gods with fervor.

इयं समिधपृथिवी धीर्द्वितीयोतान्तरिक्षं समिधा पृणाति।

ब्रह्मचारी समिधा मेखलया श्रमेण लोकोस्तपसा पिपति ॥ (XI. 5.4)

This piece of fuel is earth, midspace the second; also the atmosphere he fills with *samidhā* or *fuel*, the *Brahmacārin* fills the worlds with *fuel* (*samidhā*), girdle (*mekhalā*), toil (*s'rama*) and fervor (*tapas*).

ब्रह्मचार्येति समिधा समिद्धः कर्ण्य वसानो दीक्षितो दीर्घश्मश्रुः।

स सद्य एति पूर्वस्मादुत्तरं समुद्रं लोकान्सगृभ्य मुहुराचरिक्त् ॥ (XI. 5.6)

The Brahmacārin goes kindled with fuel, clothing himself in the black-antelope-skin (कर्ण्यवसानः), consecrated (दीक्षितः), long-bearded: he goes at once from the eastern to the northern ocean having grasped the worlds, again and again violently shaping them.

एषां भूमिं पृथिवीं ब्रह्मचारी भिक्षानां जम्भारं प्रयमो दिवं च।

ते कृत्वा समिधावुपास्ते तवोसपिता भुवनानि विश्वा ॥ (XI. 5.9)

This broad (*pṛthivi*) earth, and the sky (*diva*), Brahmacārin first brought as alms (*bhikṣā*), having made them (both) fuel, he worships; in them are set all beings.

अग्नौ सूर्ये चन्द्रमसि नातरिश्चन्द्रहर्मचार्यस्य समिधमा दद्याति।

तासांमर्चाणि पृथगक्षे चरन्ति तासांमाज्यं पुरुषो वर्धमायः ॥ (XI. 5.13)

In the fire, in the Sun, in the moon, in Mātariśvan, in the waters, the Brahmacārin puts fuel; their gleams (arcīṣi) go about separately in the cloud. Their sacrificial butter (ājya) is man, rains and waters.

ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राष्ट्रं वि रक्षति ।
आचार्यो ब्रह्मचर्येण ब्रह्मचारिणमिच्छते ॥ (XI. 5.17)

By Brahmacarya (the rigid discipline of sex and sanctity), a king defends his kingdom; a teacher (preceptor, *ācārya*) by Brahmacarya (its dictates and discipline) seeks a Brahmacārin.

ब्रह्मचर्येण कन्या युवानं विन्दते पतिम् ।
अनङ्गान् ब्रह्मचर्येणाश्वो घ्रासं जिगीषति ॥ (XI. 5.18)

By observing the discipline of Brahmacarya, a girl wins a young husband; by Brahmacarya, a draft-ox and a horse strives to gain its food.

ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मृत्युमपाघ्नत ।
इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वराभरत् ॥ (XI. 5.19)

By Brahmacarya and by penance (तपसा), the gods smote away death; Indra by Brahmacarya brought heaven (स्वः), for the gods.

ओषधयो भूतभव्यगहोरात्रे वनस्पतिः ।
संवत्सरः ससर्तुभिस्ते जाता ब्रह्मचारिण ॥ (XI. 5.20)

The herbs, past and present, day and night (the pair of the two), the forest, tree, the year; together with the seasons—they are born of the Brahmacārin.

ब्रह्मचारी ब्रह्म भाजव् विभर्ति तस्मिन्देवा अधि विश्वे सगोताः ।
प्राणापानी जनयन्नाद्व्यानं वाचं मनो हृदयं ब्रह्म मेधाम् ॥ (24)
चक्षुः श्रोत्रं यशो अस्मासु धेह्यन् रेतो लोहितमुदरम् ॥ (25)

The Brahmacārin bears a shining halo (*brahman*); in that are woven together all the gods; (he) generating *prāṇa* and *apāna* (in-breath and out-breath), then *vyāna* (the all pervading breath), speech, mind, heart, brahman

and wisdom, sight, hearing, glory, put thou in us; food, seed, blood (लोहित) and belly (उदर).

21. Masculinity And Erection

It is well known that masturbation and other malpractices lead to the loss of manly potency; and the Atharva-veda (IV.4) is very much conscious of this hazard of life, whereas the Vedic verses glorify the virtues of Brahmacharya, they emphatically refer to the recovery of virility with a proper use of a plant drug. Here we have an entire hymn devoted to this subject (Av.IV.4). *Devatā.Ucchusmau adhi* उत्कुष्मौषधिः

1. यां त्वा गन्धर्वो अघनद् वरुणाय भूतभजे ।
तां त्वा वयं सनामस्योषधि शेषदर्यणीम् ॥

That the gandharva (royal horticulturist) dug for Varuṇa (people of venerability) whose virility was dead, thee here do we dig a *penis-erecting herb*. This herbal product is known as *śepa- harṣaṇī*.

2. उदुया उदु सूर्य उदिदं मामकं वयः ।
उदेज्जु प्रजापतिर्दृषा शुष्मेण वाजिना ॥

Up, the dawn; up, too, the Sun; up these words (*vācaḥ*) of mine; up Prajāpati stirring, the bull (*vr̥ṣā*) with vigorous energy (*śuṣma*)

3. क्या स्म ते विरोहो भित्तमिवानति ।
ततस्ते शुष्मवत्तरमियं कृणोत्वोषधिः ॥

As forsooth of thee growing up, it breathes as it gets heated—more full of energy than that let this herb make for thee.

4. उत्कुष्मौषधीनां सारं कृणुभणाम् ।
सं पुंसामिन्द्र वृष्ययस्मिन् धेहि तनूवशिन् ॥

Up the energies (*śuṣma*) of herbs, the essences of bulls; the virility (*vr̥ṣnya*) of men (*Puris*) do thou put together in him, O Indra, self-controller.

5. अयां रसः प्रथमजो यो वनस्पतीनाम् ।
उत सोमस्य भ्रातास्वुताशनसि वृष्ययम् ॥

Of the waters, the first-born sap, likewise of the forest trees; also Soma's brother art thou; also virility art thou of the stag.

6. अद्याने अद्य सवितरद्य देवि सरस्वति ।

अद्यास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिव तानया पसा ॥

Now, Agni ! now Savitar; now goddess Sarasvatī ! now Brahmanaspati ! make his member (*pasa*, penis) taut like a bow.

7. आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यमिव धन्वनि ।

क्रमस्वर्श इव रोहितमनवालायता सदा ॥

I make thy member (penis or *pasa*) taut like a bow-string on a bow; mount (*kram*), as it were a stag, a doe unrelaxingly always. (?).

8. अश्वस्याश्वतरस्याजस्य पेत्यस्य च ।

अयं ऋषभस्य ये वाजास्तानस्मिन् धेहि तनूवशिन् ॥

Of the horse, of the mule, of the he-goat, and of the ram, also of the bull, what (*vājāḥ*) there are, them do thou put in him, O self-controller (*tanū-vaśin*).

(Based on W.D. Whitney.)

22. The Prānasūkta - Cosmic Breath

Our nostrils and lungs are the body organs through which air from the atmosphere enters into our body, the oxygen of which supports the life. The breath taken in through the nostrils known as *śvāsa*, and in the next turn, breathed out of the body through the same two nostrils known as the outcoming breath, *ucchvāsa* or the anti-breath, *prati-śvāsa* (sometimes, the pair is erroneously known as *prāṇa* and *apāna* also). These terms have usually created some confusion also in literature, Whitney translates *prāṇa* as breath, and *apāna* as expiration.

The Devatā of the Atharva hymn XI.4 is *Prāṇaḥ*; this *Prāṇa* hymn has in all twenty-six verses. The pair, *prāṇa* and *apāna*, is twice mentioned in the verse 13:

प्राणापानौ व्रीहियवावनड्वान्प्राण उच्यते ।

यवे ह प्राण आहितोपानौ व्रीहिरुच्यते ॥ (XI. 4.13)

The breath and expiration are rice-and-barley, breath is called the draft-ox (*anaḍvān*); breath is set in barley; expiration is called rice, there is no other *prāṇa* mentioned in this hymn (i.e. neither the *vyāna*, nor the *samāna*, nor the *udāna*).

The opening verse of the hymn is as follows:

प्राणाय नमो यस्य सर्वमिदं वशे ।

यो भूतः सर्वस्येश्वरो यस्मिन्त्सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ (XI. 4.1)

Homage (*namah*, or salutation) to breath (प्राण) to whose control is this All; who hath been the lord of All; in whom all stands firm.

The concluding verse of the hymn (XI.4.26) is:

प्राण सा मत्पर्यावृत्तो न मदन्यो भविष्यसि ।

अपां गर्भमिव जीवसे प्राण दध्यामि त्वा मयि ॥

O breath, turn nor about from me; not another than I shalt thou be; like the embryo of the waters, in order to life (*jīvase*), I bind thee to me, O breath.

I would quote a few selected verses from the *Prāṇa* hymn, Av.XI.4

नमस्ते प्राण क्रन्दाय नमस्ते स्तनयिन्त्वे ।

नमस्ते प्राण विद्युते नमस्ते प्राण वर्षति ॥ (XI. 4.2)

Namaste (homage or salutation), O breath, to thy roaring, Namaste to thy thunder; Namaste, o breath, to thy lightning; Namaste to thee raining. (2)

यदा प्राणो आ-चवर्षीद् वर्षेण पृथिवी मतीम् ।

पशदस्तत्र मोदन्ते नद्यो वै नो भविष्यति ॥ (XI. 4.5)

When breath hath rained with rain upon the great earth, then the cattle are delighted: "verily there will be greatness for us."

नमस्ते अस्त्वायते नमो अस्तु परायते ।
नमस्ते प्राण तिष्ठत आसीनायते ते नमः ॥ (XI. 4.7)

Namaste be to thee coming; namaste be to thee going away; Namaste be to thee, O breath, standing; to thee sitting also (be) homage.

नमस्ते प्राण प्राणते नमो अस्त्वपानते ।
पराधीनाय ते नमः प्रतीधीनाय ते नमः ॥
सर्वस्मै त इदं नमः ॥ (XI. 4.8)

Namaste be to thee breathing, O breath; homage be to (thee) going away; homage be to thee turned away; homage to thee turned toward (us); to the whole of thee (be) this homage.

प्राणः प्रजा अनु वस्ते पिता पुत्रमिव प्रियम् ।
प्राणो ह सर्वस्येश्वरो वक्ष्य प्राणति वक्ष्य न ॥ (XI. 4.10)

Breath clothes human beings as a father a dear son; breath is lord of all, both what breathes, and what does not.

अपानति प्राणति पुरुषो गर्भे अन्तरा ।
यदा त्वं प्राण जिवन्त्यस्य स जायते पुनः ॥ (XI. 4.14)

A man breathes out (अपानति), breathes (प्राणति) within the womb, when, O breath, thou quickest, then he is born again.

वस्ते प्राणेदं वेद वस्मिंश्चासि प्रतिष्ठितः ।
सर्वे तस्मै बलि हरानगुष्मिल्लोक उक्तमे । (XI. 4.18)

He who knoweth this of thee, O breath, and in whom thou art established—to him shall all bring tribute to you in highest world.

अन्तर्गर्भश्चरति देवतास्वाभूतो भूतः स उ जायते पुनः ।
स भूतो भव्यं भविष्यत्पिता पुत्रं प्र दिवेश शचीभिः । (XI. 4.20)

He moves, an ambryo, within the divinities; having come into being (*al hūta*), having been (*bhūta*), he is born again, he having been (*bhūta*-in the past), entered with

might (*śacibhiḥ*) what was (past), what is present (*bhavyam*), and he would be (future or *bhaviṣyat*), as a father a son.

एकं पादं नोत्खिदति सस्त्रिंशद्भ्यस उच्यते ।
यदस्मा स तमुत्खिदेनैवाद्य न श्वः स्यान्न
रात्री नाहः स्यान्न व्युच्छेत्कदा वन ॥ (XI. 4.21)

The swan (*हंसः*) ascending, does not extract (नोत्खिदति) one foot from the sea; verily if he should extract that, there would not be today, nor tomorrow; there would not be night nor day; at no time soever would it dawn.

अष्टाद्यकं वर्तत एकनेमि सहस्राक्षरं प्र पुरो नि पश्या ।
अर्धेन विश्वं भुवनं जजान यदस्यार्धं कृतमः स केतुः ॥ (XI. 4.22)

The eight-wheeled rolls, having one rim, thousand-syllabled, forth in front, down behind; with a half, it has generated all existence; what its (other) half is—which comet (*केतुः*) is that ?

ऊर्ध्वः सुप्तेषु जागार ननु तिर्यङ्नि पथते ।
न सुप्तमस्य सुप्तेष्वनु शुश्राव कश्चन । (XI. 4.25)

Upright among the sleeping, he wakes: by no means does he fall down horizontal (*तिर्यङ्*); no one soever has heard of his sleeping among the sleeping.

Treatment Of Sickness—Medicinal Herbs In The Atharva-Veda

1. Vācaspati—Lord of Divine speech

The opening verse of the Atharva-veda (I.1.1.) is—

ये त्रिषप्ताः परियन्ति विश्वा रूपाणि विश्रतः ।

वाचस्पतिर्बला तेषां तन्वो अद्य दद्यातु मे ॥

In this verse, we invoke Lord Vācaspati, the Lord of Divine Speech, for blessing us with strength of triṣaptāḥ.

Now may Vācaspati assign to me the strength and powers of those, who, wearing every shape and form (विश्वारूपाणि), the triple-seven, are wandering round.

All the four verses of the first hymn (I.1) are devoted to Lord of Speech; we have again two verses in the Atharva-veda (Book XIII) addressed to this Lord of Speech.

The Triple-seven actually refers to waters in a mystic and cryptic way.

वाचस्पते पृथिवी नः स्योना स्योना यानिस्तत्प्या नः सुशवाः ।

इदमेव प्राणाः सख्ये नो अस्तु न त्वा परमेष्ठिन्यर्वाग्निरायुषा

वर्चसा दद्यातु ॥ (XIII. 1.17)

वाचस्पत इततवः पञ्च ये नो वैश्वकर्माः परि ये संबभूवुः ।

इदमेव प्राणः सख्ये नो अस्तु तं त्वा परमेष्ठिन्यपरि रोहित

आयुषा वर्चसा दद्यातु ॥ (XIII. 1.18)

O Lord of Speech, be earth pleasant to us; be the lair (योनि) be pleasant, (be) our couch very propitious, just here be breath in our companionship: thee here, O most exalted one let Agni surround with life-span and with honour.

O Lord of speech, the five seasons that are ours, that come forth into being as Visvakarman, just here be breath etc.

We have in the R̥g-veda also (X.166.3).

वाचस्पते नि वेद्येमान्यथा मदधर वदान् ।

Press down, O Lord of speech, these men, that they may humbly speak to me.

2. Cure With Waters

The hymns 4,5 and 6 of Kāṇḍa I of the Atharva are devoted to waters or āpah. The following verses (I.V.1-2) are very popular:

आपो हि ष्ठा मयो भुवस्ता न ऊर्जे दधातन ।

महे रणाय चक्षसे । (I. 5.1)

यो वः शिक्तमो रसस्तस्य भाजयतेह नः ।

उभतीरिव मातरः (I. 5.2)

Ye waters, truly bring us bliss: so help ye us to strength and power, that we may look on great delight. (1)

Here grant to us a share of dew sap (*rasa*), that most auspicious sap of yours, like mothers in their longing love. (2)

Water gives us procreant strength also (आपो जनयथा च न.—I.5.3.;) Waters are meant for drink : they are meant for our aid and bliss.

शं नो देवीरभिष्टयं आपो भवन्तु पीतये ।

शं योरभि सवन्तु नः ॥ (I. 6.1)

The word *āpah* is always feminine and plural and hence, *āpah* = waters, fem; and plural, hence *devīh*, *pitaye*, for drink; *abhiṣṭaye*, for aid and bliss, *śaṁ yoh* = health and wealth. *abhisravantu* = stream from all sides,—

[*āpah* = Omnipresent Lord, आप्लु व्याप्ती (Pāṇini-V.15)
आप्लु लभने Pāṇini 265]

3. Acute Rheumatism

The term used in the Atharva Saṃhitā for this disease in *viṣkandha*, *vi* = apart; *skandha* = shoulder, the disease represents acute rheumatism of the shoulders and neck (I.16.3).

This overpowers the *viṣkandha*; This drives off the devourers; with this I overpower all the families of the hazardous disease. (I.=16.3)

इदं विष्कन्धं सहत इदं बाधते अत्रिणः ।

अनेन विश्वा ससहे या जातानि पिशाच्या ॥ (I 16.3)

The metal lead, *sīsa*, is associated with its cure :

यदि नो गां हंसि यद्यश्वं यदि पुरुषम् ।

त त्वा सीसेन विध्यामो यथा नोसो अवीरहा ॥ (I.16.4)

If our cow thy slayest; if horse; if man, we pierce thee there with lead, that thou mayest not slay our heroes. (We pierce thee with this lead preparation so that, O invisible cause of the disease, thou mayest not slay our man.)

4. Incessant Flow Of Blood Through Arteries And Veins And Venesection

The hymn (I.17.1) gives a poetic description of the incessant circulation of blood through small capillaries:

अमूर्या यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः ।

अधातर इव जामयस्तिष्ठन्तु हतवर्चसः ॥ (I.17.1)

Those maidens there, the veins, who run their course in robes of ruddy hue (healthy red colour) must now stand quiet, reft of power, like sisters who are brotherless.

तिष्ठावरे तिष्ठ पर उत त्व तिष्ठ मध्यमे ।

कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठादिद्वग्निर्यदी ॥ (I.17.2)

Stay still, thou upper vein, stay still, thou lower, stay, thou midmost one; the smallest one of all stands still: let the great vessel (*महो घमनि*) even be still.

शतस्य घमनीना सहस्रस्य हिराणाम् ।

अस्युरिन्मध्यमा इमाः सावमन्ता अरंसत ॥ (I.17.3)

Among a thousand *dhamanī* (arteries) vessels, charged with blood, among a thousand veins (हिराणां); even these the middle-most stand still and these extremities have rest.

परि वः सिक्तावती धनूर्बृहत्पक्रमीत् ।

तिष्ठतेत्यता सु कम् ॥ (I. 17.4)

A mighty rampart, as if, built of sand (as in the case of rivers on land) hath circled and encompassed you; be still, and quietly take rest.

The whole hymn describes the venesection surgery; the vein is cut out; the circulation of blood is restricted; the arterial and venous blood is extended to flow through some alternate routes. Griffith comments upon *rampart built of sand* (*sikatāvati*); the bandage (round the cut in venesection) was probably filled with wet sand to compress and cool the vein.

5. Photo-Therapy—Sunlight Treatment

The hymn 1.22 of the Atharva-veda mentions of diseases, which got cured when exposed to sunrays (rays from the rising Sun).

अनु सूर्यमुद्यता हृद्योतो हरिमा च ते ।

गो रोहितस्य वर्णेन तेन त्वा परि दध्मसि ॥ (I. 22.1)

As the Sun rises, let thy sore-disease (हृद्योत) and yellowness (हरिमा) depart. We compass and surround thee with the colour of a ruddy ox.

The colour of a ruddy ox functions as a light-filter. Here the Sun is, as if evoked, to cure, as he rises, the sore-disease and yellow hue of the afflicted suppliant, who simultaneously exposing his afflicted body to the mild sunshine of the rising sun; when scorched, he uses a ruddy filter also.

In this hymn, the next verse reiterates the cure:

परि त्वा रोहितैर्वर्णैर्दीर्घायुत्वाय दध्मसि ।

यथायमरुपा असदयो अरुग्न्तो भवन् ॥ (I. 22.2)

With ruddy hues, we compass thee that thou mayst live a lengthened life, so that this man be free from harm, and cast his yellow tint away (a cure for anaemia or bloodlessness.) There is an interesting verse in the same hymn: I.22.4:

सुकैषु ते हरिमाण रोष्णाकासु दधसि ।

अथो हारिद्रवेषु ते हरिमाणं नि दधसि ॥

To parrots and starlings, we transfer thy sickly yellowness: Now in the yellow-coloured birds, we lay this yellowness of thine.

This verse may be compared with a verse in the R̥g-veda I.50.12. (the verse with the identical reading, but for *me* in place of the Atharva (*te*) in both the lines.

Any bird, it is conjectured by the scholiasts, with more or less greenish-yellow tints may be used. Griffith quotes Romans among whom people with the jaundice were called *icterici* (see Pliny, H.N.XXX. 11) from the fanciful notion that the disease was cured by looking at the icterus, one of the many varieties of the Sturnidae or starling family. The bird died instead of the patient.

Such superstitions are prevalent in many countries. But the real indication in this hymn is to treat the affected-skin by exposing to sunlight, using colour-filters also, if necessary.

6. Plant For Leprosy

The *devatā* of the hymn, Atharva-veda I.23 is *Vanaspatayah*, or plants. The hymn (of 4 verses) is devoted to a cure of leprosy, a well known (almost incurable) skin-disease. I shall quote here two verses.

नक्तप्रजातास्योपधं रामे कृष्णे असिक्वि च ।

इद रजनि रजय किल्बास गल्तिं च यत् ॥ (I.23.1)

O Plant, thou sprangest up at night, dusky, dark coloured, black in hue; so *rajani*, mayest thou re-colour

these ashy spots, this leprosy. Dark is the place of thy repose; dark is the place thou dwellest in, dusky and dark, O plant, do thou remove from him each speck and spot.

(The words *rāme* and *kṛṣṇe* all equivalents and synonymous with dark, dusky, black or non-white; *kalāsam* is leprosy,)

A plant, called *Āsurlo*s, is meant to fight against leprosy. It has been a conjecture that *āsuri* was a strong-winged bird in the beginning, which subsequently became a plant for the cure of leprosy.

We have in 1.24:

सुपर्णो जात प्रथमस्तस्य त्व पित्तमांसय ।
तदासुरी युधा जिता रुपं चक्रे वनस्पतीन् ॥ (1. 24.1)

First, before all, the strong winged-bird was born: thou wast the gall (pitta) thereof.

This bird consequently became a plant.

This became the medicine for leprosy:

आसुरी चक्रे प्रथमेदं किलासभेषजमिदं किलासनाशनम् ।
अनीनशक्तिलासं सरूपामकरन्त्वं त्ववम् ॥ (1. 24.2)

We have another un-identified plant for a cure of leprosy, called *śāmā* (शामा) (Atharva-veda 1.24.4.) This word may be identified with *śyāmā* (श्यामा), or *śyāmāka*.

7. Fever And Its Cure

The high temperature-fever is invoked thus in the Atharva-veda 1.25.4:

नमः शीताय तक्मने नमो रराय शोचिषे कृष्णोमि ।
यो अन्वेद्युरुभयद्युरभ्यति तृतीयकाय नमो अम्तु तक्मने ॥

I offer homage to the chilly fever; to his fierce burning glow I offer homage; be adoration paid to fever, coming each other day, the third or two-days running.

This could be the malarial fever.

8. The Sweet Plant Or Sugar Cane

The *devatā* of the hymn, Atharva-veda I.34 is *madhuvanaspati*. It appears to be the oldest mention of sugar-cane in our literature:

इयं वीरुन्मधुजाता मधुना त्वा खनामसि ।
मधोरधि प्रजातासि सा नो मधुमतस्कृधि ॥ (I. 34.1)

From honey sprang this plant to life; with honey now, we dig thee up, make us as sweet as honey, for from honey hast thou been produced.

जिह्वाया अग्रे मधु मे जिह्वामूले गधूलकम् ।
ममेदह क्तावसो मम वित्तमुपायसि ॥ (I. 34.2)

My tongue hath honey on the tip; and sweetest honey at the root; thou yieldest to my wish and will, and shall be mine and only mine.

मधुमन्मे निक्रमणं मधुमन्मे परायणम् ।
वाद्या वदामि मधुमद् भूयासं मधुसंदृशः ॥ (I. 34.3)
मध्वरेस्मि मधुतरो दुधान्मधुमत्तरः ।
ममिच्छित्त त्वं वनाः शाखां मधुमतीमिव ॥ (I. 34.4)

Than honey am I sweeter, more honeyed; than the honey plant; of me verily shall thou be fond as of a honeyed branch.

परि त्वा परितत्तुनेक्षुणागामविद्विषे ।
यत्तं मां कामिन्यसो यया मन्नापणा असः ॥ (I. 34.5)

Honeyed is my in-stepping; honeyed my forth-going; with my noise, I speak what is honeyest; may I be of honey-aspect. [मधु = honey = sweet]

Around thee have I girt of zone of sugar-cane (इक्षुणाम् परितत्तु), to banish hate that thou mayst be in love with me, my darling, never to depart.

9. The Jangida Plant

The Atharva-veda occasionally refers to a *jangida* plant; according to the superstitious traditions, this plant

has been acting as a charm against several diseases. This plant, though today unidentified was cultivated on a good scale. The *devatā* of Atharva II.4 hymn is *Jaṅgiḍa-Mani*, a cure for *viṣkandha* (a shoulder-joint disease, may be rheumatism, gout or some type of arthritis). We have: The word *manu* stands for the medicinal-*vaṭi* just as *candra-prabhāvaṭi* of the *Āyurveda*, *Vaṭi*=*maṇi*=a pill, a tablet or a capsule—in no case an amulet, as Griffith or Whitney and others report).

For length of life, for mighty joy, uninjured, ever-growing strength, we take *viṣkandha*'s antidote—a cure for arthritis and gout) the tablet of *jaṅgiḍa*, the solid dry extract of the medicinal plant).

10. Plague Destroying Plant And Inherited Disease

The *devatā* of the Atharva-veda, II.8 is *kṣettriya* diseases like leprosy or tuberculosis. We have a verse:

बभ्रोरर्जुनकाण्डस्य यवस्य ते पलाल्या तिलस्य तिलपिञ्ज्या ।

वीरुक्षेत्रियनाशन्यप क्षेत्रियमुच्छ्रुत् ॥ (II. 8.3)

With straw of barley, tawny-brown in colour, with its silvery ears, with stalk and stem of sesamum—so let the plague-destroying plant remove inherited (*kṣettriya*) disease.

In this hymn, the common refrain is : वीरुक्षेत्रिय नाशन्यप क्षेत्रियमुच्छ्रुत्

Commenting on *kṣettriya* (from *kṣetra*, Hindi Kheta, a field) a word neuter substantive, a chronic, constitutional or hereditary disease, derived from mother's body, regarded as a productive field. Weber takes the word here to refer to injury of the field or farm (cf. verses 3-5)—Griffith.

11. Spring Water As A Healing Balm

अदो यद्वयवत्यवत्कमधि पर्वतात् ।

तत्ते कृणोमि भेषजं सुभेषजं यथासि । (II. 3.1)

That little spring of water which is

running downward from the hill.

I turn to healing balm for thee
that thou mayst be good medicine.

आदद्दुग्मा कुविदद्दुग्मा शतं या भेषजानि ते ।

तेषामसि त्वमुत्तममनासावमरोगणम् ॥ (II. 3.2)

Hither and onward ! Well ! Come on ! Among thy hundred remedies, most excellent of all art thou, curing disease and morbid flow.

12. *Pr̥śniparṇī* — A Medicinal Plant

The word *pr̥śniparṇī* means a plant with variegated leaves *Hemionitis cordifolia*, a well known medicinal plant. This is the devatā of the hymn Av. II.25 with the opening lines:

शं नो देवी पृश्निपर्ण्यशं निऋत्या अकः (II. 25.1)

सहमनेयं प्रथमा पृश्निपर्ण्यजायत (II. 25.2)

(Victorious in the olden time this *pr̥śniparṇī* was brought forth.)

13. *Pātā* Plant — A Cure

For this plant, see Av. II.27.4:

पाटामिन्द्रो व्याश्नादसुरेभ्य स्तरीतवे

प्राशं प्रतिशो जह्वरसान्कृण्वोषधे ॥

Pātā is a plant, perhaps identical with *Pāṭhā*, (*Clypea hermandifolia*). It has been potent against several infectious diseases.

14. *Daśa Vṛkṣa*—A Herb For Pain In Joints.

The hymn II.91 gives a reference to a medicinal herb *daśavṛkṣa* to cure arthritis, rheumatism and the like:

दशवृक्ष मुष्टेर्मे रक्षसो ग्राह्या अधि केन जग्राह पर्वसु ।

अयो एनं वनस्पते जीवानां लोकमुन्नय ॥

Free this man, O *Daśavṛkṣa*, from the several ferocious diseases (*rakṣas*), from *Grāhi* (another deficiency sickness), blood-cancer who hath, seized his joints and members. *Daśavṛkṣa* is a tablet, made from the active principles of ten medicinal woods, to be taken by a patient suffering from muscular diseases. *Grāhi* is blood-cancer which seizes men and women and causes death and disease. (for *Daśavṛkṣa*, see *Kauśika Sūtra* and *Dārila*, XXVII.5)

Druha and *grāhi* are serious diseases, next to the noose of *Varuṇa* only. They may be family sickness, क्षेत्रिय, passed through heredity (एवाह त्वां क्षेत्रियं निर्वृत्त्या जायिगंसाद् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् । —(Av. II. 10.3)

(This is a refrain in 8 verses of this hymn.)

Sraktya, सकत्य— It is also one of the *Śānta* (शान्त) or holy trees (see *Kauśika Sūtra* VIII. 15, identified by *Dārila* with the *Tilaka* which is a tree, bearing beautiful flowers. (सकत्यौ सि प्रतिसरो सि प्रत्यभिघरणौ सि—Av. II.11.2)

15. *Dūrvā* Or *Kuśa* Grass

The *devatā* of the hymn II.7 is a *vanaspati*, the *Dūrvā* grass, *Poa cyanosuroides*.

दिवो मूलमवततं पृथिव्या अध्युत्ततम् ।

तेन सहस्रकण्ठेन परि णः पाहि विश्वतः ॥ (II.7.3)

Spread on the surface of the earth, downward from heaven thy root depends; with this, that hath a thousand joints, keep thou us safe on every side. The finest *dūrvā* grass furnishes good lawns to a public park; as dried or fresh, it becomes a good grazing fodder; its extracted sap has a herbal value. As a sacred grass, it has been since long used in rituals. As dried long fibres, it provides excellent mattresses.

16. Worms Which Infest Trees, Plants And Cattle

For such infectious troubles, refer to Av.II.31.5:

ये क्रिमयः पक्षितेषु वनेष्वोषधीषु पशुष्वप्यन्तः

ये अस्माकं तन्वनाविविशुः सर्वं तद्धन्ति जनिम किमीशाम् ॥

Worms (*krimi*) that are found on mountains, in the forests, that live in plants, in cattle, in the waters; there that have made their way within our bodies—these I destroy, the worms' whole generation.

17. Worms— Their Destruction In Sunlight.

We have in Av.II.32.1-2

उद्यन्नादित्य क्रिमीन्हन्तु निम्रोचन्हन्तु रश्मिभिः ।

ये अन्तः क्रिमयो गवि ।।

Uprising, let the sun destroy and when he sinketh, with his beams, the worms that live within the cow.

विश्वरूपं चतुरक्षं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।

शृणाम्यस्य पुट्टीरपि वृश्चामि यच्छिरः ।।

The four-eyed worm, of diverse shapes, the variegated and the white—I break and crush the creature's ribs, and tear away its head besides.

18. Consumption Or *Yakṣma* Of Different Parts Of Body

The entire hymn II.33.1-7. is devoted to the well-prominent disease known as consumption, *Yakṣmā*, or tuberculosis. The opening verse is—

अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां ह्रुकुक्कादधि ।

यद्यं शीर्षण्यं मस्तिष्काज्जिह्वाया वि वृहामि ते ।।

From both thy eyes, from both nostrils, from both thine ears, and from thy chin, forth from thy brain and tongue, I root out *Yakṣmā* seated in thy head.

The seats of the disease are also (besides the above in verse I) neck (ग्रीवा), nape (उष्णिह्), dorsal vertebrae, (कीकस), spine (अनुक्य), arms, shoulder-blades (अंस), arms (बाहु), lungs, gall-bladder, sides, kidneys, spleen, liver, bowels, intestines, rectum, belly, flanks, navel, mesentery, thighs, knees, heels and foreparts of feet. loins, hips, marrows, bones, tendons, veins, head, fingers, nails, every member, every hair, every joint, and in the entire skin—in short from

the entire body, and hence the hymn devotes to *Yakṣma-vivahaṇam* (यक्ष-विवर्हणम्).—(Indirectly, we have here a vivid detail of human anatomy.)

19. Vikaṅkata : A Thorny Tree

The hymn Av. V.81 begins with a reference to a thorny tree *Vikaṅkata*, also used as a fuel in a fire-ritual along with oblations of *ājya* or melted butter.

वेकङ्कतेनेध्मेन देवेभ्य आज्य वह—(Av. V.8.1)

The tree is identified as *Flacourtia sapida*. Ladles, *śruva* and saucers for Soma juices were also made of this wood in the Vedic ritualistic period.

20. Snake-Poison And Its Remedy

Snakes have been our terror from olden times. One of the hymns of the Atharva-veda, III.27, is said to refer to six serpents, *Nāga*, which afford protection to us at the six regions. They are our six warders, *rakṣiṭ*. (रक्षत्).

Asita—Black serpent—warder of the East.

Tiraścīrāji—A serpent with transverse streaks—warder of the South.

Prḍākū—Adder or viper, warder of the West.

Svaja—A type of viper, warder of the North.

Kalmāṣagrīva—Spotty-neck serpent—warder of the Dhruva region (the Nadir)

Śvitra—White serpent-warder of the topmost, the *urdhva* or the Zenith.

The entire hymn V.13 is associated with the treatment of snake poisons, and in this connection, numerous varieties have been mentioned.

केरात पृश्न उपतृण्य वध आ मे शृणुतासिता अलीकाः ।

मा मे सञ्जुः स्तामानपि प्लाताग्रावयन्तो नि विषे रमध्वम् ॥ (V. 13.5)

Listen to me, black snakes and hateful creatures, lurker in grass, *Kairāta* and brown or spotty, approach not

near the house my friend inhabits, give warning, and rest quite with your poison.

Peculiar names of the varieties of these venomous (or even non-venomous) snakes have been given in verses 6, 7 and 8 of this hymn:

असितस्य तैमातस्य बभ्रोःपोदकस्य च ।

साग्रासाहस्याहं मन्योरव ज्यामिव धन्वनो वि मुञ्चामि रथो हव ॥ (V. 13.6)

आलिङ्गी च विलिङ्गी च पित्र च माता च ।

विद्म वः सर्वतो बन्धवरसा किं करिष्यथ । (V. 13.7)

उरुगूलाया दुहिता जाता दास्यसिन्ध्या ।

प्रतङ्कं दद्वपीणा सर्वासामरसं विषम् ॥ (V. 13.8)

Even as the cord that strings the blow, I slacken, as it were the cars; of the all-conquering serpent's wrath, of the fierce rage of Black, and Brown, Taimāta, and Apodaka, (6) and Āligī, the Viligī, their father and the mother too what will do ? Your venomous sap, we know, is utterly powerless (7). Daughter of urugūlā, she-fiend, whom the black-skinned mother bore; all female serpents' poison who crept swiftly near is impotent. (8)

The unidentified antidotes of snake-poisons have been called Tābuva (ताबुव) and Tastuva (तस्तुव).

ताबुव न ताबुवं न घेत्त्वमसि ताबुवम् । ताबुवेनारसं विषम् । (10)

तस्तुवं न तस्तुवं न घेत्त्वमसि तस्तुवम् । तस्तुवेनारसं विषम् । (11)

Tābuva or not Tābuva, thou verily art not Tābuva: poison is killed by Tābuva (10).

Tastuva or not Tastuva; thou verily art not Tastuva: poison is killed by Tastuva. (11)

21. Parna Tablet Or Capsule

The hymn III.5 is devoted to Parna Mani or Parna Capsule. Parna means leaf or feather; in usage, it becomes *palāśa* (पलाश) tree also, *Butea frondosa*, a beautiful tree sometimes held sacred, and came into prominence on account of its fine stature and nice leaves. It possesses fine

red flowers. Its hard wood is used for making sacrificial utensils. The opening verse of the *Parna* hymn is:

अमृतमगन्पर्णमिषिर्वली वलेन प्रमृणन्त्सपत्नान् ।

ओजो देवानां पय ओषधीनां वर्वसा मा जिवत्वप्रयावन् ॥ (III. 51)

The *parṇa-maṇi* has come to this reputation; it is highly beneficial; it is supremely effective in getting away from rivals (*sapatnān*), It is the *oja*, shine or force of gods—the enlightened people; it is milk or the essence of herbs, May it incite me with splendour (*varacas*) ceaselessly and unremittingly.

This *Parna* capsule hath come, strong and destroying with its strength my maladies (*sapatnān*, rivals)—the power of the Gods, the plant's sweet essence, may it incite me ceaselessly with vigour. (ओजो देवानां पय ओषधीनां) This *parṇa maṇi* is like our vitamin tablets).

22. Aśvattha And Khadira Trees.

The word *aśvattha* means a standing place for *aśva* or horses; it is identified as—*Ficus religiosa*, commonly known as peepal tree or the sacred fig tree. We have at another place in Av.V.4.3 its mention as gods enjoying, resting and refreshing under its shade:

अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि ।

In the third heaven above us stands, the *Aśvattha* tree, the seat of gods. in the same verse, we have a mention of the *Kuṣṭha* plant also, embodiment of an endless life:

तत्रामृतस्य चक्षुर्ण देवाः कुष्ठमवन्तत (V. 4.3)

Such trees are found on the snowy mountains, born on the high hill where eagles breed. The tree has been known as fever-banisher (तक्मनाशन)

सुपर्णसुवने गिरी जातं हिमवतस्परि ।

धनैरभि श्रुत्वा यन्ति विदुर्हि तक्मनाशनम् ॥ (V. 4.2)

The opening verse of the hymn III.6 is the following

with a mention of *Asvattha* and *Khadira* trees:

पुमान्पुंस परिजातोऽश्वत्यः खदिरादधि ।

स हन्तु शत्रून्मामकान्याहं द्वेभि च माम् ॥ (III. 6.1)

Masculine springs from masculine and thus *Aśvattha* grows from *Khadira*; *asvattha* seeds generate in the hollows of other trees, and the new growth, which generally destroys its foster mother is endowed popularly (of course, a myth) magical qualities as a cure for the disease caused by parasite mistletoe, particularly, when the seed of *Aśvattha* grows on oak or the hazel. The *Aśvattha* generally grows on the *Sami* (*Prosopis spicigera*), but here we have in this Atharva verse a reference to its growth in the *Khadira*, *Acacia catechu* (masculine from masculine since *asvattha* and *khadira*, both the words in the Vedic language are masculine).

The parasitic growth of the *aśvattha* seeds, with a damage to the foster-mother tree is clearly indicated in the following verse III.6.6)

यथाऽश्वत्य वानस्पत्यानारोदन्कृणुषेधरान् ।

एवा मे शत्रोर्मूर्धानि विष्वग्भिन्द्र सहस्व च ॥ (6)

As thou *Aśvattha*, mountest on the trees and overthrowest them, so do they break my foeman's head asunder and overpower him.

23. *Apāmārga*—A Herb And General Healing

Three hymns of the Atharva-veda, IV.17 to 19 are particularly devoted to the herb *apāmārgā* and the cures rendered by it, and each hymn of this group has eight verses. The word *apāmārga* is derived from *√m r j*, to cleanse or wipe (मृज शृद्धौ) II.59 *Pāṇ inī*, *Dhātupṛa*) and the plant is identified as *Achyranthes aspera*: We have:

आपामार्गोप माष्टुं क्षेत्रिष्वं शपथश्च यः ।

अप्राह यातुधानीरप सर्वा अराव्यः ॥ (IV. 18.7)

Let *Apāmārga* sweep away chronic disease and every curse; sweep the superstitious sorceresses (black magic terrors), clean away all malignant stingy hags (witchcraft):

The verse itself says:

I have with this plant ruined all malignant powers of witch-craft:

अन्याहमोपध्या सर्वा कृत्वा अदुपम् । (IV. 18.5)

Again-

There is no fear or danger, O plant, within the limit of the range, thou fleest like a flashing dart:

सेनेवैपि त्विषीमती न तत्र भयमस्ति यत्र प्राप्नोष्योपधे ।। (IV. 19.2)

Further : अग्रमेष्योपधीनां ज्योतिर्वेवाभिदीपयन् ।

i.e. illumining, as it were, with light, thou movest at the head of plants.

This may be referring to the plant, *pāta* (पटो) probably identical with *pā thā*, *Clypea hernandifolia*, a climbing plant possessing various medicinal properties. See Av. II.27.4)

Such plants have been evoked thus in the most general manner:

पयस्वतीरोपधायः पयस्स्वन्मासकं वयः ।

अयो पयस्वतीनामा भरेहं सहस्रशः ।। (III. 24.1)

The plants of earth are rich in milk is this my word;

यारां द्यौष्मिता पृथिवी माता समुद्रो मूलं वीरुधा बभूव ।

तास्तदा पुत्रविधाय दैवीः प्रायन्त्वोपधायः ।। Av. III.23.6

May those celestial herbs whose sire was heaven, the earth thier mother and their root the ocean, may those celestial healing plants assist thee to obtain a son.

24. Digging Of Plants For Strengthening Nerves

We have in Atharva-veda IV.4.1

यां त्वा गन्धर्वो अखनद्वरुणाय मृतभ्रजे ।

तां त्वा वयं खनामस्योपधि शेषहर्षणीम् ।।

We dig thee from the earth, the plant which strengthenes and exalts the penis-nerves,—the plant which Gandharvas dug for Varuṇa whose power was lost. (IV.4.1.)

25. Cultivated Rice

Bṛīhi and *yava* are the common terms of the Vedic age, meaning rice and barley. In the *Prāṇa Sūkta*, Av. XI.4., 13 we have the following line:

प्राणपानौ ब्रीहियवावन्द्धान्प्राण उच्यते
यवे ह प्राण आदितो पानो ब्रीहिरुच्यते ।।

A special variety of cultivated rice is known as *śālī* rice (perhaps the name is derived from *Śārīrika* or the Indian bird *Mainā*, *Gracula religiosa*. There is a mention of *śālī* rice in the following Atharva verse:

शिवो वो गोष्ठो भक्तु शारिशकेव पुष्यत ।
इदमेव प्र जायध्वं मया वः सं सुजामसि ।।—Av. III.14.5

Auspicious be this stall to you. Prosper like cultivated (*śālī*) rice Even here increase and multiply.

26. Growing Of Herbs And Digging Of Plants

We have the following line in Atharva-veda III.18.1

इमां खनाम्योषधिं वीरुधां बलवत्तमाम् ।

From out of the earth, I dig this plant, a herb of most effective power. The herbal plants are god-sent with auspicious expanded leaves.

उत्तानपर्णे सुभगे देवजूते सहस्वति ।
सपत्नीं मे परा णुद पतिं मे केवलं कृधि ।।—Av. III.18.2

27. Varāṇa—A Plant Of Medicine.

In the first verse of Av.IV.71 there appears to be a reference of a medicinal plant, *varāṇa* (*Crataeva roxburghii*) growing widely on the banks of *Varaṇāvati*, a lake or river (from *vār*, water, *vārayāti*, ward off or guard.)

वारिदं वारयति वरणाक्त्यामधि ।
तत्रामृतस्यासिक्तं तेना ते वारये विष्णुम् ।।

So may this water guard us on the bank of *Varaṇāvati*, therein hath *Amṛta* been infused; with that, ward thy poison off.

A salve (aṅjana, a healing ointment for sores), a remedy for fever, consumption and snake (IV.9.8) obtainable from a three-peaked hill by the sides of a snowy mountain—

अथो दासा आज्ञनस्य तक्मा दलास आदहिः ।

वर्षिष्ठः पर्वतानां त्रिककुन्नाम ते पिता ।। (IV. 9.8)

Whom so thy creepest over, O salve (aṅjana) member by member, joint by joint, from him like some strong arbiter of strife, thou banished decline.

28. Rohaṇī—A Healer Plant

The devatā of the hymn IV.12 is *Rohiṇī* vanaspati, supposed to heal a broken bone.

रोहण्यसि रोहण्यस्नशिङ्गन्नस्य रोहणी ।

रोहयेदमरुन्धति ।। (IV. 12.1)

Thou art the healer, making whole, O Rohiṇī, the healer of the broken bone; make thou this whole, Arundhati.

How the healing takes place is vividly described thus:

सं ते मज्जा मज्जा भवतु समु ते पक्षा पक्षः ।

सं ते मांसस्य विस्सस्तं समस्य्यपि रोहतु ।। (IV. 12.3)

मज्जा मज्जा सं धीयतां धर्मणा धर्म रोहतु ।

असृक्ते अस्यि रोहतु मांसं मासेन रोहतु ।। (IV. 12.4)

लोम लोम्ना सं कल्पया त्वया सं कल्पया त्वयम् ।

असृक्ते अस्यि रोहतु विङ्गन्नं सं धेद्वोषधे ।। (IV. 12.5)

With the narrow be the narrow joined, thy limb, united with the limb, let what hath fallen of they flesh and the bone also grow, (3) let this skin grow united with the skin; let blood and bone grow strong in thee, flesh grow together with flesh, (4) join thou together hair with hair; join thou together skin with skin; let blood and bone grow strong in thee; unite the broken part, O Plant. (5)

29. Animals Familiar With Environmental Cures.

In Book VIII, Hymn 7, we have four interesting verses 23-27 in respect to the herbs and cures present in

our surroundings with which our forest creatures, cattle and birds are familiar and they instinctively find them out and use them whenever sick or ailing. We are reproducing these verses without any comment.

वराहो वेद वीरुधं नकुलो वेद भेषजीम् ।

सर्पा गन्धर्वा या विदुस्ता अस्मा अक्से हुवे ॥ (VIII. 7.23)

The boar knows the plant; the mongoose know the remedial herb; what ones the serpents, the gandharvas know, those I call to aid for him.

यः सुपर्णा आङ्गिरसीर्दिव्या या रघटो विदुः ।

क्यासि हंसा या विदुर्याम्य सर्वे पतत्रिणः ॥

मृगा या विदुरोषधीस्ता अस्मा अक्से हुवे ॥ (VIII. 7.24)

What (herbs) of the Angirases, the eagles (know), what heavenly ones the *raghats* know, what ones the birds, the swans know, and what all the winged ones, what herbs the wild beasts know—those I call to aid for him.

याक्तीनामोषधीनां गावः प्राश्नन्त्यघ्न्या याक्तीनामजावयः ।

ताक्तीस्तुम्यमोषधीः शर्म यच्छन्त्वाभूताः ॥ (VIII. 7.25)

Of many herbs the inviolable kine partake, of how many the goats and sheep, let so many herbs, being brought, extend protection to thee.

याक्तीषु मनुष्या भेषजं भिषजो विदुः ।

ताक्तीर्विश्वभेषजीरा भरानि त्वामभि ॥ (VIII. 7.26)

In how many (herbs), human physicians know a remedy, so many, all remedial, do I bring unto thee.

R̥sis of The Atharva-Veda

The alphabetical index of the seer-names and of passages ascribed to them was made by Prof. Whitney, and later on revised by Dr. Ryder and Charles Rockwell Lanman. (see pages 1040 and 1041, Atharva-veda Saṁhitā, Harvard Oriental series, W.D Whitney, (vol.II); 1971 reprint by Motilal Banarsidass).

Of course, we have added further entries for Kāṇḍa XX omitted by Whitney.

Agastyaḥ VI.133.

Aṅgiras II.3; 35; IV.39.1-8; V.12; VI.45-48; VII.52—53; 82; 95; XIX.22; 34-35. (see also Atharvāṅgiras; Pratyāṅgirasa and Bhṛgāṅgiras.

Ajamīḍha 30h, XX.143, 1-7.

Aṅgiras Pracetas, with Yama VI.45-47.

Atharvan I.1-3; 9-11; 15; 20-21; 23; 27; 30; 34-35;

II.4; 7; 13; 19-23; 29; 34;

III.1-5; 8; 10; 15-16; 18; 26-27; 30;

IV.3-4; 10; 15; 22 (? or Vasiṣṭha ?); 30; 34;

V.5-6; 7-8; (?); 11; 24; 28

VI.1-7; 13; 17-18; 32.3; 36-40; 50; 58-62; 64-69; 73-74; 78-80; 85- 90; 92; 97-99; 109-113; 124-126; 138-140;

VII.1-7; 13-14; 18; 34-38; 45.2; 46-49; 52; 56; 61; 70-73; 76; 78-81; 85- 87; 91-92; 94; 97-99; 105-106.

VIII.7; 9.

IX.1-2; X.3; 7; 9; XI.2-3; 7;

XII. 1; XVIII. 1-4 (the whole Kāṇḍa) XIX. 14-20; 23-24; 26; 37-38;

- See also Brahddiva Atharvan; also Sindhu-dvīpa
 Atharvākṛti. Atharvan Vīṭahavya. VI. 136-137.
 Ājamiḍha XX.143
 Atharvāṅgiras; IV.8; VI.72; 94; 101; 128-132; VII.74;
 115-118; XIX.3; 4; 5 (?)
 Cf. Aṅgiras.
 Atriḥ XX.12.7
 Atharvācārya VIII.10; Cf. XII.5 (Kāśyapa)
 Apratīrathah. X.IX.13.
 Atharvana. Cf. Bhṛgu Atharvaṇa
 Ayāsyah XX.16; 91
 Aṣṭakah X.25.7; XX.33
 Āṅgīraso dvitāno mārutas-tiras'cīr vā XX.137
 Āyuh XX.119.1.
 Indrāṇi XX.126.
 Irimbīṭhiḥ XX.3-5; 38; (1-3); 44; 46; 47 (7-9)
 Ucchocanaḥ VI.10.3.
 Uddālakah III.29; VI.15.
 Unmocanaḥ V.30; VI.105.
 Uparibabhṛavaḥ VI.30-31; VII.8-9.
 R̥bhuh IV.12
 Kapiñjalaḥ II.27; VII.95-96; 100-101
 Kabandhaḥ VI. 75-77.
 Kaliḥ XX.97
 Kāśyapa X.10; XII.4-5
 Kāśyapaḥ Marīciḥ VII.62-63 (see marīciḥ kāśyapaḥ)
 Kāṅkāyanah VI.70; XI.II
 Kāṇvah II.31-32; V.23
 Kutsah X.8; XX. 8(2); 13(3); 107(14-15); 123
 Kurustutiḥ XX.42
 Kṛtiḥ sindhadvīpaḥ Atharvā 1.6.
 Kṛṣṇah XX.17; 89; 94.
 Kaurupathiḥ VII.60; XLX (see Whitney)
 Kauśikah VI.35; 117-121; X.5 (25-36)

- Khilam XX.48(1-3); 49
 Garutmāṇ IV.6-7; V.13, VI.12; VI, 100; VII.93; X.4.
 Gārgyaḥ VI.49; XIX.7-8
 Gopathaḥ XIX.25; 47-48; 50.
 Gotamaḥ XX.1-2; XX.13.2; XX.15; XX.25, 1-6,
 XX.41; XX.56; XX.63 (4-6;) XX.109.
 Gopathaḥ with Bharadvājaḥ XIX.49 (?); 47-50
 Goṣūkti-aśvasūktin XX.27-29; 39 (2-5); 61; 62 (8-10);
 106.
 Gotama XX.1(2) XX(2); XX.13(2); XX.15; 25; 41;
 56; 65; 109.
 Cātanaḥ I.7- 8; 16; 28; II.14; 18; 25; IV.36; V.29;
 VI.32.(1-2); 34; VIII.3-4.
 Jagadbījampuruṣaḥ III.6.
 Jamadagniḥ VI. 8-9; 102.
 Jāṭikāyanaḥ VI.33; 116.
 Tīrcirāṅgiraṣaḥ Dyutāno-Māruto vā XX.137(7-11).
 Trisokaḥ XX.22(1-3); 43
 Tvaṣṭṛ VI.81
 Devajāmayah XX.93 (4-8).
 Devātithiḥ XX.120
 Dyutāno traścī and others XX.137.
 Draviṇodāḥ I.18
 Druvyaḥ (?) VI. 63
 Nārāyaṇaḥ X.2; XIX.6
 Nṛmedhaḥ XX.58(1-2); 62(5-7); 64(1- 3); 100; 104
 (3-4); 105(1-3); 108.
 Nodhāḥ XX.9 (1-2); 35; 49(4-5).
 Pativedanaḥ II.36
 Parucchepaḥ XX.67(1-3); 72; 75.
 Parvataḥ XX.63(7-9); 111.
 Purumīdhah XX.143(1-7).
 Purumīh-Iaḥ XX.103(1).
 Puruṣaḥ jagad-vījaṃ III.6.

Puruhanmā XX.81; 92 (16-21); 105(4-5).

Puṣṭiguḥ XX.51(3-4).

Pūraṇaḥ XX.96(1-5).

Pragāthaḥ XX.85(1-2); 93(1-3).

Pracetāḥ VI.45-48; XX.96(24).

Prajāpatiḥ II.30; IV.35; VI.11; VII.107; XVI 1- 2;
XIX.46.

Pratyāṅgirasah X.1. Cf. Aṅgiras

Pramocanaḥ VI.106.

Prasocanaḥ VI.104.

Praskaṇvaḥ VII.39-44; XX.47 (13- 21); XX.51(1-2)

Priyamedhaḥ XX.18(1-3); 22(4-6); 92(1-15^b).

Babhrupīṅgalaḥ VI.14.

Bādarāyaṇiḥ IV. 37-38, VII.61, VII.114

Budhaḥ XX.137(2).

Bṛhacchukraḥ VI.53.Cf. Sukraḥ

Bṛhaddiva Atharvan V. 1-3; Cf. Atharvan

Bṛhaspatiḥ X.6

Brahmā I.17; 19; 22; 24; 26; 31-32;

II. 15-17; 24; 33;

III. 11-12; 14; 23; 28; 31;

IV. 5; 16; 21; 33; 39; (9-10)

V. 9-10 20-21; 25-27;

VI. 26; 41; 54-56; 71; 114-115;

VII. 19-21; 22; 24; 32; 33 (?) 53; 54; (1) 60; 66-67;
103-104; 111.

VIII. 1-2;

IX.4; 6-7; 9-10;

X.5 (37-41)

XI. 1; 7

XIII.1-4 (the whole kāṇḍa); XVI.3-4;

XVII. 1 (the whole kāṇḍa);

XIX. 1; 9-12; 21; 28-30; 36; 40-43; 51-52; 58-71

Brahmān with Bhṛgvāṅgiras III.11

Brahmāskandah IV. 31-32.

Bhagah VI.82.

Bharadvājah II.12; XX.8 (1).

Bharadvājah, with Gopatha XIX.49 (?); XX.36; 58;
63(3); 90

Bhāgalih VI.52.

Bhārgavah VII.118-119

Bhārgavah Vaidarbhih XI.6.

Bhuvanaḥ XX.124 (4-6)

Bhuvanaḥ Sādhano vā XX.63 (1-3)

Bhṛguḥ III.13; 24-25; IV.9; 14; VI.27- 29; 122-123;
VII.16-18; VII.57; VII.89; VII.112-113, VII.115;
54.2; 55; 84; 107-108; 110; IX.5; XII.2; XIX.32-
33; 44-45; 53-55.

Bhṛguḥ Ātharvāṇah II.5.

Bhṛgvāṅgiras I.12- 14; 25; II.8-10; III.7; III.7; IV.11;
V.4; 22; VI.20; 42-43; 91; 95-96; 127; VII.31; 32;
98; VIII.8; IX.3; 8; XI.12; XIX.27;39

Bhṛgvāṅgiras Brahma XIX.72

Madhucchndāḥ XX.26(4-6); XX.38(4-6); 39(1); 40;
47(4- 6); 47 (4-6; 10-12) 57(1- 3); 60(4-6); 68-71;
84.

Mayobhūḥ V.17-19.

Marīciḥ kaśyapaḥ VII.64.

Mātr̥nāmān II.2; IV.20; VIII.6.

Mārutas-Tiras cirāṅgiras Dyutāno vā XX.137 (7-11)

Mṛgārah IV. 23-29.

Medhātithiḥ VII.26-30; XX.18(1^c-3^c)

Medhātithi and Medhyātithi XX. 143(9).

Medhyātithi XX.9(3-4); 10; 49(6- 7); 50; 52; 53; 57
(11-16); 59(1-2); 85(3-4); 99; 101; 104(1-2); 116;
118(3-4).

Yamah VI.45-46; 47^d,48^e; VII.23; 41; 100-101; XII.3;
XVI.5-9; XIX.56-57.

Yayātiḥ XX.137(4-6).

Rakṣohā XX.96(11-16).

Rebhah XX.54-55.

Vatsah XX.107(1-3); 115; 138.

Varuh or Sarvahārih XX.30-32

Vasiṣṭhah I.29; III.19-22; XX.12(1-6); XX.17(12);
18(4-6); 37; 59(3-4); 73(1-3); 82, 87; 117; 121

Vasiṣṭha or Atharvā IV.22.

Vasiṣṭhah or Saktih XX.79.

Vasukrah XX.73(4-6); 76.

Vāmadevah III.9; VII.57; XX.13(1); 77; 88, 124(1-3)
137(3); 143(8).

Virūpah XX.1(3).

Vivṛhā XX.96(17- 23).

Viśvamanāh XX.64(4^B-6^B); 65; 66.

Viśvāmitrah II.24; III.17; V.15-16; VI.44; 141; 142;
XX.1(1); 6; 7(4); 8(3); 11; 13(4); 19; 20(1-4);
23; 57(4-7); 86; 102.

Viśvāmitrah with Gotamah and Virūpah XX.2^h.

Vihavyah X.5(42-50).

Vītahavyah VI.136-137.

Vṛṣākapih XX.126

Venah II.1; IV.1-2

śaṇyuh XX.78; 80; 83; 98.

śaktih or Vasiṣṭhah XX.79.

śantātiḥ I.33; IV.13; VI.10; 19; 21- 24; 51; 56-57;
93; 107; VII.70-72; XI.8.

śambhuḥ II.28

śaśakamaḥ XX.139-142.

śirimbithih XX.137(1).

śukrah II.11; IV.17-19; 40; V.14; 31; VI.134-135;
VII.67; VIII.5.

Sunahśepah VI.25; VII.88; XX.26(1- 3); 74; 122.

Sunah 28śepah Devarātah XX.45.

śaunakah II.6; VI.16; 108; VII.11-13; 87.

- Śrutakakṣaḥ or Sukakṣaḥ XX.110.
 Śruṣṭiguḥ XX.119(2).
 Sarpa-rājñī XX.48(4-6).
 Sarvahariḥ or Varuḥ XX. 30-32.
 Savitā II.26; XIX.31
 Savyaḥ XX.21.
 Sādhanah or Bhuvanah XX.63(1-3).
 Sāvitrī, see Sūryā-Sāvitrī.
 Sindhudvīpaḥ I.4-5; VII.94; X.5(1-24); XIX.2
 Sindhudvīpaḥ or Atharvā or Kṛtiḥ.I.6.
 Sukakṣaḥ XX.7(1-3); 112; 137(12-14).
 Sukakṣaḥ or Śrutakakṣaḥ XX.110.
 Sukakṣaḥ or Sutakakṣaḥ XX.60(1-3).
 Sudāḥ Pajjavanah XX.95(2-4).
 Sudītiḥ XX.103(1^h).
 Sudītiḥ and Purumihla XX. 103(1).
 Sūryā-Sāvitrīḥ XIV. 1-2.
 Sobhariḥ XX.62(1-4).
 Saubhariḥ XX.14; 114.

Note : Index of R̥sis in kāṇḍa and hymns where the full hymn is devoted to the R̥ṣi otherwise the verse of the hymn is also indicated by the number in braces.

Index of Mantras

मन्त्रानुक्रमणी

अथार्थर्ववेदमन्त्राणां वर्णानुक्रमणी

	का.	ख.	ग.
अँचो भगो वरुगो	६.	४.	२
अँहोमुषं वृषर्म	१९.	४२.	४
अँहोमुषे प्र मे	१९.	४२.	३
अकर्म ते स्वपसो	१८.	३.	२४
अकामो घीरे अमृतः	१०.	८.	४४
अकुप्यन्तः क्रुपायकुः	२०.	१३०.	८
अक्षदुग्धो राक्षस्यः	५.	१८.	२
अक्षद्वमीमदन्त क्षप	१८.	४.	६१
अक्षाः फलवतीं दुषं	७.	५२.	९
अक्षितस्त उपसदोक्षिताः	६.	१४२.	३
अक्षिति भूयसीम्	१८.	४.	२७
अक्षितोतिः सनेदिमं	२०.	६९.	७
अभीम्यां ते नासिकाम्यां	२.	३३.	१
	२०.	९६.	१७
अक्षुभोपरां विततं	९.	३.	८
अक्षुभौ च ते मुखं च	४.	३.	३
अक्षुभौ नि विध्य हृदयं	५.	२९.	४
अक्षुभौ नौ मनुसंक्रामो	७.	३७.	१
अगभिन्द्र अजो वृहद्	२०.	२०.	३
	२०.	५७.	६
अगन्त स्वः स्वरगन्त	१६.	९.	३
अगोक्षाय गविषे	२०.	६५.	२
अग्न आ याक्षमिभि	२०.	१०२.	२
अग्न इन्द्रश्च दाम्नुषे	७.	११५.	१
अग्नये कन्यवाहनाय	१८.	४.	७१
अग्नयग्निश्चरति प्रविष्ट	४.	३९.	९
अग्नयिष्णु मदि तद्वां	७.	३०.	१
अग्नयिष्णु मदि घाम	७.	३०.	२
अग्निं ते वसुवन्त	१९.	१८.	१
अग्निं वृत् कृणीमहे	२०.	१०१.	१

	का.	ख.	ग.
अग्निः पूर्वं आ रमतां	१.	७.	४
अग्निः प्राणान्तं हृषा ते	३.	३१.	६
अग्निः प्रातःसवने	६.	४७.	१
अग्निः सूर्यश्चन्द्रमा	५.	२८.	२
अग्निः क्षुचो अश्वरोपु	५.	२७.	५
अग्निमग्निं हवीमभिः	२०.	१०१.	२
अग्निमन्तस्तादपसि	९.	३.	१४
अग्निमीजिवावसे	२०.	१०३.	१
अग्निप्राप्तिस्तुहमः	२०.	२.	२
अग्निपसीन उत्पितो	९.	७.	१९
अग्निरिव मन्यो त्विपितः	४.	३१.	२
अग्निरिवैतु मतिरूळ	५.	१४.	१३
अग्निरेनं क्रन्वास्तृपिव्या	१२.	५(७).	११
अग्निर्दिव आ तपत्यग्ने	१२.	१.	२०
अग्निर्नः वायुन्त्येतु	३.	१.	१
अग्निर्नो वृत् प्रत्येतु	३.	२.	१
अग्निर्भूम्यामोपधीमग्नि	१२.	१.	१९
अग्निर्मा गोप्ता परि पातु	१७.	१.	३०
अग्निर्माग्निपातु	१९.	४५.	६
अग्निर्मा पातु वसुभिः	१९.	१७.	१
अग्निर्यव इन्द्रो यवः	९.	२.	१३
अग्निर्वनस्पतीनामविपतिः	५.	२४.	२
अग्निर्वै नः पदवापः	५.	१८.	१४
अग्निर्होताम्यर्षुष्टे	१८.	४.	१५
अग्निवासाः वृषिभ्य	१२.	१.	२१
अग्निष्टे नि क्षमयतु	६.	१११.	२
अग्निष्वात्ताः पितर	१८.	३.	४४
अग्निस्तत्त्वमानमव	५.	२२.	१
अग्निर्होमं च अदा च	११.	७.	९
अग्नी रक्षस्तस्तु यां	१२.	३.	४३

	अ.	सु.	श.		अ.	सु.	श.
अग्निं प्रुनो वनस्पती	११.	१.	१	अग्नीं त्वांसि सेवति	८.	३.	२६
अग्निं होतारं मन्ये	२०.	६७.	३	अग्नीपोमा पयिभुता	१८.	२.	१३
अग्निः कन्यादत्त्वा	१२.	५(५).	३	अग्नीपोमाभ्यां क्षमय	१२.	४.	२६
अग्निः पचन्नस्तु त्वा	१२.	३.	२४	अग्नीपोमावदधुर्य	८.	९.	१४
अग्निः परेषु भामस्तु	६.	३६.	३	अग्नेः प्रभतं परि	१९.	२६.	१
अग्नेः शरीरमसि	८.	२.	२८	अग्रमेवोपवीनां	४.	१९.	३
अग्नेः स्रुतिपनस्याह	६.	७५.	२	अनं पच्यमाना दुग्धम्यं	१२.	५(४).	५
अग्ने अक्रव्याधिः	१२.	२.	४२	अपदिष्टा देववाता	२.	७.	१
अग्ने अच्छा वदेह	३.	२०.	२	अममस्तुभ्रूते शपयः	१०.	१.	५
अग्ने चरुंक्षियस्त्या	११.	१.	१६	अमविषा निपतन्ती	१२.	५(३).	१५
अग्नेवमिष्टा महते	११.	१.	३	अमवांसस्तुभंसाभ्यां	१२.	२.	२
अग्ने वातान्य कुदा	७.	३५.	१	अमायतामपि नञ्जा	१०.	९.	१
अग्ने आयस्यादिति	११.	१.	१	अपायस्त्येवं मेभय	१०.	४.	१०
अग्ने तास्तस्यामह	७.	६३.	२	अपोरश्नुत्पतिष्ठी	१४.	२.	१७
अग्ने त्वचं पातुमानस्य	८.	३.	४	अच्ये पदवीर्मव	१२.	५(६).	१२
अग्ने देवा इहा पहा	२०.	१०१.	३	अच्ये य शिरो बहि	१२.	५(६).	१४
अग्ने श्रुतनापाद्	५.	१४.	८	अङ्गमेदमङ्गन्तरं	९.	८.	५
अग्ने मेहि अयमो देव	४.	१४.	५	अङ्गमेदो अङ्गन्वरो	५.	३०.	९
अग्ने मय्युं प्रतिनुदन्	५.	३.	२	अङ्गद्वयस्य प्यावय	१०.	४.	२५
अग्ने पते तपस्तेन	२.	१९.	१	अङ्गद्वयद्वयस्य	१४.	२.	३९
अग्ने पते तेजस्तेन	२.	१९.	५	अङ्गिरसावयनं पूर्वं	१८.	४.	८
अग्ने पतेर्विस्तेन	२.	१९.	३	अङ्गिरसो मः पितरो	१८.	१.	५८
अग्ने पते शोचिस्तेन	२.	१९.	४	अङ्गिरोनिर्पक्षिदैव	१८.	१.	५९
अग्ने पते हरस्तेन	२.	१९.	२	अङ्गमङ्गे लोमिलोमि	२.	३३.	७
अग्नेरिवात्स्य दहत	६.	२०.	१	अङ्गेमङ्गे लोमिया	२०.	९६.	२३
अग्नेरिवात्स्य दहतो	७.	४७.	१	अङ्गेम्यस्त उदपय	१.	१२.	२
अग्नेर्यसो अभां गर्भो	८.	७.	८	अङ्गेम्यस्त उदपय	११.	२.	६
अग्नेर्मग्न स्य	१०.	५.	७	अचिभित्तांभिभित्प	९.	९.	७
अग्नेर्मन्वे प्रथमस्य	४.	२३.	१	अचिभित्तत्वा इह	३.	३.	१
अग्नेर्मन् परि गोमि	१८.	२.	५८	अच्छ ता यन्तु हविनः	३.	४.	३
अग्ने कैषान्न विचैर्म	२.	१६.	४	अच्छा न इन्द्रं यशस्तं	६.	३९.	२
अग्ने शर्व महते	७.	७७.	१०	अच्छा न इन्द्रं मतयः	२०.	१७.	१
अग्नेष्टे माण्मपृता	८.	२.	१३	अच्छापमेति शपसा	५.	२७.	४
अग्ने सपन्नानपयान्	१३.	१.	३१	अच्छा हि त्वा सङ्गसः	२०.	१०३.	३
अग्ने समिधमहार्प	१९.	६४.	१	अच्युतच्युत्समदो	५.	२०.	१२
अग्ने सहस्वानमिभू	११.	१.	६	अक्षं च पचत पञ्च	९.	५.	३७
अग्ने स्वादा कुशुहि	५.	२७.	१२	अक्षः पक्षः स्वर्गे लोके	९.	५.	१८
अग्नीं तुषाना वप	११.	१.	२९	अक्षमन्निष वयसा	४.	१४.	६
अग्नीं सुर्वे चन्द्रमसि	११.	५.	१३	अक्षमिनाके विदिषे	९.	५.	१०
अग्न्याधेयमवो दीक्षा	११.	७.	८	अजागार केविका	२०.	१२९.	१७

अथाता आसन्	११.	८.	५	अथो इयमिपमिति	२०.	१३०.	१७
अथा रोह मुहूर्ता मम	९.	५.	९	अथोपदान मगधो	१९.	३४.	८
अजिपधिराथो रथेनो	७.	७३.	३	अथो यानि च यस्या	१९.	४८.	१
अजैषं त्वा संक्षिप्त	७.	५२.	५	अथो या अस्थिरो	२०.	१३०.	१९
अजैष्मायास्तनामाया	१६.	६०	१	अथो सदैव श्वापदं	११.	९.	१०
अजो अग्निश्चमु न्योति	९.	५.	७	अदन्ति त्वा विपीलित्वा	७.	५८.	७
अजो भागस्तपसमन्तं	१८.	२०	८	अद्वयो दिवि पृथिन्या	१७.	१.	१२
अजो वा इदमग्ने	९.	५.	२०	अदान्यान्तोभमान्	२.	३५.	३
अजोऽस्यैव स्वर्गोऽसि	९.	५.	१६	अदारसृज्जगत् देव	१.	२०.	१
अजो अग्नेरग्निष्ट सोक्रात्	४.	१४.	१	अदितिः श्मश्रु वपत्वाप	६.	६८.	२
अजो अग्नेरग्निष्ट सोक्राज्	९.	५.	१३	अदितिर्घातदितिस्तृणि	७.	६.	१
अजते व्यजते समजते	१८.	३.	१८	अदितिर्मादित्यैः प्रतीच्या	१८.	३.	२७
अतः परिमन्त्रा गहि	२०.	७०.	५	अदितेर्देस्तां सुचमेतां	११.	१.	२४
अतन्द्रो यास्यन्दरितो	१३.	२.	२८	अद्वहमित्यां पूषकम्	२०.	१३१.	१८
अतिपीन्यति वपति	९.	६(५).	८	अद्वहमस्य फेत्वो	१३.	२.	१८
अति द्व श्वागौ शारथ्येयौ	१८.	३.	११		२०.	४७.	१५
अति मन्त्रान्यत्सप	७.	४२.	१	अदेष्टम्यपतिग्री	१४.	२.	१८
अति धावतातिसग	७.	८.	४	अदो यते इदि भितं	६.	१८.	३
अति निहो अति सूधो	२.	६.	५	अदो यदवधावत्सवत्	२.	३.	१
अतिमात्रमर्धन्त	५.	१९.	१	अदो यदवरोचते	३.	७.	३
अति विश्वान्यद्गद्	१०.	४९.	२	अदो यदेवि प्रथमानां	१२.	१.	५५
अतिसृष्टो अर्षा इपथो	१६.	१.	१	अज्जिरादीभिरनमति	१५.	१४.	३
अतीषु शक्नोति	२०.	९२.	११	अज्जपत्वा रात्रा वर्यो	३.	३.	३
अतीष यो गल्लो	२.	१२.	१	अयामे अद्य सवितरण	४.	४०.	१
अतो वै० प्रा विश्वान्दिन्द्रं	१५.	१०.	४	अया मुनीय यदि	८.	४.	१५
अतो वै० प्राविशान्दिन्द्रं	१५.	१०.	५	अद्य ते विश्वमनु	२०.	१५.	२
अतो वै शत्रु च क्षत्रं	१५.	१०.	३	अद्य त्वं द्रुप्तं विश्वं	१८.	१.	२१
अत्यर्धर्चं परस्वतः	२०.	१३१.	१०.	अद्य द्रुप्तो भंशुमत्वा	२०.	१३७.	९
अजह शोरमन्वत	२०.	४१.	३	अद्यरात्रं प्र दिणोमि	५.	२२.	४
अजिबहः क्रिमयो	२.	३२.	३	अद्य रात्रि० अक्षी	१९.	५०.	१
	५.	२३.	१०	अद्य रात्रि० हनू	१९.	४७.	८
अजैरानिन्द्रं हजह	५.	८.	९	अद्यरोमर उहरेभ्यो	३.	१३४.	९
अथ य एवं विबुधा	१५.	१३.	८	अथा यथा नः पितरः	१८.	३.	५१
अथ यस्यामात्यो वात्य	१५.	१३.	११	अथा हीन्द्रं निर्वण	२०.	१००.	१
अथर्षाणि पितरं देवयन्तु	७.	२.	१	अथि इयोत्तवा	२०.	२५.	३
अथर्षाणो अथात्ता	१०.	६.	२०	अथि नो कृतं पूतना	४.	२८.	७
अथर्षा पूर्णं यमस्तं	१८.	३.	५४	अथि गृहि मा रभथा.	८.	२.	७
अथा ते अन्तमानां	२०.	५७.	३	अथि स्कन्द वीर्यस्य	५.	२५.	८
	२०.	६८.	३	अधीतीत्यग्रादयमधि	२.	९.	३
अथो इयमिति	२०.	१३०.	१८	अध्यक्षो यानी मम	९.	२.	७

अप्यर्षवोऽस्यं दुग्धमंशुं	२०.	८७.	१
अप्यच्छये तुरगात्	९.	१०.	८
अनदुग्धमस्तर्षं प्रयमं	६.	५९.	५१
अनद्वानिन्द्रः स पशुभ्यो	४.	११.	२
अनद्वान्दावार पृथिवी	४.	११.	१
अनद्वान्दरे सुकृतस्य	४.	११.	४
अनद्वान्दं प्लवमान्वा	१२.	२	४८
अनन्तं विततं पुरुषा	१०.	८.	१२
अनपत्यमस्त्यपशुं	१२.	४.	२५
अनमयः खनमाना	१९.	२.	३
अनमित्रं नो भयरा	६.	४०.	३
अनयाहमोपपन्ना सर्वाः	४	१८.	५
	१०.	१.	४
अनर्तारतिं वसुदामुप	२०.	५८.	२
अन्यधामिः समु जग्म	२.	२.	३
अनवधैरमिद्युर्मिलः	२०.	४०.	२
	२०.	७०.	४
अनस्थाः पत्नः पवनेन	४.	३४.	२
अनगमिष्यतो वपनविते	१६.	६.	१०
अनागोदत्या वै भीमा	१०.	१.	२९
अनापृष्यो वातवेदा	७.	८९.	१
अनाप्ता ये वा प्रथमा	४.	७.	७
	५.	६.	२
अनामयोपजिह्विष्य	२०.	१२९.	२०
अनास्त्राकस्तदेवपीयुः	१९.	५७.	५
अनुगच्छन्ती श्राम्भतुप	१२.	५(३).	१६
अनुच्छय इयमेन	९.	५.	४
अनुविधं प्रमृशन्तं	८.	६.	६
अनु ते शुष्मं तुर्यम्	२०.	१०५.	२
अनु त्वाग्निः प्राविशदनु	१०.	१०.	७
अनु त्वा रोदसी ठमे	२०.	४२.	२
अनु त्वा इरिगो हृषा	३.	७.	२
अनुपूर्वपत्तां मेतु	९.	५.	२९
अनु प्रमत्स्यौकसः	२०.	९२.	१५
अनु प्रमत्स्यौकसो	२०.	२६.	३
अनुमतिः सर्षमिदं पशून्	७.	२१.	६
अनुमतेन्विदं मन्यत्वाकृते	६.	१३१.	२
अनु मन्यतामनुमन्यमानः	७.	२१.	३
अनुव्रतः पितुः पित्रो	३.	३०.	२
अनुव्रता रोहिणी	१३.	१.	२२

अनु सर्पमुदपतां	१.	२२.	१
अनुस्पर्शो भवत्येषो	२०.	९६.	४
अनुवर्षं परिहयं	१९.	८.	४
अनुवृत्तः पुनरेदि	५.	३०.	७
अनुक्षप कक्षः सन्तु	१४.	१.	३४
अनुष्णा अस्मिन्ननुष्णाः	६.	११७	३
अनेनेन्द्रो क्षणिता	८.	५.	५
अन्तर्काप सृत्यवे नमः	८.	१.	१
अन्तर्कोति धृत्युरसि	१६.	५.	२
	१६.	५.	९
अन्तर्प धां पृथिवी	९.	३.	१५
अन्तरिक्षं आलक्ष्यसीयाळ	८.	८.	५
अन्तरिक्षं दिवं भूमि	१०.	९.	१०
अन्तरिक्षं धेनुस्तस्या	४.	३९.	४
अन्तरिक्षं भातां स्थाम	१.	३२.	३
अन्तरिक्षाय स्वाहा	५.	९.	३
	५.	९.	४
अन्तरिक्षेण पतति	६.	८०.	१
अन्तरिक्षेण सह० अयं	४.	३८.	७
अन्तरिक्षेण सह० इमे	४.	३८.	६
अन्तरिक्षे वायवे समनमन्	४.	३९.	३
अन्तरेमे नभसी घोषो	५.	२०.	७
अन्तर्गर्भं भरति देवता	११.	४.	२०
अन्तर्दिचे यावापृथिवी	८.	५.	६
अन्तर्द्वि बुद्धत्वं स्वे	६.	३२.	१
अन्तर्देशा अवप्रात	१०.	६.	१९
अन्तर्दिदेशानां परिधि	१२.	२.	४४
अन्तर्दिधि वातवेद	११.	१०.	४
अन्तर्भरति रोचना	६.	३१.	२
	२०.	४८.	५
अन्ति सन्तं न जहात्यन्ति	१०.	८.	३२
अचं पूर्वां रास्तां मे	१९.	७.	४
अजायेन यक्षसा तेजसा	१३.	४(५).	४
	१३.	४(६).	५
अय्य ऊ पु यम्यन्य	१८.	१.	१६
अन्यक्षेमे न रमते	५.	२२.	९
अन्यत्रासमनुच्यतु	६.	२६.	३
अन्येय्यस्ता पुष्पेय्यो	१२.	२.	१६
अन्यमिष्यतामस्य	७.	८७.	४
	१८.	१.	२७

अन्यथ नोत्तुमतिर्यथ

अन्यथ नोत्तुमतिर्यथं	७	२१	१
अन्यान्त्यं क्षीर्षण्यमयो	२.	३१.	४
अन्वाभेयामनुसंरमे	६.	१२२.	३
अन्विदुमुते त्वं भंससे	७.	२१.	२
अपः समुद्रादिषमुद्गहन्ति	४.	२७.	४
अपक्कामं स्वन्दमाना	३.	१३.	३
अप क्रामति स्रुता	१२.	५(१).	६
अप क्राम नानदती	१०.	१.	१४
अप क्रामन्पौल्लेपा	७.	११०.	१
अपक्रीताः सहोयसी	८.	७.	११
अपचितः प्र पतत	६.	८३.	१
अपचितां लोदिनीनां	७.	७८.	१
अप ज्योतिषा तमो	२०.	१६.	५
अप तस्य हतं तमो	१०.	७.	४०
अप त्वे तापयो यया	१३.	२.	१७

अपयेना बभारैणां	५.	३१.	१०
अप नः कोशुचदपमो	४.	३३.	१
अप न्यवः पौल्लेयं	१९.	२०.	१
अपनापं परिक्षवं	१९.	८.	५
अपमित्यममतीचं	६.	११७.	१
अपमृन्व यातुधानामप	४.	१८.	८
अपरिक्रितमेव यद्वा	९.	५.	२२
अपवासे नक्षत्रा	३.	७.	॥
अपश्च दग्धान्नस्य	१९.	५५.	५
अपश्यं गोषामनिपद्यमान	९.	१०.	११
अपश्यं युपति नीयमानां	१८.	३.	३
अपस्त भोषधीयती	१९.	१८.	९
अप स्तेनं वासो गोमय	१९.	५०.	५
अपस्त्वं युके प्रयया	१०	१०.	८
अपां तेभ्यो ज्योतिरोमो	१.	३५.	३
अपां केनेन नमुचेः	२०.	२९.	३
अपां मा पाने यतमो	५.	२९.	८
अपां यो अग्रे प्रक्षिप्ता	९.	४.	२
अपां रसः प्रयममो	४.	४.	५
अपाः पूर्वेपां हरिः	२०.	३२.	३
अपायुहभसृतां क्षयैम्यः	१८.	२.	३३
अपाहः प्राडेति स्वयया	९.	१०.	१६
अपाश्चो तं तमो बाहू	७.	७३.	४
अपाद्रे सप्तमवत्	१०.	८.	२१

अपादिन्द्रो अपादमि	२०.	९२.	८
अपादेति प्रथमा पदतीनां	९.	१०.	२३
अपानति प्राणति	११.	४.	१४
अपानाय व्यानाय	६.	४१.	२
अपाममिस्तनूभिः	४.	१५.	१०
अपामममसि समुद्रं	१६.	१.	६
अपामस्तौ पत्रं प्र	१०.	५.	५०
अपामह दिव्यानामपां	१९.	२.	४
अपामार्गं भोषवीनां	४.	१७.	८
अपामागोपं मूर्ध्	४.	१८.	७
अपामिदं न्यपनं	६.	१०६.	२
अपामूर्धं भोषतो	१९.	४५.	३
अपामूर्मिर्दक्षिण	२०.	२८.	४

अपापृत्त्य गार्हपत्यात्	१५.	२.	३४
अपास्त्वत्तम उच्छ्रु	१४.	२.	४८
अपि नद्यामि ते बाहू	७.	७३.	५
अपि वृष्टि पुराणवद्	७.	९५.	१
अपूपवानज्वांश्चलेह	१८.	४.	२१
अपूपवानपवांश्चलेह	१८.	४.	२४
अपूपवान्शीर्वांश्चलेह	१८.	४.	१६
अपूपवान्धृतवांश्चलेह	१८.	४.	१९
अपूपवान्दधिवांश्चलेह	१८.	४.	१७
अपूपवान्द्रस्तवांश्चलेह	१८.	४.	१८
अपूपवान्मधुमांश्चलेह	१८.	४.	२२
अपूपवान्मांसवांश्चलेह	१८.	४.	२०
अपूपवाजसवांश्चलेह	१८.	४.	२३
अपूपापिहितान्कुम्भान्	१८.	३.	६८

अपूर्वोपिता वाचस्ता	१०.	८.	३३
अपेत वीत वि थ	१८.	१.	५५
अपेतो वायो सविता	४.	२५.	४
अपेन्द्र द्विपतो मनो	१.	२१.	४
अपेन्द्र प्राचो मधवन्	२०.	१२५.	१
अपेमं जीवा मरुधन्	१८.	२.	२७
अपेमां मावां मिमीमहे	१८.	२.	४०
अपेमं रात्र्युच्चत्वपोच्छ	२.	८.	२
अपेहि मनसस्पते	२०.	९६.	२४
अपेक्षारिस्परिर्वा	७.	९३.	१
अपैतेनापस्तीरसी	५.	६.	७

अपो दिव्या अचायिषं
अपो देवील्ल ह्रये
अपो देवीर्मनुमती
अपो मिषिञ्चक्रसुरः
अपो यदग्निं पुरुहूत
अपो वामदेव्यं यशं
अपो वामदेव्येन यशं
अपो हृत्तं वनिवांसं
अप्रमास्तत्वं मार्तवत्
अप्रपाणा य वेनान्ता
अप्रायेति प्राणेन
अप्तरसः० ता मे
अप्तरसः० तास्ते
अप्सु ते अन्ध दिवि
अप्सु ते राजन्वल्ग्य
अप्सु भूतस्य हरिः
अप्सु मे सोमो अश्वरी
अप्सु स्तीम्हासु हन्दासु
अप्सुत्तरघृतमप्सु
अप्स्वासीन्मातरिषा
अपोऽप्यग्निः सविषा
अभयं वाक्पृथिवी
अभयं नः करत्फन्तरिषा
अभयं विश्वदभय
अभयं मित्रावल्ग्या
अभागः सजप परेतो
अभिकृन्दन्स्तनयन्
अभि प्रन्द स्तनपार्दयो
अभि 'गो'भाणि सहसा
अभि तं निर्ऋतिर्घत्ता
अभि तिष्ठामि ते मन्त्रु
अभि तेषां सहस्राणा
अभि त्वं देयं सविता
अभि त्वा अरिमादित
अभि त्वा देवः सविता
अभि त्वा पूर्वपीतय
अभि त्वा मनुजातेन
अभि त्वा वर्यसा गिरः
अभि त्वा वर्यसासिषन्

७ १४. १
१०. ५. ४६
१. ४. ३
१०. ९. २७
४. १५. १२
२०. ७७. ८
८. १०(२). १०
८. १०(२). ८
२०. ७७. ७
८. ६. २६
२०. १२८. ८
८. ९. ९
७. १०४. ३
१५. २. ३४
६. ८०. ३
७. ८८. १
२०. ३३. १
१. ६. २
११. ८. ३४
१. ४. ४
१०. ८. ४०
१३. २. ४६
६. ४०. १
१९. १५. ५
१९. १५. ६
६. ३२. ३
४. ३२. ५
११. ५. १२
४. १५. ६
१९. १३. ७
४. ३६. १०
६. ४२. ३
३. १८. ६
७. १५. १
३. ११. ८
१. २९. ३
२०. ९९. १
७. ३८. १
२०. ४८. १
४. ८. ६

अभि त्वा हृदभा सुते
अभि त्वा हृत् नोनुमो
अभि त्वेन्द्र वरिमतः
अग्निं लोणोमि पृथिव्या
अग्निं धुप्रानि वनिन
अग्निं य गोपतिं गिरे
अग्निं य वः सुरापस
अभि मेहि दक्षिणतो
अभि मेहि प्राप वेन
अभिभूर्यशो अभिभू
अभि वर्यतां पयस्ताभि
अभिहृत्य सपसानभि
अभिहृष्टा ओषधयः
अभि स्थाव न कूशानेभि
अभि हि सत्य सोमया
अमीवर्तेन मणिना
अमीवर्तो अभिमवः
अमीवर्तः य जिहीते
अमीवृता हिरण्येन
अमीशुना मेया आसन
अमी पु णः सलीना
अमीहि मन्त्रो तवस
अशुत्सु य देव्या
अशुत्सु हिमयाणा
अशुतः प्रहितो
अन्त्यतज्ज्ञा स्वरेकृता
अन्त्यज्ज्ञं सुरभि सा
अन्त्यज्देति वर्यन्त्य
अन्त्यजं सुपुतिं
अन्त्यावर्तल पशुभिः
अन्नं पीबो मया
अन्नादमीं वरणापशुमी
अन्नादुषो अना त्वमना
अग्निं देयुक्षत्रिये
अभ्यर्हीदनाश्रयो
अभा कृत्वा पाप्मानं
अभा घृत्तं कृणुते फल
अमायास्थं य पीर्मासी
अमायास्थे न त्वदेतान्यन्यो

२०. २२. १
२०. १२१. १
६. ९९. १
१८. २. ५२
२०. ६. ७
२०. २२. ४
२०. ५२. १
२०. ५१. १
४. ३२. ७
४. ८. २
६. ९७. १
६. ७८. २
१. २९. २
११. ४. ६
२०. १६. ११
२०. ६४. २
१०. २९. १
१. २९. ४
२०. १२७. १०
१०. १०. १६
६. १३७. २
२०. १२४. ३
४. ३२. ३
२०. १४२. १
१२. ५(४). ८
१८. ४. ६५
१०. १. २५
६. १२४. ३
१३. २. ४३
७. ८७. १
११. १. २२
९. ७. १८
१४. १. ६२
२०. ११४. १
२. २. ४
२०. ११६. २
४. १८. ३
११. ५. १५
१५. २. १४
७. ८४. ४

अभासि भावां

अभासि भावां स्वरागा
 अभिप्रसेनां मयवन्
 अभी ये मुघमापन्ति
 अभीषां चित्तानि प्रति
 अभुक्त्वा यक्ष्मादुरिता
 अभुत्रभूषदधि
 अभुत्र सन्निह वेत्येत
 अभुत्रैना गच्छताद्
 अभूः पारे वृदाक
 अभून्वत्थ निः शृणीहि
 अभून्देहिः पतयिणी
 अभू ये दिवि मुमगे
 अभूर्या उप त्वे
 अभूर्या पन्ति योपितो
 अभोतं वासो दपाद्
 अभोद्वहसि सा त्वं
 अभव्यो पन्त्यप्यभि
 अभव्यो अभो महः सह
 अभव्यो भव्यं रवतं
 अभयं प्रावा वृषुवन्नो
 अभयं भीवतु मा शृतेमं
 अभयं त इन्द्र सोमो
 अभयं ते अस्म्युष न
 अभयं ते हृत्यां विततां
 अभयं ते योनिर्कत्वियो
 अभयं दमो विमन्युकः
 अभयं देवा इद्वैवास्त्वयं
 अभयं देवानामसुरो वि
 अभयं नो नमस्तस्यतिः
 अभयं गन्धाः कृत्वेति
 अभयं पिपल इन्द्र
 अभयं प्रतिसरो मणि
 अभयं मणिः सपन्नदा
 अभयं मणिर्वरणो विश्व
 अभयं मे वरप उरसि
 अभयं मे वरणो मणिः
 अभयं मे हस्तो भगवानयं
 अभयं यो अभिषोचयिष्यु
 अभयं यो मूर्धिमूलः
 अभयं यो वक्रो विक्र

१८. २. ४५
 ३ १. ३
 ६. १०३. ३
 ३. २. ५
 २ १० ६
 ७. ५५ १
 १३ १ ३९
 ९. ३. १०
 १. २७. १
 ८. ८. ३
 ६. २९. १
 ३. ७. ४
 १. ४. २
 १. १७. १
 ९. ५. १४
 १४. २. ७१
 १. ४. १
 १३. ४(५). ५
 १३. ४(५). ६
 १२. ३. १४
 ८. २. ५
 २०. ५. ५
 ४. ३२. ६
 १०. ३. ४
 ३. २०. १
 ६. ४३. १
 ८. १. १८
 १. १०. १
 ६. ७९. १
 १०. १. १५
 ९. ४. २१
 ८. ५. १
 ८. ५. २
 १०. ३. ३
 १०. ३. ११
 १०. ३. १
 ४. १३. ६
 ६. २०. ३
 ६. ४३. २
 ७. ५८. ४

अभयं यो विश्वान्दरितान्
 अभयं लोकः प्रियतमो
 अभयं लोको बालमासी
 अभयं वरस्तर्पयता
 अभयं वस्ते गर्भं पृथिन्या
 अभयं वां धर्मो अभिना
 अभयं वा उ मग्नि
 अभयं विष्कन्वं सहतेयं
 अभयं स देवो अप्यन्त
 अभयं स सिद्धे पेन
 अभयं सहस्रमा नो हरो
 अभयं सहस्रपृथिमि
 अभयं स्तुवान् भागव
 अभयं स्वाक्त्यो मणिः
 अभयमिषो हतवर्चो
 अभयमहा ते अर्वाह
 अभयमग्निः सत्यति
 अभयमग्निमृमुदद्
 अभयमग्निरुपसदा ह
 अभयमस्तु घनपति
 अभयमा धात्यर्पमा
 अभयमिदं प्रतीवर्तं
 अभयमिन्द्र वृषाकपिः
 अभयसु ते समतसि
 अभयसु त्वा विचर्यमे
 अभयमेमि विश्वाकशद्
 अभयमौदुम्नरो मणि
 अभयस्येयं दुपदे वेधि
 अभयमि घोष इन्द्र
 अभया विष्ठा जनयन्
 अभया ह त्वं भावया
 अभयुक्त सप्त शुन्ध्युवः
 अभयतोहमयुतो म
 अभयोञ्जाला असुरा
 अभयोदंष्ट्रो मन्थिपा
 अभयोमुखाः सूचीमुखा
 अभयं कामाय हरयो
 अभयं यो वक्रो विक्र

५. २२. २
 ५. ३०. १७
 ८. ८. ८
 ६ १३४. १
 १३. १ १६
 २०. १३९. ४
 १५. १०. ७
 २. ४. ३
 १३. ३. १५
 ९. १०. ७
 ७. २३. १
 २०. १०४. २
 १. ८. २
 ८. ५. ४
 १३. २. ३७
 २०. १२९. ११
 ७. ६४. १
 ३. २. २
 ५. ३०. ११
 ४. २२. ३
 ६. ६०. १
 ८. ५. १६
 २०. १२६. १८
 २०. ४५. १
 २०. ५. १
 २०. १२६. १९
 १९. ३१. १४
 ६. ६३ ३
 ६. ८४. ४
 २०. १२. २
 ७. ३. १
 २०. ३६. ६
 १३. २. २४
 २०. ४७. २१
 १९. ५१. १
 १९. ६६. १
 ८. ३. २
 ११. १०. ३
 २०. ३१. २
 २०. १३५. १३

अरंपुपो निमज्जोन्मज्ज	१०.	४.	४	अलग्गहृन्दन्नि महता	२.	३१०.	३
अरदुपरम	२०.	१३१.	१५	अवः परेण वर एनापरेण	५.	९.	१७
अरत्तं कृत्रिमं नाद	१२.	३४.	३	अवः परेण पितरं यो	१३.	१.	४१
अरत्तं प्राच्यं विषमरत्तं	४.	७.	२	अवकादानभिरोचानप्सु	९.	९.	१८
अरत्तस्त इषो शत्पो	४.	६.	६	अवकील्वा उदकात्मान	४.	३७.	१०
अरत्तस्य शर्कोटस्य	७.	५८.	५	अवकक्षिणं वृषभं	८.	७.	९
अरत्तात्त इहाहयो	१०.	४.	९	अव कधि धातुवाना	२०.	८५.	२
अरतीमोर्वाह्वस्य	१०.	६.	१	अव न्यामिव धन्वगो	५.	१४.	२
अरत्तात्तात्ता निर्कृत्ता	१०.	३.	७	अव दिवस्तारयन्ति	६.	४२.	१
अरायक्षयणमस्य	२.	१८.	३	अव द्रप्तो अंशुमती	७.	११२.	१
अरायमसृक्पावानं	२.	२५.	३	अव धीत्कामो मम ये	२०.	१३७.	७
अरायान्मो रक्षांसि	११.	६.	१६	अव पद्यन्तामेषा	९.	२.	११
अरिप्रा० रिममस्मत् ।	१६.	१.	१०	अप बाधे दिपन्तं	८.	८.	२०
अरिप्रा० रिममस्मत् । प्रास्म	१०.	५.	२४	अप मयुरवापताव	४.	३५.	७
अरिष्टोहमरिष्टु	१०.	३.	१०	अप मा पाप्मन्सृज	६.	६५.	१
अरुत्ताणमिदं महत्	२.	३.	५	अपार्तिरयमाना	६.	२६.	१
अर्चेतं प्रार्चेतं मिय	२०.	९२.	५	अवशासा निःशासा	१२.	५(४).	१०
अर्चामि वां वचायापो	१८.	१.	३१	अवशस्त्रमिव भ्रंशदन्त	६.	४५.	२
अर्जुनि पुनर्वो यन्तु	२.	२४.	७	अवश्वेत्तपमा	२०.	१३३.	६
अर्धमर्धेन पमसा	५.	१.	९	अव श्वेत पदा बहि	१०.	४.	३
अर्धमासाश्च मासा	११.	७.	२०	अव हृज पुनश्चे	१८.	२.	१०
अर्जुदिनाम यो देव	११.	९.	४	अवष्टाष्टा अप पत	३.	१५.	८
अर्जुदिश्व विपन्विधा	११.	९.	२३	अव स्य सूर्यान्वगो	२०.	७७.	२
अर्मको न कुमारको	२०.	९२.	१२	अव स्वपति गर्गरो	२०.	९२.	६
अर्यमणं बृहस्पति	३.	२०.	७	अवाचीनान्व बहीन्द्र	१३.	१.	३०
अर्यमणं यजामहे	१४.	१.	१७	अवायन्तं पक्षिणो ये	११.	१०.	८
अर्वाग्न्यः परो अन्यो	११.	५.	१०	अवास्तुमेनमस्तग	१२.	५(५).	७
अर्वाग्न्य इतो अन्यः	११.	५.	११	अविः कृष्ण अण्वेषं	१२.	२.	५३
अर्वाहेहि क्षेमकामं	२०.	८.	२	अविर्वै नाम देवतै	१०.	८.	३१
अर्वाङ् परस्तात्त्रयतो	१३.	२.	३१	अवीपमिव आमयं	२०.	१२६.	९
अर्वाचीनं ह्यु ते मन	२०.	१५.	२	अवैतेनापत्तीरत्तो	५.	६.	६
अर्वाञ्च त्वा सुखे रये	२०.	२३.	९	अवैरहन्तायेदमा	६.	२९.	३
अर्वाश्चमिन्द्रममुतो	५.	३.	११	अवो दाभ्यां वर एकया	२०.	९१.	४
अर्वावतो न आ गधि	२०.	६.	८	अव्यस्यथ व्यस्यथ	१९.	२८.	१
अर्वावतो न आ गक्षपो	२०.	२०.	४	अविता लोकच्छिनत्ति	१२.	५(४).	११
	२०.	५७.	७	अवितव्यवत्पतिया	९.	६(३).	८
अरुसात्तासि पूर्वा	६.	१६.	४	अशीतिभिस्तिष्ठभिः	२.	१२.	४
अरुषुर्कं निखातकम्	२०.	१३८.	२	अश्वपिनद्धं मधु	२०.	१६.	८
अरुमृनि वृषातकान्य	२०.	१३५.	३	अश्मन्ती रीयते सं	१२.	५.	२६
अलिङ्गना आम्कमदा	११.	९.	९	अश्मवर्म० म् दक्षिणया	५.	१०.	२

अक्षरमयम्

अक्षरमयम्० मा दिवा	५	१०.	७
अक्षरमयम्० मा ध्रुवाया	५.	१०.	५
अक्षरमयम्० मा प्रतीच्या	५.	१०.	३
अक्षरमयम्० मा प्राच्या	५.	१०.	१
अक्षरमयम्० मोदीच्या	५.	१०.	४
अक्षरमयम्० मोर्च्या	५.	१०.	६
अक्षरमयमयम्	६	६०.	२
अक्षरान्तस्य त्वा समस्ता	१९.	२५.	१
अक्षरूणि कृपमाणस्य	५.	१५.	१३
अक्षरेष्वाणो अक्षरपन्	३.	९.	२
अक्षरीला तन्मयमिति	१४.	१.	२७
अक्ष इव एवो दुधुवे	१२.	१	५७
अक्षत्य खदिरो घषः	२०.	१३१.	१४
अक्षत्यो दुर्गो धीरुवां	८.	७	२०
अक्षत्यो देवसदन० ततः	१९.	३९.	६
अक्षत्यो देवसदन० देवा	५.	४	३
	६.	९५.	१
अक्षम्य पारो गोदापद्ये	२०.	१२९.	१८
अक्षस्याश्वतरत्स्यांश्चस्य	४.	४.	८
अक्षस्याश्वः संपत्तिता	५.	५.	९
अक्षाः कणा गावस्तण्डुला	११.	३(१).	५
अक्षापन्तो गन्धन्तो	२०.	९६.	५
अक्षावति प्रपयो गोपु	२०.	२५.	१
अक्षावतीं प्र तर या	१८.	२.	३१
अक्षावतीर्गोमतीर्न	३	१६.	७
अश्विना त्वाग्ने मित्रा	३.	४.	४
अश्विना प्रहणा यात	५.	२६.	१२
अश्विना सारपेण० भर्ग	६.	६९.	२
अश्विना सारपेण० वर्च	९.	१.	१९
अषाढमुग्रं घृतनासु	२०.	९२.	१९
अष्ट च मेरीतिथ	५.	१५.	८
अष्ट आता भूता प्रथम	८.	९.	२१
अष्टया युक्ते वहति	१३.	३.	१९
अष्टर्च्यः स्वाहा	१९.	२३.	५
अष्टाचर्चं कर्तत	११.	४.	२२
अष्टाचक्ष नवदाप	१०.	२.	३१
अष्टादशाचैभ्यः स्वाहा	१९.	२३.	१५
अष्टापदी चतुरक्षी	५.	१९.	७
अष्टाविंशानि शिवाणि	१९.	८.	२
अष्टेन्द्रस्य षष्ठ्यमस्य	८.	९.	२३

असंज्ञा गन्धेन शुगु	१२.	५(५).	७
असंज्ञां मे हृदयपुर्वा	१६.	३.	६
असंज्ञां सुनपत्तो	४.	२६.	३
असंज्ञां मन्त्रतो	१२.	१.	२
असंज्ञां पृथिव्या	१८.	२.	२०
असच्छायां प्रतिष्ठन्तो	१०.	७.	२१
असति सत्यतिष्ठितं	१७.	१.	१९
असदन्त्याप सद्ने	७.	१०१.	१
असद्व्याप सत्यमवत	४.	१९.	६
असत्यमन्त्रादुत्पाया	४.	९.	६
असपत्नं नो अधरा	८.	५.	१७
असपत्नं पुरस्तात्	१९.	१६.	१
	१९.	२७.	१४
असर्पवीरभ्रातु	९.	२.	१४
असितं ते प्रलयनमा	१	२३	३
असितस्य ते व्रजणा	१	१४.	४
असितस्य तैमातस्य	५	१३.	६
असि हि वीर सेन्योसि	२०.	५६.	२
अमुन्वाभिन्व संसर्दं	२०.	२९.	५
अमुगणां दुहितसि	६.	१००.	३
अमुगस्ता न्यसनन्	६.	१०९.	३
अमुतिका रामावप्यप	६.	८३.	३
अमुग्रमिन्द्र ते गिरा	२०.	७१	१०
असौ मे स्मृतादिति	६	१३०	२
असौ या सेना वृत्तः	३.	२.	६
असौ यो मधपाद्वृत्तः	२.	१४.	३
असौ हा इद ते मनः	१८.	४.	६९
अस्तं पते नमोस्तमेन्यते	१७.	१.	२३
अस्तावि भन्म पून्यं	२०.	११९.	१
अन्तेव सु प्रतर्ग	२०	८९.	१
अस्मा नीलनिगतण्डेन	११.	२.	७
अस्यादयोरस्यात० अस्तु	६.	४४.	१
अस्यादयोरस्यात० आस्याने	६.	७७.	१
अस्थि कृत्वा समिधं	११.	८.	२९
अस्थिजन्म क्लृप्तस्य	१.	२३.	४
अस्थिरूपतो नञ्भ्य	२.	३३.	६
	२०.	९६.	२२
अस्थिर्यसं पञ्चसंमा	६.	१४.	१
अस्थीन्यस्य पीडय	१२.	५(७).	९
अस्मा इदु प्राधिदु	२०.	३५.	८

अस्मा इदु त्यदतु	२०.	३५.	१५
अस्मा इदु त्यमुपमं	२०.	३५.	३
अस्मा इदु त्वष्टा	२०.	३५.	६
अस्मा इदु म तवसे	२०.	३५.	१
अस्मा इदु म भरा	२०.	३५.	१२
अस्मा इदु मय इव	२०.	३५.	२
अस्मा इदु सतिमिव	२०.	३५.	५
अस्मा इदु स्तोमं स	२०.	३५.	४
अस्माकमिन्द्रः ससृतेषु	१५.	१३.	११
अस्मान्सु तन षोदपेन्द्र	२०.	७१.	१२
अस्मिन्निन्द्रो नि दयातु	८.	५.	२१
अस्मिन्मणवेकजातं	१५.	४६.	५
अस्मिन्पपं संकसुके	१२	२	१३
अस्मिन्सु वसवो	१.	९.	१
अस्मै धेहि श्रवो बृहदु	२०.	७१.	१४
अस्मै क्षत्रमग्नीषोमा	६.	५४.	२
अस्मै क्षत्राणि धारयन्त	७.	८३.	२
अस्मै ग्रामाय प्रदिश	६.	४०.	२
अस्मै धावपृथिवी	४.	२२.	४
अस्मै भीमाय वमसा	२०.	१५.	३
अस्मै मणिं धर्मं बध्नातु	८.	५.	१०
अस्मै मृत्यो अभि धूर्दोमं	८.	२.	८
अस्य देवाः प्रदिश	१.	९.	२
अस्य पीत्वा शतक्रतो	२०.	६८.	८
अस्य वामस्य पलितस्य	९.	९.	१
अस्येदिन्द्रो वाहये	२०.	९९.	२
अस्येदु त्वेषता रन्त	२०.	३५.	११
अस्येदु म्र भूहि पूर्याणि	२०.	३५.	१३
अस्येदु भिया गिरयश्च	२०.	३५.	१४
अस्येदु ऋतुः सवमेषु	२०.	३५.	७
अस्येदेव म रिचिचे	२०.	३५.	९
अस्येदेव शवसा	२०.	३५.	१०
अस्येन्द्र कुमारस्य	५.	२३.	२
अस्यै देवताया उर्वरं	१५.	१३.	१३
अक्षामस्तु इविषा	१.	३१.	३
अस्वगता परिश्रुता	१२.	५(५).	२
अहं शृभ्यामि मन्त्रसा	३.	८.	६
	६.	९४.	२
अहं जजान पृथिवी	१.	६१.	३
अहं पञ्चाम्यहं वदामि	१२.	३.	४७

अहं पञ्चामधिषा	१५.	३१.	६
अहं प्रजेन मन्त्रना	२०.	११५.	२
अहं राम्नी संगमनी	४.	३०.	२
अहं रुद्राय वनुष	४.	३०.	५
अहं छेदिर्भस्तुभि	४.	३०.	१
अहं वदामि नेत्वं	७.	३९.	४
अहं विवेच पृथिवी	६	६१	२
अहं वि व्यामि मयि	१४.	१.	५७
अहं सुवे पितरमस्य	४.	३०.	७
अहं सोममाहनसं	४.	३०.	६
अहन्नहि पश्यते	२.	५	६
अहमस्मि सहमान	१२.	१.	५४
अहमस्मि सहमानायो	३.	१८.	५
अहमिदि पितृपति	२०.	११५.	१
अहमेनावुदतिष्ठिपं	७.	१००.	२
अहमेव वात इव	४.	३०.	८
अहमेव स्वपमिदं	४.	३०.	३
अहमेवात्म्यमावास्या	७.	८४.	२
अहल कुश वर्त्तन	२०.	१३१.	६
अहश्च रात्रौ च पति	१५.	२.	२०
अहा अपातिमविदः	२.	१०.	७
अहोनां सर्वेषां विषं	१०.	४.	२०
अहोरात्राभ्यां नक्षत्रेभ्यः	६.	१२८.	३
अहोरात्रे अन्वेषि	१२.	२.	४९
अहोरात्रे इदं व्रतः	११.	६.	५
अहोरात्रे नासिके	१५.	१८.	४
अहोरात्रेविमिति	१३.	३.	८
अह्ना प्रत्यह्वात्पो	१५.	१८.	५
अह्ने च त्वा पात्रये	८.	२.	२०
आहृतिं देवीं सुमगां	१२.	४.	२
आकृता नो बृहस्पत	१५.	४.	३
आ कन्दुय धनपते	२.	३६.	६
आ कन्दुय बलमोडो	६.	१२६.	२
आह्वैकं मणिकेकं	१५.	४५.	५
आगच्छत आगतस्य	६.	८२.	१
आगन्नात्री संगमनी	७.	८४.	३
आगादुदगादयं	२.	९.	२
आ गातो अगमव्रत	४.	२१.	१
आ गृहीतं सं बृहत्	११.	९.	११
आ घ त्वात्तन्मनात्	२०.	१२२.	२

आ वा गमचदि	२०	२६	२
आ पा ता गच्छानुत्तरा	१८.	१.	११
भाङ्गिरस्तानामार्थः	१९.	२२.	१
भाचार्यो ऽपनयमानो	११.	५.	३
भाचार्यस्ततश्च नभसी	११.	५.	८
भाचार्यो ब्रह्मचारी	११.	५.	१६
भाचार्यो मृत्युर्धरुणः	११.	५.	१४
भाच्छादिधानैर्मुपितो	१४.	१.	५
आच्या नानु दक्षिणतो	१८.	१.	५२
आ जनाय शुद्धे	२०.	३६.	८
आजामि त्वाजन्या	३.	२५.	५
आनुहान ईक्ष्मो	५.	१२.	३
आज्यं विमर्ति घृतमस्य	९.	४.	७
भाभ्यस्य परमेष्ठिआत	१.	७.	२
भाअनं पृथिव्यां जातं	१९.	४४.	३
भाअनस्य मनुष्यस्य	६.	१०२.	३
भातन्वाना आयच्छान्तो	६.	६६.	२
भातिष्ठन्तं परि विधे	४.	८.	३
आ नू न इन्द्र मयम्	२०.	२३.	१
आ नू सुगिम् दंयते	२०.	९२.	१३
आ ते इदे वक्षणाभ्य	७.	११९.	१
आ ते नयतु सविता	२.	३६.	८
आ ते प्राणं सुवामसि	७.	५५.	६
आ ते योनिं गर्भं एतु	३.	२३.	२
आ ते राष्ट्रमिह रोहितो	१३.	१.	५
आ ते सिञ्चामि कुक्ष्यो	२०.	४.	२
आ ते स्तोत्राभ्युपतानि	५.	११.	९
भातोदिनौ नितोदिना	७.	१००.	३
भात्मन्वत्युर्वरा नारी	१४.	२.	१४
भात्मानं पितरं पुत्रं	९.	५.	३०
आ त्वा गत्राङ्गं सह	३.	४.	१
आ त्वागमं शान्तातिभि	४.	१३.	५
आ त्वाग् इधीमहि	१८.	४.	८८
आ त्वा भूतत्वर्षमा	५.	२८.	१२
आ त्वा अक्षयुजा हरी	२०.	३.	२
	२०.	३८.	२
	२०.	४७.	८
आ त्वा क्रोहं बृहत्यूत	१३.	१.	१५
आ त्वा विगन्तु मुतास	२.	५.	४
आ त्वा विषन्त्वाशवः	२०.	६९.	५

आ त्वा हर्षन्तं मयुजो	२०.	३२.	२
आ त्वाहापमन्तरभू	६.	८७.	१
आ जेता नि दीदतेन्द्र	२०.	६८.	११
भापर्यपीपां चतुर्कवेभ्यः	१९.	२३.	१
भापर्यपीपाङ्गिरसी	११.	४.	१६
भादङ्गा कुबिदङ्गा	२.	३.	२
भादङ्गिराः प्रथमं	२०.	२५.	४
भा दत्ते जिनतां	१२.	५(६).	१०
भाददानभाङ्गिरसि	१२.	५(६).	६
भा दद्यामि ते पदं	३.	१२.	८
भादलाबुकमेकक्रम	२०.	१३२.	१
भादह स्वघामतु	२०.	४०.	३
	२०.	६९.	१२
भादानेन सदानेना	६.	१०४.	१
भादाय जीतं जीताय	१२.	५(६).	११
भादिते भस्य वीर्यस्य	२०.	७५.	३
भादित्यस्याभ्युतं वा	३.	१३.	६
भादित्यं चक्षुरा दत्स्व	५.	३१.	१०
भादित्यं नावमावृक्षः	१७.	१.	२५
भादित्या रुद्रा वसव	२०.	१३५.	९
भादित्या रुद्रा वसवो युपन्ता	१५.	११.	४
भादित्या रुद्रा वसवो दिवि	११.	६.	१३
भादित्या इ ऋरिति	२०.	१३५.	६
भादित्येभ्यो भाङ्गिरोभ्यो	१२.	३.	४४
भादित्यैरिन्द्रः सगणो	२०.	६३.	२
	२०.	१२४.	५
भादिनयं प्रतिदीप्ते	७.	११४.	४
भा देवानामभि पन्था	१९.	५९.	३
भा देवेषु वृश्चते	१५.	१२.	१०
भाधीपर्णा कामसन्त्या	३.	२५.	२
भानन्दा मोदाः० उच्छिष्टा	११.	७.	२६
भानन्दा मोदाः० हसो	११.	८.	२४
भा नयेतस्य रमस्व	९.	५.	१
भा नूनं पातमन्विषा	२०.	१४१.	४
भा नूनं रघुवर्तनि	२०.	१४०.	३
भा नूनमन्विना युधं	२०.	१३९.	१
भा नूनमन्विनोर्नपि	२०.	१४०.	२
भानृत्यतः शिखण्डिनो	४.	३७.	७
भा नो अग्रे सुमतिं	२.	३६.	१
भा नो नर आ परि	५.	७.	१

आ नो यत् भारती	५.	१२	८
आ नो यातं दिपो	२०.	१४३	५
आ नो यादि सुतापतां	२०.	४.	१
आ नो विश्वासु हव्य	२०.	१०४.	३
आश्रयि अश्वो गुदा	११.	३(१).	१०
आश्वेभ्यस्ते गुदाभ्यो	२.	३३.	४
	२०.	९९.	२०
आप. पूर्णत भेषजं	१.	६.	३
आप इद्रा० तास्तं	६.	९१.	३
आप इद्रा० तास्त्या	३.	७.	५
आ पमाप मरिना	२०.	८१.	३
	२०.	९२.	२१
आ पर्जन्यस्य वृष्टयो	३.	३१.	११
आपथित्पिप्यु स्तयो	२०.	१२.	४
आ पयति मति पयति	४.	२०.	१
आपसुनासो अभि स्तं	१२.	३	४
आपूर्णे अत्य क्लेशः	५०.	८.	३
आपो अग्निं प्र तिष्ठत	१८.	४.	४०
आपो अग्रं दिव्या	८.	७.	३
आपो अग्ने विभ्रमावन्	४.	२.	६
आपो अस्मान्मातरः	६.	५१.	२
आपो न देवीरुत	२०.	२५.	२
आपो न सिन्धुममि	२०.	१७.	७
आपो सदा घृतमिदाप	३.	१३.	५
आपो मौषवीमती	१९.	१७.	६
आपो यदः शोचिस्तेन	२.	२३.	४
आपो यदस्तपस्तेन	२.	२३.	१
आपो यदस्तेजस्तेन	२.	२३.	५
आपो यदोचिस्तेन	२.	२३.	३
आपो यदो हस्तेन	२.	२३.	२
आपो वत्सं जनयन्ती	४.	२.	८
आपो विषुदधं वर्षं	४.	१५.	९
आपो हि छा मयो भुव	१.	५.	१
आमोतीमं डोफमाश्रोत्यमुम्	९.	६(६).	१३
आ प्र च्यवेपामप	१८.	४.	४९
आ व्रत्यशं दाशुपे	७.	४१.	३
आ प्र द्रव परमास्याः	३.	४.	५
आमुषापन्थुन	२०.	१६.	४
आनयो अनावयो	६.	१६.	१
आभूत्या सहजा वज्र	४.	३१.	६

आम्लको मण्डसकः	२०.	१६०.	९
आ मयो अस्मा असिचन्	२०.	७६	७
आ मन्दैरिन्द्र हरिभि	७	१२२	१
आ मा पुटे च पोमे च	३.	१०.	७
आ माक्षत्पर्णमणि	३.	५	५
आ माक्षदेवमणि	८.	५.	२०
आमिनोनिनि भयते	२०.	१३१.	१
आ मे घनं सारस्वती	१९.	३१.	१०
आ मे महच्छतभिषग्	१९.	७.	५
आमे सुपक्वे शबले	५.	२९.	६
आयं गोः पृश्निरकमी	६.	३१.	१
	२०.	४८.	४
आ यं विशन्तीन्दवो	६.	२.	२
आ यत्तन्त्येन्यः	२०.	९२.	७
आ यदुक्वः शतक्रता	२०.	१२२	३
आयने ते परायणे	६.	१०६.	१
आ यन्ति दिपः पृथिवी	१२.	३.	२६
आयमगन्तस्वत्तरः	३.	१०.	४
आयमगन्तस्वित्ता	६.	६८.	१
आयमगन्तमणि	३.	५.	१
आयमगन्तुया भिषक्	१०.	४.	१५
आ ययाम सं बर्ह	९.	३.	३
आय येनेती जनी	२०.	१३१.	८
आ यात पितरः सोम्यास्तो	१८.	४.	४२
आ यातु मित्र क्रतुमिः	३.	८.	१
आ यातिन्द्रः स्वपति	२०.	९४.	१
आ याहि सुषुमा हि त	२०.	३.	१
	२०.	३८.	१
	२०.	४७.	७
आयुरस्त्रे घेहि जातवेदः	२.	२९.	२
आयुरस्यायुमं दाः	२.	१७.	४
आयुर्दं निपथितं	६.	५२.	३
आयुर्दं अग्रे जरसं	२.	१३.	१
आयुर्वंसे अतिहितं	७.	५५.	३
आयुर्विधायुः परि	१८.	२.	५५
आयुश्च रूपं च नाम	१२.	५(२).	३
आयुषायुष्कृतां जीवा	१९.	२७.	८
आयुषे स्वा वर्षसे	१९.	२६.	३
आयुषोसि प्रतरणं	१९.	४४.	१
आयुष्मतामायुष्कृतां	३.	३१.	८

आ गृयेप

आ गृयेप क्षुमति	१८.	११.	२३
आ यो धर्मणि प्रथमः	५.	१.	२
आ रभस्य जातवेद	१८.	३०.	७१
आ रभस्य जातवेदो	१.	७.	६
आ रभस्वेमाममृतस्य	८.	२.	१
आराच्छुप्रमप वाधस्य	२०.	८५.	७
आ रात्रि पाथियं रजः	१२.	४७.	१
आरादराति निर्मति	८.	२.	१२
आरे अभूदिपमरोद्	१०.	४.	२६
आरेसावस्मदस्तु हेति	१.	२६.	१
आ रोदसी हयमाणो	२०.	३२.	१
आ रोह चमोष सीदाति	१४.	२.	२४
आरोहद्रुको वृहती	१३.	२.	४२
आ रोहत जनित्री	१८.	४.	१
आ रोहत दिवमुत्तमा	१८.	३.	६४
आ रोह तत्पं सुमनस्य	१४.	२.	३१
आ रोहतापुर्वरत्नं	१२.	२.	२४
आरोहन्नाममृतः	१३.	१.	४३
आ रोहोक्षुप धत्स्व	१४.	२.	३९
आतिशक्तिर्निर्गतिः	१०.	२.	१०
आप्येषु नि द्य	११.	१.	३३
आलापाश्च प्रलापाश्च	११.	८.	२५
आलिनी च बिलिनी	५.	१३.	७
आ बक्षि देवा इह	२०.	६७.	५
आवतन् आपतः	५.	३०.	१
आ वां श्रवां जनपनु	१४.	२.	४०
आ वात वाहि भेषजं	४.	१३.	३
आ वामगन्तुमति	१४.	२.	५
आविः सन्निहितं शुद्ध	१०.	८.	६
आविरात्मानं कृणुते	१२.	४.	३०
आविष्कृण्व रूपाणि	४.	२०.	५
आविष्टितापविषा	५.	१८.	३
आ वृषयस्व श्वसिहि	६.	१०१.	१
आ वो वहन्तु समपो	२०.	१३.	२
आवारीकं विवारीकं	१९.	३४.	१०
आशमनं विवासनमपो	१४.	१.	२८
आशामाभाशापातेभ्य	१.	३१.	१
आशामाशां नि धोततां	४.	१५.	८
आकाशाना सौमनसं	१४.	१.	४२
आशिपथ प्रशिपथ	११.	८.	२७

आशीर्ष ऊर्ध्वमुत	२.	२५.	३
आतुः विशानो रूपभो	१०.	१३.	२
आमृष्वन्तं यवं देवं	६.	१४२.	२
आ संपतमिन्द्र ण	२०.	३६.	१०
आ सत्यो पातु मयवाँ	२०.	७७.	१
आसीनासो आसीना	१८	३.	४३
आसुरी चक्रे प्रथमंद	१	२४.	२
आ सुष्वयन्ती यजते	-	१२	६
आ सुन्नसः सुन्नसो	७.	८०.	१
आसो वलासो भवतु	५.	८.	१०
आध्रन्ते गाथा वमपन्	१०.	१०.	२०
आस्तेयीध वास्तेयीध	११.	८.	२८
आस्यं प्रातः प्रातः	१४	१.	३९
आहं विदामि ते मनो	६.	१०२.	२
आहं तनोमि ते पसो	४.	४.	७
	६.	१०१.	३
आहं पितृन्तुपिद्वर्ष	१८	१	४५
आ हरयः ससृजिरे	२०.	२२.	५
	२०.	२२.	२
आ ह्यमि गवां क्षीर	२	२६.	५
आहवनीयस्य च वै	१५.	६.	१५
आहार्धमविदं त्वा	८.	१.	२०
	२०.	२६.	१०
आहतास्यभिहत	६.	१३३.	२
आहत्याज्ञायात्रमति	१५	१४.	८
इच्छन्ति देवाः सुवन्तं	२०.	१८.	३
इच्छन्तस्य यच्छिरः	२०.	४१.	२
इदस्य ते वि पूता	९.	३.	१८
इदया शुद्धो ययं	३.	१०.	११
इडायास्पदं पृतयत्	३.	१०.	६
इद्वैवास्मां अनु पस्तां	७.	२८.	१
इत ऊती वो अजरं	२०.	१०५.	३
इत एत उदारहन्	१८.	१.	६१
इतथ मामुतथावतां	१८.	३.	३८
इतथ पदमुतथ	१.	२०.	३
इतिहासस्य च वै	१५.	६.	१२
इतो जयेतो वि जय	८.	८.	२४
इतो वा सातिमीमहे	२०.	७०.	६
इत्थं श्रेयो मन्यमाने	८.	९.	२२
इवं कसाम्नु चयनेन	१८.	४.	३७

इदं सनामि मेपञ्चं	७. १९. १
इदं जना उप धृत	२०. १२७. १
इदं जनासो विदथ	१. ३२. १
इदं त पर्क पर	१८. ३. ७
इदं तपुज उत्तरमिन्द्रं	१. ५४. १
इदं तदूपं थदवस्त	१४. १. ५६
इदं तमति सृजामि	१६. १. ४
इदं तृतीयं सवर्ण	६. ४७. ३
इदं ते हन्यं घृतवत्	७. ७०. २
इदं देवाः शृणुत ये	२. १२. २
इदं पितृभ्यः प्र भपामि	१८. ४. ५१
इदं पितृभ्यो नमो	१८. १. ४६
इदं पूर्वमपरं नियानं	१८. ४. ४४
इदं पैवो भजायते	१०. ४. ७
इदं प्रापमुत्तमं काण्ड	१२. ३. ४५
इदं भ्रां भवुरिति	२०. १३१. १०
इदं मे ज्योतिरमृतं	११. १. २८
इदं यत्कृष्णः शकुनिरमि	७. ६६. १
इदं यत्कृष्णः शकुनिरवा	७. ६६. २
इदं यत्परोष्ठिनं	१९. ९. ४
इदं यत्प्रेष्यः क्षिरो	६. ८९. १
इदं व आपो इदप	३. १३. ७
इदं बर्षो भग्निना दत्त	१९. ३७. १
इदं विद्यानाञ्जन सत्यं	४. ९. ७
इदं विष्कन्धं सहत	१. १६. ३
इदं विष्णुर्विं पञ्चमे	७. २७. ४
इदं सद्यो रोहिणी	१३. १. २३
इदं सवितर्विं वानीहि	१०. ८. ५
इदं सु मे नरः शृणुत	१४. २. ९
इदं हविर्यातुवाना	१. ८. १
इदं हिरण्यं शुक्लुस्त	२. ३६. ७
इदं हिरण्यं विष्टुहि	१८. ४. ५६
इदमर्कं नमो भग्निथाप	२०. १६. १२
इदमर्हं रुक्मन्तं ग्रामं	१४. १. ३८
इदमहमभुन्यायणे	१६. ७. ८
इदमार्गं घृतभक्षुपाणाः	९. २. ८
इदमादानमकरं तपसे	६. १०४. २
इदमपः प्र वहता	७. ९४. ३
इदमिदमेवात्स रूपं	९. ५. २४

इदमिद्रा ४ नापरं गरस्यन्	१८. २. ५१
इदमिद्रा ३ नापरं दिशि	१८. २. ५०
इदमिद्रा ४ मेपञ्चमिदं	६. ५७. १
इदमिन्द्रं शृणुहि सोमप	२. १२. ३
इदमुग्राय बभ्रवे नमो	७. ११४. १
इदमुच्छ्रेयोवसानभागां	१९. १४. १
इदोवत्तराय पणित्तपय	६. ५५. ३
इत्येन त्वा जातवेदः	१९. ६४. २
इत्येनाम इच्छमानो	३. १५. ३
इन्दुरिन्द्राय पवत	२०. १३७. ५
इन्द्रं तं क्षुम्भ पुरुहन्	२०. ९२. १७
	२०. १०५. ५
इन्द्रं ते मरुतन्त	१९. १८. ८
इन्द्रं भिन्नं वरुणमग्नि	९. १०. २८
इन्द्रं वयं भद्राधन	२०. ७०. ११
इन्द्रं वयमनूपधं	१९. १५. २
इन्द्रं वृत्राय इन्तवे	२०. १९. ५
इन्द्रं वो विन्धतस्परि	२०. ३९. १
	२०. ७०. १४
इन्द्रं सोमस्य पीतये	२०. २४. ४
इन्द्रः कस्मन्नुप	२०. १२७. ११
इन्द्रः पूर्वमिद्रातिरद्	२०. ११. १
इन्द्रः प्राकृतिष्ठन्दक्षिणा	९. ७. २०
इन्द्रः स दामने कृत	२०. ४७. २
	२०. १३७. १३
इन्द्रः सीतां नि पुरुहतु	३. १७. ४
इन्द्रः सुनामा स्वर्षो	७. ९६. १
	३०. १२५. ६
इन्द्रः सेनां मोहयतु	३. १. ६
इन्द्रः स्वर्षां जनयन्	२०. ११. ४
इन्द्र आसाभ्यस्परि	२०. २०. ७
	२०. ५७. १०
इन्द्र इदर्थोः सचा	२०. ३८. ५
	२०. ४७. ५
	२०. ७०. ८
इन्द्र उक्थामिद्राम्यस्मिन्	५. २६. ३
इन्द्र एतमर्षावरद्	६. ८७. ३
इन्द्र पतां ससृजे	२. २९. ७
इन्द्र पर्वो नेता	१९. १३. ९

इन्द्र ओषधीरसजो	२०.	११.	१०
इन्द्र ऋतुं न आ भर	१८.	३.	१७
इन्द्र ऋतुविदं सुतं	२०.	७९.	१
	२०.	६.	२
	२०.	७.	४
इन्द्र क्षत्रमभि वाम	७.	८९.	२
इन्द्र चित्तानि मोहय	३.	२.	३
इन्द्र अदरं नम्यो न	२.	५.	२
इन्द्र जहि शुभांसं	८.	४.	२४
इन्द्र जीव सूर्यं जीव	१९.	७०.	१
इन्द्र जुषस्व म वहा	२.	५.	१
इन्द्र ज्येष्ठं म आ भरं	२०.	८०.	१
इन्द्र त्रिपातु क्षरणं	२०.	८३.	१
इन्द्र त्वा वृषभं वयं	२०.	१.	१
	२०.	६.	१

इन्द्र त्वोत्तस मा वयं	२०.	७०.	१९
इन्द्रपुत्रे सोमपुत्रे	३.	१०.	१३
इन्द्र म यो पितावानं	२०.	६.	३
इन्द्र मेदि पुरस्त्वं	२०.	५.	३
इन्द्रमहं वणिजं	३.	१५.	१
इन्द्रमिक्तेशिना हृषी	२०.	२९.	२
इन्द्रमित्था गिरो ममा	२०.	२४.	३
इन्द्रमिहायिनो वृहद्	२०.	३८.	४
	२०.	४७.	४
	२०.	७०.	७

इन्द्रमिदेषतातय	२०.	११८.	३
इन्द्र वानेषु गोष	२०.	७०.	१०
इन्द्रवायु उमाविद्य	३.	५०.	९
इन्द्रअकारं पथमं	३.	५५.	३
इन्द्रअ धूलयाति नो	२०.	२०.	६
	२०.	५७.	२

इन्द्रध सोमं पिबतं	२०.	१३.	१
इन्द्र सेनां मोहया	३.	१.	५
इन्द्र सोमाः सुता इमे तव	२०.	६.	४
इन्द्र सोमाः सुता इमे तान्	२०.	२४.	५
इन्द्रस्तुद्यो वईण्य मा	२०.	११.	५
इन्द्रस्तुपपायिमनो	२.	५.	३
इन्द्रसातोत वृत्रदा	१९.	१५.	३
इन्द्र इषातर्हरीण्यं	२०.	६४.	५
इन्द्रस्य कुक्षिरसि	७.	११६.	१

इन्द्रस्य शुद्धोसि	५.	६.	११
इन्द्रस्य त्वा वमणा	१०.	७६.	४
इन्द्रस्य नाम गृहन्त	१९.	३५.	१
इन्द्रस्य नु भा वीषं	२.	५.	५
इन्द्रस्य प्रथमो रघो	२०.	४.	१
इन्द्रस्य बाहू स्वपितो	१९.	१३.	१
इन्द्रस्य भाग स्य	३०	५.	८
इन्द्रस्य क्षमहे	५	६.	१
इन्द्रस्य या मही	२.	३१.	१
इन्द्रस्य व इन्द्रियेणा	१६.	१.	९
इन्द्रस्य वयस्ता वयं	६.	८५.	२
इन्द्रस्य वक्रयमसि	५.	६.	१४
इन्द्रस्य वर्मासि	५.	६.	१३
इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य	१९.	१३.	१०
इन्द्रस्य शर्मासि	५	६	१२
इन्द्रस्यौजः योगाय क्षत्र	१०.	५.	२
इन्द्रस्यौजः योगाय नृत्त	१०.	५.	१
इन्द्रस्यौजः योगाय विश्वानि	१०.	५.	६
इन्द्रस्यौजः योगाय सोम	१०.	५.	४
इन्द्रस्यौजः योगायाम्बु	१०.	५.	५
इन्द्रस्यौजः योगायेन्द्र	१०.	५.	३
इन्द्रस्यौजो मरुतामनीकं	६.	१२५.	३
इन्द्रस्यौजो वरुणस्य	५.	४.	८
इन्द्राग्नी काम सरयं	५.	२.	९
इन्द्राग्नी घावापृथिवी	१४.	१.	५४
इन्द्राग्नी असद्वसुः	५.	७.	८
इन्द्राग्नीमासु भारिपु	२०.	१२६.	१६
इन्द्राग्निन्द्रः सोमास्तोषो	११.	८.	५
इन्द्राय गाव आशिरं	२०.	२२.	१
	२०.	५६.	३
इन्द्राय भागं परि	५.	५.	२
इन्द्राय मदते सुतं	२०.	११०.	१
इन्द्राय साम गायत	२०.	३२.	५
इन्द्राय सोममृत्विजः	६.	२.	१
इन्द्रा याहि चित्रभानो	२०.	८४.	१
इन्द्रा याहि वृत्रजान	२०.	८४.	३
इन्द्रा याहि धियोपितो	२०.	८४.	२
इन्द्रा याहि मे हवामिदं	५.	८.	२
इन्द्रावरुणा मनुष्यतमस्य	७.	६०.	२
इन्द्रावरुणा सुतसाविर्मं	७.	६०	१

इन्द्रासोमा तपतं रक्ष	८	४.	१
इन्द्रासोमा दुष्कृतो वये	८.	४.	३
इन्द्रासोमा परि वां	८.	४.	९
इन्द्रासोमा वर्तयतं दिव	८.	४.	५
इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवो	८.	४.	४
इन्द्रासोमा समचरांस	८	४.	२
इन्द्रियाणि शतमृतो	२०	२०.	२
	२०.	५७.	५
इन्द्रेण दत्तो वरुणेन	२	२९.	४
इन्द्रेण मनुष्या वयमभि	७.	९८.	१
इन्द्रेण रोचना दिवो	२०.	२८.	३
	२०.	३९.	४
इन्द्रेण तं हि दक्षसे	२०.	४०.	१
	२०.	७०.	३
इन्द्रेन्द्र मनुष्या.	३.	४.	६
इन्द्रेभ्यं प्रतरं कृधि	६.	५.	२
इन्द्रे लोका इन्द्रे तप	१०.	७.	३०
इन्द्रेहि मत्स्यन्पसो	२०.	७१.	७
इन्द्रो भङ्ग महद्भय	२०.	२०.	५
	२०.	५७.	८
इन्द्रो वषान श्रयमं	१०.	४.	१८
इन्द्रो जयाति न वषा	६.	९८.	१
इन्द्रो जातो मनुष्ये	४.	११.	३
इन्द्रोर्तिर्मर्त्यदृष्टाभिर्नो	७.	३२.	१
इन्द्रो दधीचो भस्मभि	१०.	४१.	१
इन्द्रो दिवोधिपतिः	५.	२४.	११
इन्द्रो दीर्घाय चक्रस	२०.	३८.	६
	२०.	४७.	६
	२०.	७०.	९
इन्द्रो भ्राता मातृव्यात्	२०.	५.	३
इन्द्रो भ्राता वाहृषे	२०.	५६.	१
इन्द्रो मन्वतु मन्विता	८.	८.	१
इन्द्रो मन्वा महतो	२०.	९१.	॥३
इन्द्रो मन्वा रोदसी	२०.	११८.	४
इन्द्रो मा मरुत्वानेकस्या	१९.	१७.	८
इन्द्रो मा मरुत्वान्	१८.	३.	२५
इन्द्रो मेन्द्रियेणावतु	१९.	४५.	७
इन्द्रो मेहिमन्वपन्	१०.	४.	१७
इन्द्रो मेहिमन्वपन्	१०.	४.	१६
इन्द्रो यज्जने वृणते	४.	२१.	२

इन्द्रो यानूनामभवत्	८.	४.	२१
इन्द्रो युनक्तु बह्वधा	५.	२६०	११
इन्द्रो राजा अगत	१९.	५.	१
इन्द्रो रूपेणाग्निर्देव	४.	११.	७
इन्द्रो वलं रक्षितारं	२०.	९१.	६
इन्द्रो धीर्येणोद्ब्रह्मन्	१९.	१९.	९
इन्द्रो वृषमवृणोऽप्य	२०.	११-	३
इन्द्रो ह वज्रं त्वा	२.	२७.	३
इमं वन्पादा विवेशायं	१२.	२.	४३
इमं गावः प्रजया सं	१४.	१.	३३
इमं मोष्टं पशवः सं	२.	२६.	२
इमं श्विभ्यः परिधिं	१२.	२.	२३
इमं वज्राणि ते वणि	१९.	२८.	१
इमं विभर्ति वरुणमायु	१०.	३.	१२
इमं विभर्ति सुकृतं ते	२०.	९४.	९
इमं मे आग्ने पुररं	६.	१११-	१
इमं मे कुष्ठं पूरुषं	५.	४.	६
इमं यम वस्तरमा	१८.	१-	६०
इमं यवमष्टापोनीः	६.	९१.	१
इमं रपमधि ये सप्त	९.	९.	३
इमं वीरमनु हर्षयन्	६.	९७.	३
	१९.	१३.	६
इमं स्तोममर्हते	२०.	१३.	३
इमं होमा यज्ञमवतेमं	१९.	१.	२
इमं उता मृत्युपाशा	८.	८.	१६
इममग्रे आशुषे बर्चसे	२.	२८.	५
इममग्ने चमसं मा वि	१८.	३०	५३
इममादित्या वसुना	५.	२८.	४
इममिन्द्रं वह्निं पश्चिमन्वा	१२.	२.	४७
इममिन्द्रं गवाशिरं	२०.	२४.	७
इममिन्द्रं बर्षय	४.	२२.	१
इममोदनं नि दधे	४.	३४.	८
इमां सत्ताम्योषधि	३.	१८.	१
इमां वियं सत्तवाग्नीषीं	२०.	९१.	१
इमां भूमिं वृथिवी	११.	५.	९
इमां वाचां मिमीमहे	१८.	२.	३८
इमां वाचां सविता	३.	१२.	४
इमां आषा प्र अरा	३.	१२.	९
	९.	३.	२३
इमा उ त्वा पुरुवसो	२०.	१०४.	१

इमा नारीरविधया.	१२.	२.	३१
	१८.	३.	५३
इमानि यानि पञ्चेन्द्रियाणि	१०.	०.	०
इमा नु के भुवना	२०.	१३.	१
	२०.	१२४.	४
इमा ब्रह्म बृहद्विषः	५.	२.	८
	२०.	१०७.	११
इमा ब्रह्म ब्रह्मनाहः	२०.	२३.	३
इमामग्रे शरणि	३.	१५.	४
इमामेषां पृथिवी	१०.	८.	२६
इमा याः पञ्च प्रदिशो	३.	२४.	३
इमा या देवीः प्रदिशः	२.	१०.	४
इमा याः ब्रह्मणाम्यते	१०.	८.	६
इमा यास्तिष्ठः पृथिवी	६.	२१.	१
इमा यास्ते शतं त्रिंशः	७.	३६.	२
इमास्तिष्ठो देवपुरा	५.	२८.	१०
इमे गृहा मयोभुव	७.	६२.	२
इमे जीवा वि सृते	१३.	२.	२२
इमे त इन्द्र ते वयं	२०.	१५.	४
इमे मयूखा उप	१०.	७.	४४
इमी युनजि ते बद्धी	१८.	२.	५६
इयं कल्याण्यनरा	१०.	८.	२६
इयं ते धीतिरिदमु	११.	१.	११
इयं नारी पतिलोकं	१८.	३.	१
इयं नायुषे दूते	१४.	२.	६३
इयं पित्र्या गार्ह्येत्स्वये	४.	१.	२
इयं गृही प्रति शृङ्गानु	११.	१.	८
इयं या परमेष्ठिनी	१०.	०.	३
इयं वा उ पृथिवी	१०.	१०.	६
इयं वीरुन्मधुवाता मधुना	१.	३४.	१
इयं वीरुन्मधुवाता मधुभुज	७.	५८.	२
इयं वेदिः परो अन्तः	९.	१०.	१४
इयं सनित्पृथिवी	११.	५.	४
इयमग्रे नारी पति	२.	३६.	३
इयमन्तर्वदति मिह्य	५.	३०.	१६
इयमेव पृथिवी कुम्भी	११. ३(१).	११	
इयमेव सा या प्रथमा	३.	१०.	४
	८.	०.	११
इयं पुंश्चली हसो	१५.	२.	१२
इयमेवमयं दत्त	२०.	१३०.	१६

इयं च नीप इत्यति	३.	२९.	१
इयिग योषा युषी	१०.	४०.	१
इयिषां जरतिमिष्टा	१२.	२.	५४
इयुरिच दिग्धा वृषते	५.	१८.	१५
इष्टं च वा एव पूर्तं	९.	६(३).	१
इष्टा मर्जीयः पततु	५.	१४.	१२
इह ग्रावः प्रमादयन्	२०.	१२७.	१२
इह तेसुरिह प्राण	८.	१.	३
इह त्या गोपरीणमा	२०.	२२.	३
इह पुष्टिरिह रत्न	३.	२८.	४
इह प्र भूति यतमः	८.	३.	८
इह प्रियं प्रनार्य ते	१४.	१.	२१
इह भवति य ईमज्ञ	९.	०.	५
इहा यन्तु प्रचेतसो	८.	७.	७
इहेत्य प्राण० भक्षित्सी	२०.	१३४.	६
इहेत्य प्राण० अरत्ता	२०.	१३४.	१
इहेत्य प्राण० आटे त्राहणि	२०.	१३४.	५
इहेत्य प्राण० वत्साः	२०.	१३४.	२
इहेत्य प्राण० स वै पृथु	२०.	१३४.	४
इहेत्य प्राण० ह्यालीपाको	२०.	१३४.	२
इहेत्साय न परो गमायेमं	१४.	१.	३२
इहेत्साय न परो गमायेयो	३.	८.	४
इहोमाचिन्द्र सं नुद	१४.	२.	६४
इहेत्स पदां समया	२०.	१४३.	७
इहेत्सि पुरुष सर्वेण	५.	३०.	६
इहेव गाव एतनेहो	३.	१४.	४
इहेव ध्रुवां नि विनोमि	३.	१२.	१
इहेव ध्रुवा प्रति तिष्ठ	३.	१२.	२
इहेव सन्तः प्रति दद्य	६.	११७.	२
इहेव स्तं प्राणपानी	३.	११.	६
इहेव स्तं मा वि	१४.	१.	२२
इहेव स्तं मानु गात	७.	६२.	७
इहेव स्तं माय याता	६.	७३.	३
इहेव हवमा यात	१.	१५.	२
इहेवामि अयि चारया	७.	८७.	३
इहेवामि वि तनूमे	१.	१.	३
इहेवैधि धनसनि	१८.	४.	१८
इहेवैधि माय चोष्टाः	६.	८७.	२
इहेव्यन्तीरपम्युव	२०.	९३.	४
इमानभिन्माग्नश्च	१८.	४.	१४

ईशानानां तुक्तां	९.	५.	१२	उत हन्ति पूर्वसिन	१०.	१.	२७
ईडे अग्निं स्वावसुं	७.	५२.	३	उतामृतसुर्वत एमि	५.	१.	७
ईलेन्यो ममस्यस्तित	२०.	१०२.	१	उतामृचान्मृचुद्धि	८.	१.	७
ईर्ष्यामयनं जातं	१००.	१०.	२१	उतासि परिषाणं यातु	४.	९.	३
ईर्ष्यायां प्राप्तिं भयमां	६.	१८.	१	उतेदानीं मयवन्तः	३.	१६.	४
ईशां वो मरुतो देव	११.	९.	२५	उतेयं भूमिर्बलस्य	४.	१६.	३
ईशां वो वेद एवमं	११.	१०.	२	उतेयं भूमिर्बल	१२.	३.	२७
ईशान एनमिवास्तः	१५.	५.	१५	उतैनां भेदो आददाव्	१२.	४.	५०
ईशानां त्वा मेकजाना	४.	१७.	१	उतैनां नितोत वा	१०.	८.	२८
ईशाना वार्याणां क्षयन्ती	१.	५.	४	उतो मल्यवन्नुद्बुतो	४.	१९.	१
उरुक्षत्राय० वैश्वानर	३.	२१.	६	उतो नो भस्या उपसो	२०.	७२.	६
उरुक्षत्राय० स्तोमं	२०.	१.	३	उत्कलन्तु हृदयाम्पुर्व्य	११.	९.	२१
उरुयो हि मे पञ्चदश	२०.	१२६.	१४	उत्केतुना हृदय देव	१३.	२.	९
उरुपस्ये राष्ट्रभूत	६.	११८.	२	उत्कलन्तः परि वेदता	९.	५.	६
उरुं मणिपदात्तम्	२०.	१३२.	६	उत्कलन्तः पुरुष भाव	८.	१.	४
उरु इत्ते वनस्पत	१५.	३४.	९	उत्तमेभ्यः स्वाहा	१९.	२२.	१२
उरु एनं देव इषास्त	१५.	५.	९	उत्तमो अत्योपवीनां	६.	१५.	१
उरुो एवा मन्यमानो	५.	१९.	३	उत्तमो अत्योपवी० नयायं	१९.	२९.	४
उवा वतन्तामरुणं	१३.	२.	३६	उत्तमो अत्योपवी० यमेच्छा	८.	५.	११
उचैर्वो नो दुन्दुभिः	५.	२०.	१	उत्तमो नाम कुष्टात्युत्तमो	५.	४.	९
उच्छिष्टे वाचापिषी	११.	७.	२	उत्तरं द्विपतो भागयं	१०.	६.	३१
उच्छिष्टे नाम रूपं	११.	७.	१	उत्तरं राष्ट्रं मन्त्रोत्तरा	१२.	३.	१०
उच्छुम्भौपवीनां सार	४.	४.	४	उत्तरस्त्वमवरो ते	४.	२२.	६
उच्छुम्भस्व बहुर्मभ	६.	१४२.	१	उत्तरपहमुत्तर उत्तरे	३.	१८.	४
उच्छुम्भमाना पृथिवी	१८.	३.	५१	उत्तरेभ्यः गायत्री	१०.	८.	४१
उच्छुम्भस्व पृथिवि	१८.	३.	५०	उत्तरेभ्यः स्वाहा	१९.	२२.	१३
उष्मायतां पशुज्योतिषा	२०.	१७.	९	उत्तानपणं सुमगे	३.	१८.	२
उशिहीन्वे स्तनयत्यग्नि	८.	७.	२१	उत्तानायै शयानायै	२०.	१३३.	४
उत आ भ्यन्तु देवपत्नी	७.	५१.	२	उत्तिष्ठतम्य तमेया	११.	९.	३
उत देवा अवदितं	४.	१३.	१	उत्तिष्ठत सं मन्त्र्यं	११.	९.	२
उत नः सुवर्गा अरि	२०.	६८.	६	उत्तिष्ठत सं मन्त्र्य	११.	१०.	१
उत गता बोधुक्ती	५.	७.	८	उत्तिष्ठत य तत्ता	१२.	२.	२७
उत पुत्रा पितरं	५.	१.	८	उत्तिष्ठताय पश्यतेन्द्रस्य	७.	७५.	१
उत मद्रामतिदीप्ता	७.	५२.	६	उत्तिष्ठ त्वं० अयं	११.	१०.	५
	२०.	८९.	९	उत्तिष्ठ त्वं० मज्जन्	११.	९.	५
उत भुवन्तु नो निदो	२०.	६८.	५	उत्तिष्ठनोरुत्तां सद्	२०.	४२.	३
उत यत्पतयो दश	५.	१७.	८	उत्तिष्ठ मेहि म द्वौकः	१८.	३.	८
उत यो वामतितर्पा	४.	१६.	४	उत्तिष्ठ मन्त्राणस्ते	१९.	६३.	१
उत श्वेत आशुपत्वा	२०.	१३५.	८	उत्तिष्ठेतः किमिच्छन्ती	१४.	२.	१९
उत स्य सप्त हर्षतस्य	२०.	३१.	५	उत्तिष्ठेतो विश्वपतो	१४.	२.	३३

उत्तुङ्गस्योपुपुव	३.	२५.	१
उत्ते त्नामि पृथिवी	१८.	३.	५२
उत्वा पौर्ण्यपिपुव	८.	१.	१७
उत्वा मन्दन्तु स्तोमा	२०.	५३.	१
उत्वा मृत्योरपीपर	८.	१.	१९
उत्वा यज्ञा नवपूत	१३.	१.	३६
उत्वा पतन्तु मस्त	१८.	२.	२२
उत्वाहर्ष पञ्चशतदधो	८.	७.	२८
उत्वापप स्तितो पुत्र	१२.	३.	३०
उत्वास्तत्सर्व पति	५.	२३.	६
उत्तमक्षितं न्यपन्ति	४.	२७.	२
उत्सृष्टो दिव पति	६.	५२.	१
उदगातां० मेहाघृतस्य	६.	१२१.	३
उदगातां० वि क्षेत्रियस्य	२.	८.	१
उदगादयमादित्यो	१७.	१.	२४
उदग्रमं परिषाणा	४.	२०.	८
उदद् वातो हिनवतः	५.	४.	८
उदन्त्यो घोरपथा	१८.	२.	४८
उदपूरसि नधुपूरसि	१८.	३.	३७
उदमुतो न वयो	२०.	१६.	१
उदमुतो मस्तस्तां	६.	२२.	३
उदरात्ते होमो नाभ्या	९.	८.	१२
उदसौ सृष्टो अगादुदिदं	१.	२९.	५
उदस्य केतवो दिवि	१३.	२.	१
उदस्य श्यावो विपुर्गो	७.	१००.	१
उदहमापुपुवे कले	१८.	२.	२३
उदापुष्कलमुत्कृतमुव	५.	९.	८
उदापुषा समायुषो	३.	३१.	१०
उदितलपो भक्रमन्	४.	३.	१
उदियुदिहि० दिपंथ	१७.	१.	६
उदियुदिहि० यांथ	१७.	१.	७
उदित्यस्य रिच्यतेनो	२०.	५९.	३
उदिमां मात्रां मिमीमहे	१८.	२.	४३
उदीचीं दिक्स्तोमो	३.	२७.	४
उदीचीनिः पथिभिर्वासु	१२.	२.	२९
उदीच्यां त्वा दिवि पुषा	१८.	३.	३३
उदीच्या दिशः शास्त्राया	९.	३.	२८
उदीच्या त्वा दिशे सोमा	१२.	३.	५८
उदीतामवग उत्पपास	१८.	१.	४४
उदीरय सित्रा जार अ	१८.	१.	२३

उदीरयत मस्तः समुद्र	४.	१९.	५
उदीराणा उतासीना	१२.	१.	२८
उदीर्य भार्याभि जीषलोके	१८.	३.	२
उदुत्तमं वरुणा पाश	७.	८८.	३
	१८.	४.	६९
उदु त्वं जातयेदसं	१३.	२.	१६
	२०.	४७.	१३
उदु त्वे मधुमत्तमा	२०.	१०.	१
	२०.	५९.	१
उदुत्तं शतवारं	३.	२४.	४
उदु मन्वाण्यस्त	२०.	१२.	१
उदुपा उदु सूर्य	४.	४.	२
उदेणीव वारण्यभि	५.	१४.	११
उदेनं भगो भगमी	८.	१.	२
उदेनमुत्तरं नपाग्रे	६.	५.	१
उदेमि पात्रिन्यो भन्त्य	१३.	१.	१
उदेहि वेदिं प्रजया	११.	१.	२१
उद्गा भागदक्षिरोभ्य	२०.	२८.	३
	२०.	३९.	३
	२०.	७.	१
उदेमि शुतामयं	३.	१९.	६
उदेर्पन्तां मघवन्	८.	६.	१७
उदेर्पिणं मुनिकेशं	४.	३८.	१
उद्दिन्दती संजयन्ती	१३.	१.	३२
उधंस्त्य देव सूर्य	१४.	१.	५९
उधच्छन्मप रक्षो	१७.	१.	२२
उधतो नम उदायते	२०.	९२.	४
उधद्रुहस्य विष्टपं	२.	३२.	१
उधजादित्यः किमीन्	१३.	२.	१०
उधजस्मीना तनुये	८.	१.	६
उधानं ते पुस्त	१२.	३.	२९
उधोघन्त्यभि बलगन्ति	१४.	२.	२६
उध ऊर्मिः पान्था	७.	५५.	७
उधयं तमस्तस्परि	१३.	१.	२
उद्गाज आ गन्धो	५.	२१.	२
उद्देयमाया मनसा	११.	९.	१८
उद्देयप त्वमबुदे	११.	७.	१२
उद्देयप सं विजन्ता	६.	१३०.	४
उन्मादयत मस्त	८.	७.	१०
उन्मुञ्जन्तीर्विवरणा	६.	११२.	२
उन्मुख पाशास्त्यभम			

उपधीका उद्धरन्ति	२.	३.	४
उपधीका स्तोत्रे	१०.	६९.	२
उप त्वा कर्मभूतये	२०.	१४.	२
	२०.	६२.	२
उप त्वा देवो अग्रमी	७.	११५.	३
उप त्वा ममसा पर्यं	३.	१५.	७
उप ध्यायुष वेतस	१८.	३.	५
उप द्वय पयसा गोष्ठु	७.	७७.	६
उप नः सधना गदि	२०.	५७.	२
	२०.	६८.	२
उप नः सुतया गदि	२०.	२४.	१
उप नो न रयसि	२०.	१२७.	१४
उपम्वद मण्डूकि	४.	१५.	१४
उप मागास्तहस्राक्षो	६.	३७.	१
उप मागादेवो अग्नी	१.	२८.	१
उप मियं पणिमत्तं	७.	३३.	१
उपव्ये पुनर्गो यन्तु	२.	२४.	६
उपमितां प्रतिमिता	९.	३.	१
उप मौदुम्नरो मणिः	१०.	३१.	७
उप श्रेष्ठ न आशिषो	४.	२५.	७
उपव्यसे ह्यव्ये सीदता	११.	१.	१२
उप आसपृष्टिवीमुत	६.	१२६.	१
उप सर्पं धातरे भूमि	१८.	३.	४९
उप स्तुमीहि प्रथय	१२.	३.	३७
उप स्तुमीहि बल्लज	१४.	२.	२३
उपस्वास्ते भनमीश	१२.	१.	६२
उप इरति प्रति	९.	६(५).	९
उप इरति इवीण्या	९.	६(३).	३
उपह्वं विवृन्तं	११.	७.	१५
उपहृता इह गाव	७.	६२.	५
उपहृता नः पितरः	१८.	३.	४५
उपहृता सूरिधनाः	७.	६२.	४
उपहृतो मे गोपा	१५.	२.	३
उपहृतो नापस्वति	१.	१.	७
उपहृतो सशुर्गो	६.	१४०.	३
उप ह्ये सुदुयं	७.	७७.	७
	९.	१०.	४
उपावसृज तन्वा सनअन्	५.	१२.	१०
उपास्तगोरकरो लोक	१२.	३.	३८
उपास्मान्पाणो ह्ययता	१५.	५८.	२

उपाहृतमनुजुचं निरुता	१०.	१.	१९
उपेहोपपर्यनास्मिन्	९.	४	२३
उपेनं रिश्वरुपाः सर्वरुपाः	९.	७	२६
उपो ते बध्वे बद्धानि	१३.	४(४).	१७
उपोत्तमेभ्यः स्वादा	१९.	२२.	११
उपोद्दध सतृहध	३.	२४.	७
उभयं शृण्वन्न न	२०.	११३	१
उभयोपप्रभं नामास्मा	१०.	३८.	३
उमा शिग्ययुर्न परः	७.	४५.	१
उभास्मां देव सवितः	६.	१०.	३
उभावन्तो समर्पसि	१३.	२.	१३
उमे पमती उभयांश्च	१२.	३.	६
उभोमयाविजुष धेहि	८.	३.	२
उयं यकांशलोकका	२०.	१३०.	२०
उरं नो लोकमनु नेपि	१०	१५.	४
उरुः कोशो वसुधान	११.	२.	११
उरुः वृषुः सुभूर्भुवः	१३.	४(६).	१
उरुः श्रमस्व मदता	११.	१.	१०
उरुमूलाया दृष्टिता	५.	१३.	८
उरुम्वसामोर्वोद्भा	५.	२७.	८
उरुम्वचा नो महिषः	५.	३.	८
उरुणसावसुदुवा	१८.	२.	१३
उर्वश्च मा चमसश्च	१६.	३.	३
उर्वीपसन्परिधयो	१३.	१.	४६
उरुक्पातुं शृष्टुर्गुक्पातुं	८.	४.	२२
उरुसले मुसले यश्च	१०.	९.	२३
उवे मम्य मुलामिके	२०.	१२६.	७
उवातीः कन्वला इमाः	१४.	२.	५२
उवान्तस्त्वेषीममुशान्तः	१८.	१.	५६
उवान्ति वा ते अमृतास्त	१८.	१.	३
उवसे नः परि देहि	१९.	५७.	७
उवस्पतिर्वाचस्पतिना	१६.	९.	६
उवाः पुंश्चकी मघो	१५.	२.	१३
उवा अप स्वसुस्तमः	१९.	१२.	१
उवा देवी याचा संविदाना	१६.	६.	५
उपो यस्मादुव्यन्वा	१६.	६.	२
उद्गा यस्व प्रवाहणो	६०.	१२७.	२
उज्जती शशीवस्तव	२०.	३३.	३
ऊर्ध्व्यां ते भरीयद्भवां	२.	३३.	५
	२०.	९६.	२१

ऊरू पादावष्टीवन्तो	११.	८.	१४
ऊर्गे विप्रद्वसुनि	७.	६२.	१
ऊर्गे एहि स्वध एहि	८.	१०(२).	४
ऊर्गमस्मा ऊर्गैस्वती	२.	२०	५
ऊर्गैस्वती पयस्वती	९.	३.	१६
ऊर्गां च या एष स्काति	९.	६(३).	३
ऊर्गे त्या मलाप त्या	१०.	३७.	३
ऊर्गे भागो निहितो	११.	१.	१५
ऊर्गे भागो य इमं	१८	४.	५४
ऊर्षं भस्मत्पुद्गं	१०.	८.	१४
ऊर्षः सुषेण नागार	११.	४.	२५
ऊर्षस्तिष्ठतु रक्षन्	१५.	४६.	२
ऊर्षस्तिष्ठा न ऊतये	२०.	४५.	३
ऊर्ष्या अय्य समिधो	५.	२७.	१
ऊर्ष्या दिग्वृहस्पति	४.	२७.	६
ऊर्ष्या यस्थामतिर्भा	७.	१५.	२
ऊर्ष्यां त्वा दिशि ध्रुव	१८.	३.	३५
ऊर्ष्यां दिशः शालाया	९.	३.	३०
ऊर्ष्यै त्वा विशे	१२.	३.	६०
ऊर्ष्यो नु सृष्टास्तिर्यङ्	१०.	२.	२८
ऊर्ष्यो निन्दुरुदवद्	१०.	१०.	१५
ऊर्ष्यो रोहितो भवि	१३.	१.	११
ऊर्षोरोजो नक्षत्रोर्जवः	१५.	६०.	२
ऊर्ध्वसाम धनुर्गच्छेष्ट	११.	७.	५
ऊर्ध्वसामाभ्यामभिहितौ	१४.	१.	११
ऊर्ध्वं साम यगाम्हे	७.	५६.	१
ऊर्ध्वं साम यद्व्राह्मं	७.	५७.	१
ऊर्ध्वः पदं भाद्रया	९.	१०.	१५
ऊर्ध्वः प्राश्नस्तन्त्रयो	१५.	३.	६
ऊर्ध्वः सामानि चन्द्रांसि	११.	७.	२४
ऊर्ध्वं धै धै स त्वात्रां	१५.	६.	९
ऊर्ध्वा कपोतं युदत	६.	२८.	१
ऊर्ध्वा कुम्भीमज्यघ्नौ	९.	५.	५
ऊर्ध्वा कुम्भ्यधिहिता	११.	३(१).	१४
ऊर्ध्वो भक्षरे परमे	९.	१०.	१८
ऊर्ध्वीपी बन्नी वृषभ	२०.	१२.	७
ऊर्ध्वद्वयमिव संनयन्	१५.	४५.	१
ऊर्ध्वं शंसन्त क्रतु	२०.	९१.	२
ऊर्ध्वं सत्यं तपो धातुं	११.	७.	१७
ऊर्ध्वं हस्तावनेज्जं	११.	३(१).	१५

क्रतवः पत्तर भारताः	११	३१(१)	१७
क्रतवस्तपश्चक्रता	१०.	६.	१८
क्रतस्य च वै स	१५.	६.	१
क्रतस्य पन्थाभ्तु तिष्ठ	८.	५.	१३
क्रतस्य पन्थाभ्तु पश्य	१८.	४.	३
क्रतस्यतेनादित्या	६.	११४.	२
क्रतावान् वैश्वानर	६.	३६.	
क्रतुमिष्टान् वैरायुषं	५.	२८.	१३
	१५.	३७.	४
क्रतुभ्यद्भतिवेभ्यो माद्रयः	३.	१०.	१०
क्रतुनां च वै स आर्तयानां	१५.	६.	१८
क्रतुन्वम् क्रतुपती	११.	६.	१७
क्रतुन्पज क्रतुपती	३.	१०.	५
क्रतेन गुप्त क्रतुभिश्च	१७.	१.	२५
क्रतेन तष्टा मनसा	११.	१.	२३
क्रतेन स्पृणामधि रोह	३.	१२.	५
क्रतयश्चो योनिं य	५.	१.	१
क्रतुरसि बगच्छन्दा	६.	४८.	२
क्रतिभ्यः स्वाहा	१५.	२२.	१४
क्रीणां मस्तरोसि	१६.	२.	६
क्रीरी षोषप्रतीनोधाव	५.	३०.	१०
एकं पादं नोत्तिदति	११.	४.	२१
एकं रजस एवा परी	५.	११.	६
एकचक्रं वर्तत एकनेमि	१०.	८.	७
एकपदी द्विपदी सा	१३.	१.	४२
एकपाद् चतुष्पाचक्रे	१३.	३.	२५
एकपाद् दिपाद्	१३.	२.	२७
एकया च द्वाभिश्च	७.	४.	१
एकरात्रो द्विपञ्चः	११.	७.	१०
एकर्वेभ्यः स्वाहा	१५.	२३.	२०
एकशतं सा जमता	५.	१८.	१२
एकशतं लक्ष्म्यो मर्त्यस्य	७.	१२०.	३
एकशतं विष्कन्धानि	३.	५.	६
एका च मे दश च	५.	१५.	१
एकादशर्वेभ्यः स्वाहा	१५.	२३.	८
एकानृचेभ्यः स्वाहा	१५.	२३.	२२
एकाष्टया तपसा	३.	१०.	१२
एकैकपया सृष्टया	३.	२८.	१
एको गौरेक एवक्रुरेक	८.	५.	२६
एकौनर्विंशतिः स्वाहा	१५.	२३.	१६

एको यानामसि	४	३१	४
एको वो देवोप्यतिष्ठत्	३	१२.	४
एकदेशद्वयार्थं	४.	०	४
एतं वृच्छं वृद्धं वृच्छं	२०.	१३०.	५
एतं मार्गं परि ददामि	६	१२२.	१
एतं यो युवानं प्रति	१.	४.	२४
एतं सद्यस्या परि	६.	१२३.	१
एत उ त्थे पतयन्ति	८.	४.	२०
एतसे तत स्वाधा	१८	०.	७७
एतसे ततामद	१८.	४.	७६
एतसे देवः सयिता	१८.	४.	३१
एतसे प्रततामद	३८.	४.	७५
एतत्ता वासः प्रथमं	१८.	२.	५७
एतत्ता रोह वप	१८.	३.	७३
एत देवा दक्षिणतः	११.	६.	१८
एतद्धि शृणु मे वचो	१०.	१.	२८
एतद्वा उ स्वादीयो	१.	६(३).	०.
एतद्दे प्रपत्य विष्टत्	११.	३(३).	१
एतद्दे विश्वरूपं	१.	७.	२५
एतद्दो व्योतिः पितर	१.	५.	११
एतद्दो प्राणना हवि	१२.	४.	४८
एतमिष्यं समाहितं	१०.	६.	३५
एतस्मादां ओदनापं	११.	३(३).	३
एता अथा आ स्ववन्ते	२०.	१२०.	१
एता एना व्याकरं	७.	१२०.	४
एता देवसेनाः सूर्यकृतवः	१.	२१.	२१
एतास्ते अग्रे समिधः	५.	२०.	१४
एतास्ते अग्रे समिध	१०.	६४.	४
एतास्ते असां धेनवः	१८.	४.	३३
एतास्वाशेषं यन्तु	१.	५.	१५
एतु तिघः परावत	६.	७५.	३
एते अस्मिन्देवा एकवृत्तो	१३.	७(१).	१३
एते त इन्द्र जन्तवो	७.	५६.	६
एते वै विषाधाप्रिया	१.	६(६).	६
एते स्तोमा मरां वृत्तम	००.	३७.	१०
एतो चिन्द्रं स्तवाम	२०.	६५.	१
एतो प्रावाणौ सयुवा	१३.	१.	०
एदं बहिरमदो मेध्यो	१८	३.	५०
एदु मध्यो मदन्तः	२०.	६८	०
एयोस्तेष्विषीय समिदसि	७.	५३	

एवभिपक्षिका हवि	२०	१२०	११
एना न्यामं परिपस्वजाना.	४	८.	७
एनीर्घांना हस्तिभिः	१८.	४.	३४
एन्द्र नो गधि मियः	२०.	६४.	१
एन्द्रवाहो नृपतिं वच	२०.	१४	३
एन्द्र सानसि रयि	२०.	७०.	१७
एन्देका श्येन्येका	६.	८३.	२
एभिर्भुभिः सुमना	२०.	२१.	४
एमं पन्यामल्क्षाम	१४.	२.	८
एमं भव ग्रामे अग्रेषु	४.	२२.	२
एमं यामनुमतिर्ब्रह्माम	७.	२१.	५
एमां कुमास्तस्य	३.	१२.	७
एमा अगुयोपितः	११.	१.	१४
एमागुमात्रे भर	२०.	६८.	७
एमेनं सृजता सुते	२०.	७१.	८
एयमगन्दक्षिणा	१८.	४.	५०
एयमगन्धोपघांनां	४.	३७.	६
एयमगन्धत्किमा	२.	३०.	५
एयमगन्धर्दिषा	५.	२६.	६
एता ते हारियोजना	२०.	३५.	१६
एता त्वं देव्यम्ये	१२.	५(७).	४
एवा नूनमुप स्तुति	२०.	६६.	२
एवानेवाय सा गरत्	१६.	७.	४
एवा पतिं क्षीणस्तवं	२०.	१४.	४
एवा पाहि प्रजया	२०.	८.	१
एवा पित्रे विश्वदेवाय	२०.	८८.	६
एवा ब्रह्मन्द्ददिवो	५.	२.	०.
	२०.	१०७.	१२
एवा रातिस्तुवीमय	२०.	६०.	२
एवा हि ते विभूतय	२०.	६०.	५
	२०.	७१.	५
एवा तसि वीरपुरेवा	२०.	६०.	१
एवा क्षस्य क्षम्या	२०.	६०.	६
	२०.	७१.	६
एवा दम्य वृत्ता	२०.	६०.	४
	२०.	७१.	४
एवंदिन्द्रं वृषणं	२०.	१२.	६
एवंरापागपरे सन्तु	२०.	५४.	७
एवो वस्मचिन्ते	६	८४.	३
एदं १५ १५ १५	२०.	१२७.	३

द्वय ते यशो यशपते	७. १०२	६
द्वय दशानां वितता	४. ३४	१
द्वय वा अतिथि	९. ६(३)	७
द्वय न्य ते तन्यो	२०. ६७	६
द्वया ते कुलया राजन्	१. १४.	३
द्वया ते राजन्मन्या	१. १४.	२
द्वया त्वयां पुरमे	१२. ३	५१
द्वया पदान्तसं क्षिणाति	३. २८	२
द्वयामहं समासीनानां	७. १३.	३
द्वयामहमायुधा सं	३. १९.	५
द्वया सनदीं सनमेव	१०. ८.	३०
द्वय धनु पशवो ये	२. २६.	१
द्वय यातु यन्मः सोमो	६. ७३.	१
द्वहि जीवं आयमाणं	४. ९.	१
द्वयमानमा तिष्ठत्सा	२. १३.	४
द्वेष्ट देवक्रायमाणः	१९. ३९.	१
द्वेष्ट प्राप्य द्वेष्ट मन	५. ३०.	२३
द्वेष्टं निष्कामो गच्छति	१५. ११.	२१
द्वेष्टं धियं गच्छति	१५. ११.	७
द्वेष्टं ह्य गच्छति	१५. १०.	८
द्वेष्टं वशो गच्छति	१५. ११.	९
द्वेष्टं शत्रु गच्छत्येवं	१५. ७.	५
द्वेष्टमासो गच्छत्येवं	१५. ७.	३
द्वेष्टमिन्द्रियं गच्छती	१५. १०.	१०
द्वेष्टान्दतामिन्द्राग्नी	६. १०४.	३
द्वेष्टाग्ने पावमानं	३१. ७.	६
द्वेष्टाग्ने यमं न हृलं	८. ५.	१९
द्वेष्टिष्ठे सत्यं	२०. १३.	४
द्वेषां यद्गमुत यषो	१. ९.	४
द्वेषु नष्टा हृषानिनं	६. ६७.	३
द्वेषो अस्व मूत्रयन्त	५. २२.	५
द्वेषो वित्तस्वार्थं सध्या	१८. १.	१
द्वेषोऽथ तेजश्च सहश्च	१२. ५(३).	१
द्वेषोऽस्तदस्व तिलिप	२०. १०७.	२
द्वेषोऽस्योदो मे	२. १७.	१
द्वेषो भाषः कर्मण्या	६. २३.	२
द्वेषो मे० इन्द्रश्चाग्निश्च	५. २३.	१
द्वेषो मे० इन्द्रश्चाग्निश्च	६. ९४.	३
द्वेषोऽन पशोऽनं प्रासीन्	११. ३(१).	३१
द्वेषोऽनेन यशवच.	११. ३(१).	१९

द्वेषो दर्श सपशान्मे	१९. २९.	७
द्वेषोऽपयो भूतभय	११. १.	२०
द्वेषोऽनीनामहं हृष	१०. ४.	२१
द्वेषोऽवीभिन्नादीभि	१५. १४.	१२
द्वेषोऽधीष रघन्तरेण	८. १०(२).	७
द्वेषोऽधीरेवासं रघन्तरे	८. १०(२).	९
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१२. ५(६).	८
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१२. ३१.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १२०.	४
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	७. १०९.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१०. २.	६
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	३. २९.	७
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५३.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५७.	११
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १३२.	८
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १३२.	९
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१८. ३.	१५
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १३८.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १०.	२
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५९.	७
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५२.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५७.	१६
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १२७.	९
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१०. २.	४
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१२. ४.	४३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	८. ९.	२०
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	५. ११.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१०. ७.	३७
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ६३.	५
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ७६.	४
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५०.	२
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. २७.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. ५०.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १३७.	२
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	११. ३(१).	६
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १२४.	१
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	४. ७.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	१९. ३१.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	२०. १३२.	३
द्वेषोऽन्ती समोपन्ती	८.	८.

कणां आविचित्र्यवीद्	१३.	१.
कशोकस्य विनाकस्य	३	१.
कर्पेदेनं व चीनं	११.	१३.
कन्याणि सर्वविदे मा	६.	१०७.
कविर्न निष्यं विद्यानि	२०.	७७.
कन्यपत्त्वाममृजत	८.	५.
कन्यपस्य चक्षुरसि	४.	२०
कस्तं प्र वेद क उ तं	१.	१.
कस्ते मद इन्द्र एतयो	२०.	७६.
कस्त्वा सत्यो मदानां	२०.	१२४.
कस्मादद्वादीप्यते	१०.	७.
कस्माच्च गुल्फावधरा	१०.	२.
कस्मिन्नङ्गे तपो अस्याधि	१०.	७.
कस्मिन्नङ्गे तिष्ठति	१०.	७
कस्ये क्षुभाना भति	१८.	३.
कामस्तदग्रे लभयतंत	१९.	१२
कामस्येन्द्रस्य यत्नस्य	१.	२.
कामेन मा काम आगन्	१९.	५२.
कामो बभे प्रपमो नैनं	१.	२.
कालः प्रजा असृजत	१९.	५३.
कालादापः समभवन्	१९.	५४.
काले तपः काले ज्येष्ठं	१९.	५३.
कालेन यातः पवते	१९.	५४.
काले मनः काले प्राणः	१९.	५३.
कालेयमङ्गिरा देवो	१९.	५४
कालो अग्नो वहति	१९.	५३.
कानो भूतिममृजत	१९.	५३.
कालोभू दिवमश्नयन्	१९.	५३.
कालो यथां तमेरयद्	१९.	५४.
कालो ह भूतं भव्यं च	१९.	५४.
किं ज्ञातास्यदनाथं	१८.	१.
किं सुबाहो स्वदुरे	२०.	१२६.
किं स्वित्तो राजा अशुहे	१८.	१.
किमद्गत्वा मयवन्	२०.	८९.
किमयं त्वां शृपाकपि	२०.	१२६.
किपता स्वस्मः प्र विवेदा	१०.	७.
किन्नासं च पठितं च	१.	२३.
कीर्तिं च वा एष	१.	६(३).
कीर्तिश्च यथाश्च पुनःस्त	१५.	२.
	१५.	२.

कीर्तिश्च यथाश्चाम्मश्च	१३.	४१२०.
कुत कशानुत. त्वाव	११.	८
कुत इन्द्रः पुतः सोमः	११.	८.
कुतस्तो जातो कतमः	८.	१.
कुम्भीका दूयोकाः	१६.	६.
कुलायं कृष्णादिति	२०.	१३२
कुलापेधि कुलायं	१.	३
कुर्वत्तस्य प्र हि यमं	२०.	७८
कुविदङ्गः पचन्तो	२०.	१२५.
कुलाकं पककं पृच्छ	२०.	१३०.
कुहं देवीं सुहृतं	७.	४९.
कुहद्वैवानाममृतस्य	७.	४९.
कृत्वास्य सं शीर्यन्ते	१२.	४.
कुरुत धूमं कृपणः	११.	१.
कृणोमि ते प्राजापत्य	३.	२३.
कृणोमि ते प्राणपानो	८.	२.
कृतं न श्वी वि विनोति	२०.	१७.
कृतं मे दक्षिणे हस्ते	७.	५२.
कृतव्यधनि विष्य	५.	१४.
कृत्याः सन्तु कृत्या	५.	१४.
कृत्याकृतं बलगिनं	५.	३१.
कृत्याकृतो बलगिनो	१०.	१.
कृत्यादृपण एवायमयो	१९.	३४.
कृत्यादृपयं मणिःपयो	५	४
कुत्रिमः कङ्कतः शत	१४.	०
कृतं दर्भं सपत्रात्म्ये	१०	२५
कृष्णं नियानं सद्नाहतस्य	१३.	३
कृष्णं नियानं सद्नाहतस्य	६.	२२
	०	१०
कृष्णाया पुत्रो अर्जुनो	१३.	०
कृतं कृष्णमेकतरे	२०.	२६
	२०	४७
	२०.	६७
केन देवां शतु दिवयति	१०.	०
केन पर्जन्यमन्वेति	१०	०
केन पाप्मी आभूत	१०	१
केन श्रोत्रियमाप्नोति	१०	०
केनापो भव्यतनुत	१०	०
केनामां भूमिमीर्षोत्	१०.	२
केनेयं भूमिर्विहिता	१०	२४

केयलीगद्वाय

केवलीन्द्राय दुदुहे	८.	५	२४
केपत वृत्र उपवृण्य	५.	१३.	५
केपतिन्य कुमारिका	१०.	४.	१४
को भय युक्ते युति	१८.	१	६
को भर्तुन्याः पयः	२०.	१३०.	३
को भयं बहुलिमा	२०.	१३०.	१
को भसिधाः पयः	२०.	१३०.	२
को भस्मिन्नापो व्यदधाद्	१०.	२	११
को भस्मिन्नाणभवयन्	१०.	२.	१३
को भस्मिन्यस्यमदधाद्को	१०.	२.	१४
को भस्मिन्मृगमदधात्	१०.	२.	१३
को भस्मिन्नेतो न्यदधात्	१०.	२.	१७
को भस्मे यासः पर्यदधात्	१०.	२	१५
को भव्य वाह समभरद्	१०.	२	५
को भव्य वेद प्रथम	१८.	१.	७
को भव्या नो हुहो	७.	१०८.	१
को ददर्श प्रथमं आपमान	९.	९.	४
को नु नोः क एककृपि	८.	९.	२५
को वाम्बा कर्तते	२०.	१४३.	३
को विषजो भियुत्वं	८.	९.	१०
कोयं दुहन्ति कलशं	१८.	४.	३०
कोशमिले रजनि	२०.	१३५.	२
क्रन्दत्य ते प्राणाय	१३.	२.	३
क्रमध्यमसिन्धः नाक	४.	१४.	३
क्रत्यादमसिं म द्विणोमि	१२.	२.	८
क्रत्यादमसिं शशमान	१२.	२.	१३
क्रत्यादमसिमिपिनो	१२.	३.	९
क्रत्यादमो रुचिरं	५.	२९.	१०
क्रत्यादनुवर्तयन्	११.	१०.	१८
क्रूरमस्या आससनं	५.	१०.	५
क्रोड आसीमाभिर्शमन्य	९.	४.	१५
क्रोडो ते स्वां पुरोडासा	१०	९.	२५
क्रोयो वृद्धो मन्युपण्डो	९.	७.	१३
कलीयं कृष्योपसिन्धमयो	६.	१३८.	२
कलीय कलीयं त्वार्क	६.	१३८.	३
क भ्रेप्तन्ती सुवती	१०.	७.	३
क भ्रेप्तन्दीप्यत ऊर्ध्वो	१०.	७.	४
क्षार्धनासाः क यन्ति	१०.	७.	५
क्षहन्तं पयस्य	२०.	१२९.	६
क्षेत्रेणो स्वेन सं	२.	६.	४

क्षिप्रं वै तस्य वृच्छन्ति	१२.	५(६)	४
क्षिप्रं वै तस्य वास्तुपु	१२.	५(६)	३
क्षिप्रं वै तस्यादहनं	१२.	५(६).	२
क्षिप्रं वै तस्याहनने	१२.	५(६).	१
क्षीरे मा मन्ये पतनो	५.	२९.	७
क्षुत्कृषिरिग पनिपु	५.	७.	१२
क्षुदेभ्यः स्वाहा	१०	२२	६
	१५.	२३.	२१
क्षुचामारं तुल्याम्भार	४.	१७.	६
क्षुत्पविरीक्षमाण्य	१२.	५(३).	९
क्षुत्पविर्धृत्युर्धत्वा	१२.	५(६).	७
क्षेत्रियात्ता निर्कृत्या	२.	१०.	१
स्वहृदेधिचक्र्यां खरिका	११.	९.	१६
क्षप्यवाह सैमत्वाह	४.	१५.	१५
क्षतः पायं स्यावसा	११.	३(१).	९
ते ध्यस्य खनसः से	१४.	१.	४१
गृणास्तोष गयन्तु	४.	१५	४
गणेभ्यः स्वाहा	१९.	२२.	१६
गन्धर्वान्तरसः सप्तम	८.	८.	१५
गन्धर्वान्तरसो भूमो	११.	६.	४
गन्धार्पिभ्यो मूजवद्भ्यो	५.	२२.	१४
गमन्नस्ये वसन्त्या हि	२०.	९४.	५
गमं ते मित्रावरुणौ	५.	२५.	४
गमं घोहं सिनीवालि	५	२५.	३
गमं नु नो जनिता	१८.	१.	५
गमो० वनस्पतीनाम	०.	२५.	७
गमो० हिवयतामुत	६	२५.	३
गायत्रेण प्रति मिमीते	९.	१०.	२
गायत्र्युष्णिगमुष्टु	१९.	२१.	१
गावः सन्तु प्रजाः सन्त्वयो	०.	४.	२०
गावा भगो गाव इन्द्रो	४.	२१.	५
गिर्यग्न्ये पर्वत हिमन्तो	१२.	१.	११
गिरा वज्रो न संभृतः	२०.	४७.	३
	२०.	१३७.	१४
गिरावरागांष्टपु	६.	६०.	१
गिरामिनीं आ वशाय	२.	२५.	४
गिरांरक्षात्रजनानां	२०.	९४.	८
गिर्वर्णः माहि नः सुते	२०.	२.	२
गीभिरुर्ध्वान्कल्पयिता	१३.	१.	५४
गुदा आसन्तिस्त्रीवास्याः	९.	४.	२५

युद्धमेवी युद्धपतिर्भवति	८	१०(?)	३
युद्धाय प्रावाणौ सकृत्तौ	११.	१.	१०
युद्धाभि ते सौमगत्वाय	१४.	१.	१०
गोभिहरेणामति० विश्वाम	२०.	१७	१०
	३०.	९४.	१०
गोभिहरेणामति० विभे	७.	५२.	७
	२०.	८९.	१०
गोभिष्ठा पाटुषभो	१०.	२७.	१
गोन्यो अभोभ्यो नद्यो	०.	३.	१३
गोसर्नि वाचमुदेयं	३	२०	१०
गौत्मीमेर्दाम वत्सं	०	१०.	६
गौरिन्मिमाय सल्लिहान	९.	१०	२१
गौरेव तान्द्वन्यमाना	५	१८	११
ग्रामणीरसि ग्रामनी	१९.	३१.	१२
ग्राहि पाप्मानमति तौ	१२.	३	१८
ग्राणा गृहाः सं सृज्यन्ते	१२.	२.	३०
ग्रीवाभ्यस्त उष्णिह्वाभ्य	२.	३३	२
	२०.	९६.	१८
ग्रीवास्ते कृत्ये पादौ	१०.	१.	२१
ग्रीवास्ते भूमे वर्षाणि	१२.	१.	३६
ग्रीभो हेमन्तः शिशिरो	६.	५५.	४
ग्रीभानेन मासौ दक्षिणाया	१५.	४.	६
ग्रीभौ मासौ गोमारा	१५.	४.	५
घूर्मं समिद्धो भपिना	८.	८.	१७
घर्म इषाभितपन्दनं	१९.	२८.	३
घृतं ते अग्रे दिव्ये	७.	८७.	६
घृतं प्रोक्षन्ती क्षुभगा	१०.	९.	११
घृतमप्सराभ्यो वह	७	१०४	२
घृतस्य गूतिः सप्तमाः	१९.	५८.	१
घृतहन् मनुकृत्या	४.	३४.	६
घृतादुल्लुप्तं मधुना	५.	२८	१४
घृतादुल्लुप्तो भूमिर्हो	१९.	३३.	२
घृतादुल्लुप्तो सदाय	१९.	४६.	६
घृतेन त्वा समुक्षाम्यग्र	१९.	२७.	५
घृतेन सीता मधुना	३.	१७	९
घोरा क्रपयो नभो	२.	३५	३
चक्षुः श्रोत्रं यक्षो	११.	५	२५
चक्षुरसि चक्षुर्मै दा	२.	१७.	६
चक्षुर्मुसलं फाम	११.	३(?)	३
चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि	५.	१३.	४

चक्षुषा हेते मनसो	५.	६.	९.
चतस्रश्च मे नन्वाग्निना	५.	१५.	४
चतस्रो दिवः प्रदिश	१०	११.	२
चतुरः पृथ्वांशतुर्व्या	४.	३४.	७
चतुर्दंष्ट्रान्छयवदतः	११.	९.	१७
चतुर्दंष्ट्रैर्वेभ्यः स्यात्ता	१९.	२३.	११
चतुर्व्या रेतो अभवद्	१०.	१०.	२९
चतुर्वैरो अष्टकृन्वो	११.	२.	९
चतुर्वारं वप्यत वाञ्छन	१९.	४५.	४
चतुर्दंष्ट्रा आग्निप्रश्वातु	११.	७.	१९
चतुष्टयं युज्यत संश्रितान्तं	१०.	२.	३
चतुर्वा पञ्चरात्रः	११.	७	११
चत्वारि मावपरिमिता	९.	१०.	५७
चन्द्रमा क्षप्यन्तस्त	१८.	४०	८९
चन्द्रमा नक्षत्राणामपिपतिः	५.	२४.	१०
चन्द्रमा नक्षत्रैश्चन्द्रमत्	१७.	१९.	४
चन्द्रमा मनसो जातश्चाक्ष	१९.	६.	७
चन्द्र यतो तपस्तेन	२.	२२.	१
चन्द्र यतो तेजस्तेन	२.	२२.	५
चन्द्र यतोर्विस्तेन	२.	२२.	३
चन्द्र यतो शोचिस्तेन	२.	२२.	४
चन्द्र यतो हस्तेन	२.	२२.	२
चरुं पञ्चविलमुलं	११. ३(?)	१८	
चरेदेवा व्रीहयणा	१२	४.	१६
चित्तिरा उपवर्तणं	१४.	१.	६
चित्रं देवानां केतुर्गतीकं	१३.	२.	३४
	२०.	१०७.	१३
चित्रं देवानामुदगादनीकं	१३.	२.	३५
	२०.	१०७.	१४
चित्राभिकल्पान्महिष	१३.	२.	३२
चित्राणि साकं दिवि	१९.	७.	१
चैतो हृदयं यदुल्लेधा	९.	७.	११
च्युता चेयं हृदयच्युता	९.	२.	१५
छन्दश्चक्षो उपसा	८.	९.	१२
छन्दांसि यो मरुतः	५.	२६.	५
छिनत्सपत्य पितृबन्धु	१२. ५(?)	५	
छिन्धि दर्मं सप्तजान्मे	१९.	२८.	६
छिन्ध्या छिन्धि प्र	१२. ५(?)	५	
जगता सिन्धुं दिव्यत्कमा	९.	१०.	३
जङ्घिहोत्रि गङ्घिहो	१९.	३४.	१

जज्ञिषो ऽम्मादिशारा	८.	४.	५
अशानः स्तोमः सहासे	००	८७.	३
अणं विध्वनी यदुषा	१२	१.	४५
अनादिध्वनीनान्	७.	४६.	१
अनाद्य चिय ईवन	२०.	१०.	२
अणि वि प्रसि हर्षासि	१२	३.	२३
अनिपसित नापद्रवः	१८	२.	७२
अणं सु गच्छ परि	१९.	३४.	५
अपयुजः प्रथम उक्षिपा	१	१२.	१
अपयं त्वा परि दहामि	३.	११.	७
अपस्ते अर्षचिहितो	६.	१२.	२
अहि त्वं काम मम ये	५.	५.	१०
अहि दर्भ सपन्नान्ते	१५.	२९.	९
आम्रदुष्यन्त्यं स्वामे	१६.	६.	९
आतपेदो नि वर्तय	६	७७.	३
आतो व्यस्यत्पित्रो	२०.	३४.	१६
आगीत स्मैर्न परमे	६.	१२३.	२
आपमानाभि आपते	१२.	४.	१०
आपा इदो अम्सरसो	४.	३७.	१२
आलपेष्वाभि पिबत	६.	५७.	२
जितमस्माक० मभ्यक्षां	१६.	९.	१
जितमस्माक० मभ्यक्षां० इदमह	१०.	५.	३६
जितमस्माक० मृतमस्माक०	१६.	८	१
	१६.	८.	३०
जितमस्माक० स आहिरस्तानां	१६.	८	१५
जितमस्माक० स आचर्षणानां	१६.	८.	१७
जितमस्माक० स आर्तवानां	१६.	८.	२१
जितमस्माक० स आर्षेयाणां	१६.	८.	१३
जितमस्माक० स इन्द्राग्रयोः	१६	८.	२७
जितमस्माक० स ऋतूनां	१६.	८.	२०
जितमस्माक० स ऋषीनां	१६.	८.	१२
जितमस्माक० स देवजानीनां	१६.	८.	९
जितमस्माक० स द्यावाभृथिन्यो	१६.	८.	२६
जितमस्माक० स निर्ऋत्या	१६	८.	५
जितमस्माक० स निर्ऋत्याः	१६.	८	७
जितमस्माक० स परामृत्या	१६	८	८
जितमस्माक० स प्रजापतेः	१६	८.	११
जितमस्माक० स बृहस्पतेः	१६	८.	१०
जितमस्माक० स मासानां	१६	८.	२२
जितमस्माक० स मित्रावरुणयोः	१६	८.	२८

जितमस्माक० स रातो	१९.	८.	२९
जितमस्माक० स वनस्पतीनां	१६	८	१८
जितमस्माक० स मानस्पत्यानां	१६.	८.	१९
जितमस्माक० सोमिहिरतां	१६	८.	१४
जितमस्माक० सोमर्षणां	१६.	८.	१९
जितमस्माक० सोमृत्याः	१६	८	६
जितमस्माक० सोमर्षासानां	१६	८.	२३
जितमस्माक० सोमोपप्रयोः	१६.		२४
जितमस्माक० साहोः	१६	८.	२५
शिद्धा ज्या भवति	५.	१८.	८
शिद्धाया अग्ने भः	१.	३४.	२
जीवं द्यन्ति वि नय	१४.	१.	४६
जीवतां ज्योतिरभ्ये	८.	२.	२
जीवलां० भस्मयती	८.	७.	६
जीवतां० व्यापमाणां	८.	२.	६
जीवन्त्या नाम ते माता	१९.	३९.	३
जीवला रथ जीन्यासं	१९.	६९.	४
जीवलापामुः प्र तिर	१२	२.	४५
जीवा रथ जीन्यासं	१९.	६९.	१
जीविभ्यस्ता समुदे	८.	१.	१५
जीवेम शारदः शतम्	१९.	६७.	२
जुष्टो दध्ना अतिथि	७.	७७.	९
जुष्टोपाधार दामुष	१८	४.	५
कृपि पुनर्वो यन्तु	२.	२४.	५
ज्यक्ते परि णो नया	१.	२.	२
ज्याधोपा दुन्दुभयो	५.	२१.	९
ज्यायस्वन्नाधिस्तनो	३.	३०.	५
ज्यायानिमिषतोसि	९.	२.	२३
ज्येष्ठभ्यां जातो विरुतो	६.	११०.	२
ज्योतिष्मतो लोकाश्चरति	९.	६(६).	१४
तं वेम्बिस्था नमस्विन	२०.	९२.	१४
तं अहि तेन मन्दस्य	१६.	७.	१२
तं ते मर्दं वृणीमसि	२०.	६१.	१
तं त्वा पात्रेषु प्राणिनं	२०.	६८.	९
तं त्वा स्वम विम० स त्व	१९.	५७.	४
तं त्वा स्वम विम० स न	१६.	५.	३
	१६.	५.	१०
तं त्वौदनस्य वृच्छामि	११. ३(१).		२२
तं दितिश्चादितिभेदा	१५.	६.	२०
तं घाता मत्पमुद्यत	१०.	६.	२१

तं पुण्यं गन्वं गन्धर्वा	८. १०(५)	८
तं वृच्छन्ती वज्रहस्तं	२०. ३६	-
तं प्रजापतिश्च० पितामहश्च	१५. ६.	२५
तं प्रजापतिश्च० पितामहश्चाप	१५. ७.	२
तं बृहत् रथन्तरं	१५. २.	२
तं भूमिधासिश्चैवध्वयश्च	१५. ६.	२
तं परां प्राहृषा प्रोक्षन्	१५. ६.	११
त यथाप्राप्यं च	१५. २.	१०
तं वक्ता उप तिष्ठन्त्येक	१३. ४(१).	६
तं वर्णयन्तो गतिभि	२०. १.१.	१
तं वां रयं वयमथा	२०. १.४३.	१
तं बृहदा अप सेऽग्नि	५. १५.	५
तं वैरुषं च वैराजं	१५. २.	१६
तं वो दक्षमयुर्तापठं	२०. ९.	१
	२०. ४९.	४
तं वो धिया नयस्या	२०. ३६.	०
तं वो वाजानां पति	२०. ६४.	६
तं वयैतं च मौयमं	१५. २.	२२
तं व्रदा प यदाश्च	१५. ७.	४
तं सभा च समितिश्च	१५. ९.	२
तं सभाप्रोति सृतिभि	१३. ५.	१०
तं सुष्ठुत्या विवासे	२०. ४४.	३
तं हि स्वराजं वृषभं	२०. ११३.	२
तवमन्त्राया वराजानं	५. २२.	१२
तवमन्मूत्रवतो गच्छ	५. २२.	७
तवमन्त्राल वि गद	५. ६२.	६
ततं तन्त्रमन्त्रेके तरन्ति	६. १२२.	२
ततश्चैनमन्त्रया त्रिरुया	११. ३(२).	५
ततश्चैनमन्त्रया प्रतिष्ठया	११. ३(२)	१८
ततश्चैनमन्त्राभ्यां प्राज्ञाभ्यां	२१. ३(२).	१५
ततश्चैनमन्त्राभ्यां प्रपञ्चाभ्यां	११. ३(२).	१६
ततश्चैनमन्त्राभ्यां श्रोत्राभ्यां	१२. ३(२).	२
ततश्चैनमन्त्राभ्यां हस्ताभ्यां	११. ३(२).	१७
ततश्चैनमन्त्राभ्यामक्षीभ्यां	१२. ३(२).	३
ततश्चैनमन्त्राभ्यामष्टीवद्भ्यां	११. ३(२).	१४
ततश्चैनमन्त्राभ्यामङ्गुल्यां	११. ३(२).	१३
ततश्चैनमन्त्रेन धृष्टेन	११. ३(२).	०
ततश्चैनमन्त्रेन सुखेन	११. ३(२).	४
ततश्चैनमन्त्रेन वस्तिना	११. ३(२).	१२
ततश्चैनमन्त्रेन व्यघाता	११. ३(२).	८

ततश्चैनमन्त्रेन शास्त्रा	११. ३(२).	१
ततश्चैनमन्त्रेनोद्वेग	११. ३(२).	११
ततश्चैनमन्त्रेनारसा	११. ३(२).	१०
ततश्चैनमन्त्रे प्राणापाने	११. ३(२).	७
ततश्चैनमन्त्रेर्दन्ते प्राणी	१२. ३(२).	६
ततस्ततामहास्ते मावन्तु	५. २४.	१७
तन्वा अवरे ते मावन्तु	५. २४.	१६
तत्त्वा यामि सुवीर्यं	२०. ९.	३
	२०. ४९.	६
तत्तत्सुख्यं देवत्यं	२०. ११३.	१
तथा तदग्रे कृषु	५. २९.	२
तद्गिराह० पूषा	१६. ९.	२
तद्गिराह० वृत्तपति	८. ५.	५
तद्ग्रे चक्षुः पति धेहि	८. ३	२१
तद्ग्रा चित उक्षिपन्तो	२०. ६१.	३
तद्गुप्ता अग्रे देवा	१६. ६.	११
तद्गुप्त मित्रावरुणा	१९. ११.	६
तद्गिराह भुवनेषु ज्येष्ठ	५. ६.	१
	२०. १०७.	४
तद् पु ते मदत्सुभुजम्	५. १.	५
तदकमभवत्तत्तलाम	१५. १.	३
तद्वा च तवभा सत	८. १०(४).	१६
तद्ग्रा-समगच्छन्त	१०. १०.	१७
तद्यस्मा ग्यं विदुषे	८-१०(२).	१
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्य उज्ज्व	१५. १२.	१
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्य गुहा	१५. १३.	१
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्यश्चतुर्था	१५. १३.	७
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्यस्तुतीया	१५. १३.	५
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्योतिथि	१५. ११.	१
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्यो द्वितीया	१५. १३.	३
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्यो परि	१५. १३.	९
तद्यस्यैवं विद्वान्नात्यो राशो	१७. १०.	१
तद्वा भयवर्णः शिरो	१०. २.	१०
तद्वात उन्मेषापति	२०. १३२.	४
तद्विषं सर्पा उप	८. १०(५).	१६
तद्विष्णोः परपे पदं	७. २७.	७
तद्दे राष्ट्रा द्यवति	५. १९.	८
तद्गो गाय सुते सचा	२०. ७८.	१
तद्वृषात्पय प्रतम्य	५. १२.	२
तन्त्रे वागिन्तन्त्रं	६. ९२.	३

तनुस्तन्या

तनुस्तन्या मे सते	१०.	६१.	१
तन्त्रमेकं युवती	१०.	७.	४२
तन्त्रसुरीपमहूर्तं	५.	२७.	१०
तनो पि कोपो यदि	२०.	३६.	४
तन्नित्रस्य यद्यस्या	२०.	१२३.	२
तन्यं स्वर्गो यद्वा पि	१२.	३.	५४
तपनो अस्मि पिनाषानां	४.	३६	१
तपथैवास्तां० त आसं	११	८.	२
तपथैवास्तां० तपो ह	११.	८.	६
तपमा ये अनाधूम्या	१८.	२.	१६
ततो वां धर्मो नष्टातु	७.	७७.	५
तमाहवनीयश्च गार्हपत्यश्च	१५.	६.	१४
तमितिहासश्च पुराणं	१५.	६.	११
तमिदं निगतं सहः	१३.	४(१).	१२
तमिदं निगतं सहः० य एते	१३.	४(२).	७
तमिन्द्रं जोहवीमि मषवा	२०.	५५.	१
तमिन्द्रं पाजयामसि	२०.	४७.	१
	२०.	१३७.	१२
तमिन्द्रं मदमा गहि	२०.	२४.	२
तमिषं देवता मणि	१०.	६.	२९
तमीमह इन्द्रमस्य	२०.	३६.	३
तसु नः पूर्वे पितरो	२०.	३६.	२
तसु मुदि यो अन्तः	६.	१.	२
तस्युपथ सामानि च	१५.	६.	८
तस्युतं च सत्यं च	१५.	६.	५
तस्युतवश्चार्तवाथ	१५.	६.	१७
तस्यभि श गायत	२०.	६१.	४
	२०.	६२	८
तथापुंदि प्रणुत्ताना	११.	९.	२०
तथाहं शमून्ताक्ष	२.	२७.	५
तथोर्हं परिवृत्यन्त्यो	१०.	७.	४३
तथिर्विचदसतो	१३.	२.	१९
	२०.	४७.	१६
तरी यन्मसु प्रपशु	५.	२७.	६
तर्द है पतङ्ग है	६.	५०.	२
तर्दापते वचापते	६.	५०.	३
तव पतत्रः प्रदिशस्तव	११.	२.	१०
तव च्यौत्रानि यन्नहस्त	२०.	३७.	५
तव त्वादिन्द्रियं वृहत्	२०.	१०६.	१
तव धौरिन्द्र पौंस्यं	२०.	१०९.	२

तप मते नि विरान्ते	४	२५.	३
तवेदं विश्वमभितः	२०.	८७.	६
तस्तुषं न तस्तुषं	५.	१३.	११
तस्मा अभ्रो भवन्	९.	१(५).	६
तस्मा अरे गमाम	१.	५.	३
तस्मा उदीच्या दिशः	१५.	४.	१०
तस्मा उदीच्या दिशो	१५.	५.	८
तस्मा उपन्त्यो	९.	६(५).	४
तस्मा उषा हिङ्गोति	९.	६(५).	१
तस्मा ऊर्ध्वाया दिशः	१५.	४.	१६
तस्मा ऊर्ध्वाया दिशो	१५.	५.	१२
तस्मात्पितृभ्यो मास्तुपमा	८.	१०(३).	४
तस्मापुं निर्भजामो	१६.	८.	२
	१६.	८.	३१
तस्मादथा अजायन्त	१९.	६.	१२
तस्मादेवेभ्योर्धमासे	८.	१०(३).	६
तस्माद्यथात्सर्वद्वतः	१९.	६.	१४
तस्माद्यथात्सर्वद्वत	१९.	६.	१३
तस्माद्गन्तव्यतीनां संवत्सरे	८.	१०(३).	२
तस्मादौ माळणानां	१२.	५(३).	९
तस्मादौ विद्वानुष्य	११.	८.	३२
तस्मान्मनुष्येभ्य उभयपु	८.	१०(३).	८
तस्मिन्दिहिरपये फोरो	१०.	२.	३२
तस्मै घृतं मुरां धन्य	१०.	६.	५
तस्मै दक्षिणाया दिशः	१५.	४.	४
तस्मै दक्षिणाया दिशो	१५.	५.	४
तस्मै ध्रुवाया दिशः	१५.	४.	१३
तस्मै ध्रुवाया दिशो	१५.	५.	१०
तस्मै प्रतीच्या दिशः	१५.	४.	७
तस्मै प्रतीच्या दिशो	१५.	५.	६
तस्मै प्राच्या दिशः	१५.	४.	१
तस्मै प्राच्या दिशो	१५.	५.	१
तस्मै मात्वायासन्दी	१५.	३.	३
तस्मै सर्वेभ्यो अन्तः	१५.	५.	१४
तस्य अनु निमज्जनम्	२०.	१३१.	२
तस्य देववनाः पस्किन्दा	१५.	३.	१०
तस्य श्राशं त्वं चाहि	२.	२७.	७
तस्य धान्यमथ	१५.	१५.	१
	१५.	१८.	१
तस्य० । एकं तत्रेवा	१५.	१७.	१०

तस्य० यदादित्य	१५.	१७.	०.
तस्य० । योस्य चतु	१५.	१९.	६
तस्य० । योस्य चतुर्षोपा	१५.	१९.	४
तस्य० । योस्य चतुर्षो व्यान	१५.	१७.	४
तस्य० । योस्य तृतीयः	१५.	१५.	५
तस्य० । योस्य तृतीयोपा	१५.	१६.	३
तस्य० । योस्य तृतीयो व्यानः	१५.	१७.	३
तस्य० । योस्य त्रितीय	१५.	१५.	५
तस्य० । योस्य द्वितीयोपा	१५.	१६.	३
तस्य० । योस्य द्वितीयो व्यान	१५.	१७.	३
तस्य० । योस्य पञ्चमः	१५.	१५.	७
तस्य० । योस्य पञ्चमोपा	१५.	१६.	५
तस्य० । योस्य पञ्चमो व्यान	१५.	१७.	५
तस्य० । योस्य प्रथमः	१५.	१५.	३
तस्य० । योस्य प्रथमोपा	१५.	१६.	१
तस्य० । योस्य प्रथमो व्यानः	१५.	१७.	५
तस्य० । योस्य षष्ठः	१५.	१५.	८
तस्य० । योस्य षष्ठोपा	१५.	१६.	६
तस्य० । योस्य षष्ठो व्यानः	१५.	१७.	६
तस्य० । योस्य सप्तमः	१५.	१५.	९
तस्य० । योस्य सप्तमोपा	१५.	१६.	७
तस्य० । योस्य सप्तमो व्यानः	१५.	१७.	७
तस्य० । समानमयं	१५.	१७.	८
तस्याः कुबेरो धैश्रवणो	८.	१०(५).	१०
तस्याः सोमो राजा वत्स	८.	१०(४).	१४
तस्या आहननं कृत्वा	१२.	५(५).	१
तस्या इन्द्रो वत्स आसीत्प्रथमः	८.	१०(५).	२
तस्या इन्द्रो वत्स आसीद्	८.	१०(२).	५
तस्या धीमथ यस्तन्तथ	१५.	३.	७
तस्या मनुर्वैवस्वतो	८.	१०(४).	१०
तस्यायू सर्वा नक्षत्रा	१३.	४(३).	७
तस्यामृतस्येमं धलं	८.	७.	२२
तस्यामिवात्य तदेवतायां	१५.	१३.	१४
तस्या यमो राजा वत्स	८.	१०(४).	६
तस्या विरोचनः प्राहादि	८.	१०(४).	२
तस्याध्वजस्य सौर्यवर्चसो	८.	१०(५).	६
तस्यास्तक्षको धैशलेयो	८.	१०(५).	१३
तस्येदं धर्मन्तेजः	१६.	८.	४
	१६.	८.	३३
तस्येमे नय कोशा	१३.	४(१).	१०

तस्येमे सर्वे पानव	३.	५.	३
तस्यैव मन्तो गय	३३.	३३.	३
तस्योदन्त्य इहस्यति	३३.	३(३).	३
तां तिरोपाभिनशना	८.	१०(५).	३
तां देवः सवितायोत्त	८.	१०(५).	३
तां देवमनुष्या अभुय	८.	१०(२).	३
तां देवा अमीमांसत	१०.	४.	४०
तां तिम्रयोत्सोयोत्तरां	८.	१०(५).	३
तां धृतगष्ट मेगवतो	८.	१०(५).	३
तां धृषं छिन्नमा	१४.	२.	३
तां धृषी पैन्योद्योतरां	८.	१०(५).	३
तां बुदस्यतिपाङ्गिस्तो	८.	१०(५).	३
तां मायामनुष्य उप	८.	१०(५).	३
सां मे सदस्त्रादो देवो	४.	२०.	४
तां रजतनाभिः कविरको	८.	१०(५).	३
तां वसुकिः सौर्यवर्चसो	८.	१०(५).	३
तां सर्विनः सत्यसरां	७.	१६.	३
तांस्वं प्र षिट्ठि	१०.	३.	१६
तां स्वधां पितर उप	८.	१०(५).	३
तां ह वरितनः श्वश्रुम्भं	३०.	१३५.	७
ता अत्रादुर्दीर्घावबृमन्	१२.	२.	४१
ता अपः शिवा अपो	१०.	२.	५
ता अर्पन्ति धुधियः	५०.	४८०.	३
ता अत्य नमसा सतः	२०.	३००.	३
ता अस्य धृष्टनायुवः	५०.	३००.	३
ता नः प्रजाः सं दुहतां	१२.	२.	३६
तानथत्य निः शृणीहि	३.	८.	५
तानि कल्पद्रव्यकारी	११.	५.	२६
तानि सर्वाण्यप भ्रामन्ति	१२.	५(२).	५
तान्त्सत्योयाः प्र दह	४.	३६.	१
तावुयं न तावुवं न	५.	१३.	१०
तामन्तको मात्यवोद्योत्तरां	८.	१०(५).	७
तामाददानस्य वल्यगर्वी	१२.	५(१).	५
तामासन्दो मात्य आरोहन्	१५.	३.	९
तामुपादधन्त	८.	१०(२).	३
तामूर्जा देवा उप	८.	१०(५).	४
ताष्टीवीरमे समिध	५.	२०.	१५
ता वणिचं मन्दिनं	२०.	३१.	१
तावदां चक्षुस्तति	१२.	३.	२
तावन्तो अस्य महिमान	१०.	६.	३

तापान्ते मयमर्मा	१३	३५	१६
तासमका हरिद्रिका	२०	१२०	३
तासु त्वान्तर्भरस्या	७	१०	१
तास्ते गश्चन्तु तव	१	१	३८
तिग्ममर्मा विदितं	१	२७	७
तिग्मो विश्रान्तन्त्यं	२३	२	३३
तिग्मिगलेगस्तितात्	७	१०	१
तिग्मिगलेगमम ऊर्ध्व	१०	८	९
तिष्ठानो तिष्ठ पर	१	१७	२
तिष्ठथ मे विद्राघ	५	१५	३
तिष्ठो विद्राघः परमस्यान्त	१०	१०	२८
तिष्ठो विवस्तिथः वृषिर्वि	४	२०	२
तिष्ठो विवस्तिथः वृषिर्वि	१०	२७	३
तिष्ठो विवो भव्यवृषात्	१५	२२	४
तिष्ठो देवीर्महि नः	१	३	७
तिष्ठो माद्वर्तीन्विदन्	५	५	१०
तिष्ठो मात्रा गन्धर्वाणां	३	२४	६
तिष्ठो ह प्रजा भत्यायमा	१०	८	३
तीक्ष्णीयांसः परशो	३	१९	४
तीक्ष्णेनाग्रे वक्षुषा	८	३	९
तीक्ष्णेनवो माद्वर्ता	५	१८	९
तीक्ष्णो रात्रिः विवस्तिथो	१९	३३	४
तीक्ष्णो रात्रिः प्रवतो	१८	४	७
तीक्ष्णमिषयसो	२०	९६	१
तुजेतुभे य उत्तरे	२०	७०	१३
तुभ्यं वातः पवतां	८	१	५
तुभ्यं सुतास्तुभ्यसु	२०	९६	२
तुभ्यमग्रे पर्यवहन	१५	२	१
तुभ्यमारण्याः पशवो	११	२	२४
तुभ्यमेव वरिष्ठ	२	२८	१
तुभ्येन्द्र स्व भोक्ते	२०	२४	८
तुभ्येदिमा सक्ता शू	२०	७३	१
तुण्यवो मनुमन्तं	२०	११९	२
तुराणास्तुराणां	७	५२	२
तुषिर्मीवो वपोरः	२०	५	२
तुषेभ्यः स्वादा	१९	२३	१५
तुषणि प्रातः सोमो	९	७	२२
तुषीरावृता पद्मान्	९	३	१७
तुषीयकं विकृतीयं	५	२५	१
तृतीयभ्यः शतुभ्यः	१९	८	१०

तुभ्यं दुर्भ सपवान्ते	१०	२०	
तुष्टमेतच्छुक्रमपा	१४	१	२०
तुष्टासि दृष्टिका विषा	७	११८	२
तुष्टिकं तुष्टयन्दन	७	११८	१
तुष्ट्यामारं शुद्धामार	४	१७	७
ते कृष्टिकाः सरमार्ग	५	४	१६
ते कृषिं च तर्भ्यं च	८	२०(४)	१०
ते त्वा मदा भमदन्	२०	२१	६
ते त्वा मदा इन्द्र	२०	१२	५
ते त्वा रक्षन्तु ते त्वा	८	१	१४
ते देवभ्य मा वृद्धन्ते	१२	२	५०
ते यराधः न यैवाध	३	६	७
ते यराधः न स्याक	९	२	१२
तेन तमभ्यतिसृजामो	१६	१	५
तेन भूतेन हविषात्परा	२	७८	१
तेनेपिते तेन जातं	१२	५३	५
तेनेन विष्णाम्भूत्येनं	१६	७	१
तेमुष्मि परा वदन्त्य	१६	२	७
तेन्दन्प्रपात्रा मक्ष	५	१७	१
ते वृक्षाः सह तिष्ठति	२०	१२१	११
तेषां न कथनाहोता	९	१६	४
तेषां प्रानाग वद	११	३३	४
तेषां सर्वेषामाशाना	११	९	२६
तेषामासजानामतिथि	९	६२	४
ते सत्येन मनसा गोपति	२०	५१	८
तेस्तथा सर्वैर्गर्भे प्यामि	४	१६	९
तोदी नामासि कन्या	१०	४	२४
तोविलिकलेलयावाय	६	१६	३
त्यसू च वारिष्ठे देवतुनं	७	९०	१
मपु भस्म हस्तिं वर्ण	१०	११	१
मपुः केशिनं कृष्टुष्य	९	१०	२६
मपुः पोर्णकृष्टुष्य	५	७	३
मपुः सुपर्ण उपस्य	१०	४	५
मपुः सुपर्णासिहता	१०	२८	८
मपुः सिहतादेवतास्त्रीणि	१०	२७	१०
मपुः सिहतादेवतास्त्रीणि	१९	२३	१०
मपुः दाहः आश्रमस्य	४	५	८
मपुः शोकाः संमिता	१२	३	२०
मपुः शोकाः संमिता	७	११	१
मपुः नो भवविषाम्यो	२३	३	

प्रायन्तामिमं देवाभ्यायन्तां	४. १३. ४	त्वं नो मेघे प्रथमा	६. १०. १
प्रायन्तामिमं पुरुषं	८. ७. २	त्वं भूमिमत्येव्योगसा	१०. ३३. ३
प्रायमाणे पिश्वशिते मः	६. १०७. २	त्वं मणीनामधिषा	१९. ३१. ११
निश्वत्सामा वि शत्रति	६. ३१. ३	त्वं रक्षसे प्रदिशश्च	१७. १. १६
	२०. ४८. ६	त्वं बर्मासि समप्रः	२०. १८. ६
विः शम्भुम्पो भद्रिरेभ्य	१९. ३०. ५	त्वं पीरुषां श्रुतमा	६. १३८. १
निकुतुकेभिः पर्वते	१८. २. ६	त्वं वृषास्तु मयवज्रं	२०. १२८. १३
निकुतुकेषु चेतनं	२०. ११०. ३	त्वं सिन्धूखासृशो	२०. ९५. ३
निकुतुकेषु महिषो	२०. ९५. १	त्वं सुतस्य पीतये	२०. ६९. ४
विते देवा भद्रय	६. ११३. १	त्वं स्त्री त्वं पुमानसि	१०. ८. २७
विभिः पद्धिर्गमिरोहत्	१९. ६. २	त्वं ह त्वत्समम्पो	२०. १३७. १०
विश्वतुधानः प्रसिति	८. ३. ११	त्वं ह त्वदप्रतिमानमोषो	२०. १३७. ११
विशीर्षाणि निकुतुं	५. २३. ९	त्वं ह त्वदिन्द्र कुत्स	२०. ३७. २
मिषन्ते तमसा त्वमभिना	११. १०. १९	त्वं हि नः पिता पत्तो	२०. १०८. २
मिषु पात्रेषु तं सोममा	१०. १०. १२	त्वं हि मन्वो भूमिभूत्वोष्माः	४. ३२. ४
त्रिधा देवा अन्ननयन्	१९. ३४. ६	त्वं हि विश्वतोमुख	४. ३३. ६
ग्रीणि च्छन्दांसि कवयो	१८. १. १७	त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र	२०. ६७. ३
ग्रीणि ते कुष्ठ नामानि	१९. ३९. २	त्वं हि स्तोमवर्धन	२०. २९. १
ग्रीणि पदानि स्त्रो	२८. ३. ४०	त्वं बाहु वरुण बवीषि	५. ११. ७
ग्रीणि पदा वि चक्रमे	७. २७. ५	त्वं बाहु वरुण स्वधा	५. ११. ५
ग्रीणि वै वशात्रातानि	१२. ४. ४७	त्वच्चातारुपि चरन्ति	१२. १. १५
ग्रीणुष्टृष्ट नामानि	२०. १३२. १३	त्वमग ईदितो ज्ञातवेदो	१८. ३. ४२
ग्रीणाकांसीन्तसमुद्रां	१९. २७. ४	त्वमग्रे क्रतुभिः क्रतुभि	१३. ३. २३
मेघा ज्ञातं जन्मनेदं	५. २८. ६	त्वमग्रे यातुधानासुप	१. ७. ७
मेघा भागो निहितो	११. १. ५	त्वमग्रे वतपा मसि	१९. ५२. १
प्र्यायुषं बभ्रुमेः कवयपस्य	५. २८. ७	त्वमसि सहस्रानोहमस्मि	१९. ३२. ५
त्वं कवजमुत पर्णयं	२०. २१. ८	त्वमस्यावपनी कनाना	१२. १. ६१
त्वं काम सहसासि	१९. ५२. २	त्वमाविष सुश्रवसं	२०. २१. १०
त्वं तमिन्द्र पर्वतं	२०. १५. ६	त्वमिन्द्र कपोताय	२०. १३५. १२
त्वं त्वं त्वं पर्येन्युत्सं	१७. १. २५	त्वमिन्द्र मर्तृर्दिव्यभि	२०. १०५. १
त्वं त्वमहर्षया उपस्तुतः	२०. ३०. ५	त्वमिन्द्र बलादधि	२०. ९३. ५
त्वं दाता प्रथमो रावसा	२०. १०४. ४	त्वमिन्द्र शर्मणिणा	२०. १३५. ११
त्वं धृष्णो धृषता वीत	२०. ३७. ३	त्वमिन्द्र सवोपसमर्क	२०. ९३. ७
त्वं न इन्द्र महते	१७. १. ०	त्वमिन्द्रस्त्वं महेन्द्रस्त्वं	१७. १. १८
त्वं न इन्द्रा भरे जोषो	२०. १०८. १	त्वमिन्द्राभिपन्नः श्रवस्यु	६. ९८. २
त्वं न इन्द्रोतिभिः	१७. १. १०	त्वमिन्द्रा पुनूत विश्व	१९. ५५. ६
त्वं दुर्निर्गमो देव	२०. ३७. ४	त्वमिन्द्राभिमूर्त्ति	२०. ६२. ६
त्वं नो अग्रे अग्निं	३. २०. ५		२०. ९३. ८
त्वं नो अग्रे भद्रा	८. ३. १९	तमिन्द्रासि विश्वजित	१७. १. ११
त्वं नो अमसस्तत	६. ७९. २	त्वमिन्द्रासि हनहा	२०. ९३. ६

त्वमीति	२	२८.	३
त्वमीति शुक्लानामिन्द्र	५०	१३.	३
त्वमेवं अनारो द्विदश	२०.	२१.	१.
त्वमेवं शशीस्त्वामो	११.	३(१).	२७
त्वया पूर्ववर्षाणो	४.	३७.	१
त्वया प्रमूर्णं धृति	१२	१(६).	१५
त्वया भव्यो सख्य	४.	३१	१
त्वया वयं शाश्वते	५.	२.	५
	२०.	१०७.	८
त्वया वयमस्तरो	४.	३७.	२
त्वयि यत्र वसामसि	१९.	४७.	१.
त्वष्टः श्रेष्ठेन क्रमेणास्मा	११.	२१.	११
त्वष्टा वासामजनय	१	७.	३
त्वष्टा दुहिने० कृणोति	१८.	१.	५३
त्वष्टा दुहिने० युनत्तीदं	३	३१	५
त्वष्टा मे दैव्यं वचः	६.	४.	१
त्वष्टा युनक्तु मह्यं	५	२६.	८
त्वष्टा वासो ज्यध्याच्युर्भ	१४	१०.	५३
त्वां बन्ध ममसत्येचिन्द्र	२०.	८९.	४
त्वां विंशो वृक्षां राज्याय	३.	४.	२
त्वां विष्णुर्हन्त्यस्यो	२०.	१०६.	३
त्वां शुष्मिन्पुरुहूत	२०.	१०८.	३
त्वां सुतस्य पीतये	२०.	२४.	९
त्वां स्तोमा भवीष्टुचन्	२०.	६९.	६
त्वामेव वृणते मारुणा	२.	६.	३
त्वामाहर्देववर्षं त्वां	१९.	३०.	३
त्वामिन्द्रि हवामहे	२०.	५८.	१
त्वामिन्द्र मारुणा	१७.	१.	१४
त्वामुग्रमनसे चरणी	२०.	८०.	२
त्वाम्रेणाहं वषसा वि	७.	७८.	३
त्वे प्रतुमपि धृञ्चन्ति	५.	२	३
	२०.	१०७	६
त्वेपस्ते धूम ऊर्णोतु	१८.	४.	५९
दक्षिणा दिगिन्द्रोयिन	३.	२७.	२
दक्षिणां दिशमभि	१२.	३.	८
दक्षिणायां त्वा दिशि	१८.	३.	२१
दक्षिणाया दिशः पान्थया	९.	३.	२६
दक्षिणायां त्वा दिश	११.	३.	५६
दण्डं हस्तादादानी	१८.	३.	५९

दवागीत्येव मूपादनु	१२.	४.	१
ददाम्यस्मा भवस्तान	१८.	२.	३७
दर्शितं भगं वरुणो	५.	१३.	१
दधिभ्रान्तो अक्रान्ति	२०.	१३७.	३
दधित्वा जडरे सुतं	२०.	१.	५
दधुना देवः सविता	७.	१५.	४
दर्भः शोचिस्तृणक	१०.	४.	२
दर्भेण त्वं कृणवद्दीर्घाणि	१९.	३३.	५
दर्भेण देवजातेन दिवि	१९.	३२.	७
दशैव सा धातुधाना	४.	२०.	६
दर्शोति दर्शतोति	७.	८६.	४
दश च मे दाते च	५.	१५.	१०
दशार्च्यम् त्याहा	१९.	२३.	७
दशारुहं गुह्यं	२.	९.	१
दश साकमज्जयन्त	११.	८.	३
दह दर्भं सपश्यान्मे	१९.	२९.	८
दाना धृगो न वारण.	२०.	५३.	२
	२०.	५७.	१२
दिक्षु चन्द्राय समनमन्	४.	३९.	७
दितिः शर्पमादितिः	११.	३(१).	४
दितेः पुत्राणामदिते	७.	८.	१
दितेश्च ये सोदिते	१५.	६.	२१
दिवं च रोह धृमिवी	१३.	१.	३४
दिवं धृमिवीमन्वन्तर्गि	३.	२१.	७
दिवं धूमो नक्षत्राणि	११.	६.	१०
दिवस्पृयिभ्यः पर्यन्त	१९.	३.	१
दिवस्पृयिभ्यः पर्योज	६.	१२५.	२
दिवस्पृयिभ्यः सन्तरिक्षात्	९.	१.	१
दिवस्ता पातु हरितं	५.	२८.	९
दिवस्पृष्टे धावमानं	१३.	२.	३७
दिवा सा नक्तं पतमो	५.	२९.	९
दिवि जातः समुद्रजः	४.	१०.	४
दिवि ते तृन्मोषे	१९.	३२.	३
दिवि त्वानिर्धारयन्	१३.	२.	१२
दिवि न केतुरधि धायि	२०.	३०.	४
दिवि स्पृष्टो यजतः	२.	२.	२
दिवे चरन्ते नक्षत्रेभ्यः	६.	१०.	३
दिवे स्वाहा	५.	९.	१
	५.	९.	५

दिवो नु मां वृद्धतो	१	१२४.	१
दिवा मादित्या रक्षन्	१९.	१६.	२
	१९.	२७.	१५
दिवो मूलमपनतं	२.	७.	३
दिवो त्रिम्य ऋत वा	७	२७	२
दिव्यं सुपर्णं पयसं	७	४०.	१
दिव्यस्य सुपर्णस्य	४.	२०.	३
दिव्यादित्याप समग्रम्	४	३९.	५
दिवो गन्धर्वो भुवनस्य	२.	५.	१
दिवाभ्यतस्रोभ्यतो	८.	८.	२२
दिवा भ्रान्तां स्वारयन्त	१३	२.	२
दिशो क्योतिष्पतीरभ्यासो	१०.	५.	३१
दिशोदिशः शालाया	९	३.	३१
दिशो मेघस्तस्मान् वन्दो	४.	३९.	८
दिग्देवे अस्तबहुशो	२०.	५.	४
दीर्घायुत्वाय वृद्धते	२.	४.	१
दुर्गामां च सुनामा	८.	६.	४
दुन्दुभेर्वाचं भयतां	५.	२०.	५
दुरादन्वैनमा शये	१२.	४.	१९
दुरो अश्वस्य दुर इन्द्र	२०.	२१.	२
दुर्मन्त्रब्राह्मणस्य नाम	१८.	१.	३४
दुर्द्विः संघोरं वायुः	१९.	३५.	३
दुष्ट्ये हि त्वा मर्त्यामि	३.	९.	५
दुष्प्रभ्यं काम दुरितं	९.	९.	३
दुष्टे सायं दुष्टे श्रातुर्दुष्टे	१	१७.	१२
दुष्टां मे पञ्च भद्रिणो	२	२०.	९
दुराचक्रमानाय प्राते	१९.	५२.	३
दुष्टे धितः	३.	३.	२
दुष्पण वसति	१०.	८.	१५
दुष्या दधिरसि हेत्या	२.	११.	१
दृढं मन्त्रजनपाशता	६.	१३६.	२
दृढं मूलमर्थं यच्छ	६.	१३७.	३
दृढो दृढस्त्रिरो न्यो	११.	७.	४
दृढमदृढमवहमयो	२	३१.	२
देवज्जा मुद्रा मनुष्या	९	७.	१६
देव त्वप्रतिसृष्य	२०.	१३०.	१०
देवपीपुधरति मर्त्येषु	१	१८.	१३
देवपन्तो यथा मति	१०	७०.	२
देव संस्त्राम सहसा	१	७५.	३
देवस्ते सविता हर्ष	१४.	१.	४९

देवस्य त्वा सविनु.	१०	११.	२
देवस्य सविनुः सर्वे	६.	२३.	३
देवस्य सविनुर्भाग	१०.	५.	१४
देवहेतिरिष्यमाण	१२.	५(४).	२
देवाः क्योति इषितो	९.	२७.	१
देवाः पितरः पितरो	६.	२२३.	२
देवाः पितरो ते त्वा	११.	७.	२७
देवा अप्रे न्यपयन्त	१०	९.	९
देवा भ्युः सुपर्ण	१४	२.	३२
देवा अधृतेनोदक्राम	६.	१००.	१
देवा हर्षं मनुना संयुत	१९.	१९.	१०
देवाश्चन वैस्तुर्द	६.	३०.	१
देवा ददत्तासु तदो	१९.	४४.	६
देवानां निहितं निधि	२०.	१३५.	१०
देवानां पत्नीः पृष्टय	१९.	२७.	९
देवानां पत्नीनां गर्भ	९.	७.	६
देवानां पत्नीकृताती	१९.	५७.	३
देवानां पत्नीकृताती	७.	५१.	१
देवानां भाग उपनाद	९.	४.	५
देवानां हेतिः परि त्वा	८.	९.	९
देवानामस्त्य कृतातं	४.	१०.	७
देवानामस्त्य कृतातं	११.	५.	२३
देवानामस्त्य कृतातं	१६.	७.	२
देवानामस्त्य कृतातं	७.	११४.	७
देवा यथापृतयः	१८.	४.	२
देवा यथापृतयः	१२.	४.	४९
देवा यथापृतयः	१२.	४.	२०
देवा यथापृतयः	१२.	४.	२४
देवा यथापृतयः	५.	१७.	६
देवास्ते पीतिमविदन्	२.	९.	४
देवा देव्यामपि गाता	६.	१३६.	१
देवी हस्तकुण्डल	२०.	१३२.	११
देवेभ्यः कमकृणीत	१८.	३.	४१
देवेभ्यो अग्नि आतोमि	५.	४.	७
देवेनसादुन्मदितमुन्मत्तं	१०.	१.	१२
देवेनसादुन्मदितमुन्मत्तं	६.	१११.	३
देवेर्देवं मनुना साक	१४.	२.	४१
देवेर्देवेन मणिः	२.	४.	४
देवो अग्निः उपेक्षुको	१२.	२.	१२
देवो देवान्परिभूस्तेन	१८	१.	३०

देवो देवानमर्चयस्मन्त	१३.	१.	३३
देवो देवाय शृणत	५.	११.	११
देवो देवेभु देवः	५.	२७.	२
देवो हविषोदाः पोत्रात्	२०.	२.	४
देवो मणिः सपत्न्या	१९.	३१.	८
देवा होताय ऊर्ध्व	५.	२७.	९
देवीः पदुर्वीरु न.	५.	३.	६
देवीविशः पयस्याना	९.	४.	९
देव्या होताय प्रथमा	५.	१२.	७
दोषो गाय बृहद्गाय	६.	१.	१
दोहेन गायुष शिक्षा	२०.	८९.	२
दीप हस्तिनो हती	२०.	१३१.	२०
दीव्यन्थं दीर्घावित्यं	४.	१७.	५
	७.	२४.	१
द्यावा विदस्ते पृथिवी	२०.	३४.	१४
द्यावापृथिवी भनु मा	२.	१२.	५
द्यावापृथिवी उपश्रुत्या	२.	१६.	२
द्यावापृथिवी उर्वन्तरिक्षं	२.	१२.	१
द्यावापृथिवी दायणा	५.	२४.	३
द्यावापृथिवी भोमे	११.	३(१).	२
द्यावा इ कामा प्रथमे	१८.	१.	२९
धुशं सुदानुं तविपी	२०.	९.	२
	२०.	४९.	५
धुमन्तस्त्वेधीमहि धुमन्त	१८.	१.	५७
धुमेधु धृतगान्ये धृतु	२०.	१९.	७
धौधनुस्तस्या आदित्यो	४.	३९.	६
धौनः पिता जनिता	९.	१०.	१२
धौध म० च प्रनेतसौ	६.	५३.	१
धौध म० चान्तरिक्षं	१२.	१.	५३
धौद्रा पिता पृथिवी	२.	२८.	४
द्रप्समपस्यं विजुगे	२०.	१३७.	८
द्रप्सथस्त्वन्द पृथिवी	१८.	४.	२८
द्रुपदादिव मुमुक्षानः	६.	११५.	३
द्रुदशम्या निहितं धित	६.	११३.	३
द्रुदना प्रथयश्चक	१०.	८.	४
द्रुदशर्च्येभ्यः स्वाहा	१९.	२३.	९
द्रुदना वा पता रात्री	४.	११.	११
द्रुदशार् नदि तत्रापय	९.	९.	१३
द्रुपे देवीपन्थस्य	५.	२७.	७
द्रुपिमौ धातो गत	४.	१३.	२

द्रु सुपर्णा सपुत्रा	९.	९	२०
द्रुतीयेभ्य शङ्गेभ्यः	१५.	२२.	९
द्रुभागयनमादाय	१२.	२.	३५
द्रुपितस्तापयन्दः	१९.	२८	२
द्रुपिते तत्परा वद	१६.	६.	३
द्रुपिो नो विश्वतोमुखा	४.	३३.	७
द्रु च मे विशतिथ	५.	१५.	२
द्रु ते चक्रे सूर्ये	१४	१.	१६
द्रुो च ते विशतिथ	१९.	४७.	५
द्रुो वा ये शिखावः	२०.	१३२.	१५
द्रुपस्यायतुरक्षात्यक्ष	८.	६.	२२
द्रुपं न स्पन्दं यद्वलं	२०.	८९.	५
धनुर्विभविं हरितं	११.	२.	१२
धनुर्हस्तादादानी	१८.	२.	६०
धन्व य यद्वृन्तानं	२०.	१२६.	२०
धरुण्यसि शास्ते बृहच्छन्दाः	३.	१२.	३
धर्ता प्रियस्व धरणे	१२.	३.	३५
धर्तासि धरुणोसि	१८.	३.	३६
धर्ता इ त्वा धरुणो	१८.	३.	२५.
धातः श्रेष्ठेन क्रमेणस्या	५.	२५.	१०
धाता च सविता धात्रीवन्तौ	९.	७.	१०
धाता दधातु दामुपे	७.	१८.	५
धाता दधातु नो रयि	७.	१८.	१
धाता दधातु पृथिवी	६.	६०.	३
धाता ना मिर्कत्या	१८.	३.	२६
धाता रातिः सचितेर्दं जुषन्ता	७.	१८	४
धाता रातिः सचितेर्दं जुषन्ता	३.	८.	२
धाता विधाता भुवनस्य	५.	३.	९
धाता विश्वा वायां दधातु	७.	१८.	३
धाता धेनुभवनवत्सो	१८.	४.	३२
धातोधातो राजन्ति	७.	८८.	२
धिये समक्षिणा प्रावतं	६	४.	३
धातो वा ये भनयन्	७.	१.	१
धीभिः कृतः प्र वदाति	५	२०.	८
धुनेतयः सुमंक्तं	२०.	८८.	२
धुमाक्षी सं पततु	११	१०	७
धुपत्पिब नल्लो सोम	७	१.	२
धुपुर् इन्द्र सृष्टा	२०.	२७	३
धुप ते राजा वरुणो	६	८८.	२
धुपं धुवेण हविषाव	७.	५९.	१

भुव आ रोह शुचिवी	१८.	४.	६	न बहवः समारुन्	१.	२७.	१
भुवा दिविष्णुपिषति.	३.	२७.	५	न माछणो हिंसित्तयो	५.	१८.	१
भुवा घौधुवा वृषिवी	६.	८८.	१	न भूमि वातो अति वाति	४०.	५०.	३
भुवायां त्वा दिशि पुग	१८.	३.	३४	नमः शीताय तन्मने	१.	२५.	१
भुवाया दिशः शालाया	९.	३.	२९	नमः सनिस्तताभेभ्यो	२.	८.	१
भुवायै त्वा दिशे निष्ण्वे	१२.	३.	५९	नमः सायं नमः प्रात	११.	२.	११
भुवेयं विराज्मनो	१२.	३.	११	न मत्स्री मुमक्षतरा	२०.	१२६.	१
भुवोच्युतः प्र मृणीहि	६.	८८.	३	नमस्कृत्य धावाभूषिवी	७.	१०७.	१
न कामेन पुनर्मनो	५.	११.	२	नमस्तस्यै नमो दाये	९.	३.	१३
न किलिषमन्न नाघारो	१२.	३.	४८	नमस्ते मधिवाक्य	६.	१३.	३
नकिष्टं कर्मणा नशाद्	२०.	९२.	१८	नमस्ते भस्तु नाष्टा	१२.	४.	४५
नकी देवन्तं सख्याय	२०.	११४.	२	नमस्ते भस्तु वनपत	१३.	४(५).	३
नक्तआतास्योवधे	१.	२३.	१		१३.	४(६).	६
नक्षत्रयुज्यमभिहतं	१९.	९.	९	नमस्ते भस्तु विपुते	१.	१३.	१
न चा त्वत्रिगण वेति	२०.	१७.	२	नमस्ते भस्तुवायते	११.	४.	७
न चा वसुर्नि यमते	२०.	७८.	२	नमस्ते बोषिणीभ्यो	११.	२.	३१
न धेमन्यदा वपन	२०.	१८.	२	नमस्ते बायमानाय	१०.	१०.	१
न प्रंस्तताप न द्विमो	७.	१९.	२	नमस्ते श्रवतो नपाद्	१.	१३.	२
न च भत्याहन्त्यान्मस्ता	८.	१०(६).	२	नमस्ते प्राण रुन्दाय	११.	४.	५
न च प्राणं रुन्धि	११.	३(३).	६	नमस्ते प्राण प्राणते	११.	४.	६
न च सर्वज्यानि बीयते	११.	३(३).	७	नमस्ते यातुघानेभ्यो	६.	१३.	३
मदमा रोह न ते	१२.	२.	१	नमस्ते राजन्दरुणास्तु	१.	१०.	५
न तं यस्मा अन्धते	१९.	३८.	१	नमस्ते रुद्रास्त्ये नमः	६.	२०.	३
न ता अयां रेणुजम्भटो	४.	२१.	४	नमस्ते ह्यङ्गलेभ्यो	२.	८.	४
न ता नशान्ति न बभ्राति	४.	२१.	३	नमस्तेत्त्वायते नमो	११.	२.	१५
न तिष्ठन्ति न नि	१८.	१.	९	नमो गन्धर्वस्य नमस्ते	१४.	२.	३५
न ते नायं यम्यत्राहमस्मि	१८.	१.	१३	नमो देववचेभ्यो	६.	१३.	१
न ते गार्होर्बलमस्ति	७.	५८.	६	नमो यमाय नमो	५.	३०.	१२
न ते वर्तास्ति राधस्त	२०.	२७.	४	नमो रुद्राय नमो	६.	२०.	२
न ते सखा सख्यं	१८.	१.	२	नमो रुद्राय च्यवनाय	७.	१२१.	१
न त्वदन्यः कवितरो	५.	११.	४	नमो वः पितरः स्वया	१८.	४.	८५
न त्वा पूर्वा भोपवयो	१९.	३४.	७	नमो वः पितर ऊर्जे	१८.	४.	८१
न त्वावां भन्यो दिव्यो	२०.	१२१.	२	नमो वः पितरो भामाय	१८.	४.	८२
नदीं यन्त्यप्सरसोषां	४.	३७.	३	नमो वः पितरो यच्छिवं	१८.	४.	८४
नदीं सूचीं वर्षस्य पतय	९.	७.	१४	नमो वः पितरो यधोरं	१८.	४.	८३
न देवेष्वा वृश्ते	१५.	१२.	६	नमोस्तु ते निर्जिते	६.	६३.	२
न द्वितीयो न तृतीय	१३.	४(२).	३	नमोस्तस्मिन्ताय नम	६.	५६.	२
न पञ्चमो न षष्ठः	१३.	४(२).	४	नयतामृन्त्युद्भवा	८.	८.	११
न पितृयणं पन्यां	१५	१२.	९	न पत्नुरा यकृता	१८.	१.	४
न पिशाचैः सं शाह्नोमि	४.	३६.	७	न यस्या. पारं दृष्टा	१९.	४७.	६

नयं बहिरौदनाय	१२.	३.	३२
नयं वसतः सूरभिः	१४.	२.	४४
नयं च मे नवतिथि	५.	१५.	९
नयं च या नवतिथि	६.	२५.	३
न वमिषदन्वततम्	२०.	१३२.	७
नयं प्राणाजवभिः सं	५.	२८.	१
नयं भूमीः समुद्रा	११.	७.	१४
नयं यो मवति पुरो	२०.	७.	३
नयं वैभ्यः स्वाहा	१५.	२३.	६
न वयं मैत्रावरुणं	५.	१९.	१५
न या उ ते तर्तु	१८.	१.	१४
न या उ सोमो वृद्धिर्न	८.	४.	१३
न विकर्मः प्रयुगिषा	५.	१७.	१३
न वि जानामि यदिवेद	९.	१०.	१५
न यै तं चक्षुर्जहाति	१०.	२.	३०
नयैव ता नवतपो	५.	१९.	११
न यै ज्ञातश्च काम	९.	२.	२४
नमोनवो भवसि	७.	८६.	२
	१४.	१.	२४
नष्टासौ नष्टविषा	१०.	४.	१२
न सेरो यस्य एजते	२०.	१२६.	१६
न सेरो यस्य रोमशं	२०.	१२६.	१७
नहि ते अग्ने तन्वः	६.	४९.	१
नहि ते नाम अग्राह	३.	१८.	३
नहि स्थूर्युतया पात	२०.	१२५.	३
नाके घनन्वति तिष्ठ	६.	१२३.	५
नाके सुपर्णसुष यत्	१८.	३.	६६
नाष्टुष आ दधुषते	६.	३३.	२
नामिहं रयीणां	१६.	४.	१
नाभ्या आसीदन्तरिक्षं	१९.	६.	८
नाम नाम्ना अद्भवीति	१०.	७.	३१
नामानि ते शतक्रतो	२०.	१९.	३
नास्य इति भूयानानुष	११.	३(१).	२४
नाष्टमो न मधमो दशमो	१३.	४(२).	५
नास्मै पूर्णिषि पि दुहन्ति	५.	१७.	१७
नास्य फेजान्म धपन्ति	१९.	३२.	२
नास्य क्षता मिष्क	५.	१७.	१४
नास्य क्षेत्रे पुष्करिणी	५.	१७.	१६
नास्य वाया शतपाही	५.	१७.	१२
नास्य धेनुः कट्याणी	५.	१७.	१८

नास्य धनुष सगानान्	१५.	५.	१३
	१५.	५.	१६
नास्य श्वेतः कृष्ण	५.	१७.	१५
नास्यास्वीनि भिन्नात्र	९.	५.	२३
नास्यास्मिन्तोक्तो भायतर्ग	१५.	१२.	११
नाहमिन्द्राणि राएण	२०.	१२६.	१२
निःसालां धृष्टुं धिपण	२.	१४.	१
निक्ष दर्भं सपत्रान्मे	१९.	२९.	१
नि गावो गोष्ठे असद्व	६.	५२.	२
निरुण कर्मणी द्वौ	२०.	१३३.	३
नि तदधिपेवरे	५.	२.	६
	२०.	१०७.	९
निघनं भूत्याः प्रभाषाः	५.	६(५).	३
	५.	६(५).	१०
निधिं निधिषा अभ्येन	१२.	३.	४२
निधिं विप्रतो बहुषा	१२.	१.	४४
निन्दाश्च वा अनिन्दाश्च	११.	८.	२२
निष्पुचस्तिष्ठो न्युषो ह	१३.	३.	२१
नि येन मुष्टिहत्यया	२०.	७०.	१८
निरुं उद ओकसः	६.	७५.	१
निररणि सविता साविपक्	१.	१८.	२
निस्तिष्ठो वृष्टुं निर्गतिं	१२.	२.	३
निरिमां मातां मिमीमहे	१८.	२.	४२
निर्दुर्मर्ष्य ऊर्वा	१६.	२.	१
निर्दिष्यन्तं दिवो निः	१६.	७.	६
निर्बलासं वल्यसिनः	६.	१४.	२
निर्बलासेतः प्र पताशुंगः	६.	१४.	३
निर्बल्यं लल्यम्यं	१.	१८.	१
निर्बं क्षत्रं नयति	५.	१८.	४
निर्बो गोष्ठादब्रामसि	२.	१४.	२
निर्हस्तः शत्रुरभिदासन्	६.	६६.	१
निर्हस्ताः सन्तु शत्रवो	६.	६६.	३
निर्हस्तेभ्यो नैर्हस्तं	६.	६५.	२
निवेतानः संगमनो	१०.	८.	४२
नि वीर्षतो नि पतत	६.	१३१.	१
नि व्यापया मियुहशा	२०.	७४.	३
नीचैः खनन्त्यशुषा	२.	३.	३
नीचैः पयन्तामयरे	३.	१९.	३
नीलनखेभ्यः स्वाहा	१५.	२२.	४
नीलमस्योदरं लोहितं	१५.	१.	७

नीललोहितं भवति	१४.	१.	२६
नीलशिखण्डयाहन	२०.	१३२.	१६
नीलेनैवाग्निं भ्रातृव्यं	१५.	१.	८
नुदस्य काम प्र शुदस्य	९.	२.	४
नू इन्द्र शूर स्तवमान	२०.	३७.	११
नू विष्णु ते मन्यमानस्य	२०.	७३.	३
नूनं तदस्य काव्यो	४.	१.	६
नू नो रयि पुलीरं	२०.	१४३.	६
श्रुचक्षा रक्षः परि	८.	३.	१०
नेच्छतुः प्राशो जयाति	२.	२७.	१
नेमा इन्द्र गावो रिपन्	२०.	१२७.	१३
नेमिं नमन्ति चक्षसा	२०.	५४.	३
नेव मांसं न पीवसि	१.	११.	४
नीतां ते देवा अद्भु	५.	१८.	१
नीतां विदुः पित्रो	१५.	५६.	४
नीनं व्रन्ति पर्यायिणो	६.	७६.	४
नीनं व्रन्त्यप्सरसो न	८.	५०.	१३
नीनं प्राप्नोति शपयो	४.	९.	५
नीनं रक्षांसि न पिशाचाः	१.	३५.	२
नेवहमोद्गनं न मामोद्गनः	११.	३(१).	३०
न्यः शतो वाति न्यक्तयति	६.	९१.	२
न्यस्तिक्र हरोहिष	६.	१३५.	१
न्यू पु वाचं प्र मदे	२०.	३१.	१
न्येतोपात्सोऽस्तौ	५.	६.	५
पुक्षी आशान्यः पतति	७.	८०.	४
पथ च मे पञ्चाशच	५.	१५.	५
पथ च याः पञ्चाशच	६.	२५.	१
पथदशर्चभ्यः स्वाहा	१५.	२३.	१२
पथपादं पितरं द्वादशाकृतिं	९.	९.	१२
पथभिः पशून्पत्येक	१७.	१.	१७
पथ राज्यानि कीरुषां	११.	६.	१५
पथ श्रमा ज्योतिरर्त्स	९.	५.	२६
पथ श्रमा पथ नशानि	९.	५.	२५
पथपथः स्वस्ता	१५.	२३.	२
पथपथं वतलप्रमकां	२०.	८.	८
पथपथं वतलप्रमकां	८.	९.	१५
पथपथं वतलप्रमकां	३.	२०.	४
पथपथं वतलप्रमकां	२.	२९.	५
पथपथं चक्र वाग्वनमानं	९.	०	११
पथपथं पथान्गुहिलि	४	१४.	७

पथोद्गनः पथवा वि	९.	५.	८
पथाति कुम्भुणाच्या	२०.	७४.	६
पथी घटदयते पथी	२०.	१३५.	५
पथ्या रेवतीर्नहुषा	३.	४.	७
पद्मा एष रक्तयः	७.	७९.	२
पद्म पर्णीरपधसो	२०.	५३.	२
पदोरस्या भयिष्ठानाद्	१२.	४.	५
पद्भिः सेदिमवक्रमन्	४.	११.	१०
पनाय्यं तदधिना कृतं	२०.	१४३.	९
पयश्च रसश्चाधं	१२.	५(२).	४
पयश्च वा एष रसं	९.	६(३).	२
पयस्वतीः कृणुष्याप	६.	२२.	२
पयस्वतीरोपधयः० पयः	१८.	३.	५६
पयस्वतीरोपधयः० वचः	३.	२४.	१
पयो धेनुनां रसमोपधीनां	४.	२७.	७
परं शृत्यो भवतु परेहि	१२.	२.	२१
परं योनेत्वरं ते	७.	३६.	३
परः सो भस्तु तन्वा	८.	४.	११
परमां सं वपवत	६.	७५.	२
परमे ज्योतिरपयं	१०.	१.	१६
परपथ एमान्त्र शुद्ध	२.	२५.	५
परमिताः प्र व्रसता	८.	८.	१९
परार्थं चैनं प्राणीः	११.	३(१).	२८
पर देहि ग्रामुत्स्य	१४.	१.	२५
परपथ देवा वृमिनं	८.	३.	१४
परमित्रान्द्रुन्नुभिना	५.	२१.	७
परा यात पितरः	१८.	४.	६३
परा यात पितर आ	१८.	३.	१४
परा शृणीहि तपसा	८.	३.	१३
	१०.	५.	४५
परा हीन्द्र भावसि	२०.	१५.	२
परि ग्राममिवाचितं	४.	७.	५
परिच्छिन्नः क्षेममकरो न	२०.	१२७.	८
परि गो वृद्धिश्च शपय	६.	३७.	२
परि प्रयः	२०.	१२५.	८
परि त्वाग्ने शुभं वयं	७.	७४.	१
	८.	३.	२२
परि त्वा घातनविना	१३.	२.	२०
परि त्वा परित्यजेत्तुष्टा	१.	३४.	५
परि त्वा पातु समन्तभ्यो	८.	२.	२६

परि त्वा रोहितवर्णे	१०.	२२.	२
परि दग्ध इन्द्रस्य	६०.	९९.	३
परि धामिव त्रयोहीनां	६०.	१२०.	१
परि धारापृथिवी सद्य	२०.	१०.	४
परि घन घन नो	२०.	१३.	२
	१९०.	२४०.	४
परि धामान्यासामाज्ञ	२०.	१४.	६
परिषाणं पुरुषाणां	४०.	९०.	२
परिषाणवसि परिषाणं	२०.	१७०.	७
परि पूषा परस्तादस्तं	७०.	१००.	४
परि मां परि मे भ्रातां	२०.	७०.	४
परि मा दिवः परि वा	१२०.	३५०.	४
परि वः सिकतापती	१०.	१४०.	४
परि बर्त्मानि सर्वत	६०.	६७०.	१
परि विश्वा भुवनान्या	२०.	१०.	५
परिब्रज्य च महिषी	२००.	१२८०.	१०
परिमृष्टं धारयतु	८०.	६०.	२०
परि मृगं महि परि घेहि	७०.	१०४०.	१
परिहन्त वि धारय	६०.	८१०.	६
परीदं वातो० भूर्गुणीना	२०.	१३०.	३
परीदं वातो० भूर्वाणीना	१९०.	२४०.	६
परीदं सोममातुषे	१२०.	२४०.	३
परीममिन्द्रमायुषे	१९०.	२४०.	२
परीममिन्द्रमर्षत परमे	६०.	२८०.	२
परिवृतो ब्रह्मणा चर्मणा	१७०.	१०.	२८
परुषानमूचरुषाहः	८०.	८०.	४
परे गेह पथा वृक्षः	४०.	३०.	२
परे धिवांसं प्रवतो	१८०.	१०.	४२
परेहि कृत्ये मा तिष्ठो	१७०.	१०.	२६
परेहि नारि पुनरेति	११०.	१०.	१३
परेहि विग्रमस्तुत	२००.	६८०.	४
परेपेहि मनस्थाप	६०.	४५०.	१
परोपेक्षसमृद्धे वि	५०.	७०.	७
पणो राजापियानं	१८०.	४०.	५३
पणोसि तनूषानः	३०.	५०.	८
पर्यस्ताक्षा अपचद्रुवा	८०.	६०.	१६
पर्यस्य महिमा पृथिवी	१३०.	२०.	४५
पर्यस्यास्मिहोतक	१५०.	१२०.	७
पर्यागारं पुनः पुनः	२००.	१३२०.	१२
पर्याधिकभ्यः स्वाहा	१९०.	२२०.	७

पर्यावर्ते दुष्पत्यात्	७०.	१०५०.	१
पर्यु पु प्र घन्वा	५०.	६०.	४
पर्येतादिवो योने	५०.	२५०.	१
पर्युष्टं नाम मानवी	१००.	१२६०.	२३
पलालापलालो बाहुं	८०.	६०.	२
पल्य बद्ध वयो इति	२००.	१२५०.	१५
पवमानः पुनानु मा	६०.	१५०.	२
पक्वनीम्या पर्यक्रमण	४०.	७०.	६
पर्यान्तासद्गुल्फाष्टायका	८०.	६०.	२१
पनुपतिरेनमित्रात्	१५०.	५०.	७
पथास्तुस्तादभरातुतो	८०.	३०.	२०
पथास्तुता आ तन्वन्ति	१३०.	४१०.	७
पदयन्त्यस्याभारितं	९०.	१०.	३
पदयाम ते वीर्यं जातयेद	१०.	७०.	५
पश्येम शरदः शतम्	१२०.	६७०.	१
पक्वः पूच्छामि मनसा	९०.	५०.	६
पाक वलिः	२००.	१३१०.	१६
पाटामिन्द्रो व्याध्रा	२०.	२७०.	७
पाते न इन्द्रापूर्णा	६०.	३०.	१
पातां नो देवाश्चिना	६०.	३०.	३
पातां नो धावापृथिवी	६०.	३०.	२
पादाभ्यां ते जानुभ्यां	९०.	८०.	२१
पापाय वा भद्राय वा	१३०.	४१०.	१४
पाप्मायिरीयमना	१२०.	५१०.	३
पायिवा दिव्याः० उत ये	२०.	२००.	१
पायिवा दिव्याः० प्राप्तभ	११०.	५०.	११
पार्थे आस्तामनुमत्या	५०.	४०.	१२
पिंश दभं सगवान्मे	११०.	२८०.	७
पिद्धं पश्चात्ताममर्ष	८०.	६०.	२५
पिण्डि दभं ॥ (ताम्ये	११०.	२९०.	६
पिञ्जः परे ते माबन्तु	५०.	२५०.	१५
पिना जनिगृच्छिष्टो	११०.	७०.	१६
पिता दत्तानां पति	९०.	४०.	५
पितृभ्यः सोमवद्धवः	२८०.	५०.	२२
पितृणां भाग स्य	१००.	५०.	२३
पितेव पुत्रानभि सं	२२०.	३०.	२२
पिप्पली शिक्षामि १००	६०.	१०००.	११
पिप्पलयः सप्तदन्ता	५०.	१५००.	२
पिक्वा सोममिन्द्र मन्दगु	१००.	११०.	१

पिपासुरूपो नभसो
 पिपासुः सूत्रे खगलं
 पिशाचस्तपनमसि
 पुंसि ये रेतो भवति
 पुण्डरीकं नवद्वारं
 पुष्पं पूर्वा फल्गुन्यौ
 पुत्रं पीत्रमभितर्पयन्ती
 पुत्र इव पितरं गच्छ
 पुत्रमनु पातुधानीः
 पुत्रमिव पितरानश्विनो
 पुनः कृत्यां कृत्या
 पुनः पत्नीमभिरदादशुषा
 पुनः प्राणः पुनर्घत्मा
 पुनन्तु मा देवयनाः
 पुनरेहि वाचस्पते देवेन
 पुनरेहि वृषाक्षणे सुविता
 पुनर्दय मन्त्रायां
 पुनरेहि वनस्पते
 पुनरैत्विन्द्रियं पुनरपत्मा
 पुनर्य देवा भद्रयुः
 पुनस्त्वादित्या ख्दा
 पुनस्त्वा दुस्तरस्तः
 पुनां कुस्ते निमिच्छसि
 पुनांतं पुनं वनय
 पुमानन्तर्धान्त्यविरः
 पुमान्नुतः परिजातो
 पुमान्नुसोधि तिष्ठ
 पुरं देवानाममृतं
 पुरस्ताते नमः कृष्ण
 पुरस्ताद्युक्तो वह
 पुरुष एवेदं सर्वं
 पुरुषनस्य धामभिः
 पुरुषं पुरुषामीशानं
 पुरोवाशवत्स्य सुदुषा
 पुष्टिं पशूनां परि
 पुष्टिरसि शुद्ध्या मा
 पुष्ययतीः प्रसूयतीः
 पूषाः पवित्रैः पवन्ते
 पूतिरजुस्मज्जानी
 पूर्णं नादि प्र भर

१. ४. २२
 ३. ९. ३
 २. १८. ४
 ६. ११. २
 १०. ८. ४३
 १९. ७. ३
 १८. ४. ३९
 ५. १४. १०
 १. २८. ४
 २७. १२५. ५
 ५. १४. ४
 १४. २. २
 ६. ५३. २
 ६. १९. १
 १. १. २
 २०. १२६. २१
 ५. १७. ११
 १८. ३. ७०
 ७. ६९. १
 ५. १७. १०
 १२. २. ६
 ६. १११. ४
 २०. १२९. १४
 ३. २३. ३
 ९. ४. ३
 ३. ९. १
 १२. ३. १
 ५. २८. ११
 ११. २. ४
 ५. २९. १
 १९. ६. ४
 २०. १९. ४
 २०. ६८. १२
 १२. ४. ३५
 १९. ३१. ५
 १९. ३१. १३
 ८. ७. २७
 १२. ३. २५
 ८. ८. २
 ३. १२. ८

पूर्णः कुम्भोपि फल
 पूर्णस्पूर्णमुदचति
 पूर्णा पश्चादुत पूर्णा
 पूर्वापरं चरतो विचष्ट
 पूर्वापरं चरतो विचष्टे
 पूर्वो अग्निश्चा तपतु
 पूर्वो जातो ब्रह्मणो
 पूर्वो दुन्दुभे प्र वदासि
 पूषन्तव यते ययं
 पूषा त्वेतद्व्यावपतु
 पूषेभ्यः शतम् शतम्
 पूषेभ्यः आशा मनु
 पूष्यामि त्वा परमन्तं
 पूषतामिति सहमान
 पूषकप्रायन्मयमा
 पूषकस्त्वं प्राजापत्याः
 पूषकस्तद्व्याव्यां स्वाहा
 पूषप्रपाणि बहुधा
 पूषिषीं त्वा० तनूः
 पूषिषीं त्वा० देवो
 पूषिषीं दण्डोन्तरिक्षं
 पूषिषीं येनुस्तस्या गमि
 पूषिषीभ्यो महिषो
 पूषिषीं क्षान्तिरन्तरिक्षं
 पूषिष्यामभ्ये समनमन्
 पूषिष्यै श्रोत्राय
 पूषिष्यै स्वाहा
 पूषाक्षः
 पूषं घाबन्तं हयोरोचैः
 पूषात्पूषिण्या महमन्तरिक्ष
 पूषे प्रेहि प्रयमोनु
 पूषेभ्यः भन्तु देवय
 पूषो हन्ति कस्तर्णालं
 पूषो जघनस्य पुरुषं
 पूषीषासी प्रयया यशिया
 प्र येतुना बृहता
 प्र च्यवस्व तन्वं
 प्रयया स वि श्रीणीते

१९. ५३. ३
 १०. ८. २९
 ७. ८५. १
 ७. ८६. १
 १४. १. २३
 १३. २. ११
 १८. ४. ९
 ११. ५. ५
 ५. २०. ६
 ७. १०. ३
 १८. २. ५४
 १९. ६७. ५
 ७. १०. २
 ९. १०. १३
 ७. ६५. १
 २०. ९४. ६
 ११. ५. २२
 १९. २२. १९
 १२. ३. २१
 १२. ३. २२
 १८. ४. ४८
 ९. १. २१
 ४. ३९. २
 १३. २. ४४
 १९. ९. १४
 ४. ३९. १
 ६. १०. १
 ५. ९. २
 ५. ९. ६
 २०. १२९. ९
 २०. १२८. १५
 ४. १४. ३
 १०. ४. ६
 १०. ४. ११
 १०. ४. ५
 २०. ११८. २
 ७. ८५. ४
 १८. ३. १५
 १८. ३. ९
 १२. ४. २

प्रज्ञां च वा

प्रज्ञां च वा गप	९. ६(३).	४
प्रज्ञानन्यस्यो जीवलोकं	१८. ३.	४
प्रज्ञानन्तः प्रति शृङ्खलु	२. ३४.	५
प्रज्ञानां प्रजननाय	९. ६(४).	१०
प्रज्ञापतिं ते प्रजननवन्त	१९. १८.	९
प्रज्ञापतिः प्रज्ञाभिष्टकामत्	१९. १९.	११
प्रज्ञापतिः सलिलादा	४. १५.	११
प्रज्ञापतिरनुमतिः	६. ११	३
प्रज्ञापतिर्जनयति प्रज्ञा	७. २०.	१
प्रज्ञापतिर्मां प्रजननवान्	१९. १७.	९
प्रज्ञापतिश्च परमेष्ठी	९. ७.	१
प्रज्ञापतिश्चरति गर्भे	१०. ८.	१३
प्रज्ञापतिष्ठा नञान्	१९. ४६.	१
प्रज्ञापते न त्वदेतान्यन्यो	७. ८५.	३
प्रज्ञापतेरवृत्तो मदाणा	१७. १.	२७
प्रज्ञापतेर्मां एष विप्रमा	९. ६(२).	१२
प्रज्ञापतेश्च वै स	१५. ६.	२६
प्रज्ञापते श्रेष्ठेन रूपेणास्या	५. २५.	१३
प्रज्ञाद्युतस्य विप्रनः	२०. १३८.	२
प्रज्ञावनीः स्यपते	४. २१.	७
	७. ७९.	१
प्रज्ञेतां धर्मो अच्युत	२०. ४६.	१
प्र णो यच्छत्वर्थसा	३. २०.	३
प्र णो वनिर्द्विद्वता	५. ७.	३
प्र तद्विद्यु स्तवते	७. २७.	२
प्र तद्विद्युद्विद्युतस्य	२. १.	२
प्रतिज्ञानाः सं धावन्तः	११. ९.	१४
प्रतिज्ञानायुमुषी कृषुर्कर्णौ	११. ९.	७
प्रति चक्षु वि चक्षेन्दश्च	८. ४.	२५
प्रति तमभि चर यो	२. ११.	३
प्रति तिष्ठ विपडसि	१४. २.	१५
प्रति दद यत्तुवमान्	१. २८.	२
प्रतिष्ठे क्षमवत् वसूनां	४. २६.	२
प्रति स्मरेषां तुजयद्भि	८. ४.	७
प्रतीक्षां त्वा प्रतीक्षीनः	९. ३.	२२
प्रतीक्षी दिग्दर्शयोधिपतिः	३. २७.	३
प्रतीक्षी दिशामिपमिहर्	१२. ३.	५
प्रतीक्षीन आद्विरसो	१०. १.	६
प्रतीक्षीनफलो हि त्व	७. ६७.	१
प्रतीक्षी सोममसि	७. ३९.	३

प्रतीक्षां त्वा दिशि पुरा	१८. ३.	३२
प्रतीक्षां दिशि भक्तमस्य	४. १४.	८
प्रतीक्षा दिशः धातय्या	९. ३.	२७
प्रतीक्ष्यै त्वा दिशो वरुणा	१२. ३.	५७
प्रतीक्षं प्राप्ति सुत्वमम्	२०. १२९.	२
प्रतीक्षरो नियनं विश्व	११. ७.	१२
प्र ते भस्या उपस	२०. ७६.	२
प्र ते भिनमि मेहनं	१. ३.	७
प्र ते मोह विद्ये	२०. ३०.	१
प्र ते शृणामि शृते	२. ३२.	६
प्रज्ञो हि कमीढ्यो	६. ११०.	१
प्रत्यक्षिरुपसामप्र	७. ८७.	५
	१८. १.	२८
प्रत्यङ्गतिष्ठन्धातोदङ्	९. ७.	२१
प्रत्यङ्ग देवानां विशः	१३. २.	२०
	२०. ४७.	१७
प्रत्यङ्ग हि संभूयिष	४. १९.	७
प्रत्यङ्गं चैवं प्राशी	११. ३(१).	२९
प्रत्यङ्गमर्कं प्रत्यर्पयित्वा	१२. २.	५५
प्रत्यङ्गमर्कमनयं	२०. ६३.	३
	२०. १२४.	६
प्र त्वा मुञ्चामि० उर्हं	१४. १.	५८
प्र त्वा मुञ्चामि० कृतस्य	१४. १.	१५
प्रथमा ह व्युदास	३. १०.	१
प्रथमेन प्रमाणेन	११. ८.	३३
प्रथमेभ्यः शङ्केभ्यः	१९. २२.	८
प्रयो वरो व्यचो लोक	१३. ४(६).	२
प्रवृद्धदो नपायति	२०. १३०.	१२
प्र वृद्धाय प्र शवसे	२०. १४२.	५
प्र नभस्व वृषिषि	७. १९.	१
प्र पतेतः पाषि	७. १२०.	१
प्रपद्ये पयामन्ननिष्ट	७. १०.	१
प्र पदोव नेनिगिषि	९. ५.	३
प्र पादो न ययायति	१९. ४९.	१०
प्र पित्र्याणं धर्म्यां	१५. १२.	५
प्र पुष्पस्व सुवृषा	१४. २.	७५
प्र शीवयोनो अग्निना	२०. १४२.	२
प्रज्ञीनो मृदितः शयां	११. ९.	१९
प्रज्ञागमानां हरिणीं	१०. २.	३३
प्र मंदिष्याय वृद्धते	२०. १५.	१

प्रमुञ्चन्तो भुवनस्य	२.	३४.	४
प्र यच्छ पशुं त्वरया	१२.	३.	३१
प्र यत्ते अग्ने सूर्यो	४.	३३.	४
प्र यद्गमेः सहस्र्यतो	४.	३३.	५
प्र यदेने प्रतरं पूर्वम्	५.	१	४
प्र यद्वन्दिष्ठ एषां	४.	३३.	३
प्र यमन्तर्हृपसयासो	२०.	८५.	८
प्र या जिगाति स्वर्गेष्व	८.	४.	१७
प्र यो अग्ने विद्वानस्य	४.	१.	३
प्र रेभ घीं भरस्व	२०.	१२७.	६
प्र रेभासो मनीषा	२०.	१२७.	५
प्रवतो नषाजम एषास्तु	१.	१३.	३
प्र वर्तय दिवोऽस्मानमिन्द्र	८	४.	१९
प्र वा एतीन्द्रुरिन्द्रस्य	१८.	४.	६०
प्र विषातं० अयं	७.	५५.	५
प्र विषातं० व्यन्ये	३	११.	५
प्रवीरमान्वा चरति	१२.	४.	३७
प्र यो महे महिष्ये	२०.	७३.	३
प्र सन्नायं चर्षणीना	२०.	४४.	१
प्र सुमतिं सवितर्याप	४.	५५.	६
प्र सु श्रुतं सुगयस	२०.	५१.	३
प्रसून इन्द्र प्रवता	३.	१०.	४
प्र स्कन्वान्वा शिरो	१२.	५(७).	६
प्रस्तृणती स्तम्बिनी	८.	७.	४
प्राग्ये वाचमीरय	६.	३४.	१
प्राचीं प्राचीं प्रदिशन्वा	१२.	३.	७
प्राची दिगमिरधिपति	३.	२७.	१
प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा	५.	१२.	४
प्राच्यां त्वा दिशि पुष	१८.	३.	३०
प्राच्या दिशः शालाया	९.	३.	२५
प्राच्या दिशस्त्वमिन्द्रास्ति	६.	९८.	३
प्राण्ये त्वा दिक्प्राण्ये	१२.	३.	५५
प्राजापत्यस्यां स्वाहा	१९.	२३.	२६
प्राजापत्यो वा एतस्य	९.	६(२).	११
प्राणः प्राण अनु वस्ते	११.	४.	१०
प्राण प्राण प्रायस्यासो	१९.	४४.	४
प्राण मा मत्पर्यावृतो	११.	४.	२६
प्राणमाहुर्मातस्त्रिभुवनं	११.	४.	१५
प्राणापानौ चक्षुः० उच्छिष्टाजक्षिते	११.	७.	२५
प्राणापानी चक्षुः० बाह्वनः	११.	८.	२६

प्राणापानौ चक्षुः० बाह्वन	११.	८.	४
प्राणापानौ वा मा हासिष्टं	१९.	४	५
प्राणापानौ शृत्योर्मा	२.	१६.	१
प्राणापानौ धीहिषवा	११.	४.	१३
प्राणाय नमो वस्य	११.	४.	१
प्राणायान्तरिक्षाय	६.	१०.	२
प्राणेन त्वा द्विपदां	८.	२.	४
प्राणेन प्राणतां प्राणे	३.	३१.	९
प्राणेन विश्वतोर्वीर्यं	३.	३१.	७
प्राणेनाग्निं सं सृजति	१९.	२७.	७
प्राणेनाग्ने चक्षुषा सं	५.	३०.	१४
प्राणेनाग्नेनाजमति	१५.	१४.	२२
प्राणो भ्यानो ग्यान	१८.	२.	४६
प्राणो मृत्युः प्राणस्तजमा	११.	४.	११
प्राणो विराट् प्राणो	११.	४.	१२
प्रातःप्रातर्युहपतिर्नो	१९.	५५.	४
प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं	३.	१६.	१
प्रातर्जितं भगवुधं	३.	१६.	२
प्राण्यन्तपञ्चानसहस्रा	७.	३६.	१
प्राणं अषामीमे अयन्तु	६.	१२६.	३
प्रास्मत्प्राज्ञान० य उत्तमा	७.	८८.	४
प्रास्मत्प्राज्ञान० यैः तस्यमे	१८.	४.	७०
प्रास्मदेनो वहन्तु प्र	१६.	१.	११
पिपं पशूनां भवति	१२.	४.	४०
पिपं प्रियाणां कृणवाम	१२.	३.	४९
पिपं ना कृणु देवेषु	१९.	६२.	१
पिपं वा दुर्म कृणु	१९.	३२.	८
प्रिया तक्षानि मे र्पि	२०.	१२६.	५
प्रियाश्चक्राणि पशूना	१०.	२.	९
प्रियाम् हते भवयन्	२०.	३७.	८
प्रेतं प्राणं प्रमृणन्	१.	२७.	४
प्रेता जयता नर	३.	१९.	७
प्रेतो मुञ्चामि नाम्नः	१४.	१.	१८
प्रेतो यन्तु ज्वाप्यः	७.	११९.	२
प्रेन्द्रस्य दोषं प्रथमा	२०.	८७.	५
प्रेषां मार्जं मिमीक	१८.	२.	३९
प्रेष्य सूर्यो अयं न प्रा	२०.	७६.	५
प्रेष पिपतिपति मनसा	१२.	२.	५२
प्रेहि प्रेहि पयिभिः	१८.	१०.	५४
प्रेष्यष्टुणीति प्र मृणा	१०.	३.	३

श्रेष्ठानुदे मनसा प	३०	६०	८
श्रेष्ठानु यस्ते निविदः	५०	२६	४
श्रेष्ठानु पीति कृष्ण	२००	२५	७
	२०	३३	२
श्रेष्ठेशयास्तल्लेशया	४०	५०	३
श्रेष्ठे चस्मिं पुरोरप	२००	१५	२
द्वष्टस्य श्रवसा महौ	२००	५८	४
मण्महौ असि० महस्ते	२००	५८	३
मण्महौ असि० महस्ते	१३	२	२९
यतो बतासि यम नैव	१८	१	१५
यद्ध वो भया इति	२०	१२९	१६
यन्धस्त्वामि विश्ववया	१५	५६	२
यन्धे रक्षः समदग्ध	११	१	३२
यन्धे रक्षः समदग्ध	११	१	३१
यन्धे रक्षः समदग्ध	२	८	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	२०	२५	६
यन्धे रक्षः समदग्ध	१८	१	५१
यन्धे रक्षः समदग्ध	२	१७	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	१९	१३	५
यन्धे रक्षः समदग्ध	१५	१४	४
यन्धे रक्षः समदग्ध	९	८	११
यन्धे रक्षः समदग्ध	१९	४४	८
यन्धे रक्षः समदग्ध	१०	८	२५
यन्धे रक्षः समदग्ध	१०	९	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	१९	६७	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	१५	३	५
यन्धे रक्षः समदग्ध	८	१०(२)	६
यन्धे रक्षः समदग्ध	८	९	४
यन्धे रक्षः समदग्ध	१५	२	४
यन्धे रक्षः समदग्ध	५	१०	८
यन्धे रक्षः समदग्ध	८	९	५
यन्धे रक्षः समदग्ध	१५	२	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	८	८	७
यन्धे रक्षः समदग्ध	६	३०	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	१३	३	१२
यन्धे रक्षः समदग्ध	११	३(१)	१६
यन्धे रक्षः समदग्ध	१३	३	११
यन्धे रक्षः समदग्ध	१९	५६	३
यन्धे रक्षः समदग्ध	८	८	६
यन्धे रक्षः समदग्ध	१०	७	२५

श्रेष्ठानुपामधिष्ठाता	७	१६	१
श्रेष्ठानुपति ते विश्वदेव	१९	१८	१०
श्रेष्ठानुपतिः प्रथमं आयमानो	२०	८८	४
श्रेष्ठानुपतिः प्रथमः सूर्याया	१४	१	५५
श्रेष्ठानुपतिः समजयद्	२०	९०	३
श्रेष्ठानुपतिः सविता ते	९	४	१०
श्रेष्ठानुपतिनाव० तेजो	१४	२	५४
श्रेष्ठानुपतिनाव० पयो	१४	२	५७
श्रेष्ठानुपतिनाव० भगो	१४	२	५५
श्रेष्ठानुपतिनाव० यगो	१४	२	५६
श्रेष्ठानुपतिनाव० रसो	१४	२	५८
श्रेष्ठानुपतिनाव० वचो	१४	२	५३
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	१६	७
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	१०	१०
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	१०	१३
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	९	६(५)	२
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	१७	११
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	८९	११
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	९४	११
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	७	५३	१
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१९	४	४
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१६	३	५
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१९	१७	१०
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१९	१३	८
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	८८	३
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	१७	१२
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	८७	७
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	७	१७	१
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	८	१	११
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	२०	११७	३
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	७	२३	२
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	३(३)	२
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	५	१९	४
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१२	५(२)	२
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	९	७	९
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	१३	४(३)	१
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	५	१८
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	५	१९
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	५	१७
श्रेष्ठानुपतिरभत दि	११	५	२

महाचारी धरति वेतिषद्	५	१७.	५
महाचारी जनयन्	११.	५.	७
महाचारी महा भ्राजद्	११.	५.	२४
महाचारीष्णधरति	११.	५.	१
महाचार्येति समिधा	११.	५.	६
महा ज्ञानं प्रयमं	४.	१.	१
	५.	६.	१
महाज्यं देव्याम्य आ	१२.	५(७).	२
महाज्येष्टा संज्ञा	१९.	२२.	२१
	१९.	२३.	३०
महाप्राप्तिः सविद्वानो	२०.	९६.	११
महाप्राप्ति वाङ्मनौ	१३.	१.	४९
महाप्रा तेजस्य सद्	१०.	६.	३०
महाप्रा ते महायुगा	२०.	८६.	१
महाप्राजादेनाममति	१५.	१४.	२४
महाप्रा परियुद्धिता	११. (३)१.	१५	
महाप्रा भूमिर्विहिता	१०.	२.	२५
महाप्रा शब्दं निमितां	९.	३.	१९
महाप्रा शुद्धा तत पूता	११.	१.	१८
महाप्रा स्वाहा	१९.	२२.	२०
	१९.	२३.	२९
महा देवीं अनु क्षियति	१०.	२.	२३
महा पदवाचं महाप्रा	१२.	५(१).	४
महा भजापतिर्घाता	१९.	९.	१२
महा महावारिभि	१९.	१९.	८
महावादिनो वदन्ति	११. ३(१).	२६	
महा श्रोत्रियमाप्नोति	१०.	२.	२१
महा चुचो फूतवती	१९.	४२.	२
नाम होता मय यहा	१९.	४२.	१
महाप्रायस्त्वा पयं युगा	२०.	३.	३
	२०.	३८.	३
	२०.	४७.	९
महाप्रा पुष्पतां महा	१४.	१.	६४
महाप्रावर्ते । तन्ने	१०.	५.	४०
महाप्रा वीर्यं वृद्धस्य	४.	३५.	१
महाप्रा एव पतिर्न	५.	१७.	९
महाप्रा अभ्यावर्ते	१०.	५	४१
महाप्रायेण पर्युत्ससि	४.	१९.	२
महाप्रायेभ्यः क्रपयं दत्त्वा	९.	४.	१९
महाप्रायेभ्यो वरां दत्त्वा	१०.	१०.	३३

महाप्रा ज्ञो प्रयमो	४	६.	१
महाप्राप्त्य मुलमासीद्	१९.	६.	६
ममो देवं सविता	११.	६.	३
ममो राजानं वरुणं	११.	६.	३
भग एव भगवो अस्तु	३.	१६.	५
भग प्रजेतर्मग सत्यराघो	३.	१६.	३
भगमस्या वर्यं आदिन्यधि	१.	१४.	१
भगस्तत्त्वा चतुरः	१४.	१.	६०
भगस्ते हस्तमगदीद्	१४.	१.	५१
भगस्त्वेवो नयतु हस्त	१४.	१.	२०
भगस्य नावभा रोह	२.	३६.	५
भगेन मा शांशपेन	६.	१५९.	१
भगो वा भगेनावतु	१९.	४५.	९
भगो युनक्तवासिपो	५.	२६.	९
भद्रमिच्छन्तः ऋषयः	१९.	४१.	१
भद्रास्तुवाक्षिस्तिष्ठस्य	५.	५.	५
भद्रादधि श्रेयः प्रेहि	७.	९.	१
भद्रासि रात्रि चमसो	१९.	४५.	८
भद्राहं नो मप्यन्दिने	६.	१२८.	२
भद्रमि पुनर्वो वन्तु	२.	२४.	८
भव एनमिष्वास्तः	१५.	५.	२
भवद्वस्तुषिद्वस्तुः संवद्	१३.	४(६).	३
भव राजन्यप्रमाणाव	११.	२.	२८
भवार्द्रौ सप्तयुगा	११.	२.	१४
भवाशावावस्वतां पापकृते	१०.	१.	२३
भवाशावाविदं भूमो	११.	६.	९
भवाशावो भव्ये वां	४.	२८.	१
भवाशावो मृदतं मामि	११.	२.	१
भवेम शादः शतम्	१९.	६७.	६
भवो दिवो भव ईक्षे	११.	२.	२७
मसदासीदादित्यानां	९.	४.	१३
मिन्धि दर्भ सप्तज्ञानां	१९.	२८.	४
मिन्धि दर्भ सप्तज्ञाने	१९.	२८.	५
मिन्धि विधा अप द्विषः	२०.	४३.	१
मीमा इन्द्रस्य शतवृष्टि	४.	३७.	८
मीमा इन्द्रस्य शतवृष्टी	४.	३७.	९
मुनिवसिमतः शक्ति	२०.	१३५.	१
मुनो जनस्य दिव्यस्य	२०.	३६.	९
भूतं च मयिष्य	१५.	२.	६
भूतं च मयं च भद्रा च	१३.	४(१).	२

भूतं मृत्यो भूतपति
 भूतपतिर्निष्कलिनः
 भूतिश्च वा अभूतिश्च
 भूते हविष्मती भवैव
 भूतो भूतेषु पय आ
 भूमिर्मातादितिनो
 भूमिष्ठा पातु हरितेन
 भूमिष्ठा प्रति शुक्लत्वन्त
 भूमे मातर्निं घेहि
 भूमेध वै सोमेष्वीपपीनां
 भूम्यां देवेभ्यो ददति
 भूपतीः शरदः शतात्
 भूषान्पत्न्याः शच्याः
 भूषानिन्द्रो नमुपवृ
 भूयेम सारदः शतम्
 भुरि त इन्द्र वीर्यं
 भोग्यो भवदयो भन्न
 भ्रातृन्यश्वपणमसि
 भ्रूखस्य ते तविषस्य
 भ्रूखिलेभ्यः स्वाहा
 भ्रूया भ्रूया सं वीर्यतां
 भ्रूयः सोमपामुदं
 भ्रूत्वा हृदिप्र मन्दिभि
 भ्रूमेदे हि नो हृदि
 भ्रुवु वनिपीय भ्रुवु
 भ्रुवुमतीरोपपीर्याव
 भ्रुवुमती स्थ भ्रुवुमती
 भ्रुवुममूर्त्तं भ्रुवुमद
 भ्रुवुमन्ने निन्नमनं
 भ्रुवुमान्भवति भ्रुवुमद
 भ्रुवोः कशाभजपयन्त
 भ्रुवोरस्मि भ्रुवुतरो
 भ्रुवुन्दिन ठावायत्यपराहः
 भ्रुवुमेतदनहुतो यवैव
 भ्रुव्या धृष्टे नद्यः पर्वता
 भ्रुव्या पर्वतं नक्षति
 भ्रुवुत्तस्यत इमं नो
 भ्रुवुत्तज्जदेनाजमसि
 भ्रुवुत्त सं कल्पयति
 भ्रुवुत्त होमैर्हृत्ता

११. ६. २१
 २ १४. ४
 ११. ८. २१
 ६. ८४. २
 ४. ८. १
 ६. १२०. २
 ५ २८. ५
 ३. २९. ८
 १२. १. ६३
 १५. ६. ३
 १२. १. २२
 १९. ६७. ८
 १३. ४(५). २
 १३. ४(५). १
 १९. ६७. ७
 २०. १५. ५
 १०. ८. २९
 २. १८. १
 २०. ११. २
 १९. २३. २८
 ४. १२. ४
 २०. २३. ५
 २०. ७१. ९
 २०. ५६. ४
 ९. १. १४
 २०. १४३. ८
 १६. २. २
 ८. ७. १२
 १. ३४. ३
 ९. १. २३
 ९. १. ५
 १. ३४. ४
 ९. ६(५). ५
 ४. ११. ८
 ६. १२.
 ५. २७. ९
 ७. १०२. ८
 १५. १४. २
 १२. ४. ३१
 ६. ९३. ३

मनसे वेत्तसे धिप
 मनो अस्या भन
 मन्त्रमण्वै सुचितं
 मन्त्र दर्भ सपत्नान्ने
 मन्त्रुनाज्जदेनाजमसि
 मन्त्रुदिन्द्रो मन्त्रुवेत्ता
 मन्त्रे वां धावाभुविषी
 मन्त्रे वां मित्रावरुणा
 मम त्वा दोषणिश्रियं
 मम देवा विहवे सन्तु
 ममाग्रे वचो विहवेभ्यस्तु
 ममेयस्तु पोष्या ममां
 मया गावो गोपतिना
 मया सोममसि यो
 मयि क्षत्रं पणमणे
 मयि देवा दविणमा
 मयि वचो मयो यशो
 मय्यये अग्निं शुक्लामि
 मरीचीर्धूमान्त्र विशातु
 मस्तः पर्वतानामधि
 मस्तः पौत्रास्तुदुभः
 मस्तां पिता पशुना
 मस्तां मन्त्रे अधि मे
 मस्तो या गणैरवन्तु
 मस्तो यस्य हि क्षये
 मर्माणि ते वर्मणा
 मर्माविर्गं रोक्षतं
 मर्त्यं विभ्रती गुरुशृद्
 मस्तिष्कमस्य यतमो
 महत्काण्डाय स्वाहा
 महत्पयो विश्वरूप
 महत्सवस्यं महती
 महदेवाय तपति
 महदक्षं भुवनस्य
 महो इन्द्रः परश्च नु
 महो इन्द्रो य ओजसा
 महागणेशः स्वाहा
 महादेव एमदिष्वात्
 महानमो कुरुवाकं
 महानमा महाना

६. ४१. १
 १४. १. १०
 २० ५९. ४
 १९. २९. ५
 १५ १४. २०
 ४. ३२. २
 ४. २६. १
 ४. २९. १
 ६. ॥. २
 ५. ३. ३
 ५. ३. १
 १४. १. ५२
 ३. १४. ६
 ४. ३०. ४
 ३. ५. २
 ५. ३. ५
 ६. ६९. ३
 ७. ८७. २
 ६. ११३. २
 ५. २४. ६
 २०. २. १
 ५. २४. १२
 ४. २७. १
 १९. ४५. १०
 २०. १. २
 ७. १२३. १
 ११. १०. २६
 १२. १. ४८
 १०. २. ८
 १९. २३. १८
 ९. १. २
 १२. १. १८
 १२. ४. ३९
 १०. ७. ३८
 २०. ७१. १
 २०. १३८. १
 १९. २२. १७
 १५. ५. १३
 २०. १३६. १०
 २०. १३६. ११

मुञ्चन्तु मा शपध्यादपो	६. १६. २	भोको मनोहा लनो	१६. १. ३
	७. ११७. २	रुं कन्दसी भवतभ	४. २. ३
मुञ्चन्तु मा शपध्यादहोरात्रे	११. ६. ७	यं कन्दसी संयती	२०. ३४. ८
मुख शीर्षसया उत	१. १२. ३	यं ग्राममाविशत इदमुग्रं	४. ३६. ८
मुञ्चामि त्वा वैश्वानरा	१. १०. ४	यं ते कन्यं यमोदनं	१८. ४. ४२
मुञ्चामि त्वा इविषा	३. ११. १	यं त्वमग्रे समग्रहस्तनु	१८. ३. ६
	२०. १६. ६	यं त्वा वृषती रमे	१३. १. २१
मुमुक्तमस्मान्दुरितादव	५. ६. ८	यं त्वा वेद पूर्वं इश्वाको	१९. ३९. ९
मुमुक्षाना ओषधयो	८. ७. १६	यं त्वा होतारं मनस्ता	३. २१. ५
मुहृष्यैः प्र वदत्याही	१२. २. ३८	यं देवाः पितरो मनुष्या	१०. ६. ३२
मुष्णन्तेपां बाहवधिता	११. ९. १३	न देवाः स्मरमसिञ्चन्	६. १३२. १
मूढा भमिषा न्युमुदे	११. १०. २१	यं देवा अंशुमाप्यापयन्ति	७. ८६. १
मूढा भमिषाभ्यस्ता	६. ६७. २	यं दिभ्यो यश्च नो देदि	१६. ६. ४
मूर्धा मृगस्य इन्ता	४. ३. ६	यं निदधुर्वनस्पती	३. ५. ३
मूर्धानमस्य संसीन्यापवा	१०. २. २६	यं परिहस्तमभिभरदितिः	६. ८१. ३
मूर्धाहं रयीणां मूर्धा	१६. ३. १	यं कन्दर्बं न्यस्पय	१४. २. २२
मूर्धो देवस्य बृहतो	१९. ६. १६	यं माधये निदधे यं	९. ५. १९
मूलनर्दणी पर्याक्रियमाणा	१३. ५(४). ६	यं मित्रावरुणौ स्मर	६. १३५. ५
मृगो न मीमः कुचरो	७. ८९. ३	यं मे दत्तो ब्रह्मभागं	१४. २. ४२
मृण इर्म सपन्नान्ने	१९. २९. ४	यं याचाभ्यहं नाचा	५. ७. ५
मृत्पथेमृन् वच्छामि	८. ८. १०	यं वयं मृगयामहे	१०. ५. ४३
मृत्सुः प्रक्षानामधिपतिः	५. २४. १३	यं वां पिता पचति	१२. ३. ५
मृत्पुरीषो द्विपदा	८. २. २३	यं वातः परिशुम्भति	१३. १. ५१
मृत्पुर्द्विहृत्पुत्सुयो देवः	१२. ५(३). १०	यं निषे देवाः स्मरमसि	६. १३२. २
मृत्पोः पदं योपयन्त	१२. २. ३०	यं स्मा वृच्छन्ति क्रुद	२०. ३४. ५
मृत्पोरहं नक्षचारी	६. १३३. ३	यः कीकसाः प्रभृणाति	७. ८०. ३
मृत्पोरायमा पयन्तां	८. ८. १८	यः कुकिः सोमपातमः	२०. ७१. ३
मेदस्वता यजमानाः	६. ११४. ३	यः कुमारी पिङ्गलिका	२०. १३६. १६
मेघां सायं मेघां ग्रात	६. १०८. ५	यः कृणोति प्रमोतमन्वं	९. ८. ४
मेघामहं प्रपमां ब्रह्मण्वती	६. १०८. २	यः कृणोति धृतवत्सा	८. ९. ९
मेनिः शतवषा हि सा	१२. ५(३). ५	यः कृत्वाकृन्मृलकृद्	४. २८. ६
मेनिः शरव्या मवा	१२. ५(६). १३	यः कृष्णः केदपसुर	८. ६. ५
मेनिर्दुक्षमाना वीर्यं	१२. ५(३). १२	यः परस्याः पणवत	६. ३४. ३
मेर्म प्राणो हासोन्मो	७. ५५. ४	यः पक्षः पाक्षेयो	५. २२. ३
मेप इव वै सं च वि	६. ४९. २	यः पर्वतान्पदधाद्	२०. १२८. १४
मेतं पण्याम्लु गा मीम	८. १. १०	यः पृथिवीं बृहस्पति	१५. १०. ९
मेनमो वि दहो मामि	१८. २. ४	यः पृथिवीं व्यपमाना	२०. ३४. २
मो पु ब्रह्मेव तन्मृषु	२०. ६०. ३	यः पौत्सेयेण कविषा	८. ३. ११
मो पु वो भस्मदमि	२०. ६७. २	यः प्रथमः कर्मकृत्याय	४. २४. ६
मोक्रनुभोक पुनवो	२. २४. ३	यः वपमः प्रयतमा	६. २८. ३

यः प्राणतो निमिषतो	४.	२.	२
यः प्राणदः प्राणद्वयान्	४.	३०.	५
यः प्राणोऽपि वायुपि	१३.	३.	४
यः शतौदनां पचति	१०.	९.	४
यः शम्बरं पर्यतत्	२०.	३४.	१३
यः शम्बरं पर्यतेषु	२०.	३४.	११
यः शम्भतो महेनो	२०.	३४.	१०
यः श्मात्तपसो जातो	१०.	७.	३६
यः संप्रामाजयति सं	४.	२४.	७
यः सपन्नो योसपन्नो	१.	१९.	४
यः सप्तर्षिर्महर्षम	२०.	३४.	१३
यः समेयो विदध्यः	२०.	१२८.	१
यः समाम्यो वरुणो	४.	१६.	८
यः सहमानश्चरसि	३.	६.	४
यः सुन्वते पचते दुध	२०.	३४.	१८
यः सुन्वन्तमवति यः	२०.	३४.	१५
यः सोमकर्मो ह्यर्घ्य	२०.	३४.	१७
यः सोमे अन्तर्यो	३.	२१.	२
यः सात्तामः सुम्यक्तः	२०.	१२८.	७
यः आगरे शृण्वन्ते	४.	३६.	३
यः आत्मदा० कल्पै	४.	२.	१
यः आत्मदा० तस्य	१३.	३.	२४
यः आत्मानमतिमान्	८.	६.	१३
यः आदित्यं धारं	१५.	१०.	११
यः आग्ने मांसमदन्ति	८.	६.	२३
यः आग्नेयेभ्यो याचद्भ्यो	१२.	४.	१२
यः आशानामाशापाता	१.	३१.	२
यः भास्ते यश्चरति	४.	५.	५
यः इन्द्र इव देवेषु	९.	४.	११
यः इन्द्र सोमपातनो	२०.	६३.	७
यः इन्द्रेण सत्यं याति	३.	२१.	३
यः इमां देवो मेणसा	६.	१३३.	१
यः इमे वावापृथिवी बधान	१३.	३.	१
यः इमे वावापृथिवी अनित्री	५.	१२.	९
यः इह पितरो जीवा	१८.	४.	८७
यः ई चकार न सो	९.	१०.	११
यः ईशो पशुपतिः	२.	३४.	१
यः उग्रः सन्ननिष्टतः	२०.	५३.	३
	२०.	५७.	१३
यः उग्रिणाद्युग्रबाहु	४.	२४.	२

यः उत्तरतो बुद्धति	४.	४०.	४
यः उदानद् पराजयं	६.	७७.	२
यः उदचीन्द्र देवगोपाः	२०.	२१.	११
यः उपरिष्टाञ्जुति	४.	४०.	७
यः उभाम्यां महरसि	७.	५८.	८
यः उन्नता मनसा	२०.	९६.	३
यः ऊरु अनुसर्पन्त्ययो	९.	८.	७
यः कृते विदमिभिषः	१४.	२.	४७
यः कृष्णो देवहृता	१९.	३५.	५
यः एक इन्द्रमध्वर्षणी	२०.	३६.	१
यः एक इन्द्रियते	२०.	६३.	४
यः एकध्वर्षणीनां	२०.	७०.	१५
यः पतं देवमेकहृतं	१३.	४(२).	२
	१३.	४(३).	३
यः एवं परिपीदन्ति	६.	७६.	१
यः एवं हन्ति शृङ्गं	५.	१८.	५
यः पनां वनिमायन्ति	१३.	४.	११
यः पनाम्वशाग्रह	१२.	४.	१७
यः एवं विदुषेदन्ता	१२.	४.	२३
यः एवं विदुषो आत्मणस्त्य	१२.	५(५).	८
यः एवं विद्यास्त वनां	१०.	१०.	२७
यः एवापरिमिताः	१५.	१३.	१०
यः एषाणां मनसा यच्च	६.	५६.	३
यः एषाणां प्राणैः	११.	७.	२३
यः एषां मर्त्येभ्यः	१४.	१.	३५
यः एषिद् त्वा अना	२०.	८५.	३
यः एषिद् सत्य सोमपा	२०.	७४.	१
यः एषाणां वाचमश्नुन्	२०.	४९.	१
यः एषाणां पर्यावर्ते	१२.	१.	३४
यः एषाणां वाचमश्नुन्	९.	६(३).	१
यः एषाणां वाचमश्नुन्	५.	२६.	१
यः एषाणां वाचमश्नुन्	१६.	७.	१०
यः एषाणां वाचमश्नुन्	१४.	२.	२१
यः एषाणां वाचमश्नुन्	११.	१.	३४
यः एषाणां वाचमश्नुन्	११.	६.	१४
यः एषाणां वाचमश्नुन्	६.	१२२.	४
यः एषाणां वाचमश्नुन्	२०.	२७.	५
यः एषाणां वाचमश्नुन्	१८.	४.	१३
यः एषाणां वाचमश्नुन्	२.	३५.	२
यः एषाणां वाचमश्नुन्	१०.	१०.	५

यस्य यथा गच्छ यत्पति	७. १०२. ५
यशतो दक्षिणीयो	८. १०(१). ७
यशस्य चक्षुः प्रमृति	२. ३५. ५
	१९. ५८. ५
यज्ञायतिथस्य च	१५. २. १२
यज्ञायतिथाय च	१५. २. ११
यज्ञेन यज्ञमयजन्त	७. ५. १
यज्ञैः संमिलाः धृपतीभि	२०. ६७. ४
यज्ञैर्यवा प्रयमः	२०. २५. ५
यज्ञैरिषुः संनममानो	८. ३. ६
यज्ञो दक्षिणमिध्दकामत	१९. १९. ६
यज्ञो बभूव स आ बभूव	७. ५. २
यतः सूर्य उदेत्यस्तं	१०. ८. १६
यत इन्द्र भयाम्भे	१९. १५. १
यतो दृष्टं यतो धीर्तं	७. ५८. ३
यत्कर्मिषूपनर्हणमाहरन्ति	९. ६(१). १०
यत्काम कामयमाना	१९. ५२. ५
यत्किं यासौ क्षनसा	७. ७३. १
यत्किं चेदं यतपति	१९. ४८. ३
यत्किं चेदं वरुण	६. ५१. १
यत्कुरुते यदनुते	१२. २. ३६
यत्सत्तारं हृषत्या	९. ६(६). १
यत्सुरेण सर्वयता	८. २. १७
यत्त आत्मनि तन्त्रां	१. १८. ३
यत्तच्छरीरमशायत्	११. ८. १६
यत्तर्पणमाहरन्ति	९. ६(१). ६
यत्ते अङ्गमतिदितं	१८. २. २६
यत्ते अन्नं भुवस्तत	१०. ५. ४५
यत्ते अपोदकं विष	५. १३. २
यत्ते काम शर्म त्रिवरूप	९. २. १६
यत्ते कृष्यः शाकुल	१८. ३. ५५
यत्ते क्रुद्धो घनपति	१०. १०. ११
यत्ते क्रोमा यद्द्वयं	१०. ९. १५
यत्ते चन्द्रं कृषयप	१३. ३. १०
यत्ते चर्म शतौदने	१०. ९. २४
यत्ते तनूचनशान्त	१९. २०. ३
यत्ते दर्भं वरामृत्यु	१५. ३०. १
यत्ते देवा अरुणवम्	७. ८४. १
यत्ते देवी निर्मिति	६. ६३. १
यत्ते नदं विश्ववारे	९. ३. २

यत्ते नाम सुहवं	७. २१. ४
यत्ते निधानं रजसं	८. २. १०
यत्ते पित्रभ्यो ददतो	१०. १. ११
यत्ते पुच्छं ये ते वाला	१०. ९. २५
यत्ते प्रजायां पशुषु	१४. २. ६२
यत्ते भूमे विजनाभि	१२. १. ३५
यत्ते मज्जा यदस्थि	१०. ९. १८
यत्ते मध्यं पृथिवि	१२. १. १२
यत्ते माता यत्ते पिता	५. ३०. ५
यत्ते यकृषो मत्तरे	१०. ९. १६
यत्ते रिष्टं यत्ते धृत	४. १२. २
यत्ते यथो जातवेदो	३. २२. ४
यत्ते वासः परिषानं	८. २. १६
यत्ते शिरो यत्ते मुखं	१०. ९. १३
यत्तं शीतोयो रूः	५. २२. १०
यत्त्वा क्रुद्धाः प्रपकु	१२. २. ५
यत्त्वामिचेरुः पुरुषा	५. ३०. २
यत्त्वा शिक्षः पयवधीत्	१०. ६. ३
यत्त्वा तोम प्रपिबन्ति	१४. १. ४
यत्परममवमं यत्त	१०. ७. ८
यत्परिषेष्टाः पात्रहस्ताः	९. ६(१). ३
यत्पिबामि सं पिबामि	६. १३५. २
यत्पुरा परिवेषात्ताद	९. ६(१). १२
यत्पुरुषं व्यदधुः कतिधा	१९. ६. ५
यत्पुरुषेण हविषा देवा	१९. ६. १०
यत्पुरुषेण हविषा यथा	७. ५. ४
यत्प्रतिशृणोति प्रत्या	९. ६(६). २
यत्प्रत्याहन्ति विषमेव	८. १०(६). ३
यत्प्राङ् प्रत्यङ् स्वधया	१३. २. ३
यत्प्राण क्रतावागते	११. ४. ४
यत्प्राण स्तनयिब्रुवा	११. ४. ३
यत्पेपिता यकणेना	३. १३. २
यत्र क्रपयः प्रथमजा	१०. ७. १४
यत्र तपः पयस्कर्म्य	१०. ७. ११
यत्र देवा ब्रह्मविदो	१०. ७. २४
यत्र देवाश्च मनुष्या	१०. ८. ३४
यत्र नाथप्रभंशनं यत्र	१९. ३९. ८
यत्र ब्रह्मविदो० अग्निना	१९. ४३. १
यत्र ब्रह्मविदो० आपो मा	१९. ४३. ७
यत्र ब्रह्मविदो० इन्द्रो मा	१९. ४३. ६

यत्र मलविदो० चन्द्रो मा १९. ४३. ४
 यत्र मलविदो० श्रद्धा मा १९. ४३. ८
 यत्र मलविदो० वायुर्मा १९. ४३. २
 यत्र मलविदो० सूर्यो मा १९. ४३. ३
 यत्र मलविदो० सोमो मा १९. ४३. ५
 यत्र लोकेश्वर कोशाध्यापो १०. ७. १०
 यत्र वः प्रेक्षा हरिता ४. ३७. ५
 यत्र स्कन्धः प्रजनयन् १०. ७. २६
 यथादित्याय रुद्राश्च १०. ७. २२
 यन्मासूतस्य शिवायाः २०. १२९. ७
 यन्मासूतं च मृत्युश्च १०. ७. १५
 यन्माश्वत्था न्यग्रोषा ४. ३७. ४
 यन्मा सुपर्णा भभूतस्य ९. ९. २२
 यन्मा सुरार्द्रः० भक्षोणा ६. १२०. ३
 यन्मा सुरार्द्रः० तं लोकं ३. २८. ५
 यन्मा सुरार्द्रां सुकृता ३. २८. ६
 यन्नेदानीं पश्यसि ८. ३. ५
 यन्नैवाग्रे जनिमानि १. ८. ४
 यत्तत्परो न वि यमो ४. ३. ७
 यत्सभागयति दक्षिणः ९. ६(६). ६
 यत्समुद्रमनु श्रितं १३. २. १४
 यत्समुद्रो भभ्यकन्दत् १९. ३०. ५
 यन्सुपर्णा विवक्षयो २. ३०. ३
 यत्सोममिन्द्र विष्णो २०. १११. १
 यत्सुग्रे भद्रमश्रमि ७. १०९. १
 यया कलां० सर्वं दिपते ६. ४६. ३
 यया कलां० सर्वमधिपे १९. ५७. १
 ययाकरो मयनंश्चाक २. ३६. ४
 ययाग्रे त्वं वनस्पते १९. ३१. ९
 यया चक्रुर्बासुरा ६. १४१. ३
 ययाम्यं प्रयुहीताकुम्भे १२. ४. ३४
 यया त्वमुत्तरोत्तो मत्सपत्नः १९. ४६. ७
 ययादित्या वसुभिः ६. ७४. ३
 यया देवा भसुरान् ९. २. १८
 यया देवेष्वमृतं ययेषु १०. ३. २५
 यया ह्यं च पृथिवी १. २. ४
 यया द्यौश्च पृथिवी २. १५. १
 यया नरुलो विच्छिद्य ६. १३९. ५
 यया नदं फणियुने ६. १३८. ५
 ययापसस्तायादरे ६. ७२. २

यया प्रथिर्यथोपधि ६. ७०. ३
 यया प्राण बलिहृत ११. ४. १९
 यया वायुः सुसंशितः २. १०५. २
 यया वीर्यमुर्वरायां १०. ६. ३३
 यया मद्र च क्षत्रं च २. १५. ४
 यया भूतं च भव्यं च २. १५. ६
 यया भूमिर्मृतमना ६. १८. २
 यया मद्र इदं मधु ९. १. १७
 यया मधु मधुकृतः ९. १. १६
 यया मनो मनस्केतः ६. १०५. १
 यया मय स्मरदत्तौ ६. १३०. ३
 यया शंसं यया सुप ६. ७०. १
 यया मृगाः संविजन्त ५. २१. ४
 ययायं बाहो भन्विभा ६. १०२. १
 यया पयाय इर्म्य १८. ४. ५५
 यया पयाः कन्यायां १०. ३. २०
 यया यगः पृथिव्यां १०. ३. १९
 यया यशः प्रजापतौ १०. ३. २४
 यया यशः सोमसीये १०. ३. २१
 यया यशश्चन्द्रमस्यादित्ये १०. ३. १८
 यया यशोभिर्दोत्रे १०. ३. २२
 यया यशो यजमाने १०. ३. २३
 ययायायमसादान् १२. ५(७). ३
 यया यातश्चाग्निश्च १०. ३. १४
 यया यातश्चावयति १०. १. १३
 यया यातेन प्रक्षीणा १०. ३. १५
 यया यातो यया मनो १. १११. ६
 यया यातो वनस्पतीन् १०. ३. १३
 यया वृकादजावयो ५. २१. ५
 यया वृक्षं लिङ्गम् ६. ८. १
 यया वृक्षमशनि ७. ५२. १
 यया वृक्ष इमा माप ६. ८५. ३
 यया शाय्याकः प्रपतन् १९. ५०. ४
 यया शेपो मपायतै ७. २५. ३
 यया शेवधिर्निहितो १२. ४. १४
 यया श्येनात्यतत्रिणः ५. २१. ६
 ययाश्च्य निरभनो ३. ६. ३
 ययाश्च्य भानस्पत्या ३. ६. १
 यया सत्यं धातुतं च २. १५. ५
 ययासक्तिः प्रपयते ६. ७२. १

यथा सिन्धुर्नदीनां	१४.	१.	४३
यथा सुपर्णः श्रपतत्	६.	८.	२
यथा सूर्यश्च चन्द्रश्च	२.	१५.	३
यथा सूर्यस्य रश्मयः	६.	१०५.	३
यथा सूर्यो भतिभाति	१०.	३.	१७
यथा सूर्यो नक्षत्रा	७.	१४.	१
यथा सूर्यो मुच्यते	१०.	१.	३२
यथा स्रो भल्य परिधि	५.	२९.	३
यथा सोमः प्रातःसम्बने	९.	१.	११
यथा सोम ओपवी	६.	१५.	३
यथा सोमस्तृतीये	९.	१.	१३
यथा सोमो द्वितीये	९.	१.	१२
यथा स्म ते विरोहतो	४.	४.	३
यथा हव्यं बहसि	४.	२३.	२
यथाहश्च पानी च	२.	१५.	२
यथा हस्ती हस्तिन्या	६.	७०.	२
यथाहान्यनुपूर्वं	१२.	२.	२५
यथेदं भूम्या अधि	२.	३०.	१
यथेन्द्र उदाचनं ऋष्या	५.	८.	८
यथेन्द्रो धावापृथिवी	६.	५८.	२
यथेमे धावापृथिवी	६.	८.	३
यथेयं० द्वापर पर्वतान्	६.	१७.	३
यथेयं० द्वापर निक्षितं	६.	१७.	४
यथेयं० द्वापारेमान्	६.	१७.	२
यथेयं० भूतानां० द्वापामि	५.	२५.	२
यथेयं० भूतानां० ध्रियतां	६.	१७.	१
यथेयुक्ता पश्यत	१.	३.	५.
यथोदक्रमपुषो	६.	१३९.	४
यदक्षेपु वदा यत्समित्यां	१२.	३.	५२
यदस्य यथा क्षमिति	१८.	१.	२६
यदग्निरापो भद्रहत्	१.	२५.	१
यदग्ने भय मिथुना	८.	३.	१२
	१०.	५.	४८
यदग्ने तपसा तप	७.	६३.	१
यदग्ने यानि पन्ननि	१९.	६४.	३
यदग्ने सूर्यं विषं	१०.	४.	२२
यदग्नेः संश्रयतीरहा	३.	१३.	१
यददीन्यज्जगमर्हं	६.	११९.	१
यददोभदो अभ्यगच्छन्	१६.	७.	९
यददो देवा मसुरां	४.	१९.	४

यदय कच वृत्रहन्	२०	११२	१
यदय त्वा प्रपति	७	१०२.	१
यदय वा मासत्यो	२०.	१४०.	४
यदया रात्रि सुभगे	१९.	५०.	६
यदयाधिनारवदं इवेप	२०.	१४१.	३
यदनुचीन्द्रमैरात्स	१०.	१०.	१०
यदन्तरं तदार्वा	२.	३०.	४
यदन्तरा धावापृथिवी	१०.	८	३९
यदन्तरा परावत	२०.	६.	९
यदन्तरिक्षं पृथिवी	६.	१२०.	१
यदन्तरिक्षे यदिति	२०.	१३९.	२
यदन्नमग्नि बहुधा	६.	७१.	१
यदन्नपन्नयन्तेन	६.	७१.	३
यदन्ये ज्ञातं याचेयु	१२.	४.	२२
यदप्सु यदनस्पती	२०.	१३९.	५
यदभियदति दीक्ष	९.	८(१).	४
यदयातं शुभस्पती	१४.	१.	१५
यदसौचीनं जैहायणा	१०	५.	२२
यदस्त्रिकास्त्रिका	२०.	१३६.	३
यदशनक्रुतं ह्यपन्ति	५.	६(१).	१३
यदभ्रमि बलं कुर्वे	६.	१३५.	१
यदभ्रमि यत्पिबसि	८.	२.	१९
यदग्निना पृच्छमग्ना	१४.	१.	१४
यदस्तनमुतो देवा	५	८.	३
यदस्मभ्यु दुप्यज्यं	१९.	४५.	२
यदस्मृति चक्रम किं	७.	१११.	१
यदस्य दक्षिणमक्षयसी	१५.	१८.	२
यदस्थ हतं विहृतं	५.	२९.	५
यदस्याः कस्मै चिद्	१२.	४.	७
यदस्याः पत्न्यूलनं	१२.	४.	९
यदस्या भद्रमेयाः	२०.	१३६.	१
यदस्या गोपती सत्या	१२.	४.	८
यदहपहरमिगच्छामि	१६.	७.	११
यदा केनानस्त्रि छाव	११.	८.	११
यदा गार्हपत्यमसपर्येत	१४.	२.	२०
यदाजनं कैकुर्द	४.	९.	९
यदाजनाभ्यजनामा	९.	६(१).	११
यदा त्वा न्यवृणत्	११.	८.	१८
यदादित्यैर्दधमानोपा	१०.	१०.	९
यदान्तेषु गवीन्यो	१.	३.	१

यदापीनासो भ्रंशवो	०	११२.	४
यदापो अग्रा इति	११	४४	९
यदा प्राणो० शोषधय	११	४.	१७
यदा प्राणो० पशव	११	४.	५
यदाबध्नाक्षोपणा	१.	३५.	१
यदा वरं हिरण्यमिदं	२०.	७३.	४
यदा कलस्य पीयतो	२०.	१६.	६
यदावसपानकश्चपन्ति	१.	६(१).	७
यदा वाचमसनद्विष	२०.	५१	१०
यदाभासा वदतो मे	७.	५०.	१
यदा श्रुतं कृष्णो जात	१८.	२.	५
यदासन्वासुपयाने	१४.	२.	६५
यदासुतेः क्रियमाणापाः	३.	७.	६
यदा स्थलेन पसस्ताणी	२०.	१३६.	२
यदाह भूय उद्धरेति	९.	६(२).	२
यदि कर्तं पतित्वा	४.	१२.	७
यदि कामादभक्तामाह	९.	८.	८
यदि क्षितापुयंदि वा	३.	११.	२
	२०.	९६.	७
यदि चतुष्टयोसि	५.	१६.	४
यदि चिन्नु त्वा धना	५.	२.	४
	२०.	१०७.	७
यदि आग्रयदि स्वपन	६.	११५.	२
यदि विष्टयोसि	५.	१६.	३
यदि दशष्टयोसि	५.	१६.	१०
यदि दिष्टयोसि	५.	१६.	२
यदि नवष्टयोसि	५.	१६.	९
यदि नो गां हंसि	१.	१६.	४
यदिन्द्र मागस्युदङ्	२०.	१२०.	१
यदिन्द्र मल्लभस्वते	६.	४५.	३
यदिन्द्र यावतस्त्वमेता	२०.	८३.	१
यदिन्द्रादो दाशराज्ञे	२०.	१२८.	१२
यदिन्द्रार्ह यथा त्व	२०.	२७.	१
यदिन्नेष सख्यं याधो	२०.	१४१.	२
यदि पञ्चष्टयोसि	५.	१६.	५
यदि प्रेयुर्देवपुरा मल्ल	५.	८.	६
	११.	१०.	१७
यदि वासि तिरोजनं	७.	३९.	५
यदि वासि त्रैक्युदं	४.	९.	१०
यदि वासि देवकृता	५.	१४.	७

यदि पाहमनृतदेवो	८	४.	१४
यदि वृक्षादभ्यपन	६.	१२४.	२
यदि घोको यदि धामि	१.	२५.	३
यदि पशुयोसि	५.	१६.	६
यदि सप्तष्टयोसि	५	१६.	७
यदि स्त्री यदि वा धुमान्	५	१४.	६
यदि स्थ शेषियाणां	२.	१४.	५
यदि स्थ तमसाश्रुता	१०	१.	३०
यदि हुतां यद्यहुतामसा	१५.	४.	५३
यदीदं मातुर्पदि वा	६.	११६.	३
यदीदिदं मन्त्रो	४.	२७.	६
यदीमे वैश्विनो जना	१४	२.	५९
यदीयं दुहित्वा तव	१४.	२.	६०
यदीयं हनन्त्यं हनन्	२०.	१३२.	१०
यदुदञ्चो हृपाक्ये	२०.	१२६.	२३
यदुदरं परुषस्यातु	१०.	१०.	२२
यदुदीरित भाजयो	२०.	५६.	३
यदुपरिष्ठापनमाहरन्ति	९.	६(१).	९
यदुपस्त्रणन्ति	९.	६(१).	८
यदुपस्थापनृतं निष्ठया	१.	१०.	३
यदुपो यासि आनुना	२०.	१४२.	३
यदुस्त्रियास्वाङ्कतं	७.	७७.	४
यदेवमिति पतति यच्च	१०.	८.	११
यदेनमाह मात्य का	१५.	११.	३
यदेनमाह मात्य तर्प्यन्ति	१५.	११.	५
यदेनमाह मात्य यथा ते विक्राम	१५.	११.	१०
यदेनमाह मात्य यथा ते मिर्य	१५.	११.	६
यदेनमाह मात्य यथा ते वषा	१५.	११.	८
यदेनमाह मात्योदक	१५.	११.	४
यदेनस्तो मानुक्ताच्छेषे	५.	३०.	४
यद्वायवे अग्नि गायत्र	९.	१०.	१
यद्विरामि सं गिरामि	६.	१३५.	३
यद्विरिषु पर्वतेषु	९.	१.	१८
यद्वण्डेन यद्विष्या	५.	५.	४
यद्विधिने प्रदिमि	२०.	८७.	२
यद्वाक्यि वध्यसे	६.	१२१.	२
यदुद्गोद्विष शोपिपे	५.	३०.	३
यदुर्मगां प्रक्षपितं	१०.	१.	१०
यदुष्कृतं यच्छ्रुतं यद्वा	७	६५	५
यदुष्कृतं यच्छ्रुतं विषयं	१४.	२.	५६

यदेवा देवदेहनं देवा
यदेवा देवान्दविषा
यदेवास्तो ललामगुं
यद्वपाय इन्द्र ते शतं

यद्विषाथ यतुषाथ
यद् प्राचीरुगन्तोरो
यद्गस्ताभ्यां चक्रुम
यद्वावसि त्रियोज्जनं
यद्विरण्यं सूर्येण सुवर्णं
यद्गुह्यभिर्यद्विभिभि
यद्गुह्यस्य पुरुषस्य
यद्यग्निः क्रज्याघदि वा
यद्यज्ञाया पचति त्वत्
यद्यत्कृष्णः शकुन पद्
यद्यन्तरिक्षे यदि यात
यद्यार्चयदि वासि शोचिः
यद्यद्वृषोसि
यद्यामं चक्षुर्निखनन्तो
यद्येकद्वृषोसि
यद्येकद्वृषोसि
यद्येयय द्विपदी
यद्योचया महतो
यद्वागामो विभजन्त
यद्विषं शमलं चक्रुम
यद्गोवर्षी रेजमाने
यद्गः सहः सहमाना
यद्गदामि मधुमत्सद्
यदां कक्षीर्वा उत
यद्वा अतिविषति० परि
यद्वा अतिविषति० प्रति
यद्वा कृणोव्योषधीर्यद्वा
यदा प्रवृद्ध सत्पते न
यदा स्मे स्मामे
यद्वा शक्र पपावति
यदासि पुन्यतो वृषो
यद्विद्वान्तो यद्विद्वान्त
यदीक्षानिन्द्र पत्तिर्यो
यदीक्षि स्तमपति
यदेव यज्ञा वरुणो यद्वा

६ ११४. १
७. ५. ३
२०. १३६. ४
२०. ८१. १
२०. ९२. २०
१९. ३१. ४
२०. १३७. १
६. ११८. १
६. १३१. ३
१९. २६. २
६. १२. २
२०. १२८. ३
१२. २. ४
१२. ३. ३९
१२. ३. १३
७. ६८. १
१. २५. २
५. १६. ८
६. ११६. १
५. १६. १
५. १६. ११
१०. १. २४
२०. ८७. ४
३. २९. १
१२. २. ४०
१. ३२. ३
८. ७. ५
१२. १. ५८
२०. १४०. ५
९. ६(६). ५
९. ६(१). ३
१३. ४(४). १५
२०. ११२. २
२०. १२०. २
२०. १११. २
२०. १११. ३
६. ११५. १
२०. ४३. २
९. १. २४
५. २५. ६

यदेव यज्ञा वरुणो यद्
यदो भग्निरजहादेकमर्गं
यदो देवा उपजीका
यदो मनः परागतं
यदो शुर्वं पितरः
यदो वयं प्रमिनाम
यन्तासि यच्छसे हस्ता
यन्त्यस्य देवा देवहृति
यन्त्यस्य सभां सभ्यो
यन्त्यस्य सतिमिं सतिम्यो
यन्त्यस्यामभ्रणमामभ्रणीयो
यज्ञ इन्द्रो अखनद्
यज्ञास्तया परागे
यज्ञास्तया भुरण्ययो
यज्ञानं धीभिरक्षिना
यन्मन्युर्गोषामावहन्
यन्मातली रयक्रीत
यन्मा ब्रुतमद्वृतमावगाम
यन्मे अद्वयोरद्विद्योत
यन्मे छिद्रं मनसो
यन्मेदमिमिषोचति
यन्मे मनसो न प्रियं
यन्मे माता यन्मे पिता
यमः परोवरो विवस्वान्
यमः पितृणामधिपतिः
यमवभ्राद् तं देवा
यमवभ्राद् तं विभ्रचन्द्रमा
यमवभ्राद् तं विभ्रत्सविता
यमवभ्राद् तं यज्ञा
यमवभ्राद् तं सूर्यः
यमवभ्राद् तं सोमः
यमवभ्राद् तमग्निः
यमवभ्राद् तमपो
यमवभ्राद् तमिन्द्रः
यमवभ्राद् तमिदं देवता
यमवभ्राद् तेनेसां
यमवभ्राद् मतोजसा
यमवभ्राद् मत्सर्वाभि
यमवभ्राद् मत्सह गोभि
यमवभ्राद् मत्सह योहि

१९. २६. ४
१८. ४. ६४
९. १००. २
७. १३. ४
१८. ३. १९
१९. ५९. २
९. ८१. १
८. १०(१). ५
८. १०(१). ९
८. १०(१). ११
८. १०(१). १३
७. २५. १
२०. १४१. ५
२०. १४०. १
२०. १४२. ६
११. ८. १
११. ६. २३
६. ७१. २
६. २४. २
१९. ४०. १
४. २६. ७
९. २. २
१०. ३. ८
१८. २. ३२
५. २४. १४
१०. २. १६
१०. ६. १०
१०. ६. १३
१०. ६. १५
१०. ६. ९
१०. ३. ८
१०. ६. ६
१०. ६. १४
१०. २. ७
१०. ६. १७
१०. ६. १२
१०. ६. २७
१०. ६. २८
१०. ६. २३
१०. ६. २४

यमवागाद् ० मर्दुर्वा	१०.	६.	२६
यमवागाद् ० मर्दुत्तेन	१०.	६.	२२
यमवागाद् ० मन्मथो	१०.	६.	२६
यमवागाद् ० सो मल्ली	१०.	६.	११
यममी पुरोदधिरे	५.	८.	५
यमपते पुरोमत्ते	५.	७.	२
यमस्य भाग स्य	१०.	५.	१२
यमस्य ना यम्यं	१८.	१	८
यमस्य लोकादप्या	१९.	५६.	१
यमाय घृततल्पयो	१८.	२.	३
यमाय चित्रमते	१८.	४.	७४
यमाय मनुमत्तमं	१८.	२.	२
यमाय सोमः पवते	१८.	२.	१
यमिन्द्र दधिपे त्वमथं	२०.	५५.	३
यमिन्द्राग्नी स्मरमसिञ्चता	६.	१३२.	४
यमिन्द्राग्नी स्मरमसिञ्चद्	६.	१३२.	३
यमिदं त्वं हृषाकपिं	२०.	१२६.	४
यमु पूर्वमहवे तमिदं	२०.	६७.	७
यमोदमं प्रयमञ्च	४.	३५.	१
यमो नो गातुं प्रयतो	१८.	१.	५०
यमो मृत्युरघातारो	६.	९३.	१
यया धीर्यया वृषिवी	१०.	१०.	४
ययोः संक्षयता हरिमा	४.	२५.	२
ययो रघः सत्यवर्त्त	४.	२९.	७
ययोरभ्यध उत यद्	४.	२८.	२
ययोरोमसा स्वभिक्षा	७.	२४.	१
ययोर्यधामापययते	४.	२८.	५
यवानो यतिस्त्वभिः	२०.	१३०.	७
यवासं मेन्द्रो मयवा	६.	५८.	१
यवाा ह्यग्नौ यवाा	६.	३९.	३
	६.	५८.	३
यवाा यासि प्रदिशो	१३.	१.	३८
ययो हविर्वर्त्तमिन्द्रवृत्तं	६.	३९.	१
यथ क्वनी यथाक्वचो	११.	१०.	२३
यथक्वर न० ममगो	५.	३१.	११
यथक्वर न० मात्थने	४.	१८.	६
यथक्वर स निष्करत्	२.	९.	५
यथ गां यदा स्फुरति	१३.	१.	५६
यथ षणि रघुमिष्टयो	२०.	१२८.	४
यथर्मणिनो वृषमः	४.	२४.	३

यथ स्तपनः शपयो	२.	७.	२
यथिदि त्वा बहुभ्य	२०.	६३.	६
यस्त भास्यत्यथाकृति	४.	६.	४
यस्त ऊरु विहरत्यन्तरा	२०.	९६.	१४
यस्तस्मिन् सहसा	२०.	८८.	१
यस्तिग्मशृङ्गो वृषनो	२०.	३७.	१
यस्तिष्ठति चरति यथ	४.	१६.	२
यस्ते अग्रे सुमतिं	१८.	१.	२४
यस्ते अम्भु मदिमा	१९.	३.	२
यस्ते केशोवपयते	६.	१३६.	३
यस्ते गन्धः पुष्पेषु	१२.	१.	२५
यस्ते गन्धः पुष्कर	१२.	१.	२४
यस्ते गन्धः शृमिषि	१२.	१.	२३
यस्ते गर्भं श्रुतिमृषा	८.	६.	१८
यस्ते गर्भममीवा	२०.	९६.	१२
यस्तेङ्गुरो यमुदानो	६.	८२.	३
यस्ते देवेषु महिमा	१९.	३.	३
यस्ते परुषि संवधौ	१०.	१.	८
यस्ते ध्रुव स्तनयिबु	७.	१२.	१
यस्ते भाषेदं वेद	११.	४.	१८
यस्ते प्लाशियो बनिष्ठु	१०.	९.	१७
यस्ते मदी दुष्पश्चात्	२०.	११७.	२
यस्ते मदीवक्त्रो	६.	३०.	२
यस्ते मन्योविघ्न	४.	३२.	१
यस्ते शृङ्गवृषो नपात्	२०.	५.	७
यस्ते शोकाय तन्त्रं	५.	१.	३
यस्ते सर्पो हृषिक	१२.	१.	४६
यस्ते स्तनः शशपुयो	७.	११.	१
यस्ते हन्ति पतयन्तं	२०.	९६.	१३
यस्ते हवं विवदत्	३.	३.	६
यस्त्वा कृत्यामिर्यस्त्वा	८.	५.	१५
यस्त्वा पिबति ग्रीवति	५.	५.	२
यस्त्वा भ्राता पतिर्भूत्वा	२०.	९६.	१५
यस्त्वा भ्राते निदिमाय	९.	३.	११
यस्त्वा शाले श्रुतिश्रुति	९.	३.	९
यस्त्वा स्वपन्ती स्तरति	८.	६.	८
यस्त्वा स्वमेन तमसा	२०.	९६.	१६
यस्त्वा स्वमे निपद्यते	८.	६.	७
यस्त्वोवाच परेहीति	१०.	१.	७
यस्मा कर्णं यस्य भाया	६.	११८.	३

यस्मात्कोशाङ्गदभयः	१९.	७२.	१
यस्मात्पद्मदभृतं	४.	३५.	६
यस्माद्दृष्टो भयपतनः	१०.	७.	२०
यस्माद्वाता क्रतुया	१३.	३.	२
यस्मात्प्रकृतो विजयन्ते	२०.	३४.	५
यस्मान्माता निर्मिता	४.	३५.	४
यस्मिन्समुद्रो धौर्भूमि	११.	३(१).	२०
यस्मिन्स्तम्भा प्रजापति	१०.	७.	७
यस्मिन्देवा अमृतत	१२.	२.	१७
यस्मिन्देवा भन्मनि	१८.	१.	३६
यस्मिन्देवा विदये	१८.	१.	३५
यस्मिन्समुद्रपाणि रण्यन्ति	२०.	७४.	२
यस्मिन्भूमिन्तरिक्षं	१०.	७.	१२
यस्मिन्धर्मं दधिमा	२०.	८९.	६
यस्मिन्निरादृशेष्टी	१३.	३.	५
यस्मिन्विधा अयि	२०.	१८०.	२
यस्मिन्ष्टे मय्यदः	९.	९.	२१
यस्मिन्नुर्वीः पञ्च	१३.	३.	६
यस्मै त्वा यज्ञवर्धन	१०.	६.	३४
यस्मै इस्ताभ्यां पादाभ्यां	१०.	७.	३९
यस्य कृष्णो हविर्ष्टे	६.	५.	३
यस्य क्रूरममनन	१९.	५६.	५
यस्य चतस्रः प्रदिशो	१०.	७.	१६
यस्य गुष्टिं तोमिनः	४.	२४.	५
यस्य तन्मा कास्त्रि	११.	२.	२२
यस्य ते पातः प्रयम	२.	१३.	५
यस्य ते विश्वमातुषो	२०.	४३.	३
यस्य प्रयस्त्रिदेवा अङ्गे गात्र	१०.	७.	२७
यस्य त्रयस्त्रिदेवा अङ्गे सर्वे	१०.	७.	१३
यस्य त्रयस्त्रिदेवा निधि	१०.	७.	२३
यस्य देशा भकरूपन्तोच्छिष्टे	११.	३(१).	२१
यस्य धौर्ध्वं पृथिवी	४.	२.	४
यस्य दिवर्हसो बृहत्	२०.	६१.	५
	२०.	६२.	९
यस्य मेरो यज्ञपति	४.	११.	५
यस्य मय्य जुलमाङ्गिष्ठां	१०.	७.	१९
यस्य मीमः प्रतीक्षा	९.	८.	६
यस्य भूमिः प्रमान्तरिक्ष	१०.	७.	३२
यस्य वयास ऋषमाद्य	४.	२४.	४
यस्य वातः प्राणापानी	१०.	७.	३४

यस्य निधे हिमवन्तो	४.	२.	५
यस्य वातः प्रयवो यन्ति	७.	४१.	१
यस्य विरो वैश्वानर	१०.	७.	१८
यस्य संस्थे न वृण्वते	२०.	६९.	२
यस्य सूर्यश्चन्द्रश्चन्द्रमा	१०.	७.	३३
यस्य हेतोः प्रयवते	९.	८.	३
यस्यां कृष्णमयं व	१२.	१.	५२
यस्यां गायन्ति नृत्यन्ति	१२.	१.	४१
यस्यां पूर्वं पूर्वजना	१२.	१.	५
यस्यां पूर्वं भूतकृत	१२.	१.	३९
यस्यां वृक्षा वानस्पत्या	१२.	१.	२७
यस्यां वेदिं परिगृह्णन्ति	१२.	१.	१३
यस्यां सप्तोदहविषां	१२.	१.	३८
यस्यां सप्तोद उत सिन्धु	१२.	१.	३
यस्याः पुरो देवकृताः	१२.	१.	४३
यस्याञ्जनं प्रसर्पेत्सङ्ग	४.	९.	४
यस्यामजं वीहिषवी	१५.	१.	४२
यस्यामापः परिचराः	१२.	१.	९
यस्यामितानि वीषा	२०.	६५.	३
यस्यामृततः प्रदिशः	१२.	१.	४
यस्यामृततः प्रदिशि	२०.	३४.	७
यस्यास्त आसनि घोरे	६.	८४.	१
यस्येदं प्रदिशि० प्र चानति	७.	२६.	२
यस्येदं प्रदिशि० यज्ञां	४.	२३.	७
यस्येदमा रजो युञ्जन्तुजे	६.	३३.	१
यस्योरुपु त्रिषु विक्रमणे	७.	२७.	३
यां फल्गुपन्ति बहर्ता	१०.	१.	१
यां अमदमिस्त्रेणदु	६.	१३७.	१
यां ते कृत्वा कृपे	५.	३१.	८
यां ते चक्रुः कृत्वाका	५.	३१.	२
यां ते चक्रुः पुरुषास्त्ये	५.	३१.	९
यां ते चक्रुः सभायां	५.	३१.	६
यां ते चक्रुः सेनायां	५.	३१.	७
यां ते चक्रुः मूलायां	५.	३१.	४
यां ते चक्रुः मे० नीललोहिते	४.	१७.	४
यां ते चक्रुः मे० मिथवान्ये	५.	३१.	१
यां ते चक्रुः कशाके	५.	३१.	३
यां ते चक्रुः गर्दपत्ये	५.	३१.	५
यां ते मेतुं निष्पृणाभि	१८.	२.	३०
यां ते बर्हिषि यां	१०.	१.	१८

यां ते ह्य ह्युम्नस्य	१. १०. १
यां त्वा मन्त्रयो अखनदु	४. ४. १
यां त्वा देवा भृगुजन्त	५. १२. ४
रां त्वा पूर्वं भृतकृत	१०. ६३. ५
यां देवाः प्रतिनन्दन्ति	३. १०. २
यां देवा अनुतिष्ठन्ति	११. १०. २७
यां दिषाद्ः पक्षिण	१२. १. ५१
यां प्रच्युतामनु यहाः	८. १. ८
यां सुतायातुनभन्ति	५. ११. १२
यां मेधाष्टभवो विदुषां	६. १०८. ३
यां रक्षन्त्यस्वमा विश्व	१२. १. ७
याः कृत्या आङ्गिरसीयाः	८. ५. ९
याः कृत्वास्तमिषीधयो	२. २. ५
याः पार्थे उपर्पन्त्यनु	९. ८. १५
याः सीमानं विदुजन्ति	९. ८. १३
याः ह्यप्या आङ्गिरसी	८. ७. १४
या भृगुजन्तमवयन्त्याध	१४. १. ४५
या वक्ष्येपु प्रमोदन्ते	४. ३८. ४
या आपो दिव्याः पयसा	४. ८. ५
या आपो याव देवता	११. ८. ३०
या इन्द्रभुज आभरः	२०. ५५. २
या एव यज्ञ आपः	९. ६(१). ५
या ओषधयः सोमराज्ञी	६. १६. १
या ओषधयो या नद्यो	१४. २. ७
या गुदा अनुसर्पन्त्याश्राणि	९. ८. १७
या मृत्पक्षिपश्चासीः	१९. ३४. २
या प्रेक्षा अपचितोयो	७. ८०. २
यातं छर्दिष्या उत	२०. १४१. १
या त इन्द्र तनुपु	१९. १. १३
यातुमानस्य सोम	१. ८. ३
यातुशाना निकृतिरादु	७. ७३. २
या ते प्राण प्रिया	११. ४. ९
या ते वसोर्मात ह्युः	१९. ५५. २
या दुर्हादो युवतयो	१४. २. २९
या देवीः पञ्च प्रदिशो	११. ६. २२
या दिपका चतुष्पका	९. ३. २१
यान्तावतिस्तारांश्चकार	५. ८. ७
यानावह उग्रतो देव	७. १०२. ३
यानि कानि विष्णुन्तामि	१९. ९. १३
यानि चकार भुवनस्य	१९. २०. २

यानि तेनः शिष्या	९. ३. ६
यानि श्रीषि बृहन्ति	८. ९. ३
यानि नक्षत्राणि दिव्य	१२. ८. १
यानि भद्राणि बीसा	३. २३. ४
यान्युलूखल्युसलानि	९. ६(१). १५
यान सर्पं विजमाना	१२. १. ३७
या पुस्तानुप्यते	१०. ८. १०
या पूर्वं पतिं वित्ता	९. ५. २७
या प्तिहानं शोषयति	३. २५. ३
या वज्रयो वाध शुक्रा	८. ७. १
यान्यामश्रयन्त्यरुध	७. ११५. २
या मज्जो निर्वयन्ति	९. ८. १८
यामन्तामनुपयुक्तं	४. २३. ३
यामन्त्यैवदविषा	१२. १. ६०
यामन्तिनामिमातां	१२. १. १०
या मदीति महोन्माना	५. ७. ९
यापापीनामुपसीदन्त्यापः	९. १. ९
या मा लक्ष्मीः पतया	७. १२०. २
यामाहुतिं प्रथमामवर्षा	१९. ४. १
यामाहुस्तत्ररक्षेया	५. १७. ४
यामिन्द्रेण संवां समजत्या	११. १०. ९
यामृषयो भृतकृतो	६. १०८. ४
या मे मिततमा तनुः	१४. २. ५०
यामैः परिनुत्ययादवना	४. ३८. ३
या रोहन्त्याङ्गिरसीः	८. ७. १७
या रोहिणीर्देवत्या	१. २२. ३
यार्णवेभि सज्जिउमग्र	१२. १. ८
यावज्जिरसमवयो	४. २९. ३
यावच्चतस्रः प्रदिश	३. २२. ५
यावतीः क्षिपतीभेमाः	८. ७. १३
यावतीः कृत्या वषासने	१४. २. ४९
यावती यावापुष्विनी० यावत्सप्त	४. ६. २
यावती यावापुष्विनी० यावद्वयः	९. २. २०
यावतीनामोषधीनां	८. ७. २५
यावतीर्दिशः प्रदिशो	९. २. २१
यावतीर्वैष्णवा बलः	९. २. २२
यावतीपु मनुष्या मेवर्ष	८. ७. २६
यावत्तेमि विपस्यामि	१२. १. ३३
यावत्सप्तस्येनेष्टु	९. ६(४). ६
यावद्विष्टोमेनेष्टु	९. ६(४) २

यावदङ्गानं पात्स्वतं	६०	७२	३
यावदतिरात्रेणेष्टा	९०	६४	४
यावदस्या गोपतिर्नोप	१२०	४८	२७
यावदात्ताभिमतस्येत	११०	४१	२५
यावद्वादशाहेनेष्टा	९०	६४	८
यावन्तो भस्याः पृथिवी	१२०	३८	४०
यावन्तो मा सपत्न्या	७०	१४	२
या वशा उदकन्त्यपम्	१२०	४८	४१
यावारेभाये मद्	४०	२८	४
या विस्वव्रीन्दमसि	७०	४८	३
या क्षापाप क्षपणेन	१०	२८	३
	४०	१७	३
याश्चार्हं वेद वीर्यो	८०	७०	१८
यासां देवा दिवि हृष्यन्ति	१०	३३	३
यासां पृथिव्या पृथिवी	३०	२३	६
यासां नाभिपारेहृणं	६०	९०	३
यासां रात्रा वरुणो	१०	३३	२
या सुबाहुः स्वहृति	७०	४८	२
यास्तिरभीरुपन्त्यर्ष	९०	८०	१६
यास्ते श्रीवा ये स्कन्धा	१४०	९०	२०
यास्ते बह्वा याः कुष्ठिका	१००	९०	२३
यास्ते घाना० सन्तु विन्वीः	१८०	३०	६०
यास्ते घाना० सन्तुव्न्वीः	१८०	४०	२६
	१८०	४०	४३
यास्ते शचीः प्रदिशो	२०	१०	३१
यास्ते राक्ष सुमनयः	७०	५०	२
यास्ते रुद्रः प्रहो	१३०	१०	९
यास्ते विशस्तपसः	१३०	१०	१०
यास्ते शतं धमनयो	१०	९०	२
यास्ते शिवास्तन्वः	९०	२०	२५
यास्ते शोचयो रूहयो	१८०	२०	९
या हस्तिनि द्वीपिनि	६०	३८	२
या हृदयमुपपन्त्यन्	९०	८०	१४
युनात् मातासीदुनि	९०	९०	९
युये रयं गवेषणं	६०	१२०	३
युज्यमानो वैश्वदेवो	९०	७०	२४
युञ्जन्ति वज्रमक्ष्णं	२४०	२६०	४
	२४०	४४०	१०
	२४०	६९०	९
युञ्जन्ति हरी इषिरस्य	२४०	१००	३

युञ्जन्त्यस्य कात्या	२०	२६	५
	२०	४७	११
	२०	६९	१०
युष एकः सं सृजति	१००	१०	२४
युषा युषमुप वेदेषि	२००	२१	७
युषेन्द्रो मक्षा वरुण	२०	११	७
युनक्त सीता वि युगा	३०	१७	२
युनक्तु देवः सविता	५०	२६	२
युनक्ति त उत्तपवन्त	४०	२२	५
युषं अगं सं मरतं	१४०	१०	३१
युषं त्रियमभिन्ना	२००	१४३	२
युषं सुगममभिन्ना	२००	१२५	४
युषं गावो मेदयथा	४०	२१	६
युषं नः प्रयतो नपान्	१०	२६	३
युषमेषे क्षतमभि	१८०	४०	१०
युषमुग्रा मरुतः० आ वो	१३०	१०	३
युषमुग्रा मरुतः० सोमो	५०	२१	११
युषमुग्रा मरुत ईदशे	३०	१०	२
ये अग्नयो भस्वन्त्ये	३०	२१	१
ये अग्निशा ओषधिम्	१००	४०	२३
ये अग्निदग्ना ये अनग्नि	१८०	२०	३५
ये अग्नयः घञ्जामाः	१८०	२०	४७
ये अद्भुति मद्यन्ति	९०	८०	१९
ये अजयो अङ्गिरसो	१०	३०	२०
ये अन्ना यावतीः	१३०	२०	५१
ये अपीपन्त्ये अदिहन्	४०	१०	७
ये अपृतं विष्टयो ये	४०	२६	४
ये अग्नो शाताम्नायन्ति	८०	६०	१५
ये अर्वाग्रप्य उत वा	१००	८०	१७
ये अर्वाग्रस्तौ उ पराच	९०	९०	१९
ये अस्त्रिया मिष्टयो ये	४०	२६	५
ये अस्त्रिलेन तर्पययो	४०	२६	६
ये अस्त्रिलेन तर्पयन्ति	४०	२७	५
ये अङ्गुल्याः अङ्गुल्याः	८०	६०	११
ये अङ्गुल्याः पर्वतेषु	८०	३१	५
ये अङ्गुल्याः शितिकक्षा	५०	२२	५
ये अङ्गुल्याः अप्सरसो	१२०	१७	४०
ये अङ्गुल्याः अवपद्यन्ते	९०	१७	७
ये अङ्गुल्याः मनसा	८०	८३	२
ये गोपति परार्णवा	१२०	४०	५२

ये ग्रामा यदरुणं	१२.	१.	५६
ये ग्राम्याः पञ्चयो	२.	३४.	४
ये च जीवा ये च मृता	१८.	४.	५७
ये च देवा भयजन्ताधो	२०.	१२८.	५
ये च वीरा ये चाधीराः	११.	९.	२२
ये चित्पूर्व क्रतुसाता	१८.	२.	१५
ये त आरण्याः पशवो	१२.	१.	४९
ये त आसन्दस जाता	११.	८.	१०
ये त आसीद्गृहिः पूर्वा	११.	८.	७
ये तादृषुर्देवता	१८.	३.	४७
ये ते देवि क्षान्तिराः	१०.	९.	७
ये ते ग्राह्यो देवकृते	६.	१३८.	४
ये ते पन्थानो बहवो	१२.	१.	४७
ये ते पन्थानो ब्रह्मविदो	७.	५७.	२
ये ते पाशा वरुण	४.	१६.	६
ये ते पूर्वे पपगता	१८.	३.	७२
ये ते पाणि नृचक्षसो	१९.	४७.	३
ये ते पश्यन्ग्राह	१९.	५०.	२
ये ते शृङ्गे भजरे	८.	३.	२५
येन पितरः पितरो	१८.	४.	८६
ये भयः कालिकाया	६.	८०.	२
ये भिषगाः परियन्ति	१.	१.	१
ये त्वा कृत्वालेभिरे	१०.	१.	९
ये त्वामिन्द्र न तुषुवु	२०.	११५.	३
ये त्वा श्वेता भवैश्वरसो	२०.	१२८.	१६
येर्द पूर्वागवशना	१४.	२.	७४
ये दक्षिणतो शुद्धि	४.	४०.	२
ये हृत्पथः पितृषु	१८.	२.	२८
ये दिवि पुण्या लोका	१५.	१३.	६
ये दिशामन्तर्देशेभ्यो	४.	४०.	८
ये देवाः पृथिव्य	१९.	२७.	१३
ये देवा भन्तरिक्ष	१९.	२७.	१२
ये देवा दिविपदो० पृथिव्यां	११.	६.	१२
ये देवा दिविपदो० ये चेमे	१०.	९.	२२
ये देवा दिवि छ ये	१.	५०.	३
ये देवा दिव्येकादश	१९.	२७.	११
ये देवानामृत्विजो यज्ञिपासो	१९.	११.	५
ये देवानामृत्विजो ये च	१९.	५८.	६
ये देवा राष्ट्रभूतो	१३.	१.	३५
ये देवास्तेन हासन्ते	४.	३६.	५

येनस्तामुद्धति जातयेदो	४	४००	५
ये धीवानो रथकागः	३.	५०	६
ये नः पितुः० अनूगदिरे	१८.	३.	४६
ये नः पितुः० तेभ्यः	१८.	३.	५९
ये नः पितुः० य आ	१८.	२.	४९
ये नः सपत्न्या भय ते	५.	३.	१०
येन कथयो बलमद्योतयन्	४.	२३.	०
येन कृशं वानयन्ति	६.	१०१.	२
येन ज्योतीष्यायवे	२०.	६१.	२
ये नदीनां संस्ववन्त्युत्तास	१.	१५.	३
येन देवं सवितारं	१९.	२४.	१
येन देवाः स्वरादरुद्	४.	११.	६
येन देवा अमृत	४.	२३.	६
येन देवा अमुराणा	६.	७.	३
येन देवा अमुराण	५.	२.	१७
येन देवा ज्योतिषा	११.	१.	३७
येन देवा न विद्यन्ति	३.	३०.	४
येन धनेन० तन्मे	३.	१५.	५
येन धनेन० तस्मिन्	३.	१५.	६
येन महानाया जयन	१४.	१.	३६
येन मृतं स्वपयन्ति	५.	१९.	१४
येन वृक्षां अभ्यभवा	६.	१२९.	२
येन वेदबभूविष	३.	२३.	१
येन सिन्धुं महीरपो	२०.	६३.	५
येन सूर्या सावित्री	६.	८२.	२
येन सोम साहन्त्यासुता	६.	७.	२
येन सोमादितिः पथा	६.	७.	१
येन हस्ती वर्षसा	३.	५२.	३
येनाग्निरस्या भूर्या	१४.	१.	४८
येनातन्भूतकृतो	४.	३५.	२
येना दशमवर्षाभिर्गुं	२०.	६३.	८
येनादित्यान्हरितः	१३.	३.	१७
येना निषक्र आसुरीन्द्रं	७.	३५.	२
येना पावक चक्षसा	१३.	२.	२१
	२०.	४७.	१८
येनावपत्सधिता शुभेण	६.	६८.	३
येना श्रवस्वदशरथ	३.	९.	४
येना समुद्रमसृजो	२०.	९.	४
	२०.	४९.	७
येना सहस्रं वदति	९.	५०.	१७

येनासी गुण भादित्य	११.	१०.	११
ये निखाता ये परोक्ष	१८.	२.	३४
येनेन्द्राय सममरः	१.	९.	३
येनेमा विश्वा च्यवना	२०.	३४.	४
येन्तरिक्षामुद्धति	४.	४०.	६
येन्तरिक्षे पुण्या लोका	१५.	१३.	४
ये पन्थानो० ते मा जुपन्तां	३.	१५.	२
ये पन्थानो० तेषामन्यानि	६.	५५.	१
ये पर्वताः सोमपृष्ठा	३.	२१.	१०
ये पश्चात्मुद्धति	४.	४०.	३
ये पाकशंसं विहरन्त	८.	४.	९
ये पितरो बभूवुर्शां	१४.	२.	७३
ये पुण्यानां पुण्या	१५.	१३.	८
ये पुरस्तात्मुद्धति	४.	४०.	१
ये पुष्पे नम्र विदुस्ते	१०.	७.	१७
ये पूर्वे बन्धो यन्ति	८.	६.	१४
ये धूमिण्यां पुण्या	१५.	१३.	२
ये बध्यमानमनु	२.	३४.	३
ये बाहवो या इषवो	११.	९.	१
ये भूहस्तामानमा	५.	१९.	२
ये ज्ञातृणां प्रत्यष्टीवन्	५.	१९.	३
ये भक्षयन्तो न वसन्	२.	३५.	१
येभिः पादोः परिवसितो	६.	११२.	३
येभिर्वात इषितः	१०.	८.	३५
ये मा क्रोधयन्ति	४.	३६.	९
येमावास्यां रात्रिपुद्	१.	१६.	१
ये भूत्यथ एकवातं	८.	२.	२७
ये अक्षमासो अर्मन्वा	१५.	३६.	३
ये युष्यन्ते प्रबनेषु	१८.	२.	१७
ये रथिनो ये अरया	११.	१०.	२४
ये राजानो राजकुलः	३.	५.	७
ये रात्रिमनुतिष्ठन्ति	१९.	४८.	५
ये व जापोपामप्रपो	१०.	५.	२१
ये वज्रश्चन्द्रं वहतुं	१४.	६.	१०
ये बर्हिषो येवर्माणो	११.	१०.	२३
ये वषाया अदानाय	१२.	४.	५१
ये वां दंसांस्वग्निना	२०.	१३९.	३
येवापासः कल्कपास	५.	२३.	७
ये वो वेवाः सितरो	१.	३०.	२
ये वीहयो यवा निरुप्यन्ते	९.	६(१).	१४

ये शालाः परिवृत्यन्ति	८.	६.	१०
येभ्रदा धनकाम्या	१२.	२.	५१
येषां पश्चात्प्रदानि	८.	६.	१५
येषां प्रयाजा उत वातु	१.	३०.	४
येषामप्येति प्रवसन्	७.	६२.	३
ये सत्यासो हविर्दो	१८.	३.	४८
ये सपिपः संस्रवन्ति	१.	१५.	४
ये सहस्रमपगन्	५.	१८.	१०
ये सूर्यं न तितिक्षन्त	८.	६.	१२
ये सूर्यात्परितर्पन्ति	८.	६.	२४
ये सोमास्त परावति	२०.	११३.	३
येस्माकं पितरस्तेषां	१८.	४.	६८
येत्यां स्य दक्षिणायां	३.	२६.	२
येत्यां स्य ध्रुवायां	३.	२६.	५
येत्यां स्य प्रतीच्यां	३.	२६.	३
येत्यां स्य प्राच्यां	३.	२६.	१
येत्यां स्योदीच्यां	३.	२६.	४
येत्यां स्योद्व्यां	३.	२६.	६
ये स्रातर्ष्यं मणिं जना	८.	५.	७
येरिन्द्रा प्रकीडते	५.	२१.	८
यो भक्षयत्यत्सलिष्ठं	८.	९.	२
यो भक्ष्यो परितर्पति	५.	२३.	३
यो अग्निः क्रप्यात्	१२.	२.	७
यो अग्नीं वदो यो	७.	९२.	१
यो अग्रतो रोचमानां	४.	१०.	२
यो अन्नो यः क्रप्यो	६.	१२७.	३
यो अथ देव सूर्य	१३.	१.	५८
यो अथ सेन्धो वधोषापू	१.	२०.	२
यो अथ सेन्धो वधो विषामन्	६.	९९.	५
यो अथ स्तेन आयति	४.	३.	५
यो अथ स्तेन आयत्यथापु	१५.	४९.	९
यो अग्निमित्ययमजा	२०.	९०.	१
यो अनिष्यो दीवय	१४.	१.	३७
यो अन्तरिक्षेण पतति	४.	२०.	९
यो अन्धो यः पुनःसरो	६.	१२९.	३
यो अनादो अन्नपति	१३.	३.	७
यो अन्येषुक्रमेषु	७.	१२१.	२
यो अस्य पारे रजसः	६.	३४.	५
यो अस्य विश्वश्चन्द्रम	११.	४.	२३
यो अस्य सविधं वेद	६.	७६.	३

यो अन्य सर्वज्ञम्भन	११	४	२३
यो अन्य स्याद्वा	१२	४	१३
यो अस्याः कर्णा	१२	४	६
यो अस्या ऊर्ध्वो न	१२	४	१८
यो अस्या ऋच ठप	१२	४	२४
यो गिरिबिजायया	५	४	१
योगेयोगे तन्मन्तः	१९	२४	७
	२०	२६	१
यो जात एव प्रथमो	२०	३४	१
यो जाम्या अग्रयय	२०	१२८	२
यो जयमालः धृषिर्वी	१९	३२	९
यो जिनाति तमन्विच्छ	६	१३४	३
योतिपीनां स आहवनीयो	९	६(२)	१३
योपर्याणं सितः देवबन्धुं	४	१	७
यो ददाति क्षितिपाद	३	२९	३
यो दध्रे भन्तरिक्षे	१८	३	६३
यो दापार धृषिर्वी	४	३५	३
यो देवाः कृत्यां कृत्वा	४	१८	२
यो देवो विश्वाद्यु	३	२१	४
यो नः पाप्मन्न अदासि	६	२६	२
यो नः क्षपादशापतः ० वृष	७	६१	२
यो नः क्षपादशापतः ० शुने	६	३७	३
यो नः सुताश्चाग्रतो	७	११३	२
यो नः सोम सुशंसिनो	९	६	२
यो नः सोमाग्निदासति	६	६	३
यो नः स्वो यो अरणः	१	१९	३
यो न इदमिदं पुरा	२०	१४	३
	२०	६२	३
यो न जीवोसि न श्रुतो	६	४६	१
यो नस्तापदिप्सति	७	११३	१
योगाकाशो अनभ्यक्तो	२०	१२८	६
यो नो अग्निः पितरो	१२	२	३३
यो नो अग्निर्गार्हपत्यः	१९	३१	२
यो नो अग्नेषु क्षीरेषु	१२	२	१५
यो नो दिप्सददिप्सतो	४	३६	२
यो नो ध्रुवे घनमिदं	७	११४	५
यो नो द्वेष्ट्युपिवि	१२	१	१४
यो नो अद्राहमकरः	६	१२८	४
यो नो क्त्वा मस्तो	७	८२	२
यो नो रत्नं दिप्सति	८	४	१०

योन्यन्तरिक्षे तिष्ठति	११	२	२३
योप्यवगति तं	१६	१	७
योभियातो निलयते	११	२	१३
यो भूतं च अर्थं च	१०	८	१
यो ममार प्रथमो	१८	३	१३
यो मा पाकेन मनसा	८	४	८
यो माभिन्नायमत्येषि	१३	१	५७
यो मायातुं पातुघानेत्पाद्	८	४	१६
यो मारयति प्राणयति	१३	३	३
यो यज्ञस्य प्रमाघन	१३	१	६०
यो य्वांसि निर्गृयत्यग्नि	६	३४	२
यो रत्नस्य चोदितः यः	२०	३३	६
यो राजा चर्याणां	२०	९२	१६
	२०	१०५	४
यो रायोवनिर्महान्	२०	६८	१०
यो रोदितो वृषभ	१३	१	२५
यो यः शिवतमो रस	१	५	६
यो यः शुभो हृदये	६	७३	२
यो व आपोऽग्निपविवेश	१६	१	८
यो व आपोपां मानो	१०	५	१५
यो व आपोपां वत्सो	१०	५	१७
यो व आपोपां वृषभो	१०	५	१८
यो व आपोपां हिरण्य	१०	५	१०
यो व आपोपाग्रस्मा	१०	५	२०
यो व आपोपाभूमि	१०	५	१६
यो वा अभिभुवं नामतु	९	५	३६
यो वा उपन्तं नामतु	९	५	३५
यो वावा विवाधो	२०	७३	६
यो विद्यात्सत भवतः	१०	१०	२
यो विद्यात्सूतं विततं	१०	८	३७
यो विद्याद्वय प्रत्यक्षं	९	६(१)	१
यो विध्वजर्षणिफ	१३	२	२६
यो विश्वभि विषयति	६	३४	४
यो वेतलं हिरण्ययं	२०	७	४१
यो वेदानद्वयो दोहा	४	११	९
यो वेहतं मन्यमानो	१२	४	३८
यो वै कशपाः सप्त	९	१	२२
यो वै कुर्वन्तं नामतु	९	५	३२
यो वै तां शल्लगो	१०	२	२९
यो वै ते विद्यादरणी	१०	८	२०

पो वै नैदायं नामतुं	९.	५.	३१
पो वै पिन्वन्तं नामतुं	९.	५.	३४
पो वै संपन्तं नामतुं	९.	५.	३३
पो स्वर्तारुपप्रपञ्च	२०.	९२.	१०
पोस्मान्द्रष्टुषा यन्सा	५.	६.	१०
पोस्मान्द्रष्टि तमात्मा	१६.	७.	५
पोस्मान्द्रष्टि यं वयं	७.	८६.	५
पोस्मान्द्रष्टणस्पते	६.	६.	१
पोस्य दक्षिणः कर्णोयं	१५.	१८.	३
पो हत्वाहिरिणान्	२०.	२४.	३
पो हरिमा जायान्	१९.	४४.	२
यो त ऊरु मष्टविन्तो	१०.	९.	२१
यो त ओष्ठौ ये नासिके	१०.	९.	१४
यो ते वृत्तौ निरुक्त	६.	२९.	२
यो ते कलास तिष्ठतः	६.	१२७.	२
यो ते बाह्वे दोषणी	१०.	९.	१९
यो ते मातोन्ममार्ज	८.	६.	१
यो ते श्वानौ यम	१८.	२.	१२
यो भरद्वाजमवयो	४.	२९.	५
यो मेघातिथिमवयो	४.	२९.	६
यो व्याघ्रावकवटौ	६.	१४०.	१
यो श्यावाम्रमवयो	४.	२९.	४
रुक्मन्तु त्वाग्रयो वे	८.	१.	११
रक्षांसि लोहितमितर	२.	७.	१७
रक्षा माकिर्नो अपरांस	१९.	४७.	६
रक्षोक्ष्णं वाजिनमा	८.	३.	१
रथत्रितां राथत्रितेयी	६.	१३०.	१
रथे मक्षेष्ट्वृषभस्य	६.	३८.	३
रथद्वन्द्ववैरिण्या व	१८.	१.	१९
रथि मे घोषं स्रवितोत	४.	२५.	५
रश्मिनिर्गम आभुनं	१३.	४(१).	२
	१३.	४(१).	९
राकमहं सुहृवा	७.	५०.	१
राजन्त्ये दुन्दुभावाय	६.	३८.	४
राजसूयं काशपेय	११.	७.	१५
राहो बलमस्य बन्धोसि	१०.	५.	४४
राहो विश्ववर्षीमस्य	२०.	१२७.	७
रात्रिपत्रिमवधातं	१९.	५५.	१
रात्रिरात्रिमरिप्यन्त	१९.	५७.	३
रात्रि मातरुसे नः	१९.	४८.	२

रात्रीभिरस्मा भहभि	१८.	१.	१०
रात्री मात नमः पित	५.	५.	१
राद्धिः प्राप्तिः समगति	११.	७.	२२
राया वयं सुमनसः	१४.	२.	३६
रात्रि सवनेषु न	२०.	२३.	४
रिश्यपदी वृषदती	१.	१८.	४
रिश्यस्येव परीक्षासं	५.	१४.	३
रुचमप्रन्तरणं वायं	१४.	२.	३०
रुचिरसि रोचोसि	१७.	१.	२१
रुच्यपरिजन्मृणन्	१९.	१.	२
रुच्य मा वेनद्य	१६.	३.	२
रुद्र एनमिन्वासो	१५.	५.	११
रुद्र जलापभेपज	२.	२७.	६
रुद्रस्य मृगमस्यमृतस्य	६.	४४.	३
रुद्रस्यैलवकारेभ्यो	११.	२.	३०
रुद्रो वो ग्रीवा मशरैत्	६.	३२.	२
रुचि वयं सपशान्ये	१९.	२९.	३
रुद्रो रुद्रो रोहित	१३.	१.	४
रुच्यं वयं वयोवयः	१९.	१.	३
रेवतीरनाभूयः सिपास्यः	६.	२१.	३
रेवतीनः सवमात्र	२०.	१२२.	१
रेव्यासीदनुदेसी	१४.	१.	७
रोचसे दिशि रोचसे	१३.	२.	३०
रोदक्यसि रोदण्यस्य	४.	१२.	१
रोहितः क्राडो अमवद्	१३.	२.	३९
रोहिते धावाष्ट्रपिबी	१३.	१.	३७
रोहितेभ्यः स्वाहा	१९.	२३.	२३
रोहितो दिवमाकहत	१३.	२.	२५
रोहितो दिवमाकहन	१३.	१.	२६
रोहितो धावाष्ट्रपिबी अहंइत्	१३.	१.	७
रोहितो धावाष्ट्रपिबी अजान	१३.	१.	६
रोहितो यतं व्यदधाद्	१३.	१.	१४
रोहितो यत्तस्य बनिता	१३.	१.	१३
रोहितो लोको अमवद्	१३.	५.	४०
रोहिम वरदः शतर	१९.	६७	४
रुद्रास्यं परीरवत्	३	१३.	३
लोम लोमा सं कल्पया	४.	१२.	५
लोमानस्य सं छिन्धि	१२.	५(७).	७
लोहितेन स्वधितिना	६.	१४१.	९
वृक्षानां ते नह्यानां	९.	३.	४

मन्वस्व रेभ वक्ष्यस्व	२०.	१२७.	४
वक्ष्यापवसाभ्यः प्रीतिं	२०.	४८.	३
वक्ष्ये शतपर्वणा	१२.	५(७).	५
वक्ष्यो वाचन्ती वैश्वानर	१२.	५(३).	७
वक्ष्यो विराजो वृषभो	१३.	१.	३३
वक्ष्यस्ते क्षमितारो	४.	६.	८
वक्ष्यस्तिः सह देवेन	१२.	३.	१५
वक्ष्यस्तीन्० गन्धर्वाप्सरसः	११.	९.	२४
वक्ष्यस्तीन्० द्विपाचतुष्पा	८.	८.	१४
वक्ष्यस्तेव सृणा रराणः	५.	२७.	११
वक्ष्यस्ते वीरुद्रो हि	६.	१२५.	१
वक्ष्यस्ते स्तोत्रमा सीद	१२.	३.	३३
वक्ष्यन्ति नाव गृह्यन्ति	२०.	१३१.	९
वक्ष्ये न वा यो न्यक्षायि	२०.	७६.	१
वक्ष्यो हि मुत्तन्क्षयं	२०.	६७.	१
वक्ष्यं प वा भुतावन्त	२०.	५२.	१
	२०.	५७.	१४
वक्ष्यं जयेम त्वया युजा	७.	५२.	४
वक्ष्यं तदस्य संभूतं	७.	९५.	२
वक्ष्यं शृगैभिरस्तुभि	२०.	७०.	२०
वक्ष्यन्ति त्वायवोभि	२०.	१८.	४
वक्ष्यन्ति त्वायवा इवि	२०.	२३.	७
वक्ष्यन्तु त्वा तदिदया	२०.	१८.	१
वक्ष्यन्तु त्वाभूर्यं स्थू	२०.	१४	१
	२०.	६२.	१
वक्ष्येनमिदा शोषो	२०.	९७.	१
वक्ष्यो न वृक्षं सुपल्लव	२०.	१७.	४
वक्ष्येन प्रन्यथिता	१०.	३.	९
वक्ष्यो वारयास्त अयं	६.	८५.	१
	१०.	३.	५
वक्ष्यो वेद वीर्यं	८.	७.	२३
वक्ष्यं त आदिष्यन्त	१५.	१८.	४
वक्ष्यस्य भाग ह्य	१०.	५.	१०
वक्ष्योपामघिपतिः	५.	२४.	४
वक्ष्यो मादित्यैरेतस्या	१५.	१७.	४
वक्ष्यो याति यस्यभिः	२०.	१३१.	३
वक्ष्यं आ वेहि मे	१५.	३७.	२
वक्ष्यं वा पितरः	१८.	३.	१०
वक्ष्यं वा समनस्तवग्नि	१८.	३.	११
वक्ष्यसो धावापृथिवी	१५.	५८.	३

वर्षं महाभयं मणिः	१०.	६.	२
वर्षं मे धावापृथिवी० वर्षं मे	८.	५.	१८
वर्षं मे धावापृथिवी० वर्षं मे	१५.	२०.	४
वर्षं वन्द्ये सुभगे	१५.	४५.	३
वर्षं वनुत्वापि गच्छ	१२.	३.	५३
वर्षमान्यं प्रसतो अग्नि	१३.	१.	५३
वर्षा इन्द्रो भूमि	२०.	७७.	५
वर्षा देवा उप जीवन्ति	१०.	१०.	३४
वर्षा चरन्ती नद्वधा	१२.	४.	२९
वर्षा दग्धामिमासुरि	२०.	१३६.	१३
वर्षा पौर्वशा पृथिवी	१०.	१०.	२०
वर्षा माता राजन्यस्य तथा	१२.	४.	३३
वर्षा माता राजन्यस्य वर्षा	१०.	१०.	१८
वर्षामेवाभूतमापूर्वशां	१०.	१०.	२६
वर्षा वक्षं प्रत्यगृह्णाद्	१०.	१०.	२५
वर्षायाः पुत्रमा यन्ति	२०.	१३०.	१५
वर्षायाः दुग्धं पीत्वा	१०.	१०.	३१
वर्षादूरेणैन्द्रादेनाचमति	१५.	१४.	१८
वर्षे पूषजस्मिन्	१.	११.	१
वर्षादूरेणैन्द्रादेनाचमति	७.	१०२.	७
वर्षावत्त्वा दक्षिणत	१०.	९.	८
वर्षोर्निद्रं वसुपतिं	२०.	७१.	१५
वर्षोर्वा घारा मधुना	१२.	३.	४१
वर्षोभूयाव वसुमान्	१६.	९.	४
वर्षा आस्यजसोः	१५.	३०.	१
वर्षावत्पदीमहं	२०.	४२.	१
वर्षावत्पतः क्लृप्तः पञ्च	१३.	१.	१८
वर्षावत्पते पृथिवी नः	१३.	१.	१७
वर्षावत्पते सोमनक्ष	१३.	१.	१९
वर्षावत्पते नु भस्मे मातरं	७.	७.	२
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	३.	२०.	८
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	२०.	१९.	६
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	६.	५.	१
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	११.	६.	६
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	१०.	१.	१७
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	६.	५२.	१
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	४.	१०.	१
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	८.	२.	३
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	५.	२५.	३
वर्षावत्पते नु प्रसवे सं	३.	१०.	५

वायुं तेन्तरिहयन्त
वायुरन्तरिक्षस्याधिपतिः
वायुरन्तरिक्षेणोदकमन्त्र
वायुरमित्राणामिन्वमा
वायुरेताः समारुत
वायुर्मान्तरिक्षेणैतस्या
वायोः पूतः पवित्रेण
वायोः सवितुर्विदधानि
वायो यत्ते तपस्तेन
वायो यत्ते तेजस्तेन
वायो यत्ते विस्तेन
वायो यत्ते क्षोचितेन
वायो यत्ते हरस्तेन
यारिदं वायपाती परणा
वायं त्वा यन्वाभि
यान्द्वित्याय शवसे
वायिन्वनेन मासौ
वायिकौ मासौ गोमारा
वावाता च महिषी
वाह्वानः शवसा
वाह्वानस्य ते ययं
वास्तन्वावेन मासौ
वास्तन्तौ मासौ गोमारा
विशतिः स्वाहा
वि ग्राम्याः पशव
वि चिद्व्रजस्य दीपतो
विचिन्वतीमाकिरन्ती
वि मिहीच्य बार्हत्सामे
वि मिहीच्य लोकं ह्यु
विशेषकृदिन्द्र इवानव
वि न्योतिषा बृहता
विततौ किरणौ द्वौ
वि तर्भूर्यमे सक्वन्
वि तिष्ठप्यं मज्जो
वि तिष्ठन्तां मातुरस्या
वि ते भिनधि मेहनं
वि ते मर्दं म्दावति
वि ते मुञ्चामि एतानां
चे ते इनन्यां शरणि

१९. १८. २
५. २४. ८
१९. १९. २
११. १०. १६
६. १४१. १
१९. १७. २
६. ५१. १
४. २५. १
२. २०. १
२. २०. ५
५. २०. ३
२. २०. ४
६. २०. ९
४. ७. १
२०. १००. २
२०. १९. १
१५. ४. ९
१५. ४. ८
२०. १२८. ११
५. २. २
२०. १०७. ५
२०. २७. ६
१५. ४. ३
१५. ४. २
१९. २३. १७
३. ३१. ३
२०. १०७. ३
४. ३८. २
५. २५. ९
६. १२१. ४
४. ३१. ५
८. ३. २४
२०. १३३. १
२०. ८५. ४
८. ४. १८
१४. २. २५
१. ११. ५
४. ७. ४
७. ८३. १
६. ४३. ३

वि त्वा ततस्ते मियुना
विद्वे भस्य वीर्यस्य
विदेवस्तवा महानग्री
वि देश बरसावृतानि
विष ते समे नाम
विष ते सर्वाः परियाः
विष ते स्वप्न अनिघ्नं प्राणाः
विष ते स्वप्न अनिघ्नं देव
विष ते स्वप्न अनिघ्नं देव० भन्मको
विष ते स्वप्न अनिघ्नं निर्कृत्याः
विष ते स्वप्न अनिघ्नं निर्भृत्याः
विष ते स्वप्न अनिघ्नं पयभृत्याः
विष ते स्वप्न अनिघ्नमभृत्याः
विष ते ते जादाम्य ज्ञानं
विद्या शारस्य पितरं चन्द्रं
विद्या शारस्य पितरं पर्जन्यं भूरि
विद्या शारस्य पितरं पर्जन्यं शत
विद्या शारस्य पितरं मित्रं
विद्या शारस्य पितरं वरुणं
विद्या शारस्य पितरं सूर्यं
विद्या हि त्वा धनंमयं
वि दामेपि रजस्तृष्यद्
विद्याश्च वा अविद्याश्च
विद्युज्झिद्वा वक्रतो दन्ता
विद्युत्सुंभती स्तनयिजु
विद्योतमानः प्रति हरति
विद्रवस्य बलासस्य
विधुं दद्राणं सल्लिखस्य
विध्यं दर्भं सपसान्मे
विष्याम्यासां प्रथमां
वि न इन्द्रं शुचो जहि
विषाभितं तरणिं आजगमनं
विमिषा पुरं शपचे
विभिन्दतीं स्रतशाला
विष्याम्योतिषा स्य
वि मिमीच्य पयस्वतीं
विष्म्वतीं वृषिनीमा
विमोक्षश्च मार्दपविध

२०. ७२. २
२०. ७५. १
२०. १३६. १४
३. ३१. १
७. १३. २
१९. ५६. ६
१६. ५. १
१६. ५. ८
६. ४६. २
१६. ५. ४
१६. ५. ६
१६. ५. ७
१६. ५. ५
७. ८१. १
१. ३. ४
१. २. १
१. ३. १
१. ३. २
१. ३. ३
१. ३. ५
२०. २४. ६
१३. २. २२
२०. ४७. १९
११. ८. २३
९. ७. ३
१५. २. २५
९. ६(५). ७
६. १२७. १
९. १०. ९
१९. २८. १०
७. ७८. २
१. २१. २
१३. २. ४
२०. ९१. ५
४. १९. ५
२०. १२. ७
१३. १. २७
१२. १. २९
१६. ३. ४

वि प भीषोत्पृथिवीं १३ ३. २२
 वि रक्षो वि घृषो यदि १ ५१ ३
 विराजध वै स सर्वेषां १५. ९ २३
 विराजात्रायानमति १५. १४. १०
 विराड्रे समभवद् १५. ६. ०.
 विराडा इमम आसीत् ८. १०(१) १
 विराट्प्रविराट् पृथिवी ०. १० २४
 वि रोहितो अश्वत्थ १३ १. ८
 वि लपन्तु यानुधाना १. ७. ३
 विलिप्ति या बृहस्पते १२ ४. ४६
 विलिप्ति या बृहस्पते या १२ ४. ४४
 विलोहितो अधिष्ठाना १२. ४. ४
 विनस्वान्नो अमयं १८. ३. ६१
 विनस्वान्नो अमृतत्वे १८. ३. ६२
 विवाहं क्रातीन्सर्वानपि १२. ५(५). ६
 विशांविशं नमवा वर्षशापत २०. १७. ९
 विशां च वै स सवन्धूनां १५. ८. ३
 विश्वमय वसुधानी १२. १० ६
 विश्वं वायुः स्वर्गो लोकः ९. ७. ४
 विश्वकर्माणं ते सप्तमपि १५. १८. ७
 विश्वकर्मा भा सप्तमपि १५. १७. ७
 विश्वजित्स्वपाण्यै वा ६. १०७. ३
 विश्वजित्स्वपाण्यै ६. १०७. १
 विश्वमन्यामभीवार १. ३२. ४
 विश्वम्भर विश्वेन मा २. १६. ५
 विश्वरूपं चतुरशं २. ३२. २
 विश्वरूपं क्षुभगामच्छा ६. ५९. ३
 विश्वरूपं पृतपृष्ठो १२. ३. १९
 विश्वरूपं धर्मोपधयो ९. ७. १५
 विश्वस्वं म्मतस्मोपधीनां १२. १. १७
 विश्वाः कृतना अभिभूतं २०. ५४. १
 विश्वानि वाक्को नर्याणि २०. ७७. ६
 विश्वान्देवानिदं ब्रूमः ११. ६. १९
 विश्वान्येवास्व भूता १५. ३. ११
 विश्वामित्र अमर्षे १८. ३. १६
 विश्वाहा ते सद्मिद् ३. १५. ८
 विश्वे देवा उपरिष्टा ८. ८. १३
 विश्वे देवा वल्ल इन्द्रो ६. ४७. २
 विश्वे देवा वसवो वरा १. ३०. १
 विश्वे हि त्वा सजनेषु २०. ७२. १

विश्वं गवां यानुधाना ८. ३. १९
 विश्वं प्रयस्यन्ती तवमा १५. ५(४) ४
 विश्वमेतदेकलं राजा ५. १९. १०
 विश्वमेवास्वामिप्रियं भ्रातृभ्य ८. १०(६) ४
 विश्वाणां वासान्वि व्याभ्यरम्य ६. १२१. १
 विश्वासहिं० इन्द्रः प्रियः पशूनां १७. १. ४
 विश्वासहिं० इन्द्रः प्रियः प्रमानां १७. १. ३
 विश्वासहिं० इन्द्रः प्रियः समाना १७. १. ५
 विश्वासहिं० इन्द्रः प्रियो १७. १. २
 विश्वासहिं० इन्द्रमापु १७. १. १
 विश्वास्यै स्वाहा १७. २३. २७
 विश्वितं ते वस्तिबिलं १. ३. ८
 वि सु विश्वा अरातयो २०. ९५. ४
 विश्वेयते कृन्तती पिशाक १. २७. २
 विश्वेदिन्द्रो अमतेष्ट २०. १७. ३
 विश्वेण भुक्त्रावतः प्रति ८. ३. २३
 विश्वारिणमोदनं० नैनानवतिः ४. ३४. ३
 विश्वारिणमोदनं० नैनान्यमः ४. ३४. ४
 विश्वयुर्पुनक्तु बद्धया ५. २६. ७
 विश्वयुर्पुनक्ति कञ्चयतु ५. २५. ५
 विश्वोः कर्माणि पश्यत ७. २७. ६
 विश्वोः क्रमोसि सप्तलह १०. ५. ३०
 विश्वोः० सप्तलहा कृपि १०. ५. ३४
 विश्वोः० सप्तलहा दिक् १०. ५. २८
 विश्वोः० सप्तलहा यो १०. ५. २७
 विश्वोः० सप्तलहान्तरिष १०. ५. २६
 विश्वोः० सप्तलहा पृथिवी १०. ५. २५
 विश्वोः० सप्तलहा प्राण १०. ५. ३५
 विश्वोः० सप्तलहाधु १०. ५. ३३
 विश्वोः० सप्तलहा यज्ञ १०. ५. ३१
 विश्वोः० सप्तलहासा १०. ५. २९
 विश्वोः० सप्तलहापृथिवी १०. ५. ३२
 विश्वोर्न कं प्रा वोचं ७. २७. १
 विश्वस्तस्माद्यक्षमा १२. ३८. २
 विश्वस्तो अस्मच्छ्रवः १. १९. २
 विश्वस्तस्य विश्वस्तस्य ९. ८. २०
 विश्वस्तो नाम ते पिता ६. १६. २
 विश्वे सौतोस्त्यक्त २०. १२६. १
 विश्वस्तं वैमनस्यं ५. २१. १
 विश्वं विश्वस्त्यनुमि २०. ७०. १

वीथं मध्यमपाद्यपद्	१७.	४४	७
वीथं मान्नं मिमीमद्	१८.	२	४१
वीथे देवा अक्रस्ता	२०.	१३५	४
वीथे वाचावृषिरी क्षतो	३.	३१.	४
वीथि स्वाभावति	६.	८३.	४
वृक्षाधिदस्य वारण	२०.	९७.	२
वृक्षं यद्वान्नः परिपत्स्व	१	२.	३
वृक्षंष्टुक्षमा रोहसि	५	५.	३
वृक्ष दर्भं लपनान्मे	१९.	२८.	७
वृक्ष प्र वृक्ष सं वृक्ष	१२.	५(७).	१
वृषणं त्वा वषं वृषन्	२०.	१०२.	३
वृषभं वाजिनं वषं	७.	८५.	२
वृषभो न तिग्मभृद्भो	२०.	१२६.	१५
वृषभोसि स्वर्ग	११.	१.	३५
वृषाकपायि रेवति	२०.	१२६.	१३
वृषा न क्षुद्रः पतयद्	२०.	१७.	८
वृषा मतीनां पवते	१८.	४.	५८
वृषा मे एषो नमस्ता	५.	१३.	३
वृषास्यमाणो मधुगीत	२.	५.	७
वृषा यूयेष वंसगः	२०.	७०.	१४
वृषा वृषो दुदुहे दोहता	१८.	१.	१८
वृषासि निष्टुपन्दा	६.	४८.	३
वृषेन्द्रस्य वृषा दिवो	६.	८६.	१
वृषेन यूये सहसा	५.	२०.	३
वृषो अग्निः समिध्वते	२०.	१०२.	२
वृष्या हि निर्ऋतीनां	२०.	६६.	३
वेदः स्वस्तिर्बुध्नः	७.	२९.	१
वेद आस्तरणं ब्रह्मो	१५.	३.	७
वेद तत्ते अमर्त्यं यत्त	१३.	१.	४४
वेद वै रात्रि ते नाम	१९.	४८.	६
वेदाहं पयस्वन्तं	३.	२४.	२
वेदाहं सप्त श्रवतः	१०.	१०.	३
वेदाहं सूर्यं विततं	१०.	८.	३८
वेदिं भूमिं कल्पयित्वा	१३.	१.	५२
वेदिष्टे चर्मं नवतु	१०.	९.	२
वेमस्तत्तदयत्परमं	२.	१.	१
वेकदूतेनेष्येन देवेभ्य	५.	८.	१
वेयाग्नो मणिर्वीर्यां	८.	७.	१४
वेरि विद्वत्सम्माना	१२.	५(४).	१
वेदस्य च वै स	१५.	२.	१८

वेरुपाय च वै	१५.	२	१७
वेवस्वतः कृणवः तगधेयं	१.	११६.	२
वेधदेवीं वर्यस्त भा	१२.	२०.	२८
वेधदेवीं वृच्यसे	१२.	५(६).	७
वेधानाः पविता मा	६.	११९.	३
वेधानरस्य दंष्ट्रा यां	१०.	५०.	४३
वेधानरस्य प्रति भवति	८.	९.	६
वेधानरस्येनं दंष्ट्रा रोहसि	१६.	७.	३
वेधानराय प्रति देद्यामि	६.	११९.	२
वेधानरीं वर्यस्त भा	६.	६२.	३
वेधानरीं वृजुता ।	६.	६२.	२
वेधानरो हविर्दि	१८.	४.	३५
वेधानरोह्रिस्तां जोम	६.	३५.	३
वेधानरो न भा त	६.	३५.	२
वेधानरो न ऊत ।	६.	३५.	१
वेधानरो रक्षिगिर्भः	६.	६२.	१
व्यधस्वतीरुर्विषा वि	५.	१२.	५
व्यन्तरिक्षमतिरन्तरे	२०.	२८.	१
	२०.	३९.	२
व्यवाते न्योतिरभूदप	८.	१.	३१
व्यस्यै मित्रावर्यौ	३.	२५.	६
व्याकरोमि हविषाहमेतौ	१२.	२०.	३२
व्याकृतप पद्यामितायो	३.	२०.	४
व्याप्तं दत्ततां वयं	४.	३.	४
व्याप्तेद्वयमनिष्ट वीरो	६.	११०.	३
व्याप्तो अभि वैयाघ्रे	४.	८.	४
व्यान्तजिह्वः घृतनाः	२०.	७६.	८
व्याप पूर्यः	२०.	१३१.	१७
व्याप्त्या पवमानो वि	३.	३१.	२
यमं कृणुष्यं स हि	१९.	५८.	४
यतेन त्वां यतपते	७.	७८.	४
यात्य आसीदीयमान	१५.	१.	१
यात्याभ्यां स्वाहा	१९.	२३.	२५
यीहिमतं यवमत्तमयो	६.	१४०.	२
शूं च नो मयध नो	६.	५७.	३
शौ त आपो सन्वन्त्याः	१९.	२.	२
शं त जापो हेमवतीः	१९.	२.	१
शं तप माति तपो	१८.	२०.	३६
शं ते अग्निः सहाद्विरन्त	२.	१७	५
शं ते नीहानो मयगु	१८.	३.	६०

शं ते शतौ अन्तरिक्षे	२.	१०.	३
शं ते हिरण्यं शमु	१४.	१.	४०
शं नः सत्यस्य पतयो	१९.	११.	१
शं नः सूर्य उरुषक्षा	१९.	१०.	८
शं नः सोमो मन्त्रु	१९.	१०.	७
शं न भापो धन्वन्माः	१.	९.	४
शं न इन्द्राग्नी मन्त्रा	१९.	१०.	१
शं न इन्द्रो यमुभिर्देवो	१९.	१०.	६
शं नो अग्निन्योतिरनीको	१९.	१०.	४
शं नो भञ्ज एकपादिवो	१९.	११.	३
शं नो भदितिर्भवतु	१९.	१०.	९
शं नो धृष्टाक्षान्द्रमसाः	१९.	९.	१०
शं नो देवः सविता	१९.	१०.	१०
शं नो देवा विश्वदेवा	१९.	११.	२
शं नो देवी वृश्चि	२.	२५.	१
शं नो देवीरभिष्टय	१.	६.	१
शं नो यात्रापृथिवी	१९.	१०.	५
शं नो प्राता शमु घर्ता	१९.	१०.	३
शं नो भगः शमु मः	१९.	१०.	२
शं नो मन्त्रन्म भोजधयः	२.	३.	६
शं नो भूमिर्न्यमाना	१९.	९.	८
शं नो मित्रः० शं विवस्वा	१९.	९.	७
शं नो मित्रः० शं विष्णुः	१९.	९.	६
शं नो शतौ बाहु	७.	७२.	१
शं मे परस्मै गात्राय	१.	१२.	४
शं रुद्राः शं वसवः	१९.	९.	११
शक्रभूमं नक्षत्राणि	६.	१२८.	१
शक्र वतिः	२०.	१३१.	१३
शक्रमर्थं धूम्राक्षपश्यं	९.	१०.	२५
शक्रो शक्रमभृष्टायो	२०.	४९.	२
शक्रो शक्रमभृष्टुहि	२०.	४९.	३
शक्रवरी स्य पद्मवो	१६.	४.	७
शक्रयू पु शचीपत हन्त्र	२०.	११८.	१
शङ्खेनामीवामनति	४.	१०.	३
शचीव इन्द्र पुष्कद्	२०.	२१.	३
शाण्ड मा बङ्गिदध	२.	४.	५
शातं कंताः शातं दोग्धारः	१०.	१०.	५
शातं च न ग्रहन्तो	१९.	४६.	३
शातं प मे सहस्रं	५.	१५.	११

शातं ग्रीव शरदो	३.	११.	४
शातं ते दर्भ वर्णाणि	१९.	३०.	२
शातं तेयुतं हायमान्दे	८.	२.	२१
शातं या भेषजाणि	६.	४४.	२
शातं या भावती शवः	२०.	१३१.	४
शातं वीरगजनपच्छतं	१९.	३६.	४
शातं सहस्रमयुतं न्यर्षुद्	१०.	८.	२४
शातकाण्डो दुःखवमः	१९.	३२.	१
शातधारं पायुमर्कं	१८.	४.	२९
शातमर्कं दुर्गाम्निनां	१९.	३६.	६
शातमाथा हिरण्यमाः	२०.	१३१.	५
शातपाजं स यजते	९.	४.	१८
शातवारो भनीगच्छद्	१९.	३६.	१
शातस्य धमनीनां	१.	१७.	३
शातदस्त समादर	३.	२४.	१
शातानीकं हेतपो अस्य	२०.	५१.	४
शातानीकं प्र जिग्यति	२०.	५१.	२
शातपाशां नि गिरति	५.	१८.	७
शातेन पाशैरभि वेहि	४.	१६.	७
शातेन मा परि पाहि	४.	१९.	८
शत्रुपाष्णीपादभिमाति	५.	३०.	११
शन्तिवा सुप्रभिः स्योना	१२.	१.	५९
शमारुहेतु शपयो	२.	७.	५
शफेन द्व भोहते	२०.	१३१.	७
शमप्रयः समिद्धा मा	१८.	४.	१२
शमो पश्चात्तप शं	१८.	४.	११
शमीमक्षस्य आकृष्ट	६.	११.	१
शम्या ह नाम दधिपे	१९.	४९.	७
शयो हत इव	२०.	१३१.	१६
शरदे त्वा हेमन्ताय	८.	२.	२२
शरज्या मुखेपिनहामान	१२.	५(३).	१४
शर्कराः सिक्ता अग्रमान	११.	७.	२१
शर्म यच्छत्वोपसिः	६.	५९.	२
शर्म वर्मेतदा हपस्यै	१४.	२.	२१
शर्वः कुन्दः पिश्यमाना	१२.	५(४).	९
शर्यं एनमिवातो	१५.	५.	७
शर्यादिषं निरवोचं	४.	६.	१
शवसा क्षति मुतो	१८.	१.	३८

शाचिपयो शाचिपुत्रनाथं	२०.	५.	६
शान्ता योः शान्ता पृथिवी	१९.	९.	१
शान्तानि पूर्वस्थापि	१९.	५.	२
शान्तो अग्निः क्रम्याच्छान्तः	३.	२१.	५
शान्ता स्वरूपदूरणी	१.	२४.	४
शास्त्रावेनं भासादुदीच्या	१५.	४.	१२
शास्त्रो मासौ गोसाय	१५.	४.	११
शास्त्र इत्या महौ अस्या	१.	२०.	४
शिशुमाय अवगमराः	११.	२.	२५
शिक्षेयमस्मै दिस्तेयं	२०.	२७.	२
शिक्षेयमिन्नदयते	२०.	८५.	२
शिक्षिभ्यः स्वाहा	१९.	२२.	१५
शितिपदी सं धतु	११.	१०.	६
शितिपदी सं पतत्य	११.	१०.	२०
शिमिन्वाजानां पते	२०.	७४.	२
शिरो हस्तावयो मुखं	११.	८.	१५
शिला भूमिरेषा पांसुः	१२.	१.	२६
शिवः कपोत इषितो	६.	२७.	२
शिवां पत्रिमनुसूर्य	१२.	४९.	५
शिवा नः शांतमा अब	७.	७१.	१
शिवानमीनधुपदो	१६.	१.	१३
शिवा नारीयमस्तमागन्	१४.	२.	१३
शिवा अब पुष्पेभ्यो	३.	२८.	३
शिवाभिष्टे हृदयं	२.	२९.	६
शिवास्त एका अक्षिवास्त	७.	४४.	१
शिवास्ते सन्तोषधय	८.	२.	१५
शिबे ते स्तां यावापृथिवी	८०.	२.	१४
शिबेन मा चक्षुषा० मे ।	१६.	१.	१२
शिबेन मा चक्षुषा० मे । पृतश्चतः	१.	३३.	४
शिवो वो मोष्ठो भवतु	३.	१४.	५
शिवां ते स्तां वीहि	८.	२.	१८
शीर्षेक्ति शीर्षामयं	९.	८.	१
शीर्षेण्वती नस्वती	१०.	१.	२
शीर्षेलोकं कृतीयकं	१९.	३९.	१०
शीर्षामयमुपहत्या	५.	४.	१०
शुक्रं वहन्ति हरयो	१३.	३.	११
शुक्रोसि आजोसि । स यदा	१७	१.	२०
शुक्रोसि आजोसि स्वरसि	२.	११.	५
शुवा बिद्धा ज्योपया	३.	२५.	४
शुची ते चके यात्या	१४.	१.	१२

शुद्धाः० भाषधर	११.	१.	१७
शुद्धाः० मक्षणां० वदातु	६.	१२२.	५
शुद्धाः० मक्षणां० वदादिदं	११.	१.	२७
शुद्धा न भाषस्तन्ये	१२.	१.	१०
शुनं बाहाः शुनं नरः	३.	१७.	६
शुनं शुक्राळा वि हृदन्तु	३.	१७.	५
शुनं कुवेम मयदान	२०.	११.	११
शुनासीरिह स्म मे	३.	१७.	७
शुने क्रोष्टे मा क्षीराणि	११.	२.	२
शुम्भनी यावापृथिवी	७.	११७.	१
	१४.	२.	४५
शुम्भन्तां लोकाः पितृवदना।	१८.	४.	६७
शुम्भिन्तमं न ऊतये	२०.	२०.	१
	२०.	५७.	४
शुष्यतु मयि ते हृदयमयो	६.	११९.	२
शुद्धकृता रागकृता स्त्रीकृता	१०.	१.	३
शूर्यं पवित्रं तुषा	९.	१(१).	१६
शृङ्गं यमन्त भासते	२०.	१२९.	१०
शृङ्गं उत्पन्न	२०.	१३०.	१३
शृङ्गाभ्यां रक्षा क्रपत्य	९.	४.	१७
शृङ्गाभ्यां रक्षो नृदते	१९.	३६.	९
शृतं त्वा हन्युषुष सीदन्तु	११.	१.	५९
शृतमजं शृतया प्रोर्णुहि	४.	१४.	९
शेरभक्त शेरम पुनर्वो	२.	२४.	१
शेवृषक शेवृष पुनर्वो	२.	२४.	९
शैशिपवेनं भासा	१५.	४.	१८
शैशिपौ मासौ गोसाय	१५.	४.	१७
शोषयामसि ते हार्दि	६.	८९.	२
श्याममयोस्य मांस्त्वानि	११.	३(१).	७
श्यामभ्य त्वा मा शबलभ्य	८.	१.	९
श्याववत्ता पुनर्जिना	६.	६७.	३
श्यावाचं कृष्णमसितं	११.	२.	१८
श्येनः क्रोडोन्तरिक्षं	९.	७.	५
श्येनीपती सा	२०.	१२९.	१९
श्येनो नृचक्षा दिव्यः	७.	४६.	२
श्येनोसि गायत्रच्छन्दः	६.	४८.	१
श्येनो हव्यं नयत्वा	३.	३.	४
श्येतस्य च वै स	१५.	२.	२४
श्येताय च वै स	१५.	२	२३
अद्या पुंभली मित्रो	१५.	२.	५

श्रद्धया दुहिता तपसो	६. १३३. ४
श्रेण तपसा सृष्ट	१२. ५(१). १
श्रातं मन्य ऊषनि	७. ७६. १
श्रातं हविरो विन्द्र	७. ७५. २
श्राम्यतः पचतो विद्दि	११. १. ३०
श्रायन्त इव सूर्य	२०. ५८. १
श्रियं च वा पप	९. ६(३). ६
श्रुतं च विश्रुतं च	१५. २. २६
शुक्लार्णव कवये वेद्याप	१२. ३. ४
शुषी नो मग्ने सद्ने	१८. १. २१
श्रेयः फेत्तो धसुगित्	५. २०. १०
श्रेयांसमेनम्रत्नमनो	१५. १०. २
श्रेष्ठमसि भेषजानां	६. २१. २
श्रोत्रमसि श्रोत्रं मे	२. १७. ५
शृङ्गार्यां रुक्षिण्यार्यां	२०. १३३. ५
श्वन्वतीप्तरसो रूपका	११. ९. १५
श्वेकेकः कपिरिविकः	४. ३७. ११
षट् च मे पष्टिथ	५. १५. ६
षट् त्वा वृच्छाम ज्ञस्यः	८. ९. ७
षडाहः षीतान्यहु मास	८. ९. १७
षट्चैभ्यः स्वाहा	१९. ५३. ३
पद्माता मृता प्रथमधर्तस्य	८. ९. १६
पष्टिथ षट् च रेवति	१९. ४७. ४
पट्यां शस्त्रु निधिपा	१२. ३. ३४
पष्ठाय स्वाहा	१९. २२. २
षोडशचैभ्यः स्वाहा	१९. २३. १३
संकर्षन्ती कुरुकर	१९. ९. ८
संक्षुको विकसुको	१२. २. १४
सं काशपाभि बहतं	१४. २. १२
संक्रन्दनः प्रवदो धृष्टु	५. २०. ९
संक्रन्दनेनामिमिषेण	१९. १३. ३
सं क्रामतं मा अहीतं	७. ५५. २
सं क्रोशतामेनान्	८. ८. २१
संख्याता स्तोत्राः पृथिवी	१२. ३. २८
सं गच्छस्व पितृभिः	१८. ३. ५८
सं गोमिराद्रिरसो	२०. १६. २
सं गोमदिन्द्र वाजवदस्ते	२०. ७१. १२
सं वेष्पस्वाग्ने प्र	२. ६. २
सं वेष्पपावो अश्विना	२. २०. २
सं बोद्धय विज्रमर्वाग्	२०. ७१. ११

संशयमाना भविष्युपी	३. १४. ३
संजयन्तृता ऊर्ध्व	५. २०. ४
सं ज्ञानमई मनसा	७. ५४. २
सं ज्ञानार्धं सं धृष्टार्धं	६. ६४. १
संजीवा रूप सं कील्यासं	१९. ६९. ३
संज्ञपनं वो मनसो	६. ७४. २
संज्ञानं नः स्वेभिः	७. ५४. १
सं ते मज्जा मज्जा भवतु	४. १२. ३
सं ते श्रोत्र्यः कपालानि	९. ८. २२
सं ते हन्दि दत्ता	६. ५६. ३
सं त्वा नक्षामि पयसा	१४. २. ७०
संदंशानां पल्लवानां	९. ३. ५
संदानं वो बृहस्पतिः	६. १०३. १
सं परमात्समवमानयो	६. १०३. २
सं पितृपृत्तिये सृजेयां	१४. २. ३७
सं गृहीतं हविषा	७. १०३. १
संमले मलं सादयित्वा	१४. २. ६७
सं माग्ने कर्षसा रुज	७. ५४. २
	९. १. १५
	१०. ५. ४७
सं मा सिञ्जन्तु मरुतः	७. ३४. १
संघतं न वि स्परदु	१०. ४. ८
सं राजानो अगुः	१९. ५७. २
सं धः धृष्ट्यन्तां तन्वः	६. ७४. १
सं वः सृजत्वर्थमा	३. १४. २
संवत्सरं शाशाना	४. १५. १३
संवत्सरस्य प्रतिमां	३. १०. ३
संवत्सरीणं पय ठक्षिया	८. ३. १७
संवत्सरीष्वा मरुतः	७. ८२. ३
संवत्सरे रूपः परिवत्सरो	८. ८. २३
संवयनी समुपला वधु	६. १३९. ३
सं वर्चसा पयसा सं	६. ५३. ३
संवसव इति वो नामवेय	७. ११४. ६
सं विशान्विह वितरः	१८. २. २५
सं वो गोष्ठेन सुमदा	३. १४. १
सं वो मनांसि सं मता	३. ८. ५
	६. ५४. १
सं बोधन्तु सुदानव	४. १५. ७
संशितं स इदं मल	३. १९. १
सं सं अथन्तु नयः	१९. १. १

सं सं क्षयन्तु पञ्चव
सं सं क्षयन्तु सिन्धवः
संसमिपुवसें वृषजो
संसिचो नाम ते देवा
सं सिन्ध्यामि गवां क्षीरं
संसृष्टं वनमुमयं
सं हि धातेनागत सप्तु
सं हि क्षीरार्ण्यप्रभं
सं हि सूर्येणागत सप्तु
सं हि सोमेनागत सप्तु
संहोत्रं स्म पुरा नारी
स इच्छकं सप्राघते
सं इतत्स्योर्न हरति
स इदृशो भवत्यपो
स इपुदसैः स निपद्भिभि
स ई सत्येभिः सखिभिः
स उत्तमां दिशमनु
स उच्छिष्टं प्रेदि म द्रव
स उदतिष्ठत्स उदीचीं
स उदतिष्ठत्स इक्षिणां
स उदतिष्ठत्स ज्ञातीषीं
स उदतिष्ठत्स प्राचीं
स उपहृतः धूमिण्यां
स उपहृत उपहृतः
स उपहृतो दिवि
स उपहृतो देवेषु
स उपहृतोन्तरिक्षे
स उपहृतो लोकेषु
स ऊर्ध्वां दिशमनु
स एकात्म्योमवत्
स एति सविता स्वर्दिव
स एव ब्रह्मः सोमृतं
स एव सं भुवनान्मा
सत्याय आ सिषामहे
सत्यायवि सचावहा
सत्यायवस्मभ्यमस्तु
स ग्राह्याः पाषाण्या
सवायते गोमीषा
सवा नो देवः सविता
स वा नो योग आ

२. २६ ३
१. १५. १
६. ६३. ४
११. ८. १३
२. २६. ४
४. ३१. ७
१०. १०. १४
१०. ४. १९
१०. १०. १५
१०. १०. १३
२०. १२६. १०
२०. १२९. १२
१४. १. २०
८. ५. १२
१९. १३. ४
२०. ९१. ७
१५. ६. ७
४. १२. ५
१५. २. २१
१५. २. ९
१५. २. १५
१५. २. १
९. ६(६). ७
९. ६(६). १२
९. ६(६). ९
९. ६(६). १०
९. ६(६). ८
९. ६(६). ११
१५. ६. ४
१५. १. ६
१३. ४(१). १
१३. ४(३). ४
१९. ५३. ४
१८. १. ३७
६. ४२. २
१. २६. २
१६. ८. ३
२०. १२९. १३
६. १. ३
२०. ६९. १

स पातिसृजेमुह्यया
सचेतसो मुह्यो यो
स अङ्गिडस्य महिमा
स तातोमन्तसमाश्रिति
स तो म वेद स उ तो
सतो होता न ऋत्विग्य
सत्यं चर्तं च घञुकी
सत्यं वृद्धतमुग्रं
सत्यजितं सपयमावनीं
सत्यमर्धं गभीरः कान्येन
सत्यामाशिषं कृणुता
सत्याय च तपसे
सत्ये अन्यः सगाहितो
सत्येनाहृता श्रिया
सत्येनोत्तमिता भूमिः
सत्येनोर्ध्वस्तपति
सत्यासाहं वरेण्यं
स त्वं न इन्द्र बाधेभि
स त्वं नश्चिन्न ब्रह्महस्त
सदान्पादयणमसि
सदासि रण्यो यवसेव
स दिशोऽनु न्यचळत्तं
स देवानामीषां
सधश्चिनु ते मयवन्
सद्यो बातो व्यमिनीत
स घात स विघर्ता
सग्रीचीनान्वः संमनस
स ब्रूयां दिशमनु
स नः पविः पारपाति
स नः पिता अनिता
स नः सिन्धुमिव नावाति
स न इन्द्रः शिवः सखा
सनातमेनमाहृताय
सना ता स इन्द्र
सनादुरो वृषासि यावुधानान्
सनेमि चक्रमगरं वि
स नो द्रवतु तां रधि
स नो मिशुभिः पुरुहूत
स नो भवः परि वृणक्तु

१५. १२ ३
४. २९. २
१९. ३४. ५
१०. ९. ६
९. १. ७
२०. २३. २
५. ५. २१
१२. १. १
४. १७. २
५. ११. ३
२०. ९१. ११
१२. ३. ४६
१३. १. ५०
१२. ५(१). २
१४. १. १
१०. ८. १९
२०. ११. ८
२०. ४६. ३
२०. ९८. २
२. १८. ५
१८. १. २२
१५. ६. २२
१५. १. ५
२०. ३७. ९
५. १२. ११
१३. ४(१). ३
३. ३०. ७
१५. ६. १
२०. ४६. २
२. १. ३
४. ३३. ८
२०. ७. ३
१०. ८. २३
२०. ३७. ६
५. २९. ११
८. ३. १८
९. ९. १४
६. ३३. ३
२०. ३६. ११
११. २. ८

स मो रक्षतु बहिर्दो	१९.	३५	२
स मो वृषभसु चरुं	२०.	७०.	१२
समुच्छिष्टे असंधोर्भो	११.	७.	३
स पशामि स ददामि	६.	१२३.	४
सपक्षस्यार्थं दर्श	१९.	३०.	४
सपक्षस्ययमसि	२.	१८.	२
सपक्षस्ययमो वृषामि	१.	२९.	६
सपक्षस्ययमं वृतेन	९.	२.	१
सपक्षहा धातुपण्डः	१९.	३२.	१०
स पर्यां दिशमनु	१५.	६.	१३
सपक्षपीनम्यावर्ते	१०.	५.	३९
सप्त सरन्ति शिशवे	७.	५९.	२
सप्त चम्बन्वदति काठ	१९.	५३.	२
सप्त च मे सप्ततिथ	५.	१५.	७
सप्त च याः सप्ततिथ	६.	२५.	२
सप्त चम्बन्वसि चतुस्तप	८.	९.	१९
सप्त चाताक्ष्यर्षुद	११.	९.	६
सप्त त्वा इतिरो रये	१३.	२.	२३

सप्तदशर्षेभ्यः स्वाहा	१९.	२३.	१४
सप्त शान्ताः सप्तपानाः	१५.	१५.	२
सप्त शान्ताष्टौ मन्य	२.	१२.	७
सप्त मर्यादाः कवय	५.	१.	६
सप्तमाष्टमाम्यां स्वाहा	१९.	२२.	३
सप्त मेघान्यशवः	१२.	३.	१६
सप्त युञ्जन्ति० तस्युः ।	९.	९.	२
सप्त युञ्जन्ति० तस्युः । तस्य	१३.	३.	१८
सप्तर्षेभ्यः स्वाहा	१९.	२३.	४
सप्तर्षीन्वा इदं वृमो	११.	६.	११
सप्त सूर्यो इतिरो यातवे	१३.	२.	८
सप्त होमाः समिधो	८.	९.	१८
सप्तार्चगर्भा भुवनस्य	९.	१०.	१७
सप्तार्यासन्तरिक्षयस्त्रि	१९.	६.	१५
न प्रजापतिः सुवर्ण	१५.	१.	२
स प्रजाम्यो वि वनयति	१३.	४(१).	१
सबन्धुधा० तेषां	६.	१५.	२
सबन्धुधा० सयं	६.	५४.	३
स बुध्यासाष्ट अनुषो	४	१.	५
१ वृहतीं दिशमनु	१५.	६.	१०
१भा ५ भा समितिश्चावतां	७.	१३.	१

सभायाध वे स समितेध	१५.	९.	३
समं ज्योतिः सूर्येणाहा	४.	१८.	१
समप्रयो विदुर्यो अन्यं	१२.	३.	५०
समर्प्यपयोपसो नमन्त	३.	१६.	६
स मन्दस्वा धन्वसो	२०.	२३.	६
समस्मिन्तुके सप्त	१२.	३.	३
समस्य मन्यवे निषो	२०.	१०७.	१
समहमेपां राष्ट्रं	३.	१९.	२
स महिमा सप्तर्भुत्वा	१५.	७.	१
समाचिनुत्वा नुसंभ्रयाच्छ्रे	११.	१.	३६
स या बीषीत्तं शणो	१६.	७.	१३
समानलोको भवति	९.	५.	२८
समानां ग्रासाधुमिष्टा	१.	३५.	४
समाभी प्रपा सह	३.	३०.	६
समानी व आकृतिः	६.	६४.	३
समन्नो मन्त्रः समितिः	६.	६४.	२
समा नो बन्धुर्वक्ष्य	५.	११.	१०
समास्त्यान्त्र कृत्यो	२.	६.	१
समाहर आतवेदो	५.	२९.	१२
समिद्धो भ्रातृ आहूत	१२.	२.	१८
समिद्धो अग्निः समिधानो	१३.	१.	२८
समिद्धो अग्निरश्विना	७.	७७.	२
समिद्धो अग्निरुष्या	७.	७७.	१
समिद्धो अग्ने समिधा	११.	१.	४
समिद्धो अघ मनुषो	५.	१२.	१
समिन्द्र गर्दमं वृण	२०.	७४.	५
समिन्द्र नो मनसा	७.	१०२.	२
समिन्द्र राया समिधा	२०.	२१.	५
समिन्धते अमर्त्य	१८.	४.	४१
समिन्धते संकसुर्क	१२.	२.	११
ममिमां भ्रात्रां निमीमे	१८.	२.	४४
समी रेआसो अस्वरन्	२०.	५४.	२
समीक्षयन्तु तत्रिषाः	४.	१५.	२
समीक्षयन्तु गायतो	४.	१५.	३
समुत्पत्तन्तु प्रदिशो	४.	१५.	१
समुद्रं वः म हिणोमि	१०.	५.	२३
समुद्रं हिशे स्वपतामग्निः	६.	८६.	२
समुद्रायातो मणिष्टया	४	१०	५
समुद्रो नदीभिर्दक्राभ्या	१९.	१९.	७
स मूल्योः पद्मीशान्	१६	८	३३

समृद्धिरोज आकृति	११	७.	१८
समेत विषे वयसा	७.	२२.	१
समोदे वा य आसात	२०.	७१.	२
सम्पद्यं तन्तुं प्रदिशो	१३.	३.	२०
सम्राज्येधि स्वगुरेणु	१४.	१.	४४
सम्राज्यस्यसुराणां कलुन्	६.	८६.	३
स य एवं विदुष	११.	३(३).	५
स य एवं विदुषा	१५.	१२.	४
स य एवं विद्वानुदक	९.	६(४).	५
स य एवं विद्वान्क्षीर	९.	६(४).	१
स य एवं विद्वान्सर्पि	९.	६(४).	३
स य एवं विद्वान्	९.	१(२).	७
स य एवं विद्वान्मधू	९.	६(४).	५
स य एवं विद्वान्मांस	९.	६(४).	७
स य ओदनस्य महिमानं	११.	३(१).	२३
स यः प्रपमो भूतो	१३.	१.	५५
स यः स्यात्स्य यः	१३.	४(४).	१२
स यन्मनूनु न्यचळु	१५.	१४.	११
स यत्पिबन्तु न्यचळु	१५.	१४.	१३
स यन्त्रजा अनु न्यचळु	१५.	१४.	२१
स यत्पतीची दिशमनु	१५.	१४.	५
स यत्पार्थी दिशमनु	१५.	१४.	१
स यत्सर्वान्मन्तर्देनाननु	१५.	१४.	२३
स यदुदीची दिशमनु	१५.	१४.	७
स यद्व्या दिशमनु	१५.	१४.	१७
स यदक्षिणा दिशमनु	१५.	१४.	३
स यदेवाननु न्यचळु	१५.	१४.	१९
स यद्वृषा दिशमनु	१५.	१४.	९
स यन्मनुष्याननु	१५.	१४.	१५
सस्त्वति या सरयं	१८.	१.	४३
	१८.	४.	४७
सस्त्वति क्षेपे तु	७.	७०.	१
सस्त्वती देवयन्तो	१८.	१.	४१
	१८.	४.	४५
सस्त्वती पितरो	१८.	१.	४२
	१८.	४.	४६
सस्त्वतीमनुमति	५.	७.	४
स यजसि पुरुषुतं	२०.	६१.	६
	२०.	६२.	१०
स उद्गो वसुधनिर्वसुदेये	१३.	४(३).	५

सकृन् नाम ते माता	१.	२४.	३
सकृन् दो विरूपी दो	५.	२३.	४
सर्पानुसर्प पुनर्वो	२.	२४.	४
सर्प तद्राजा वरुणो	४.	१६.	५
सर्वं परिक्षोभं गहि	२०.	७४.	७
सर्वज्यानिः कर्णो	१२.	५(३).	११
सर्वदा वा एष युक्त	९.	६(२).	१०
सर्वोत्तोकान्तसमग्रयन्	११.	१०.	१२
सर्वाः समग्रा ओषधी	८.	७.	१९
सर्वाण्यस्यां भूराणि	१२.	५(३).	३
सर्वाण्यस्यां घोषाणि	१२.	५(३).	२
सर्वा दिशः समवर्षु	१३.	२.	४१
सर्वनिम्नो सहमानः	१२.	२.	४६
सर्वान्कामान्पूरयत्या	३.	२९.	२
सर्वान्कामान्पूरयत्ये	१२.	४.	३६
सर्वान्समाग्रा अभिजित्य	१२.	३.	३६
सर्वान्देवानिदं प्रमः	११.	६.	२०
सर्वास्याह्ना पर्वाणि	१२.	५(७).	१०
सर्वास्याह्ना पर्वा मूलानि	१२.	५(५).	४
सर्वे अस्मिन्नेवा एकवृत्तो	१३.	४(२).	८
सर्वे गर्भादेवेयन्त	१०.	१०.	२३
सर्वे देवा अत्यायन्ति	११.	१०.	१४
सर्वे देवा अत्यायन्तु	११.	१०.	१५
सर्वे देवा उपाशिक्षन्त	११.	८.	१७
सर्वेभ्योऽग्निर्नोभ्यो	१९.	२२.	१८
सर्वेषां च किम्रीमां	५.	२३.	१३
सर्वो वा एष ब्रह्म	९.	६(२).	८
सर्वो वा एषोब्रह्म	९.	६(२).	९
सर्वो वै तत्र जीवति	८.	२.	२५
स वरुणः सत्यमग्नि	१३.	३.	१३
स वा अग्नेरवापत	१३.	४(४).	८
स वा वरुणोवापत	१३.	४(४).	९
स वा अन्तरिक्षादवापत	१३.	४(४).	३
स वा अद्भोवापत	१३.	४(४).	१
स वा अन्तर्भ्योवापत	१३.	४(४).	१०
सपितः श्रेष्ठेन रूपेणास्या	५.	२५.	१२
सपिता प्रसवानामपिपतिः	५.	२४.	१
स विशाः सवन्चुनबमन्	१५.	८.	२
स विशोतु न्यचळु	१५.	९.	१
स विद्या प्रति चाकृष	६.	३६.	२

स वेद पुत्रः पितरं	७	१	२
स वै दिग्भ्योऽजायत	१३. ४(४).	६	
स वै दिवोऽजायत	१३. ४(४).	५	
स वै भूमेऽजायत	१३. ४(४).	७	
स वै यज्ञादजायत	१३. ४(४).	११	
स वै राज्यं अजायत	१३. ४(४).	२	
स वै वायोरजायत	१३. ४(४).	४	
स संवत्सरभूष्यो	१५. ३.	१	
सप्तन्तु त्या अघतयो	२०. ७४.	४	
स सार्षस्त्री वि पश्यति	१३. ४(२).	६	
स सार्जानन्देशान्तु	१५. ६.	२४	
सप्तानात्सौ क्त सूर्य	२०. ११.	९	
स सुत्रामा स्वर्गो	७. २७	१	
	२०. १२५.	७	
स सुदुभा स श्रद्धा	२०. ८८.	५	
स स्तनयति स वि	१३. ४(४).	१३	
सधुपीस्तदपत्तो दिवा	६. २३.	१	
स स्वर्गमा रोहति	१०. ९.	५	
सहस्रनेयं प्रथमा	२. २५.	२	
सहस्रकुण्ठा श्रेता	११. १०.	२५	
सहस्रणीयाः क्रमयो	१८. २.	१८	
सहस्रधामन्विशिखान्	४. १८.	४	
सहस्रधारं शतधार	१८. ४.	३६	
सहस्रधारः पक्ते	२०. १३७.	६	
सहस्रधार एव ते	५. ६.	३	
सहस्रशृङ्गः शतधारो	११. १.	२०	
सहस्रबाहुः पुरुषः	१९. ६.	१	
सहस्रशृङ्गो वृषभो जात	१३. १.	१२	
सहस्रशृङ्गो वृषभो यः	४. ५.	१	
सहस्राक्षमक्षिपयं	११. २.	१७	
सहस्रक्षेप शतवीर्येण	३. ११.	३	
	२०. ९६.	८	
सहस्राक्षौ हनदृणा	४. २८.	३	
सहस्रार्धः शतकाण्डः	१९. ३३.	१	
सहस्राक्षं विष्वा ।	१०. ८.	१८	
	१३. २.	३८	
सहस्राक्षं विष्वा । तस्य	१३. ३.	१४	
सहस्र नो अभिजाति	१९. ३२.	६	
सहस्र मन्यो अभिजाति	४. ३१.	३	
स हि दिनः स इधिन्या	४. १.	४	

सहस्रं सांगमस्य	३. ३०.	१
सहो पिशाचान्तसहस्रीषां	४. ३६.	४
सहोसि सहो मे	२. १७.	२
सांतमना इदं हविर्मय्य	७. ८२.	१
साकंजानां समयमाहु	९. ९.	१६
साकं सज्यते. पयसा	११. १.	७
सा ते काम दुहिता	९. २.	५
सायुं पुत्रं हिष्मयम्	२०. १२५.	५
साध्या एकं जालदण्ड	८. ८.	१२
साध्यायं अतिथिनी	२०. १६.	३
सा नो भूमिप दिशतु	१२. १.	४०
सा यथात्पादि सा पुर	१९. ४८.	४
सा धलज्यं देवपीयुं	१२. ५(३).	४
सा मन्दसाना मनसा	१४. २.	६
सामानि यस्य लोमानि	९. ६(१).	२
सामसाद् उन्नीयो	१५. ३.	८
सार्यसायं गृहपतिर्नो	१५. ५५.	३
सानीहि देव प्रथमाय	७. १५.	३
साहस्रस्त्वेष क्रमः	९. ४.	१
सिंह इनास्तानीद्	५. २०.	२
सिंहमतीको विशो	४. २२.	७
सिंहस्य पशुवाती	१९. ४९.	४
सिंहस्येव स्तनयोः	८. ७.	१५
सिंहं व्याघ्र उत या	६. ३८.	१
सिनात्वेनात्रिक्रति	३. ६.	५
सिनीवालि मृशुक	७. ४८.	१
सिन्धुपत्नीः सिन्धुरात्रीः	६. २४.	३
सिन्धोर्गमोसि विद्युतां	१९. ४४.	५
सिन्धोर्गमोसि विद्युतां	५. ५.	८
सीताः पशवः सिकता	११. ३(१).	१२
सीते वन्दाम्हे त्वा	३. १७.	८
सीपा युञ्जन्ति क्वयो	३. १७.	१
सीसाध्याह वरुणः	१. १६.	२
सीसे मठं सादयित्वा	१२. २.	२०
सीसे वृद्धं नडे वृद्ध	१२. २.	१९
सुकर्मा सुखो देवयन्तो	१८. ३.	२२
सुकिञ्चकं वहतुं विश्वरूपं	१४. १.	६१
सुकेसु ते हरिमाणं	१. २२.	४
सुशेभिया सुगन्तुया	४. ३३.	५
सुखं सूर्यं रथमंशुमन्तं	१३. २.	७

सुगा यो देवाः सदना	७. १०२. ४
सुजातं मातवेदसमग्नि	४ २३. ४
सुतपागे सुता इमे	२०. ६९. ३
सुतासो मनुमत्तमाः	२०. १३७. ४
सुतेसुते न्योक्ते	२०. ७१. १६
सुत्राम्नां पृथिवीं	७. ७. १
सुदेवस्त्वा महानग्री	२०. १३६. १२
सुदेवो अस्ति वरुण	२०. ९२. ९
सुनोता सोमपागे	६. २. ३
सुपर्णसुवने गिरी	५ ४ २
सुपर्णस्त्वा गन्तमान्	४. ६. ३
सुपर्णस्त्वान्व० दिप्तीपधे	५. १४. १
सुपर्णस्त्वान्व० प्राशं	२. २७. २
सुपर्णा वायमस्तोप	६. ४९. ३
सुपर्णो जातः प्रपमस्तस्य	१. २४. १
सुमपाणः च वेसान्ता	२०. १२८. ९
सुमङ्गली प्रतरणी	१४. २. २६
सुमङ्गलीरियं बधू	१४. २. २८
सुयामंश्चाहुष	१६. ७. ७
सुरुपकृद्भूतये	२०. ५७. १
	२०. ६८. १
सुविहानं चिकितुपे	८. ४. १२
सुधुतिश्च मोषसुतिश्च	१६. २. ५
सुधुतौ कर्षे भद्रधुतौ	१६. २. ४
सुधूतं वृद्धं वृद्धया	१. २६. ४
सुष्ठामा रपः सुयम्भ	२०. ९४. २
सुहवम्भो कृत्तिका	१९. ७. २
सुहृतावन्तः सुभगा	७. ६२. ६
सुहृता संनतिः क्षेमः	११. ७. १३
स्यवसाद्गुण्यती हि	७. ७७. ११
	९. १०. २०
सूरिसि कर्चोमा	२. ११. ४
सूर्यं चक्षुषा गच्छ	१८. २. ७
सूर्यं ते धावापृथिवी	१९. १८. ५
सूर्यं एनं दिवः प्र	१२. ५७. १२
सूर्यं चक्षुषा धा	२. १६. ३
सूर्यं नावमास्त्रः	१७. १. २६
सूर्यं वृत्तं तमसो	२. १०. ८
सूर्यं यत्ते तमस्तेन	२. २१. १
सूर्यं यत्ते तेजस्तेन	२. २१. ५

सूर्यं यत्तेचित्तेन	२ २१. ३
सूर्यं यत्ते शोचिस्तेन	२ २१. ४
सूर्यं यत्ते हस्तेन	२. २१. २
सूर्यंश्चक्षुर्वातः प्राशं	११. ८. २१
सूर्यंश्चक्षुषामधिपतिः	५. २४. ९
सूर्यस्य रश्मीननु याः	४. ३८. ५
सूर्यस्यावृत्तमन्वावर्ते	१०. ५. ३७
सूर्यस्याश्वा हरपः	१३. १. २४
सूर्याभ्यां स्वाहा	१५. २३. २४
सूर्याया बहवः प्रागात्	१४. १. १३
सूर्यये देवेभ्यो मित्राय	१४. २. ४६
सूर्यो दिवोदक्कमत्	१९. १९. ३
सूर्यो देवीमुषसं रोचमानं	२०. १०७. १५
सूर्यो धां सूर्यः पृथिवीं	१३. १. ४५
सूर्यो मा धावापृथिवीभ्यां	१५. १७. ५
सूर्यो मादः पात्त्रिभिः	१६. ४. ४
सूर्यो मे चक्षुर्वातः	५. ९. ७
सूर्या न्यूणोत् वि योनिं	१. ११. ३
सेदिख्या व्युदितसि	८. ८. ९
सेदिस्त्रपतिष्ठन्ती मियो	१२. ५(३). १३
सेषा मीमा श्रद्धागव्य	१२. ५(३). १
सो अग्निः स उ सूर्य	१३. ४(१). ५
सो अस्य ब्रह्मो हरितो	२०. ३०. ३
सो चिक्षु भद्रा क्षुभती	१८. १. २०
सो चिक्षु वृष्टिर्भूत्या	२०. ७३. ५
सोदक्कमत्ता गन्धर्वास्तरस	८. १०(५). ५
सोदक्कमत्ता गार्हपत्ये	८. १०(१). २
सोदक्कमत्ता दक्षिणाग्री	८. १०(१). ६
सोदक्कमत्ता देवा० अमत्र	८. १०(३). ५
सोदक्कमत्ता देवा० उपाह्वय	८. १०(५). १
सोदक्कमत्तान्तरिक्षे चतुर्धा	८. १०(२). १
सोदक्कमत्ता पिद० पितर	८. १०(४). ५
सोदक्कमत्ता पिद० पितरो	८. १०(३). ३
सोदक्कमत्ता मनुष्या० अमत्र	८. १०(३). ७
सोदक्कमत्ता मनुष्या० उपाह्वय	८. १०(४). ९
सोदक्कमत्तामन्त्रणे	८. १०(१). १२
सोदक्कमत्ता वनस्पती	८. १०(३). १
सोदक्कमत्ता सप्तर्षी	८. १०(४). १३
सोदक्कमत्ता सन्ध्यायां	८. १०(१). १०
सोदक्कमत्ता सप्तितौ	८. १०(१). १०

सोऽप्यमस्ता सपां	८. १०(५). ११
सोऽप्यमस्तासुप	८. १०(४). १
सोऽप्यमस्ताहवनीये	८. १०(१). ४
सोऽप्यमस्तैतरजना	८. १०(५). २
सोऽपिष्टां दिशमनु	१५. ६. १६
सोऽपिष्टां दिशमनु	१५. ६. १२
सोऽप्रीदासन्दी मे	१५. ३. २
सोऽं ते रुद्रवन्त	१२. १८. ३
सोऽं मन्यते पपिवान्	१४. १. ३
सोऽं राक्षानमवसेमिं	३. २०. ४
सोऽं एकेभ्यः पवते	१८. २. १४
सोऽं ओषधीभिष्टकामन्	१५. १५. ५
सोऽमपुष्टं प्रत्यपुष्ट	२. ३६. १
सोऽममामेके हुडे	१०. १०. ३२
सोऽं यजन्तस्मान्मन्त्र	११. १०. २६
सोऽमस्या पालोषधीभि	१२. २७. १
सोऽमस्य बाया प्रपमं	१४. २. ३
सोऽमस्य र्णः सह	३. ५. ४
सोऽमस्य माग स्य	१०. ५. ९
सोऽमस्यांशो युधां	७. ८६. ३
सोऽमस्येव वात्वेदो	५. २९. ११
सोऽमस्य पितृमते	१८. ४. ७२
सोऽमस्या युवमेता	७. ४३. २
सोऽमस्या वि दृहतं	७. ४३. १
सोऽमेन पूर्णं फलमां	९. ४. ६
सोऽमेनसित्या मलिनः	१४. १. २
सोऽमो हरप्रन्वसौय	१४. २. ४
सोऽमो मा श्रैर्दक्षिणाया	१५. १७. ३
सोऽमो ष विषैर्द्वये	१८. ३. २८
सोऽमो मा सौम्येनावतु	१२. ४५. ८
सोऽमो युक्तु महिषा	५. २९. १०
सोऽमो यथापिषा मृडिता	१०. १. २२
सोऽमो यथा प्रपमो	५. १७. २
सोऽमो यथा मस्तिक्यो	९. ७. २
सोऽमो यधुरस्मव	१४. १. ९
सोऽमो वीरुषामधिपतिः	५. २४. ७
सोऽम्यक्त ततो यजन्	१५. ८. १
सोऽपि य मरिष्यसि	८. २. २४
सोऽयमा स वरुणः स	१३. ४(१). ४
सोऽवर्षत स मन्त्रानमवत	१५. १. ४

सोऽयमविन्दत्त स्वः	२०. १६. ५
स्वम्मेनेमे विष्टमिने	१०. ८. २
स्वम्मे लोकाः स्वम्मे	१०. ७. २५
स्वम्मे दक्षार धावापृषिवी	१०. ७. ३५
स्तनपितृस्ते० भूष्यां दिवि	२. १. २०
स्तनपितृस्ते० भूष्यामपि	२. १. १०
स्तुता मया परदा वेदमता	१५. ७१. १
स्तुवानमम आ वह	१. ७. १
स्तुत्वं वर्धन्पुत्रस्तर्त्तानं	५. २. ७
	२०. १०७. १०
स्तुहि भुतं गर्तसदं	१८. १. ४०
स्तुहीन्द्रं ज्यध्वदन्मिं	२०. ६६. १
स्तोगो न क्षामत्येभि	१८. १. ३९
स्तोयं दुकृतं वृषिभं	११. ८. २०
स्तोत्रं राधानां पते	२०. ४५. २
स्तोमस्य नो विभावरि	१५. ४९. ६
स्तोमा भासन्प्रतिधयः	१४. १. ८
स्तियः सतीस्तां उ मे	९. ९. १५
स्तोत्रं ध्रुवं प्रभाये	१४. १. ४७
स्तोनापोनेरपि बुध्यमानौ	१४. २. ४३
स्तोना भव शृगोभ्यः	१४. २. २७
स्तोनासौ भव पृथिव्य	१८. २. १९
स्ततोसि प्रतिस्तरोसि	२. ११. २
स्तात्येन मणिन ऋषिणेव	८. ५. ८
स्तुद्विर्निक्षणायवनं	९. ६(१). १७
स्तुषा हस्तेन प्राणे	९. ६(२). ५
स्तुवेव यस्य हरिणी	२०. ३१. ४
स्वधया परिहिता अद्वया	१२. ५(१). ३
स्वधाकरेण पितृभ्यो	१२. ४. ३२
स्वधाकरेणाज्ञादेनात्रमति	१५. १४. १४
स्वधा पितृभ्यः पृथिवि	१८. ४. ७८
स्वधा पितृभ्यो अन्तरिक्ष	१८. ४. ७९
स्वधा पितृभ्यो दिवि	१८. ४. ८०
स्वधास्तु मिश्रवरुणा	६. २७. २
स्तुम मता स्तुम पिता	४. ५. ६
स्वमं सुवा यदि पस्यासि	१०. ३. ६
स्वम स्वमाभिकरणेन	४. ५. ७
स्यामो वै तन्वीर्निर्मेतिः	११. ८. १९
स्वमेतद्व्यापन्ति यदशां	१२. ४. १५
स्वयमेन० ब्रूयाद्वात्य	१५. ११. २

स्वयमेव० भूवाद्वात्पाति
स्वरन्ति त्वा सुते मते

१५. १२. २
२०. ५२. २
२८. ५७. १५

स्वर्गं लोकमाभि नो
स्वर्गदेदि सुहृणीक
स्वर्गन्तो नापेक्षन्त
स्वर्गिदो रोहितस्य
स्वस्तितं मे सुप्रातः
स्वस्ति ते सूर्य चरते
स्वस्तितदा० इन्द्रो बभ्रातु
स्वस्तितदा० वृषेन्द्रः

१९. ८. ७
१. ३१. ४
१६. ४. ६
७. ३१. १

स्वस्ति नो अस्त्वभयं
स्वस्ति मात्र उत पित्रे
स्वस्त्वधोपतो दोषस्त
स्वस्तं मे दावावृषिषी
स्वादुक्किल्यं ममुमौ
स्वादुष्टे अस्तु संसुदे
स्वादोऽपिषा विभूतो
स्वापसा अतयः सन्ति
स्वावृग्देवस्वापृतं यदी
स्वासदति स्या अहृतो
स्वास्त्ये भवतमिन्दवे
स्वाहाअरेणाजादेनाममति
स्वाहाहृतः शुचिर्देवेषु
इस्तिवर्वसं प्रयतां
हस्ती कृष्णां सुपदा
हस्तेनैव प्राक्का आधि
हिङ्गुप्रिती वृहती
हिङ्गुवती० मनसा न्यागन्
हिङ्गुवती० मनसाभ्याग्नात्
हिमं व्रतं थावाय
हिमन्तः प्र सवन्ति
हिमस्य त्वा अपवुष्ण
हिमेव पर्वा मुपिता
हिरण्य इत्येके अववीत्
हिरण्यगर्गं परममन्त्युयं
हिरण्यगर्गः समवर्तताम्रे
हिरण्यगर्गि सतितार
हिरण्ययाः पन्थान

१८. १. ४८
२०. ४. ३
२०. १०९. १
१०. १. २०
१८. १. ३५
१६. ४. २
१८. ३. ३९
१५. १४. १६
७. ७७. ३
३. २२. १
३. २२. ६
५. १७. ३
९. १. ८
७. ७७. ८
९. १०. ५
॥ ३. १. ४७
६. २४. १
६. १०६. ३
२०. १६. १०
२०. १३२. १४
१०. ७. २८
४. २. ७
३. २१. ८
५. ४. ५

ह्यर्थं सत्यति चर्पणीतदं
ह्यर्थानममिषासं
हस्ताभ्यां दवावास्ताभ्यां
हंसैरिव सत्तिभिर्वाय
हंतं तर्दं समहृमातु
हतासो अस्त्य वैशासो

२०. १४. ४
२०. ६२. ४
९. ३. ७
४. १३. ७
२०. ९१. ३
६. ५०. १
२. ३२. ५
५. २३. १२
१०. ४. १३
५. २३. ८
२. ३२. ४
५. २३. ११

हतास्तिरभिरात्रयो
हतो वेपावः किमीणां
हतो पक्षा त्रिमीणा

हन्तेभान्म दहत्वरियो
हन्तोहि बिहामवघात
हरि दि योनिमभि ये
हरिः सुपर्णो दिव
हरिर्गित्ते किमिच्छति
हरिणस्य रघुच्यदो
इतिम्यः स्वाहा
इरिमाणं ते अङ्गम्यो
इरिमशास्ररिक्ता

११. ३. २९
१०. २. ७
२०. ३०. २
१९. ६५. १
२०. १२९. ४
३. ७. १
१९. २२. ५
९. ८. ९
२०. ३१. ३
६. ९५. २
२०. १४३. ४

हिरण्ययेन पुष्टम्
हिरण्यकर्णः शुषयः
हिरण्यवर्णा सुभगा
हिरण्यवर्णं सुभगे शुभे
हिरण्यवर्णं सुभगे सूर्यवर्णं
हिरण्यवर्णो अत्ररा
हिरण्यपृष्ठः कनकः
हिरण्यस्रगर्गं मणिः
हिरण्यानामेकोसि
इवे सोमं सविता
इदपात्ते परि वडोहो

१. ३३. १
५. ७. १०
५. ५. ७
५. ५. ६
१९. २४. ८
१९. ३६. ५
१०. ६. ४
४. १०. ६
६. ८. ३
२. ३३. ३
२०. ९६. २९

इवा पुतं मनसा
हेवं परमां न्येति
हेतिः पक्षिणी न दसा
हेतिः शक्रपुत्सिदन्ती
हैमार्पणं मासी
हैमो मासी गोसापा

४. ३९. १०
१२. ४. २१
६. २७. ३
१२. ५(३). ८
१५. ७. १५
१५. ४. १४

हिरण्यपी नौ० चक्षुर्न
हिरण्यपी नौ० पुत्रं

१९. ३९. ७ ७८१ हयन्तु त्वा प्रतिगनाः
५. ४ ४ ६२० हयामि ते मरसा

३. ३. ५
१८. २ २१

॥ हयमर्षयेवमग्नाणां वर्णानुक्रमणी ॥

॥ इति चतुर्वेदमन्त्राणां वर्णानुक्रमण्यः ॥

Kānda I
प्रथमं काण्डम्

अथ प्रथमं काण्डम्

(१) प्रथमं सूक्तम्

(१-४) पार्थिवस्यास्य हस्तस्यापार्था अग्निः । वायव्यतिरेकता । (१-५) प्रथमापि कुक्ष्या-
शुष्प । (५) पार्थ्या क्रमश्च पार्थव्या विराटुरोद्बुधती ज्योती ॥

ये त्रिषसाः परियन्ति विश्वा रूपाणि विभ्रतः ।
वाचस्पतिर्वला तेषां तन्वो अथ दधातु मे ॥१॥
पुनरेहि वाचस्पते देवेन मनसा सह ।
वसोष्पते नि रमय मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥२॥
इहैवामि वि तनूमे आसीं इव ज्यया ।
वाचस्पतिर्नि यच्छतु मय्येवास्तु मयि श्रुतम् ॥३॥
उपहृतो वाचस्पतिरुपास्मान्वाचस्पतिर्ह्यताम् ।
सं श्रुतेन गमेमहि मा श्रुतेन वि राधिषि ॥४॥

ये । त्रिऽसुप्ताः । परिऽयान्ति । विश्वा । रूपाणि । विभ्रतः ।
वाचः । पतिः । बला । तेषाम् । तन्वः । अथ । दधातु । मे ॥ १ ॥
पुनः । आ । इहि । वाचः । पते । देवेन । मनसा । सह ।
वसोः । पते । नि । रमय । मयि । एव । अस्तु । मयि श्रुतम् ॥ २ ॥
इह । एव । अभि । वि । तनु । उमे इति । आर्त्ता इवेत्यार्त्ता इव । ज्यया ।
वाचः । पतिः । नि । यच्छतु । मयि । एव । अस्तु । मयि । श्रुतम् ॥ ३ ॥
उपऽहूतः । वाचः । पतिः । उप । अस्मान् । वाचः । पातः । द्वयताम् ।
सम् । श्रुतेन । गमेमहि । मा । श्रुतेन । वि । राधिपि ॥ ४ ॥

Vācaspatiḥ
(Lord of Speech)

L1.1 May, this day, the Lord of Speech (Vācaspati) assign to me the selves and powers of those triplseven (triṣapteḥ) that roam all around wearing all the shapes and forms (rupāṇi). (3+7=10; 3x7=21; 3+5+7=15; 15+21x10=360) -(see also Av.I.27.1.).

L1.2 O Lord of Speech, may you come again with the mind divine. O Lord of Wealth may you stay here in comfort. May I retain in me as the heard one. (i.e.all that I have heard of the Divine Revelation from the earliest sages).

L1.3 May you stretch on the string tightly forward just here as it were the two ends of a bow (Thus, may you spread your arms of shelter). May the Lord of Speech so order (and bless) that I may retain what I learn as the heard one.

L1.4 The Lord of Speech has been invoked.May we be united with true knowledge. I never be at variance with the divine Knowledge (the heard one).

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१-४) चतुर्थस्यैवास्त्व सूक्तस्यापार्श्वं ऋषिः । यन्मन्त्राः पर्वण्यस्य देवते । (१-२, ४)
अथमाद्वितीयापठणीनाह्वयामयुक्तम् । (१) तृतीयापठ्य भिषगा विपद्ग्रापणी कन्वती ॥

विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं भूरिधायसम् ।
विद्यो ज्वस्य मातरं पृथिवीं भूरिवर्षसम् ॥१॥
ज्याकै परि णो नमाश्मानं तन्वुं कृधि ।
वीडुर्वरीयोरातीरप द्वेषांस्या कृधि ॥२॥
वृक्षं यद्गावः परिषस्वजाना अनुस्फुरं शरमर्चन्त्यभुम् ।
शरुमस्मद्यावय दिद्युमिन्द्र ॥३॥
यथा थां च पृथिवीं चान्तस्तिष्ठति तेर्जनम् ।
एवा रोगं चास्त्रावं चान्तस्तिष्ठतु सुञ्ज इत् ॥४॥

विद्या । शरस्य । पितरम् । पर्जन्यम् । भूरिधायसम् ।
विद्यो इति । सु । अस्य । मातरम् । पृथिवीम् । भूरिवर्षसम् ॥ १ ॥
ज्याकै । परि । नः । नम । अश्मानम् तन्वुम् । कृधि ।
वीडुः । वरीयः । अरातीः । अप । द्वेषांसि । आ । कृधि ॥ २ ॥
वृक्षम् । यत् । गावः । परिऽसस्वजानाः । अनुऽस्फुरम् । शरम् । अर्चन्ति । ऋभुम्
शरुम् । अस्मत् । यवय । दिद्युम् । इन्द्र ॥ ३ ॥
यथा । धाम् । च । पृथिवीम् । च । अन्तः । तिष्ठति । तेर्जनम् ।
एव । रोगम् । च । आऽस्त्रावम् । च । अन्तः । तिष्ठतु । मुञ्जः । इत् ॥ ४ ॥

(३) तृतीयं सूक्तम्

(१-२) चतुर्थस्यैवास्त्व सूक्तस्यापार्श्वं ऋषिः । यन्मन्त्राः सर्वा देवताः । (१-२) अथमादि-
पठ्यार्श्वं पथ्यापठित्वा, (१-२) चतुर्थाद्विचतुर्थापठ्यामयुक्तम् कन्वती ॥

विद्या शरस्य पितरं पर्जन्यं शतवृष्यम् ।
तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं ब्रह्मिष्ठं अस्तु बालिति ॥१॥

विद्या । शरस्य । पितरम् । पर्जन्यम् । शतवृष्यम् ।
तेन । ते । तन्वेऽं । शम् । करम् । पृथिव्याम् । ते । निऽसेर्चनम् । ब्रह्मिः ।
ते । अस्तु । बाल् । इति ॥ १ ॥

Parjanyaḥ

- I.2.1** We know the showering cloud as the father of the reed, with which an arrow is made, that nourishes in various ways. We also know very well earth, as its mother, the earth imparting profuse designs.
- I.2.2** O bow-string, may you bend round for us. Make our bodies hard as stone. Being strong and superior, may you dispel from us the miserliness and the malice.
- I.2.3** As the bow-strings embracing the wooden staff of the bow sing praises to the mighty whizzing arrow, O resplendent Lord, may you ward off the shining shaft from us.
- I.2.4** As the sharpened point of arrow stands between the heaven and earth, so may this reed grass stand between the disease and fatal dysenteric discharge.

Parjanyaḥ etc.

- I.3.1** We all know the reed's father, this shower to be the cloud (rain cloud or God), having hundred fold generative power. With this (reed) I shall bring weal and comfort to your body. May there be your out-pouring on the earth. May it come out of you with a splash (Parjanya).

विद्या शरस्य पितरं मित्रं शतवृष्यम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्ठे अस्तु बालिति ॥२॥
 विद्या शरस्य पितरं वरुणं शतवृष्यम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्ठे अस्तु बालिति ॥३॥
 विद्या शरस्य पितरं चन्द्रं शतवृष्यम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्ठे अस्तु बालिति ॥४॥
 विद्या शरस्य पितरं सूर्यं शतवृष्यम् ।
 तेना ते तन्वेऽं शं करं पृथिव्यां ते निषेचनं बहिष्ठे अस्तु बालिति ॥५॥
 यदान्त्रेषु गवीन्योर्यद्वस्तावधि संश्रुतम् ।
 एवा ते मूर्धं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥६॥

विद्या । शरस्य । पितरम् । मित्रम् । शतवृष्यम् ।
 तेन । ते । तन्वेऽं । शम् । करम् । पृथिव्याम् । ते । निऽसेचनम् । बहिः । ते ।
 अस्तु । बाल् । इति ॥ २ ॥
 विद्या । शरस्य । पितरम् । वरुणम् । शतवृष्यम् ।
 तेन । ते । तन्वेऽं । शम् । करम् । पृथिव्याम् । ते । निऽसेचनम् । बहिः । ते ।
 अस्तु । बाल् । इति ॥ ३ ॥
 विद्या । शरस्य । पितरम् । चन्द्रम् । शतवृष्यम् ।
 तेन । ते । तन्वेऽं । शम् । करम् । पृथिव्याम् । ते । निऽसेचनम् । बहिः ।
 ते । अस्तु । बाल् । इति ॥ ४ ॥
 विद्या । शरस्य । पितरम् । सूर्यम् । शतवृष्यम् ।
 तेन । ते । तन्वेऽं । शम् । करम् । पृथिव्याम् । ते । निऽसेचनम् । बहिः ।
 ते । अस्तु । बाल् । इति ॥ ५ ॥
 यत् । आन्त्रेषु । गवीन्योः । यत् । वस्तौ । अधि । सम्श्रुतम् ।
 एव । ते । मूर्धम् । मुच्यताम् । बहिः । बाल् । इति । सर्वकम् ॥ ६ ॥

- I.3.2** We all know the reed as father to be the vital breath (or the friendly Lord) having hundred fold generative power. With this (reed) I shall bring weal and comfort to your body. May there be your out-pouring on the earth. May it come out of you with a splash (Mitra).
- I.3.3** We all know the reed as the father to be the encompasser (sky or the venerable Lord) having hundred-fold generative power. With this (reed) I shall bring weal and comfort to your body. May there be your out-pouring on the earth. May it come out of you with a splash (Varun).
- I.3.4** We all know the father of the reed, father to be the gladdener having hundred-fold generative power. With this (reed) I shall bring weal and comfort to your body. May there be your out-pouring on the earth. May it come out with a splash (Candra).
- I.3.5** We all know the reed's father to be the Sun (or impeller or creator, Savitr) having hundred-fold generative power. With this (reed) I shall bring weal and comfort to your body. May there be your out pouring on the earth. May it and all of it, come out of you with a splash (Sūrya or Savitr).
- I.3.6** Whatever urine is filled in your bowels (entrails), in both the groins and in the bladder, may all of it be released. May all of it come out with a splash.

प्र ते भिनष्टि मेहनं वर्रं वेशन्त्या इव ।
 एवा ते मूर्त्रं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥७॥
 विषितं ते वस्तिबिलं समुद्रस्योदधेरिव ।
 एवा ते मूर्त्रं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥८॥
 यथेषुका परापतदवसृष्टाधि धन्वनः ।
 एवा ते मूर्त्रं मुच्यतां बहिर्बालिति सर्वकम् ॥९॥

प्र । ते । भिनष्टि । मेहनम् । वर्रम् । वेशन्त्याऽइव ।
 एव । ते । मूर्त्रम् । मुच्यताम् । बहिः । बाल् । इति । सर्वकम् ॥ ७ ॥
 विऽसितम् । ते । वस्तिऽबिलम् । समुद्रस्य । उदधेऽइव ।
 एव । ते । मूर्त्रम् । मुच्यताम् । बहिः । बाल् । इति । सर्वकम् ॥ ८ ॥
 यथा । इषुका । पराऽअपतत् । अवऽसृष्टा । अधि । धन्वनः ।
 एव । ते । मूर्त्रम् । मुच्यताम् । बहिः । बाल् । इति । सर्वकम् ॥ ९ ॥

(४) चतुर्थं सूक्तम्

(१-४) चतुर्नषत्वात्स्य सूक्तस्य सिन्धुदीप ऋषिः । अयानपात् सोम अपथ वेवताः । (१-४)

अयमादिदेवस्य गायत्री, (४) चतुर्थ्या ऋषयः पुस्ताद्दृष्टी उच्यन्ती ।

अम्बयो यन्त्यध्वभिर्जामयो अध्वरीयताम् । पूष्टीर्मधुना पर्यः ॥१॥

अमूर्या उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥२॥

अपो देवीरुप ह्वये यत्र गावः पिबन्ति नः । सिन्धुभ्यः कर्त्वं हविः ॥३॥

अम्बयः । यन्ति । अध्वऽभिः । जामयः । अध्वरिऽयताम् ।

पूष्टीः । मधुना । पर्यः ॥ १ ॥

अमूः । याः । उप । सूर्ये । याभिः । वा । सूर्यः । सह ।

ताः । नः । हिन्वन्तु । अध्वरम् ॥ २ ॥

अपः । देवी । उप । ह्वये । यत्र । गावः । पिबन्ति । नः ।

सिन्धुऽभ्यः । कर्त्तव्यम् । हविः ॥ ३ ॥

I.3.7 I hereby open your urinary passage like the weir or dam of a tank. So may your urine be released. May all of it come out with a splash.

I.3.8 Orifice of your bladder has been opened like a flood gate holding the water of an ocean. So may your urine be released. May all of it come out with a splash.

I.3.9 As a small arrow let loose from an archer's bow flies forth, so may your urine be released. May all of it come out with a splash.

Āpaḥ

I.4.1 As mothers always bring happiness to their children, in the same manner, the streams, nourishers of mankind, flow incessantly, adding milk and honey to their waters all the way. (Also Rg. I.23.16)

I.4.2 May these streams of water which are contiguous to the Sun (in the sense that water is carried away by rays) and those waters with which the Sun is associated, be propitious to our sacred work and worship. (Also Rg. I.23.17)

I.4.3 I invoke the Lord for the divine waters which are enjoyed by the rays of the Sun. For these flowing streams, we offer our gratitude (to the Lord) (cf. Rg. I.23.18)

अप्स्व॑न्त॒रु॒मृत॑म॒प्सु भेष॑जम् ।

अ॒पामु॒त प्र॒क्ष॑स्ति॒भिर॒भ्या भव॑थ वा॒जिनो॒ गावो॑ भवथ वा॒जिनीः॑ ॥४॥

अ॒प्स्वु । अ॒न्तः । अ॒मृत॑म् । अ॒प्स्वु । भेष॑जम् ।

अ॒पाम् । उ॒त । प्र॒क्ष॑स्ति॒भिर॒भ्याः । भव॑थ । वा॒जिनः॑ । गा॒वः । भव॑थ ।

वा॒जिनीः॑ ॥ ४ ॥

(५) पञ्चमं सूक्तम्

(१-५) ऋतुर्ज्येष्ठस्यास्य सूक्तस्य सिन्धुद्वीपे ऋषिः । अर्षांनपात् सोम आपश्च देवताः । गावशी इन्द्रः ॥

आपो॑ हि॒ ह्य म॑णो॒भुव॑स्ता न ऊ॒र्जे द॑घातन । म॒हे र॑णा॒य च॑क्ष॑से ॥१॥

यो वः॑ शि॒वत॑मो॒ रस॑स्तस्य॒ भाज॑यते॒ह नः॑ । उ॒श॒तीरि॑व मा॒तरः॑ ॥२॥

तस्मा॑ अर॑ ग॒माम॒ वो यस्य॑ क्षया॒य जि॒न्वथ॑ । आपो॑ ज॒नय॑था च नः॑ ॥३॥

ईशा॑ना॒ वार्या॑णां॒ क्षय॑न्ती॒ध्वर्ष॑णीनाम् । अ॒पो या॑चामि भेष॑जम् ॥४॥

आपः॑ । हि । स्थ । म॒यःऽमु॒र्वः । ताः । नः । ऊ॒र्जे । द॑घात॒न ।

म॒हे । र॑णा॒य । च॑क्ष॑से ॥ १ ॥

यः । वः । शि॒वऽत॑मः । रसः॑ । तस्य॒ । भा॒ज॒य॒त । इ॒ह । नः ।

उ॒श॒तीःऽई॒व । मा॒तरः॑ ॥ २ ॥

तस्मै॑ । अर॑म् । ग॒माम॒ । वः । यस्य॑ । क्षया॒य । जि॒न्वथ॑ ।

आपः॑ । ज॒नय॑थ । च । नः ॥ ३ ॥

ईशा॑नाः । वार्या॑णाम् । क्षय॑न्तीः । ध्व॒र्ष॒णीनाम्॑ ॥

अ॒पः । या॑चा॒मि । भेष॑जम् ॥ ४ ॥

(५) षष्ठं सूक्तम्

(१-५) ऋतुर्ज्येष्ठस्यास्य सूक्तस्य सिन्धुद्वीपोऽथर्षा वा ऋषिः । अर्षांनपात् सोम आपश्च देवताः ।

(१-३) प्रथमाधितृषस्य गावशी, (४) ऋतुर्ग्यां ऋषस्य पयसापह्निरुन्वरी ॥

शं नो॑ दे॒वीर॒भिष्ट॑य आपो॑ भवन्तु पी॒तये॑ । शं यो॒रभि॑ स्रवन्तु नः॑ ॥१॥

शम् । नः । दे॒वीः । अ॒भिष्ट॑ये । आपः॑ । स्र॒वन्तु॑ । पी॒तये॑ ।

शम् । योः । अ॒भि । स्र॒वन्तु॑ । नः ॥ १ ॥

- I.4.4 O learned persons, may you know that there is ambrosia in the waters; there is healing balm in them, and there are medicinal herbs; know this, and by their proper use become vigorous like horses and kine.(cf. Rg. I.23.19)

Āpaḥ

- I.5.1 Since, waters, you are the source of happiness, grant to us energy giving food, and an insight to enjoy your divine splendour. (also Rg. X.9.1)

- I.5.3 May we, O waters, quickly come to you for food, shelter and procreant strength which you are always pleased to bestow upon us. (also Rg.X.9.3).

- I.5.4 O waters, sovereigns of precious treasures, and granters of habitations to men, I solicit of you medicine (for the cure of my infirmities).

Āpaḥ

- I.6.1 May the divine waters be propitious to us, for the fulfillment of desires, and for our drinking. Let them shower on us joy and fearlessness. (also Rg. X.9.4)

I.6.2 Wise men have acclaimed that within the waters dwell all balms that heal, the waters contain all the healing herbs, and also the fire, the benefactor of the universe. (also Rg. I.23.20).

I.6.3 Waters, bring to perfection all disease-dispelling medicaments for the up-keep of my body, so that I may live long to see the bright sun. (also Rg. I.23.21).

I.6.4 May the waters of the desert be for our well-being; also for well-being the waters of the low lands. May the waters dug out from earth be for our well-being; also for well-being those , that have been brought in pitchers. May the rain-waters also be beneficial for us (joy-giving to us).

Agnih

I.7.1 O adorable Lord, may you bring here the vile informer (the deceit) who has confessed him-self. O Lord, our reverence to you, for surely you are (and you have been) the killer of the evil spirit or barbarism.

I.7.2 O most exalted Lord, O omniscient, O controller of body, may you consume butter and oil, (in a prescribed quantity), and make the deceit weep in mourning.

I.7.3 May the deceits, who are vagrants and vile informers, mourn, then O adorable Lord, adorable may and resplendent, accept our this oblation.

अग्निः पूर्वं आ रभतां प्रेन्द्रो नुदतु साधुमान् ।
 ब्रवीतु सर्वो यातुमानयमसीत्येत् ॥४॥
 पश्याम ते वीर्यं जातवेदः प्र णो ब्रूहि यातुधानां नृचक्षः ।
 त्वया सर्वे परितप्ताः पुरस्तात् आ यन्तु प्रब्रूवाणा उपेदम् ॥५॥
 आ रभस्व जातवेदोस्माकार्थीय जज्ञिषे ।
 दूतो नो अमे भूत्वा यातुधानान्वि लापय ॥६॥
 त्वममे यातुधानानुपबद्धो इहा वह ॥
 अर्येषामिन्द्रो वज्रेणापि शीर्षाणि वृश्वतु ॥७॥

अग्निः । पूर्वः । आ । रभताम् । प्र । इन्द्रः । नुदतु । साधुमान् ।
 ब्रवीतु । सर्वः । यातुमान् । अयम् । अस्मि । इति । आऽऽत्यं ॥ ४ ॥
 पश्याम । ते । वीर्यम् । जातवेदः । प्र । नः । ब्रूहि । यातुऽधानान् । नृचक्षः ।
 त्वया । सर्वे । परितप्ताः । पुरस्तात् । ते । आ । यन्तु । प्रऽब्रूवाणाः । उप । इदम् ॥ ५ ॥
 आ । रभस्व । जातवेदः । अस्माकं । अर्यीय । जज्ञिषे ॥
 दूतः । नः । अग्ने । भूत्वा । यातुऽधानान् । वि । लापय ॥ ६ ॥
 त्वम् । अग्ने । यातुऽधानान् । उपऽब्रूवान् । इह । आ । वह ।
 अर्यं । एषाम् । इन्द्रः । वज्रेण । अपि । शीर्षाणि । वृश्वतु ॥ ७ ॥

(८) मह्यं सूक्तम्

(१-४) अतर्कचत्वारस्य सूक्तस्य यातन कविः । (१-२) प्रथमाक्षितिययोर्कपोर्ब्रूहस्पतिस्त्रीषोमौ च, (३-४) स्त्रीषाण्युष्योर्भाक्षिर्नेवताः । (१-३) प्रथमाक्षित्युष्योर्ब्रूहस्पतिस्त्रीषोमौ च, (३-४) स्त्रीषाण्युष्योर्भाक्षिर्नेवताः ।

इदं हविरीयातुधानान्नदी फेनमिवा वहतु ।
 य इदं स्त्री पुमानकंरिह स स्तुवतां जनः ॥१॥
 अयं स्तुवान आगमदिमं स्म प्रति हर्यत ।
 बृहस्पते वशे लब्ध्वाभीषोमा वि विध्यतम् ॥२॥

इदम् । हविः । यातुऽधानान् । नदी । फेनम्ऽइव । आ । वहतु ।
 यः । इदम् । स्त्री । पुमान् । अकः । इह । सः । स्तुवताम् । जनः ॥१॥
 अयम् । स्तुवानः । आ । अगमत् । इमम् । स्म । प्रति । हर्यत ।
 बृहस्पते । वशे । लब्ध्वा । अभीषोमा । वि । विध्यतम् ॥ २ ॥

I.7.4 May the adorable and resplendent Lord with powerful arms push their deceptions hard, so that everyone of them comes and speaks out, 'this am I. I confess my guilt; I am here'.

I.7.5 O knower of each and everyone, may we behold your might. O the Keepers of watchmen, let you expose the deceptions to us. Having been branded by you on the fore-front, let all of them come here confessing their guilts themselves.

I.7.6 Take hold of them, O knower of each and every-one. You and your existence is for our sake. O adorable Lord, may you be our messenger and make the deceptions weep and cry.

I.7.7 O adorable Lord, may you bring the sorcerers (deceptions) here captive and bound. May the resplendent Lord thereafter also chop off their heads with his bolt.

Br̥haspatiḥ, Agni-Soma

I.8.1 May this sacrifice bring the deceptions here as a river brings the foam. What-so-ever woman or man has been committing such frauds, let she or he confess it.

I.8.2 This one has come confessing. Let you welcome him. Subjugate him, O Lord Supreme. May the adorable Lord and the gladdener Lord pierce him through and through.

यातुधानस्य सोमप जुहि प्रजां नयस्व च ।
 नि स्तुवानस्य पातय परमक्षुतावरम् ॥३॥
 यत्रैवामभेजनिमानि वेत्थ गुहां सतामत्रिणां जातवेदः ।
 तांस्त्वं ब्रह्मणा वावृधानो जह्येषां शततर्हमभे ॥४॥

यातुऽधानस्य । सोमऽप । जुहि । प्रऽजाम् । नयस्व । च ।
 निः । स्तुवानस्य । पातय । परम् । अक्षि । उत । अवरम् ॥ ३ ॥
 यत्र । एषाम् । अग्ने । जनिमानि । वेत्थ । गुहा । सताम् । अत्रिणाम् । जातुऽवेदः ।
 तान् । त्वम् । ब्रह्मणा । वावृधानः । जुहि । एषाम् । शतऽतर्हम् । अग्ने ॥ ४ ॥

(९) नमनं सूक्तम्

(१-४) ऋतुर्कपत्यास्य सूक्तस्यापवां कविः । (१-२) ऋषयाद्वितीयचोर्कचोरभिरुपेयस्य पत्यादयो
 मन्त्रोक्ताः, (१-४) कृतीषाषतुष्वोभ्यामिवेषया । यिदृष्य इत्या ।

अस्मिन्वसु वसवो धारयन्त्विन्द्रः पुषा वरुणो मित्रो अग्निः ।
 इममादित्या उत विश्वे च देवा उत्तरस्मिज्योतिषि धारयन्तु ॥१॥
 अस्य देवाः प्रदिशि ज्योतिरस्तु सूर्यो अमिरुत वा हिरण्यम् ।
 सपत्ना अस्मदधरे भवन्तूत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥२॥
 येनेन्द्राय समभरः पर्यास्युत्तमेन ब्रह्मणा जातवेदः ।
 तेन त्वमभ इह वर्धयेमं संजातानां श्रेष्ठम् आ धेह्येनम् ॥३॥

अस्मिन् । वसु । वसवः । धारयन्तु । इन्द्रः । पुषा । वरुणः । मित्रः । अग्निः ।
 इमम् । आदित्याः । उत । विश्वे । च । देवाः । उत्तरस्मिन् । ज्योतिषि । धारयन्तु ॥ १ ॥
 अस्य । देवाः । प्रऽदिशि । ज्योतिः । अस्तु । सूर्यः । अग्निः । उत । वा । हिरण्यम् ।
 सऽपत्नाः । अस्मत् । अधरे । भवन्तु । उत्तमम् । नाकम् । अधि । रोहय ।
 इमम् ॥ २ ॥

येन । इन्द्राय । समऽअभरः । पर्यासि । उत्तमेन । ब्रह्मणा । जातुऽवेदः ।
 तेन । त्वम् । अग्ने । इह । वर्धय । इमम् । संजातानाम् । श्रेष्ठम् । आ ।
 धेहि । एनम् ॥ ३ ॥

Agnih

I.8.3 O enjoyer of devotional bliss, despatch the progeny of the sorcerer (deceit) and lead it away. Make the deceit's eye, this as well as that, fall out.

I.8.4 O adorable Lord, knower of each and everyone, wherever you know the races of these vagrants in their hide-outs, may you, strengthened by your search of and finding, destroy them in hundreds, O adorable Lord.

Vasu

I.9.1 May the young sages, the resplendent Lord, the nourisher Lord, the venerable Lord, the friendly Lord and the adorable Lord keep riches in this man. May the old sages and all the enlightened ones keep him in the highest light.

I.9.2 O enlightened ones, may all the lights be under his command, whether of the Sun or of the fire or of the glittering gold. May our rivals be under our subjugation; may you make him ascend to the highest place of bliss.

I.9.3 O knower of each and every one, with the same sublime knowledge, with which you had been providing the resplendent Lord with draughts of nourishing drink, O adorable Lord, may you exalt this man. May you place him at the highest among his kinsfolk.

ऐषां यज्ञमुत वर्चो ददेह रायस्पोषमुत चित्तान्यमे ।
सपत्ना अस्मदधरे भवन्तुत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥४॥

आ । एषाम् । यज्ञम् । उत । वर्चः । ददे । अहम् । रायः । पोषम् । उत ।
चित्तानि । अग्ने ।

सुपत्नाः । अस्मत् । अधरे । भवन्तु । उत्तमम् । नाकम् । अधि । रोहय ।
इमम् ॥ ४ ॥

(१०) वसवं सूक्तम्

(१-५) चार्कषस्यास्य सूक्तस्यापवां ऋषिः । (१) प्रथमचोऽसुरः, (२-५) द्वितीयादितृत्वस्य
च वरुणो देवते । (१-२) प्रथमाद्वितीययोऽसिद्गुप्, (३) तृतीयायाः
कङ्कम्पत्यनुगुप्, (५) चतुर्व्याधातुगुप् कथांस्ति ॥

अयं देवानामसुरो वि राजति वशा हि सत्या वरुणस्य राज्ञः ।
ततस्परि ब्रह्मणा शाशदान उग्रस्य मन्योरुदिमं नयामि ॥१॥
नमस्ते राजन्वरुणास्तु मन्यवे विश्वं ह्यग्नि निचिकेषि द्रुग्धम् ।
सहस्रमन्यान्प्र सुवामि साकं शतं जीवाति शरदुस्तवायम् ॥२॥
यदुक्कयानृतं जिह्वाया वृजिनं बहु ।
राज्ञस्त्वा सत्यधर्मणो मुञ्चामि वरुणादहम् ॥३॥

अयम् । देवानाम् । असुरः । वि । राजति । वशा । हि । सत्या । वरुणस्य ।
राज्ञः ।

ततः । परि । ब्रह्मणा । शाशदानः । उग्रस्य । मन्योः । उत । इमम् ।
नयामि ॥ १ ॥

नमः । ते । राजन् । वरुण । अस्तु । मन्यवे । विश्वम् । हि । उग्र । निचिकेषि । द्रुग्धम् ।
सहस्रम् । अन्यान् । प्र । सुवामि । साकम् । शतम् । जीवाति । शरदः । तव । अयम् ॥ २ ॥

यत् । उक्कय । अनृतम् । जिह्वाया । वृजिनम् । बहु ।
राज्ञः । त्वा । सत्यधर्मणः । मुञ्चामि । वरुणात् । अहम् ॥ ३ ॥

- I.9.4** O adorable Lord, I have taken to myself their sacrifice, their splendour, their abundance of riches as well as their minds. May our rivals be under us. May you make him ascend to the highest place of bliss.

Asura

- I.10.1** This bestower of life (asura) of the bounties of nature rules supreme. The will of the venerable Lord, the king of all, has to be complied with. Even then strengthened with prayer, I save this man from the wrath of the furious one (asuḥ=prāṇa).

Varuṇa

- I.10.2** O venerable Lord, the king of all, our homage to your wrath. O furious Lord, you take not of all the (ghastly) treacherous sins. Thousands of others I urge along with him. May this servant of yours live through a hundred autumns.
- I.10.3** For the false-hood and plenty of evil that you have been speaking with your tongue, I hereby get you released from the venerable Lord, the king of true ordinances

मुञ्चामि त्वा वैश्वानरादर्णवान्महत्स्परि
सज्जातानुग्रेहा वद ब्रह्म चापं चिकीहि नः

॥४॥

मुञ्चामि । त्वा । वैश्वानरात् । अर्णवात् । महत् । परि ।

सज्जातान् । उग्र । इह । आ । वद । ब्रह्म । च । अप । चिकीहि । नः ॥ ४ ॥

(११) एकादशं सूक्तम्

(१-६) पद्वत्स्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । पूषादयो देवताः । (१) प्रथमचः पङ्क्तिः, (२) द्वितीयाया
मनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चतुर्थयोष्णिग्गर्भा ककुम्भत्पनुष्टुप्,
(४-६) चतुर्थ्यादितृचस्य च पञ्चापङ्क्तिस्तन्वांसि ॥

वर्षट्ते पूषन्नस्मिन्सूतावर्धमा होता कृणोतु वेधाः ।

सिस्त्रता नार्युतप्रजाता वि पर्वाणि जिहतां सूतवा उ ॥१॥

चतस्रो दिवः प्रदिशश्चतस्रो भूम्या उत ।

देवा गर्भं समैरयन्तां व्यूर्णवन्तु सूतवे ॥२॥

सुषा व्यूर्णोतु वि योनिं हापयामसि ।

अथया सूषणे त्वमव त्वं विष्कले सृज ॥३॥

नेवं मांसे न पीवसि नेवं मज्जस्वाहतम् ।

अवेतु पृश्नि शेवंलं शुने जरायवत्तवेवं जरायु पयताम् ॥४॥

वर्षट् । ते । पूषन् । अस्मिन् । सूतौ । अर्धमा । होता । कृणोतु । वेधाः ।

सिस्त्रताम् । नारी । ऋतऽप्रजाता । वि । पर्वाणि । जिहताम् । सूतवै । ऊँ इति ॥ १ ॥

चतस्रः । दिवः । प्रऽदिशः । चतस्रः । भूम्याः । उत ।

देवाः । गर्भम् । सम् । ऐरयन् । तम् । वि । ऊर्णवन्तु । सूतवे ॥ २ ॥

सुषा । वि । ऊर्णोतु । वि । योनिम् । हापयामसि ।

अथय । सूषणे । त्वम् । अवं । त्वम् । विष्कले । सृज ॥ ३ ॥

नऽह्व । मांसे । न । पीवसि । नऽह्व । मज्जऽसु । आऽहतम् ।

अवं । एतु । पृश्नि । शेवंलम् । शुने । जरायु । अतवे । अवं । जरायु ।

पयताम् ॥ ४ ॥

I.10.4 I get you released completely from the watcher of all men very much agitated (in it) (arṇāvat). O formidable man, let you tell your kinsfolk here about it and respect our true (tenets) and knowledge.

Puṣan etc.

I.11.1 O nourisher Lord, dedication (vaśat) to you. At this birth let the close companion (aryaman, the gyanocologist) act as a wise accomplisher. May this lady who has been bearing children in the past in a normal way, start bring forth her child this time also. Let her relax her limbs for child-birth.

I.11.2 Four quarters of the sky as well as four regions of the earth and bounties of Nature have given motion to the foetus. May they unclothe it for easy birth.

I.11.3 Let this woman, having easy child-birth unclothe her. We hereby make the vagina expand. O woman, release your genitals. O courageous woman, let the child come out.

I.11.4 It is not as if fastened in the flesh, nor in the fat, nor as if in the marrows. Let the dappled and slimy after-birth come down for the dog to eat. Let the after-birth (jarāyu) descend.

वि ते भिनक्षि मेहनं वि योनिं वि ग्वीनिक्के ।
 वि मातरं च पुत्रं च वि कुमारं जरायुणाव जरायु पद्यताम् ॥५॥
 यथा वातो यथा मनो यथा पतन्ति पक्षिणः ।
 एवा त्वं दशमास्य साकं जरायुणा पताव जरायु पद्यताम् ॥६॥

वि । ते । भिनक्षि । मेहनम् । वि । योनिम् । वि । ग्वीनिक्के इति ।
 वि । मातरम् । च । पुत्रम् । च । वि । कुमारम् । जरायुणा । अव । जरायु ।
 पद्यताम् ॥ ५ ॥
 यथा । वातः । यथा । मनः । यथा । पतन्ति । पक्षिणः ।
 एव । त्वम् । दशऽमास्य । साकम् । जरायुणा । पत । अव । जरायु । पद्यताम् ॥ ६ ॥

(१२) इत्यसं सूक्तम्

(१-५) ऋग्वेदस्य सूक्तस्य श्रुतज्ञिया ऋषिः । यस्मिन्नायानरूपोऽर्थो वेद्यता । (१) नचमर्षो
 यमती, (२-३) द्वितीयाद्वितीययोश्चिदुत्, (५) ऋग्वेदाभातुदुत् इत्यादि ॥

जरायुजः प्रथम उत्तियो वृषा वातभ्रजा स्तनयमेति वृष्टया ।
 स नो मृडाति तन्वुं ऋजुगो रुजन्य एकमोजस्त्रेधा विचक्रमे ॥१॥
 अङ्गेअङ्गे शोचिषा शिश्रियाणं नमस्यन्तस्त्वा हविषा विधेम ।
 अङ्गान्तस्मङ्गान्हविषा विधेम यो अग्रभीत्वर्षाया ग्रभीता ॥२॥
 मुञ्च शीर्षत्त्या उत कास एनं परुषपराविवेशा यो अस्य ।
 यो अभ्रजा वातजा यश्च शुष्मो वनस्पतीन्सचतां पर्वताम् ॥३॥

जरायुजः । प्रथमः । उत्तियः । वृषा । वातऽभ्रजाः । स्तनयन् । एति । वृष्टया ।
 सः । नः । मृडाति । तन्वुं । रुजुगः । रुजन् । यः । एकम् । ओजः । त्रेधा ।
 विचक्रमे ॥ १ ॥

अङ्गेऽङ्गे । शोचिषा । शिश्रियाणम् । नमस्यन्तः । त्वा । हविषा । विधेम ।
 अङ्गान् । समऽङ्गान् । हविषा । विधेम । यः । अग्रभीत् । पर्व । अस्य । ग्रभीता ॥ २ ॥

मुञ्च । शीर्षत्त्याः । उत । कासः । एनम् । परुऽपरुः । आऽविवेश । यः । अस्य ।
 यः । अभ्रजाः । वातजाः । यः । च । शुष्मः । वनस्पतीन् । सचताम् । पर्वतान् । च ॥ ३ ॥

I.11.5 I split apart your passage of womb, apart the vagina, and apart both the groins. I split apart the son from the mother and the child from the after-birth. May the after-birth descend.

I.11.6 As the wind, as the mind and as the birds descend, so o foetus of ten months, may you descend along with the after-birth. May the after-birth descend.

Yakṣmā-Disease and Cure

I.12.1 Born first from the after-birth, a ruddy over-whelming, born of wind and the cloud, it (the puerperal fever) comes thundering with rain. May it spare our body. It goes on straight causing pain. Though being one, it progresses in three forms.

I.12.2 To you, who cling to each and every part of the body burning (heat), we bow in reverence and offer oblations. We offer our oblations to the symptoms and sing of him who seized the joints of this man.

I.12.3 Relieve him from the headache and from the cough that has entered into his each and every joint. May the disease, that has been caused by the cloud, by the wind or by the heat, be cured by resorting to herbs and medicine from hills and plants collected from mountains.

शं मे परंमे गात्राय शमस्त्ववराय मे ।
शं मे चतुर्भ्यो अङ्गेभ्यः शमस्तु तन्वेद् मम ॥४॥

शम् । मे । परंस्मै । गात्राय । शम् । अस्तु । अवराय । मे ।

शम । मे । चतुःऽभ्यः । अङ्गेभ्यः । शम् । अस्तु । तन्वेऽ । मम ॥ ४ ॥

(१३) त्रयोदशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्कचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा क्रमिः । विद्युदेवता । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्कचोस्तुङ्गम् ।

(३) इतीयागाधतुम्पाद्विराड् वगती, (४) चतुर्भ्यांश्च विद्युप्परा वृद्धनीगर्भा पङ्क्तिरुच्यन्तासि ॥

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनयिन्त्रे ।
नमस्ते अस्त्वश्मने येना दुडाशे अस्पसि ॥१॥
नमस्ते प्रवतो नपाद्यतस्तपः समूहसि ।
मृडया नस्तनूभ्यो मयस्तोकेभ्यस्कृधि ॥२॥
प्रवतो नपाक्षम एवास्तु तुभ्यं नमस्ते हेतये तपुषे च कृष्मः ।
विश्र ते धाम परमं गुहा यत्समुद्रे अन्तर्निहितासि नाभिः ॥३॥
यां त्वा देवा अस्तजन्त विश्व इष्टुं कृष्णाना असनाय धृष्णुम् ।
सा नो मृड विदधे गृणाना तस्यै ते नमो अस्तु देवि ॥४॥

नमः । ते । अस्तु । विऽद्युते । नमः । ते । स्तनयिन्त्रे ।

नमः । ते । अस्तु । अश्मने । येन । दुःऽदाशे । अस्पसि ॥ १ ॥

नमः । ते । प्रऽवतः । नपात् । यतः । तपः । समूऽहसि ।

मृडयै । नः । तनूभ्यः । मयः । तोकेभ्यः । कृधि ॥ २ ॥

प्रऽवतः । नपात् । नमः । एव । अस्तु । तुभ्यम् । नमः । ते । हेतये । तपुषे । च ।
कृष्मः ।

विश्र । ते । धाम । परम् । गुहा । यत् । समुद्रे । अन्तः । निऽहिता । असि ।
नाभिः ॥ ३ ॥

याम् । त्वा । देवाः । अस्तजन्त । विश्वे । इष्टुम् । कृष्णानाः । असनाय । धृष्णुम् ।
सा । नुः । मृड । विदधे । गृणाना । तस्यै । ते । नमः । अस्तु । देवि ॥ ४ ॥

I.12.4 May it be well with the upper part of mine. May it be well with the lower part of mine. May it be well with four limbs of mine. May the whole of my body, be in perfect health.

Vidyut-Deterrent Homage to Lightning

I.13.1 O Lord, homage (Namaste) be to you the lightning, homage to you the thundering. Homage be to you the raining hail and stones, with which you drive away the delinquent

I.13.2 Homage be to you, O never falling from the moral height, due to which quality you gather warmth (influence) . May you be gracious to ourselves and bestow happiness on our children.

I.13.3 O never falling from the moral heights, let our homage be to you without fail. We pay homage to your weapon as well as to your influence. We know your supreme abode, the cave that is hidden in the centre of the ocean.

I.13.4 O divine force, our homage be to you, whom all the enlightened ones create a powerful arrow for hurling. May you, winning laurels in battle, be gracious to us.

(१४) षतुर्वेदां सूक्तम्

(१-४) षतुर्वेदेष्वप्यस्य सूक्तस्य भूवर्धनाय ऋषिः । वरुणो यमो वा देवता । (१) प्रथमार्धः ककुम्भतल्प-
वृद्धुः । (२, ४) द्वितीयायाः योऽन्तवृद्धुः । (३) तृतीयायाश्च चतुर्थादिषाडनुष्टुप् उच्यन्ते ॥

भर्गमस्या वर्च आदिप्यार्धं वृक्षादिव स्वर्जम् ।
महावृद्ध इव पर्वतो ज्योक्पितृप्वास्ताम् ॥१॥
एषा ते राजन्कन्या वृधूर्नि धूयतां यम् ।
सा मातुर्वध्यतां गृह्यो भ्रातुरथो पितुः ॥२॥
एषा ते कुलपा राजन्नासु ते परि दद्यासि ।
ज्योक्पितृप्वासाता आ शीर्ष्णः शमोप्यात् ॥३॥
असितस्य ते ब्रह्मणा कश्यपस्य गयस्य च ।
अन्तःकोशमिव जामयोपि नक्षामि ते भर्गम् ॥४॥

भर्गम् । अस्याः । वर्चः । आ । अदिपि । अर्धं । वृक्षात् । इव । स्वर्जम् ।

महावृद्धः । इव । पर्वतः । ज्योक् । पितृपुं । अस्ताम् ॥ १ ॥

एषा । ते । राजन् । कन्या । वृधूः । नि । धूयताम् । यम् ।

सा । मातुः । वध्यताम् । गृहे । अथो इति । भ्रातुः । अथो इति । पितुः ॥ २ ॥

एषा । ते । कुलपाः । राजन् । ताम् । ऊँ इति । ते । परि । दद्यासि ।

ज्योक् । पितृपुं । आसाते । आ । शीर्ष्णः । शर्मोप्यात् ॥ ३ ॥

असितस्य । ते । ब्रह्मणा । कश्यपस्य । गयस्य । च ।

अन्तःकोशमिव । जामयः । अपि । नक्षामि । ते । भर्गम् ॥ ४ ॥

(१५) पञ्चदशं सूक्तम्

(१-४) षतुर्वेदेष्वप्यस्य सूक्तस्यायसो ऋषिः । मन्योक्त देवताः । (१) प्रथमार्धं भुग्णि
हस्ता, (२) द्वितीयायाः पथ्यापङ्क्तिः । (३-४) तृतीयायाश्च चतुर्थादिषाडनुष्टुप् उच्यन्ते ॥

सं सं संवन्तु सिन्धवः सं वानाः सं पतन्निषः ।
इमं यज्ञं प्रदिवो मे जुपन्तां संस्त्राव्येण हविषा जुहोमि ॥१॥

सम् । सम् । संवन्तु । सिन्धवः । सम् । वानाः । सम् । पतन्निषः ।

इम् । यज्ञम् । प्रदिवः । मे । जुपन्ताम् । सम्स्त्राव्येण । हविषा ।

जुहोमि ॥ १ ॥

Yama

- I.14.1** I have taken her riches (bhāga) as well as her reputation, as one takes a wreath from a tree. Like a big rooted tree (or a hill with big base), let her stay with her parents for a while.
- I.14.2** This maiden, O king, is your bride. O ordainer, now let her behave (enjoy) so. May she be bound to her mother's home, or to that of brothers, or to that of her father's.
- I.14.3** O prince, this maiden would keep the traditions of your family. We give her to you wholly and fully. Let her stay with her parents for a while, till her head is dressed and decorated.
- I.14.4** With the knowledge of family traditions, domestic customs and with an acquaintance with domestic cures and medicines, I bind your fortune as the sisters pack their valuables secure in an attache (or basket).

Sindhu etc.—Rivers

- I.15.1** May the rivers flow to meet together, together the winds and also the birds together. May the excellent divine persons come to this sacrifice of mine. I hereby perform a sacrifice of confluence. (i.e. with a confluent oblation).

इहेव हवमा यात म इह संस्त्रावणा उतेमं वर्धयता गिरः ।

इहेतु सर्वो यः पशुरस्मिन्तिष्ठतु या रयिः ॥२॥

ये नदीनां संस्त्रवन्त्युत्सासः सदमक्षिताः । तेभिर्मै सर्वैः संस्त्रावेर्धनं सं स्त्रावयामसि ॥३॥

ये सर्पिषः संस्त्रवन्ति क्षीरस्य चोदकस्य च । तेभिर्मै सर्वैः संस्त्रावेर्धनं सं स्त्रावयामसि ॥४॥

इह । एव । हवम् । आ । यात । मे । इह । समऽस्त्रावणाः । उत । इमम् । वर्धयत । गिरः ।

इह । आ । एतु । सर्वः । यः । पशुः । अस्मिन् । तिष्ठतु । या । रयिः ॥ २ ॥

ये । नदीनाम् । समऽस्त्रवन्ति । उत्सासः । सदम् । अक्षिताः ।

तेभिः । मे । सर्वैः । समऽस्त्रावैः । धनम् । सम । स्त्रावयामसि ॥ ३ ॥

ये । सर्पिषः । समऽस्त्रवन्ति । क्षीरस्य । च । उदकस्य । च ।

तेभिः । मे । सर्वैः । समऽस्त्रावैः । धनम् । सम । स्त्रावयामसि ॥ ४ ॥

(१५) गोष्ठां वृक्षम्

(१-४) वृक्षं चस्यास्य वृक्षस्य यातनं क्रयिः । अन्तोन्ता मन्तोन्ता देवताः । (१-३) प्रययाधि-
वृक्षस्य वृक्षम्, (४) वृक्षं यातनं वृक्षस्य वृक्षम् ।

येमावास्यां रात्रिमुदरुषुर्माजमत्रिणः ।

अग्निस्तुरीयो यातुहा सो अस्मभ्यमधि ब्रवत् ॥१॥

सीसायाध्याह्नं वरुणः सीसायाग्निरुपावति ।

सीसं म इन्द्रः प्रार्यच्छतवृक्षं यातुचार्तनम् ॥२॥

इदं विष्कन्धं सहत इदं बाधते अत्रिणः ।

अनेन विश्वा ससहे या जातानि पिशाच्याः ॥३॥

ये । अमाऽवास्याम् । रात्रिम् । उतऽअस्थुः । माजम् । अत्रिणः ।

अग्निः । तुरीयः । यातुहा । सः । अस्मभ्यम् । अधि । ब्रवत् ॥ १ ॥

सीसाय । अधि । आह । वरुणः । सीसाय । अग्निः । उप । अवति ।

सीसम् । मे । इन्द्रः । प्र । अयच्छत् । तत् । अङ्ग । यातुऽचार्तनम् ॥ २ ॥

इदम् । विऽस्कन्धम् । सहते । इदम् । बाधते । अत्रिणः ।

अनेन । विश्वा । ससहे । या । जातानि । पिशाच्याः ॥ ३ ॥

I.15.2 Do come to this sacrifice of mine just here. O promoters of organization, good speakers, give encouragement to it. Let every beast come here. Whatever is wealth, let all wealth stay with the sacrificer.

I.15.3 The fountains of streams that flow to meet together unexhausted for ever, with all those confluent streams, may you make riches flow converging towards me.

I.15.4 The streams of melted butter, of milk, and of water flow to meet together, with all those confluent streams may you make riches flow converging towards me.

Agni

I.16.1 About the vagabonds, who invade our hamlet during the night of new moon, let the powerful leader Agni, the fourth one, the destroyer of robbers, inform us before hand.

Varuṇa, Agni and Indra

I.16.2 The venerable Lord (Varuṇa) has said about sīsa (a metal). The adorable Lord (Agni) approves the use of lead. The resplendent Lord (Indra) has given lead (the metal) to me. O dear one, that lead is the dispeller of robbers.

Sisam-Lead

I.16.3 This (lead) stands against all disturbances. This keeps in check the vagrants. With this I resist all those who are born as blood suckers.

यदि नो गां हंसि यद्यश्वं यदि पुरुषम् ।
तं त्वा सीसेन विध्यामो यथा नोसो अवीरहा ॥४॥

यदि । नः । गाम् । हंसि । यदि । अश्वम् । यदि । पुरुषम् ।
तम् । त्वा । सीसेन । विध्यामः । यथा । नः । असः । अवीरहा ॥ ४ ॥

(१७) सततवर्षं सुतम्

(१-५) चतुर्वर्षस्यास्य सुतस्य ऋषिः । सन्वीत्य नोहितवासरः । योऽपितो देवताः । (१) वयमेषो
धुरिगुपुत्र, (२-३) द्वितीयावृत्तीययोगपुत्र, (४) चतुर्थ्यां च त्रिषदायी गायत्री ऋत्यांसि ॥

अमूर्या यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः । अभातर इव जामयुस्तिष्ठन्तु हतवर्चसः ॥१॥

तिष्ठावरे तिष्ठ पर उत त्वं तिष्ठ मध्यमे ।

कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठाविद्धमनिर्मही ॥२॥

शतस्य धमनीनां सहस्रस्य हिराणाम् ।

अस्थुरिन्मध्यमा इमाः साकमन्ता अरंसत ॥३॥

परि वः सिकतावती धनूश्च हृत्य क्रमीत् । तिष्ठते लयता सु कम् ॥४॥

अमूः । याः । यन्ति । योषितः । हिराः । लोहितऽवाससः ।

अभातरऽइव । जामयः । तिष्ठन्तु । हतवर्चसः ॥ १ ॥

तिष्ठ । अवरे । तिष्ठ । परे । उत । त्वम् । तिष्ठ । मध्यमे ।

कनिष्ठिका । च । तिष्ठति । तिष्ठात् । इत् । धमनिः । मही ॥ २ ॥

शतस्य । धमनीनाम् । सहस्रस्य । हिराणाम् ।

अस्थुः । इत् । मध्यमाः । इमाः । साकम् । अन्ताः । अरंसत ॥ ३ ॥

परि । वः । सिकतावती । धनूः । वृहती । अक्रमीत् ।

तिष्ठत । इलयत । सु । कम् ॥ ४ ॥

I.16.4 If you kill our cow, our horse or our man, we shall pierce you with lead, so that you may no more be killer of our brave men.

Yoṣitaḥ-Dhamani-Artery

I.17.1 Let these ladies, who go around clad in blood-red robes, the veins, stand still-devoid of vigour, like brotherless sisters.

I.17.2 O you stop the lower one, O you stop the upper one, and O you the middle one, let you also stop. The smallest has stopped, let the large (great) artery (dhamani) also stop forsooth

I.17.3 Amidst hundreds of the arteries and thousands of the veins these medium ones have stopped still and with it their ends have become joined (and they thus vest together).

I.17.4 A large surface (dhanūḥ) of granules has come up around you. Let you keep quiet and rest in happiness.

(१८) महापर्व सूक्तम्

(१-४) ऋतुर्जन्तुष्वस्य सूक्तस्य इति गोत्रा कृतिः । विनायक्यो देवता । (१) प्रथमपर्वे अत्रिहोत्रादिषु सूक्तेषु ।

(२) द्वितीयाया विषयगती, (३) तृतीयाया विषयगतात्पश्चिद्विषयः ।

(४) ऋतुर्जन्तुष्वस्य सूक्तम् इति ।

निर्लक्ष्म्यं ललाम्यं निररातिं सुवामसि ।
 अथ या भद्रा तानि नः प्रजाया अरातिं नयामसि ॥१॥
 निररणि सविता साविषक्पदोर्निहस्तयोर्वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 निरस्मभ्यमनुमती रराणा प्रेमां देवा असाविषुः सौमगाय ॥२॥
 यत्त आत्मनि तन्वां घोरमस्ति यद्वा केशेषु प्रतिचक्षणे वा ।
 सर्वं तद्वाचाप हन्मो वयं देवस्त्वा सविता सुदयतु ॥३॥
 रिश्यपदीं वृषदतीं गोपेधां विधुमामुत ।
 विलीढ्यं ललाम्यं ता अस्माशयामसि ॥४॥

निः । लक्ष्म्यम् । ललाम्यम् । निः । अरातिम् । सुवामसि ।

अर्थः । या । भद्रा । तानि । नः । प्रजायै । अरातिम् । नयामसि ॥ १ ॥

निः । अरणिम् । सविता । साविषक् । पदोः । निः । हस्तयोः । वरुणः । मित्रः ।
 अर्यमा ।

निः । अस्मभ्यम् । अनुमतिः । रराणा । प्र । इमाम् । देवाः । असाविषुः ।

सौमगाय ॥ २ ॥

यत् । ते । आत्मनि । तन्वां । घोरम् । अस्ति । यत् । वा । केशेषु । प्रतिचक्षणे । वा ।

सर्वम् । तत् । वाचा । अप । हन्मः । वयम् । देवः । त्वा । सविता । सुदयतु ॥ ३ ॥

रिश्यपदीम् । वृषदतीम् । गोपेधाम् । विधुमाम् । उत ।

विलीढ्यम् । ललाम्यम् । ताः । अस्मत् । नाशयामसि ॥ ४ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१-४) ऋतुर्जन्तुष्वस्य सूक्तस्य महा कृतिः । (१) प्रथमपर्वे इन्द्रः, (२) द्वितीयाया ऋतुर्जन्तुष्वस्य, (३) तृतीयाया इन्द्रः ।

(४) ऋतुर्जन्तुष्वस्य विषये देवा देवताः । (१, ४) प्रथमाः ऋतुर्जन्तुष्वस्य, (२) द्वितीयायाः पुनस्तादृशती, (३) तृतीयायाः पञ्चापश्चिद्विषयः इति ।

मा नो विदन्विव्याधिनी मो अभिव्याधिनी विदन् ।

आराच्छरव्या असाहिषूचीरिन्द्र पातय ॥१॥

मा । नः । विदन् । विद्व्याधिनीः । मो इति । अभिव्याधिनीः । विदन् ।

आरात् । शरव्याः । अस्मत् । विषूचीः । इन्द्र । पातय ॥ १ ॥

Savitṛ-Impeller etc.

I.18.1 We remove the deformity marks disgracing beauty and drive malignity away. There-after we put in the marks full of grace and in this way we keep the malignity off our progeny

I.18.2 The creator Lord (Savitṛ) has removed the pains out of her feet. The venerable Lord (Varuṇa), the friendly Lord (Mitra), and the Lord of justice (Aryaman) have removed the pains out of her hands. The bounteous favour (Anumatī) has sent her out to us. The enlightened one (devāḥ) have urged her to marital bliss.

I.18.3 Whatever is unpleasing (frightening) in your self, in your body, or in your hair or in your looks, all that we remove with our words. May the divine creator Lord guide you aright.

I.18.4 The antelope-foot, the bull-tooth, the cow terrifier the blowing, the large licking lip and the pallid deformity, all this, we remove from us.

Indra

I.19.1 May the sharp piercing arrows not find us, nor those piercing from all sides. May you, O resplendent Lord, make the volleys of arrows fall scattered away from us on all the sides.

विष्वञ्चो अस्मच्छरवः पतन्तु ये अस्ता ये चास्याः ।
 दैवीर्मनुष्येष्वो ममामित्रान्वि विध्यत ॥२॥
 यो नः स्वो यो अरणः सजात उत निष्टयो यो अस्माँ अभिदासति ।
 रुद्रः शरव्यैतान्ममामित्रान्वि विध्यतु ॥३॥
 यः सपन्नो योसपन्नो यश्च द्विवच्छपाति नः ।
 देवास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम् ॥४॥

विष्वञ्चः । अस्मत् । शरवः । पतन्तु । ये । अस्ताः । ये । च । आस्याः ।
 दैवीः । मनुष्यऽऽपवः । मम । मित्रान् । वि । विध्यत ॥ २ ॥
 यः । नः । स्वः । यः । अरणः । सजातः । उत । निष्टयः । यः । अस्मान् ।
 अभिदासति ।
 रुद्रः । शरव्यया । एतान् । मम । मित्रान् । वि । विध्यतु ॥ ३ ॥
 यः । सपन्नः । यः । असपन्नः । यः । च । द्विवन् । शपाति । नः ।
 देवाः । तम् । सर्वे । धूर्वन्तु । ब्रह्म । वर्म । मम । अन्तरम् ॥ ४ ॥

(२०) विशं सूक्तम्

(१-४) ऋक्वेदस्यास्य सूक्तस्यावर्षा ऋषिः । (१) प्रथमर्चः सोमो मरुतश्च, (२) द्वितीयाया मिमावरुणौ,
 (३) तृतीयाया वरुणः, (४) ऋतुर्व्याधेन्द्रो देवताः । (१) प्रथमायास्त्रिष्टुप्,
 (२-४) द्वितीयादिवृत्तस्य चानुष्टुप् छन्दसी ॥

अदारसृद्धवतु देव सोमास्मिन्यज्ञे मरुतो मृडता नः ।
 मा नो विददभिभा मो अशस्तिर्मा नो विदवृजिना द्वेष्ट्या या ॥१॥
 यो अद्य सेन्यो वधोघायूनामुदीरते ।
 युवं तं मित्रावरुणावसद्यावयतं परि ॥२॥

अदारऽसृत् । मृवतु । देव । सोम । अस्मिन् । यज्ञे । मरुतः । मृडत । नः ।
 मा । नः । विदत् । अभिभाः । मो इति । अशस्तिः । मा । नः । विदत् । वृजिना । द्वेष्ट्या
 या ॥ १ ॥

यः । अद्य । सेन्यः । वधः । अघऽयूनाम् । उतऽरिरे ।
 युवम् । तम् । मित्रावरुणौ । अस्मत् । यवयतम् । परि ॥ २ ॥

Indra and Man

- I.19.2** Diverted away from us may fall the arrows, that have been shot or are yet to be shot at us. O divine arrows of men, may you pierce my enemies through and through.

Rudra

- I.19.3** Be he our own or a stranger, be he one of our kinsmen, or an outsider, if he tries to enslave us, may the terrible punisher pierce these enemies of mine with a volley of arrows.

Devāh

- I.19.4** Be he an enemy, or not an enemy, if he reviles us maliciously, may all the enlightened ones destroy him. Prayer is my inner armour, the closest mail.

Soma and Marut

- I.20.1** O blissful Lord, may you be gliding without causing injury. May the cloud-bearing winds delight us at this sacrifice. May not a calamity reach us, nor a revilement (vilification). May not a malicious sin detect and find us out.

Mitra and Varuṇa

- I.20.2** Slaughter of the sinfult, (The deadly weapon), that is going to be (flies today), the powerful missile of the wicked, may you, the enemies may you, the friendly and venerable Lord, keep far away from us.

इतश्च यदुसुतेश्च यदुधं वरुण यावय ।
 वि महच्छर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥३॥
 शास इत्या महौ अस्यमित्रसाहो अस्तृतः ।
 न यस्य हन्यते सखा न जीयते कदा चन ॥४॥

इतः । च । यत् । अमुतः । च । यत् । वधम् । वरुण । यवय ।
 वि । महत् । शर्म । यच्छ । वरीयः । यवय । वधम् ॥ ३ ॥
 शासः । इत्या । महान् । असि । अमित्रऽसहः । अस्तृतः ।
 न । यस्य । हन्यते । सखा । न । जीयते । कदा । चन ॥ ४ ॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्कवस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । इन्द्रो देवता । मनुष्य ऋन्ः ॥

स्वस्तिदा विशां पतिर्धृत्रहा विमूधो वशी ।
 वृषेन्द्रः पुर एतु नः सोमपा अभयङ्कुरः ॥१॥
 वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्युतः ।
 अधमं गमया तमो यो अशाँ अभिदासति ॥२॥
 वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृत्रस्य हनू रुज ।
 वि मन्युमिन्द्र वृत्रहन्मित्रस्याभिदासतः ॥३॥
 अपेन्द्र द्विषतो मनोप जिज्यासतो वधम् ।
 वि महच्छर्मं यच्छ वरीयो यावया वधम् ॥४॥

स्वस्तिऽदाः । विशाम् । पतिः । वृत्रऽहा । विऽमूधः । वशी ।
 नृपा । इन्द्रः । पुरः । एतु । नः । सोमऽपाः । अभयमङ्कुरः ॥ १ ॥
 वि । नः । इन्द्र । मृधः । जहि । नीचा । यच्छ । पृतन्युतः ।
 अधमम् । गमय । तमः । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ॥ २ ॥
 वि । रक्षः । वि । मृधः । जहि । वि । वृत्रस्य । हनु इति । रुज ।
 वि । मन्युम् । इन्द्र । वृत्रऽहन् । मित्रस्य । अभिऽदासतः ॥ ३ ॥
 अपे । इन्द्र । द्विषतः । मनः । अपे । जिज्यासतः । वधम् ।
 वि । महत् । शर्म । यच्छ । वरीयः । यवय । वधम् ॥ ४ ॥

Varuṇa

- I.20.3** Murderous weapon, that comes from this side and that comes from the other side, O venerable Lord, may turn that away. May you bestow great happiness and protection on us and turn the deadly weapon far away.

Indra

- I.20.4** Verily, you are the mighty ruler, conqueror of enemies and himself unconquered, whose friend is never slain and never subdued.

Indra

- I.21.1** May the resplendent Lord come to us and be with us; he is the granter of prosperity, the Lord of men, the slayer of dark forces, the warrior, the subduer, the showerer, the cherisher of divine love and the assurer of safety. (Also Rg. X.152.2)
- I.21.2** O resplendent Lord, destroy the evil-spirited persons of wickedness, and also the enemies; tear asunder jaws of Nescience, the darkness. O resplendent ones, the subduer of Nescience, baffle the wrath of our adversaries who always threaten us. (Also Rg. X.152.3)
- I.21.3** O resplendent Lord, destroy our enemies; humble those who are in array against us; send him to the deep dungeon who seeks to harm us. (Also Rg. X.152.4)
- I.21.4** May you frustrate the purpose of him who hates us, deprive him of his weapon who seeks to overpower us, grant us full security against his fury and wrath, and ward off his weapon. (Also Rg. X.152.5)

(२२) ऋषिर्वा सुक्तम्

(१-४) चतुर्केवत्यास्य सूक्तस्य ऋषिः । सूर्यो हरिमा इन्द्रो गन्ध वेरताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अनु सूर्यमुदयतां हृदयोतो हरिमा च ते ।
 गो रोहितस्य वर्णेन तेन त्वा परि दध्मसि ॥१॥
 परि त्वा रोहितैर्वर्णेर्दीर्घायुत्वाय दध्मसि ।
 यथायमरपा असदथो अहरितो भुवत् ॥२॥
 या रोहिणीर्देवत्याः गावो या उत रोहिणीः ।
 रूपंरूपं वयोवयस्ताभिश्च परि दध्मसि ॥३॥
 सुक्तेषु ते हरिमाणं रोपणाकासु दध्मसि ।
 अथो हारिद्रवेषु ते हरिमाणं नि दध्मसि ॥४॥

अनु । सूर्यम् । उत । अयताम् । हृत्तऽद्योतः । हरिमा । च । ते ।
 गोः । रोहितस्य । वर्णेन । तेन । त्वा । परि । दध्मसि ॥ १ ॥
 परि । त्वा । रोहितैः । वर्णैः । दीर्घायुत्वाय । दध्मसि ।
 यथा । अयम् । अरपाः । असत् । अथो इति । अहरितः । भुवत् ॥ २ ॥
 याः । रोहिणीः । देवत्याः । गावः । याः । उत । रोहिणीः ।
 रूपम् । रूपम् । वयः । वयः । ताभिः । त्वा । परि । दध्मसि ॥ ३ ॥
 सुक्तेषु । ते । हरिमाणम् । रोपणाकासु । दध्मसि ।
 अथो इति । हारिद्रवेषु । ते । हरिमाणम् । नि । दध्मसि ॥ ४ ॥

(२३) ऋषिर्वा सुक्तम्

(१-४) चतुर्केवत्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । असिक्नीषमत्यतिवेरताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

नक्तज्ञातास्योपधे रामे कृष्णे असिक्नि च ।
 इदं रजनि रजय किलासं पलितं च यत् ॥१॥

नक्तम् । ज्ञाता । असि । ओपधे । रामे । कृष्णे । असिक्नि । च ।
 इदम् । रजनि । रजय । किलासम् । पलितम् । च । यत् ॥१॥

Sūrya and Cure for Jaundice

- I.22.1** May your sore-sickness and yellowness disappear when exposed to the Sun. We have enclosed and surrounded you with the ruddy radiations of the Sun
- I.22.2** With ruddy colours we enclose and surround you for a long life, so that this man may be cured of the disease and become un- yellowed, free from Jaundice (*harimāṇam*).
- I.22.3** Whatever are the divine red rays or the cows are of ruddy colour, with various forms and with various potencies; with them we enclose and surround you.
- I.22.4** May the pale-green hue, the sign of weakness of my body, be transferred to enrich the beauty of parrots and the freshness of herbs. (Also *Ṛg. I.50.12*).

Vanaspati-Ramā, Kṛiṣ and Asiknī

- I.23.1** Night-born you are O herb:O dusky (*rāme*), O dark *kṛṣṇe*, and black in hue (*asiknī*), O *Rajanī*, the colour-imparting hue, please recolour the ashy spots, the leprosy or leucoderma. (*dusky-rāma*, *dark-kṛṣṇa* and *black in hue-asiknī*).

किलासं च पलितं च निरितो नाशया पृषत् ।
 आ त्वा स्वी विशतां वर्णः परा शुक्लानि पानय ॥२॥
 असितं ते प्रलयेनमास्थानमसितं तव ।
 असिन्धवस्योषधे निरितो नाशया पृषत् ॥३॥
 अस्थिजस्य किलासस्य तनुजस्य च यत्त्वचि ।
 दूर्घ्या कृतस्य ब्रह्मणा लक्ष्मं श्वेतमनीनशम् ॥४॥

किलासम् । च । पलितम् । च । निः । इतः । नाशय । पृषत् ।
 आ । त्वा । स्वः । विशताम् । वर्णः । परा । शुक्लानि । पानय ॥ २ ॥
 असितम् । ते । प्रलयेनम् । आस्थानम् । असितम् । तव ।
 असिन्धी । अस्ति । ओषधे । निः । इतः । नाशय । पृषत् ॥ ३ ॥
 अस्थिजस्य । किलासस्य । तनुजस्य । च । यत् । त्वचि ।
 दूर्घ्या । कृतस्य । ब्रह्मणा । लक्ष्मं । श्वेतम् । अनीनशम् ॥ ४ ॥

(२४) ऋषिर्नाम सूक्तम्

(१-४) चतुर्विधस्यास्य सूक्तस्य त्रया ऋषिः । आसुरीवनस्पतिर्देवता । (१, ३-४) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीना-
 मृचामनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च निष्टत्यध्यापङ्क्तिरुन्दी ।

सुपूर्णो जातः प्रथमस्तस्य त्वं पित्तमासिध ।
 तदासुरी युधा जिता रूपं चक्रे वनस्पतीन् ॥१॥
 आसुरी चक्रे प्रथमेदं किलासभेषजमिदं किलासनाशनम् ।
 अनीनशत्किलासं सरूपामकरत्त्वचम् ॥२॥
 सरूपा नाम ते माता सरूपो नाम ते पिता ।
 सरूपकृत्वमोषधे सा सरूपमिदं कृधि ॥३॥

सुपूर्णः । जातः । प्रथमः । तस्य । त्वम् । पित्तम् । आसिध ।
 तत् । आसुरी । युधा । जिता । रूपम् । चक्रे । वनस्पतीन् ॥ १ ॥
 आसुरी । चक्रे । प्रथमा । इदम् । किलासभेषजम् । इदम् । किलासनाशनम् ।
 अनीनशत् । किलासम् । सरूपाम् । अकरत् । त्वचम् ॥ २ ॥
 सरूपा । नाम । ते । माता । सरूपः । नाम । ते । पिता ।
 सरूपकृत् । त्वम् । ओषधे । सा । सरूपम् । इदम् । कृधि ॥ ३ ॥

- I.23.2** May you remove from this place the leprosy patch and the white ash-coloured one; make the spots disappear. May your own colour come to you and let you throw far away his white specks.
- I.23.3** Dark is your place of repose and dark your dwelling. O herb, you yourself are dusky. May you make every spot disappear from this place.
- I.23.4** With my excellent knowledge and experience (as a physician), I have chased away the spots of bone born leprosy and those of the body-born, which are caused on the skin by infections.

Asurī Vanaspati-Against Leprosy

- I.24.1** The Sun, the strong winged bird (suparna) was born first. Its gall, the pitta, you have received. The biotic force, gained by the sustained experiments and observations, gave that form to the plants.
- I.24.2** First of all, the biotic experiments led to the discovery of the remedy the leprosy. It is destroyer of leprosy. We have again and again confirmed it. This destroys leprosy and has made the skin of uniform natural colour.
- I.24.3** Of uniform colour is your mother and of uniform colour is your father. O medicinal herb, you make the skin uniform. May you make this man of uniform appearance.

शामा सरूपङ्करणी पृथिव्या अच्युद्धता ।

इदम् पु प्र साधय पुनरूपाणि कल्पय ॥४॥

श्यामा । सरूपम्ङकरणी । पृथिव्याः । अधि । उत्पृथता ।

इदम् । ऊं हति । सु । प्र । साधय । पुनः । रूपाणि । कल्पय ॥ ४ ॥

(२५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ध्वस्त्याम्ब सूक्तस्य भृगुद्वित्रा ऋषिः । यस्ममाशनाभिर्देवता । (१) प्रथमर्बस्मिदुप्, (२-३) द्वितीया-
तृतीययोर्विराङ्गर्मा ऋषिप्, (४) चतुर्थ्याम्ब पुरोऽनुदुप् ऋषिप् छन्दांसि ॥

यदमिरापो अर्दहत्प्रविश्य यत्राकृष्वन्धर्मधृतो नमोसि ।

तत्र त आहुः परमं जनित्रं स नः संविद्वान्परि वृद्धि तक्मन् ॥१॥

यद्यर्चिर्यद्वि वासि शोचिः शकल्येषि यदि वा ते जनित्रम् ।

हृदुर्नामासि हरितस्य देव स नः संविद्वान्परि वृद्धि तक्मन् ॥२॥

यदि शोको यदि वाभिःशोको यदि वा राज्ञो वरुणस्यासि पुत्रः ।

हृदुर्नामासि हरितस्य देव स नः संविद्वान्परि वृद्धि तक्मन् ॥३॥

नमः शीतार्य तक्मने नमो रुरार्य शोचिषे कृणोमि ।

यो अन्येद्युरुभयद्युरभ्येति तृतीयकाय नमो अस्तु तक्मने ॥४॥

यत् । अग्निः । आपः । अर्दहत् । प्रऽविदय । यत्र । अकृष्वन् । धर्मऽधृतः । नमोसि ।

तत्र । ते । आहुः । परमम् । जनित्रम् । सः । नः । समऽविद्वान् । परि ।

वृद्धिम् । तक्मन् ॥ १ ॥

यदि । अर्चिः । यदि । वा । असि । शोचिः । शकल्येषि । यदि । वा । ते ।
जनित्रम् ।

हृदुः । नाम । असि । हरितस्य । देव । सः । नः । समऽविद्वान् । परि । वृद्धिम् ।
तक्मन् ॥ २ ॥

यदि । शोकः । यदि । वा । अभिऽशोकः । यदि । वा । राज्ञः । वरुणस्य ।
असि । पुत्रः ।

हृदुः । नाम । असि । हरितस्य । देव । सः । नः । समऽविद्वान् । परि । वृद्धिम् ।
तक्मन् ॥ ३ ॥

नमः । शीतार्य । तक्मने । नमः । रुरार्य । शोचिषे । कृणोमि ।

यः । अन्येद्युः । उभयऽद्युः । अभिऽएति । तृतीयकाय । नमः । अस्तु ।
तक्मने ॥ ४ ॥

- I.24.4** This herb is dark-coloured. This makes the skin of uniform colour. This herb has been pulled out of earth. O herb, may you accomplish this work efficiently and restore (to man his) previous (original) natural appearances.

Agni-Cure of Disease

- I.25.1** Entering which the fire burns up the waters, and where the scrupulous performers of duty pay homage (i.e.the vital breath), that they say, is your highest real birth place. Appreciating this, O fever, may you spare us.

- I.25.2** If you are the burning or if you are the heat, or if your cause of birth shows its effect throughout the whole body, then, you are called (ramp or spasm) (hr̥du). O divine one, causing jaundice (yellowness). Appreciating this, O fever may you spare us.

- I.25.3** If you are paining or if you are aching all over the body, or if you are the son of the venerable Lord, the sovereign, then you are called cramp and spasm (hr̥du) .O divine one, causing pallidness. Appreciating this, O fever, may you spare us.

- I.25.4** Homage be to the chilling fever (that comes with shiver). I pay homage to the dry heat, homage be to the fever that comes on alternate days (anyedyu), to the one that comes on both days (ubhayedyu), and the one, that comes every third day (tṛtīyaka).

(२१) पङ्क्तिं सूक्तम्

(१-४) षष्ठ्यस्य सप्तम्यस्य ऋषिः । अन्नादयो मन्त्रोक्त्य देवताः । (१, ३) प्रथमाद्वितीययोर्ऋषयोर्गायत्री,
(२) द्वितीयाया एकावसाना भिन्ना साप्ती भिद्युः, (४) चतुर्थ्यावैकावसाना पावनिच्छाययी छन्दांसि ॥

आरेऽसावस्सदस्तु हेतिर्देवासो असत् । आरे अश्मा यमस्यथ ॥१॥
सखासावस्सभ्यमस्तु रातिः सखेन्द्रो भगः सविता चित्रराधाः ॥२॥
युयं नः प्रवतो नपात्मरुतः सूर्यत्वचसः । शर्म यच्छाय सप्रथाः ॥३॥
सुषुदतं मृदतं मृडया नस्तनूम्यो मयस्तोकेभ्यस्कृधि ॥४॥

आरे । असौ । अस्मत् । अस्तु । हेतिः । देवासुः । असत् ।

आरे । अश्मा । यम् । अस्यथ ॥ १ ॥

सखा । असा । अस्मभ्यम् । अस्तु । रातिः । सखा । इन्द्रः । भगः । सविता ।
चित्रराधाः ॥ २ ॥

युयम् । नः । प्रवतः । नपात् । मरुतः । सूर्यत्वचसः ।

शर्म । यच्छाय । सप्रथाः ॥ ३ ॥

सुषुदतं । मृदतं । मृडय । नः । तनूम्यः । मयः । तोकेभ्यः । कृधि ॥ ४ ॥

(२७) सप्तविंशं सूक्तम्

(१-४) षष्ठ्यस्य सप्तम्यस्य ऋषिः । चन्द्रमा इन्द्राणी वा देवताः । (१) प्रथमर्षः
षष्ठ्यापङ्क्तिः, (२-४) द्वितीयादिष्वस्य वायुदुष् छन्दांसि ॥

अमूः पारे पृदाक्स्त्रिषप्ता निर्जरायवः ।
तासां जरायुर्भिव्यमक्ष्याऽवर्षि व्ययामस्यघायोः परिपन्थिनः ॥१॥
विषूच्येतु कृन्तती पिनाकमिव बिभ्रती ।
विष्वक्पुनर्भुवा मनोसमृद्धा अघायवः ॥२॥

अमूः । पारे । पृदाक् । त्रिऽसप्ताः । निऽजरायवः ।

तासाम् । जरायुऽभिः । व्यम् । अक्ष्यो । अपि । व्ययामसि । अघऽयोः । परिऽपन्थिनः ॥ १ ॥

विषूची । एतु । कृन्तती । पिनाकमिव । बिभ्रती ।

विष्वक् । पुनऽभुवाः । मनः । असमृद्धाः । अघऽयवः ॥ २ ॥

Indra and Others

I.26.1 O bounties of Nature, may that weapon (lightning) remain far from us and far the hail-stones, that you hurl.

I.26.2 May that liberal donor, be our companion; may the resplendent Lord, the Lord of prosperity and the inspirer Lord of wonderful wealth be our friend.

I.26.3 O cloud-bearing winds, children of heavenly heights, with sun-like skins, may you grant us protection and happiness ever spreading.

I.26.4 May you give us good shelter. Be gracious and bestow happiness on our bodies. May you grant delight to our offsprings.

Indrāṇī

I.27.1 There on the other bank are thrice-seven (triṣaptāḥ) she pythons, just having cast their sloughs. With their sloughs we cover the eyes of the evil-intending highway robber.

I.27.2 Let the army carrying large bows, move in all the directions cutting down the enemy and raising the morale of our people all around.

न ब॒हवः॑ स॒मश॑क॒न्ना॒र्भ॒का अ॒भि दा॑धृ॒पुः ।
 वे॒णोर॑द्रा॒ इवा॒भितो॑स॒मृद्धा॑ अघा॒यवः॑ ॥३॥
 प्रे॒तं पा॒दो प्र स्फु॑र॒तं व॒हतं॑ पृ॒णतो॑ गृ॒हान् ।
 इन्द्रा॑प्ये॒ति प्र॒थमा॑जी॒तामु॑षिता॒ पुरः॑ ॥४॥

न । ब॒हवः । स॒म् । अ॒श॒क॒न् । न । अ॒र्भ॒काः । अ॒भि । द॒धृ॒पुः ।
 वे॒णोः । अ॒द्राः । ऽइ॒व । अ॒भि॒तः । अ॒स॒म् । ऽमृ॒द्धाः । अ॒घ॒य॒वः ॥ ३ ॥
 प्र । इ॒त॒म् । पा॒दो । प्र । स्फु॒र॒त॒म् । व॒ह॒त॒म् । पृ॒ण॒तः । गृ॒हान् ।
 इन्द्रा॑णा । ए॒तु । प्र॒थ॒मा । अ॒जी॒ता । अ॒मु॒षिता । पुरः ॥ ४ ॥

(२८) अष्टमिंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्नवस्यास्य तृप्तस्य बह्वन ऋषिः । (१, २) प्रथमर्षो द्वितीययाः पूर्वर्क्षस्य चाग्निः, (२, १-४) द्वितीयाया उत्तरर्क्षस्य तृतीयाचतुर्थ्योश्च यातुधान्यो देवताः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोरनुष्टुप्, (१) तृतीयाया विषद् पञ्चाष्टुप्, (४) चतुर्थ्योश्च पञ्चापह्निसृजन्ति ॥

उ॒प प्रा॒गहि॑वो अ॒ग्नी र॑क्षो॒हार्मी॑व॒चा॒र्तनः॑ ।
 द॒ह॒न्नप॑ द्र॒यावि॑नो॒ यातु॑धाना॒न्कि॒मी॒दिनः॑ ॥१॥
 प्र॒ति द॒ह यातु॑धाना॒न्प्र॒ति दे॒व कि॒मी॒दिनः॑ ।
 प्र॒ती॒र्चीः कृ॒ष्णव॑र्त॒ने सं द॒ह यातु॑धान्यः ॥२॥
 या श॒शाप॑ श॒र्पे॒न या॒ध मूर्मा॑द॒धे ।
 या र॑स॒स्य ह॑र॒णाय॑ जा॒तमा॑रे॒भे तो॒कम॑न्तु सा ॥३॥
 पु॒त्रम॑न्तु यातु॒धानीः॑ स्व॒सार॑मु॒त न॒स्य॑मि ।
 अधो॑ मि॒थो वि॒क्रे॒दयो॑ऽ वि॒ व्र॑तां यातु॒धान्यो॑ऽ वि॒ तृ॒क्षन्ता॑मरा॒य्यः ॥४॥

उ॒प । प्र । अ॒गात् । दे॒वः । अ॒ग्निः । र॑क्षः । ऽइ॒हा । अ॒र्मा॑व॒च्चा॒र्त॒नः ।
 द॒ह॒न् । अ॒प । द्र॒या॒वि॒नः । या॒तु॒ऽधा॒ना॒न् । कि॒मी॒दि॒नः ॥ १ ॥
 प्र॒ति । द॒ह । या॒तु॒ऽधा॒ना॒न् । प्र॒ति । दे॒व । कि॒मी॒दि॒नः ।
 प्र॒ती॒र्चीः । कृ॒ष्ण॒ऽव॒र्त॒ने । स॒म् । द॒ह । या॒तु॒ऽधा॒न्यः ॥ २ ॥
 या । श॒शा॒प । श॒र्पे॒न । या । अ॒घ॒म् । मूर्॒म् । आ॒ऽद॒धे ।
 या । र॑स॒स्य । ह॑र॒णाय॑ । जा॒त॒म् । आ॒रे॒भे । तो॒क॒म् । अ॒न्तु । सा ॥ ३ ॥

पु॒त्र॒म् । अ॒न्तु । या॒तु॒ऽधा॒नीः । स्व॒सार॑म् । उ॒त । न॒स्य॑मि ।
 अध॑ । मि॒थः । वि॒क्रे॒द॒योऽ । वि । व्र॑ता॒म् । या॒तु॒ऽधा॒न्यः ।
 वि । तृ॒क्ष॒न्ता॒म् । आ॒रा॒य्यः ॥ ४ ॥

I.27.3 Many were not able to withstand the attack. They could not even take away their children with them. Like the shoots of bamboo they were finished from all sides. Those with evil intentions never prosper.

I.27.4 Move forward, O both our feet. Be quick. Hurry up. Carry the liberal donors to their houses. Let the resplendent lady, unconquered and unrobbed, move in the fore-front as leader.

Agni

I.28.1 The divine adorable Lord, the killer of pests and dispeller of disease, has come forth burning the double-dealers, the germs, sorcerers (Yātudhāna) and the vile infections away.

I.28.2 O divine one, may you subdue the deceits, germs or infections and burn them up. O Lord of black trail, may you burn out the malicious ones thoroughly.

Yātudhānī

I.28.3 These malignant microbes have cursed(the patient) with cursings that has taken malignity as her root (mūra= mūla); that has seized our young babies to suck the blood. Let her devour her own child (tokam).

I.28.4 May the bacteriophages (Yātudhānī) eat-up their own sons, sister and grand-children, may the hurried (vikeśyaḥ) mutually destroy (one another). May the parasites be shattered asunder.

(२५) एकोनविंशं सूक्तम् ।

(१-१) षडृचस्यास्य सूतस्य वसिष्ठ ऋषिः । ब्रह्मणस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अ॒भि॒व॒र्ते॒न म॒णिना॒ येनेन्द्रो॑ अ॒भिवा॒वृधे॑ ।
 तेना॒स्मान्ब्र॒ह्मण॑स्पते॒भि रा॒ष्ट्राय॑ व॒र्धय॑ ॥ १ ॥
 अ॒भि॒वृ॒त्य स॒प॒त्नान्म॑भि या नो अ॒रा॒तयः॑ ।
 अ॒भि पृ॒त॒न्यन्त॑ तिष्ठा॒भि यो नो॑ दुर॒स्यति॑ ॥ २ ॥
 अ॒भि त्वा॑ दे॒वः स॒वि॒ताभि॑ सोमो॑ अ॒वीवृ॑धत् ।
 अ॒भि त्वा॑ वि॒श्वा भू॒तान्य॑भीव॒र्तो यथा॑स॒सि ॥ ३ ॥
 अ॒भी॒व॒र्तो अ॒भि॒म॒वः स॒प॒त्नक्ष॑य॒णो म॒णिः ।
 रा॒ष्ट्राय॑ म॒ह्यं व॒ध्यतां॑ स॒प॒त्नेभ्यः॑ प॒राभु॑वे ॥ ४ ॥
 उ॒द॒सौ सूर्यो॑ अ॒गादु॒दिदं॑ मा॒म॒कं व॒चः ।
 यथा॑हं श॒त्रुहो॑सान्धस॒प॒त्नः स॒प॒त्न॒हा ॥ ५ ॥
 स॒प॒त्नक्ष॑य॒णो वृषा॑भि॒राष्ट्रो॑ वि॒षास॒हिः ।
 यथा॑हमे॒षां वी॒राणां॑ वि॒राजा॑नि॒ जन॑स्य च ॥ ६ ॥

अ॒भि॒व॒र्ते॒न । म॒णिना॑ । येन॑ । इन्द्रः॑ । अ॒भिः॑ । वृ॒धे ।
 तेन॑ । अ॒स्मान् । ब्र॒ह्मणः॑ । प॒ते । अ॒भि । रा॒ष्ट्राय॑ । व॒र्धय॑ ॥ १ ॥
 अ॒भि॒वृ॒त्य । स॒प॒त्नान् । अ॒भि । याः । नः॑ । अ॒रा॒तयः॑ ।
 अ॒भि । पृ॒त॒न्यन्त॑म् । तिष्ठा॑ । अ॒भि । यः । नः॑ । दुर॒स्यति॑ ॥ २ ॥
 अ॒भि । त्वा॑ । दे॒वः । स॒वि॒ता । अ॒भि । सोमः॑ । अ॒वीवृ॑धत् ।
 अ॒भि । त्वा॑ । वि॒श्वा । भू॒तानि॑ । अ॒भि॒व॒र्तः । यथा॑ । अ॒स॒सि ॥ ३ ॥
 अ॒भि॒व॒र्तः । अ॒भि॒म॒वः । स॒प॒त्न॒क्षय॑णः । म॒णिः ।
 रा॒ष्ट्राय॑ । म॒ह्यम् । व॒ध्यताम्॑ । स॒प॒त्नेभ्यः॑ । प॒रा॒भु॒वे ॥ ४ ॥
 उ॒त् । अ॒सौ । सूर्यः॑ । अ॒गात् । उ॒त् । इ॒दम् । मा॒म॒कम् । व॒चः ।
 यथा॑ । अ॒हम् । श॒त्रु॒हो॒ऽहः॑ । अ॒सानि॑ । अ॒स॒प॒त्नः । स॒प॒त्न॒ऽहा ॥ ५ ॥
 स॒प॒त्न॒क्षय॑णः । वृषा॑ । अ॒भि॒रा॒ष्ट्रः । वि॒स॒स॒हिः ।
 यथा॑ । अ॒हम् । ए॒षाम् । वी॒राणा॑म् । वि॒राजा॑नि॒ जन॑स्य । च ॥ ६ ॥

Brahmaṇaspati-Abhivarta-Manīh

- I.29.1** With the all conquering ampoule (mani), with which the sick patient (Indra) gains strength, O Lord of Sciences (knowledge), may you strengthen us for the sake of our nation.
- I.29.2** Conquering our rivals, conquering those enemies who do not pay our dues, and conquering those who invade us, may you defeat him who reviles us.
- I.29.3** The Divine Creator Lord has strengthened you and so has the Blissfull Lord. All the elements have strengthened you so that you have become all conquering.
- I.29.4** All-conquering, all-subduing, and the destroyer of rivals, let this muscle (of mine) be injected with the fluid from and ampoule. These vaccines are in our nations' interest. They are the cures against epidemic disasters.
- I.29.5** Lo, the Sun has gone up high and high has gone up this word (vācas) of mine, so that I may be slayer of enemies, slayer of rivals, no rival would be spared from my side.
- I.29.6** May I be destroyer of rivals, full of strength, conqueror of Nation and having sway over subjects, so that I may rule over these heroes (vīrān) or brave sons and the people.

(१०) विंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्कषस्यास्य सूक्तस्याधर्वा ऋषिः । विंशे देवा देवताः । (१-२, ४) प्रथमाद्वितीयो-
क्तुर्वीणासृषां त्रिष्टुप्, (३) क्लीयायाश्च शाक्वत्पणमां विष्टद् अगती उन्मसी ॥

विश्वे देवा वसवो रक्षतिममुतादित्या जागृत युयुस्मिन् ।
 मेमं सनाभिरुत वान्यनाभिर्ममं प्राप्त्पौरुषेयो वधो यः ॥१॥
 ये वो देवाः पितरो ये च पुत्राः सचेतसो मे शृणुतेदमुक्तम् ।
 सर्वेभ्यो वः परि ददाम्येतं स्वस्त्येनिं जरसे वहाथ ॥२॥
 ये देवा दिवि स्ये पृथिव्यां ये अन्तरिक्षे ओषधीषु पशुष्वन्तः ।
 ते कृणुत जरसमाधुरस्मै शतमन्यान्परि वृणक्तु मृत्यून् ॥३॥
 येषां प्रयाजा उत वानुयाजा हुतमागा अहुतादश्च देवाः ।
 येषां वः पञ्च प्रदिशो विभक्तास्तान्वो अस्मै सत्रसदः कृणोमि ॥४॥

विश्वे । देवाः । वसवः । रक्षति । इमम् । उत । आदित्याः । जागृत । युयम् । अस्मिन् ।
 मा । इमम् । सनाभिः । जत । वा । अन्यजानभिः । मा । इमम् । प्र । आपत् । पौरुषेयः ।
 वधः । यः ॥ १ ॥

ये । वः । देवाः । पितरः । ये । च । पुत्राः । सचेतसः । मे । शृणुत । इदम् । उक्तम् ।
 सर्वेभ्यः । वः । परि । ददामि । एतम् । स्वस्ति । एनुम् । जरसे । वहाथ ॥ २ ॥
 ये । देवाः । दिवि । स्थ । ये । पृथिव्याम् । ये । अन्तरिक्षे । ओषधीषु । पशुषु । अप्सु । अन्तः
 ते । कृणुत । जरसम् । आधुः । अस्मै । शतम् । अन्यान् । परि । वृणक्तु । मृत्यून् ॥ ३ ॥
 येषाम् । प्रयाजाः । उत । वा । अनुयाजाः । हुतमागाः । अहुतादः । च । देवाः ।
 येषाम् । वः । पञ्च । प्रदिशः । विभक्ताः । तान् । वः । अस्मै । सत्रसदः । कृणोमि ॥ ४ ॥

(११) एकविंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्कषस्यास्य सूक्तस्य ऋषिः । आशायाका वास्तोष्पतपञ्च देवताः । (१-२) प्रथमाद्वितीयो-
क्तुर्वीणासृषां त्रिष्टुप्, (३) क्लीयाया विष्टद् त्रिष्टुप्, (४) चतुर्वीणासृषां त्रिष्टुप् उन्मसी ॥

आशानामाशापालेभ्यश्चतुर्भ्यो अमृतेभ्यः ।
 इदं मृतस्याज्यक्षेभ्यो विधेम हविषा वयम् ॥१॥

आशानाम् । आशाऽपालेभ्यः । चतुऽभ्यः । अमृतेभ्यः ।
 इदम् । मृतस्य । अर्धेऽक्षेभ्यः । विधेम । हविषा । वयम् ॥ १ ॥

Viśve-devāḥ--All Bounties of Nature

I.30.1 O Nature's all bounties, O heavenly planets may you offer protection to this man. O months (the Adityas= months), may you or stars keep a watchful eye on him. May no one , whether related or unrelated, bring to him death caused by human weapons.

I.30.2 O enlightened ones, may those among you, who are fathers and who are sons, listen intently to these words uttered by me. I entrust this man wholly to your charge. Looking after him well carry him to the full span of life.

I.30.3 O dear bounties of Nature, who are in heaven, who are on earth, who are in the midspace, in the herbs and in the cattle, may you extend the life of this man to his full old age. Let him get over the hundreds of other deaths.

I.30.4 O enlightened ones, those of you whose share are the after-offerings, those who consume oblations and those who eat the food not offered as oblation, and those, among whom the five regions have been divided, all of you I make his companions at (assigned different) sessions.

Āśāpātāḥ--Guardians of Quarters

I.31.1 To the four immortal quarter-guards of the regions, the controllers of all the creation or existences, we offer our oblations.

य आशानामाशापालाश्चत्वारः स्थनं देवाः ।
 ते नो निःश्रित्याः पार्श्वेभ्यो मुञ्चतांहंसोऽंहसः ॥२॥
 अस्त्रामस्त्वा हविषा यजाम्यश्लोणस्त्वा घृतेन जुहोमि ।
 य आशानामाशापालस्तुरीयो देवः स नः सुभूतमेह वक्षतः ॥३॥
 स्वस्ति मात्र उत पित्रे नो अस्तु स्वस्ति गोभ्यो जगते पुरुषेभ्यः ।
 विश्वं सुभूतं सुविदत्रं नो अस्तु ज्योगेव ईशेऽस्य सूर्यम् ॥४॥

ये । आशानाम् । आशाऽपालाः । चत्वारः । स्थनं । देवाः ।
 ते । नः । निःश्रित्याः । पार्श्वेभ्यः । मुञ्चतः । अंहसःऽअंहसः ॥ २ ॥
 अस्त्रामः । त्वा । हविषा । यजामि । अश्लोणः । त्वा । घृतेन । जुहोमि ।
 यः । आशानाम् । आशाऽपालः । तुरीयः । देवः । सः । नः । सुऽभूतम् । आ । इह । वक्षतः ॥ ३ ॥
 स्वस्ति । मात्रे । उत । पित्रे । नः । अस्तु । स्वस्ति । गोभ्यः । जगते ।
 पुरुषेभ्यः ।
 विश्वम् । सुऽभूतम् । सुऽविदत्रम् । नः । अस्तु । ज्योक् । एव । ईशेऽस्य । सूर्यम् ॥ ४ ॥

(१२) इति चामिषां सूक्तम्

(१-४) चामिषां सूक्तस्य ऋषिः । आषाढपिण्यी देवते । (१, १-४) प्रथमा-
 तृतीयाचतुर्थीनाम्भुषामनुष्टुप्, (२) द्वितीयापाश्च कङ्कम्भस्यनुष्टुप् छन्दसी ॥

इदं जनासो विदथ महद्ब्रह्म वदिष्यति ।
 न तत्पृथिव्यां नो द्विवि येन प्राणन्ति वीरुधः ॥१॥
 अन्तरिक्षे आसां स्याम श्रान्तसदामिव ।
 आस्थानमस्य भूतस्य विदुष्टवेधसो न वा ॥२॥

इदम् । जनासः । विदथ । महत् । ब्रह्म । वदिष्यति ।
 न । तत् । पृथिव्याम् । नो । इति । द्विवि । येन । प्राणन्ति । वीरुधः ॥ १ ॥
 अन्तरिक्षे । आसाम् । स्याम । श्रान्तसदाम् । इव ।
 आऽस्थानम् । अस्य । भूतस्य । विदुः । तत् । वेधसः । न । वा ॥ २ ॥

I.31.2 May the four bounties of Nature, that are the quarter-guards of the regions, release us from the nooses of misery (perdition-Nirṛti) as well as from each and every sin.

I.31.3 United I offer oblations to you. United I offer you oblations of melted butter. May that bounty of Nature, which is the fourth quarter-guard of the regions, bring well being to us.

I.31.4 May it be well with our mother and father, well with our cows, animals and men. May all the creatures be good and benevolent to us. May we behold the Sun for long long years.

Dyāvā--Pṛthivi-Cosmogony

I.32.1 O men, let you listen and understand this. He will speak of the great spiritual knowledge. That, from which the plants draw their life, is neither on earth nor in the sky.

I.32.2 The mid-space is their stop-over, like the one meant for the resting of the tired. The real station of all this creation, only the virtuous ones know or perhaps they also know not.

यद्रोदसी रेजमाने भूमिश्च निरतक्षतम् ।
 आर्द्रं तद्वद्य सर्वदा समुद्रस्येव स्रोत्याः ॥३॥
 विश्वमन्यामभीवारं तदन्यस्यामधि श्रितम् ।
 दिवे च विश्वेदेसे पृथिव्यै चाकरं नमः ॥४॥

यत् । रोदसी इति । रेजमाने इति । भूमिः । च । निःऽनतक्षतम् ।
 आर्द्रम् । तत् । अद्य । सर्वदा । समुद्रस्येऽइव । स्रोत्याः ॥ ३ ॥
 विश्वम् । अन्याम् । अभिऽवारं । तत् । अन्यस्याम् । अधि । श्रितम् ।
 दिवे । च । विश्वेदेसे । पृथिव्यै । च । अकरम् । नमः ॥ ४ ॥

(११) प्रपञ्चिनां सूक्तम्

(१-४) चतुर्कचस्यास्य सूक्तस्य शान्तातिर्कचिः । चन्द्रमा आपो वा देवताः । भिक्षुप् कन्धः ॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः सविता यास्वभिः ।
 या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥१॥
 यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन्नानाम् ।
 या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥२॥
 यासां देवा दिवि कृष्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।
 या अग्निं गर्भं दधिरे सुवर्णास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु ॥३॥

हिरण्यवर्णाः । शुचयः । पावकाः । यासु । जातः । सविता । यासु । अग्निः ।
 याः । अग्निम् । गर्भम् । दधिरे । सुवर्णाः । ताः । नः । आपः । शम् । स्योनाः । भवन्तु ॥ १ ॥
 यासाम् । राजा । वरुणः । याति । मध्ये । सत्यानृते इति सत्यऽअनृते । अवपश्यन् ।
 जनानाम् ।
 याः । अग्निम् । गर्भम् । दधिरे । सुवर्णाः । ताः । नः । आपः । शम् । स्योनाः ।
 भवन्तु ॥ २ ॥

यासाम् । देवाः । दिवि । कृष्वन्ति । भक्षम् । याः । अन्तरिक्षे । बहुधा । भवन्ति ।
 याः । अग्निम् । गर्भम् । दधिरे । सुवर्णाः । ताः । नः । आपः । शम् । स्योनाः । भवन्तु ॥ ३ ॥

I.32.3 Whatever the agitated heaven and earth have formed, that even today is ever full of sap like the springs coming out of a lake.

I.32.4 All this has surrounded the one of them and all that is resting in the other. I pay my homage to heaven, the knower of all and to the earth, the bestower of all the riches

Āpaḥ--Waters

I.33.1 The golden-hued glittering, purifying, wherein was born the Sun and wherein the fire, those of beautiful colour that conceived the fire (the foremost adorable one) in their womb, may those elemental waters be beneficial and pleasing to us.

I.33.2 Amidst whom the venerable sovereign goes over-seeing the truth and the untruth of men; those of beautiful colours that conceived the fire in their womb, may those elemental waters be gracious and pleasing to us.

I.33.3 Those, that the bounties of Nature consume as food in heaven and that come up often in the midspace; those of beautiful colours, that conceived the fire in their womb, may those elemental waters be gracious and pleasing to us.

शिवेन मा चक्षुषा पश्यतापः शिवया तन्वोष स्पृशत त्वर्थ मे ।
धृतश्रुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शो स्योना भवन्तु ॥४॥

शिवेन । मा । चक्षुषा । पश्यत । आपः । शिवया । तन्वा । उष । स्पृशत । त्वर्थम् । मे ।
धृतश्चतुर्तः । शुचयः । याः । पावकाः । ताः । नः । आपः । शम् । स्योनाः । भवन्तु ॥ ४ ॥

(१०) चाक्षितं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्चलास्य सूक्तस्यापरां शक्तिः । मधुमत्सतिर्विष्णुः । मधुसूतः उग्रः ।

इयं वीरुमधुजाता मधुना त्वा खनामसि ।
मधोरधि प्रजातासि सा नो मधुमतस्तूधि ॥१॥
जिह्वाया अग्रे मधु मे जिह्वामूले मधूलकम् ।
ममेदद् कृतावसो मम चित्तमुपायसि ॥२॥
मधुमन्मे निःक्रमणं मधुमन्मे परार्यणम् ।
वाचा वदामि मधुमन्भूयास्तं मधुसंदशः ॥३॥
मधोरस्मि मधुतरो मधुधान्मधुमत्तरः ।
मामिच्छिस्व त्वं वनाः शाखा मधुमतीमिव ॥४॥

परि त्वा परित्तनुनेक्षुणाग्नामविद्धिषे । यथा मां क्रामिन्पसो यथा मन्त्रार्पणा अस्तः ॥५॥

इयम् । वीरुत् । मधुजाता । । मधुना । त्वा । खनामसि ।
मधोः । अधि । प्रजाता । असि । सा । नः । मधुमतः । कूधि ॥ १ ॥
जिह्वायाः । अग्रे । मधु । मे । जिह्वामूले । मधूलकम् ।
मम । इत् । अहं । कर्ता । अस्तः । मम । चित्तम् । उपआयसि ॥ २ ॥
मधुमत् । मे । निःक्रमणम् । मधुमत् । मे । पराऽर्यणम् ।
वाचा । वदामि । मधुमत् । भूयास्तम् । मधुसंदशः ॥ ३ ॥
मधोः । अस्मि । मधुत्तरः । मधुधात् । मधुमत्तरः ।
माम् । इत् । किञ्च । त्वम् । वनाः । शाखा । मधुमतीमिव ॥ ४ ॥
परि । त्वा । परित्तनुनी । इक्षुणा । अगाम् । अविद्धिषे ।
यथा । माम् । क्रामिनी । अस्तः । यथा । मत् । न । अपज्जाः । अस्तः ॥ ५ ॥

I33.4 O elemental waters, may you behold me with an auspicious glance; may you touch my skin with your body. Dripping lustre, glittering here and there purifying, may those elemental waters be gracious and pleasing to us.

Sweet Vegetation—Sugar-Cane:Love-Spell

I34.1 This creeper is born from honey. We dig you out with honey. You are born from honey, so you make us full of honey.

I34.2 May the honey be at the tip of my tongue. May the sweetness (of honey) be at the root of my tongue. O sweetness, may you reside in my action; may you come to my intentions too.

I34.3 May honey-sweet be my coming in, and may honey-sweet my going away be. May I speak honey-sweet with my tongue; and may I become honey personified.

I34.4 I am sweeter than honey. Sweeter even than the honey-yielding plant (ikṣu or sugar cane) am I. May you verily desire me like a branch with honey-comb on it.

I34.5 To banish malice, I have surrounded you with sugar cane (ikṣu) spreading all around, so that you may be desirous of me and may never go away from me.

(१५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१-४) षण्णवस्यस्य सूक्तस्यापरां ऋषिः । हिरण्यमिन्द्राग्नी विश्वे देवा वा वेदताः । (१-१) प्रथमावि-
द्वचस्य जगती, (४) षण्णवस्यस्य पुनर्वा षण्णवस्य मित्युच्छ्रति ॥

यदावधन्दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमनस्वमानाः ।
 तत्ते वधाम्पायुषे वर्चसे बलाय दीर्घायुस्त्वाय शतशारदाय ॥१॥
 नैनं रक्षांसि न पिशाचाः सहन्ते देवानामोर्जः प्रथमजं ह्येतत् ।
 यो विभर्ति दाक्षायणं हिरण्यं स जीवेषु कृणुते दीर्घमायुः ॥२॥
 अपां तेजो ज्योतिरोजो बलं च वनस्पतीनामुत वीर्याणि ।
 इन्द्रं इवेन्द्रियाण्यधि धारयामो अस्मिन्तदक्षमाणो विभरुहिरण्यम् ॥३॥
 समानां मासामनुमिष्ट्वा वयं संचत्सरस्य पर्यसा पिपर्मि ।
 इन्द्राग्नी विश्वे देवास्तेन मन्यन्तामर्हणीयमानाः ॥४॥

यत् । आऽअवधन् । दाक्षायणाः । हिरण्यम् । शतऽअनीकाय । सुऽसुमनस्वमानाः ।
 तत् । ते । वधामि । आयुषे । वर्चसे । बलाय । दीर्घायुस्त्वाय । शतशारदाय ॥ १ ॥
 न । एनम् । रक्षांसि । न । पिशाचाः । सहन्ते । देवानाम् । ओर्जः । प्रथमऽजम् ।
 हि । एतत् ।
 यः । विभर्ति । दाक्षायणम् । हिरण्यम् । सः । जीवेषु । कृणुते । दीर्घम् ।
 आयुः ॥ २ ॥
 अपाम् । तेजः । ज्योतिः । ओर्जः । बलम् । च । वनस्पतीनाम् । उत ।
 वीर्याणि ।
 इन्द्रेऽइव । इन्द्रियाणि । अधि । धारयामः । अस्मिन् । तत् । दक्षमाणः ।
 विभरुत् । हिरण्यम् ॥ ३ ॥
 समानाम् । मासाम् । ऋतुऽभिः । त्वा । वयम् । समऽवत्सरस्य । पर्यसा । पिपर्मि ।
 इन्द्राग्नी इति । विश्वे । देवाः । ते । अर्न । मन्यन्ताम् । अर्हणीयमानाः ॥ ४ ॥

॥ इति प्रथमं पाण्यम् ॥

Hiranyam - Gold

- I.35.1** The gold, which the children of the dexterous tie affectionately to the commander of a hundred (śatānīka) armies; that I tie to you for vital power, for lustre, for strength and a long life of hundred autumns.
- I.35.2** The pests and the blood suckers cannot stand against him, as this is the first born vigour of the bounties of Nature. He, who wears the gold got from the children of dexterous, leads a long life among the living ones
- I.35.3** Brilliance, light, vigour and power of the waters as well as potencies of the plants we lay in him just as the capabilities abide in the resplendent Lord. Whosoever wants to become dexterous, let him wear gold.
- I.35.4** With the seasons of even months (samāna māsa) I fill you with the milk of the year. May the resplendent Lord, the adorable Lord and all the enlightened ones approve you ungrudgingly.

Here ends Kāṇḍa-I

Hymns 35, Verses 153

Kāṇḍa II
द्वितीयं काण्डम्

अथ द्वितीयं काण्डम् ॥

(१) प्रथमं सूक्तम्

(१-५) पश्यत्स्यात् सूक्तस्य वेन क्रमिः । ब्रह्मात्मा देवता । (१-२, ४-५) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीपञ्चमी
नामृषां त्रिष्टुप् । (३) तृतीयायाश्च जगती छन्दसी ॥

वेनस्तर्पश्यत्परमं गुहा यद्यत्र विश्वं भवत्येकरूपम् ।
इदं पृश्निरदुहजार्यमानाः स्वर्विदो अभ्यनुपत वाः ॥१॥
प्र तद्वोचेदमृतस्य विद्वान्गन्धर्वो धाम परमं गुहा यत् ।
त्रीणि पदानि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितृष्पितासत् ॥२॥
स नः पिता जनिता स उत बन्धुधर्मानि वेद भुवनानि विश्वा ।
यो देवानां नामध एक एव तं संप्रश्रं भुवना यन्ति सर्वा ॥३॥
परि द्यावापृथिवी सुख आयमुपातिष्ठे प्रथमजामृतस्य ।
वार्चमिव वृत्तारि भुवनेष्ठा धास्युरेष नन्वेक्षो अग्निः ॥४॥

वेनः । तत् । पश्यत् । परमम् । गुहा । यत् । यत्र । विश्वम् । भवति । एकऽम्बरम्
इदम् । पृश्निः । अदुहत् । जार्यमानाः । स्वऽविदः । अभि । अनुपत । वाः ॥ १
प्र । तत् । वोचेत् । अमृतस्य । विद्वान् । गन्धर्वः । धाम । परमम् । गुहा । यत् ।
त्रीणि । पदानि । निहिता । गुहा । अस्य । यः । तानि । वेद । सः । पितुः ।
पिता । असत् ॥ २ ॥

सः । नः । पिता । जनिता । सः । उत । बन्धुः । धर्मानि । वेद । भुवनानि । विश्वा ।
यः । देवानाम् । नामधः । एकः । एव । तम् । सम्प्रश्रम् । भुवना । यन्ति । सर्वा ॥ ३ ॥
परि । द्यावापृथिवी इति । सुखः । आयुम् । उप । अतिष्ठे । प्रथमजाम् । ऋतस्य
वार्चम् इव । वृत्तारि । भुवनेऽस्थाः । धास्युः । एषः । ननु । एषः । अग्निः ॥ ४ ॥

Brahman or Ātman

- II.1.1** The Vena, the dexterous seeker, beholds the supreme that lies in the cavity and wherein all this assumes one form. The variegated one (the matter, the Sun, the ākāśa.) has produced this all. The blessed ones, being born, having attained the light, extol Him with praises.
- II.1.2** Let the master of speech, who knows the immortal one, describe the cavity that is His highest abode. Three quarters of Him lie in that cavity. He, who knows them, is the father's father.
- II.1.3** He is our father, He is our creator as well as our kinsman. He knows all the abodes as well as all the beings. He alone (i.e. though one) assumes the names of various deities. All the creatures (beings) go to Him, to the one alone worthy of thorough quest.
- II.1.4** I have gone round the heaven and earth just now to approach the first born of the truth. This sustainer one stays within all the beings just as speech within the speaker. Surely, this one is adorable Lord.

परि विश्वा भुवनान्यायमृतस्य तन्तुं विततं दृशे कम् ।
यत्र देवा अमृतमानशानाः समाने योनावध्यैरयन्त ॥५॥

परि विश्वा । भुवनानि । आयम् । कृतस्थ । तन्तुम् । विस्तृतम् । दृशे । कम् ।
यत्र देवाः । अमृतम् । अनुशानाः । समाने । योनौ । अधे । ऐरयन्त ॥ ५ ॥

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१-५) पञ्चमस्यास्य सूक्तस्य भावनामा ऋषिः । गन्धर्वाप्सरसो देवताः । (१) ययमर्षो विराट् ऋषिः ।

(२-३) द्वितीयाद्वितीययोः सिद्धिः, (४) ययमर्षो विराट् ऋषिः, (५) ययमर्षो विराट् ऋषिः ।

दिव्यो गन्धर्वो भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यो विद्वीह्यः ।
तं त्वा यौमि ब्रह्मणा दिव्य देव नमस्ते अस्तु दिवि ते सुधस्यम् ॥१॥
दिवि स्पृष्टो यजतः सूर्यत्वगवयाता हरसो दैव्यस्य ।
मृडाद्गन्धर्वो भुवनस्य यस्पतिरेक एव नमस्यो सुशेवाः ॥२॥
अनवचाभिः समु जग्म आभिरप्सरास्वपि गन्धर्व आसीत् ।
समुद्र आसां सदनं म आहुयतः सद्य आ च परा च यन्ति ॥३॥
अग्निरे दिद्युन्नत्रिये या विश्वावसुं गन्धर्व सचध्वे ।
ताम्यो वो देवीर्नम इत्कृणोमि ॥४॥

दिव्यः । गन्धर्वः । भुवनस्य । यः । पतिः । एकः । एव । नमस्यः । विद्वीह्यः ।
तम् । त्वा । यौमि । ब्रह्मणा । दिव्य । देव । नमः । ते । अस्तु । दिवि । ते ।
सुधस्यम् ॥ १ ॥

दिवि । स्पृष्टः । यजतः । सूर्यत्वक् । अवयाता । हरसः । दैव्यस्य ।
मृडात् । गन्धर्वः । भुवनस्य । यः । पतिः । एकः । एव । नमस्यः । सुशेवाः ॥ २ ॥
अनवचाभिः । समु । ऊँ । जग्मे । आभिः । अप्सरासु । अपि । गन्धर्वः । आसीत् ।
समुद्रे । आसाम् । सदनम् । मे । आहुः । यतः । सद्यः । आ । च । परा । च । यन्ति ॥ ३ ॥
अग्निरे । दिद्युत् । नक्षत्रिये । याः । विश्वावसुम् । गन्धर्वम् । सचध्वे ।
ताम्यः । वः । देवीः । नमः । इत् । कृणोमि ॥ ४ ॥

II.1.5 I have gone around all the worlds to watch for the well-spread and delight-full warp and woof of truth, where the enlightened ones, enjoying the immortality, ascend to a common abode.

Gandharva-Apsarasa

II.2.1 The divine sustainer of earth, the gandharva, who is the Lord of universe, is the only one worthy of homage and praise by people. To you, being such, I approach through prayer. O divine Lord, homage be to you. In heaven is your common abode.

II.2.2 He touches the heaven, Sun-like is His skin. He deflects away from the sacrificer the wrath of all providential calamities. May the sustainer of earth, who is the Lord of universe, (gandharva) the only one who deserves worship, and full of delight, bestow happiness and be propitious.

II.2.3 He was united with these blemishless ones. In the vital forces (Apsarasas) also the sustainer of the earth (gandharva) was there. I have been told that the ocean is home of these vital forces, from where they come and go away quickly.

II.2.4 O divine vital forces, who shine in the clouds and in the constellations, and who keep company with the sustainer of the earth (gandharva) master of all the riches, I do hereby pay my homage to you.

याः क्लृन्दास्तमिपीचयोक्षकांमा मनोमुहः ।
ताभ्यो गन्धर्वपत्नीभ्योऽपसुराभ्योऽकरं नमः ॥५॥

याः । क्लृन्दाः । तमिपीचयः । अक्षऽकांमाः । मनःऽमुहः ।
ताभ्यः । गन्धर्वपत्नीभ्यः । अपसुराभ्यः । अकरम् । नमः ॥ ५ ॥

(१) कृत्विचं मृतम्

(१-६) यद्वयस्यास्य मृतस्याङ्गिना क्रपि । भेषज्यापुर्धन्वन्तावो देवताः । (१-५) शपमादिपञ्चार्चानुष्ठुप् ।

(६) षष्ठ्याश्च विनाम् स्वराद् उररिष्टान्मादाद्गृह्णीत्यन्ती ॥

अद्वा यद्वधावत्यवत्कमधि पर्वतात् । तन्नै कृणोमि भेषजं सुभेषजं यथासंसि ॥१॥
आदद्वा कुविद्रह्ना शतं या भेषजानि ते । तेषामसि त्वमुत्तममनास्त्रावमरोगणम् ॥२॥
नीचैः खनन्त्यसुरा अरुःस्त्राणमिदं महत् । तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥३॥
उपजीका उद्धरन्ति समुद्रादधि भेषजम् । तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमशीशमत् ॥४॥
अरुःस्त्राणमिदं महत्पृथिव्या अध्युद्धतम् । तदास्त्रावस्य भेषजं तदु रोगमनीनशत् ॥५॥
शं नो भवन्त्वप ओर्पधयः शिवाः ।
इन्द्रस्य वज्रो अप हन्तु रक्षसं आराद्विष्टं इषवः पतन्तु रक्षसाम् ॥६॥

अदः । यत् । अवत्धावति । अवत्ऽकम् । अधि । पर्वतात् ।
तत् । ते । कृणोमि । भेषजम् । सुऽभेषजम् । यथा । असंसि ॥ १ ॥
आत् । अद्वा । कुवित् । अद्वा । शतम् । या । भेषजानि । ते ।
तेषाम् । असि । त्वम् । उत्तमम् । अनास्त्रावम् । अरोगणम् ॥ २ ॥
नीचैः । खनन्ति । असुराः । अरुःऽस्त्राणम् । इदम् । महत् ।
तत् । आऽस्त्रावस्य । भेषजम् । तत् । कुं इति । रोगम् । अनीनशत् ॥ ३ ॥
उपजीकाः । उत् । भरन्ति । समुद्रात् । अधि । भेषजम् ।
तत् । आऽस्त्रावस्य । भेषजम् । तत् । कुं इति । रोगम् । अशीशमत् ॥ ४ ॥
अरुःऽस्त्राणम् । इदम् । महत् । पृथिव्याः । अधि । उत्तमम् ।
तत् । आऽस्त्रावस्य । भेषजम् । तत् । कुं इति । रोगम् । अनीनशत् ॥ ५ ॥
शम् । नः । भवन्तु । अपः । ओर्पधयः । शिवाः ।
इन्द्रस्य । वज्रः । अप । हन्तु । रक्षसः । आरात् । विऽष्टं । इषवः । पतन्तु ।
रक्षसाम् ॥ ६ ॥

II.2.5 Who are shrill-voiced, dispellers of darkness, beautiful to look at, and capturers of heart, and who are as if the wives of the sustainer of the earth, (gandharvas) to those vital forces (apsaras) I hereby pay my homage

Remedy for Āsrāva or Flow

II.3.1 The water, that runs downward there from the top of the mountain, that I make a remedy for you, so that you may be good medicine.

II.3.2 Hither O dear, and thither O dear, whatsoever are your remedies, among them you are the best, curing the flux (morbid flow) and curing disease.

II.3.3 Out of deep earth, the vitality-givers (asuras) dig it up, which is a great wound-healer. This is the remedy for morbid flux and this has driven the disease away.

II.3.4 The white ants bring up this remedy out of the water flood. This is the remedy for morbid flux and this has cured the disease.

II.3.5 This is the great wound-healer, which has been brought up out of the earth. This is the remedy for morbid flux and this has driven the disease away.

II.3.6 May the waters be to our weal. May the herbs be propitious to us. May the thunder-bolt of the resplendent Lord smite off the demoniac tendencies. May the arrows, hurled by evil-minded persons, fall far away from us.

(४) चतुर्थं सूक्तम्

(१-१) धद्वक्म्याम्य मन्म्याथवां ऋषिः । चन्द्रमा जङ्घिडो वा देवता । (१) प्रपयषो विराट् प्रन्तार्षङ्गिः,
(२-६) द्वितीयादिपञ्चानाञ्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

दीर्घायुत्वाय बृहते रणायारिष्यन्तो दक्षमाणाः सदैव ।
मणि विष्कन्धदूषणं जङ्घिडं बिभृमो वयम् ॥१॥
जङ्घिडो जम्भाद्विश्राद्विष्कन्धादभिश्चोचनात् ।
मणिः सहस्रवीर्यः परि णः पातु विश्वतः ॥२॥
अयं विष्कन्धं सहतेयं बाधते अत्रिणः ।
अयं नो विश्वभेषजो जङ्घिडः पात्वंहसः ॥३॥
देवैर्दत्तेन मणिना जङ्घिडेन मयोभुवा ।
विष्कन्धं सर्वा रक्षींति व्यायामे संहामहे ॥४॥
शृणु मा जङ्घिडश्च विष्कन्धादभि रक्षताम् ।
अरण्यादन्य आभृतः कृष्या अन्यो रसेभ्यः ॥५॥
कृष्यादूषिरयं मणिरथो अरातिदूषिः ।
अथो सहस्वान् जङ्घिडः प्र ण आरूषि तारिषत् ॥६॥

दीर्घायुत्वाय । बृहते । रणाय । अरिष्यन्तः । दक्षमाणाः । सदा । एव ।
मणिम् । विष्कन्धदूषणम् । जङ्घिडम् । बिभृमः । वयम् ॥ १ ॥
जङ्घिडः । जम्भात् । विश्रात् । विष्कन्धात् । अभिश्चोचनात् ।
मणिः । सहस्रवीर्यः । परि । नः । पातु । विश्वतः ॥ २ ॥
अयम् । विष्कन्धम् । सहते । अयम् । बाधते । अत्रिणः ।
अयम् । नः । विश्वभेषजः । जङ्घिडः । पातु । अंहसः ॥ ३ ॥
देवैः । दत्तेन । मणिना । जङ्घिडेन । मयः । उभवा ।
विष्कन्धम् । सर्वा । रक्षींति । विऽआयामे । संहामहे ॥ ४ ॥
शृणु । च । मा । जङ्घिडः । च । विष्कन्धात् । अभि । रक्षताम् ।
अरण्यात् । अन्यः । आभृतः । कृष्या । अन्यः । रसेभ्यः ॥ ५ ॥
कृष्यादूषिः । अयम् । मणिः । अथो इति । अरातिदूषिः ।
अथो इति । सहस्वान् । जङ्घिडः । प्र । नः । आरूषि । तारिषत् ॥ ६ ॥

Jaṅgiḍa-Mani

- II.4.1** For long life and for great happiness, we properly utilize the jaṅgiḍa-mani, a jewel, or a vaccine derived from plants that removes obstacles, and thus we are never injured and are always gaining dexterity.
- II.4.2** May the jaṅgiḍa-inoculation, having thousand of poweress, protect us all around from lock-jaw, polio, rheumatism, and mental depression.
- II.4.3** This jaṅgiḍa-mani, a vaccination derived from plants, overcomes the rheumatism; this resists the devouring germs. May this jaṅgiḍa vaccine, a wide based remedy, protect us from various diseases.
- II.4.4** With this joy-bestowing jaṅgiḍa vaccine, that has been given by the bounties of Nature, we overcome every obstacle and all the germs of diseases in our struggle.
- II.4.5** May the hemp and the jaṅgiḍa protect me from the rheumatism. One of these is procured from the forest and the other one from the saps of the cultivated plants.
- II.4.6** This vaccine is a destroyer of evil infections as well as a destroyer of hostile worms. Therefore, may this powerful jaṅgiḍa extend our lives.

(५) पञ्चमं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्षेस्वात्म्यं सूक्तस्यापर्वणो ऋग्वेदः । इन्द्रो देवता । (१) प्रपन्नयो निषत्पुषिष्टावृत्ती.

(२) द्वितीयाया विरात्पुषिष्टावृत्ती, (३) तृतीयाया विषद् पय्यावृत्ती, (४) चतुर्थ्या
पुरोविषद् वगती, (५-७) पञ्चम्यादिवक्त्रस्य च निष्पृष्ट पन्दांसि ॥

इन्द्रं जुषस्व प्र वृहा याहि शूर हरिभ्याम् ।
पिबा सुतस्य मतेरिह मधोऽश्वकानश्चारुर्मदाय ॥१॥

इन्द्रं जठरं नव्यो न पूणस्व मधोर्दिवो न ।
अस्य सुतस्य स्वर्णोप त्वा मदाः सुवाचो अगुः ॥२॥

इन्द्रस्तुरापाप्मिन्त्रो वृत्रं यो जघान यतीर्न ।
विभेदं वलं ऋगुर्न संसहे शत्रुन्मदे सोमस्य ॥३॥

आ त्वा विशन्तु सुतासं इन्द्र पूणस्व कुक्षी विद्धि शक्र धियोऽष्टा नः ।
श्रुधी हवं गिरौ मे जुषस्वेन्द्रं स्वयुग्मिर्मत्स्वेह महे रणाय ॥४॥
इन्द्रस्य नु प्रा वोचं वीर्याणि यानि चकार प्रथमानि वृज्री ।
अहन् अहिमन्वपस्तर्दं प्र वृक्षणा अभिनृत्यर्वतानाम् ॥५॥

इन्द्रं । जुषस्व । प्र । वृह । आ । याहि । शूर । हरिभ्याम् ।
पिब । सुतस्य । मतेः । इह । मधोः । चकानः । चारुः । मदाय ॥ १ ॥
इन्द्रं । जठरम् । नव्यः । न । पूणस्व । मधोः । दिवः । न ।
अस्य । सुतस्य । स्वर्णः । न । उप । त्वा । मदाः । सुवाचः । अगुः ॥ २ ॥

इन्द्रः । तुरापाद् । मित्र । वृत्रम् । यः । जघान । यतीः । न ।
विभेदं । वलम् । ऋगुः । न । संसहे । शत्रून् । मदे । सोमस्य ॥ ३ ॥

आ । त्वा । विशन्तु । सुतासः । इन्द्र । पूणस्व । कुक्षी इति । विद्धि । शक्र । धिया ।
आ । इहि । आ । नुः ।

श्रुधी । हवम् । गिरौ । मे । जुषस्व । अहि । इन्द्र । स्वयुग्मिर्मत्स्वेह । महे । रणाय ॥ ४ ॥

इन्द्रस्य । नु । प्रा । वोचम् । वीर्याणि । यानि । चकार । प्रथमानि । वृज्री ।
अहन् । अहिम् । अतु । अप । तर्दं । प्र । वृक्षणा । अभिनृत्य । र्वतानाम् ॥ ५ ॥

Indra

- II.5.1** O resplendent Lord, may you be pleased, may you bring to us what is good. O the brave one, come with your two steeds. May you enjoy here sweet and pure devotion expressed by the wise one to your heartiest exhilaration and satisfaction.
- II.5.2** O resplendent Lord, like one to be praised, may you fill your belly with this devotional bliss, which is as if sweet honey of heaven. May our intoxicating sweet words of praise for this expressed devotion reach high up to you in heaven.
- II.5.3** The resplendent one is friend coming swiftly to aid. He kills the nescience like unrighteous offenders. Like a blazing sun, he, breaks open the cave (of ignorance). He overpowers the enemies in the ecstasy of devotional bliss.
- II.5.4** May our expressed devotions approach you from all sides. O resplendent self, may you fill both sides of your belly (with them). Make us prosper, O mighty one. May you listen to my invocation. May my words of praise please you. May you enjoy yourself along with your companions for great pleasing accomplishments (and victories).
- II.5.5** May I acclaim the valorous deeds of the resplendent soul (the lower self), which he has achieved; he has cloven (and split asunder) the clouds of blind and dark impulses; and cast out the evil thoughts; he has broken a way for the torrents of wisdom through obstacles. (also Rg. I.32.1)

अहृन्नटिं पर्वते शिश्रियाणं त्वष्टास्मै वज्रं स्वयं ततक्ष ।
 वाश्रा इव धेनवः स्यन्दमाना अञ्जः समुद्रमव जग्मुरापः ॥६॥
 वृषायमाणो अवृणीत सोमं त्रिकद्रुकेष्वपिबत्सुतस्य ।
 आ सार्यकं मघवादत्त वज्रमहन्नेन प्रथमजामहीनाम् ॥७॥

अहन् । अहिम् । पर्वते । शिश्रियाणम् । त्वष्टा । अस्मै । वज्रम् । स्वयम् । ततक्ष ।
 वाश्राः इव । धेनवः । स्यन्दमानाः । अञ्जः । समुद्रम् । अव । जग्मुः । आपः ॥ ६ ॥
 वृषायमाणः । अवृणीत । सोमम् । त्रिकद्रुकेषु । अपिबत् । सुतस्य ।
 आ । सार्यकम् । मघवा । अदत्त । वज्रम् । अहन् । एनम् । प्रथमजाम् । अहीनाम् ॥ ७ ॥

(१) पठं सूक्तम्

(१-५) ऋषयस्यास्य सूतस्य द्यौनक ऋषिः । अग्निर्वेत्ता । (१-३) पयसादितृपस्य त्रिद्रुपः ।
 (५) वतुर्ध्यावतुम्वराषीं पङ्क्तिः । (५) पयस्याध विराट् प्रस्तारपङ्क्तिरुच्यते ॥

समास्त्वाम ऋतवो वर्धयन्तु संवत्सरा ऋषयो यानि सत्या ।
 सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥१॥
 सं चेध्यस्वामि प्र च वर्धयेममुच्च तिष्ठ महते सौमगाय ।
 मा ते रिषन्नुपसत्तारो अग्ने ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥२॥
 त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने संवरणे भवानः ।
 सपत्नहा अग्ने अभिमातिजिह्वस्वे गये जागृह्यप्रयुच्छन् ॥३॥
 क्षत्रेणाग्ने स्वेन सं रभस्व मित्रेणाग्ने मित्रधा यतस्व ।
 सजातानां मध्यमेष्ठा राज्ञामग्ने विहव्यो दीदिहीह ॥४॥

समाः । त्वा । अग्ने । ऋतवः । वर्धयन्तु । सम् । वत्सराः । ऋषयः । यानि । सत्या ।
 सम् । दिव्येन । दीदिहि । रोचनेन । विश्वाः । आ । भाहि । प्रदिशः । चतस्रः ॥ १ ॥
 सम् । च । इध्यस्व । अग्ने । प्र । च । वर्धय । इमम् । उत् । च । तिष्ठ । महते । सौमगाय ।
 मा । ते । रिषन् । उपसत्तारः । अग्ने । ब्रह्माणः । ते । यशसः । सन्तु । मा । अन्ये ॥ २ ॥
 त्वाम् । अग्ने । वृणते । ब्राह्मणाः । इमे । शिवः । अग्ने । सम् । संवरणे । भव । नः ।
 सपत्नहा । अग्ने । अभिमातिजिह्व । भव । स्वे । गये । जागृहि । अप्रयुच्छन् ॥ ३ ॥
 क्षत्रेण । अग्ने । स्वेन । सम् । रभस्व । मित्रेण । अग्ने । मित्रधा । यतस्व ।
 सजातानाम् । मध्यमेष्ट्याः । राज्ञाम् । अग्ने । विहव्यः । दीदिहि । इह ॥ ४ ॥

II.5.6 He has sent asunder the cloud of blind impulses seeking refuge in the obstacles. The supreme architect has conquered with his all-encompassing bolt of will-power. The cloud of passions have been broken; the water of animated evil thoughts has rapidly rushed to the heart, like cows hastening to the calves. (also Rg. I.32.2)

II.5.7 The powerful soul accumulated his strength in three virtuous directions - physical, mental and spiritual. He sharpened his will-power and struck the first born of the evil impulses, the sexual one. (also Rg. I.32.3)

Agni

II.6.1 Half-years and seasons, O adorable Lord, strengthen all of us, including seers and seekers of truth; may you flash forth with your divine effulgence, please do illumine me all the four regions of heavens. (also Yv. XXVII.1)

II.6.2 O adorable Lord, please kindle yourself, and make this devotee prosperous, O man rise up erect for high and happy prosperity and fortune. O Lord, may those who adore you, be always free from injury; may our men of wisdom and learning be glorious-not others (who are opposed to truth) (also Yv. XXVII.2).

II.6.3 These persons of divine learning have chosen you (for leadership), O foremost adorable Lord, may you be propitious in our sacred field of work. O Lord, slayer of rivals, please quell our foemen; please give all of us your protection, and such assistance that never ceases. (also Yv. XXVII.3)

II.6.4 O foremost adorable Lord, please take hold of thine own dominion, with your devotees, please strive in friendly wise. Placed be in the centre of our fellows, O Lord, shine you here with flash, and be invoked by our princes and kings. (also Yv. XXVI II.5)

अति निहो अति सुधोत्यचितीरति द्विषः ।
विश्वा ह्यभि दुरिता तर त्वमथास्मभ्यं सहवीर रयि दाः ॥५॥

अति । निहः । अति । सुधः । अति । अचितीः । अति । द्विषः ।
विश्वा । हि । अग्ने । दुःइता । तर । त्वम् । अयं । अस्मभ्यम् । सहवीरम् ।
रयिम् । दाः ॥ ५ ॥

(५) सप्तमं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । मैत्र्यापुर्व्वनस्तयो वेत्ताः । (१) प्रथमर्चो अग्निशुभ्रः,
(२-३, ५) द्वितीयाद्वीयापञ्चमीनामशुभ्रः, (४) चतुर्थ्याश्च विष्णुश्रिष्टाद्वृत्ती इत्यांसि ॥

अघद्विष्टा देवजाता वीरुच्छपथयोपनी ।
आपो मलमिव प्राणैक्षीत्सर्वान्मच्छपथो अधि ॥१॥
यश्च सापन्नः शपथो जाम्याः शपथश्च यः ।
ब्रह्मा यन्मन्युतः शपात्सर्वं तन्नो अधस्पदम् ॥२॥
दिवो मूलमवततं पृथिव्या अध्युत्ततम् ।
तेन सहस्रकाण्डेन परि णः पाहि विश्वतः ॥३॥
परि मां परि मे प्रजां परि णः पाहि यदनम् ।
अरातिनो मा तारीन्मा नस्तारिषुरभिमातयः ॥४॥
शप्तारमेतु शपथो यः सुहार्तेन नः सह ।
चक्षुर्मन्त्रस्य दुर्हार्देः पृथीरपि शृणीमसि ॥५॥

अघद्विष्टा । देवजाता । वीरुत् । शपथः । शपथोपनी ।
आपः । मलम् । इव । प्र । अनैक्षीत् । सर्वान् । मत् । शपथान् । अधि ॥ १ ॥
यः । च । सापन्नः । शपथः । जाम्याः । शपथः । च । यः ।
ब्रह्मा । यत् । मन्युतः । शपात् । सर्वम् । तत् । नः । अघः । स्पदम् ॥ २ ॥
दिवः । मूलम् । अवततम् । पृथिव्याः । अधि । उत्ततम् ।
तेन । सहस्रकाण्डेन । परि । नः । पाहि । विश्वतः ॥ ३ ॥
परि । माम् । परि । मे । प्रजाम् । परि । नः । पाहि । यत् । धनम् ।
अरातिः । नः । मा । तारीत् । मा । नः । तारिषुः । अभिमातयः ॥ ४ ॥
शप्तारम् । एतु । शपथः । यः । सुहार्तः । तेन । नः । सह ।
चक्षुः । मन्त्रस्य । दुःहार्दः । पृथीः । अपि । शृणीमसि ॥ ५ ॥

II.6.5 O adorable Lord, overpower them who slay; may you crush our enemies; please defeat the plans of thoughtless persons; subdue them who hate us. O Lord, please hear us and take us safe past all distresses. Please make us and all our people opulent ; (may we be accompanied) with heroes. (also Yv. XXVII.6)

Vanaspatih

II.7.1 Hating sins (and also hated by sinners), born of the bounties of Nature, this creeper (plant) is remover of deep seated diseases. As waters wash away the filth, so may this clean me from all serious diseases.

II.7.2 The cursed disease, that has come from the evil company of my rivals, and the cursed disease that has come from women, and the cursed disease that might have come from a wrathful physician, may all that be overcome by us.

II.7.3 The root has come down from the sky, and from the earth you spread upwards. With this, that has a thousand joints, may you protect us from all the sides.

II.7.4 From all the sides, may you protect me, my progeny, and my wealth whatever I have. May not a miser enemy surpass us, nor may the bullies overcome us.

II.7.5 May the cursed disease go back to the curser. May our friendship be with him, who is of good heart. We shall crush even the ribs of the ill-intending persons who look at us with an evil eye (and deliberately spread infectious diseases) .

(८) अहर्षं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्य भृगवर्जितः ऋषिः । यनस्यतिर्वस्मनाशानश्च वेवते । (१-२) प्रथमाक्षितीवचोऽनुष्टुप्, (३) कृतीयायाः पञ्चापङ्क्तिः, (४) चतुर्ध्या विराडनुष्टुप्, (५) पञ्चम्याम् निवृत्त्यप्यापङ्क्तिसंख्यासि ।

उदगातां भर्गवती विचृतौ नाम तारके ।
 वि क्षेत्रियस्य मुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥१॥
 अपेयं राज्यच्छत्वपोच्छन्त्वभिकृत्वरीः ।
 वीरुक्षेत्रियनाशन्यपं क्षेत्रियमुच्छतु ॥२॥
 बभ्रोर्जुनकाण्डस्य यवस्य ते पलाल्या तिलस्य तिलपिड्या ।
 वीरुक्षेत्रियनाशन्यपं क्षेत्रियमुच्छतु ॥३॥
 नमस्ते लाङ्गलेभ्यो नम ईषायुगेभ्यः ।
 वीरुक्षेत्रियनाशन्यपं क्षेत्रियमुच्छतु ॥४॥
 नमः सनिस्त्रसाक्षेभ्यो नमः संदिश्येभ्यः ।
 नमः क्षेत्रस्य पतये वीरुक्षेत्रियनाशन्यपं क्षेत्रियमुच्छतु ॥५॥

उत् । अगाताम् । भर्गवती इति भर्गवती । विचृतौ । नाम । तारके इति ।
 वि । क्षेत्रियस्य । मुञ्चताम् । अधमम् । पाशम् । उत्तमम् ॥ १ ॥

अपं । इयम् । रात्री । उच्छतु । अपं । उच्छन्तु । अभिकृत्वरीः ।
 वीरुत् । क्षेत्रियनाशनी । अपं । क्षेत्रियम् । उच्छतु ॥ २ ॥

बभ्रोः । अर्जुनकाण्डस्य । यवस्य । ते । पलाल्या । तिलस्य । तिलपिड्या ।
 वीरुत् । क्षेत्रियनाशनी । अपं । क्षेत्रियम् । उच्छतु ॥ ३ ॥

नमः । ते । लाङ्गलेभ्यः । नमः । ईषायुगेभ्यः ।
 वीरुत् । क्षेत्रियनाशनी । अपं । क्षेत्रियम् । उच्छतु ॥ ४ ॥

नमः । सनिस्त्रसाक्षेभ्यः । नमः । संदिश्येभ्यः ।

नमः । क्षेत्रस्य । पतये । वीरुत् । क्षेत्रियनाशनी । अपं । क्षेत्रियम् । उच्छतु ॥ ५ ॥

Kṣettriya Diseases - Hereditary

- II.8.1** Two shining stars have risen up; releasers vicrtau is their name. May both of them unfasten the noose of the hereditary disease (kṣettriya), pertaining to the lower part of the body, as well as to the upper one.
- II.8.2** May this night depart and may the smiting malignities depart. May this medicinal plant, destroyer of hereditary diseases, help us in eliminating the hereditary diseases.
- II.8.3** With the straw of the brown-colored, whitish-jointed barley and with the stalks of sesame, may this medicinal plant, destroyer of hereditary disease, remove your hereditary disease.
- II.8.4** Let your homage be to ploughs (lāṅgala) and homage to poles (iṣā) and yokes (yuga) May this medicinal plant, destroyer of hereditary disease, remove, the hereditary disease.
- I.8.5** Let your homage be to ever-watchful sentinels and homage to the orderlies. Homage also to the master of the field. May this medicinal plant, destroyer of hereditary disease, remove the hereditary disease.

(९) गवर्गं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्य सृग्वहिरा कविः । यक्ष्मनायानो वनस्पतिर्विबता । (१) प्रथमर्षो
विषाद् प्रस्तारपक्षिः, (२-५) द्वितीयादिष्वतसृप्याजानुष्टुप् छन्दसी ॥

दशवृक्ष मुञ्चेम रक्षसो ग्राह्या अधि येन जग्राह पर्वसु ।
 अथो एनं वनस्पते जीवानां लोकमुन्नय ॥१॥
 आगादुदगादयं जीवानां प्रातमर्ष्यगात् ।
 अभूदु पुत्राणां पिता नृणां च भगवत्तमः ॥२॥
 अधीतीरर्घ्यगादयमधि जीवपुरा अगन् ।
 शतं ह्यस्य भिषजः सहस्रमुत वीरुधः ॥३॥
 देवास्तै चीतिमविदन्ब्रह्माण उत वीरुधः ।
 चीतिं ते विश्वे देवा अविदन्भूम्यामधि ॥४॥
 यश्चकार स निष्करत्स एव सुभिषक्तमः ।
 स एव तुम्यं भेषजानि कृण्वद्विषजा शुचिः ॥५॥

दशवृक्ष । मुञ्च । इमम् । रक्षसः । ग्राह्याः । अधि । या । एनम् । जग्राह । पर्वसु ।

अथो इति । एनम् । वनस्पते । जीवानाम् । लोकम् । उत । नय । ॥ १ ॥

आ । अगात् । उत । अगात् । अयम् । जीवानाम् । प्रातम् । अर्षि । अगात् ।

अभूत् । ऊं इति । पुत्राणाम् । पिता । नृणाम् । च । भगवत्तमः ॥ २ ॥

अधिऽइतीः । अधि । अगात् । अयम् । अधि । जीवपुराः । अगन् ।

शतम् । हि । अस्य । भिषजः । सहस्रम् । उत । वीरुधः ॥ ३ ॥

देवाः । ते । चीतिम् । अविदन् । ब्रह्माणः । उत । वीरुधः ।

चीतिम् । ते । विश्वे । देवाः । अविदन् । भूम्याम् । अधि ॥ ४ ॥

यः । चकार । सः । निः । कृत् । सः । एव । सुभिषक्तमः ।

सः । एव । तुम्यम् । भेषजानि । कृण्वत् । भिषजा । शुचिः ॥ ५ ॥

Vegetation - Vanaspatiḥ

- II.9.1** O daśavṛkṣa (liter.-"ten-tree") may you free this person from the grip of the evil disease, that has seized him in the joints. Thereafter, O Lord of vegetation, may you bring him up to the world of the living.
- II.9.2** This person has come round, has risen up and has also come into the community of the living. He has become father of sons and most reputed among men.
- II.9.3** He has obtained the thing worth obtaining .He has got all the necessities of life. A hundred are his healers and a thousand his medicinal herbs.
- II.9.4** The enlightened ones know how to collect you and the physician know the plants. All the bounties of Nature have made it possible to gather you on the earth.
- II.9.5** He, who so makes frees also from the disease. He is the best of the healers. May only, He, the true healer, provide remedies for you.

(१०) अथर्व सूक्तम्

(१-८) अथर्वस्यास्य सूक्तस्य चम्पङ्गिरः ऋषिः । (१) प्रथमर्षो ब्रह्मणा सह निर्कृतिः, (२-८) द्विती विस्तारानाञ्च
 व्यावापृथिवी, तथापि (२) द्वितीयायाः पूर्वपादस्याग्निः सहाग्निः, उत्तरस्य च ओषधिभिः सह सोमः, (३) तृतीयायाः
 पूर्वपादस्य वात उत्तरस्य च अतस्रो विश्वः, (४-८) अतुष्यार्थिपञ्चानाञ्च वातपत्न्यः सूर्यो यस्या निर्कृतिः
 प्रवृत्तपथं देवताः । (१) प्रथमापास्विपुष्, (२) द्वितीयायाः सप्तपादश्चि, (३-५, ७-८) तृतीयादि-
 पत्न्य सप्तम्यहम्योश्च सप्तपदा धृतिः, (६) पञ्चमाश्च सप्तपदास्यष्टिः शब्दांसि ॥

क्षेत्रियात्वा निःश्रैत्या जामिशंसाद्ब्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥१॥
 शं ते अग्निः सहाद्भिरस्तु शं सोमः सहोषधीभिः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियानिःश्रैत्या जामिशंसाद्ब्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥२॥
 शं ते वातो अन्तरिक्षे वयो धाच्छं ते भवन्तु प्रदिशुश्चतस्रः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियानिःश्रैत्या जामिशंसाद्ब्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते द्यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥३॥

क्षेत्रियात् । त्वा । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । ब्रुहः । मुञ्चामि । वरुणस्य । पाशात् ।
 अनागसम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते । द्यावापृथिवी इति ।
 उभे इति । स्ताम् ॥ १ ॥

शम् । ते । अग्निः । सह । अत्सुभिः । अस्तु । शम् । सोमः । सह । ओषधीभिः ।
 एव । अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । ब्रुहः । मुञ्चामि ।
 वरुणस्य । पाशात् । अनागसम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते ।
 द्यावापृथिवी इति । उभे इति । स्ताम् ॥ २ ॥

शम् । ते । वातः । अन्तरिक्षे । वयः । धात् । शम् । ते । भवन्तु । प्रदिशुः । चतस्रः ।
 एव । अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । ब्रुहः । मुञ्चामि ।
 वरुणस्य । पाशात् । अनागसम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते ।
 द्यावापृथिवी इति । उभे इति । स्ताम् ॥ ३ ॥

Nivṛti - Hereditary Diseases

II.10.1 I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women, and from the noose of the venerable Lord (Varuṇa) . With my prayer (knowledge or brahmaṇā), I make you free from the faults. May both the heaven and earth be benevolent to you.

II.10.2 May the fire-divine along with the waters be benevolent to you. Benevolent to you be the Soma along with the medicinal herbs. Thus I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women, and from the noose of the venerable Lord. With my prayer I make you free from ills and faults. May both the heaven and earth be benevolent to you.

II.10.3 Benevolent to you be the wind in the midspace and bestow vigour. May the four mid-regions be benevolent to you. Thus I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women and from the noose of the venerable Lord. With my prayer, I make you free from faults and ills. May both the heaven and earth be benevolent to you.

इमा या देवीः प्रदिशश्चतस्रो वार्तपत्नीरभि सूर्यो विचष्टे ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियाभिर्नैत्या जामिशंसाद्बुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते धावापृथिवी उभे स्ताम् ॥४॥
 तासु त्वान्तर्जरस्या दधामि प्र यक्ष्म एतु निःश्रैतिः पराचैः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियाभिर्नैत्या जामिशंसाद्बुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते धावापृथिवी उभे स्ताम् ॥५॥
 अमुक्या यक्ष्मादुरितादवध्याद्बुहः पाशाद्वाह्याभ्योदमुक्याः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियाभिर्नैत्या जामिशंसाद्बुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते धावापृथिवी उभे स्ताम् ॥६॥
 अहा अरान्तिमविदः स्योनमप्यभूर्भद्रे सुकृतस्य लोके ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियाभिर्नैत्या जामिशंसाद्बुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते धावापृथिवी उभे स्ताम् ॥७॥

इमाः । याः । देवीः । प्रदिशः । चतस्रः । वार्तपत्नीः । अभि । सूर्यः । विचष्टे ।
 एव । अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । बुहः । मुञ्चामि ।
 वरुणस्य । पाशात् । अनागसेम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते । धावापृथिवी
 इति । उभे इति । स्ताम् ॥ ४ ॥

तासु । त्वा । अन्तः । जरसि । आ । दधामि । प्र । यक्ष्मः । एतु । निःश्रैतिः ।
 पराचैः । एव । अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । बुहः ।
 मुञ्चामि । वरुणस्य । पाशात् । अनागसेम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते ।
 धावापृथिवी इति । उभे इति । स्ताम् ॥ ५ ॥

अमुक्याः । यक्ष्मात् । दुःश्रुतात् । अवध्यात् । बुहः । पाशात् । ग्राह्याः । च । उत् । अमुक्याः ।
 एव । अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । बुहः । मुञ्चामि । वरुणस्य ।
 पाशात् । अनागसेम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते । धावापृथिवी इति । उभे इति ।
 स्ताम् ॥ ६ ॥

अहा । अरान्तिम् । अविदः । स्योनम् । अपि । अभुः । भद्रे । सुकृतस्य । लोके । एव । अहम् ।
 त्वाम् । क्षेत्रियात् । निःश्रैत्याः । जामिशंसात् । बुहः । मुञ्चामि । वरुणस्य । पाशात् ।
 अनागसेम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते । धावापृथिवी इति । उभे इति ।
 स्ताम् ॥ ७ ॥

II.10.4 These are the four heavenly mid-regions , protectors of the wind, on which the Sun shines all around. With them I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women, and from the noose of the venerable Lord. With my prayer, I make you free from faults, and ills. May both the heaven and earth be benevolent to you.

II.10.5 I put you in the midst of them to reach the ripe old age. May your wasting disease and the wretchedness go far away. Thus I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women, and from the noose of the venerable Lord. With my prayer, I make you free from faults and ills. May both the heaven and earth be benevolent to you.

II.10.6 You have been freed from the wasting disease, from the heinous sin, from treachery, and from the grip of rheumatism. Thus I hereby free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women and from the noose of the venerable Lord. With my prayer, I make you free from faults and ills. May both the heaven and earth be benevolent to you.

II.10.7 You have left the misery behind. You have attained happiness and you have come into the nice world of virtue. Thus I free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment of women and from the noose of the venerable Lord. With my prayer, I make you free from faults and ills. May both the heaven and earth be benevolent to you.

सूर्यमृतं तमसो ग्राह्या अधि देवा मुञ्चन्तो असृजन्तिरेणसः ।
 एवाहं त्वां क्षेत्रियाञ्जिनीत्या जामिशंसाद्बुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
 अनागसं ब्रह्मणा त्वा कृणोमि शिवे ते यावापृथिवी उभे स्ताम् ॥८॥

सूर्यम् । कृतम् । तमसः । ग्राह्याः । अधि । देवाः । मुञ्चन्तः । असृजन् । निः । एनसः । एव ।
 अहम् । त्वाम् । क्षेत्रियात् । निः । ऽकृत्याः । जामिः । ऽशंसात् । बुहः । मुञ्चामि । वरुणस्य । पाशात् ।
 अनागसम् । ब्रह्मणा । त्वा । कृणोमि । शिवे इति । ते । यावापृथिवी इति । उभे इति ।
 स्ताम् ॥ ८ ॥

(११) पञ्चमं सूक्तम्

(१-५) पञ्चमस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । इत्याहर्चं देवता । (१) अयमायाम्बुयदा
 विषह्मयमी, (२-५) द्वितीयाद्विचतस्रणाञ्च, विषदा परोष्णिह्, तत्रापि
 (४) वतुप्यां पिपीलिकमन्या निष्कन्तांसि ॥

दूष्या दूर्धिरसि हेत्या हेतिरसि मेन्या मेनिरसि । आप्नुहि श्रेयांसमतिं समं काम ॥१॥
 स्वक्त्योसि प्रतिसुरोसि प्रत्यभिचरणोसि । आप्नुहि श्रेयांसमतिं समं काम ॥२॥
 प्रति तमभि चर योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः । आप्नुहि श्रेयांसमतिं समं काम ॥३॥
 सूरिरसि वर्चोधा असि तनूपानोसि । आप्नुहि श्रेयांसमतिं समं काम ॥४॥
 शुक्रोसि आजोसि स्वरसि ज्योतिरसि । आप्नुहि श्रेयांसमतिं समं काम ॥५॥

दूष्याः । दूर्धिः । असि । हेत्याः । हेतिः । असि । मेन्याः । मेनिः । असि ।

आप्नुहि । श्रेयांसम् । अति । समम् । काम ॥ १ ॥

स्वक्त्यः । असि । प्रतिऽसुरः । असि । प्रतिअभिचरणः । असि ।

आप्नुहि । श्रेयांसम् । अति । समम् । काम ॥ २ ॥

प्रति । तम् । अभि । चर । यः । अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । वयम् । द्विष्मः ।

आप्नुहि । श्रेयांसम् । अति । समम् । काम ॥ ३ ॥

सूरिः । असि । वर्चः । ऽधाः । असि । तनूपानः । असि ।

आप्नुहि । श्रेयांसम् । अति । समम् । काम ॥ ४ ॥

शुक्रः । असि । आजः । असि । स्वरः । अग्नि । ज्योतिः । असि ।

आप्नुहि । श्रेयांसम् । अति । समम् । काम ॥ ५ ॥

II.10.8 The bounties of the Nature releasing the truthful Sun from the grip of the darkness have made him free from blemish. Thus I free you from the wretchedness of the hereditary disease, from the unpleasant consequences of attachment to women and from the noose of the venerable Lord. With my prayer I make you faultless. May both the heaven and earth be benevolent to you.

Given in the Hymn

II.11.1 You pollute the polluter. You are weapon of the missile. You are thunderbolt of thunder-bolt. Attain superiority. Surpass your equals.

II.11.2 You are dynamic. You are pushing forward. You are counter-act of evil. Attain superiority. Surpass your equals.

II.11.3 Move against him, who hates us and whom we do hate. Attain superiority. Surpass your equals.

II.11.4 You are learned. You are full of lustre. You are protector of body. Attain superiority. Surpass your equals.

II.11.5 You are bright. You are blazing. You are the light. You are illuminator. Attain superiority. Surpass your equals.

(१२) पादकां सूक्तम्

(१-८) महर्षस्यास्य सूक्तस्य भरद्वाज ऋषिः । यावापृथिव्यादियद्वयो देवताः ।

(१, १-४) प्रथमर्षस्तृतीयारिचतसृणाञ्च त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया

अगती, (३-८) सामान्यद्वयोऽथानुष्टुप् छन्दसि ॥

यावापृथिवी उर्वान्तरिक्षं क्षेत्रस्य पञ्चरुग्मायोद्धतः ।
 उतान्तरिक्षमुरु वार्तगोपं न इह तप्यन्तां मयि तप्यमाने ॥१॥
 इदं देवाः शृणुत ये यज्ञियां स्थ भरद्वाजो महामुक्त्यानि शंसति ।
 पाशे स वद्धो दुरिते नि युज्यतां यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥२॥
 इदमिन्द्र शृणुहि सोमप यत्त्वा हृदा शोचता जोहवीमि ।
 वृध्वामि तं कुलिशेनैव वृक्षं यो अस्माकं मन इदं हिनस्ति ॥३॥
 अज्ञीतिभिस्तिसृभिः सामगेभिरादित्येभिर्वसुभिरङ्गिरोभिः ।
 इष्टापूर्तमवतु नः पितृणामाहुं ददे हरसा दैव्येन ॥४॥
 यावापृथिवी अनु मा दीधीयां विश्वे देवासो अनु मा रभध्वम् ।
 अङ्गिरसः पितरः सोम्यासः पापमाछेत्त्वपकामस्य कृता ॥५॥
 अतीव यो मरुतो मन्यते नो ब्रह्म वा यो निन्दिषत्क्रियमाणम् ।
 तपूषि तस्मै वृजिनानि सन्तु ब्रह्मद्विषं द्यौरभिसंतपाति ॥६॥

यावापृथिवी इति । उरु । अन्तरिक्षम् । क्षेत्रस्य । पत्नी । उरुऽगायः । अदभुतः ।
 उत । अन्तरिक्षम् । उरु । वार्तगोपम् । ते । इह । तप्यन्ताम् । मयि । तप्यमाने ॥ १ ॥
 इदम् । देवाः । शृणुत । ये । यज्ञियाः । स्थ । भरद्वाजः । महाम् । मुक्त्यानि । शंसति ।
 पाशे । सः । वद्धः । दुःऽइते । नि । युज्यताम् । यः । अस्माकम् । मनः । इदम् । हिनस्ति ॥ २ ॥
 इदम् । इन्द्र । शृणुहि । सोमऽप । यत् । त्वा । हृदा । शोचता । जोहवीमि ।
 वृध्वामि । तम् । कुलिशेनऽइव । वृक्षम् । यः । अस्माकम् । मनः । इदम् । हिनस्ति ॥ ३ ॥
 अज्ञीतिऽभिः । तिस्रऽभिः । सामऽगेभिः । आदित्येभिः । वसुऽभिः । अङ्गिरऽभिः ।
 इष्टापूर्तम् । अवतु । नः । पितृणाम् । आ । अमुम् । ददे । हरसा । दैव्येन ॥ ४ ॥
 यावापृथिवी इति । अनु । मा । आ । दीधीयाम् । विश्वे । देवासः । अनु । मा । आ । रभध्वम् ।
 अङ्गिरसः । पितरः । सोम्यासः । पापम् । आ । ऋच्छतु । अपऽकामस्य । कृता ॥ ५ ॥
 अतीव । यः । मरुतः । मन्यते । नः । ब्रह्म । वा । यः । निन्दिषत् । क्रियमाणम् ।
 तपूषि । तस्मै । वृजिनानि । सन्तु । ब्रह्मद्विषम् । द्यौः । अभिऽसंतपाति ॥ ६ ॥

Dyāvā-Prthivī-Midspace

II.12.1 Heaven and earth, the vast midspace, the mistress of the universe, the wonderful wide-strider and the wind protected vast midspace, may all these be inflamed while I am inflamed.

Divinities

II.12.2 O enlightened ones, who are worthy of adoration may you listen. The offerer of food oblations sings your praises on my behalf. May he, who obstructs our such righteous intentions, be doomed to be bound in a deadly fetter.

Indra

II.12.3 O resplendent Lord, enjoyer of devotional bliss. May you listen to me, who invokes you with an anguished mind. Whosoever obstructs our this righteous thought, him I cut down like a tree with an axe.

Āditya

II.12.4 With two hundred forty (80x3) singers of Sāmān Chanters, with Ādityas, the Divasus, the Angirasas, let what is sacrificed and blessed by the elder fathers (Pitṛs) give full support to us, I take that man out of the grip of so called evil minded leaders of the society.

Somyaḥ, Pitṛa

II.12.5 May the heaven and earth be inflamed when I am inflamed. May all the enlightened ones be mobilized in my support, and so be the elders, luminous and enjoyers of devotional bliss. Let the doer of detestable deeds be doomed to death.

Maruta

II.12.6 O vital breaths, whosoever arrogates himself too much, and who reviles us or reviles our prayer that we make for him, may his mis-deeds be hot and scorching. May heaven turn its fury on the person who hates the virtuous.

सप्त प्राणानुष्टौ मन्यस्तांस्ते वृश्चामि ब्रह्मणा ।
 अया यमस्य सार्देनमभिर्दत्तो अरंकृतः ॥७॥
 आ दधामि ते पुदं समिद्धे जातवेदसि । अग्निः शरीरं वेवेष्टुमुं वागपि गच्छतु ॥८॥

सप्त । प्राणान् । अष्टौ । मन्यः । तान् । ते । वृश्चामि । ब्रह्मणा ।
 अयाः । यमस्य । सार्देनम् । अग्निऽदत्तः । अरम्ऽकृतः ॥ ७ ॥
 आ । दधामि । ते । पुदम् । समऽईद्धे । जातऽवेदसि ।
 अग्निः । शरीरम् । वेवेष्टु । असुम् । वाक् । अपि । गच्छतु ॥ ८ ॥

(१३) प्रयोदशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चमन्यास्य सूक्तस्यापवादोऽयम् । अग्निविश्वे देवा वा देवताः । (१-३) प्रथमादिवचस्य प्रिष्टम् ।
 (४) धनुष्यां भवुषुम् । (५) पञ्चम्याश्च विपद्भगती एव्यंति ॥

आयुर्दा अग्निं जुरसं वृणानो घृतप्रतीको घृतपृष्ठो अग्ने ।
 घृतं पीत्वा मधु चारुं गव्यं पितेव पुत्रानग्निं रक्षतादिमम् ॥१॥
 परिं धत्त धत्त नो वर्चसेमं जुरामृत्युं कृणुत दीर्घमायुः ।
 बृहस्पतिः प्रायच्छद्वांसं एतत्सोमाय राज्ञे परिधातुवा उं ॥२॥
 परीदं वासो अधियाः स्वस्तयेमूर्ध्वग्रीनामभिः शस्तिपा उं ।
 शतं च जीवं शरदः पुरुची रायश्च पोषमुपसंव्ययस्व ॥३॥
 एह्यश्मानमा तिष्ठश्मा भवतु ते तनूः ।
 कृण्वन्तु विश्वे देवा आयुष्टे शरदः शतम् ॥४॥

आयुऽदाः । अग्ने । जुरसम् । वृणानः । घृतऽप्रतीकः । घृतऽपृष्ठः । अग्ने । घृतम् ।
 पीत्वा । मधु । चारुं । गव्यम् । पिताऽईव । पुत्रान् । अग्निं । रक्षतात् । इमम् ॥ १ ॥
 परिं । धत्त । धत्त । नः । वर्चसा । इमम् । जुराऽमृत्युम् । कृणुत । दीर्घम् । आयुः ।
 बृहस्पतिः । प्र । अयच्छत् । वांसः । एतत् । सोमाय । राज्ञे । परिधातुवै । उं इति ॥२॥
 परिं । इदम् । वासः । अधियाः । स्वस्तये । अभूः । गृष्टीनाम् । अभिशस्तिष्याः । उं इति ।
 शतम् । च । जीवं । शरदः । पुरुचीः । रायः । च । पोषम् । उपसंव्ययस्व ॥ ३ ॥
 आ । इहि । अश्मानम् । आ । तिष्ठ । अश्मा । भवतु । ते । तनूः ।
 कृण्वन्तु । विश्वे । देवाः । आयुः । ते । शरदः । शतम् ॥ ४ ॥

Yama-Sādanam:Brahman

- II.12.7** With my prayer, I rend away your seven vital breaths (drawn through two eyes, two ears, two nostrils and one mouth opening) and eight marrows (one in each division of two arms and two legs) (sense-organs). Let you go to the abode of death welladorned, and with fire as your envoy.

Agni

- II.12.8** I hereby set your path into the raging fire. May the fire engulf you, your life and your speech also.

- II.13.1** O adorable Lord, you verily are the bestower of long life. May you bless this young boy to a long old age. O fire, with bright front and bright back, having enjoyed the sweet and pleasant melted butter of cow, may you guard this boy from all sides just as a father his sons. (investiture of a young boy of 18 years, prior to his marriage-go dānam)

Brhaspati

- II.13.2** Wrap this cloth around him. May you fill him with luster for us. Bless him with long life, so that he dies at a ripe old age only. The Lord supreme has provided this cloth for the blissful young man to put on. (investiture of bachelor Soma with garment).

- II.13.3** O man, you have wrapped this cloth around you for well-being. You have become the protector of people from evil influences. May you live a full span of hundred autumns, and put riches and nourishment on you.

Nature's All Bounties

- II.13.4** O boy, come here and stand on this stone. May your body become hard as stone. May the bounties of Nature, make your life-span of a hundred autumns.

यस्य ते वारसः प्रथमवास्यं^१ हरांमस्तं त्वा विश्वेवन्तु देवाः ।
तं त्वा भ्रातरः सुवृधा^२ वर्धमानमनु जायन्तां ब्रह्मः सुजातम् ॥५॥

यस्य । ते । वारसः । प्रथमवास्यम् । हरांमः । तम् । त्वा । विश्वे । अवन्तु । देवाः ।
तम् । त्वा । भ्रातरः । सुवृधा । वर्धमानम् । अनु । जायन्ताम् । ब्रह्मः । सुजातम् ॥५॥

(१५) अनुर्वातं सूतम्

(१-५) बहुवचस्य सूतस्य यातन ऋषिः । सातामिर्यन्त्रोत्तरं वा देवताः । (१, ३, ५-६) प्रथमाद्वलीवापञ्च-
मसीनामनामनुवृत्तः, (२) द्वितीयाया सुरिगनुवृत्तः, (५) अनुवृत्त्यां धोपठिदिवाब्रह्मती प्रत्यसि ॥

निःसालां धूष्णं ध्रिषणमिकवाद्यां जिघ्रत्स्वम् ।

सर्वाश्चण्डस्य नृप्यो^३ नाशयामः सुदान्वाः ॥१॥

निर्वो गोष्ठार्दजामसि निरक्षान्निरूपानसात् ।

निर्वो मगुन्याः दुहितरो गृहेभ्यश्चातयामहे ॥२॥

असौ यो अधराद्ब्रह्मस्तत्र सन्त्वराय्यः ।

तत्र सेदिर्न्युच्यतु सर्वाश्च यातुधान्यः ॥३॥

भूतपतिर्निरञ्जत्विन्द्रश्चेतः सुदान्वाः ।

गृहस्य बुध्ने आसीनास्ता इन्द्रो वज्रेणाधि तिष्ठतु ॥४॥

यदि स्य क्षेत्रियाणां यदि वा पुरुषेपिताः ।

यदि स्य दस्युभ्यो जाता नश्यन्तिः सुदान्वाः ॥५॥

निःसालाम् । धूष्णम् । ध्रिषणम् । एकुऽवाद्याम् । जिघ्रत्स्वम् ।

सर्वाः । चण्डस्य । नृप्यः । नाशयामः । सुदान्वाः ॥ १ ॥

निः । वः । गोऽस्थात् । अजामसि । निः । अक्षात् । निः । उग्रऽअनसात् ।

निः । वः । मगुन्याः । दुहितरः । गृहेभ्यः । चातयामहे ॥ २ ॥

असौ । यः । अधरात् । गृहः । तत्र । सन्तु । अराय्यः ।

तत्र । सेदिः । नि । उच्यन्तु । सर्वाः । च । यातुऽधान्यः ॥ ३ ॥

भूतऽपतिः । निः । अजन्तु । इन्द्रः । च । इतः । सुदान्वाः ।

गृहस्य । बुध्ने । आसीनाः । ताः । इन्द्रः । वज्रेण । अधि । तिष्ठतु ॥ ४ ॥

यदि । स्य । क्षेत्रियाणाम् । यदि । वा । पुरुषेऽपिताः ।

यदि । स्य । दस्युभ्यः । जाताः । नश्यन्ति । इतः । सुदान्वाः ॥ ५ ॥

Agni

- II.13.5** May all the bounties of Nature protect you for whom we have brought this garment to wear for the first time. May many prospering brothers be born after you, who is one of good birth and always prospering.

Agni-Bhutapāḥ-Indra

- II.14.1** The expeller (from house), the frightener, the overwheeler, the harsh-voiced and the devourer, all these ever-bewailers, the grand daughters of wrathful one (caṇḍal), we hereby destroy.
- II.14.2** We drive you out of cow-stalls, out of the game-hall, out of the grain-store, O daughters of malignance, we drive you out of our homes.
- II.14.3** In the house, that is there down below, let these harbingers of poverty take shelter. Let the distress settle there as well as all the inflictors of pain.
- II.14.4** May the Lord of beings and resplendent Lord turn these ever-bewailers out of this place. May Indra, the resplendent Lord with his adamant bolt destroy those, who wrongfully have taken the possession of the floor of this house.
- II.14.5** O infectious diseases (Sadānvāḥ) whether you are hereditary, or you have been conveyed by men (contagious) or you are sprung from back and vital strength, please vanish from here.

परि धामान्यासामाशुर्गाष्टाभिवासरन् ।
अजैषं सर्वानाजीन्वो नश्यतेतः सुदान्वाः ॥६॥

परि । धामानि । आसाम् । आशुः । गाष्टाम् ऽश्च । असुरन् ।
अजैषम् । सर्वान् । आजीन् । वः । नश्यते । इतः । सुदान्वाः ॥ ६ ॥

(१५) पञ्चदशं सूक्तम्

(१-५) षड्वचस्यास्य सूक्तस्य ऋषिः । प्राणायामासुनि देवताः । शिवाग्नायमी ऋचः ॥

यथा द्यौश्च पृथिवी च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥१॥
यथाहश्च रात्री च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥२॥
यथा सूर्यश्च चन्द्रश्च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥३॥
यथा ब्रह्म च क्षत्रं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥४॥
यथा सत्यं चानृतं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥५॥
यथा भूतं च भव्यं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राण मा विभेः ॥६॥

यथा । द्यौः । च । पृथिवी । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ १ ॥

यथा । अहः । च । रात्री । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ २ ॥

यथा । सूर्यः । च । चन्द्रः । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ ३ ॥

यथा । ब्रह्म । च । क्षत्रम् । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ ४ ॥

यथा । सत्यम् । च । अनृतम् । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ ५ ॥

यथा । भूतम् । च । भव्यम् । च । न । विभीतः । न । रिप्यतः । एव । मे । प्राण ।
मा । विभेः ॥ ६ ॥

- II.14.6** As a swift courser reaches its post, so I have gone over all their dwelling places. I have won all the battles against you, O infectious diseases, the Sadānvāḥ) vanish from here.

Prāṇas: Vital breathings

- II.15.1** As both the heaven and the earth do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so, O my life-breath, Prāṇas, may you have no fear.
- II.15.2** As both day and night do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so O my life-breath may you have no fear.
- II.15.3** As both Sun and Moon do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so O my life-breath may you have no fear.
- II.15.4** As both the intellectual power (brahma) and the ruling power (ksatra do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so O my life-breath, may you have no fear.
- II.15.5** As both the true and the non - True do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so, O my life-breath, may you have no fear.
- II.15.6** As both the past and the future do not entertain any fear, nor do they suffer any harm, so, O my life-breath, may you have no fear.

(१९) सोमसं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्य ऋषिः । ग्रन्थपञ्चमसं हि देवताः । (१, १) प्रपञ्चाद्वितीययोर्कचोरेकपञ्चासुती
मिहुप्, (२) द्वितीयाया पञ्चपञ्चासुतीं हि, (५-५) चतुर्थीपञ्चम्योश्च द्विपञ्चासुती गापमी उच्यते ॥

प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं स्वाहा ॥१॥

धावापृथिवी उपश्रुत्या मा पातं स्वाहा ॥२॥

सूर्यं चक्षुषा मा पाहि स्वाहा ॥३॥

अग्ने वैश्वानर विश्वैर्मा देवैः पाहि स्वाहा ॥४॥

विश्वम्भर विश्वेन मा भरसा पाहि स्वाहा ॥५॥

प्राणापानौ । मृत्योः । मा । पातम् । स्वाहा ॥ १ ॥

धावापृथिवी इति । उपश्रुत्या । मा । पातम् । स्वाहा ॥ २ ॥

सूर्यं । चक्षुषा । मा । पाहि । स्वाहा ॥ ३ ॥

अग्ने । वैश्वानर । विश्वैः । मा । देवैः । पाहि । स्वाहा ॥ ४ ॥

विश्वम्भर । विश्वेन । मा । भरसा । पाहि । स्वाहा ॥ ५ ॥

(१७) सोमसं सूक्तम्

(१-७) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्य ऋषिः । प्राणापानासुति देवताः । (१-६) प्रपञ्चादि-
पञ्चम्योश्च द्विपञ्चासुती मिहुप्, (७) सप्तम्यास्यासुतीं हि उच्यते ॥

ओजोत्सोर्जो मे दाः स्वाहा ॥१॥ सहोसि सहो मे दाः स्वाहा ॥२॥

बलमसि बलं मे दाः स्वाहा ॥३॥ आयुरस्यायुर्मे दाः स्वाहा ॥४॥

श्रोत्रमसि श्रोत्रं मे दाः स्वाहा ॥५॥ चक्षुरसि चक्षुर्मे दाः स्वाहा ॥६॥

परिपार्णमसि परिपार्णं मे दाः स्वाहा ॥७॥

ओजः । असि । ओजः । मे । दाः । स्वाहा ॥ १ ॥

सहः । असि । सहः । मे । दाः । स्वाहा ॥ २ ॥

बलम् । असि । बलम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ३ ॥

आयुः । असि । आयुः । मे । दाः । स्वाहा ॥ ४ ॥

श्रोत्रम् । असि । श्रोत्रम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ५ ॥

चक्षुः । असि । चक्षुः । मे । दाः । स्वाहा ॥ ६ ॥

परिपार्णम् । असि । परिपार्णम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ७ ॥

Prāṇa-apāna, Dyāvā-prthivī, Sūrya-Agni-Viśvambhara

II.16.1 O in-breath and out-breath, may both of you protect me from death. Svāhā. (hail)

II.16.2 O heaven and earth, may both of you protect me with good hearing. Svāhā.

II.16.3 O Sun, may you protect me with good vision. Svāhā.

II.16.4 O fire-divine, leader of every one, may you protect me with all the bounties of Nature. Svāhā.

II.16.5 O Lord, sustainer of all, may you protect me with all sorts of sustenance. Svāhā.

Ojas

II.17.1 You are endeavour (ojas). May you bestow endeavour on me. Svāhā.

II.17.2 You are endurance (sahas). May you bestow endurance on me. Svāhā.

II.17.3 You are strength (balaṃ). May you bestow strength on me. Svāhā.

II.17.4 You are longevity (āyuh). May you bestow longevity on me. Svāhā.

II.17.5 You are power of hearing (śrotra). May you bestow power of hearing on me. Svāhā.

II.17.6 You are vision (cakṣuh). May you bestow vision on me. Svāhā.

II.17.7 You are all-round protection (paripāṇam) bestow all-round protection on me. Svāhā.

(१८) अष्टावर्षां सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षत्पास्य सूक्तस्य पाठनं क्रमिः । अग्निर्वैवता । शिष्याः साम्नी बृहती धन्वः ॥

भ्रातृव्यक्षर्यणमसि भ्रातृव्यचार्तनं मे दाः स्वाहा ॥१॥

सपत्नक्षर्यणमसि सपत्नचार्तनं मे दाः स्वाहा ॥२॥

अरायक्षर्यणमस्यरायचार्तनं मे दाः स्वाहा ॥३॥

पिशाचक्षर्यणमसि पिशाचचार्तनं मे दाः स्वाहा ॥४॥

सदान्वाक्षर्यणमसि सदान्वाचार्तनं मे दाः स्वाहा ॥५॥

भ्रातृव्यक्षर्यणम् । असि । भ्रातृव्यचार्तनम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ १ ॥

सपत्नक्षर्यणम् । असि । सपत्नचार्तनम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ २ ॥

अरायक्षर्यणम् । असि । अरायचार्तनम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ३ ॥

पिशाचक्षर्यणम् । असि । पिशाचचार्तनम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ४ ॥

सदान्वाक्षर्यणम् । असि । सदान्वाचार्तनम् । मे । दाः । स्वाहा ॥ ५ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षत्पास्य सूक्तस्य अष्टावर्षां क्रमिः । अग्निर्वैवता । (१-४) प्रथमाविषतसृणमेकावसाना निहृदिपना विषदा गापयी, (५) पञ्चम्यादीकावसाना मुदिगिषना विषदा गापयी इन्द्रसी ॥

अग्ने यत्ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥१॥

अग्ने यत्ते हवस्तेन तं प्रति हव योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥२॥

अग्ने यत्तेर्चिस्तेन तं प्रत्यर्चं योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥३॥

अग्ने यत्ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥४॥

अग्ने यत्ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥५॥

अग्ने । यत् । ते । तपः । तेन । तम् । प्रति । तप । यः । अस्मान् । देष्टि । यम् । वयम् । द्विष्मः ॥ १ ॥

अग्ने । यत् । ते । हवः । तेन । तम् । प्रति । हव । यः ०० ॥ २ ॥

अग्ने । यत् । ते । अर्चिः । तेन । तम् । प्रति । अर्च । यः ०० ॥ ३ ॥

अग्ने । यत् । ते । शोचिः । तेन । तम् । प्रति । शोच । यः ०० ॥ ४ ॥

अग्ने । यत् । ते । तेजः । तेन । तम् । अतेजसम् । कृणु । यः ०० ॥ ५ ॥

Agni

- II.18.1** You are the destroyer of the cousinly enemy (bhrātṛvya). Grant me that I may drive away the cousinly enemy. Svāhā.
- II.18.2** You are rival (sapatna) destroying. Grant me that I may drive away my rivals. Svāhā.
- II.18.3** You are the destroyer of such enemies as do not pay their due. Grant me that I may drive away the enemies who do not pay their due. Svāhā.
- II.18.4** You are the destroyer of blood-suckers. Grant me that I may drive away the blood-suckers. Svāhā.
- II.18.5** You are the destroyer of perpetual wailers. Grant me that I may drive away the perpetual wailers. Svāhā.

Agni

- II.19.1** O fire-divine, whatever heat you have, with that may you burn hot towards him who hates us and whom we hate.
- II.19.2** O fire-divine, whatever rage (haras) you have, with that rage may you oppose him who hates us and whom we hate.
- II.19.3** O fire-divine, whatever glare (arciḥ), you have, with that may you glare towards him who hates us and whom we hate.
- II.19.4** O fire-divine, whatever burning (Śociḥ) you have, with that may you burn towards him who hates us and whom we hate.
- II.19.5** O fire-divine, whatever lustre (tejas) you have, with that may you make him lusterless (atejas), who hates us and whom we hate.

(२०) विंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्यावर्षा कविः । यक्षुर्वेत्ता । (१-५) अथमादिषत्सुनासुचामेकमसाना निष्टुद्विषमा विषदा गाथवी, (५) पञ्चम्याचैकमसाना भुगिन्विषमा विषदा गाथवी छन्दसी ॥

वायो यत्ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥१॥
 वायो यत्ते हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥२॥
 वायो यत्तेर्विस्तेन तं प्रत्यर्च योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥३॥
 वायो यत्ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥४॥
 वायो यत्ते तेजस्तेन तमतेजसं कृणु योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥५॥

वायो इति । यत् । ते । तर्पः । तेन । तम् । प्रति । तप । यः ०० ॥ १ ॥

वायो इति । यत् । ते । हरः । तेन । तम् । प्रति । हर । यः ०० ॥ २ ॥

वायो इति । यत् । ते । अर्चिः । तेन । तम् । प्रति । अर्च । यः ०० ॥ ३ ॥

वायो इति । यत् । ते । शोचिः । तेन । तम् । प्रति । शोच । यः ०० ॥ ४ ॥

वायो इति । यत् । ते । तेजः । तेन । तम् । अतेजसम् । कृणु । यः ०० ॥ ५ ॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्यावर्षा कविः । सूर्यो वेत्ता । (१-५) अथमादिषत्सुनासुचामेकमसाना निष्टुद्विषमा विषदा गाथवी, (५) पञ्चम्याचैकमसाना भुगिन्विषमा विषदा गाथवी छन्दसी ॥

सूर्य यत्ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥१॥
 सूर्य यत्ते हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥२॥
 सूर्य यत्तेर्विस्तेन तं प्रत्यर्च योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥३॥
 सूर्य यत्ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥४॥
 सूर्य यत्ते तेजस्तेन तमतेजसं कृणु योऽस्मान्देष्टि यं वयं द्विष्मः ॥५॥

सूर्य । यत् । ते । तर्पः । तेन । तम् । प्रति । तप । यः ०० ॥ १ ॥

सूर्य । यत् । ते । हरः । तेन । तम् । प्रति । हर । यः ०० ॥ २ ॥

सूर्य । यत् । ते । अर्चिः । तेन । तम् । प्रति । अर्च । यः ०० ॥ ३ ॥

सूर्य । यत् । ते । शोचिः । तेन । तम् । प्रति । शोच । यः ०० ॥ ४ ॥

सूर्य । यत् । ते । तेजः । तेन । तम् । अतेजसम् । कृणु । यः ०० ॥ ५ ॥

Vāyu -Wind

- II.20.1** O wind, whatever heat you have, with that heat may blow hot towards him, who hates us and whom we hate.
- II.20.2** O wind, whatever compelling force you have, with that may you compel him, who hates us and whom we hate.
- II.20.3** O wind, whatever glare you have, with that may you glare towards him, who hates us and whom we hate.
- II.20.4** O wind, whatever drying power you have, with that may you blow dry towards him, who hates us and whom we hate.
- II.20.5** O wind, whatever lustre you have, with that may you make him lusterless, who hates us and whom we hate.

Sūrya-the Sun

- II.21.1** O Sun, whatever heat you have, with that may you shine hot towards him, who hates us and whom we hate.
- II.21.2** O Sun, whatever compelling force (haras) you have, with that may you compel him, who hates us and whom we hate.
- II.21.3** O Sun, whatever glare you have, with that may you glare towards him, who hates us and whom we hate.
- II.21.4** O Sun, whatever afflicting power you have, with that may you afflict him, who hates us and whom we hate.
- II.21.5** O Sun, whatever lustre (tejas) you have, with that may you make him lusterless, who hates us and whom we hate.

(२२) द्वारिषां सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्वन्त्यास्य सूक्तस्यापर्वा ऋषिः । चन्द्रमा देवता । (१-५) प्रथमादिषत्तृणासृषामेकावसाना निष्कृदिपमा त्रिपदा गायत्री, (५) पञ्चम्याद्यैकावसाना भुविनिषमा त्रिपदा गायत्री छन्दसी ॥

चन्द्र यत्ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥१॥

चन्द्र यत्ते हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥२॥

चन्द्र यत्तेर्विस्तेन तं प्रत्यर्च योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥३॥

चन्द्र यत्ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥४॥

चन्द्र यत्ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥५॥

चन्द्र । यत् । ते । तपः । तेन । तम् । प्रति । तप । यः ०० ॥ १ ॥

चन्द्र । यत् । ते । हरः । तेन । तम् । प्रति । हर । यः ०० ॥ २ ॥

चन्द्र । यत् । ते । अर्चिः । तेन । तम् । प्रति । अर्च । यः ०० ॥ ३ ॥

चन्द्र । यत् । ते । शोचिः । तेन । तम् । प्रति । शोच । यः ०० ॥ ४ ॥

चन्द्र । यत् । ते । तेजः । तेन । तम् । अतेजसम् । कृणु । यः ०० ॥ ५ ॥

(२३) त्रयोविंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्वन्त्यास्य सूक्तस्यापर्वा ऋषिः । आपो देवताः । (१-५) प्रथमादिषत्तृणासृषामेकावसाना समविषमा त्रिपदा गायत्री, (५) पञ्चम्याद्यैकावसाना त्रिपदा गायत्री छन्दसी ॥

आपो यद्वस्तपस्तेन तं प्रति तपत योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥१॥

आपो यद्वो हरस्तेन तं प्रति हरत योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥२॥

आपो यद्वोर्विस्तेन तं प्रत्यर्चत योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥३॥

आपो यद्वः शोचिस्तेन तं प्रति शोचत योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥४॥

आपो यद्वस्तेजस्तेन तमेतेजसं कृणुत योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ॥५॥

आपः । यत् । वुः । तपः । तेन । तम् । प्रति । तपत । यः ०० ॥ १ ॥

आपः । यत् । वुः । हरः । तेन । तम् । प्रति । हरत । यः ०० ॥ २ ॥

आपः । यत् । वुः । अर्चिः । तेन । तम् । प्रति । अर्चत । यः ०० ॥ ३ ॥

आपः । यत् । वुः । शोचिः । तेन । तम् । प्रति । शोचत । यः ०० ॥ ४ ॥

आपः । यत् । वुः । तेजः । तेन । तम् । अतेजसम् । कृणुत । यः ०० ॥ ५ ॥

Candra-Moon

- II.22.1 O moon, whatever tormenting force (tapas) you have, with that may you torment him who hates us and whom we hate.
- II.22.2 O moon, whatever compelling force (haraḥ) you have, with that may you compel him, who hates us and whom we hate.
- II.22.3 O moon, whatever glare (arcis) you have, with that may you glare towards him, who hates us and whom we hate.
- II.22.4 O moon, whatever afflicting power (Śocis) you have, with that you afflict him, who hates us and whom we hate.
- II.22.5 O moon, whatever lustre (tejas) you have, with that may you make him lusterless, who hates us and whom we hate.

Āpaḥ-Waters

- II.23.1 O waters, whatever tormenting force you have, with that may you torment him, who hates us and whom we hate.
- II.23.2 O waters, whatever compelling force you have with that may you compel him, who hates us and whom we hate.
- II.23.3 O waters, whatever glare you have, with that may you glare towards him, who hates us and whom we hate.
- II.23.4 O waters, whatever afflicting power you have, with that may you afflict him, who hates us and whom we hate.
- II.23.5 O waters, whatever lustre you have, with that may you make him lusterless, who hates us and whom we hate.

(३५) षड्विंशं सूक्तम्

(१-८) मरुपस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । आयुर्वेदता । (१-४) प्रयमाविषतस्तृणावृथां वैषयपरा पञ्चपदा षड्या-
 पङ्क्तिः । तत्रापि (१-३) प्रयमाक्षितीचयोः भुरिक् पुर इणिक्, (३-४) वृतीयापतुय्योः निवृत् पुरोदेवत्पा
 पङ्क्तिः । (५) पञ्चम्यामृतपदा वृद्धती, (१-८) षड्याविद्वत्स्य च
 षतुष्पदा भुरिभृद्धती इत्यादि ।

शेरमक् शेरभ पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥१॥
 शेवृधक् शेवृध पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥२॥
 ओकानुओक् पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥३॥
 सर्पानुसर्प पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥४॥

जूर्णि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥५॥
 उपब्दे पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥६॥
 अर्जुनि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥७॥
 मरूजि पुनर्वो यन्तु यातवः पुनर्हेतिः किमीदिनीः ।
 यस्य स्थ तमत्त यो वः प्राह्वैत्तमत्त स्वा मांसान्यत्त ॥८॥

शेरमक् । शेरभ । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । पुनः । हेतिः । किमीदिनः ।
 यस्य । स्थ । तम् । अत्त । यः । वः । प्राह्वैत् । तम् । अत्त । स्वा । मांसानि । अत्त ॥१॥
 शेवृधक् । शेवृध । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ २ ॥
 ओक् । अनुओक् । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ ३ ॥
 सर्प । अनुसर्प । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ ४ ॥
 जूर्णि । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । पुनः । हेतिः । किमीदिनीः । ०० ॥ ५ ॥
 उपब्दे । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ ६ ॥
 अर्जुनि । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ ७ ॥
 मरूजि । पुनः । वः । यन्तु । यातवः । ०० ॥ ८ ॥

Brahmā

- II.24.1 O killer, O murderer Śerabhaka may your follower (śerabhaḥ) go back. May the missiles of the plunderer (kimidinah) goback. May you eat him whose companion you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh.
- II.24.2 O slayer in hiding, O slaughterer in hiding (śevṛdhaka), may your followers go back. May the weapon of the plunderer go back. May you eat him whose companion you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh (svā māṁsān).
- II.24.3 O thief (mroka), may you and your followers (anumroka) go back. May the weapon of the plunderer go back. May you eat him whose you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh.
- II.24.4 O reptile (sarpa), O crawler, may your follower (anusarpa) go back. May the weapon of the plunderer go back. May you eat him whose you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh.
- II.24.5 O heat of fever (jūrṇi), may your after-effects go back. May the pain-giving weapon go back. May you eat him, whose you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh.
- II.24.6 O delirium of fever, may your after-effects go back. May the delirium causing weapon go back. May you eat him whose you are. May you eat him who has sent you here. May you eat your own flesh.
- II.24.7 O pallidness of fever (arjuni), may your after effects go back. May the offensive weapon go back. May you eat him whose you are. May you eat him who has sent you. May you eat your own flesh.
- II.24.8 O burning heat of fever (bharūji), may your after effects go back. May the weakening weapon go back. May you eat him whose you are. May you eat him who has sent you. May you eat your own flesh.

(२५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१-५, पञ्चविंशत्याः सूक्तस्य षातन ऋषिः । पृश्निपुण्यैर्निर्यवेता । (१-३, ५) प्रथमादितृषस्य
'अथ्या' कथयामुष्टुप्, (४) पतुष्याम् भुरिगनुष्टुप् उन्मसी ॥

शं नो देवी पृश्निपुण्यं निऋत्या अकः ।
 उग्रा हि कण्वजम्भनी तामभक्षि सहस्वतीम् ॥१॥
 सहमानेयं प्रथमा पृश्निपुण्यं जायत ।
 तयाहं दुर्णाम्नां शिरो वृश्वामि शकुनेरिव ॥२॥
 अरायमसूक्पावानं यश्च स्फाति जिहीर्षति ।
 गर्भादं कण्वं नाशय पृश्निपणिं सहस्व च ॥३॥
 गिरिमेनौ आ वेशय कण्वाञ्जीवितयोपनान् ।
 तांस्त्वं देवि पृश्निपण्यग्निर्विचानुदहन्निहि ॥४॥
 पराच एनान् प्र नुद कण्वाञ्जीवितयोपनान् ।
 तमांसि यत्र गच्छन्ति तत्कल्यादौ अजीगमम् ॥५॥

शम् । नः । देवी । पृश्निपुण्यं । अशम् । निःऽऋत्यै । अकः ।
 उग्रा । हि । कण्वजम्भनी । ताम् । अभक्षि । सहस्वतीम् ॥ १ ॥
 सहमाना । इयम् । प्रथमा । पृश्निपुण्यं । अजायत ।
 तया । अहम् । दुःऽजाम्नाम् । शिरः । वृश्वामि । शकुनेःऽइव ॥ २ ॥
 अरायम् । असूक्पावानम् । यः । च । स्फातिम् । जिहीर्षति ।
 गर्भेऽदम् । कण्वम् । नाशय । पृश्निपणिं । सहस्व । च ॥ ३ ॥
 गिरिम् । एनान् । आ । वेशय । कण्वान् । जीवितयोपनान् ।
 तान् । त्वम् । देवि । पृश्निपणिं । अग्निःऽइव । अनुदहन् । इहि ॥ ४ ॥
 पराचः । एनान् । प्र । नुद । कण्वान् । जीवितयोपनान् ।
 तमांसि । यत्र । गच्छन्ति । तत् । कल्यादौ । अजीगमम् ॥ ५ ॥

Prśniparṇī

II.25.1 The prśniparṇī (a plant with spotted leaves) with its divine qualities (devī) has done good (śam) to us and bad (aśam) to wretchedness (nirṭi). She is a terrible destroyer of the roots of diseases, (kaṇva-jambhānī). That tonic herb I have used.

II.25.2 This potent herb prśniparṇī was born in ancient times. With her I cut off the heads of notorious diseases as if the head of a bird.

II.25.3 O prśniparṇī may you destroy the evil germ that sucks blood, and that wants to impede development, and the one that eats the embryo up, and may you be victorious.

II.25.4 May you chase these life-destroying germs away to the mountains and then, O prśniparṇī with divine qualities, may you come here burning them like fire.

II.25.5 May you drive away these life-destroying germs. Where the darknesses go, there I send the flesh eating germs.

(१६) ऋषिर्वा तृतीयः

(१-२) पञ्चर्षस्यास्य सूक्तस्य सविता ऋषिः । पशवो देवताः : (१-२) प्रथमादित्ययोस्त्रिष्टुप्, (३) द्वितीयाया अश्विदिश्विष्टुः, (४) तृतीयाया भुविष्टुः, (५) पञ्चम्याया त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

एह यन्तु पशवो ये परैर्युर्वयुर्वेषां सहचारं जुजोषं ।
 त्वष्टा येषां रूपधेयानि वेदास्मिन्तान्गोष्ठे सविता नि यच्छतु ॥१॥
 इमं गोष्ठं पशवः सं ख्ववन्तु बृहस्पतिरा नयतु प्रजानन् ।
 सिनीवाली नयत्वाग्रमेषामाजग्मुषो अनुमते नि यच्छ ॥२॥
 सं सं ख्ववन्तु पशवः समन्धाः समु पूरुषाः ।
 सं धान्यस्य या स्फातिः संस्त्राव्येण हविषा जुहोमि ॥३॥
 सं सिञ्चामि गवां क्षीरं समान्येन बलं रसम् ।
 संसिक्ता अस्माकं वीरा ध्रुवा गावो मयि गोपतौ ॥४॥
 आ हरामि गवां क्षीरमाहार्यं धान्यं रसम् ।
 आहता अस्माकं वीरा आ पत्नीरिदमर्त्तकम् ॥५॥

आ । इह । यन्तु । पशवः । ये । पराईयुः । वायुः । येषाम् । सहचारम् । जुजोषं ।
 त्वष्टा । येषाम् । रूपधेयानि । वेद । अस्मिन् । तान् । गोऽम्ये । सविता । नि ।
 यच्छतु ॥ १ ॥

इमम् । गोऽस्थम् । पशवः । सम् । ख्ववन्तु । बृहस्पतिः । आ । नयतु । प्रजानन् ।
 सिनीवाली । नयतु । आ । अग्रम् । एषाम् । आऽजग्मुषः । अनुऽमते । नि । यच्छ ॥

सम् । सम् । ख्ववन्तु । पशवः । सम् । अन्धाः । सम् । क इति । पूरुषाः ।
 सम् । धान्यस्य । या । स्फातिः । समऽस्त्राव्येण । हविषा । जुहोमि ॥ ३ ॥
 सम् । सिञ्चामि । गवाम् । क्षीरम् । सम् । आन्येन । बलम् । रसम् ।
 समऽसिक्ताः । अस्माकम् । वीराः । ध्रुवाः । गावः । मयि । गोऽपतौ ॥ ४ ॥

आ । हरामि । गवाम् । क्षीरम् । आ । अहार्यम् । धान्यम् । रसम् ।
 आहताः । अस्माकम् । वीराः । आ । पत्नीः । इदम् । अर्त्तकम् ॥ ५ ॥

Paśus - Animals

- II.26.1** May those cattle, that have wandered away and whose company the wind enjoys, come back here. The supreme moulder (tvaṣṭṛ) knows their forms and figures (descriptions) . May the creator God guide them to this cow stall.
- II.26.2** May those cattle, come in streams together to the cow-stall. May the Lord Supreme knowing well guide them to this place. May the night of new moon (sinīvālī) lead their foremost homeward (agra). O night of full moon (anumati), may you secure them fast (in their cow-pen) that have come here.
- II.26.3** May the horses stream together, together the cattle and together the men also to this place. May the abundance of the grain stream to this place. I hereby offer the oblation that brings all together.
- II.26.4** I pour the abundant cow-milk, and together the strength-giving soup with melted butter. Our attendants, i.e., men who look after them, have equally been well-fed; and as such, are dependable, may the cows remain here with full trust in me accepting me (alone) as the Lord of cows (go-patau) .
- II.26.5** I bring the milk of cows. I have brought already the corn and the sap. Our young men have been brought and so are the wives to this house.

(२७) सप्तविंशं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्ष्यास्त्य सृक्तान्य कृषिञ्जल कृषिः । (१-५) प्रयमादिपञ्चार्चामोपधिः, (५) पशुषा रक्षाः ।

(७) सप्तम्याभेदो देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

नेच्छन्तुः प्राशं जयाति सहमानाभिभूरसि । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥१॥
 सुपर्णस्त्वान्विन्दत्सूकरस्त्वाखनन्नसा । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥२॥
 इन्द्रो ह चक्रे त्वा वाहावसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥३॥
 पाटामिन्द्रो व्याश्रादसुरेभ्य स्तरीतवे । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥४॥
 तयाहं शत्रून्त्साह इन्द्रः सालावृकौ इव । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥५॥
 रुद्र जलाशयेषज नीलशिखण्ड कर्मकृत् । प्राशं प्रतिप्राशो जह्यरसान्कृष्वोषधे ॥६॥

तस्य प्राशं त्वं जहि यो न इन्द्राभिदासति ।

अधि नो ब्रूहि शक्तिभिः प्राशि मामुत्तरं कृधि ॥७॥

न । इत् । शत्रुः । प्राशम् । जयाति । सहमाना । अभिभूः । असि ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ १ ॥

सुपर्णः । त्वा । अनु । अविन्दत् । सूकरः । त्वा । अखनत् । नसा ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ २ ॥

इन्द्रः । ह । चक्रे । त्वा । वाहौ । असुरेभ्यः । स्तरीतवे ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ ३ ॥

पाटाम् । इन्द्रः । वि । आश्रात् । असुरेभ्यः । स्तरीतवे ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ ४ ॥

तया । अहम् । शत्रून् । साहो । इन्द्रः । सालावृकान् इव ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ ५ ॥

रुद्र । जलाशयेषज । नीलशिखण्ड । कर्मकृत् ।
 प्राशम् । प्रतिप्राशः । जहि । अरसान् । कृणु । ओषधे ॥ ६ ॥

तस्य । प्राशम् । त्वम् । जहि । यः । नः । इन्द्र । अभिदासति ।

अधि । नः । ब्रूहि । शक्तिभिः । प्राशि । माम् । उत्तरम् । कृधि ॥ ७ ॥

Oṣadhi - Herbs

II.27.1 Let not the enemy win at any cost in his missile-throw, because you are resister and overwheeler. May send a counter missile against the missile. O herb, make my rivals sapless, dull and flat.

II.27.2 The eagle (supṛṇa) mighty wings has found you out and the wild boar (sūkara) has dug you out with his muzzle (naśā) May you send a counter-missile against the missile. O herb, make my rivals sapless, dull and flat.

II.27.3 The resplendent one has put you on his arm for defence against evil-forces. May you send a counter-missile against the missile. O herb, make my rivals sapless, dull and flat.

II.27.4 The resplendent one has consumed the pātā herb for defence against evil forces. May you send a counter-missile against the missile. O herb, make my rivals sapless, dull and flat.

II.27.5 With that herb I shall defeat the enemies just as the resplendent one defeats the wild wolves. May you send a counter speech against the speech (of my adversary). O herb, make my rivals sapless, dull and flat.

Rudra

II.27.6 O adult physician, Lord of healing balm, prescriber, black-haired, and expert and experienced in your work, may you send a counter-speech against the speech. O herb, make my rivals sapless, dull and flat. (Prāśa=speech, pratiprāśa=counter-speech, as in debates).

Indra

II.27.7 O resplendent Lord, may you turn away, the speech (slogans) of the person, my rival, to defeat us. May you encourage us with your might and make me superior in public debates. (Prāśi=debate)

(२८) अष्टाविंशं सूत्रम्

(१-५) पञ्चमस्यास्य सूक्तस्य शम्भुर्कविः । (१) पञ्चमस्यो बरिमा आयुश्च, (२) द्वितीयाया मित्रावस्थो,

(३) तृतीयाया अग्निमा, (४-५) चतुर्थीपञ्चमयोद्यावापुषिम्यादय आयुश्च देवताः । (१) पञ्चमाया
नपाती, (२-५) द्वितीयादितृतीयास्य मिहृत्, (५) पञ्चम्याय भुरिनिमृत् ऊर्ध्वंति ॥

तुभ्यमेव जरिमन्वर्धतामयं मेममन्ये मृत्यवो हिंसिषुः शतं ये ।
 मातेर्व पुत्रं प्रमना उपस्थे मित्र एनं मित्रियात्पात्वंहसः ॥१॥
 मित्र एनं वरुणो वा रिशादा जराभृत्यं कृणुतां संविदानौ ।
 तदुभिर्होता वयुनानि विद्वान्विश्वा देवानां जनिमा विवक्ति ॥२॥
 त्वमीशिपे पशुतां पार्थिवानां ये जाता उत वा ये जनित्राः ।
 मेमं प्राणो हासीनो अपानो मेमं मित्रा वधिषुर्मो अमित्राः ॥३॥
 योष्ट्रा पिता पृथिवी माता जराभृत्यं कृणुतां संविदाने ।
 यया जीवा अदितेरुपस्थे प्राणापानाभ्यां गुपितः शतं हिमाः ॥४॥
 अमम आयुषे वर्चसे नय प्रियं रेतो वरुण मित्र राजन् ।
 मातेवासा अदिते शर्म यच्छु विश्वे देवा जरदष्टिर्यथास्त ॥५॥

तुभ्यम् । एव । जरिमन् । वर्धताम् । अयम् । मा । इमम् । अन्ये । मृत्यवः । हिंसिषुः । शतम् । ये ।
 माताऽऽव । पुत्रम् । प्रमनाः । उपस्थे । मित्रः । एनम् । मित्रियात् । पातु । अंहसः । १ ॥

मित्रः । एनम् । वरुणः । वा । रिशादाः । जराभृत्यम् । कृणुताम् । समुद्विदानौ ।

तत् । अग्निः । होतां । वयुनानि । विद्वान् । विश्वा । देवानाम् । जनिम । विवक्तिः । २ ॥

त्वम् । ईशिपे । पशुनाम् । पार्थिवानाम् । ये । जाताः । उत । वा । ये । जनित्राः ।

मा । इमम् । प्राणः । हासीत् । मो इति । अपानः । मा । इमम् । मित्राः । वधिषुः ।

मो इति । अमित्राः ॥ ३ ॥

योः । त्वा । पिता । पृथिवी । माता । जराभृत्यम् । कृणुताम् । संविदाने इति समुद्विदानौ ।

यया । जीवाः । अदितेः । उपस्थे । प्राणापानाभ्याम् । गुपितः । शतम् । हिमाः ॥ ४ ॥

इमम् । अग्ने । आयुषे । वर्चसे । नय । प्रियम् । रेतोः । वरुण । मित्रजराजन् । ५ ॥

माताऽऽव । अस्थे । अदिते । शर्म । यच्छु । विश्वे । देवाः । जरदष्टिः । यया । अस्त ॥ ५ ॥

Jarimā-Āyu

- II.28.1 Old age, may this child grow for you only. May deaths, for which there are hundreds, not harm him. May the friendly Lord (Mitra) protect him from the vicious designs of friends, just as an affectionate mother guards her son in her lap.

Mitrā-Varuṇau

- II.28.2 May both the friendly Lord (Mitra) and the venerable Lord (Varuṇa) the destroyer of evil, fully accordant with each other, enable (this child to live long and then) die at a natural old age. Thus the adorable Lord, the donor, knowing all our actions, mobilizes the life-giving power of all the bounties of Nature.

Jarimā-Āyu

- II.28.3 You are the sovereign of earthly creatures, which have been born or are yet to be born. May not the in-breath leave him, nor the out-breath. May not the friends and nor the enemies murder him.

Dyāvā-Prthvī

- II.28.4 May heaven, your father and the earth, your the mother accordant with each other, enable you to die of old age only, so that you may live in the lap of the earth, well protected by inbreath (prāṇa) and out-breath (apāna) for a hundred winters. (śatam himāḥ).
- II.28.5 O fire-divine, may you lead this man to long life and splendour. O venerable and friendly Lord, may you equip him with coveted power of virility. O earth, like a mother may you provide him shelter. O all the bounties of Nature, may you arrange so that he reaches the good old age (jaradaṣṭi).

(२२) एकोनविंशं सूक्तम्

(१-७) सतर्पयत्यस्य सृष्टस्वाधर्मा ऋषिः । ऋषयो देवताः । (१) प्रथमाया अनुष्टुप्, (२-१, ५-७) द्वितीयाऋषीयया
पञ्चम्याऋषीयस्य च विष्टुप्, (५) ऋग्व्यांध पराहृती निष्टुप्पन्तारपङ्क्तिरुपनसि ॥

पार्थिवस्य रसे देवा भगस्य तन्वोऽ वरे ।
 आयुष्यमिस्मा अग्निः सूर्यो वर्च आ धातृहस्पतिः ॥१॥
 आयुरसो धेहि जातवेदः प्रजां त्वष्टराधिनिधेह्यस्मे ।
 रायस्पोषं सवितरा सुवांसै शतं जीवाति शूरदुस्तवागम् ॥२॥
 आशीर्णं ऊर्जमुत सौप्रजास्त्वं दक्षं धत्तं द्रविणं सचेतसो ।
 जयं क्षेत्राणि सहसायमिन्द्र कृष्णानो अन्यानधरान्तसपजान् ॥३॥
 इन्द्रेण दत्तो वरुणेन शिष्टो मरुद्भिरग्न्यः प्रहितो न आगन् ।
 एष वा द्यावापृथिवी उपस्थे मा क्षुधन्मा तृप्त ॥४॥
 ऊर्जमस्मा ऊर्जस्वती धत्तं पर्यो अस्मै पयस्वती धत्तम् ।
 ऊर्जमस्मै द्यावापृथिवी अधातां विश्वे देवा मरुत ऊर्जमापः ॥५॥
 शिवाभिष्टे हृदयं तर्पयान्यनमीवो गोदिपीठाः सुवर्चाः ।
 सवांसिनो पिवतां मन्थमेतमश्विनो रूपं परिधाप्य मायाम् ॥६॥

पार्थिवस्य । रसे । देवाः । भगस्य । तन्वः । वरे ।
 आयुष्यम् । अग्ने । अग्निः । सूर्यः । वर्च । आ । धातृ । बृहस्पतिः ॥ १ ॥
 आयुः । अस्मै । धेहि । जातवेदः । प्रजान् । तृप्तः । अधिष्ठानिधेहि । तर्पे ।
 रायः । पोषम् । सवितः । आ । सुव । अस्मै । शतम् । जीवाति । शूरदः । तर्प । अयम् ॥२॥
 आशीः । नः । ऊर्जम् । उत । सौप्रजाः सत्यम् । दक्षम् । धत्तम् । द्रविणम् । नः चेतसो ।
 जयम् । क्षेत्राणि । सहसा । अयम् । इन्द्र । कृष्णानः । अन्यान् । अधरान् । सपजान् । ॥ ३ ॥
 इन्द्रेण । दत्तः । वरुणेन । शिष्टः । मरुद्भिरः । उग्रः । प्रदहितः । नः । आ । अयम् ।
 एषः । वाम् । द्यावापृथिवी इति । उपस्थे । मा । । क्षुधन् । मा । तृप्तः । ४ ॥
 ऊर्जम् । अस्मै । ऊर्जस्वती इति । धत्तम् । पर्यः । अस्मै । पयस्वती इति । धत्तम् ।
 ऊर्जम् । अस्मै । द्यावापृथिवी इति । अधाताम् । विश्वे । देवाः । मरुतः । ऊर्जम् । आपः ॥ ५ ॥
 शिवाभिः । ते । हृदयम् । तर्पयामि । अनमीवः । गोदिपीठाः । सुवर्चाः ।
 सवांसिनो । पिवताम् । मन्थम् । एतम् । अश्विनोः । रूपम् । परिधाप्य । मायाम् ॥ ६ ॥

Agni-Surya and Other Devatās

- II.29.1** O bounties of Nature, may Agni, the adorable Lord, Sūrya, the Sun, Brahaspati, the Lord supreme, bestow on the sacrificer a long life, eminence and lustre, that he is always available on this earth with physical fitness, and past deeds.
- II.29.2** O knower of all that is born (jātaveda) grant long life to this man. O supreme architect (tvastṛ) bless this man with progeny. O creator Lord, (savitr) bestow on this man riches and nourishment (rāyas-poṣa). May this devotee of yours live through a hundred autumns.
- II.29.3** May our Lord, pleased with our prayer, bestow on us vigour and good progeny, dexterity as well as riches. O resplendent one, may this sacrificer win the fields (kṣetra) and victory, with his might, putting other rivals under his feet (i.e., under his subjugation).
- II.29.4** Granted by the resplendent Lord (Indra), guided by the venerable Lord (Varuṇa) and urged by the vital forces, this fierce one (ugra) has come to us. O heaven and earth, may this man never suffer from the hunger and thirst in your bosom (in your shelter).
- II.29.5** O both of you, rich in grains (food, ūrja) give him grains. O both of you, rich in milk (payasvati), give him milk (payas). May heaven and earth give him vigour (ūrja, energy) and may the vital forces (maruts) and the waters (āpaḥ) give strength to him.
- II.29.6** With beneficial preparations (śivābhiḥ). I shall satiate your heart. Let you live in joy, free from disease and full of lustre (suvarcas). Let both of you, living together, drink this churned up beverage and assume the form and the knowledge of twin divines (aśvins).

इन्द्रं एतां संसृजे विद्धो अग्रं ऊर्जां स्वधामजरां सा ते एषा ।

तया त्वं जीव शरदः सुवर्चा मा त आ सुन्तोद्विषजस्ते अक्रन् ॥७॥

इन्द्रः । एताम् । संसृजे । विद्धः । अग्रैः । ऊर्जाम् । स्वधाम् । अजरां । सा । ते । एषा ।

तया । त्वम् । जीव । शरदः । सुवर्चाः । मा । ते । आ । सुन्तोत् । द्विषजः । ते । अक्रन् ॥ ७ ॥

(३०) विंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चपेन्यास्य सूक्तस्य प्रजापतिर्जपिः । अश्विनी देवते । (१) वयमायाः पथ्यापद्धिः,

(२, ४-५) इतीयाज्युधीषगमीनामनुष्टुप्, (३) इतीयायाश्च भुगितुष्टु उदात्तिः ॥

यथेदं भूम्या अधि तृणं वातों मथायति ।

एवा मंशामि ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रापगा असः ॥१॥

सं चेन्नयाथो अधिना कामिना सं च वक्षयः ।

सं वां भगासो अगमन् सं चित्तानि समु व्रता ॥२॥

यत्सुपर्णा विवक्षवो अनमीवा विवक्षवः ।

तत्र मे गच्छताद्वयं शल्य इव कुल्मलं यथा ॥३॥

यदन्तरं तद्वाह्यं यद्वाह्यं तदन्तरम् ।

कन्यानि विश्वरूपाणां मनो गृभायोषधे ॥४॥

एयमग्नपतिकामा जर्निकामोऽहमागमम् ।

अश्वः कर्निकदत्तया भगेनाहं सहलगमम् ॥५॥

यथा । इदम् । भूम्याः । अधि । तृणम् । वातः । मथायति । एव । मन्शामि । ते ।

मनः । यथा । माम् । कामिनीं । असः । यथा । मत् । न । अपङ्गाः । असः ॥ १ ॥

सम् । च । इत् । नयायः । अधिना । कामिना । सम् । च । वक्षयः ।

सम् । वाम् । भगासः । अगमन् । सम् । चित्तानि । सम् । ऊं इति । व्रता ॥ २ ॥

यत् । सुपर्णाः । विवक्षवः । अनमीवाः । विवक्षवः ।

तत्र । मे । गच्छतात् । हव्यम् । शल्यः । इव । कुल्मलम् । यथा ॥ ३ ॥

यत् । अन्तरम् । तत् । बाह्यम् । यत् । बाह्यम् । तत् । अन्तरम् ।

कन्यानि । विश्वरूपाणाम् । मनः । गृभाय । ओषधे ॥ ४ ॥

आ । इयम् । अग्नः । पतिकामा । जर्निकामः । अहम् । आ । अगमम् ।

अश्वः । कर्निकदत् । यथा । भगेन । अहम् । सह । आ । अगमम् ॥ ५ ॥

II.29.7 Yielding to your devotional prayers, the resplendent one (Indra) prepared this beverage, invigorating, nourishing and age giving. Now it is yours. Enjoying this may you live long through autumns full of lustre. Let there be no leakage of your vital fluids. The physicians have the curative and life giving recipes furnished from you.

Manes

II.30.1 As the wind agitates this grass on the ground, so I inspire your heart, that you may be affectionate and loving to me and may never go away from me.

Aśvinau

II.30.2 O Aśvins, the twins divine, may you both lead together and unite her with him, with love and affection. O couple, the future target of both of you has become one and so are your plans, paths and intents also now one.

Oṣadhi

II.30.3 Where the birds of charming wings chirp and sing, free from disease and sickness, there let my call reach her ears, as arrow reaches the target.

II.30.4 Whatever is inside, let the same be outside, and whatever is outside, let the same be inside (the internal thinking in unison with external expressions). O medicinal herb, may you capture the hearts of all the beautiful maidens.

Dampatī (Couples)

II.30.5 Here she has come longing for a husband and in the way, desiring a wife have I come, like a loud-neighing horse, full of passion (towards a mare).

(३१) एकविंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्षत्यास्य मन्त्रस्य ऋषिः । मतो घन्द्मा वा देवता । (१) प्रथमाया अनुष्टुप् . (२-४) द्वितीयाचतुर्थ्योऽपरिष्ठादिषाद्गती, (३-५) तृतीयापञ्चम्योऽधारी त्रिष्टुप् उन्दासि ॥

इन्द्रस्य या मही दृषत्किमेर्विश्वस्य तर्हीणी ।

तया पिनप्मिं सं किमीन्द्रपदा खल्वी इव ॥१॥

दृष्टमदृष्टमत्तहमथो कुरूर्मत्तहम् ।

अल्गण्ड्वन्तसर्वान्छलुनान्किमीन्वचसा जम्भयामसि ॥२॥

अल्गण्ड्वन्हन्मि महता वधेन दुना अर्दूना अरसा अभूवन् ।

शिष्टानशिष्टान्नि तिरामि वाचा यथा किमीणां नकिंरुच्छिषति ॥३॥

अन्वान्यं शीर्षण्यमथो पाट्यं किमीन् ।

अवस्कवं व्यध्वरं किमीन्वचसा जम्भयामसि ॥४॥

ये किमेयः पर्वतेषु वनेष्वोपधीषु पशुष्वप्स्वन्तः ।

ये अस्माकं तन्वमिविविशुः सर्वं तद्धन्मि जनिम किमीणाम् ॥५॥

इन्द्रस्य । या । मही । दृषत् । किमेः । विश्वस्य । तर्हीणी ।

तया । पिनप्मिं । सम् । किमीन् । दृषदा । खल्वान्इव ॥ १ ॥

दृष्टम् । अदृष्टम् । अत्तहम् । अथो इति । कुरूर्मत् । अत्तहम् ।

अल्गण्ड्वन् । सर्वान् । शलुनान् । किमीन् । वचसा । जम्भयामसि ॥ २ ॥

अल्गण्ड्वन् । हन्मि । महता । वधेन । दुनाः । अर्दूनाः । अरसाः । अभूवन् ।

शिष्टान् । अशिष्टान् । नि । तिरामि । वाचा । यथा । किमीणाम् । नकिः । उत्छिषति ॥३॥

अनुऽआन्वयम् । शीर्षण्यम् । अथो इति । पाट्यम् । किमीन् ।

अवस्कवम् । निऽअव्वरम् । किमीन् । वचसा । जम्भयामसि ॥ ४ ॥

ये । किमेयः । पर्वतेषु । वनेषु । ओपधीषु । पशुषु । अप्सु । अन्तः । ये । अस्माकम् ।

तन्वम् । अऽविविशुः । सर्वम् । तत् । हन्मि । जनिम । किमीणाम् ॥ ५ ॥

Mahī (Earth)

II.31.1 With the resplendent Lord's great grinding tone which is a sure crusher of all the worms, I crush the worms to bits, as they grind and pound vetches and entails with mill-stone.

Against Worms (Krimī-jambhanam)

II.31.2 I have crushed the visible as well as the invisible worm, I have crushed the kururu worms that crawl on earth. With the vaca herb, I hereby kill all the insects (alganda) that cause itching and the salunas that move very fast. (unidentified worms: Kururu, algandu "alandu", saluna)

II.31.3 I strike the insects, causing itching, with the great destructive weapon. All those insects, struck and burnt have now become lifeless. With the vaca herb, I destroy the lame one, fast moving and sluggish, so that none of the insects remain alive.

II.31.4 With the vaca herb, I destroy the worms that reside in bowels and intestines, in the head, or in the lungs, and the avaskavas and Borers worms that bounce and cause severe pain.

II.31.5 The worms, that are found in the hilly regions, in the forests, inside the animals and in waters, and that have entered our bodies, I hereby destroy their entire generation.

(३२) द्वापिष्टं सूक्तम्

(१-९) बहुषस्यस्य सूक्तस्य काम्य क्रमिः । आदित्यो वेयता । (१) प्रथमर्षस्त्रिषाहुरिग्यापमी.

(२-५) द्वितीयादिषतसृषामनुष्टुप्, (९) पञ्चाशच्च पतुष्पाधिषुदुष्पिक् धन्वांसि ॥

उद्यन्नादित्यः क्रिमीन्हन्तु निम्नोर्चन्हन्तु रश्मिभिः ।

ये अन्तः क्रिमयो गर्वि ॥१॥

विश्वरूपं चतुरक्षं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।

शृणाम्यस्य पृष्टीरपि वृश्चामि यच्छिरः ॥२॥

अत्रिवहः क्रिमयो हन्मि कण्ववज्रमदग्निवत् ।

अगस्त्यस्य ब्रह्मणा सं पिनष्म्यहं क्रिमीन् ॥३॥

हतो राजा क्रिमीणामुत्तैर्षा स्थपतिर्हतः ।

हतो हतमाता क्रिमिर्हतभ्राता हतस्वसा ॥४॥

हतासो अस्य वेशसो हतासुः परिवेशसः ।

अथो ये क्षुल्लका इव सर्वे ते क्रिमयो हताः ॥५॥

प्र ते शृणामि शृङ्गे याम्यां वितुदायसि ।

भिनाभिं ते कुषुम्भं यस्ते विषधानः ॥६॥

उत्तऽयन् । आदित्यः । क्रिमीन् । हन्तु । निम्नोर्चन् । हन्तु । रश्मिभिः ।

ये । अन्तः । क्रिमयः । गर्वि ॥ १ ॥

विश्वरूपम् । चतुःक्षम् । क्रिमिम् । सारङ्गम् । अर्जुनम् ।

शृणामि । अस्य । पृष्टीः । अपि । वृश्चामि । यत् । शिरः ॥ २ ॥

अत्रिवत् । वः । क्रिमयः । हन्मि । कण्वऽवत् । जमदग्निऽवत् ।

अगस्त्यस्य । ब्रह्मणा । सम् । पिनष्मि । अहम् । क्रिमीन् ॥ ३ ॥

हतः । राजा । क्रिमीणाम् । उत्त । पृषाम् । स्थपतिः । हतः ।

हतः । हतऽमाता । क्रिमिः । हतऽभ्राता । हतऽस्वसा ॥ ४ ॥

हतासः । अस्य । वेशसः । हतासः । परिवेशसः ।

अथो इति । ये । क्षुल्लकाऽइव । सर्वे । ते । क्रिमयः । हताः ॥ ५ ॥

प्र । ते । शृणामि । शृङ्गे इति । याम्याम् । वितुदायसि ।

भिनाभिं । ते । कुषुम्भम् । यः । ते । विषधानः ॥ ६ ॥

Ādityaḥ-the Sun

- II.32.1 May the Sun as He rises up, kill the worms with his rays, and also while setting let him kill the worms, let these rays destroy the worms that live within the cow.
- II.32.2 Of the worm, having all forms, having four eyes, and the speckled one and the whitish one, I break the ribs and I chop its head off.
- II.32.3 O worm, like Atri, like Kaṇva and like Jamadagni, I will crush you, like a good grinder and like blazing fire, I crush the worms thoroughly with the knowledge of cleanliness. (Atri=sanitation incharge; Kaṇva=health officer and Jamadagni=area inspector to keep his circle clean)
- II.32.4 The king of the worms has been killed, and their architect (chieftain) also is killed. The worm is killed, with its mother killed, brothers killed and sisters killed.
- II.32.5 Neighbours of this worm are killed, and killed are its acquaintances (further neighbours). Whosoever was a smaller fry, the kṣullakās, all of them have been killed.
- II.32.6 I crush your both the antennas with which you torment others;and I pierce your vicious pouch, which is the store of your poison.

(११) पयसिभ्यं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्षस्यास्य सूक्तस्य षड्धा क्रयिः । यक्षस्यैषर्षभं देवता । (१-२) प्रयमादितीययोर्ऋषो-
 नुदुर्, (१) क्षीपाया यक्षस्यनुदुर्, (२) चतुर्व्यांश्चतुर्माहुरितुंभिव्ह, (५) पञ्चम्या
 उपरिहादिपञ्चम्या, (६) पञ्चम्या उभिरग्नयो निपुननुदुर्,
 (७) सप्तम्याश्च पञ्चम्यापङ्क्तिरष्टम्यांति ॥

अक्षीम्यां ते नार्सिकाभ्यां कर्णीभ्यां छुबुक्तादधि ।
 यक्षं शीर्ष्यं मस्तिष्काजिह्वाया वि वृहामि ते ॥१॥
 ग्रीवाभ्यस्त उष्णिहाभ्यः कीर्कसाभ्यो अनुक्यात् ।
 यक्षं दोष्यं मंसाभ्यां ब्राह्म्या वि वृहामि ते ॥२॥
 हृदयात्ते परि क्लोन्नो हलीक्षणात्पार्श्वभ्याम् ।
 यक्षं मत्तन्त्राभ्यां प्लीहो यक्तस्ते वि वृहामसि ॥३॥
 आन्त्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो वनिष्ठोरुदरादधि ।
 यक्षं कुक्षिभ्यां प्लाशेर्नाभ्या वि वृहामि ते ॥४॥
 ऊरुभ्यां ते अष्टौवच्या पार्थिभ्यां प्रस्पदाभ्याम् ।
 यक्षं भसद्यं श्रोणिभ्यां भासदं मंससो वि वृहामि ते ॥५॥

अस्थिभ्यस्ते मज्जभ्यः स्नावभ्यो ध्रुमनिभ्यः ।
 यक्षं पाणिभ्यामङ्गुलिभ्यो नखेभ्यो वि वृहामि ते ॥६॥

अक्षीम्याम् । ते । नार्सिकाभ्याम् । कर्णीभ्याम् । छुबुक्तात् । अधि ।
 यक्षम् । शीर्ष्यम् । मस्तिष्कात् । जिह्वायाः । वि । वृहामि । ते ॥ १ ॥
 ग्रीवाभ्यः । ते । उष्णिहाभ्यः । कीर्कसाभ्यः । अनुक्यात् ।
 यक्षम् । दोष्यम् । मंसाभ्याम् । ब्राह्म्याम् । वि । वृहामि । ते ॥ २ ॥
 हृदयात् । ते । परि । क्लोन्नः । हलीक्षणात् । पार्श्वभ्याम् ।
 यक्षम् । मत्तन्त्राभ्याम् । प्लीहः । यक्तः । ते । वि । वृहामसि ॥ ३ ॥
 आन्त्रेभ्यः । ते । गुदाभ्यः । वनिष्ठोः । उदरात् । अधि ।
 यक्षम् । कुक्षिभ्याम् । प्लाशेः । नाभ्याः । वि । वृहामि । ते ॥ ४ ॥
 ऊरुभ्याम् । ते । अष्टौवच्याम् । पार्थिभ्याम् । प्रस्पदाभ्याम् ।
 यक्षम् । भसद्यम् । श्रोणिभ्याम् । भासदम् । मंससः । वि । वृहामि । ते ॥ ५ ॥
 अस्थिभ्यः । ते । मज्जभ्यः । स्नावभ्यः । ध्रुमनिभ्यः ।
 यक्षम् । पाणिभ्याम् । अङ्गुलिभ्यः । नखेभ्यः । वि । वृहामि । ते ॥ ६ ॥

Expulsion of Yakṣmā - from all parts of the body

- II.33.1 Out of your two eyes, out of your two nostrils, out of your two ears, out of your mouth, out of your brain, and out of your tongue, I pluck off your wasting disease of head.
- II.33.2 Out of your two muscles of the neck (grīvā), out of your veins of the nape (uṣṇiḥa), out of the cartilages of the ribs (ninasa), out of the spine (anūkyā), out of the two shoulders (amsa) and joint of your two arms (bāhu), I pluck off your wasting disease of upper limbs (extremities) .
- II.33.3 Out of your heart (hṛdaya), out of your right lungs, (kloma) out of your intestine (halīkṣṇā), out of your two sides (pārśva), out of your two kidneys (matasṇā), out of your spleen (pithā) and out of your liver (yakna), I pluck off your wasting disease.
- II.33.4 Out of your intestines (antra), out of your guts (gudā), out of your bowels (vaniṣṭha), out of your abdomen (udara), out of your two flanks (kuṁṣi), out of your mesentery (plāśa), and out of your naval (nābhi), I pluck off your wasting disease.
- II.33.5 Out of your two thighs (uru), out of your two knees (aṣṭhi), out of your two heels, (pārṣṇi) out of your fore-parts of the feet (prapadā), out of your hips (bhasadya), and out of you loins (śroni), I pluck away your wasting disease of the rump loins rooted in the loins (also Ṛg. X.163.4) .
- II.33.6 Out of your bones (asthi), out of your marrows (majjā), out of your sinews (snāvu), out of your blood-vessels (dhamanī), out of your two hands (pāṇi), out of your fingers (anguli) and out of your nails (nakha), I pluck off your wasting disease.

अङ्गेअङ्गे लोभिलोभिलि यस्ते पर्वणिपर्वणि ।
यस्मै त्वचस्यते ते वयं कश्यपस्य वीचर्हेण विष्वञ्चं वि बृहामसि ॥७॥

अङ्गेऽअङ्गे । लोभिलोभिलि । यः । ते । पर्वणिऽपर्वणि ।
यस्मै । त्वचस्यम् । ते । वयम् । कश्यपस्य । विऽवर्हेण । विष्वञ्चम् । वि । बृहामसि ॥ ७ ॥

(१४) चतुर्विधां सूक्तम्

(१-५) पञ्चमस्यास्य धृत्वास्यापरां कृषिः । (१) प्रथमार्थः पशुपतिः, (२) द्वितीयाया देवाः, (३) तृतीयाया
अग्निर्विश्वकर्मा च, (४) चतुर्थ्यां वायुः प्रजापतिश्च, (५) पञ्चम्याधारादीर्देवताः । भिद्वम् उन्मा ॥

य ईशे पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुत यो द्विपदाम् ।
निष्क्रीतः स यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजमानं सचन्ताम् ॥१॥
प्रमुञ्चन्तो भुवनस्य रेतो गातुं धत्तु यजमानाय देवाः ।
उपाकृतं शशमानं यदस्यास्त्रियं देवानामप्येतु पार्थः ॥२॥
ये ब्रुव्यमानमनु दीव्यानां अनुऽपेक्षन्त मनसा चक्षुषा च ।
अग्निष्टानमे प्र मुमोक्तु देवो विश्वकर्मा प्रजया संरराणः ॥३॥
ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपा विरूपाः सन्तो बहुवैकरूपाः ।
वायुष्टानमे प्र मुमोक्तु देवः प्रजापतिः प्रजया संरराणः ॥४॥
प्रजानन्तः प्रति गृह्णन्तु पूर्वे प्राणमङ्गेभ्यः पर्याचरन्तम् ।
दिवं गच्छु प्रति तिष्ठ शरीरैः स्वर्गं याहि पृथिभिर्देवयानैः ॥५॥

यः । ईशे । पशुऽपतिः । पशूनाम् । चतुऽस्पदाम् । उत । यः । द्विऽपदाम् ।
निऽक्रीतः । सः । यज्ञियम् । भागम् । एतु । रायः । पोषाः । यजमानम् । सचन्ताम् ॥ १ ॥
प्रऽमुञ्चन्तः । भुवनस्य । रेतः । गातुम् । धत्तु । यजमानाय । देवाः ।
उपऽआकृतम् । शशमानम् । यत् । अस्यात् । प्रियम् । देवानाम् । अपि । एतु । पार्थः ॥ २ ॥
ये । ब्रुव्यमानम् । अनु । दीव्यानाः । अनुऽपेक्षन्त । मनसा । चक्षुषा । च ।
अग्निः । तान् । अग्ने । प्र । मुमोक्तु । देवः । विश्वऽकर्मा । प्रऽजया । सम्ऽरराणः ॥ ३ ॥
ये । ग्राम्याः । पशवः । विश्वऽरूपाः । विरूपाः । सन्तः । बहुऽधा । एकऽरूपाः ।
वायुः । तान् । अग्ने । प्र । मुमोक्तु । देवः । प्रजाऽपतिः । प्रऽजया । सम्ऽरराणः ॥ ४ ॥
प्रऽजानन्तः । प्रति । गृह्णन्तु । पूर्वे । प्राणम् । अङ्गेभ्यः । परि । आऽचरन्तम् ।
दिवम् । गच्छु । प्रति । तिष्ठ । शरीरैः । स्वऽगम् । याहि । पृथिभिः । देवऽयानैः ॥ ५ ॥

II.33.7 Whatever all-pervading wasting disease has penetrated in your each and every limb (anga), each and every hair (loma), and each and every joint, (parva) that wasting disease of the skin (tvak), we hereby pluck off with the scattering rays of the Sun. (kaśyapa treatment).

Lord of Cattle

II.34.1 May the Lord of cattle and creatures (Paśupati), who rules over quadrupeds as well as bipeds, won over by our prayers, come to this part of the sacrifice. May rāyaspoṣa (riches and nourishment) in plenty favour the sacrificer.

Divinities

II.34.2 Every creature has been provided with reproductive potentiality. O bounties of Nature, may you grant success to the sacrificer (in procreation). Duly brought, righteously earned, good and pleasing, may all these offerings pass on to the enlightened ones.

Agni-Visvakarman

II.34.3 Among us, there are worshippers, who engrossed in deep meditation, could realize with their mental eye (manasā cakṣuṣā), that the victim, (the culprit) is seated in their own interior. May our foremost adorable (Agni), always happy and pleased with the creation, the Supreme Architect (Viśvakarman)- first of all (agniḥ tām agre), bless them with complete freedom (mumoktu).

Vāyu-Prajāpatiḥ

II.34.4 The tame cattle of all forms, though varied in appearance and colour, are, verily, one, and are of one common nature. May our Vitality-Personified Lord (Vāyu), Lord of Progeny (Prajāpati), happy and pleased with His creation, first of all (Vāyuh tām agre), bless them with complete freedom.

Blessings

II.34.5 May the realized ones, first of all, take the vital breath under their control from the limbs in which it has been circulating. Go to heaven, Stay firm with all the parts of your body. Attain the world of light and emancipation, following the path of the enlightened ones, (your predecessors).

(१५) ऋषिः सुकृत्

(१-५) ऋषिः सुकृत् । विष्कर्म्य देवता । (१) प्रथमर्षो ह्यतीगर्मा भिदुर् . (२-३) द्वितीया-
कृतीषयोऽभिदुर् . (४-५) तृतीयोऽभिदुर् भुवि विदुर् उन्वांसि ॥

ये भक्षर्यन्तो न वसून् यानूधुर्यान्मयो अन्वतप्यन्त धिष्यन्ताः ।
 या तेषामवया दुरिष्टिः स्विष्टि नस्तान्कृणवद्विश्चकर्मा ॥१॥
 यज्ञपतिर्षय एनसाहुर्निर्भक्तं प्रजा अनुत्प्यमानम् ।
 मयव्यान्तिस्तोकानप यान्नराध सं नष्टेभिः सृजतु विश्वकर्मा ॥२॥
 अदान्यान्त्सोमपान्मन्यमानो यज्ञस्य विद्वान्त्समये न धीरः ।
 यदेनश्चकृवान्बुद्ध एष तं विश्वकर्मन् प्र मुञ्चा स्वस्तये ॥३॥
 घोरा ऋषयो नमो अस्त्वेभ्यश्चक्षुर्यदेषां मनसश्च सत्यम् ।
 बृहस्पतये महिष द्युमन्मो विश्वकर्मन्मनस्ते पाहास्मान् ॥४॥
 यज्ञस्य चक्षुः प्रमृतिर्मुखं च वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोमि ।
 इमं यज्ञं विततं विश्वकर्मणा देवा यन्तु सुमनस्यमानाः ॥५॥

ये । भक्षर्यन्तः । न । वसूनि । आनूधुः । यान् । अग्रयः । अनुऽअतप्यन्त । धिष्यन्ताः ।
 या । तेषाम् । अनुऽयाः । दुःऽईष्टिः । सुऽईष्टिम् । नः । ताम् । कृणवत् । विश्वऽकर्मा ॥ १ ॥
 यज्ञऽपतिम् । ऋषयः । एनसा । आहुः । निऽर्भक्तम् । प्रऽजाः । अनुऽउत्प्यमानम् ।
 मयव्यान् । र्तोकान् । अप । यान् । रारध । सम् । नः । तेभिः । सृजतु । विश्वऽकर्मा ॥ २ ॥
 अदान्यान् । सोमऽपान् । मन्यमानः । यज्ञस्य । विद्वान् । समऽअये । न । धीरः ।
 यत् । एनः । चकृज्वान् । बुद्धः । एषः । तम् । विश्वऽकर्मन् । प्र । मुञ्चा । स्वस्तये ॥ ३ ॥
 घोराः । ऋषयः । नमः । अस्तु । अभ्युः । चक्षुः । यत् । एषाम् । मनसः । च । सत्यम् ।
 बृहस्पतये । महिष । द्युमन् । नमः । विश्वऽकर्मन् । नमः । ते । पाहि । अस्मान् ॥ ४ ॥
 यज्ञस्य । चक्षुः । प्रमृतिः । मुखम् । च । वाचा । श्रोत्रेण । मनसा । जुहोमि ।
 इमम् । यज्ञम् । विऽततम् । विश्वऽकर्मणा । आ । देवाः । यन्तु । सुऽमनस्यमानाः ॥ ५ ॥

viśvakarman

- II.35.1** Of course, we have been enjoying (wordly pleasures) but this has not contributed anything to our (real or spritual) prosperity. Theses ecclesiastical ritual ridden performances, held by us so sacred (dhiṣṇyah) have expressed their regrets and distress (anu-atapyanta). We have been so far compounding with what was actually deficient or of low grade (duriṣṭih). May Viśvakarman, Lord of all actions, take us away from all ill performances and direct us to right track (su-iṣṭi).
- II.35.2** The Seers (Rṣis, persons of penetrating insight) have publicly pronounced against the sacrificer, a person engrossed in sin. They have expressed their regret and are distressed about the future of (this sacrificer's) off-springs. What honeyed drops the sacrificer was deprived of, may the Lord of all-actions unite us now with them.
- II.35.3** Whosoever considers the drinkers of divine bliss (Somapān) unworthy of gifts is neither wise nor correct, though he may be skilled in the trade of sacrificial performances. Whatever sin this man has committed (under pressure) in bondage, release him from that O Supreme Architect for his well-being.
- II.35.4** The Seers in exterior appear to be awful (ghora). Homage to them, because their vision and the mind penetrates into the depths of truth. Our homage be to you, O Supreme Architect. May you protect us.
- II.35.5** To Him who is the eye of the sacrifice (yajñasyacakṣuḥ), and the mouth of the sacrifice and its sustenance (prabhṛtir mukham ca), I offer oblations with my speech (vācā), by hearing (śrotreṇa) and by my thinking (manasā). May the enlightened ones, with friendly inclinations, come to this sacrifice, which has been spread wide by the Supreme Architect (Viśvakramnā).

(३९) पट्टिर्वां वृत्तम्

(१-८) अहर्षत्वात् सृक्तस्य पतिवेदनं कृतिः । (१) प्रथमर्षोऽग्निः, (२) द्वितीयाया सोमादपः, (३) तृतीयाया अग्नीषोमी, (४) चातुर्थ्या इन्द्रः, (५) पञ्चम्याः सूर्यः, (६) षष्ठ्या वनपतिः, (७) सप्तम्या शिखण्डं मगधः, (८) अष्टम्याञ्जिनिर्विद्वत्ताः । (१) प्रथमाया भुरिगनुषू, (२, ५-७) द्वितीयायाः पञ्चम्यादिवचस्य चागुनुषू, (३-४) तृतीयायाश्चतुर्थ्योऽसिगुनुषू, (८) अष्टम्याय निरुपुत्तणिगुनुषूतिः ॥

आ नो॑ अग्ने॒ सुम॑तिं॒ सँम॒लो ग॑मेदि॒मां कु॑मा॒रीं सु॒ह नो॑ भगे॒न ।
 जु॒ष्टा व॑रेषु॒ सर्म॑नेषु॒ वल्गु॑रोषं॒ पत्या॑ सौ॒र्मग॑मस्त्व॒स्यै ॥१॥
 सो॒र्मजु॑ष्टं॒ ब्रह्म॑जुष्टम॒र्यम्णा॑ स॒मृत्तं॑ भ॒गम् ।
 धा॒तुर्दे॒वस्य॑ स॒त्येन॑ कृ॒णोमि॑ प॒तिवे॑दनम् ॥२॥
 इ॒यम॑ग्नि॒ नारी॑ प॒तिं वि॑देष्ट॒ सोमो॑ हि॒ राजा॑ सु॒भगा॑ कृ॒णोति॑ ।
 सु॒वा॒ना पु॒त्रान्म॑हि॒षी भ॑वाति॒ गृत्वा॑ प॒तिं सु॒भगा॑ वि॒राज॑तु ॥३॥
 यथा॑ख॒रो म॑घवं॒श्वास्त्रे॑ष प्रि॒यो मृ॒गाणां॑ सु॒षदा॑ धृ॒मूर्ध्व ।
 ए॒वा भ॑गस्य॒ जुष्टे॑यम॒स्तु नारी॑ संप्रि॒या प॒त्यावि॑राधयन्ती ॥४॥
 भ॑गस्य॒ नाव॑मा॒ रोह॑ पूर्णा॒मनु॑पदस्वतीम् ।
 तयो॑प॒प्रता॑रस्य॒ यो व॒रः प्र॑ति॒क्राम्य॑ति ॥५॥

आ । नः । अग्ने । सु॒म॒तिम् । सु॒म॒ऽभ॒लः । ग॒मे॒त् । इ॒मा । कु॒मा॒रीम् । सु॒ह । नः । भगे॒न ।
 जु॒ष्टा । व॑रेषु॒ । सर्म॑नेषु॒ । वल्गुः । ओ॒षम् । प॒त्या । सौ॒र्मग॑म् । अ॒स्तु । अ॒स्यै ॥ १ ॥
 सो॒र्म॒ऽजु॑ष्टम् । ब्रह्म॑जुष्टम् । अ॒र्य॒म्णा । सु॒म॒ऽमृ॒त्तम् । भ॒गम् ।
 धा॒तुः । दे॒वस्य॑ । स॒त्येन॑ । कृ॒णोमि॑ । प॒ति॒ऽवे॑दनम् ॥ २ ॥
 इ॒यम् । अ॒ग्ने । नारी॑ । प॒तिम् । वि॑देष्ट । सो॒मः । हि । राजा॑ । सु॒ऽभ॒गा । कृ॒णोति॑ ।
 सु॒वा॒ना । पु॒त्रान् । म॑हि॒षी । भ॑वाति । गृ॒त्वा । प॒तिम् । सु॒ऽभ॒गा । वि । रा॒ज॒तु ॥ ३ ॥
 यथा॑ । आ॒ऽख॒रः । म॑घ॒ऽव॒न् । चा॒रुः । ए॒पः । प्रि॒यः । मृ॒गाणा॑म् । सु॒ऽस॒दा । वृ॒मूर्ध्व ।
 ए॒व । भ॑गस्य॒ । जु॒ष्टा । इ॒यम् । अ॒स्तु । नारी॑ । सु॒म॒ऽप्रि॒या । प॒त्या । अ॒भि॒ऽरा॒धय॑न्ती ॥४॥
 भ॑गस्य॒ । ना॒वम् । आ । रो॒ह । पूर्णा॑म् । अ॒नु॑प॒ऽद॒स्व॒तीम् ।
 तया॑ । उ॒प॒ऽप्र॒ता॒रस्य॑ । यः । व॒रः । प्र॒ति॒ऽक्रा॒म्य॑ति ॥ ५ ॥

Agniḥ

- II.36.1** O adorable Lord, may a good youngman, sweet of tongue (sam-bhala) come to us (in the svayāmvara) seeking this sweet-hearted maiden, and may he accept her along with gifts and riches (bhagena). May this girl, pleasing to the wooers and attractive and accomplished at the assemblies, be blessed with marital happiness in the company of this young man as her husband.

Somaḥ, Aryaman and Dhātṛ

- II.36.2** The emotionally supported (somajuṣṭa), scripture-supported (brahmajuṣṭa) and legally strengthened (aryamnā sambhṛtam), further blessed by moral and social code, fully satisfied from all sides, request for marriage (pativedanam) has been accepted.

Agni-Soma pair

- II.36.3** O foremost adorable Lord, may this woman select out a nice husband (in this svayāmvara). May Soma Rajan, our Lord of Bliss, make her happy. May she be blessed with sons, may she be the Chief Lady of the household. May she have the privilege of leading peaceful and prosperous life in her husband's company.

Indra

- II.36.4** O bounteous Lord, as this beautiful cave or lair has become a comfortable resting place for animals, so may this woman enjoy marital bliss, always dear to and never disagreeing with her husband.

Sūrya

- II.36.5** May you embark upon the boat of marital bliss, which is full and faultless. With it let you get across to the husband (of your choice), who is worthy of you.

आ ऋन्दय धनपते वरमामनसं कृणु ।
 सर्वं प्रदक्षिणं कृणु यो वरः प्रतिक्राम्यः ॥६॥
 इदं हिरण्यं गुल्गुल्वयमौक्षो अयो भगः ।
 एते पतिभ्यस्त्वामदुः प्रतिक्रामाय वेत्तवे ॥७॥
 आ ते नयतु सविता नयतु पतिर्यः प्रतिक्राम्यः ।
 त्वमस्यै धेह्योषधे ॥८॥

आ । ऋन्दय । धनपते । वरम् । आऽमनसम् । कृणु ।
 सर्वम् । प्रदक्षिणम् । कृणु । यः । वरः । प्रतिऽक्राम्यः ॥ ६ ॥
 इदम् । हिरण्यम् । गुल्गुल्व । अयम् । औक्षः । अयो इति । भगः ।
 एते । पतिभ्यः । त्वाम् । अदुः । प्रतिऽक्रामाय । वेत्तवे ॥ ७ ॥
 आ । ते । नयतु । सविता । नयतु । पतिः । यः । प्रतिऽक्राम्यः ।
 त्वम् । अस्यै । धेहि । औषधे ॥ ८ ॥

॥ इति द्वितीयं पाण्ड्यम् ॥

Dhanapati

II.36.6 O Lord of wealth, may you call out to my beloved wooer. May you make him well inclined towards me. Offer all that you can to the husband of my choice (who is nice and worthy).

Hiraṇyam Bhagaḥ

II.36.7 This high quality gold, this fragrant bdellium, this cart drawn by bullocks and this wealth, we offer to husbands so that you may get a husband of your choice.

Oṣadhī-herb

II.36.8 May the inspirer Lord bring him here for you. May the husband, who is of your choice desirable, take you with him. O herb, give nourishment to her.

Here ends Kāṇḍa-II

Hymns 36 - Verses 207

Kānda III
तृतीयं काण्डम्

अथ तृतीयं काण्डम् ॥

(१) प्रथमं सूत्रम्

(१-९) बहुवचसास्य सूत्रस्यापरां ऋषिः । (१) प्रथमस्योऽग्निः, (२) द्वितीयाया मरुतः, (३-९) तृतीयाया विसृष्टायाः देवताः । (१, ४) प्रथमाचतुर्थोऽग्निः, (२) द्वितीयाया विसृष्टायाः अग्निः, (३, ९) तृतीयाया विसृष्टायाः अग्निः, (४) पञ्चम्याया विसृष्टायाः अग्निः ।

अग्निः शत्रुप्रत्येतु विद्वान्प्रतिदहन्नभिः शस्तिमरातिम् ।
 स सेनां मोहयतु परेषां निहस्तांश्च कृणवजातवेदाः ॥१॥
 युयमुग्रा मरुत ईदृशे स्याभि प्रेत मृणतु सहध्वम् ।
 अमीमृणन्वसवो नाधिता इमे अग्निर्हिषां दूतः प्रत्येतु विद्वान् ॥२॥
 अग्निर्सेनां मघवन्नस्माच्छत्रुयतीमभि ।
 युवं तानिन्द्र वृत्रहन्नभिश्च दहतं प्रति ॥३॥
 प्रसूत इन्द्र प्रवता हरिभ्यां प्र ते वज्रः प्रमृणन्तु शत्रून् ।
 जुहि प्रतीचोऽनूचः पराचो विष्वक्सत्यं कृणुहि चित्तमेष्टाम् ॥४॥

अग्निः । नः । शत्रून् । प्रति । एतु । विद्वान् । प्रतिदहन् । अभिः शस्तिम् । अरातिम् ।
 सः । सेनाम् । मोहयतु । परेषाम् । निःशस्तांश्च । कृणवत् । जातवेदाः ॥ १ ॥
 युयम् । उग्राः । मरुतः । ईदृशे । स्युः । अभि । प्र । इतु । मृणतु । सहध्वम् ।
 अमीमृणन् । वसवः । नाधिताः । इमे । अग्निः । हि । एषाम् । दूतः । प्रतिदहन् । विद्वान् ॥ २ ॥
 अग्निर्सेनाम् । मघवन् । अस्मान् । शत्रुयतीम् । अभि ।
 युवम् । ताम् । इन्द्र । वृत्रहन् । प्रति । दहतम् । प्रति ॥ ३ ॥
 प्रसूतः । इन्द्र । प्रवता । हरिभ्याम् । प्र । ते । वज्रः । प्रमृणन् । एतु । शत्रून् ।
 जुहि । प्रतीचः । अनूचः । पराचः । विष्वक् । सत्यम् । कृणुहि । चित्तम् । एष्टाम् ॥ ४ ॥

Agni

- III.1.1** Let our army chief move against enemies knowing well their stratagems, burning against wide-spread violence and misery. May he confuse the hordes of enemy and knowing all, may he disarm them.(Agni=army chief)

Marut

- III.1.2** O fierce storm-troopers (The Maruts), stand by us in such a terrible battle. Move forward, attack and over-whelm (the enemy). These Vasus (home guards) have attacked. Now the enemies are suppliant (and imploring for mercy). May the Army Chief, knowing each and every thing go forward to meet them as an envoy.(Maruts = Storm-troopers, rain-bringing clouds; man)

Indra

- III.1.3** O bounteous king, against the army of enemies, which is moving like foes around us, may you, the resplendent, the destroyer of evil and the Army Chief, both burn up fiercely.
- III.1.4** O resplendent king, may your chariot drawn by two bay steeds move smooth and fast. May your bolt go forth slaying the enemies. Smite the on-coming, the following ones, that is coming from behind, and the fleeing far. Make their minds utterly confused. (Indra = resplendent king)

इन्द्र सेनां मोहयामित्राणाम् ।
 अमेवातस्य ध्राज्या तान्विषूचो वि नाशय ॥५॥
 इन्द्रः सेनां मोहयतु मरुतो मृन्त्वोर्जसा ।
 चक्षूष्यमिरा दन्तां पुनरेतु पराजिता ॥६॥

इन्द्रः । सेनाम् । मोहय । अमित्राणाम् ।
 अग्नेः । वातस्य । ध्राज्या । तान् । विषूचः । वि । नाशय ॥ ५ ॥
 इन्द्रः । सेनाम् । मोहयतु । मरुतः । मृन्तु । ओर्जसा ।
 चक्षूषि । अग्निः । आ । दन्ताम् । पुनः । एतु । पराजिता ॥ ६ ॥

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१-६) षडृचस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोऽग्निः, (३-४) तृतीयाचतुर्थ्योरिन्द्रः,
 (५) षडृच्योऽग्निः, (६) षडृचश्च मरुतो देवताः । (१, ५-६) प्रथमाचतुर्थीयौऽग्निः
 त्रिषु, (३-४) द्वितीयादिदृचस्य चातुषु ऋचोऽपि ॥

अग्निर्नो दूतः प्रत्येतु विद्वान्प्रतिदहन्मिशस्तिमरातिम् ।
 स चित्तानि मोहयतु परेषां निर्हस्तांश्च कृणवत्जातवेदाः ॥१॥
 अयमग्निर्ममसुहृद्यानि चित्तानि वो हृदि ।
 वि वो धमत्वोक्तसुः प्र वो धमतु सर्वतः ॥२॥
 इन्द्रं चित्तानि मोहयन्नुवाङ्माकृत्या चर ।
 अमेवातस्य ध्राज्या तान्विषूचो वि नाशय ॥३॥
 व्याकृत्य एषामिताथो चित्तानि मुह्यत ।
 अथो यदुर्येषां हृदि तदेषां परि निर्जहि ॥४॥

अग्निः । नः । दूतः । प्रतिऽएतु । विद्वान् । प्रतिऽदहन । अभिऽशस्तिम् । अरातिम् ।
 सः । चित्तानि । मोहयतु । परेषाम् । निऽहस्तान् । च । कृणवत् । जातऽवेदाः ॥ १ ॥
 अयम् । अग्निः । अमसुहृत् । यानि । चित्तानि । वः । हृदि ।
 वि । वः । धमतु । ओक्तसुः । प्र । वः । धमतु । सर्वतः ॥ २ ॥
 इन्द्रं । चित्तानि । मोहयन् । उवाङ् । आऽकृत्या । चर ।
 अग्ने । वातस्य । ध्राज्या । तान् । विषूचः । वि । नाशय ॥ ३ ॥
 वि । आऽकृत्यः । एषाम् । इत । अथो इति । चित्तानि । मुह्यत ।
 अपो इति । यत् । अथ । एषाम् । हृदि । तत् । एषाम् । परि । निः । जहि ॥ ४ ॥

III.1.5 O resplendent king, throw the army of enemies into disorder. With the violent speed of fire and wind, destroy them fleeing in different directions.

III.1.6 Let the resplendent king confound the army (of the enemies) and let the storm-troopers strike hard with vigour. Let the army Chief deprive it of vision. Let it go back completely defeated.

Agni

III.2.1 Let our army Chief moving forward as an envoy, knowing well, go forth burning, against wide-spread violence and misery. Let him, (confound minds of the enemies), the one who knows all, disarm them.

III.2.2 The army Chief has confounded the thinking power whatever you have in your mind. Let him now drive you away out of your homes. Let him drive you away in all the directions.

Indra

III.2.3 O resplendent king, confounding the minds (of our enemies) let you move towards them with determination to destroy. With the violent speed of fire and wind, destroy them fleeing in different directions.

III.2.4 O determinations (of our enemies), go away. O minds (of our enemies), be confounded. Also whatever plan they have in their mind today, let you foil that completely.

अमीषां चित्तानि प्रतिमोहयन्तां गृहाणाद्गान्यध्वे परेहि ।
अभि प्रेहि निर्देह ह्यसु शोकैर्ग्राह्यामित्रांस्तमसा विध्य शत्रून् ॥५॥
असौ या सेनां मरुतः परंपामुस्मानेत्यभ्योजसा स्पर्धमाना ।
तां विध्यत तमसापञ्चतेन यथैषामन्यो अन्यं न जानात् ॥६॥

अमीषाम् । चित्तानि । प्रतिमोहयन्तां । गृहाण । अङ्गानि ; अध्वे । परा । इहि । अभि ।
प्र । इहि । निः । दह । ह्यसु । शोकैः । ग्राह्या अभिज्ञान् । तमसा । विध्य । शत्रून् ॥
असौ । या । सेना । मरुतः । परंपाम् । अस्मान् । आऽऽति । अभि । ओजसा । स्पर्धमाना ।
ताम् । विध्यत । तमसा । अपञ्चतेन । यथा । एषाम् । अन्यः । अन्यम् । न । जानात् ॥

(३) कर्मण्यं सूत्रम्

(१-६) बहुवचसास्य सूत्रस्याथवा ऋषिः । भस्मिन्प्रोक्ता वा देवताः । (१-२. ४) प्रथमाद्वितीयाद्यनुयी
नाधृषां विदुषुः, (२) द्वितीयायाधृतुष्वदा भुरिचपङ्क्तिः, (३-६) पञ्चम्यापठवाधानुपुन उच्यन्ति ॥

अचिक्रदत्स्वपा इह भुवदमे व्यचिन्व रोदसी उरूची ।
युञ्जन्तु त्वा मरुतो विश्वेदेस आसु नय नमसा रातहव्यम् ॥१॥
दूरे चित्सन्तमरुपास इन्द्रमा च्यावयन्तु सख्याय विप्रम् ।
यद्वायवीं बृहतीमर्कमस्मै सौत्रामण्या दधृपन्त देवाः ॥२॥
अच्यस्त्वा राजा वरुणो हवतु सोमस्त्वा हवतु पयैतेभ्यः ।
इन्द्रस्त्वा हवतु विद्वय आभ्यः श्येनो भुक्त्वा विश्वा आ पतेमाः ॥३॥
श्येनो हव्यं नयत्वा परस्मादन्यक्षेत्रे अपरुद्धं चरन्तम् ।
अभिन्ना पन्थां कृणुतां सुगं ते इमं संजाता अभिसंविशध्वम् ॥४॥

अचिक्रदत् । स्वऽपाः । इह । भुवत् । अने । वि । अच्यस्व । रोदसां इति । उरूची
इति । युञ्जन्तु । त्वा । मरुतः । विश्वऽवेदेसः । आ । असुम् । नय । नमसा । रात-
हव्यम् ॥ १ ॥

दूरे । चित् । सन्तम् । अरुपासः । इन्द्रम् । आ । च्यवयन्तु । सख्याय । विप्रम् ।
यत् । गायत्रीम् । बृहतीम् । अर्कम् । अस्मै । सौत्रामण्या । दधृपन्त । देवाः ॥ २ ॥

अत्ऽभ्यः । त्वा । राजा । वरुणः । हवतु । सोमः । त्वा । हवतु । पयैतेभ्यः ।
इन्द्रः । त्वा । हवतु । विद्वऽभ्यः । आभ्यः । श्येनः । भुक्त्वा । विश्वा । आ । पत । इमाः ॥ ३ ॥

श्येनः । हव्यम् । नयतु । आ । परस्मात् । अन्यऽक्षेत्रे । अपरुद्धम् । चरन्तम् ।

अभिन्ना । पन्थान् । कृणुताम् । सऽगम् । ते । इमम् । संजाता । अभिसंविशध्वम् ॥ ४ ॥

Dyauh

III.2.5 O epidemic (or fear), Apvā confounding the minds of our enemies, seize their bodies and go away. Visit them again. Burn their hearts with sorrows. Pierce our enemies with gripping darkness. (Cf. Rg. X.103.12), (Also Yu. XVII.1, 4 (with variation). Apvā = Sickness ; fear ; one who presides over).

Marutaḥ

III.2.6 There comes the army of enemies challenging our might. May you pierce it with confounding darkness so that none of them may recognize the other.

Agni

III.3.1 O Army Chief, he (the exiled king) calls on you. May he be of good conduct. Fill the specious heaven and earth (with your forces). Let the all-winning storm-troopers the Maruts, join you. With homage here may you bring him, who is worthy of tributes.

III.3.2 Though he be far away, may the unwounded (aruṣasah) soldiers bring the wise resplendent king for friendship. For, the enlightened ones have arranged to receive him with Gāyatrī and Bṛahatī praise-songs under full security measures.

III.3.3 May the venerable Lord, the sovereign, call you here from across the oceans; may the blissful Lord call you here from the mountains; may the resplendent Lord call you here to these people (to receive help from you). May you fly to these people (as if) becoming a hawk. (Varuṇa = Venerable Lord; Soma = Blissful Lord; Indra = Resplendent Lord)

III.3.4 From far away, here may the Lord of excellent speed bring him, who is worthy of being invited, but at present is moving on alien land as an exile. May the divine twin-riders make your path easy. O kinsmen, let you join and group around him.

हव्यन्तु त्वा प्रतिजुनाः प्रति मित्रा अकृषत ।
 इन्द्राग्नी विश्वे देवास्ते विशि क्षेममदीधरन् ॥५॥
 यस्ते हव्यं विवर्दत्सजातो यश्च निष्टयः ।
 अपाश्चिन्द्र तं कृत्वाथेममिहाव गमय ॥६॥

हव्यन्तु । त्वा । प्रतिजुनाः । प्रति । मित्राः । अकृषत ।
 इन्द्राग्नी इति । विश्वे । देवाः । ते । विशि । क्षेमम् । अदीधरन् ॥ ५ ॥
 यः । तं । हव्यम् । विवर्दत् । सज्जातः । यः । च । निष्टयः ।
 अपाश्चम् । इन्द्र । तम् । कृत्वा । अथ । इमम् । इह । अर्वा । गमय ॥ ६ ॥

(४) षष्ठ्यं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्यापर्वं कविः । इन्द्रो देवता । (१) षष्ठ्यपर्वो ऋग्वेदी, (२-१, १-७)

द्वितीयाद्वितीयापर्वीसप्तर्चानां मिष्टम् । (४-५) षष्ठ्यपर्वस्योऽथ भुरिन्द्रियदुष् पन्दांसि ॥

आ त्वा गन्नाष्ट्रे सह वर्चसोर्दिहि प्राङ्निशां पतिरेकुराट् त्वं वि गंज ।
 सर्वोस्त्वा राजन्प्रदिशो हव्यन्तुपसर्धो नमस्यो भवह ॥१॥
 त्वां विशो वृणतां राज्यायि त्वामिमाः प्रदिशुः पञ्च देवीः ।
 वर्ष्मन्नाष्ट्रस्य ककुर्दि श्रयस्व ततो न उग्रो वि भञ्ज वसूनि ॥२॥
 अच्छं त्वा यन्तु हविर्नः सज्जाता अग्निर्दुतो अजिरः सं चराते ।
 जायाः पुत्राः सुमनसो भवन्तु ब्रह्मं वलिं प्रति पश्यामा उग्रः ॥३॥
 अश्विना त्वाग्ने मित्रावरुणोभा विश्वे देवा मरुतस्त्वा हव्यन्तु ।
 अधा मनो वसुदेयाय कृणुष्व ततो न उग्रो वि भञ्ज वसूनि ॥४॥

आ । त्वा । गन् । राष्ट्रम् । सह । वर्चसा । उत् । इहि । प्राङ् । विशाम् । पतिः ।
 एकुराट् । त्वम् । वि । राज । सर्वोः । त्वा । राजन् । प्रदिशः । हव्यन्तु । उपसर्धः ।
 नमस्यः । भव । इह ॥ १ ॥

त्वाम् । विशः । वृणताम् । राज्यायि । त्वाम् । इमाः । प्रदिशः । पञ्च । देवीः ।
 वर्ष्मन् । राष्ट्रस्य । ककुर्दि । श्रयस्व । ततः । नः । उग्रः । वि । भञ्ज । वसूनि ॥ २ ॥
 अच्छं । त्वा । यन्तु । हविर्नः । सज्जाताः । अग्निः । दूतः । अजिरः । सम् । चराते ।
 जायाः । पुत्राः । सुमनसः । भवन्तु । ब्रह्मम् । वलिम् । प्रति । पश्यामहे । उग्रः ॥ ३ ॥
 अश्विना । त्वा । अग्ने । मित्रावरुणा । उभा । विश्वे । देवाः । मरुतः । त्वा । हव्यन्तु ।
 अध । मनः । वसुदेयाय । कृणुष्व । ततः । नः । उग्रः । वि । भञ्ज । वसूनि ॥ ४ ॥

III.3.5 May people invite you to come back. May your friends strengthen you. May the lord resplendent and adorable, and all the bounties of Nature keep you safe and secure amidst your people.(Indrāgnī = Lord resplendent and adorable viśvedevaḥ = All the bounties of Nature).

III.3.6 Whose disputes your being called back, May he be a kinsman or an outsider, O resplendent one, after driving him away, may you reinstate this man here.

Indraḥ

III.4.1 To you has come the kingdom. Rise up with lusture. First become the lord of people. There-after may you shine as the only sovereign. O prince, may all the quarters (all regions, accept you (as their lord), (and none else). May you be approachable as well as revered here.

III.4.2 May people select you for kingship and so may these five celestial regions. Stay at the apex in the body politic of the kingdom. Thereafter, becoming formidable (unchallengable), may you distribute riches among us.

III.4.3 May your kinsmen come forward to you with offerings. May the army Chief go with you as your herald at your command. May your wives and sons be friendly-minded. May you, the formidable, see plenty of tributes being brought.

III.4.4 May the Aśvīnau (twin-riders) first of all call upon you,so may both the Mitra (Lord of measures);and the Varuṇa (venerable);may all the enlightened ones and the storm-troopers accept you as king. Then, O prince,make up your mind to give wealth (to the needy). Thereafter, becoming formidable, may you distribute riches among us.(Aśvins = twin riders).

आ प्र द्रव परमस्याः परावतः शिवे ते चावापृथिवी उभे मां ।
 तद्वयं राजा वरुणस्तथाह म त्वायमहत्स उपेदमेहि ॥५॥
 इन्द्रेन्द्र मनुष्याः परेहि सं त्वाज्ञास्था वरुणैः संविदानः ।
 स त्वायमहत्स्ये सधस्ये स देवान्यक्षन्त उ कल्पयाहिजाः ॥६॥
 पृथ्या रेवतीर्वहुधा विरूपाः सर्वाः सुगत्स्व वरीयस्ते अक्रन् ।
 तास्त्वा सर्वाः संविदाना ह्वयन्तु दशमीमुग्रः सुमना वशह ॥७॥

आ । प्र । द्रव । परमस्याः । परावतः । शिवे इति । ते । चावापृथिवी इति । उभे इति । स्ताम् ।
 तत् । अयम् । राजा । वरुणः । तथा । आह । सः । त्वा । अयम् । अहत् । सः । उपे । इदम् ।
 आ । इहि ॥ ५ ॥

इन्द्रेन्द्र । मनुष्याः । परा । इहि । सम् । हि । अज्ञास्थाः । वरुणैः । सम् । विदानः ।
 सः । त्वा । अयम् । अहत् । स्वे । सधस्ये । सः । देवान् । यक्षत् । सः । ऊं इति । कल्पयात् ।
 विशः ॥ ६ ॥

पृथ्याः । रेवतीः । बहुधा । विरूपाः । सर्वाः । सुगत्स्य । वरीयः । ते । अक्रन् । ताः ।
 त्वा । सर्वाः । सम् । विदानाः । ह्वयन्तु । दशमीम् । उग्रः । सुमनाः । वशः । इह ॥७॥

(५) पञ्चमं सूत्रम्

(१-८) अथर्वस्यास्य सूत्रस्यायवा ऋषिः । सोमः पर्णमणिनां देवता । (१) प्रथमर्वः पुरोऽनुष्णिग्वृत् । (२-१, ५-७)
 दिनीषावृत्तीषयोः पञ्चम्यादिष्वस्य पातुवृत् । (५) चतुर्व्यास्त्रिवृत् । (८) अथम्याथ विराडुरोहृती ण्वांसि ॥

आयमगन्पर्णमणिवृत्ती बलेन प्रमृणन्त्सपत्नान् ।
 ओजो देवानां पय ओषधीनां वर्चसा मा जिन्वत्वप्रयावन् ॥१॥
 मयि सूत्रं पर्णमणे मयि धारयताद्रयिम् ।
 अहं राष्ट्रस्यामीवर्गे निजो मृयासमुत्तमः ॥२॥

आ । अयम् । अग्रन् । पूर्णमणिः । वृत्ती । बलेन । प्रमृणन् । सपत्नान् ।
 ओजः । देवानाम् । पयः । ओषधीनाम् । वर्चसा । मा । जिन्वत् । अप्रयावन् ॥ १ ॥
 मयि । सूत्रम् । पूर्णमणे । मयि । धारयतात् । रयिम् ।
 अहम् । राष्ट्रस्य । अभिजर्गे । निजः । मृयासम् । उत्तमः ॥ २ ॥

III.4.5 Rush on this place from farther even than the farthest distance. May both heaven and earth be gracious to you. So this illustrious Varuṇa (the Police-Chief) has said. As such, he has invited you. Do come to this place (at once).

III.4.6 O king of kings, may you come to all the ranks of your men. Having full concord with the Varuṇa (Police-Chief and Police officers), you are aware of this invitation. As such he has invited you to his own office, his own residence. He has adored the enlightened ones. He will also manoeuvre and guide the people.

III.4.7 People law-abiding, wealthy and of widely different opinions, all have joined hands for doing great good to you. May all of them, in full concord with each other accept you. may you stay here friendly, strong and kind, up to the tenth decade (of your life).

Somaḥ - Parṇa-Maniḥ

III.5.1 This parṇa jewel (ampoule or capsule), full of power has come to me, ruining my rivals with its power. Vigour of the bounties of Nature, and essence of the medicinal plants, may this fill me with lustre constantly. (Parṇa-manīḥ = a medicinal tablet prepared from the extract of the parṇa leaf. These maṇis are to be used by patients in the form of a tablet or capsule.)

III.5.2 O parṇa-ampoule, tablet (or capsule), may you lay ruling power as well as riches in me. In domination of my country, may I be alone (unrivalled) and supreme. (Maṇi = Capsule or a gelatine type of case for a dose of medicine or drug.)

यं निदुधुर्वनस्पतौ गुह्यं देवाः प्रियं मणिम् ।
 तमस्मभ्यै सहायुषा देवा ददतु भर्तवे ॥३॥
 सोमस्य पूर्णः सह उग्रमागन्निन्द्रेण दत्तो वरुणेन शिष्टः ।
 तं प्रियासं बहु रोचमानो दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ॥४॥
 आ मारुक्षत्पर्णमणिर्महा अरिष्टतातये ।
 यथाहमुत्तरोसान्यर्यम्ण उत संविदः ॥५॥
 ये धीवानो रथकाराः कर्मारो ये मनीषिणः ।
 उपस्तीन्पर्णं मह्यं त्वं सर्वान्कृष्वभितो जनान् ॥६॥
 ये राजानो राजकृतः सुता ग्रामप्यश्च ये ।
 उपस्तीन्पर्णं मह्यं त्वं सर्वान्कृष्वभितो जनान् ॥७॥
 पूर्णोऽसि तनूपानः सयोनिर्वीरो वीरेण मया ।
 संवत्सरस्य तेजसा तेन बध्नामि त्वा मणे ॥८॥

यम् । निदुधुः । वनस्पतौ । गुह्यम् । देवाः । प्रियम् । मणिम् ।
 तम् । अस्मभ्यम् । सह । आयुषा । देवाः । ददतु । भर्तवे ॥ ३ ॥
 सोमस्य । पूर्णः । सहः । उग्रम् । आ । अगन् । इन्द्रेण । दत्तः । वरुणेन । शिष्टः ।
 तम् । प्रियासम् । बहु । रोचमानः । दीर्घायुत्वाय । शतशारदाय ॥ ४ ॥
 आ । मा । मारुक्षत् । पर्णमणिः । मह्यै । अरिष्टतातये ।
 यथा । अहम् । उत्तुरः । असानि । अर्यम्णः । उत । समऽविदः ॥ ५ ॥
 ये । धीवानः । रथकाराः । कर्मारोः । ये । मनीषिणः ।
 उपस्तीन् । पर्णं । मह्यम् । त्वम् । सर्वान् । कृणु । अभितः । जनान् ॥ ६ ॥
 ये । राजानः । राजकृतः । सुताः । ग्रामप्यश्च । ये ।
 उपस्तीन् । पर्णं । मह्यम् । त्वम् । सर्वान् । कृणु । अभितः । जनान् ॥ ७ ॥
 पूर्णः । असि । तनूपानः । सयोनिः । वीरः । वीरेण । मया ।
 सम्वत्सरस्य । तेजसा । तेन । बध्नामि । त्वा । मणे ॥ ८ ॥

- III.5.3** That secret and pleasing ampoule or tablet which the bounties of Nature have hidden in the forest vegetation, may the bounties of Nature grant to us with the intake of it, a long life for our good sustenance.
- III.5.4** The Parṇa capsule (holding the drug) is a blessing, the most efficacious as cure, has come to me granted by the resplendent Lord (Indra), and approved by the venerable Lord (Varuṇa). Full of splendour, I shall accept and take it orally in order to enjoy a long life through a hundred autumns.
- III.5.5** This Parṇa ampoule-drug has ascended to save me from great ill, so that I acquire superiority to the rich people and to the highly learned ones.
- III.5.6** Whoso are skilled chariot makers, and whoso are gifted smiths, O Parṇa tablet, may you gather all of them around me willing to serve.
- III.5.7** Those who are Chieftains, the king-makers, and those who are village-leaders, full of initiative, O Parṇa drug-tablet, may you gather all of them around me willing to serve.
- III.5.8** O capsule containing the Parṇa drug, you are protector of body, brave and kin to me, (you are) also a brave since birth with the brilliance of the year, thereby I accept you as a drug to be taken orally, i.e., to be swallowed, as a physician I prescribe it to patients (i.e. badhnāmi).

(९) षष्ठं सूक्तम्

(१-८) महर्षेऽस्यास्य मूलस्य अगदीजं पुरुषं ऋषिः । अश्वत्थपवनम्निर्वेदता । अनुहुष् छन्दः ॥

पुमान्पुंसः परिजातोऽश्वत्थः खदिरादधि ।
 स हन्तु शत्रून्मामकान्यानुहं द्वेष्मि ये च माम् ॥१॥
 तान्श्वत्थ निः शृणीहि शत्रून्वैवाधदोधतः ।
 इन्द्रेण वृत्रघ्ना मेदी मित्रेण वरुणेन च ॥२॥
 यथाश्वत्थ निरर्भनोन्तर्महत्सुर्विणे ।
 एवा तान्त्सर्वाभिर्भिद्धि यानुहं द्वेष्मि ये च माम् ॥३॥
 यः सहमानुश्चरसि सासहान इव ऋषभः ।
 तेनाश्वत्थ त्वया वयं सपत्नान्त्सहिषीमहि ॥४॥
 सिनाल्वेनास्त्रिर्भूतिर्मृत्योः पार्श्वमोक्वैः ।
 अश्वत्थ शत्रून्मामकान्यानुहं द्वेष्मि ये च माम् ॥५॥
 यथाश्वत्थ वानस्पत्यानारोहन्कृणुषेधरान् ।
 एवा मे शत्रोर्मूर्धानं विष्वग्भिन्द्धि सहस्य च ॥६॥

पुमान् । पुंसः । परिजातः । अश्वत्थः । खदिरात् । अधि ।
 सः । हन्तु । शत्रून् । मामकान् । यान् । अहम् । द्वेष्मि । ये । च । माम् ॥ १ ॥
 तान् । अश्वत्थ । निः । शृणीहि । शत्रून् । वैवाधदोधतः ।
 इन्द्रेण । वृत्रघ्ना । मेदी । मित्रेण । वरुणेन । च ॥ २ ॥
 यथा । अश्वत्थ । निः । अर्भनः । अन्तः । महत् । अर्णवे ।
 एव । तान् । सर्वा । निः । भिद्धि । यान् । अहम् । द्वेष्मि । ये । च । माम् ॥ ३ ॥
 यः । सहमानः । चरसि । ससहानः । इव । ऋषभः ।
 तेन । अश्वत्थ । त्वया । वयम् । सपत्नान् । सहिषीमहि ॥ ४ ॥
 सिनाल्वे । एनान् । निः । भूतिः । मृत्योः । पार्श्वः । अमोक्वैः ।
 अश्वत्थ । शत्रून् । मामकान् । यान् । अहम् । द्वेष्मि । ये । च । माम् ॥ ५ ॥
 यथा । अश्वत्थ । वानस्पत्यान् । आरोहन् । कृणुषे । अधरान् ।
 एव । मे । शत्रोः । मूर्धानम् । विष्वक् । भिन्द्धि । सहस्य । च ॥ ६ ॥

Aśvatthah

- III.6.1** Like a manly person born out of a manly father, Aśvattha (Ficus religiosa -holy fig tree) grows upon khadira (Acacia catechu). May it slay my enemies, whom I hate and who hate me.
- III.6.2** With the help of the resplendent Lord (Indra), the destroyer of evil, in alliance with the Lord Friendly (Mitra) and venerable (Varuṇa), O Aśvattha, may you crush completely those enemies , who put up all sorts of obstacles and try to terrorize (us).
- III.6.3** O Aśvattha, as you have torn apart (khadira) in the vast mid-space, so may you tear off completely all of them whom I hate and who hate me.
(Kha = midspace; dira = torn apart).
- III.6.4** As you go subduing like a victorious bull, as such with you, O Aśvattha, may we subdue our rivals.
- III.6.5** O Aśvattha, may the wretchedness with the fetters of death, which may never be loosened, bind them down fast those enemies of mine, whom I hate and who hate me.
- III.6.6** O Aśvattha, as you mount upon other trees and thus put them under you, so may you shatter the head of my enemy to pieces and subdue him.

तेधिराश्वः प्र पूवन्तां छिन्ना नौरिव बन्धनात् ।
 न वैबाधप्रणुत्तानां पुनरस्ति निवर्तनम् ॥७॥
 प्रेणां ह्रुदे मनसा प्र चित्तेनोत ब्रह्मणा ।
 प्रेणान्वृक्षस्य शाखयाश्चत्थस्य नुदामहे ॥८॥

ते । अधिराश्वः । प्र । पूवन्ताम् । छिन्ना । नौरिव । बन्धनात् ।
 न । वैबाधप्रणुत्तानाम् । पुनः । अस्ति । निवर्तनम् ॥ ७ ॥
 प्र । एनान् । नुदे । मनसा । प्र । चित्तेन । उत । ब्रह्मणा ।
 प्र । एनान् । वृक्षस्य । शाखया । अश्चत्थस्य । नुदामहे ॥ ८ ॥

(७) सप्तमं सूक्तम्

(१-७) सप्तमस्त्यास्य सूक्तस्य वृषाणि नामिः । (१-१) वषट्कारितुषस्य हरिणः, (४) चतुर्णां वषट्कारादे,

(५) वषट्कारा भावः, (१-७) वृषीक्षाम्योष वषट्कारानं वेपताः । (१-५), ७) वषट्कारादि-

वषट्कारां सप्तम्यध्यानुहुत्, (६) वषट्काराध धुरिणनुहुत्, वषट्कारी ।

हरिणस्य रघुष्यदोधि शीर्षणि मेघजम् ।
 स क्षेत्रियं विषाणया विषुचीनमनीनशत् ॥१॥
 अनु त्वा हरिणो वृषां पट्टिश्चतुर्मिरकमीत् ।
 विषाणे वि प्यं गुष्पितं यदस्य क्षेत्रियं हृदि ॥२॥
 अदो यदवरोचति चतुष्पक्षमिव छदिः ।
 तेनां ते सर्वं क्षेत्रियमङ्गैर्म्यो नाशयामसि ॥३॥
 अमू ये दिवि सुमगे विष्टतो नाम तारके ।
 वि क्षेत्रियस्य सुञ्चतामधमं पाशमुत्तमम् ॥४॥

हरिणस्य । रघुऽस्यदः । अधि । शीर्षणि । मेघजम् ।
 सः । क्षेत्रियम् । विऽसानया । विषुचीनम् । अनीनशत् ॥ १ ॥
 अनु । त्वा । हरिणः । वृषां । पट्टिऽभिः । चतुऽभिः । अक्रमीत् ।
 विऽसनि । वि । स्य । गुष्पितम् । यत् । अस्य । क्षेत्रियम् । हृदि ॥ २ ॥
 अदः । यत् । अवरोचते । चतुष्पक्षम्ऽव । छदिः ।
 तेन । ते । सर्वम् । क्षेत्रियम् । अङ्गैर्म्यः । नाशयामसि ॥ ३ ॥
 अमू इति । ये इति । दिवि । सुमगे इति सुऽभगे । विऽचृतौ । नाम । तारके इति ।
 वि । क्षेत्रियस्य । सुञ्चताम् । अधमम् । पाशम् । उत्तमम् ॥ ४ ॥

III.6.7 May they drift down-wards like a boat cut off from its mooring. There is no come-back for those who have been thrown out by the splitter.

III.6.8 I drive them farther with my mind, with my thinking, and with my prayer. We hereby drive them farther with a branch of Aśvattha tree.

Harīṇaḥ

III.7.1 On the head of the fast running deer, there lies a remedy. With his horn, may he drive away the hereditary disease in different directions. (Horn of a deer contains ammonium salts of medicinal virtue.) (Kṣettriyam = inherited from parents)

III.7.2 The impassioned bull-gazelle (vṛṣā-harīṇaḥ) has bounded after you with his four feet. O Horn, may you destroy the hereditary disease that is interwoven in the heart of this man.

III.7.3 What shines there (spread on the floor) like a rectangular bed-cover (chadi) (i.e. deer-skin), with that we drive out of your limbs all the chronic disease.

Vidyut-Tarak

III.7.4 There in the sky are the two auspicious stars, vicṛta (lit.releasers) by name. May they loosen the noose of the hereditary disease set in the lower limbs as well as in the upper limbs.(vicṛtau nāma tārake, a cluster of two stars called vicṛta)

आप् इहा उ मेपुजीरापो अमीवुचातनीः ।

आपो विश्वस्य मेपुजीस्तास्त्वा सुचन्तु क्षेत्रियात् ॥५॥

यदासुतेः क्रियमाणायाः क्षेत्रियं त्वा व्यानशे ।

वेदाहं तस्य मेपुजं क्षेत्रियं नाशयामि त्वत् ॥६॥

अपवासे नक्षत्राणामपवास उपसामुत । अपास्मत्सर्वं दुर्भुतमप क्षेत्रियमुच्छतु ॥७॥

आपः । इत् । वै । ऊं इति । मेपुजीः । आपः । अमीवुचातनीः ।

आपः । विश्वस्य । मेपुजीः । ताः । त्वा । सुचन्तु । क्षेत्रियात् ॥ ५ ॥

यत् । आसुतेः । क्रियमाणायाः । क्षेत्रियम् । त्वा । विऽआनशे ।

वेदं । अहम् । तस्य । मेपुजम् । क्षेत्रियम् । नाशयामि । त्वत् ॥ ६ ॥

अपऽवासे । नक्षत्राणाम् । अपऽवासे । उपसाम् । उत ।

अप । अस्मत् । सर्वम् । दुःऽभुतम् । अप । क्षेत्रियम् । उच्छतु ॥ ७ ॥

(८) अथं सृष्टम्

(१-१) पृथुस्वास्त्यं वृष्टस्वास्त्यं क्रयिः । (१-४) प्रथमाविष्णुकंषां मित्रादयो विश्वे देवाः, (५-६)

पञ्चमीवृष्टयोश्च मनो देवताः । (१, १) वृषमाद्वीययोस्त्रिष्टुप्, (२, ६) द्वितीयावृष्टयोर्मंगती,

(४) ऋतुष्यां ऋतुषदा विष्णुहृतीगमां त्रिष्टुप्, (५) पञ्चम्याधानुष्टुप्, उन्दांति ॥

आ यातु मित्र ऋतुभिः कल्पमानः संवेशयन्पृथिवीमुत्थियाभिः ।

अथास्मभ्यं वरुणो वायुरभिर्वृहद्राष्ट्रं संवेश्य दधातु ॥१॥

धाता रातिः संवितेदं जुषन्तामिन्द्रस्त्वष्टा प्रति हर्यन्तु मे वचः ।

हुवे देवीमर्दिति शूरपुत्रां सजातानां मध्यमेष्टा यथासानि ॥२॥

हुवे सोमं सवितारं नमोभिर्विश्वानादित्यौ अहमुत्तरत्वे ।

अयमग्निदीदायदीर्घमेव संजातेरिन्द्रोऽप्रतिब्रुवद्भिः ॥३॥

आ । यातु । मित्रः । ऋतुभिः । कल्पमानः । सम्ऽवेशयन् । पृथिवीम् । उत्थियाभिः ।

अथ । अस्मभ्यम् । वरुणः । वायुः । अग्निः । वृहत् । राष्ट्रम् । सम्ऽवेश्यम् । दधातु ॥१॥

धाता । रातिः । संविता । इदम् । जुषन्ताम् । इन्द्रः । त्वष्टा । प्रति । हर्यन्तु । मे । वचः ।

हुवे । देवीम् । अर्दितिम् । शूरपुत्रां । सऽजातानाम् । मध्यमेष्टा । यथा । असांनि ॥२॥

हुवे । सोमम् । सवितारम् । नमोऽग्निः । विश्वान् । आदित्यान् । अहम् । उत्तरऽत्वे ।

अयम् । अग्निः । दीदयत् । दीर्घम् । एव । सऽजातैः । इन्द्र । अप्रतिब्रुवद्भिः ॥ ३ ॥

Āpaḥ

- III.7.5** Waters are verily the remedies, waters are dispeller of diseases. Waters are cure of all, may they make you free from the hereditary disease.(Āpaḥ = waters. always in feminine and in plural)

Against Yakṣma - Chronic disease

- III.7.6** While preparing decoction, the distilled caustic liquor has caused this injury to you. I know the remedy for that and I hereby, drive away your chronic and inveterate disease. (Kṣettriya = hereditary and hence chronic and inveterate or deep-rooted)

- III.7.7** In the fading of asterisms, in the fading out of the dawns also, from us, may you allow to fade out all that of evil nature, fade out (apavas) the kṣettriya.

Mitra and other Divinities

- III.8.1** May the Sun come enabling us to live long with (changing) seasons and pervading the earth with ruddy rays. Thereafter, may the venerable (Varuṇa) Lord, the omnipresent (Vāyu) Lord and the adorable (Agni) Lord grant us a land large enough to live amicably in. (Rāṣṭra = country; empire, land)
- III.8.2** May the creator (Dhatṛ) Lord, the bounteous (Ratiḥ) Lord, and the inspirer (Savitṛ) Lord hear this call of mine. May the resplendent (Indra) Lord and supreme architect (Tvaṣṭṛ) listen to my words favourable inclined. I pray to the earth divine, the mother of brave sons, that I may occupy the central-most position among my kinsfolk.
- III.8.3** With my homages, I invoke the blissful (soma) Lord, the inspirer (savitr) (impeller) and all the suns (the ādityāḥ) (i.e. all the twelve months) for attaining superiority. May this fire (agni), lighted by my kinsmen without uttering a word of opposition, go on burning bright for long.

इहेदसाय न पुरो गमायेयी गोपाः पुष्टपतिर्व आर्जत् ।
 अस्मै कामायोर्प कामिनीर्विष्वे वो देवा उपसंयन्तु ॥४॥
 सं वो मनीसि सं वृता समाकृतीर्नमामसि ।
 अमी ये विष्वता स्थन् तान्वः सं नमयामसि ॥५॥
 अहं गृण्णामि मनसा मनीसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेत ।
 मम वशेषु हृदयानि वः कृणोमि मम यातमनुवर्तमान एत ॥६॥

इह । इत् । असाय । न । पुरः । गमाय । इयीः । गोपाः । पुष्टपतिः । वः । आ । अजत् ।
 अस्मै । कामाय । उप । कामिनीः । विष्वे । वः । देवाः । उपसंयन्तु ॥ ४ ॥
 सम् । वः । मनीसि । सम् । वृता । सम् । आकृतीः । नमामसि ।
 अमी इति । ये । विज्रताः । स्थन् । तान् । वः । सम् । नमयामसि ॥ ५ ॥
 अहम् । गृण्णामि । मनसा । मनीसि । मम । चित्तम् । अनु । चित्तेभिः । आ । इत् ।
 मम । वशेषु । हृदयानि । वः । कृणोमि । मम । यातम् । अनुवर्तमानः । आ । इत् ॥ ६ ॥

(५) नमं सुकृत्

(१-१) वृषस्यास्य भूतस्य वामदेव कपि । व्याघ्रादपिच्यौ विष्वे देवा वा देवताः । (१-२, ५) वषमादि-
 त्वस्य वज्रम्या कृषधनुर्गुप्तः, (७) कृष्याभ्युत्थयथा निष्कृती, (१) कृष्याथ मुग्धिवुर्गु कृष्यासि ।

कर्शफस्य विशफस्य द्यौष्पिता पृथिवी माता ।
 यथाभिचक्र देवास्तथाप कृणुता पुनः ॥१॥
 अश्रेष्माणो आधारयन्तथा तन्मनुना कृतम् ।
 कृणोमि वध्नि विष्कन्धं मुष्कावर्हो गवामिव ॥२॥
 पिशङ्गे सूत्रे खर्गलं तदा वध्नन्ति वेधसः ।
 श्रवस्तुम् शुष्मं काबवं वध्नि कृष्वन्तु बन्धुरः ॥३॥

कर्शफस्य । विशफस्य । द्यौः । पिता । पृथिवी । माता ।
 यथा । अभिचक्र । देवाः । तथा । अप । कृणुता । पुनः ॥ १ ॥
 अश्रेष्माणः । आधारयन् । तथा । तत् । मनुना । कृतम् ।
 कृणोमि । वध्नि । विष्कन्धम् । मुष्कावर्हः । गवामिव ॥ २ ॥
 पिशङ्गे । सूत्रे । खर्गलम् । तत् । आ । वध्नन्ति । वेधसः ।
 श्रवस्तुम् । शुष्मम् । काबवं । वध्नि । कृष्वन्तु । बन्धुरः ॥ ३ ॥

III.8.4 O cows, may you stay just here. Please do not go away. May the quick-running cowherd, the nourisher Lord, urge you (to this place). May all the enlightened ones approach you, the desirable , for satisfaction of desires of this sacrificer. (Kāminīḥ = Cows; gopa = cowherd; puṣṭapatiḥ = nourisher Lord)

Mind or Manas

III.8.5 To unity we bend your minds, your actions (vrata), and your resolves. You, who, at present, are of discordant actions, we hereby bend to complete unity.

III.8.6 With my mind, I take hold of your minds. Follow my thought with your thinking. I take your hearts under my control. Tread the path on which I lead you.

Dyāvā-Pṛthivi Pair - All-Bounties.

III.9.1 Of the emaciating (karśapha) and of the penetrating (viśapha-hoofless or with distorted hoofs), (gout), heaven is the father and earth the mother. O bounties of Nature, as you have brought it, so may you remove it also.

III.9.2 Those free from phlegm have kept it (the gout) under control. So it is done by a well-thinking man (Manu). I hereby make the gout impotent, as a castrator emasculates bulls.

III.9.3 Then the wise ones bind a stick with a reddish coloured string (to the affected part). May that bandage make the strong and dehydrating snake-bite (Kābavam) impotent or non-effective.

येना श्रवस्यवश्वरथ देवा इवासुरमायया ।
 शुनीं कपिरिव दूषणो बन्धुरा काववस्य च ॥४॥
 दुष्ट्यै हि त्वा भूत्स्यामि दूषयिष्यामि काववम् ।
 उदाशवो रथा इव शपथैभिः सरिष्यथ ॥५॥
 एकंशतं विष्कन्धानि विष्ठिता पृथिवीमनु ।
 तेषां त्वामग्र उरुहर्मुणि विष्कन्धदूषणम् ॥६॥

येन । श्रवस्यवः । चरय । देवाऽइव । असुरऽमायया ।
 शुनीम् । कपिऽइव । दूषणः । बन्धुरा । काववस्य । च ॥ ४ ॥
 दुष्ट्यै । हि । त्वा । भूत्स्यामि । दूषयिष्यामि । काववम् ।
 उत । आशवः । रथाऽइव । शपथैभिः । सरिष्यथ ॥ ५ ॥
 एकंशतम् । विऽस्कन्धानि । विऽस्थिता । पृथिवीम् । अनु ।
 तेषाम् । त्वाम् । अग्रे । उत । उरुः । मुणिम् । विऽस्कन्धऽदूषणम् ॥ ६ ॥

(१०) दशमं मुक्तम्

(१-१३) प्रयोदशर्षस्यास्य सूक्तस्यापार्श्वः ऋभिः । अष्टका देवता । (१-३, ८-११, १३) प्रथमादि-
 त्वन्मन्त्राणां विष्कन्धानां प्रयोदश्यानामुष्टुप । (५-१, १३) चतुर्विंशत्यस्य द्वाष्टस्याथ
 विष्टुप, (७) सप्तम्याथ त्रयसप्तानां पदस्य विराजमानविद्यगती क्त्वांति ॥

प्रथमा ह व्युवास सा धेनुरभवद्यमे ।
 सा नः पर्यस्वती दुहामुत्तरामुत्तरां समाम् ॥१॥
 यां देवाः प्रतिनन्दन्ति रात्रिं धेनुमुपायतीम् ।
 संवत्सरस्य या पत्नी सा नो अस्तु सुमङ्गली ॥२॥
 संवत्सरस्य प्रतिमा यां त्वा रात्र्युपासहे ।
 सा न आयुष्मतीं प्रजां रायस्पोषेण सं सृज ॥३॥

प्रथमा । ह । वि । उवास । सा । धेनुः । अभवत् । यमे ।
 सा । नः । पर्यस्वती । दुहाम् । उत्तराम् । उत्तराम् । समाम् ॥ १ ॥
 याम् । देवाः । प्रतिनन्दन्ति । रात्रिम् । धेनुम् । उपऽआयतीम् ।
 सम्ऽवत्सरस्य । या । पत्नी । सा । नः । अस्तु । सुऽमङ्गली ॥ २ ॥
 सम्ऽवत्सरस्य । प्रतिमाम् । याम् । त्वा । रात्रिम् । उपऽआसहे ।
 सा । नः । आयुष्मतीम् । प्रजाम् । रायः । पोषेण । सम् । सृज ॥ ३ ॥

III.9.4 You, who are active in your strength , like gods fighting incessantly with evils, evil forces(the demons). Even as monkey scorns dogs, O bandage, bandhuraḥ, scorn the kābava. (Kābava = cloth-bandages round the wound or ailing limb of the patient.)

III.9.5 Surely I shall bind you for (removing) the ill-effect. Thus I shall remove the ill-effect of the snake-bite. Then you will be able to move about like chariots drawn by vigorous horses with scoldings (of the charioteer).

III.9.6 A hundred and one are hindrances spread all over the earth. With them they have confronted you,the drug-tablet,remover of all hindrances.

Ekāṣṭakā

III.10.1 She was the first dawn (Ekāṣṭaka) to shine (in the firmament). In this world (Yama), she became a milch cow. May she, rich in milk, go on feeding us year after year.(Prathamā = the first dawn in the present creation)

III.10.2 Whom the enlightened ones welcome with joy, the (Ekāṣṭakā) night as she approaches as a cow, who is the consort of the year ; may she be propitious to us.

III.10.3 O (Ekāṣṭakā) night, whom we worship as the measure of the cycle of the year, as such may you unite our long-living progeny with riches and nourishment.

इयमेव सा या प्रयुमा ज्यौच्छेदास्वितरासु चरति प्रविष्टा ।
 मुहान्तो अस्यां महिमानो अन्तर्वधूजिगाय नवगजनित्री ॥४॥
 वानस्पत्या प्रावाणो घोषमकृत हविष्कृष्वन्तः परिवत्सुरीणम् ।
 एकाष्टके सुप्रजसः सुवीरा वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥५॥
 इडायास्पदं धृतवत्सरीसृपं जातवेदः प्रति हव्या गृभाय ।
 ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपास्तेषां सप्तानां मयि रन्तिरस्तु ॥६॥

आ मा पुष्टे च पोषे च रात्रि देवानां सुमतौ स्याम ।
 पूर्णा देवै परा पतु सुपूर्णं पुनरा पत ।
 सर्वान्यज्ञान्तैर्भुजतीषमूर्जं न आ भर ॥७॥
 आयमगन्तवत्सुरः पतिरेकाष्टके तव ।
 सा न आयुष्मतीं प्रजां रायस्पोषेण सं सृज ॥८॥
 ऋतून्यज ऋतुपतीनार्तवानुत हायनान् ।
 समाः संवत्सरान्मासान्भुतस्य पतये यजे ॥९॥
 ऋतुम्यध्वार्तवेभ्यो माद्भयः संवत्सरेभ्यः ।
 धात्रे विधात्रे समृधे भूतस्य पतये यजे ॥१०॥

इयम् । एव । सा । या । प्रयुमा । विऽज्यौच्छेत् । आसु । इतरासु । चरति । प्रऽविष्टा ।
 मुहान्तः । अस्याम् । महिमानः । अन्तः । वधूः । जिगाय । नवऽगत् । जनित्री ॥ ४ ॥
 वानस्पत्याः । प्रावाणः । घोषम् । अकृत । हविः । कृष्वन्तः । परिवत्सुरीणम् ।
 एकाऽष्टके । सुऽप्रजसः । सुऽवीराः । वयम् । स्याम् । पतयः । रयीणाम् ॥ ५ ॥
 इडायाः । पदम् । धृतऽवत् । सरीसृपम् । जातऽवेदः । प्रति । हव्या । गृभाय ।
 ये । ग्राम्याः । पशवः । विश्वऽरूपाः । तेषाम् । सप्तानाम् । मयि । रन्तिः । अस्तु ॥ ६ ॥
 आ । मा । पुष्टे । च । पोषे । च । रात्रि । देवानाम् । सुऽमतौ । स्याम् । पूर्णा । देवै । परा । पतु ।
 सुऽपूर्णं । पुनः । आ । पतु । सर्वान् । यज्ञान् । समऽभुजती । इयम् । ऊर्जम् । नः । आ । भर ॥
 आ । अयम् । अगन् । समऽवत्सुरः । पतिः । एकाऽष्टके । तव ।
 सा । नः । आयुष्मतीम् । प्रऽजाम् । रायः । पोषेण । सम् । सृज ॥ ८ ॥
 ऋतुन् । यजे । ऋतुऽपतीन् । आर्तवान् । उत । हायनान् ।
 समाः । समऽवत्सरान् । मासान् । भुतस्य । पतये । यजे ॥ ९ ॥
 ऋतुऽम्यः । त्वा । आर्तवेभ्यः । मात्ऽम्यः । समऽवत्सरेभ्यः ।
 धात्रे । विऽधात्रे । समऽऋधे । भूतस्य । पतये । यजे ॥

- III.10.4** This is verily she, who in the very beginning dispelled the darkness. She moves about having entered in these other (dawns). Great glories are within her. She is a newly wed bride about to bear a child.
- III.10.5** Wooden grinders have started making noise while preparing the oblation meant for the completion of the year. O Ekāṣṭaka, may we, having good progeny and good soldiers, become masters of riches.
- III.10.6** The shrine of Idā (idāyāspadam) flows with ghr̥ta and butter. O Jataveda (knower of all that is born, an epithet of Agni), please accept our oblations. Cattle and our other animals, of seven kinds and of numerous forms, abide with me fully contented.(Seven animals are = Cow, Horse, Goat, Sheep, Men, Donkey, and Camel).
- III.10.7** O (Ekāṣṭakā) night, may you set me in prosperity and nourishment. May we be in good books of the enlightened ones. A spoon, go thither full of oblations and come back filled up to brim. Consuming all the oblations at the sacrifice, may you bring food and vigour to us.
- III.10.8** O Ekāṣṭakā (eighth night of the moonless fortnight of Maghā month), here has come the year, your husband. As such, may you unite for our long-living progeny with riches and nourishment.
- III.10.9** I offer oblations to seasons, to lords of seasons, to couples of seasons, to winters, to summers, to years and to months. I offer oblations to the Lord of all existence.
- III.10.10** O Ekāṣṭakā, I adore you for the sake of seasons, for couple of seasons, for months, for the year, for the creator, for the sustainer and for the bounteous Lord of existence.

इड्या जुह्वतो वयं देवान्घृतवता यजे ।
 गृहानलुभ्यतो वयं सं विशेमोष गोमतः ॥११॥
 एकाष्टका तर्पसा तप्यमाना जजान् गर्भं महिमानमिन्द्रम् ।
 तेन देवा व्यपिहन्त शत्रून्हुन्ता दस्यूनामभवच्छचीपतिः ॥१२॥
 इन्द्रपुत्रे सोमपुत्रे दुहितासि प्रजापतेः ।
 कामान्स्माकं पूरय प्रति गृहाहि नो हविः ॥१३॥

इड्या । जुह्वतः । वयम् । देवान् । घृतऽवता । यजे ।
 गृहान् । अलुभ्यतः । वयम् । सम् । विशेम । उप । गोऽमतः ॥ ११ ॥
 एकाऽष्टका । तर्पसा । तप्यमाना । जजान् । गर्भम् । महिमानम् । इन्द्रम् ।
 तेन । देवाः । वि । अलुहन्त । शत्रून् । हुन्ता । दस्यूनाम् । अभवत् । शचीऽपतिः ॥ १२ ॥
 इन्द्रऽपुत्रे । सोमऽपुत्रे । दुहिता । असि । प्रजाऽपतेः ।
 कामान् । अस्माकम् । पूरय । प्रति । गृहाहि । नः । हविः ॥ १३ ॥

(११) एकदशं सूक्तम्

(१-८) महर्षिणास्य सूक्तस्य ऋषिः, धृमह्विनाधोमी वा कवी । इन्द्राग्नी वायुः यजमानाश्च देवताः ।

(१-३) प्रयमादिपत्यस्य मिष्टुर्, (४) ऋष्योः शाकरीगर्भो वगती, (५-६) पञ्चमी-

पद्योपलुप्तुः, (७) सप्तम्या ऽन्विगृह्यतीगर्भा पद्यापङ्क्तिः, (८) महर्ष्याध-

म्यवसाना पद्यदा हृदयीगर्भा वगती छन्दसि ॥

मुञ्चामि त्वा हविषा जीवनाय कर्मज्ञातयक्ष्माद्रुत राजयक्ष्मात् ।
 माहिर्जग्राह यद्येतदेनं तस्या इन्द्राग्नी प्र मुमुक्तमेनम् ॥१॥
 यदि क्षितायुर्यदि वा परेतो यदि मृत्योरन्तिकं नीत एव ।
 तमा हरामि निर्रुतेरुपस्थादस्पाशमेनं शतशारदाय ॥२॥
 सहस्राक्षेण शतवीर्येण शतायुषा हविषाहर्षमेनम् ।
 इन्द्रो यथैनं शरदो नयात्यति विश्वस्य दुरितस्य पारम् ॥३॥

मुञ्चामि । त्वा । हविषा । जीवनाय । कम् । अज्ञातऽयक्ष्मात् । उत । राजऽयक्ष्मात् ।
 माहिः । जग्राह । यदि । एतत् । एनम् । तस्याः । इन्द्राग्नी इति । प्र । मुमुक्तम् । एनम् ॥ १ ॥
 यदि । क्षितऽआयुः । यदि । वा । पराऽइतः । यदि । मृत्योः । अन्तिकम् । निऽइतः । एव ।
 तम् । आ । हरामि । निऽऽरुतेः । उपस्थात् । अस्पाशम् । एनम् । शतऽशारदाय ॥ २ ॥
 सहस्रऽअक्षेण । शतऽवीर्येण । शतऽआयुषा । हविषा । आ । अहार्यम् । एनम् ।
 इन्द्रः । यथा । एनम् । शरदः । नयाति । अति । विश्वस्य । दुःइतस्य । पारम् ॥ ३ ॥

- III.10.11** We entertain the enlightened ones with words of praise and with preparations made of clarified butter. Free from greed, may we enter houses rich with cows.
- III.10.12** Ekāstakā practising austerity, has given birth to her embryo, the majestic Sun. With him the enlightened ones have overpowered their enemies and the master of action has become the slayer of robbers.
- III.10.13** O Ekāstakā, whose son is the Sun, and whose son is the Moon, you are the daughter of the Lord of all creatures. May you fulfil our desires and accept our offerings.

Indrāgnī (Paīr)-Ayu and against Yakṣma

- III.11.1** I release you from the unknown wasting disease as well as from tuberculosis by use of proper diet (haviṣā) for a long life. If the grip has siezed him, may you, O Lord resplendent and adorable (indrāgnī) set him free from it. (cf.Ṛv. X.161.1)
- III.11.2** Even if his days of life have come to an end, even if he is to depart from this world, and even if he has been carried very close to death, I hereby bring him back from the very lap of perdition, I have strengthened him to live through a hundred autumns. (cf.Ṛv. X.161.2)
- III.11.3** I have brought him back with the use of proper diet giving a thousand times power of sense organs, hundred times of strength and a long life of a hundred years, so that may the resplendent Lord lead him through the (hundred) autumns across all the troubles.(cf.Ṛv. X.161.3 with variation)

शतं जीव शरदो वर्धमानः शतं हेमन्तान्छतम् वसन्तान् ।
 शतं त इन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा हविषाहोषमेनम् ॥४॥
 प्र विशतं प्राणापानावनद्वाहाविव व्रजम् ।
 व्यन्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरान्छतम् ॥५॥
 इहेव स्तं प्राणापानौ मार्प गातमितो युवम् ।
 शरीरमस्याह्नानि जरसे वहतं पुनः ॥६॥
 जुरायै त्वा परि ददामि जुरायै नि ध्रुवामि त्वा ।
 जुरा त्वा भद्रा नेष्ट व्यन्ये यन्तु मृत्यवो यानाहुरितरान्छतम् ॥७॥
 अग्नि त्वा जरिमाहितं गामुक्षणमिव रज्ज्वा ।
 यस्त्वा मृत्युरन्वर्धत्तं जायमानं सुपाशया ।
 तं ते सत्यस्य हस्ताभ्यामुदमुश्च बृहस्पतिः ॥८॥

शतम् । जीव । शरदः । वर्धमानः । शतम् । हेमन्तान् । शतम् । ऊं इति । वसन्तान् । शतम् ।
 ते । इन्द्रः । अग्निः । सविता । बृहस्पतिः । शतऽआयुषा । हविषा । आ । अहोषम् । एनम् ॥
 प्र । विशतम् । प्राणापानौ । अनुद्वाहौऽइव । व्रजम् ।
 वि । अन्ये । यन्तु । मृत्यवः । यान् । आहुः । इतरान् । शतम् ॥
 इह । एव । स्तम् । प्राणापानौ । मा । अर्प । गातम् । इतः । युवम् ।
 शरीरम् । अस्य । अह्नानि । जरसे । वहतम् । पुनः ॥ ६ ॥
 जुरायै । त्वा । परि । ददामि । जुरायै । नि । ध्रुवामि । त्वा । जुरा । त्वा । भद्रा । नेष्ट ।
 वि । अन्ये । यन्तु । मृत्यवः । यान् । आहुः । इतरान् । शतम् ॥ ७ ॥
 अग्नि । त्वा । जरिमा । अहितं । गाम् । उक्षणम्ऽइव । रज्ज्वा ।
 यः । त्वा । मृत्युः । अभिऽअर्धत्त । जायमानम् । सुपाशया ।
 तम् । ते । सत्यस्य । हस्ताभ्याम् । उत् । अमुञ्चत् । बृहस्पतिः ॥ ८ ॥

- III.11.4** Growing always strong, may live through a hundred autumns, through a hundred winters and through a hundred springs also. May the resplendent Lord, the adorable Lord, the inspirer Lord and the Lord supreme provide you with a hundred years. I have brought him back by a dietary for hundred years. (cf.Rv. X.16.4-with variation) (Indra, Agni, Savitr and Brhaspati have been invoked one Lord with numerous names)
- III.11.5** May you, in-breath and out-breath, go on entering in him as two bullocks in a cow-pen. May other deaths, of which there are hundreds yet to come they say, "keep away".
- III.11.6** O in-breath and out-breath, may both of you stay here. May you not depart from here. Again may you carry his body and members up to his ripe old age (jarase) again.
- III.11.7** I hereby entrust you to ripe old age (jarāyai). I urge you to reach old age. May the old age lead you benignly. May the other deaths go away, which they call the remaining hundred.
- III.11.8** May the ripe old age take hold of you as a steer is tied with a rope. From the death, which had caught you in its fine noose as soon as you were born, the Lord supreme has released you with the hands of your truth.(satyasya).

(१२) द्वादशं सूक्तम्

(१-९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य नवमः कविः । शाला वास्तोन्मतिश्च देवते । (१, ४-९) नवम्याचतुर्वीपञ्चमी-
 मासृचां विष्टुप्, (२) द्वितीयाया विष्टुगती, (३) तृतीयाया इवती, (४) चतुः
 दाहरीगर्भा अगती, (५) सप्तम्या आर्ष्यतुष्टुप्, (६) अष्टम्या
 भुरिक्विष्टुप्, (७) नवम्याभ्यतुष्टुप् छन्दसि ॥

इहेव ध्रुवां नि भिनोमि शालां क्षेमं तिष्ठाति घृतमुक्षमाणा ।
 तां त्वा शाले सर्ववीराः सुवीरा अरिष्टवीरा उप सं चरेम ॥१॥
 इहेव ध्रुवा प्रति तिष्ठ शालेश्वावती गोमती सूनृतावती ।
 ऊर्जस्वती घृतवती पर्यस्वत्युच्छ्रयस्व महते सौभगाय ॥२॥
 ध्रुण्यसि शाले बृहच्छेन्दाः पूर्तिधान्या ।
 आ त्वा वत्सो गमेदा कुमार आ धेनवः सायमास्पन्दमानाः ॥३॥
 इमां शालां सविता वायुरिन्द्रो बृहस्पतिर्नि भिनोतु प्रजानन् ।
 उक्षन्तुद्वा मरुतो घृतेन भगो नो राजा नि कृषिं तनोतु ॥४॥
 मानस्य पत्नि शरणा स्योना देवी देवेभिर्निर्मितास्यग्रे ।
 तृणं वसाना सुमना असस्त्वमथासन्ध्यं सहवीरं रयिं दाः ॥५॥
 ऋतेन स्थूणामधि रोह वंशोग्रो विराजन्नपं वृद्धस्व शत्रून् ।
 मा ते रिपन्नुपसत्तारो गृहाणां शाले शतं जीवेम शरदः सर्ववीराः ॥६॥

इह । एव । ध्रुवाम् । नि । भिनोमि । शालाम् । क्षेमं । तिष्ठाति । घृतम् । उक्षमाणा ।
 ताम् । त्वा । शाले । सर्ववीराः । सुवीराः । अरिष्टवीराः । उप । सम् । चरेम ॥ १ ॥
 इह । एव । ध्रुवा । प्रति । तिष्ठ । शाले । अश्ववती । गोमती । सूनृतावती ।
 ऊर्जस्वती । घृतवती । पर्यस्वती । उत् । श्रयस्व । महते । सौभगाय ॥ २ ॥
 ध्रुणी । असि । शाले । बृहत्छेन्दाः । पूर्तिधान्या ।
 आ । त्वा । वत्सः । गमेत् । आ । कुमारः । आ । धेनवः । सायम् । आस्पन्दमानाः ॥ ३ ॥
 इमाम् । शालाम् । सविता । वायुः । इन्द्रः । बृहस्पतिः । नि । भिनोतु । प्रजानन् ।
 उक्षन्तु । उद्वा । मरुतः । घृतेन । भगः । नः । राजा । नि । कृषिम् । तनोतु ॥ ४ ॥
 मानस्य । पत्नि । शरणा । स्योना । देवी । देवेभिः । निर्मिता । असि । अग्रे ।
 तृणम् । वसाना । सुमनाः । असः । त्वम् । अर्थ । अस्मभ्यम् । सहवीरम् । रयिम् । दाः ॥ ५ ॥
 ऋतेन । स्थूणाम् । अधि । रोह । वंश । उग्रः । विराजन् । अप । वृद्धस्व । शत्रून् ।
 मा । ते । रिपन् । उपसत्तारः । गृहाणाम् । शाले । शतम् । जीवेम । शरदः । सर्ववीराः ॥

House-śātā-Vāstoṣpatih

- III.12.1** At this very place, I construct my permanent house. May this residence stand safe and secure overflowing with clarified butter. O house, may we dwell here with all our sons, with excellent sons and with sons never harmed (ever unharmed) (Virāḥ=sons; also brave persons.)
- III.12.2** O house, may you stand at this very place permanently, rich with horses (aśvāvati), with cows,(gomatī) and with truthful as well as pleasing speech (sūnṛtāvati). May you flourish full of vigour, full of clarified butter, full of milk for our great good fortune (prosperity).
- III.12.3** O house, supported on pillars you are, having a big roof. You are full of cleaned food grains. May calves, and steers come to you and in the evening may the cows come streaming (with good milk).
- III.12.4** May the impeller Lord, the omnipresent Lord, the resplendent Lord, the Lord supreme, knowing well bless us in the construction of this house. May the cloud-bearing winds sprinkle it with water and clarified butter. May the sovereign Lord of all round prosperity make our cultivation flourish.
- III.12.5** O mistress of measures and construction (mānasya patni), from the very beginning you have been built by the enlightend ones as a good shelter, comfortable and shining. Covered with grass(thatch), may you be benign to us and may bring to us riches along with brave sons.(Patni = O lovely dwelling).
- III.12.6** O flag-pole, mount upon the central pillar with righteousness. Formidable and glorious, keep our enemies away. O house, may those, who live in you, never be harmed. May we live through a hundred autumns with all our sons (and grand sons).

एमां कुमारस्तरुण आ वृत्सो जगता सह ।
 एमां परिस्त्रुतः कुम्भ आ दध्नः कुलशैरगुः ॥७॥
 पूर्णं नारि प्र भर कुम्भमेतं घृतस्य धाराममृतेन संभृताम् ।
 इमां पातूनमृतेना समञ्जीष्टापूर्तमभि रक्षात्येनाम् ॥८॥
 इमा आपः प्र भराम्ययक्ष्मा यक्ष्मनाशनीः ।
 गृहानुष प्र सीदाम्यमृतेन सहामिना ॥९॥

आ । इमाम् । कुमारः । तरुणः । आ । वृत्सः । जगता । सह ।
 आ । इमाम् । परिस्त्रुतः । कुम्भः । आ । दध्नः । कुलशैः । अगुः ॥ ७ ॥
 पूर्णम् । नारि । प्र । भर । कुम्भम् । एतम् । घृतस्य । धाराम् । अमृतेन । सम्भृताम् ।
 इमाम् । पातून् । अमृतेन । सम् । अङ्घ्रि । इष्टापूर्तम् । अभि । रक्षाति । एनाम् ॥ ८ ॥
 इमाः । आपः । प्र । भरामि । अयक्ष्माः । यक्ष्मनाशनीः ।
 गृहान् । उप । प्र । सीदामि । अमृतेन । सह । अग्निना ॥ ९ ॥

(११) प्रथमं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्ष्यास्य सूक्तस्य ऋग्वेदिभिः । कव्यः सिन्धवो वा देवताः । (१) प्रथमर्षे निवृत्तुषु, (२-४, ७) द्वितीयादि-
 द्वयस्य सप्तर्ष्याध्यायुषु, (५) पञ्चम्या विषाङ्गुती, (६) षष्ठ्याश्च निवृत्तिषु कथ्यन्ति ॥

यददः संप्रयतीरहावनदता हुते ।
 तस्मादा नद्योऽ नाम स्थ ता वो नामानि सिन्धवः ॥१॥
 यत्प्रेषिता वरुणेनाच्छीर्षं समवल्गात ।
 तदाग्नेदिन्द्रो वो यतीस्तस्मादापो अनु धन ॥२॥
 अपक्रामं स्यन्दमाना अवीवरत वो हि कम् ।
 इन्द्रो वः शक्तिभिर्देवीस्तस्माद्वाग्नाम वो हितम् ॥३॥

यत् । अदः । सम्प्रयतीः । अहौ । अनदत । हुते ।
 तस्मात् । आ । नद्यः । नाम । स्थ । ता । वः । नामानि । सिन्धवः ॥ १ ॥
 यत् । प्रेषिताः । वरुणेन । आत् । शीर्मम् । सम् अवल्गात ।
 तत् । आप्नोत् । इन्द्रः । वः । यतीः । तस्मात् । आपः । अनु । धन ॥ २ ॥
 अपक्रामम् । स्यन्दमानाः । अवीवरत । वः । हि । कम् ।
 इन्द्रः । वः । शक्तिभिः । देवीः । तस्मात् । वाः । नाम । वः । हितम् ॥ ३ ॥

III.12.7 May a grown up youth, a lad, and a baby son come to this house along with moving cattle. May the jars of pressed out juice along with the pitchers of curd be stored here.

III.12.8 O woman, to this house of ours bring the full jar pouring out a stream of clarified butter (as if) imbued with immortality. Serve the drinkers with a draught of this ambrosia. May the supplies of all the desired things keep this house fully equipped in every respect.

III.12.9 I bring here these waters, free from wasteful disease (consumption) and destroyers of the wasteful disease. I enter these houses with the never-dying fire (the ever-glowing one). (ayaksmā = free from disease; yaksmā-nāśanīh = destroyer of disease).

Rivers - Varuṇaḥ

III.13.1 Term "nāḍī" - Since you roar while this charged cloud (ahi) is burst, clearly for that reason your name is nāḍī or nadyaḥ (one that roars). O sindhus, (flowing ones, the rivers) your other names also are similar (i.e. conveying their meaning).

III.13.2 Term "āpah" - As you, urged by the venerable Lord (varuṇa), surround all swiftly, as if dancing in a group, and the resplendent one enters you when you are going away, so you get your name āpah (those that enter, or are entered into). (āpnot leads to the name āpah. śībham = ksīpra nāma; swift)

III.13.3 Term "vāri" - For happiness, the resplendent Lord restrains you, the divine ones, who use to flow (loiter) with your forces against his desire. Therefore, your name comes to be the vār (the restrained ones; the chosen ones).

एको वो देवोऽप्यतिप्रुत्स्यन्दमाना यथावशम् ।
 उदनिपुर्महीरिति तस्मादुदकमुच्यते ॥४॥
 आपो भद्रा घृतमिदार्य आसन्नमीषोर्मौ विभ्रत्याप इताः ।
 तीव्रो रसो मधुपृचामरंगम आ मा प्राणेन सह वर्चसा गमेत् ॥५॥
 आदित्यस्याभ्युत वा शृणोम्या मा घोषो गच्छति वाच्यासाम् ।
 मन्ये भेजानो अमृतस्य तर्हि हिरण्यवर्णा अर्तपं युदा वः ॥६॥
 इदं व आपो हृदयमयं वृत्स ऋतावरीः ।
 इहेत्यमेतं शकरीर्यन्नेदं वेश्यामि वः ॥७॥

एकः । वः । देवः । अपि । अतिप्रुत् । त्यन्दमानाः । युधाऽवशम् ।
 उत् । आनिपुः । महीः । इति । तस्मात् । उदकम् । उच्यते ॥ ४ ॥
 आपः । भद्राः । घृतम् । इत् । आपः । आसन् । अमीषोर्मौ । विभ्रति । आपः । इत् । ताः ।
 तीव्रः । रसः । मधुपृचाम् । अरुमऽगमः । आ । मा । प्राणेन । सह । वर्चसा । गमेत् ॥५॥
 आत् । इत् । पश्यामि । उत । वा । शृणामि । आ । मा । घोषः । गच्छति । वाक् । मा । आसाम् ।
 मन्ये । भेजानः । अमृतस्य । तर्हि । हिरण्यवर्णाः । अर्तपम् । युदा । वः ॥ ६ ॥
 इदम् । वः । आपः । हृदयम् । अयम् । वृत्सः । ऋतऽवरीः ।
 इह । इत्यम् । आ । इत् । शकरीः । यत्र । इदम् । वेश्यामि । वः ॥ ७ ॥

(१४) कर्तृसं सूक्तम्

(१-१) यदृषत्यात्वं सूक्तस्य कदा कविः । गोष्ठो मन्त्रोक्त्य वा देवताः । (१-५) यथमादि-
 यमर्चयन्तु इति, (१) यथावाचापि विदुन् कन्तरी ।

सं वो गोष्ठेन सुषदा सं रय्या सं सुर्मूत्या ।
 अहर्जातस्य यन्नाम तेना वः सं सृजामसि ॥१॥
 सं वः सृजत्वर्थमा सं पूषा सं बृहस्पतिः ।
 समिन्द्रो यो धनंजयो मयि पुष्यत यदु ॥२॥

सम् । वः । गोऽस्थेन । सुऽसदा । सम् । रय्या । सम् । सुऽभूत्या ।
 अहऽजातस्य । यत् । नाम । तेन । वः । सम् । सृजामसि ॥ १ ॥
 सम् । वः । सृजतु । अर्थमा । सम् । पूषा । सम् । बृहस्पतिः ।
 सम् । इन्द्रः । यः । धनंजयः । मयि । पुष्यत । यत् । वदु ॥ २ ॥

- III.13.4** Term "udaka" - The Lord alone superintend you (O udaka) who flow according to your will. Due to this, they the mighty ones, heave up having acquired greatness (They breathed upward fast). So they are called udaka (that goes upwards).
- III.13.5** Term "ghṛtā" - The waters are excellent. The waters are verily the purified butter, and those waters sustain the fire and the herbal sap. May the potent essence of honey-sweet waters, never diminishing in effect, unite (conjoin) me with vital breath as well as with lustre.
- III.13.6** I see them here and there, and I hear them. Their sound comes to me, as if it is their speech. O bright coloured waters, when I take you to my full satisfaction, I feel, as if I have tasted the nectar.
- III.13.7** O waters, this is your heart. O supporters of eternal truth, this sacrifice is your dear child. O mighty bestowers, may you come here, this way, where now I place you.

Cow-stall - Goṣṭhaḥ-Aryaman

- III.14.1** O cows, we provide you with a cow-stall pleasing to live in, with nourishing food, and with comforts, we confer names on you when you are one day old.
- III.14.2** May the ordainer Lord make you procreate, may the nourisher Lord, may the Lord supreme, and may the resplendent one, winner of wealth, make you procreate. May you, O cows, nourish me with your richness of milk.

संजग्माना अर्विभ्युपीरस्मिन्गोष्ठे करीषिणीः ।
 विभ्रतीः सोम्यं मध्वनमीवा उपेतन ॥३॥
 इहेव गाव एतनेहो शकैव पुष्यत ।
 इहेवोत प्र जायध्वं मयि संज्ञानमस्तु वः ॥४॥
 शिवो वो गोष्ठो भवतु शारिशाकैव पुष्यत ।
 इहेवोत प्र जायध्वं मया वः सं ज्ञामसि ॥५॥
 मया गावो गोपतिना सचध्वमयं वो गोष्ठ इह पोषयिष्णुः ।
 रायस्पोषेण बहुला भवन्तीर्जीवा जीवन्तीरुप वः सदेम ॥६॥

सम्जग्मानाः । अर्विभ्युपीः । अस्मिन् । गोऽस्थे । करीषिणीः ।
 विभ्रतीः । सोम्यम् । मधु । अनमीवाः । उपऽएतन ॥ ३ ॥
 इह । एव । गावः । आ । इतन । इहो इति । शकाऽइव । पुष्यत ।
 इह । एव । उत । प्र । जायध्वम् । मयि । सम्ज्ञानम् । अस्तु । वः ॥ ४ ॥
 शिवः । वः । गोऽस्थः । भवतु । शारिशाकाऽइव । पुष्यत ।
 इह । एव । उत । प्र । जायध्वम् । मया । वः । सम् । सृजामसि ॥ ५ ॥
 मया । गावः । गोऽपतिना । सचध्वम् । अयम् । वः । गोऽस्थः । इह । पोषयिष्णुः ।
 रायः । पोषेण । बहुलाः । भवन्तीः । जीवाः । जीवन्तीः । उप । वः । सदेम ॥ ६ ॥

(१५) पञ्चम्यां सुक्तम्

(१-८) महर्षत्यास्य सुक्तस्यायमां ऋषिः । मित्रे देवा इन्द्रादी वा देवते । (१) अथमर्थे पुरिषिब्रह्मण्.

(२-३, १) द्वितीयाह्नीययोः बहुधा ध्विब्रह्मण्. (४) चतुर्थ्यां रूपवसाना वरुणा

सूक्तीगर्मा विपद्यत्यदिः, (५) पञ्चम्या विपद्युगती, (६) सप्तम्या

धनुर्ब्रह्मण्. (८) महर्ष्याध्व निपद्यिब्रह्मण् उन्वांसि ।

इन्द्रमहं वणिजं चोदयामि स न ऐतु पुरएता नो अस्तु ।
 नुदन्नरातिं परिपन्थिनं मृगं स ईशानो धनदा अस्तु मह्यम् ॥१॥
 ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी सुचरन्ति ।
 ते मा जुषन्तां पर्यसा धृतेन यथा क्रीत्वा धनमाहराणि ॥२॥

इन्द्रम् । अहम् । वणिजम् । चोदयामि । सः । नः । आ । एतु । पुरऽएता । नः । अस्तु ।
 नुदन् । अरातिम् । परिऽपन्थिनम् । मृगम् । सः । ईशानः । धनऽदाः । अस्तु । मह्यम् ॥ १ ॥
 ये । पन्थानः । बहवः । देवऽयानाः । अन्तरा । द्यावापृथिवी इति । सम्ऽचरन्ति ।
 ते । मा । जुषन्ताम् । पर्यसा । धृतेन । यथा । क्रीत्वा । धनम् । आऽहराणि ॥ २ ॥

III.14.3 O cows of plentiful droppings, may you come to this cow-stall moving together, fearless, free from disease, bearing sweet and pleasing milk.

III.14.4 O cows, come only to this place. Let you grow up here like flies. May you procreate and multiply here. May there be complete understanding between you and me.

III.14.5 May this cow-stall be auspicious for you. Let you flourish like cultivated rice. May you procreate and multiply here. We provide you with happiness. (śāriśākā = an animal unidentified (Sāyaṇa);, since śāli means rice also it may be cultivated rice - Griffith)

III.14.6 O cows, may you be attached to me, your master. This is your cow-stall. Here I am your nourisher. May we attend on you multiplying in richness and nourishment and living long.

Indra

III.15.1 I urge the resplendent one (Indra), the trader. May he come to us and be our leader. Slaying the defaulter (who does not pay our dues), the highway man and the wild beast, may he become the master as well as bestower of riches for me. (Paripanthinam- highway man; the thief or robber)

Pathways - Panthānaḥ

III.15.2 May those many pathways, which extend in the midst of heaven and earth and along which the enlightened ones travel, delight me with milk and butter, may I make rich profits by sale and purchase.

इध्मेना॒रा इच्छ॑मानो धू॒तेन॑ जुहोमि ह॒व्यं तर॑से वला॒य ।
 याव॑दी॒शे ब्र॒ह्मणा॑ वन्द॒मान इ॒मां धियं॑ शत॒सेया॑य दे॒वीम् ॥३॥
 इ॒मार्म॑मे शर॒णिं मी॒मृषो॑ नो॒ यम॑ध्वान॒मगा॑म दुर॒म् ।
 शु॒नं नो॑ अस्तु प्र॒प॒णो वि॒क्रय॑श्च॒ प्रति॑प॒णः फ॒लिर्न॑ मा कृ॒णोतु॑ ।
 इ॒दं ह॒व्यं सै॒वि॒दानौ॑ जु॒पेयां॑ शु॒नं नो॑ अस्तु च॒रित॑मु॒त्थितं॑ च ॥४॥
 येन॑ धने॒न प्र॒प॒णं च॑रामि धने॒न दे॒वा धन॑मिच्छ॒मानः॑ ।
 तन्मे॑ भू॒यो भव॑तु मा क॒नी॒चोमे॑ सा॒त॒घ्नो दे॒वान् ह॒विषा॑ नि पे॒ध ॥५॥
 येन॑ धने॒न प्र॒प॒णं च॑रामि धने॒न दे॒वा धन॑मिच्छ॒मानः॑ ।
 तस्मि॑न्मु इन्द्रो॑ रुचि॒मा द॑धातु प्र॒जाप॑तिः स॒वि॒ता सोमो॑ अ॒ग्निः ॥६॥
 उ॒प॑ त्वा न॒म॑सा व॒यं हो॑तर्वै॒श्वान॑र स्तु॒मः ।
 स नः॑ प्र॒जात्वा॑त्मसु गो॒पु प्रा॑णेपुं जागृ॒हि ॥७॥
 वि॒श्वाहा॑ ते स॒द्रुमि॑न्द्रे॒माश्वा॑येव तिष्ठते जा॒तवे॑दः ।
 रा॒यस्पोषे॑ण॒ समि॑षा म॒दन्तो॑ मा ते॒ अग्ने॑ प्रति॒वे॒शा रि॑षाम ॥८॥

इध्मे॒न । अ॒ग्ने । इच्छ॑मानः । धू॒तेन॑ । जुहो॑मि । ह॒व्यम् । तर॑से । वला॒य ।
 याव॑त् । ई॒शे । ब्र॒ह्मणा॑ । वन्द॒मानः । इ॒माम् । धि॒यम् । शत॒से॒या॒य । दे॒वीम् ॥ ३ ॥
 इ॒माम् । अ॒ग्ने । शर॒णिन् । मी॒मृषुः । नुः । यम् । अ॒ध्वान॑म् । अगा॑म । दुर॒म् ।
 शु॒नम् । नुः । अस्तु॑ । प्र॒प॒णः । वि॒क्रय॑ । च । प्रति॑प॒णः । फ॒लिर्न॑म् । मा । कृ॒णोतु॑ ।
 इ॒दम् । ह॒व्यम् । स॒म्वि॒दानौ॑ । जु॒पेया॑म् । शु॒नम् । नुः । अस्तु॑ । च॒रित॑म् । उ॒त्थित॑म् । च ॥ ४ ॥
 येन॑ । धने॒न । प्र॒प॒णम् । च॑रामि । धने॒न । दे॒वाः । धन॑म् । इच्छ॑मानः । तत् । मे॒ ।
 भू॒यः । भव॑तु । मा । क॒नी॒चः । अ॒ग्ने । सा॒त॒घ्नः । दे॒वान् । ह॒विषा॑ । नि । पे॒ध ॥ ५ ॥
 येन॑ । धने॒न । प्र॒प॒णम् । च॑रामि । धने॒न । दे॒वाः । धन॑म् । इच्छ॑मानः ।
 तस्मि॑न् । मे॒ । इन्द्रः॑ । रुचि॑म् । आ । द॑धातु । प्र॒जाप॑तिः । स॒वि॒ता । सोमः॑ । अ॒ग्निः ॥ ६ ॥
 उ॒प॑ । त्वा । न॒म॑सा । व॒यम् । हो॑तः । वै॒श्वान॑र । स्तु॒मः ।
 सः । नुः । प्र॒जा॒सु । आ॒त्म॒सु । गो॒पु । प्रा॑णेपुं । जागृ॒हि ॥ ७ ॥
 वि॒श्वाहा॑ । ते । स॒द्रुम् । इत् । अ॒ग्ने । अ॒ध्वा॒य॒श्च । तिष्ठ॑ते । जा॒तवे॑दः ।
 रा॒यः । पोषे॑ण । स॒म् । इ॒षा । म॒दन्तः॑ । मा । ते॒ । अ॒ग्ने । प्रति॑वे॒शाः । रि॑षाम् ॥ ८ ॥

Agniḥ

III.15.3 Desirous of wealth and overwhelming might, I offer you, O adorable Lord, my dedicated actions, further enlivened by devotion, and supported by knowledge. Praising you with sacred hymns, as much as I can, I propitiate you that you may render this praise resplendent with infinite treasure. (Cf. Rv. III.18.3)

Purchase and sale

III.15.4 O adorable Lord, may you pardon this offence of ours that we have taken to such a distant path. May delightful be the deal and the sale. May the counter-deal also make me fruitful. May both of you enjoy this offering in friendly accord. May the turn-over as well as the profit be delightful to me.

III.15.5 O enlightened ones, may this money, with which I strike my deals, desiring money out of money, go on increasing for me; may it never decrease. O adorable leader, may you appease with offerings those enlightened ones who want to kill the profit.

III.15.6 O enlightened ones, may in this money, with which I strike my deals desiring money out of money, the resplendent Lord (indra) give me pleasure, and so may do the Lord of creatures (prajapati), the inspirer Lord (savitr), the blissful Lord (soma) and the adorable Lord (agni).

III.15.7 O fire divine, invoker of enlightened ones and benefactor of all men, we approach you with praise and homage. May you keep awake in our progeny (prajāsu), in ourselves, in our sense organs (goṣu and in our vital breaths (prāṇeṣu).

III.15.8 O knower of all (jātaveda) to you, staying at home, we bring offering as to a horse. Rejoicing in riches and nourishment as well as plenty of food, O adorable leader, may we, your neighbours, suffer no harm.

(१२) षोडशं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्षेऽस्यास्य सूक्तन्याषर्षा ऋषिः । अग्नीन्नादयो मन्त्रोक्त्य देवता । (१) प्रथमर्षं
नार्यीं ऋषिती, (२-३, ५-७) द्वितीयाद्वितीययोः षष्ठ्यादिषु ऋषयः
विष्टुः, (४) षष्ठ्यांश्च सुरिषपश्चिन्मन्त्रांति ॥

प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं हवामहे प्रातर्मित्रावरुणा प्रातरश्विना ।
प्रातर्भगं पुषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रं हवामहे ॥१॥
प्रातर्जितं भगमुग्रं हवामहे वयं पुत्रमदितेर्यो विधुता ।
आध्रश्चिद्यं मन्यमानस्तुरश्विद्राजा चिद्यं भगं भक्षीत्याहं ॥२॥
भग प्रणेतर्भग सत्यराघो भगेमां धियमुदवा ददन्नः ।
भग प्र णो जनय गोभिरश्वैर्भग प्र नृभिर्नृवन्तः स्याम ॥३॥
उतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रपित्व उत मध्ये अह्नाम् ।
उतोदितौ मघवन्त्सूर्यस्य वयं देवानां सुमतौ स्याम ॥४॥
भग एव भगवाँ अस्तु देवस्तेना वयं भगवन्तः स्याम ।
तं त्वा भग सर्वं इक्षोहवीमि स नो भग पुरएता भवेह ॥५॥
समध्वरायोषसो नमन्त दधिकावोश्च शुचये पदार्थ ।
अर्वाचीनं वसुविदं भग मे रथमिवाश्वा वाजिन आ वहन्तु ॥६॥

प्रातः । अग्निम् । प्रातः । इन्द्रम् । हवामहे । प्रातः । मित्रावरुणा । प्रातः । अश्विना ।
प्रातः । भगम् । पुषणम् । ब्रह्मणः । पतिम् । प्रातः । सोमम् । उत । रुद्रम् । हवामहे ॥ १ ॥
प्रातः । जितम् । भगम् । उग्रम् । हवामहे । वयम् । पुत्रम् । अदितेः । यः । विधुता ।
आध्रः । चित् । यम् । मन्यमानः । तुरः । चित् । राजा । चित् । यम् । भगम् । भक्षि । इति । आहं ।
भग । प्रणेतः । भग । सत्यराघः । भग । इमाम् । धियम् । उत । अब्रु । ददत् । नुः ।
भग । प्र । नुः । जनय । गोभिः । अश्वैः । भग । प्र । नृभिः । नृवन्तः । स्याम ॥ ३ ॥
उत । इदानीम् । भगवन्तः । स्याम । उत । प्रपित्वे । उत । मध्ये । अह्नाम् ।
उत । उत । उदितौ । मघवन् । सूर्यस्य । वयम् । देवानाम् । सुमतौ । स्याम ॥ ४ ॥
भगः । एव । भगवान् । अस्तु । देवः । तेन । वयम् । भगवन्तः । स्याम ।
तम् । त्वा । भग । सर्वः । इत् । जोहवीमि । सः । नुः । भग । पुरः । एता । भव । इह ॥ ५ ॥
सम् । अध्वराय । उषसः । नमन्त । दधिकावोश्च । शुचये । पदार्थ ।
अर्वाचीनम् । वसुविदम् । भगम् । मे । रथम् । इव । अश्वाः । वाजिनः । आ । वहन्तु ॥ ६ ॥

Agni - Indra Pair

- III.16.1** We invoke at the morning the fire - divine; at dawn, the Lord of Light and Plasma; at dawn, the pair of twin divines; at dawn, the Lord of riches and nourishment; and universal priest at the morning, the Lord of Bliss and Vitality. (Cf. Rv. VII.41.1) (A morning invocation to divine Lord and Nature's bounties; agni, indra, mitra, varuṇa, aśvinau, bhaga, pūṣan, brahmanaspati, soma and rudra)
- III.16.2** We invoke at dawn the powerful gracious bounty, āditya, the son of Mother Infinity, who is the sustainer of the universe, to whom the common man, even the opulent one praise and say: "give me (wealth) for my enjoyment". (Cf. Rv VII.41.2)
- III.16.3** O Lord gracious, the foremost guide to our sacred work and faithful promisor of wealth, may you, granting our wishes, make our ceremony effective, and enrich us with wisdom and vitality. May we, O gracious Lord, be rich in leaders and followers. (Gobhih = with wisdom; aśvaih = with vitality.) (Cf. Rv VII.41.3)
- III.16.4** May we, at this hour be fortunate, also in the forenoon or at midday, or at sun-rise; may we, O bounteous Lord, be happy in the loving kindness of all divine powers. (Cf. Rv VII.41.4)
- III.16.5** O gracious Lord, possessor of graces as you are, through you, may we obtain the graces. Every one, verily, repeatedly invokes you. O gracious Lord, may you be our champion at this solemnity. (Cf. Rv. VII.41.5)
- III.16.6** May the dawns come to bless our worship with the speed of cyclone (dadhikrau) moving to its target. As strong steeds draw a chariot, may they (these dawns) bring me hitherward grace, the bestower of prosperity. (Cf. Rv. VII.41.6)

अश्वीवतीर्गोर्मतीर्न उपासो वीरवतीः सदमुच्छन्तु भद्राः ।
घृतं दुहाना विश्वतः प्रपीता युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥७॥

अश्वीवतीः । गोऽर्मतीः । नः । उपसः । वीरवतीः । सदम् । उच्छन्तु । भद्राः ।
घृतम् । दुहानाः । विश्वतः । प्रऽपीताः । युयम् । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥७॥

(१७) सप्तदां श्रुतम्

(१-९) नवर्षस्यास्य सूतस्य विश्वामित्र ऋषिः । सीता देवता । (१) प्रथमर्ष आसीं गायत्री. (२, ५, ९) द्वितीया-
नवमीनवमीयां त्रिषुषु, (३) सुतीयायाः पद्यापङ्क्तिः, (४, ९) चतुर्थीपञ्चमोरनुष्टुप्. (७) सप्तम्या विषाद-
पुर उल्लिख्य, (८) अष्टम्याथ निष्टदनुष्टुप् उल्लिख्य ॥

सीरा युञ्जन्ति क्वयों युगा वि तन्वते पृथक् । धीरां देवेषु सुभ्रूयौ ॥१॥

युनक्तु सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ वपतेह बीजम् ।

विराजः श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इत्सृण्यः पक्वमा यवन् ॥२॥

लाङ्गलं पवीरवत्सुशीमं सोमसत्सरु ।

उदिह्वपतु गामर्विं प्रस्थावद्रथवाहनं पीवरीं च प्रफुर्व्यम् ॥३॥

इन्द्रः सीतां नि रूढातु तां पुषाभिरक्षतु । सा नः पर्यस्वती दुहामुत्तरामुत्तरां समाम् ॥४॥

शुनं सुफाला वि तुदन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अनु यन्तु वाहान् ।

शुनासीरा हविषा तोशमाना सुपिप्पला ओषधीः कर्तुमस्मै ॥५॥

शुनं वाहाः शुनं नरः शुनं कृषतु लाङ्गलम् । शुनं वरत्रा वध्यन्तां शुनमष्टासुदिह्वय ॥६॥

सीरा । युञ्जन्ति । क्वयः । युगा । वि । तन्वते । पृथक् । धीराः । देवेषु । सुभ्रूयौ ॥ १ ॥

युनक्तु । सीरा । वि । युगा । तनोतु । कृते । योनौ । वपतु । इह । बीजम् । विर्राजः ।

श्रुष्टिः । सभराः । असत् । नः । नेदीयः । इत् । सृण्यः । पक्वम् । आ । यवन् ॥२॥

लाङ्गलम् । पवीरवत् । सुशीमम् । सोमसत्सरु ।

उत् । इत् । वपतु । गाम् । अर्विम् । प्रस्थावत् । रथवाहनम् । पीवरीम् । च । प्रफुर्व्यम् ॥३॥

इन्द्रः । सीताम् । नि । रूढातु । ताम् । पुषा । अभि । रक्षतु ।

सा । नः । पर्यस्वती । दुहाम् । उत्तराम् । उत्तराम् । समाम् ॥ ४ ॥

शुनम् । सुऽफालाः । वि । तुदन्तु । भूमिम् । शुनम् । कीनाशाः । अनु । यन्तु । वाहान् ।

शुनासीरा । हविषा । तोशमाना । सुऽपिप्पलाः । ओषधीः । कर्तुम् । अस्मै ॥ ५ ॥

शुनम् । वाहाः । शुनम् । नरः । शुनम् । कृषतु । लाङ्गलम् ।

शुनम् । वरत्राः । वध्यन्ताम् । शुनम् । अष्ट्राम् । उत् । इह्वय ॥ ६ ॥

- III.16.7 May the auspicious mornings dawn on us ever, with wealth of vitality (aśvavatī), with the wealth of wisdom (gomatī) and valiant prosperity (vīravatī). May she come streaming with all abundance and affection. May you along with the divine forces ever cherish us with blessings.

Sītā - Furrow

- III.17.1 The wise farmers (kavayah) harness the ploughs (sīra); they extend severally the yokes (yuga)- they the wise ones (dhīra), with a longing for favour (sumnayau) towards the enlightened experts (deveṣu). (also Ṛv. X. 101.4)
- III.17.2 Harness the ploughs, O people, and extend the yokes, scatter (vapata) the seed (bījam) here in the prepared womb (yonau). May the bunch (śnuṣṭiḥ) of virāj (either prayer or an anna, grain) be burdened (sabharā) for us. May the sickles draw in (ā-yavan) the ripe grain (pakvama yavan) yet closer (asannah) (Virāj = prayer, or anna, grain; Sṛnyah = near the hook or sickle) (Also Ṛv. X.101.3; Yv. XII.68)
- III.17.3 Let the plough (lāṅgala), lance-pointed (pavitra-val) well-lying, with nicely smoothed handle, turn up (ud-vap) cow, sheep (gām, avim) an on-going chariot-frame (rathavāhanam) and a plump (pīvarī) which (prapharvyam, working girl). (Also Yv. XII.71-Variation).
- III.17.4 May the resplendent Lord, Indra, hold down the furrow (sītā), let Pusan, the lord of protection defend it. Let it rich in milk, furnish us more and more every summer. (Also Ṛg. IV.47.7)
- III.17.5 Successfully (śunam), may the good ploughsharer (suphālā) insert or thrust apart the soil (earth, bhūmī); successfully, let the plough men (kīnāśah) follow the beasts of draft (vāhān), O śunāsira, do you both, furnishing the oblation (or giving the ceremonial ābuti) make the herbs (oṣadhi) rich in berries. (suphala) for this person. (also Ṛv. IV.47.8)
- III.17.6 With full success (śunam), let the draft-animals (vāhāḥ) with all success, the men, also successfully, let the plough (lāṅgalm) plough the field ; successfully, let the straps (varatrā) be bound, and with all success may you brandish the goad (aṣṭrām). (Also Ṛv. IV.57.4)

शुनासीरिह स्म मे जुयेथाम् । यदिवि चक्रयुः पयस्तेनेमासुपं सिञ्चतम् ॥७॥
 सीते वन्दामहे त्वावाचीं सुभगे भव । यथा नः सुमना असो यथा नः सुफला भुवः ॥८॥
 घृतेन सीता मधुना समक्ता विधैर्देवेरनुमता मरुद्भिः ।
 सा नः सीते पर्यसाभ्यावधृत्वोर्जस्वती घृतवृत्तिपन्वमाना ॥९॥

शुनासीरा । इह । स्म । मे । जुयेथाम् ।
 यत् । दिवि । चक्रयुः । पयः । तेन । इमाम् । उप । सिञ्चतम् ॥ ७ ॥
 सीते । वन्दामहे । त्वा । अवाचीं । सुभगे । भव ।
 यथा । नः । सुमनाः । असः । यथा । नः । सुफला । भुवः ॥ ८ ॥
 घृतेन । सीता । मधुना । समऽक्ता । विधैः । देवैः । अनुमता । मरुद्भिः ।
 सा । नः । सीते । पर्यसा । अभिऽआवधृत्व । ऊर्जस्वती । घृतवृत् । पिन्वमाना ॥ ९ ॥

(१८) अष्टम्यां वृत्तम्

(१-६) षड्पत्यास्य सूक्तस्यायस्य ऋषिः । वनस्वतिः (षड्पण्योषधिः) देवता । (१-१, ५) षड्पण्यमित्यस्य षड्मन्त्रा
 ऋषिर्षाण्डुपः, (४) चतुर्थ्यां अनुष्टुप् ऋषिः चतुर्षाण्डुभिः, (६) षड्पण्योषधिकर्षा षड्पण्योषधिरिति ॥

इमां खनाम्योषधिं वीरुधां बलवत्तमाम् ।
 यया सुपत्नीं बाधते यया संविन्दते पतिम् ॥१॥
 उत्तानपर्णे सुभगे देवजृते सहस्वति ।
 सुपत्नीं मे परां णुद पतिं मे केवलं कृधि ॥२॥
 नहि ते नाम जग्राह नो अस्मिन्नमसे पती ।
 परामिव परावर्तं सुपत्नीं गमयामसि ॥३॥

इमाम् । खनामि । ओषधिम् । वीरुधाम् । बलवत्तमाम् ।
 यया । सुपत्नीम् । बाधते । यया । सम्ऽविन्दते । पतिम् ॥ १ ॥
 उत्तानऽपर्णे । सुभगे । देवऽजृते । सहस्वति ।
 सुऽपत्नीम् । मे । परां । णुद । पतिम् । मे । केवलम् । कृधि ॥ २ ॥
 नहि । ते । नाम । जग्राह । नो इति । अस्मिन् । रमसे । पती ।
 पराम् । एव । परावर्तम् । सुऽपत्नीम् । गमयामसि ॥ ३ ॥

- III.17.7** O sunāsīra, may both of you enjoy me here whatsoever milk, you have produced in heaven (divi cakrathuḥ) may you pour all that on this furrow. (Also Rv. IV.57.5)
- III.17.8** O sīte (furrow), we pay our best homage to you, may you kindly turn on this side, O you bring fortune to us, we have full support from you. May you bring good fruits for us. (Also Rv. IV.57.6)
- III.17.9** Let the furrow (sītā) be irrigated with sweet waters. May it be favoured by all the bounties of Nature (viśvedevaiḥ) and the cloud-bearing winds (marudbhiḥ). As such O furrow, may you turn towards us full of milk, invigorating and swelling with ghee (clarified butter).

Vanaspati - Vāṇaparṇī

- III.18.1** I hereby dig up this herb, most potent among creepers, with which one repels the rival wife (sapatnī) and with which one wins the husband for herself alone. (oṣadhi = drug; vīrudha = drug in the form of a creeper) (Cf. Rv. X.145.1)
- III.18.2** O uttānaparṇī (having leaves with face upwards), bringer of sexual bliss, suggested by the learned ones, O vanquisher, may you drive away my rival and make my husband mine only. (Cf. Rv. X.145.2)
- III.18.3** I would not even utter your name, who dally (ramase) with this husband of ours. Far, remote and even further, I drive away my rival wife. (Cf. Rv. X.145.4)

उत्तराहसुत्तर उत्तरेदुत्तराभ्यः ।

अधः सुपत्नी या ममाधरा साधराभ्यः ॥४॥

अहमस्मि सहमानाथो त्वमसि सासुहिः ।

उभे सहस्वती भुत्वा सुपत्नी मे सहावहे ॥५॥

अभि तेषां सहमानासुप तेषां सहीयसीम् ।

मामनु प्र ते मनो वत्सं गौरिव धावतु पथा वारिव धावतु ॥६॥

उत्तरा । अहम् । उत्तरे । उत्तरा । इत् । उत्तराभ्यः ।

अधः । सुपत्नी । या । मम । अधरा । सा । अधराभ्यः ॥ ४ ॥

अहम् । अस्मि । सहमाना । अथो इति । त्वम् । असि । सासुहिः ।

उभे इति । सहस्वती इति । भुत्वा । सुपत्नीम् । मे । सहावहे ॥ ५ ॥

अभि । ते । अधाम् । सहमानाम् । उप । ते । अधाम् । सहीयसीम् ।

माम् । अनु । प्र । ते । मनः । वत्सम् । गौरिव । धावतु । पथा । वारिव । धावतु ॥६॥

(१२) एकोनविंश सूक्तम्

(१-८) महर्षेयास्य सूक्तस्य वसिष्ठ कविः । विभे देवाः, चन्द्रमा इन्द्रो वा देवता । (१) प्रथमर्षः पथ्यावृद्धी,

(२, ४) द्वितीयपथ्योऽनुपुप, (३) तृतीयपथा सुरिगृहती, (५) पञ्चम्यामिहृप्,

(६) षष्ठपथ्यसाता पटपदा विहृन्नुन्मतीगर्भातिवगती, (७) सप्तम्या

विषाद्वान्तापङ्क्तिः, (८) अष्टम्याश्च पथ्यापङ्क्तिरुन्दांसि :

संशितं म इदं ब्रह्म संशितं वीर्यं वल्म ।

संशितं क्षत्रमजरेमस्तु जिष्णुर्येषामस्मि पुरोहितः ॥१॥

समहमेषां राष्ट्रं स्यामि समोजो वीर्यं वल्म ।

बृध्नामि शत्रूणां बाहूनेन हविषाहम् ॥२॥

नीचैः पयन्तामधरे भवन्तु ये नः सुरि मघवानं पृतन्यान् ।

क्षिणामि ब्रह्मणामित्रानुन्नयामि स्वानहम् ॥३॥

समऽशितम् । मे । इदम् । ब्रह्म । समऽशितम् । वीर्यम् । वल्म ।

समऽशितम् । क्षत्रम् । अजरम् । अस्तु । जिष्णुः । येषाम् । अस्मि । पुरऽहितः ॥ १ ॥

सम् । अहम् । एषा । राष्ट्रम् । स्यामि । सम । ओजः । वीर्यम् । वल्म ।

बृध्नामि । शत्रूणाम् । बाहून् । अनेन । हविषा । अहम् ॥ २ ॥

नीचैः । पयन्ताम् । अधरे । भवन्तु । ये । नः । सुरिम् । मघवानम् । पृतन्यान् ।

क्षिणामि । ब्रह्मणा । मित्रान् । उन् । नयामि । स्वान् । अहम् ॥ ३ ॥

III.18.4 O supreme one, may I become superior, superior even to the superiors. May my rival wife go down, lower than the lowest. (Cf. Rv. X.145.3)

III.18.5 I am conquering by nature. You also are vanquisher of enemies. Let both of us, full of conquering power, vanquish my rival (wife). (Cf. Rv. X.145.5) (sahamānā; sāsahi; sahasvatī ard sahāvahai-abhibhavitri = conquering one, vanquisher and so on.)

III.18.6 I have girt you, the conquering plant all around. I have put you, even more conquering, near me. May your mind speed towards me, as a cow runs after her calf, as the water runs along its channel. (Cf. Rv. X.145.6) (sahamānā, sāsahi, sahasvatī and sahīyasi).

Viśvedevah

III.19.1 Sharpened (samsitam) is this knowledge of mine, and sharpened is my vigour (vīrya) and power (bala). May sharpened be the victorious and never diminishing ruling power of those whom do I lead.

III.19.2 I hereby quicken the princely sway of these people. I quicken their strength, vigour and power. With this offering, I slash off the arms of the enemies. (syāmi = śyāmi, rend away, slash lash, cut, from-.

III.19.3 May they, who attack our bounteous and learned leader, fall with faces downwards; may they be subdued. With my knowledge, I destroy the enemies and lead our own men up to glory.

तीक्ष्णीयांसः परशोरमेस्तीक्ष्णतरा उत ।
 इन्द्रस्य वज्रात्तीक्ष्णीयांसो येषामस्मि पुरोहितः ॥४॥
 एषामहमायुधा सं स्याम्येषां राष्ट्रं सुवीरं वर्धयामि ।
 एषां क्षत्रमजरमस्तु जिष्ण्वेष्टुषां चित्तं विश्वेवन्तु देवाः ॥५॥
 उद्धर्षन्तां मघवन्वार्जिनान्युद्दीराणां जयतामेतु घोषः ।
 पृथग्घोषा उल्लुल्यः केतुमन्तु उदीरताम्
 देवा इन्द्रज्येष्ठा मरुतो यन्तु सेनया ॥६॥
 प्रेता जयतां नर उग्रा वः सन्तु बाहवः ।
 तीक्ष्णेष्वोबलधन्वनो हतोम्रायुधा अबलानुग्रवाहवः ॥७॥
 अवसृष्टा परा पतु शरव्ये ब्रह्मसंशिते ।
 जयामित्रान्प्रपद्यस्व जह्येषां वरवरं मामीषां मोचि कञ्चन ॥८॥

तीक्ष्णीयांसः । परशोः । अग्नेः । तीक्ष्णतराः । उत ।
 इन्द्रस्य । वज्रात् । तीक्ष्णीयांसः । येषाम् । अस्मि । पुरःहितः ॥ ४ ॥
 एषाम् । अहम् । आयुधा । सम् । स्यामि । एषाम् । राष्ट्रम् । सुवीरम् । वर्धयामि ।
 एषाम् । क्षत्रम् । अजरम् । अस्तु । जिष्णु । एषाम् । चित्तम् । विश्वे । अवन्तु । देवाः ॥५॥
 उत् । हर्षन्ताम् । मघवन् । वार्जिनानि । उत् । वीराणाम् । जयताम् । एतु । घोषः । पृथक् ।
 घोषाः । उल्लुल्यः । केतुमन्तः । उत् । ईरताम् । देवाः । इन्द्रज्येष्ठाः । मरुतः । यन्तु । सेनया ॥
 प्र । इत । जयत । नरः । उग्राः । वः । सन्तु । बाहवः ।
 तीक्ष्णैष्वः । अबलधन्वनः । हत । उग्रआयुधाः । अबलान् । उग्रवाहवः ॥ ७ ॥
 अवसृष्टा । परा । पतु । शरव्ये । ब्रह्मसंशिते । जय । अमित्रान् । प्र । पद्यस्व ।
 जहि । एषाम् । वरम्वरम् । मा । अमीषाम् । मोचि । कः । चन ॥ ८ ॥

(२०) विंशं सूक्तम्

(१-१०) वज्रापेक्षयास्य सूक्तस्य वसिष्ठः कृषिः । (१-५, ५) यथयाद्वितीययोर्कपोःपञ्चम्यायाद्वि, (१-४, ५-१०) कृतीयावतुष्योः षष्ठ्याविपञ्चानाब्ध मन्मादयो देवताः । (१-५, ७, ९-१०) यथयाविपञ्चानां सप्तमीनरवीक्षणीयायाञ्चतुष्टु, (१) षष्ठ्याः पञ्चम्यायाद्वि, (८) सप्तम्याथ विपञ्चगती ऊन्वांसि ।

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचयाः ।
 तं जानन्नम आ रोहाधा नो वर्धया रयिम् ॥१॥

अयम् । ते । योनिः । ऋत्वियः । यतः । जातः । अरोचयाः ।
 तम् । जानन् । अग्ने । आ । रोह । अर्ध । नः । वर्धय । रयिम् ॥ १ ॥

- III.19.4** Sharper than an axe, sharper even than the fire and sharper than the thunder-bolt of the resplendent Lord, are they whom I lead (in the battle).
- III.19.5** I sharpen their weapons. I make their nation prosper with brave young men. May their victorious ruling power remain undiminished. May all the enlightened ones keep their morale high.
- III.19.6** O bounteous Lord, may our weapons cheer up. May the shout of winning heroes go up. May the soldiers bearing their standards raise the ullullu cry of joy severally. May the storm-troopers led by the king himself, accompany our army.
- III.19.7** Move forward O men, and win the victory Let your arms be fierce. Let you with sharpened arrows kill the enemies having weak bows. Let you having formidable weapons and powerful arms finish the powerless enemies.(Cf. Rv. X.103.13)
- III.19.8** O killer arrow, sharpened with the scientific knowledge, having been shot, let you go far and fall. Let you enter the enemies and conquer them. Kill each and every prominent among them. Let none of them escape.(Cf. Rv. VI.75.16)

Agni

- III.20.1** O fire divine, this is your regular abode , born out of which you shine forth. Knowing that, may you ascend to it. Thereafter may you increase our riches.

अग्ने अच्छा वदेह नः प्रत्यङ्गः सुमना भव ।
 प्र णो यच्छ विशां पते धनुदा असि नुस्त्वम् ॥२॥
 प्र णो यच्छत्वर्यमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।
 प्र देवीः प्रोत सूनृता रयिं देवी दधातु मे ॥३॥
 सोमं राजानमवसेभि गीभिर्हवामहे ।
 आदित्यं विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥४॥
 त्वं नो अग्ने अग्निर्ब्रह्मा यज्ञं च वर्धय ।
 त्वं नो देव दातवे रयिं दानाय चोदय ॥५॥

इन्द्रवायु उभाविह सुहवेह हवामहे ।
 यया नः सर्व इज्जनुः संगत्यां सुमना असुदानकामश्च नो भुवत् ॥६॥
 अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय ।
 वातं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम् ॥७॥

अग्ने । अच्छ । वद । इह । नः । प्रत्यङ्गः । नः । सुमनाः । भव ।
 प्र । नः । यच्छ । विशाम् । पते । धनुऽदाः । असि । नः । त्वम् ॥ २ ॥
 प्र । नः । यच्छतु । अर्यमा । प्र । भगः । प्र । बृहस्पतिः ।
 प्र । देवीः । प्र । उत । सूनृता । रयिम् । देवी । दधातु । मे ॥ ३ ॥
 सोमम् । राजानम् । अवसे । अग्निम् । गीऽभिः । हवामहे ।
 आदित्यम् । विष्णुम् । सूर्यम् । ब्रह्माणम् । च । बृहस्पतिम् ॥ ४ ॥
 त्वम् । नः । अग्ने । अग्निर्ब्रह्मा । यज्ञम् । च । वर्धय ।
 त्वम् । नः । देव । दातवे । रयिम् । दानाय । चोदय ॥ ५ ॥

इन्द्रवायु इति । उभा । इह । सुहवा । इह । हवामहे । यया । नः । सर्वः । इत् । जनः ।
 समुज्जत्याम् । सुमनाः । असत् । दानकामः । च । नः । भुवत् ॥ ६ ॥
 अर्यमणम् । बृहस्पतिम् । इन्द्रम् । दानाय । चोदय ।
 वातम् । विष्णुम् । सरस्वतीम् । सवितारम् । च । वाजिनम् ॥७॥

- III.20.2** O adorable Lord (agne), may you speak favourably to us. May you be friendly inclined towards us. O Lord of the people, give to us liberally. For us you are the bestower of wealth.(Cf. Rv. X.141.1)

Aryaman - Bhagaḥ Bṛhaspatiḥ Devāḥ

- III.20.3** May the ordainer Lord (aryamā) give liberally to us, may the Lord of all-round prosperity (bhaga) and the lord supreme (bṛhaspati) give; may the divinities and the truthful speech divine bestow riches on me.(Cf. Rv. X.141.2)

- III.20.4** With our prayers, for protection we invoke the blissful Lord (soma), the sovereign (rājānam), also the adorable Lord (agni), the Lord of eternity (āditya), the omnipresent (viṣṇu), the impeller (sūrya), the Lord of knowledge (brahmānam) and the Lord supreme (bṛhaspati). (Cf. Rv. X.141.3)

Agni

- III.20.5** O adorable Lord, may you increase our knowledge and sacrifice with fires divine. O Lord, may you urge the donor to give riches to us. (Cf. Rv. X.141.6)

Indra - Vāyu Pair

- III.20.6** O lord resplendent and omnipresent, here we invoke you, easy to invoke, so that all the people who come in our contact, may be favorably inclined towards and become willing to give gifts to us. (Rv. X.141.4)

Aryaman

- III.20.7** (With your prayers) urge the ordainer Lord (aryaman) the Lord supreme (bṛhaspati) the resplendent Lord (indra), Lord of motion (vātam), the omnipresent Lord (Viṣṇu), the speech divine (sarasvatī) and the quick inspirer Lord (savitr vājinam) to favour us with bountiful donations. (Cf. Rv. X.141.5)

वार्जस्य नु प्रसवे सं वमूविमेमा च विश्वा सुर्वनान्यन्तः ।
 उतादित्सन्तं दापयतु प्रजानन्नयि च नः सर्ववीरं नि यच्छ ॥८॥
 दुहाम् मे पश्वं प्रदिशो दुहामुर्वीर्ययाबलम् ।
 प्रापेयं सर्वा आकृतीर्मनसा हृदयेन च ॥९॥
 गोऽसनि वाचमुदेयं वर्षसा माभ्युदिहि ।
 आ रुन्धां सर्वतो वायुस्त्वष्टा पोषं दधातु मे ॥१०॥

वार्जस्य । नु । प्रसवे । सम् । वमूविम् । इमा । च । विश्वा । सुर्वनानि । अन्तः ।
 उत । अदित्सन्तम् । दापयतु । प्रजानन् । रयिम् । च । नः । सर्ववीरम् । नि । यच्छ ॥८॥
 दुहाम् । मे । पश्वं । प्रदिशः । दुहाम् । उर्वीः । ययाऽबलम् ।
 प्र । आपेयम् । सर्वाः । आकृतीः । मनसा । हृदयेन । च ॥ ९ ॥
 गोऽसनिम् । वाचम् । उदेयम् । वर्षसा । मा । अभिऽउदिहि ।
 आ । रुन्धाम् । सर्वतः । वायुः । त्वष्टा । पोषम् । दधातु । मे ॥ १० ॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१-१०) दशार्चसास्य सूक्तस्य वसिष्ठ ऋषिः । (१-७) प्रथमादिसप्तार्चमात्रया, (८-१०) अष्टम्यादिसप्तस्य
 च मन्त्रोक्तं देवताः । (१) प्रथमायाः पुरोऽनुहुम्निहुम्, (२-३, ८) द्वितीयापत्नीयादृषीणां गुरिह्
 निहुम्, (४) यतुष्योभिहुम्, (५) यज्ञस्या अगती, (६) यज्ञया उपरिष्टाक्षिपुष्वती, (७)
 सप्तम्या विपुङ्गवां निहुम्, (८) वदम्या निहुवतुहुम्, (१०) दसम्याश्वापुहुम्, ऋषीति ॥

ये अग्नयो अप्सवन्तर्ये वृत्रे ये पुरुषे ये अश्मसु ।
 य आविवेशोषधीर्यो वनस्पतीस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥१॥
 यः सोमे अन्तर्यो गोष्वन्तर्ये आविष्टे वर्यःसु यो मृगेषु ।
 य आविवेश द्विपदो यश्चतुष्पदस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥२॥
 य इन्द्रेण सरथं याति देवो वैश्वानर उत विश्वदाव्यः ।
 यं जोहवीमि पृतनासु सप्तहिं तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥३॥

ये । अग्नयः । अप्सु । अन्तः । ये । वृत्रे । ये । पुरुषे । ये । अश्मसु ।
 यः । आऽविवेशः । ओषधीः । यः । वनस्पतीन् । तेभ्यः । अग्निभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ १ ॥
 यः । सोमे । अन्तः । यः । गोषु । अन्तः । यः । आऽविष्टः । वर्यःसु । यः । मृगेषु ।
 यः । आऽविवेशः । द्विपदः । यः । चतुऽपदः । तेभ्यः । अग्निभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ २ ॥
 यः । इन्द्रेण । सऽरथम् । याति । देवः । वैश्वानरः । उत । विश्वदाव्यः ।
 यम् । जोहवीमि । पृतनासु । सप्तहिम् । तेभ्यः । अग्निभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ ३ ॥

All Bhuvana

- III.20.8 By the growth of food, we have come into existence and all these beings are within (dependent on) it. May the Lord, knowing our heart's desires, make the unwilling donor willing to give, and bestow on us riches along with all the brave sons for ever

Five Regions

- III.20.9 May the five regions of heaven pour their milk for me; may the spacious earths pour milk according to their capacity. May I obtain fulfillment of all desires of my mind and heart. (pañca diśaḥ = five regions-east, south, west,north and middle or central one, madhya.)

Vāyu and Tvaṣṭṛ

- III.20.10 May I speak words winning cows for me. May the vital wind surround me on all sides. May the supreme architect provide nourishment for me.

Agniḥ

- III.21 The fires, that exist within waters, that exist in clouds, that in a man, that in rocks, and that have entered the plants and the trees, to those fires let this oblation be offered.

- IV.12 The fire, that exist in the medicinal herb, that exists within a turtle, that has entered into the birds, that into the wild animals, that has entered into bipeds and that into quadrupeds to those fires let this oblation be offered.

- IV.21.3 To the fire-divine that rides with the resplendent one in the same chariot, to the fire beneficial for all men, to the fire that consumes all, and to the fire, whom, the conqueror one, invoke while fighting battles - to all those fires let this oblation be offered.

यो देवो विश्वाद्यमु कार्ममाहुयं दातारं प्रतिगृह्णन्तामाहुः ।
 यो धीरः शुकः परिभूरदाभ्यस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥४॥
 यं त्वा होतारं मनसाभि सविदुस्त्रयोदश भौवनाः पञ्च मानवाः ।
 वर्चोऽधसे यशसे सृनृतावते तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥५॥
 उक्षात्राय वृशात्राय सोमपृष्ठाय वेधसे ।
 वैश्वानरज्येष्ठेभ्यस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥६॥
 दिवं पृथिवीमन्वन्तरिक्षं ये विद्युर्तमनुसंचरन्ति ।
 ये दिक्ष्वर्न्तये वाते अन्तस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥७॥
 हिरण्यपाणि सवितारमिन्द्रं बृहस्पतिं वरुणं मित्रमग्निम् ।
 विश्वान्देवानङ्गिरसो हवामह इमं क्रव्यादं शमयन्त्वग्निम् ॥८॥
 शान्तो अग्निः क्रव्याच्चान्तः पुरुषेरेषणः ।
 अथो यो त्रिष्वद्राव्यर्त्तं क्रव्यादमशीशमम् ॥९॥

यः । देवः । विश्वऽअत् । यम् । ऊं इति । कागम् । आहुः । यम् । दातारम् । प्रतिऽगृह्णन्तम् । आहुः ।
 यः । धीरः । शुकः । परिऽभूः । अदाभ्यः । तेभ्यः । अग्निऽभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ ४ ॥
 यम् । त्वा । होतारम् । मनसा । अभि । समुऽविदुः । त्रयोऽदश । भौवनाः । पञ्च । मानवाः ।
 वर्चोऽधसे । यशसे । सृनृताऽवते । तेभ्यः । अग्निऽभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ ५ ॥
 उक्षऽअत्राय । वृशाऽअत्राय । सोमऽपृष्ठाय । वेधसे ।
 वैश्वानरऽज्येष्ठेभ्यः । तेभ्यः । अग्निऽभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ ६ ॥
 दिवम् । पृथिवीम् । अनु । अन्तरिक्षम् । ये । विऽद्युर्तम् । अनुऽसंचरन्ति ।
 ये । दिक्षु । अन्तः । ये । वाते । अन्तः । तेभ्यः । अग्निऽभ्यः । हुतम् । अस्तु । एतत् ॥ ७ ॥
 हिरण्यऽपाणिम् । सवितारम् । इन्द्रम् । बृहस्पतिम् । वरुणम् । मित्रम् । अग्निम् ।
 विश्वान् । देवान् । अङ्गिरसः । हवामहे । इमम् । क्रव्यऽअदम् । शमयन्तु । अग्निम् ॥ ८ ॥
 शान्तः । अग्निः । क्रव्यऽअत् । शान्तः । पुरुषेरेषणः ।
 अथो इति । यः । त्रिष्वद्राव्यर्त्तः । तम् । क्रव्यऽअदम् । अशीशमम् ॥ ९ ॥

III.21.4 Who the divine one is all-consuming, who is called Kāma (desire), who is called giver as well as the receiver, who is courageous, capable, over-whelming and invincible - to all those fires let this oblation be offered.

III.21.5 To you, whom thirteen kinds of beings and five categories of men consider as the sacrifice in their minds, to the bestower of lusture, to the glory incarnate, and to one of truthful and pleasing speech - to all those fires let this oblation be offered. (trayodaśa bhauvanāḥ = 12 months + 1 extra-month or adhimāsa; pañca mānavāḥ = 5 seasons = vasantā + grīṣma + varṣā + śarad + winter (hemanta and śiśira combined))

III.21.6 To giver of food-grains to bulls, to giver of food-grains to barren cows (vasā), to the sage on whose back lies the devotional bliss (soma-pṛṣṭha), to the creator of the world and to those, whose elder is vaiśvānara, benefactor of all men, to all those fires let this oblation be offered.

III.21.7 To those fires, that move in the sky, on the earth, in the midspace, that follow the lightning; that are within the quarters; that are within the storm, to all those fire, let this oblation be offered.

Savitr

III.21.8 We, the radiant, hereby invoke the golden-handed (hiranyapāṇi) inspirer Lord, the resplendent Lord, the Lord supreme, the Lord friendly, venerable and adorable, and all the bounties of Nature - may they appease this flesh-devouring (kravyādam) fire.

III.21.9 The fire has calmed down, calmed down is the flesh-devourer, the killer of men. Also I have calmed down the one, that is consumer of all (viśvadāvya, the dāvāgni, the forest-fire), the flesh-devourer.

- III.21.10** The mountains, on whose back the Soma (medicinal herb) grows, and the waters, that sleep calm and quiet, the storm, the rain cloud, and the fire itself – these have stilled the flesh-devouring fire.

Viśvedevāḥ, Bṛhaspatiḥ ; Vareṇaḥ

- III.22.1** May the elephantine vigour of great renown, that is born out of Aditi's (earth's) body, be famed far and wide. May all of them, all the bounties of Nature and the accordant Aditi, bestow that vigour on me.
- III.22.2** May the friendly Lord, the venerable Lord, the resplendent Lord, and the terrible punisher recognize me. May those bounties of Nature, that sustain all, infuse me with vigour.
- III.22.3** The vigour, with which the elephant is imbued; with which the king among men is infused; which lies within the waters, and with which, in the beginning, the enlightened ones gained their enlightenment, O adorable Lord, with that vigour, may you make me vigorous.
- III.22.4** O fire, your vigour, that becomes tremendous with the offerings (at the sacrifice), the vigour, that the Sun and the mighty elephant possess, with that vigour may the twin divine healers, adorned with lotus garlands (puṣkara-srajā), infuse me.
- III.22.5** As much as the four regions of heaven extend; as much as the eye does reach, so much may that elephantine vigour be infused in me toning up my sense-organs.

हस्ती भृगाणां सुषदांमतिष्ठावांश्चभूव हि ।
तस्य भर्गेन वर्चसाभि पित्र्यामि मामुहन् ॥६॥

हस्ती । भृगाणां । सुऽसदां । अतिस्वाऽवां । चभूव । हि ।
तस्य । भर्गेन । वर्चसा । अभि । सिञ्चामि । माम् । अहम् ॥ ६ ॥

(२१) त्रयोविंशं सूक्तम्

(१-१) पशूचम्यास्य सूतः स्य वसा क्रमिः । यन्त्रमा योनिर्वा देयता । (१-७) प्रथमाविषतस्तृणापृषामनुपुष-

(५) पश्वम्या उपरिष्ठानुरिगृहती, (६) पश्वम्या स्तृणोप्रीनी गृहती उन्दांसि ॥

येन वेहद्वभूविथ नाशयामसि तत्त्वत् ।
इदं तदन्यत्र त्वदर्प दुरे नि दध्मसि ॥१॥
आ ते योनिं गर्भं एतु पुमान्वाण इवेषुधिम ।
आ वीरोत्र जायतां पुत्रस्ते दर्शमास्यः ॥२॥

पुमांसं पुत्रं जनय तं पुमाननु जायताम् ।
भवासि पुत्राणां माता जातानां जनयाश्च यान् ॥३॥
यानि भद्राणि बीजान्यृषभा जनयन्ति च ।
तैस्त्वं पुत्रं विन्दस्व सा प्रसूयेनुका भव ॥४॥
कृणोमि ते प्राजापत्यमा योनिं गर्भं एतु ते ।
विन्दस्व त्वं पुत्रं नारि यस्तुभ्यं शमसच्छमु तस्मै त्वं भव ॥५॥

येन । वेहत् । चभूविथ । नाशयामसि । तत् । त्वत् ।
इदम् । तत् । अन्यत्र । त्वत् । अर्प । दुरे । नि । दध्मसि ॥ १ ॥

आ । ते । योनिम् । गर्भः । एतु । पुमान् । वाणऽइव । इषुऽधिम ।
आ । वीरः । अत्र । जायताम् । पुत्रः । ते । दर्शमास्यः ॥ २ ॥

पुमांसम् । पुत्रम् । जनय । तम् । पुमान् । अनु । जायताम् ।
भवासि । पुत्राणां । माता । जातानां । जनयाः । च । यान् ॥ ३ ॥

यानि । भद्राणि । बीजानि । ऋषभाः । जनयन्ति । च ।

तैः । त्वम् । पुत्रम् । विन्दस्व । सा । प्रऽसुः । धेनुका । भव ॥ ४ ॥

कृणोमि । ते । प्राजाऽपत्यम् । आ । योनिम् । गर्भः । एतु । ते । विन्दस्व । त्वम् ।
पुत्रम् । नारि । यः । तुभ्यम् । शम् । असत् । शम् । कँ इति । तस्मै । त्वम् । भव ॥ ५ ॥

- III.22.6** Surely the elephant has become prominent among the animals pleasant to ride upon. with his splendour and vigour, I hereby grace myself. (This refers to the taming of wild elephant)

Yoniḥ - Womb

- III.23.1** Wherewith you have become sterile, that fault we remove from you. Hereby we confine that to another place far away from you.
- III.23.2** May a male embryo come to your womb, just as an arrow comes to the quiver. Thereafter, may a hero be born here, your son, a ten-month babe.
- III.23.3** May you give birth to a manly son. May he be followed by (the birth of) another male. So may you become mother of the sons born as well as those whom you will bear.
- III.23.4** Whatever are the propitious sperms and wherewith the bulls procreate, with those may you beget a son and as such may you become a breeding milch-cow.
- III.23.5** I perform an operation on you facilitating child-birth. May an embryo come to your womb. O woman, may you get a son, who will be a bliss to you. Let you also be a bliss to him.

यासां धोष्पिता पृथिवी माता समुद्रोऽवीरुधौ वभूव ।
तास्त्वा पुत्रविद्याय देवीः प्रावन्त्वोपधाय ॥६॥

यासां । धौः । पिता । पृथिवी । माता । समुद्रः । मूकम् । स्थाम् । वभूव ।
ता । त्वा । पुत्रविद्याय । देवीः । प्र । अयन्तु । ओषधय ॥

(२४) वपुर्विशं सूक्तम्

(१) अथर्ववेद्यास्य सूक्तस्य ऋग्वेदेषु । अन्त्यस्य प्रमापतिर्वा देवता । (१) १ ७ प्रथमर्ध-
मन्त्रीपादिपञ्चानाश्चातुष्टुः । (२) द्वितीयापाथ निष्टुत्यप्यापह्निः । अन्त्यः ॥

पर्यस्वतीरोपधयः पर्यस्वन्मामकं वचः ।
अथो पर्यस्वतीनामा भरेहं सहस्रशः ॥१॥
वेदाहं पर्यन्वन्तं चकार धान्यं बहु ।
संभृत्वा नाम यो देवस्तं वयं हवामहे योस्ये अर्यज्यनो गृहे ॥२॥
इमा याः पञ्च प्रदिशो मानवीः पञ्च कृष्टयः ।
वृष्टे शार्प नदीरिवेह स्फातिं समावहान् ॥३॥
उदुत्तं शतधारं सहस्रधारमक्षितम् ।
एवास्माकेदं धान्यं सहस्रधारमक्षितम् ॥४॥
शतहस्तं समाहर सहस्रहस्तं सं किर ।
कृतस्य कार्यस्य चेह स्फातिं समावह ॥५॥

पर्यस्वतीः । ओषधयः । पर्यस्वत् । मामकम् । वचः ।

अथो इति । पर्यस्वतीनाम् । आ । भरे । अहम् । सहस्रऽशः ॥ १ ॥

वेदं । अहम् । पर्यन्वन्तम् । चकार । धान्यम् । बहु ।

समुद्भूता । नारा । यः । देवः । तम् । वयम् । हवामहे । यऽयः । अर्यज्यनः । गृहे ॥२॥

इमाः । याः । पञ्च । प्रदिशः । मानवीः । पञ्च । कृष्टयः ।

वृष्टे । शार्पम् । नदीऽरिव । इह । स्फातिम् । समऽआवहान् ॥ ३ ॥

उत्तम् । शतधारम् । सहस्रधारम् । अक्षितम् ।

एव । अस्माकेदं । उदुत्तम् । धान्यम् । सहस्रधारम् । अक्षितम् ॥ ४ ॥

शतहस्तम् । समऽआहर । सहस्रहस्तम् । सम् । किर ।

कृतस्य । कार्यस्य । च । इह । स्फातिम् । समऽआवह ॥ ५ ॥

- III.23.6** The creeping herbs, whose father is the sky, mother the earth, and origin the ocean, may those medicinal plants, with divine properties, assist you in obtaining a son.

Vanaspaḥ

- III.24.1** May the plants (oṣadhayah) be full of substantial sap (payasvatī). May my words be full of substance. May I procure thousand times of grain of the plants full of substance.
- III.24.2** I know the Lord of substance who has created plenty of grains. Whoso is called the bestower divine, him we hereby invoke. May he grant to us whatever is in the house of him who worships not.
- III.24.3** May the five regions of earth and all the five categories of men bring prosperity to this place just as after a heavy rain a roaring river brings the drift in its current.
- III.24.4** The spring of water comes out in a hundred streams and in a thousand streams ever unexhausted, so may our this store of grains increase in a thousand streams ever unexhausted.
- III.24.5** O hundred handed, may you gather. O thousand-handed, may you distribute. And may you bring about growth of what is accomplished and what is yet to be accomplished here.

तिस्रो मात्रा गन्धर्वाणां चतस्रो गृहर्षण्याः ।
 तासां या स्फातिमत्तमा तया त्वाभि मृशामसि ॥६॥
 उपोहश्च समूहश्च क्षत्तारौ ते प्रजापते ।
 ताविहा बहता स्फातिं बहं भुमानमक्षितम् ॥७॥

तिस्रः । मात्राः । गन्धर्वाणाम् । चतस्रः । गृहर्षण्याः ।
 तासाम् । या । स्फातिमत्तमा । तया । त्वा । अभि । मृशामसि ॥ ६ ॥
 उपोऽऊहः । च । समूऽऊहः । च । क्षत्तारौ । ते । प्रजापते ।
 तौ । इह । आ । बहताम् । स्फातिम् । बहम् । भुमानम् । अक्षितम् ॥ ७ ॥

(२५) पञ्चविंशो सूक्तम्

(१-६) षडृथस्यास्य सूक्तस्य षट्सुमेभिः । मित्रावरुणौ कामेपयथ देवताः । अनुदुष एवः ॥

उत्तुदस्त्वोत्तुदतु मा धृथाः शयने स्वे ।
 इषुः कामस्य या भीमा तया विध्यामि त्वा हृदि ॥१॥
 आधीपर्णां कामशल्यामिषुं संकल्पकुल्मलाम् ।
 तां सुसैनतां कृत्वा कामो विध्यतु त्वा हृदि ॥२॥
 या प्लीहानं शोषयति कामस्येषुः सुसैनता ।
 प्राचीनपक्षा ज्योषिा तया विध्यामि त्वा हृदि ॥३॥
 शुचा विद्धा ज्योषिया शुष्कास्याभि सर्प मा ।
 मृदुनिर्मन्युः केवली प्रिययादिन्यनुव्रता ॥४॥

उत्तुदः । त्वा । उत् । तुदतु । मा । धृथाः । शयने । स्वे ।
 इषुः । कामस्य । या । भीमा । तया । विध्यामि । त्वा । हृदि ॥ १ ॥
 आधीर्षणाम् । कामशल्याम् । इषुम् । संकल्पकुल्मलाम् ।
 ताम् । सुसैनताम् । कृत्वा । कामः । विध्यतु । त्वा । हृदि ॥ २ ॥
 या । प्लीहानम् । शोषयति । कामस्य । इषुः । सुसैनता ।
 प्राचीनपक्षा । विऽओपा । तया । विध्यामि । त्वा । हृदि ॥ ३ ॥
 शुचा । विद्धा । विऽओपया । शुष्काऽआस्या । अभि । सर्प । मा ।
 मृदुः । निऽमन्युः । केवली । प्रिययादिनी । अनुव्रता ॥ ४ ॥

III.24.6 Three units (tisro-matrā), or three measures of the agriculturists (gandharva) and four units of their womenfolk are there for acquiring prosperity. Out of them, O food grain, I treat you with the one, which is most fattening for you.

III.24.7 O Lord of creatures, the acquisition (of wealth) (upoha) and (its) accumulation (Samūha) are your two attendants. May both of them bring here prosperity of all sorts, abundant and never diminishing.

Kameṣu - Sex

III.25.1 May the exciter, excite you. May you rest in your bed. With the sexual passioned arrow, which is terrible, I pierce you in the heart.

III.25.2 With his arrow, which is winged with mental pains, has sexual desire as into point, and desperate determination as a joint of the shaft and the point, may the sexual passion, aiming it well, pierce you in the heart.

III.25.3 The Kama's (sexual passion) arrow, which fixed with straight wings, burning fiercely and well - aimed withers out the spleen, therewith I pierce you in the heart.

III.25.4 Pierced with that burning and sex-stimulating arrow, may you come stealthily to me dry-mouthed, softened, free from anger, solely mine, sweet-tongued and devoted to me.

आजामि त्वार्जन्या परि मातुरथो पितुः ।
 यथा मम कतावसो मम चित्तमुपायसि ॥५॥
 व्यस्ये मित्रावरुणौ हृदश्चित्तान्यस्यतम् ।
 अथैनामकृतं कृत्वा ममेव कृणुतं वशे ॥६॥

आ । अजामि । त्वा । आऽअर्जन्या । परि । मातुः । अथो इति । पितुः ।
 यथा । मम । कर्तौ । असीः । मम । चित्तम् । उपऽआयसि ॥५॥
 वि । अस्यै । मित्रावरुणौ । हृदः । चित्तानि । अस्यतम् ।
 अथ । एनाम् । अकृतम् । कृत्वा । मम । एव । कृणुतम् । वशे ॥ ६ ॥

(२६) पक्षिणां सूक्तम्

(१-३) पक्षिणां सूक्तम् । (१) प्रथमः । (२) द्वितीयः । (३) तृतीयः ।
 अविष्यन्तः, (३) तृतीयायाः अविष्यन्तः, (४) चतुर्थ्याः अविष्यन्तः, (५) पञ्चम्याः
 तीर्थिका निमित्ताः, (६) षष्ठ्याः अविष्यन्तः । (७) सप्तम्याः
 विष्णुः, (८, ९-१०) द्वितीयापञ्चमीपक्षिणां अविष्यन्तः, (३-४) तृतीयापञ्चमीपक्षिणां
 अविष्यन्तः । अथैनामकृतं कृत्वा ममेव कृणुतं वशे ॥

येऽस्यां स्थ प्राच्यां दिशि हेतयो नाम देवास्तेषां वो अग्निरिषवः ।
 ते नो मृदत ते नोधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥१॥
 येऽस्यां स्थ दक्षिणायां दिश्य विष्यवो नाम देवास्तेषां वः काम इषवः ।
 ते नो मृदत ते नोधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥२॥
 येऽस्यां स्थ प्रतीच्यां दिशि वैराजा नाम देवास्तेषां वः आप इषवः ।
 ते नो मृदत ते नोधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥३॥
 येऽस्यां स्थोदीच्यां दिशि प्रविध्यन्तो नाम देवास्तेषां वो वात इषवः ।
 ते नो मृदत ते नोधि ब्रूत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥४॥

ये । अस्याम् । प्राच्याम् । दिशि । हेतयः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः । अग्निरिषवः ।
 ते । नः । मृदत । ते । नः । अग्निः । ब्रूत । तेभ्यः । वः । नमः । तेभ्यः । वः । स्वाहा ॥ १ ॥
 ये । अस्याम् । स्थ । दक्षिणायाम् । दिशि । अविष्यवः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः । कामः । इषवः ।
 ये । अस्याम् । स्थ । प्रतीच्याम् । दिशि । वैराजाः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः । आपः । इषवः । ॥ ३ ॥
 ये । अस्याम् । स्थ । उदीच्याम् । दिशि । प्रविध्यन्तः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः । वातः । इषवः । ॥ ४ ॥

- III.25.5** Towards me I urge you, who have not given birth to any baby yet, away from your mother and away from your father, so that you may share my work and please my heart (be nearer to my heart).
- III.25.6** O Lord friendly and venerable, may you bless her with fine qualities of head and heart. Then suggesting her not to act independently, may you make her subject only to me (may you put her under my sole control).

Weapons and Missiles - Iṣavaḥ

- III.26.1** O enlightened ones, slayers (heti) by name are devas, who are posted in the eastern region (प्राची), fire (अग्नि) divine is your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.
- III.26.2** O enlightened ones, willing to protect, protectors by name, who are posted in the southern region, desire is your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging words. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.
- III.26.3** O enlightened ones, food-giver, vairāja (Viraja) by name, who are posted in the western region, waters are your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging words. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.
- III.26.4** O enlightened ones, piercers (Pravidhyantaḥ) by name, who are posted in the northern region, strong winds are your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging words. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.

येदृत्स्यां स्य ध्रुवायीं दिशि निलिम्पा नाम देवास्तेषां व ओषधीरिषवः ।
 ते नो मृडत ते नोधि नृत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥५॥
 येदृत्स्यां स्थोर्ध्वायां दिश्यवस्वन्तो नाम देवास्तेषां वो बृहस्पतिरिषवः ।
 ते नो मृडत ते नोधि नृत तेभ्यो वो नमस्तेभ्यो वः स्वाहा ॥६॥

ये । अस्याम् । स्य । ध्रुवायाम् । दिशि । निलिम्पाः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः ।
 ओषधीः । इषवः । ० ॥ ५ ॥

ये । अस्याम् । स्य । ऊर्ध्वायाम् । दिशि । अवस्वन्तः । नाम । देवाः । तेषाम् । वः ।
 बृहस्पतिः । इषवः । ० ॥ ६ ॥

(१७) लभविंशं सूक्तम्

(१-९) बृहन्न्याम्य सूक्तस्याध्यासं ऋषिः । (१) प्रथमर्चः प्राची दिग्भिरसित आदित्याः, (२) द्वितीयाया
 दक्षिणा दिगिन्द्रोधिपतिरश्विराजी पितरः, (३) तृतीयायाः प्रतीची दिग्बलः पृदाकुरन्नम्, (४) चतुर्थ्यां
 उत्तरीची दिग्बलः स्वर्गोऽन्नानि, (५) पञ्चम्या ध्रुवा दिग्बलः कन्यावाम्रीपो वीर्यः,
 (६) षष्ठ्याधोर्ध्वा दिग्बलः शिवं वर्णश्च देवताः । (१, २-४, ६) प्रथमा-
 तृतीयाचतुर्वीचदीनां पञ्चपदा ककुम्भतीगर्भादिः, (२) द्वितीयाया पञ्चपदा ककुम्भती-
 गर्भात्पदि, (५) पञ्चम्याश्च षष्ठपदा ककुम्भतीगर्मा भूरिगदिरण्दन्तंसि ॥

प्राची दिग्भिरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥१॥
 दक्षिणा दिगिन्द्रोधिपतिरश्विराजी रक्षिता पितर इषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥२॥
 प्रतीची दिग्बलुणोधिपतिः पृदाकू रक्षितान्नमिषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्द्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥३॥

प्राची । दिक् । अग्निः । अधिऽपतिः । असितः । रक्षिता । आदित्याः । इषवः ।
 तेभ्यः । नमः । अधिपतिऽभ्यः । नमः । रक्षितृऽभ्यः । नमः । इषुऽभ्यः । नमः । एभ्यः ।
 अस्तु । यः । अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । वयम् । द्विष्मः । तम् । वः । जम्भे । दध्मः ॥ १ ॥
 दक्षिणा । दिक् । इन्द्रः । अधिऽपतिः । तिरश्चिऽराजिः । रक्षिता । पितरः । इषवः । ०० ॥ २ ॥
 प्रतीची । दिक् । बरहणः । अधिऽपतिः । पृदाकूः । रक्षिता । अन्नम् । इषवः । ०० ॥ ३ ॥

III.26.5 O enlightened ones, deeply attached (Nilimpā) by name, posted in the region under-neath, plants are your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging words. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.

III.26.6 O enlightened ones, defenders (Avasvantaḥ) by name, who are posted in the zenith region (ūrdhava) the Lord supreme (bṛhaspati) is your arrows. As such may you grant us happiness; may you speak to us encouraging words. Our homage be to you. To you as such we hereby dedicate.

III.26. Quarter	Divinity	Arrow
East	Heti(missile)	Agni
South	Vairāja	Kāma
West	Pravidhyantā	Vāta
Nadir	Vilimpāḥ	Oṣadhi
Zenith	Avasvantaḥ	Bṛhaspati

Regions : lords,defenders and arrows

III.27.1 Northern region Agni(fire) is its Lord, Asitah is its defender, Ādityāḥ the arrows, our homage to them; homage to the Lords, homage to defenders, homage to the arrows, homage to all of them. Him who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

III.27.2 Southern region; Lightning is its lord. Tiraścitrājī (snake with transverse streaks) is its defender. Pitarah (six seasons) are the arrows. Our homage be to them; homage to the lords; homage to defenders; homage to the arrows; homage to all of them. Him, who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

III.27.3 Western region; Ocean is its Lord. Pradaku (viper snake) is its defender. Food grains are the arrows. Our homage be to them; homage to the lords; homage to defenders; homage to the arrows; homage to all of them. Him, who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

उदीची दिक्सोमोधिपतिः स्वजो रक्षिताशनिरिषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्हेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥४॥
 ध्रुवा दिग्विष्णुरधिपतिः कल्माषग्रीवो रक्षिता वीरुध इषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्हेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥५॥
 ऊर्ध्वा दिग्वृहस्पतिरधिपतिः श्वित्रो रक्षिता वर्षमिषवः ।
 तेभ्यो नमोधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।
 योऽस्मान्हेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥६॥

उदीची । दिक् । सोमः । अधिऽपतिः । स्वजः । रक्षिता । अशनिः । इषवः । ०० ॥ ४ ॥
 ध्रुवा । दिक् । विष्णुः । अधिऽपतिः । कल्माषग्रीवः । रक्षिता । वीरुधः । इषवः । ०० ॥ ५ ॥
 ऊर्ध्वा । दिक् । वृहस्पतिः । अधिऽपतिः । श्वित्रः । रक्षिता । वर्षम् । इषवः । ०० ॥ ६ ॥

(२८) अष्टाविंशं सूक्तम्

(१-५) ऋषयाम्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । यमिनी देवता । (१) ययमर्चोऽतिशङ्करीगर्भं ऋषयदाति-
 अगर्ति, (२-५) द्वितीयाकृतीपयोऽनुष्टुप्, (५) ऋध्वा ययमर्च्य विराडुष्टुप्,
 (५) ययमर्च्यविष्टुप्, (५) ययमर्च्य विष्टुर्मा यस्ताप्यद्विष्टुर्माति ॥

एकैक्येषा सृष्टया सं बभूव यत्र गा अर्जुजन्त भूतकृतौ विश्वरूपाः ।
 यत्र विजायते यमिन्यपतुः सा पशून्क्षिणाति रिफती रुशती ॥१॥

एषा पशून्तसं क्षिणाति कव्यान्भुत्वा व्यहरी ।
 उतेना ब्रह्मणे दद्यात्तथा स्योना शिवा स्यात् ॥२॥
 शिवा भव पुरुषेभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यः शिवा ।
 शिवास्मै सर्वस्मै क्षेत्राय शिवा न इहेधि ॥३॥

एकऽएकया ! एषा । सृष्ट्या । सम् । बभूव । यत्र । गाः । अर्जुजन्त । भूतऽकृतः । विश्वऽरूपाः ।
 यत्र । विऽजायते । यमिनी । अपऽस्तुतः । सा । पशून् । क्षिणाति । रिफती । रुशती ॥१॥
 एषा । पशून् । सम् । क्षिणाति । कव्यऽअत् । भुत्वा । विऽअहरी ।
 उत । एनाम् । ब्रह्मणे । दद्यात् । तथा । स्योना । शिवा । स्यात् ॥ २ ॥

शिवा । भव । पुरुषेभ्यः । गोभ्यः । अश्वेभ्यः । शिवा ।
 शिवा । अस्मै । सर्वस्मै । क्षेत्राय । शिवा । नः । इह । एधि ॥ ३ ॥

III.27.4 Northern region; The moon is its lord. Svaja (self-born snake) is its defender. Thunder (asani) are the arrows. Our homage be to them; homage to the lords; homage to all of them. Him, who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

III.27.5 Nadir region; Visnu (the sun) is its lord. Kalmasagriva (spotty-necked snake) is its defender. Creeper plants are the arrows. Our homage be to them; homage to the lords; homage to the defenders; homage to the arrows; homage to all of them. Him, who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

III.27.6 Zenith region; Bṛhaspati (Jupiter) is its lord. Śvitra (white snake) is its defender. Rains are the arrows. Our homage be to them; homage to the lords; homage to defenders; homage to the arrows; homage to all of them. Him, who hates us and whom we do hate, we commit to your jaws.

Hymn III.27

Regions	Adhipati(Regent)	Warder	Arrow
East	Agni	Asit	Āditya
South	Indra	Tiraścīrājī	Pitṛ
West	Varuṇa	Prdākū	Anna
North	Soma	Svajah	Aśani
Nadir	Viṣṇu	Kalmāṣagrīva	Virudha
Zenith	Bṛhaspati	Savitṛ	Varṣa

Yaminī

III.28.1 This cow herself has been born in a single baby manner (ekayā) where the breeders breed cows of all descriptions. Where a cow bears twins (Yaminī) against the natural order, charging (riphati) and attacking (ruśati) she ruins the cattle.

III.28.2 Such a cow, turning into a flesh-eater (kravyād) and devourer (vi-advarī), ruins the cattle completely. Better, one should give her to some wise and learned person; thereby she will become delightful as well as beneficial.

III.28.3 May you be beneficial to men and beneficial to kine as well as to horses. May you be beneficial to all (sarvasmai) this field (kṣetrāya). May you prosper here being beneficial to us.

इह पुष्टिर्हि रसं इह सहस्रसातमा भव । पशून्यमिनि पोषय ॥४॥
 यत्रा सुहार्दः सुकृतो मदन्ति विहाय रोगं तन्वः स्वायाः ।
 तं लोकं यमिन्यभिसंबभूव सा नो मा हिंसीत्पुरुषान्पशून् ॥५॥
 यत्रा सुहार्दा सुकृताममिहोद्गृहतां यत्र लोकः ।
 तं लोकं यमिन्यभिसंबभूव सा नो मा हिंसीत्पुरुषान्पशून् ॥६॥

इह । पुष्टिः । इह । रसः । इह । सहस्रसातमा । भव । पशून् । यमिनि । पोषय ॥ ४ ॥
 यत्र । सुहार्दः । सुकृतः । मदन्ति । विहाय । रोगम् । तन्वः । स्वायाः ।
 तम् । लोकम् । यमिनी । अभिऽसंबभूव । सा । नः । मा । हिंसीत् । पुरुषान् । पशून् । च ॥ ५ ॥
 यत्र । सुहार्दाम् । सुकृताम् । अग्निहोत्रऽगृहताम् । यत्र । लोकः ।
 तम् । लोकम् । यमिनी । अभिऽसंबभूव । सा । नः । मा । हिंसीत् । पुरुषान् । पशून् । च ॥ ६ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१-८) अहर्षस्यास्य सुकृतोद्गृहक कृति । (१-२) प्रथमाविंशतिः, (३) सप्तम्याः कामः, (८) अहम्याश्च भूमिर्देवताः । (१, ३) प्रथमावृत्तीययोर्देवोः पद्म्यापङ्क्तिः, (२, ४-६) द्वितीयापङ्क्त्यनुष्ठावित्तस्य यानुष्टुप्, (३) सप्तम्यास्तम्यवसाना पद्व्या उपरिष्टावैषी बृहती कङ्कम्भतीगर्भा विराज्यती, (८) अहम्याधोपरिष्टावृहती छन्दसि ॥

यद्राजानो विभजन्त ब्रष्टापूर्तस्य षोडशं यमस्थामी संभासदः ।
 अविस्तस्मात् सुञ्चति दत्तः शितिपात्स्वधा ॥१॥
 सर्वान्कामान्पूरयत्याभवन्प्रभवन्भवन् ।
 आकृतिप्रोविर्दत्तः शितिपान्नोप दस्यति ॥२॥
 यो ददाति शितिपादमर्विं लोकेन संमितम् ।
 स नार्कमभ्यारोहति यत्र शुल्को न क्रियते अबलेन बलीयसे ॥३॥

यत् । राजानः । विऽभजन्ते । षष्टापूर्तस्य । षोडशम् । यमस्य । अमी इति । संभाऽसदः ।
 अर्विः । तस्मात् । प्र । मुञ्चति । दत्तः । शितिऽपात् । स्वधा ॥ १ ॥
 सर्वान् । कामान् । पूरयति । आऽभवन् । प्रऽभवन् । भवन् ।
 आकृतिऽप्रः । अर्विः । दत्तः । शितिऽपात् । न । उप । दस्यति ॥ २ ॥
 यः । ददाति । शितिऽपादम् । अर्विम् । लोकेन । सम्ऽमितम् ।
 सः । नार्कम् । अभिऽआरोहति । यत्र । शुल्कः । न । क्रियते । अबलेन । बलीयसे ॥ ३ ॥

III.28.4 Here be the prosperity. Here be the joy. May you become bestower of thousands here. O mother of twins (yamini), make our herd prosper.

III.28.5 Where good-hearted and good-acting ones live in happiness having been freed from diseases of their body, to that world the bearer of twins (yamini) has come. May she not harm our men and cattle.

III.28.6 Where lies the world of good-hearted and good-acting people, who perform sacrifices duly, to that world the bearer of twins (yamini) has come. May she not harm our men and cattle.

Śitipāda and Avih

III.29.1 What the princes, the members of the controller's court, divide as sixteenth part of income as tax for civic amenities, from that Avi (अवि protection tax) makes, one exempt if paid white footed (honestly) , in one's own interest (svadha).

III.29.2 The protection tax, paid white-footed, arising from all sides, capable of producing results, growing in itself, and fulfiller of desires, fulfills all the desires. It is never wasted.

III.29.3 Who-so pays the protection tax white-footed as approved by the people, he ascends to the world of happiness, where the strong cannot charge any fee from the weak.

पश्चात्पूषं शितिपादमर्विं लोकेन संमितम् ।
 प्रदातोप जीवति पितृणां लोकेक्षितम् ॥४॥
 पश्चात्पूषं शितिपादमर्विं लोकेन संमितम् ।
 प्रदातोप जीवति सूर्यामासयोरक्षितम् ॥५॥
 इरेव नोप दस्यति समुद्र इव पयो महत् ।
 देवो सवासिनाविव शितिपान्नोप दस्यति ॥६॥
 क इदं कस्मा अदात्वामुः कामायादात् ।
 कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामः समुद्रमा विवेश ॥
 कामेन त्वा प्रति गृह्णामि कामैतत्ते ॥७॥

भूमिश्च प्रति गृह्णात्वन्तरिक्षमिदं महत् ।
 माहं प्राणेन मात्मना मा प्रजया प्रतिगृह्य वि राधिपि ॥८॥

पश्चात्पूषम् । शितिऽपादम् । अर्विम् । लोकेन । सम्मितम् ।
 प्रदाता । उप । जीवति । पितृणाम् । लोके । अक्षितम् ॥४॥
 पश्चात्पूषम् । शितिऽपादम् । अर्विम् । लोकेन । सम्मितम् ।
 प्रदाता । उप । जीवति । सूर्यामासयोः । अक्षितम् ॥ ५ ॥
 इराश्च । न । उप । दस्याते । समुद्रऽइव । पयः । महत् ।
 देवो । सवासिनोश्च । शितिऽपात् । न । उप । दस्यति ॥६॥
 कः । इदम् । कस्मै । अदात् । कामः । कामाय । अदात् । कामः । दाता । कामः । प्रति-
 ग्रहीता । कामः । समुद्रम् । आ । विवेश । कामेन । त्वा । प्रति । गृह्णामि । काम । एतत् । ते ॥
 भूमिः । त्वा । प्रति । गृह्णातु । अन्तरिक्षम् । इदम् । महत् ।
 मा । अहम् । प्राणेन । मा । आत्मना । मा । प्रजया । प्रतिगृह्य । वि । राधिपि ॥ ८ ॥

(३०) मितां सूक्तम्

(१-७) सप्तर्षस्यास्य सूक्तस्यापरां ऋषिः । षष्ठ्या सामनस्यञ्च देवते । (१-४) षष्ठ्याविष्णुर्देवतामनुजुष्य

(५) षष्ठ्या विष्णुगती, (१) षष्ठ्याः क्त्वास्तस्यः, (७) सप्तम्या च विष्णुं कर्तव्यंति ।

सहृदयं सामनस्यमविद्विषं कृणोमि वः ।

अन्यो अन्यमभि हृतं वत्सं जातमिवाध्या ॥१॥

सहृदयम् । सामऽमनस्यम् । अविद्वेपम् । कृणोमि । वः ।

अन्यः । अन्यम् । अभि । हृतं । वत्सम् । जातम् इव । अध्या ॥ १ ॥

III.29.4 Whoso pays the protection tax white-footed as approved by the people, along with five cakes , he, the payer, stays in the world of the elders ever undiminished.

III.29.5 One who pays the protection tax, white-footed as approved by the people, along with five cakes , enjoys its benefit ever undiminished as long as the Sun and the moon last.

III.29.6 The white-footed (protection tax) never exhausts, like the earth, like the immense water of the ocean and like the twin bounties of Nature living in a common house.

Kāmaḥ - Passion and Sex

III.29.7 Who gives it and to whom? Kāma (desire) gives it to Kāma. The desire is the giver. The desire is the receiver. The desire enters into the Ocean. I accept you with desire. O desire, let yours be this.

III.29.8 May earth receive you and may this vast midspace. Accepting you exclusively, may I not be deprived of my life, of my self, and of my progeny.

Sam-manasyam - Harmony

III.30.1 I hereby bring about unity of your hearts and unity of minds, free from malice. May each one of you love the other as a cow loves its new-born calf.

अनुव्रतः पितुः पुत्रो मात्रा भवतु संमनाः ।
 जाया पत्ये मधुमतीं वाचं वदतु शान्तिवार ॥२॥
 मा भ्राता भ्रातरं द्विक्षन्मा स्वसारमुत स्वसा ।
 सम्यश्चः सर्वता भूत्वा वाचं वदत भद्रया ॥३॥
 येन देवा न वियन्ति नो च विद्विषते मिथः ।
 तत्कृष्णो ब्रह्म वो गृहे संहानं पुरुषेभ्यः ॥४॥

ज्यार्यस्वन्तश्चित्तिनो मा वि यौष्ट मराधर्यन्तः सधुराश्चरन्तः ।
 अन्यो अन्यस्मै वरुगु वदन्त एन सध्रीचीनान्वः समनसस्कृणोमि ॥५॥
 समानी प्रपा सह वोलभागः समाने योक्त्रे सह वो युनज्मि ।
 सम्यश्चोमि सपर्यतरा नाभिमिवाभितः ॥६॥
 सध्रीचीनान्वः समनसस्कृणोम्येकश्चुष्टीन्त्संवर्ननेन सर्वान् ।
 देवा इवान्वतं रक्षमाणाः सायमप्रातः सौमनसो वो अस्तु ॥७॥

अनुव्रतः । पितुः । पुत्रः । मात्रा । भवतु । समऽमनाः ।
 जाया । पत्ये । मधुमतीम् । वाचम् । वदतु । शान्तिवाम् ॥ २ ॥
 मा । भ्राता । भ्रातरम् । द्विक्षत् । मा । स्वसारम् । उत । स्वसा ।
 सम्यश्चः । सव्रताः । भूत्वा । वाचम् । वदतु । भद्रया ॥ ३ ॥
 येन । देवाः । न । विऽयन्ति । नो इति । च । विऽद्विषते । मिथः ।
 तत् । कृष्णः । ब्रह्म । वः । गृहे । समऽज्ञानम् । पुरुषेभ्यः ॥ ४ ॥
 ज्यार्यस्वन्तः । चित्तिनः । मा । वि । यौष्ट । समऽराधर्यन्तः । सधुराः । चरन्तः ।
 अन्यः । अन्यस्मै । वरुगु । वदन्तः । आ । इत । सध्रीचीनान् । वः । समऽमनसः । कृणोमि ॥ ५ ॥
 समानी । प्रपा । सह । वः । अन्ऽभागः । समाने । योक्त्रे । सह । वः । युनज्मि ।
 सम्यश्चः । अग्निम् । सपर्यत । अराः । नाभिम्ऽइव । अभितः ॥ ६ ॥
 सध्रीचीनान् । वः । समऽमनसः । कृणोमि । एकऽस्तुष्टीन् । समऽवर्ननेन । सर्वान् ।
 देवाऽइव । अमृतम् । रक्षमाणाः । सायमप्रातः । सौमनसः । वः । अस्तु ॥ ७ ॥

- III.30.2** May the son act in accordance with the father's wishes; may he be of one mind with the mother as well. May the wife talk to her husband in words sweet as honey, and soothing
- III.30.3** Let no brother cherish malice against a brother, nor a sister against her sister. Becoming accordant to each other in thoughts and intents, speak your speech in friendly way.
- III.30.4** With which the enlightened ones are not alienated, nor there is hatred against each other, such a unifying prayer we make in your home for members of the house-hold.
- III.30.5** Behaving properly towards the elders and the yonders, considerate, pleasing each other and working for common good, may you never part company. Come here each talking affectionately to the other. I hereby make you straight-forward and (one-minded); unanimous (one-aimed).
- III.30.6** Let common be your drinking place, and common your sharing of food. I hereby yoke you together under a common yoke. With one intent let you gather around the adorable leader, like the spokes around the nave of a wheel.
- III.30.7** With this harmonization, I make all of you one-aimed, one-minded and one-fooled (sharing a common meal). Like the guarding immortality, enlightened ones, let you be friendly to each other in the morning as well as in the evening.

(३१) एकविंशं सूक्तम्

(१-११) एकावशाचस्यास्य मृतस्य ब्रह्मा ऋषिः । पाप्मना मन्त्रोक्ताश्च देवताः । (१-३, २-११) पयमादितृषस्य
पठपादिषण्णाद्यानुष्टुप्, (४) यजुष्यां भुरिगनुष्टुप्, (५) यजुष्याश्च विषाद षष्ठ्यापङ्क्तिः अष्टम्यंति ॥

वि देवा जुरसावृतुन्वि त्वमग्ने अरात्या ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥१॥
 व्यात्या पर्वमानो वि शुक्रः पापकृत्या ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥२॥
 वि ग्राम्याः पशव आरण्येव्यापिस्तृष्णायासरन् ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥३॥
 वीदुमे धावापृथिवी इतो वि पन्थानो दिशदिशम् ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥४॥
 त्वष्टा द्रुहित्रे वहतुं युनक्तीतीदं विश्वं भुवनं वि याति ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥५॥
 अग्निः प्राणान्त्सं दधाति चन्द्रः प्राणेन संहितः ।
 व्यहं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मेण समायुषा ॥६॥

वि । देवाः । जुरसा । अवृतन् । वि । त्वम् । अग्ने । अरात्या ।
 वि । अहम् । सर्वेण । पाप्मना । वि । यक्ष्मेण । सम् । आयुषा ॥ १ ॥
 वि । आर्त्या । पर्वमानः । वि । शुक्रः । पापकृत्या । वि । अहम् । ०० ॥ २ ॥
 वि । ग्राम्याः । पशवः । आरण्यैः । वि । आर्षः । तृष्णाया । अस्रन् । वि । ०० ॥ ३ ॥
 वि । इमे इति । धावापृथिवी इति । इतः । वि । पन्थानः । दिशम् । दिशम् । वि । ०० ॥ ४ ॥
 त्वष्टा । द्रुहित्रे । वहतुम् । युनक्ति । इति । इदम् । विश्वम् । भुवनम् । वि । याति । वि । अहम् । ०० ।
 अग्निः । प्राणान् । सम् । दधाति । चन्द्रः । प्राणेन । सम् । संहितः । वि । अहम् । ०० ॥ ६ ॥

Freedom from Evils

- III.31.1** May the bounties of Nature, keep this away from old age. May, O you adorable Lord, keep him away from misery. I free this man from all evil, and from wasting disease. I unite him with a long life.
- III.31.2** May the purifier Lord keep this man away from physical pain and the almighty away from sinful actions. I free this man from all evil, and from wasting disease. I unite him with a long life.
- III.31.3** Domestic cattle keep away from the wild beasts and the waters keep away from the thirst. I free this man from all the evil and from wasting disease. I unite you with a long life.
- III.31.4** These heaven and earth are parted from each other, and parted are the ways going in different directions. So I free this man from all the evil and from wasting disease. I unite you with a long life.
- III.31.5** Knowing that the supreme architect (of destinies) prepares bridal-gifts for her daughter, all this creation parts off (to make way for him). I free this man from all evil, and from wasting disease. I unite him with a long life.
- III.31.6** The bio-fire makes the vital breaths capable of performing their respective actions, and the moon is closely connected with the vital breath. I free this man from all evil and from wasting disease. I unite him with a long life.

प्राणेन विश्वतोर्वीर्यं देवाः सूर्यं समैरयन् ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मे॑ण समायु॑षा ॥७॥
 आयुष्मतामायुष्कृतां प्राणेन जीव मा मृ॑धाः ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मे॑ण समायु॑षा ॥८॥
 प्राणेन प्राण॑तां प्राणे॑हैव भव मा मृ॑धाः ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मे॑ण समायु॑षा ॥९॥
 उदायु॑षा समायु॑षोदोष॑धीनां रसेन ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मे॑ण समायु॑षा ॥१०॥
 आ पु॒र्जन्य॑स्य वृ॒ष्ट्योद॑स्यामा॒मृता॑ व॒यम् ।
 व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यक्ष्मे॑ण समायु॑षा ॥११॥

प्राणेन । विश्वतः ऽवीर्यम् । देवाः । सूर्यम् । सम् । ऐरयन् । वि । अहम् । ०० ॥ ७ ॥
 आयुष्मताम् । आयुः ऽकृताम् । प्राणेन । जीव । मा । मृधाः । वि । अहम् । ०० ॥ ८ ॥
 प्राणेन । प्राणताम् । प्र । अन् । इह । एव । भव । मा । मृधाः । वि । अहम् । ०० ॥ ९ ॥
 उत् । आयुषा । सम् । आयुषा । उत् । ओषधीनाम् । रसेन । वि । अहम् ॥ ०० ॥ १० ॥
 आ । पुर्जन्यस्य । वृष्ट्या । उत् । अस्याम् । अमृताः । वयम् । वि । अहम् । ०० ॥ ११ ॥

॥ इति तृतीयं काण्डम् ॥

III.31.7 The bounties of Nature make the Sun, might in all respects, move up with the vital breath. I free this man from all evil and from wasting disease. I unite him with long life.

III.31.8 May you live on with the vital breath of those, that have long lives and that give long life. Let you not die. I free you from all evil and from wasting disease. I unite him with long life.

III.31.9 May you live on with the vital breath of the vigorously living. Let you stay here. Let you not die. I free you from all evil and from wasting disease. I unite you with a long life.

III.31.10 May we rise up full of life. May we be conjoined with life. May we rise up with the sap of plants. May I be free from all evil and from wasting disease. May I be conjoined with a long life.

III.31.11 Hither with seasonal rains (Parjanya). We have stood up so far immortal, away from the niggard, away from all evil, away from wasting disease. May I be enjoined with a long life.

Here ends Kāṇḍa III